

زىياتر لى ۱۵ مىليۇن دانىلى لى فرۇشراۋە

۷ خۇۋەكەلى كەسانى پىشەنگ

لەگەل
پىشەكى و
پاشكۆيەكى
نويىدا

ۋانەى بەھىز
بۇ گۆرىنى مرقۇ

ستىقن ناپ. كۆقى
ۋەرگىپانى لى نىنگلىزىيەۋە: د. شىركۆ ۋەبدوللا

Hiwa Foundation
Enable creativity and perfection

223

posts

18.5k

followers

7

following

Promote

Edit Profile

Public Figure

Public Figure

لێره

باشترین و بەسودترین و بێ خۆتەرترین کتێبه‌کان

بە خۆڕایی و بە شێوەی PDF داگیره

Ganjyna

لینکی کتێبه‌کان

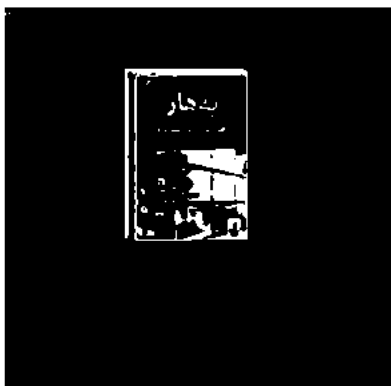
drive.google.com/folderview?id=1gk8e3nSJGJLu36xeLUjwdbjgTSVslbo_

Hawraman, Slemani, As Sulaymaniyah, Iraq

Ktebi_PDF

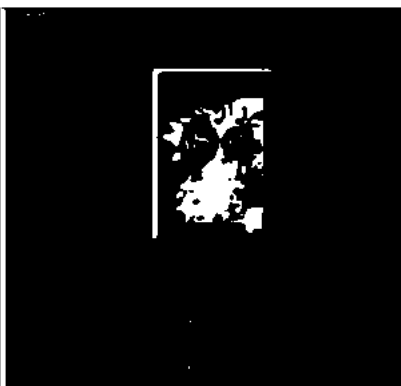
Directions

بە سەند ئه‌وانی ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر

بە سەند ئه‌وانی ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر

بە سەند ئه‌وانی ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر - ئه‌وانی بۆر

۷ خووه كه اى كه سانى پيشه ننگ

ستيشن نار. كوڤى

وسرگيڙانى له نينگليزييه وه: د. شيركو عبداللّ

Hiwa Foundation
Enable creativity and perfection

ناوی کتیب: ۷ خووهگهی گهسانی پێشهنگ

ناوی نوسهر: ستیفن ئار. کۆفی

ناوی وەرگیر: د. شیرکۆ عهبدوللا

تایپ و نهخشهسازی: سیروان خهلیل

بابهت: پهرومردمی

تیراژ: ۱۰۰۰ دانه

چاپخانهی: شقان

چاپی دووهم – سلیمانی ۲۰۱۷

له بهرینومهرایهتی گشتی کتیبخانه گشتیهکان ژماره (۱۷۷۰) ی سالی (۲۰۱۲) ی پێ دراوه.

له بلاوکراوهکانی هیوا فاوندیشن

تهلهفۆن: ۰۷۷۰۹۵۱۱۱۱

نیمهیل: info@hiwafoundation.org وێبسایت:

www.hiwafoundation.org

مافی چاپ و بلاوکردنهوی نهم کتیبه پارێزراوه بو هیوا فاوندیشن

نرخ: ۸۰۰۰ دینار

له باره‌ی "هيوفاونده‌يشن" هوه

دامه‌زراوه‌یه‌کی قازانجنه‌ویستی سه‌ربه‌خۆی ئه‌هلی‌یه، له‌ سالی (٢٠١٢) دا له‌ لایه‌ن به‌ پێژ (هيوفا روه‌ف) هوه له‌ شاری سلێمانی هه‌ریمی کوردستانی عێراق دامه‌زراوه. هيوفا فاونده‌يشن کار ده‌کات بۆ گه‌شه‌پێدانی تواناکانی خه‌ڵک له‌ رێگه‌ی بلاوکردنه‌وه و پشتگیریکردنی بابه‌تی دامینه‌رانه‌ی په‌روه‌رده‌یی‌هوه، ئه‌مه‌ش به‌ وه‌به‌ره‌ینان له‌ سه‌رمایه‌ مرو‌ییه‌کانی کۆمه‌لگا که‌مان ده‌زانێت. ئامانجیش له‌م کاره‌ گه‌یشته‌ به‌ ئه‌نجامی ئه‌رینی له‌ نه‌وه‌کانی داماتودا و یارمه‌تیدانی تاکه‌کانی کۆمه‌لگه‌یه‌ به‌ ژن و پیاوه‌وه بۆ پێشخستنی تواناکانیان و گه‌یشتن به‌ ئامانجه‌ به‌ نرخه‌کانیان.

لە ستایشی (۷) خووەکەدی کەسانی پێشەنگدا دا کە ستیفن ئارکۆفی نویسیوتی

"ستیفن کۆفی کتێبیکی سەرنجراگێشی دەربارەدی مرۆفە نویسێوە. کتێبەکە هیندە پوختە و هیندە بە باشی لە ئارەزووە قۆلەکانی ناخمان تیگەشتوووە و هیندە سودمەندە بۆ ژبانی تایبەتی و رێکخراوەییان، کە بەلای منەووە باشترین دیارییە پێشکەشی ناسیاوەکانمی بکەم"

وارین بێنیس

نوسەری کتێبی (چۆن دەبیته سەرکردە)

"من تائێستا هیچ مامۆستایەك و هیچ رێنماییکەرێکی بوازی گەشەپێدانی چالاکییە تایبەتەکانی مرۆفەم نەبینیوە بێتوانیتم بەرھەمێکی ئاوا کاریگەر و بەربڵاو بنوسیتم. ئەم کتێبە بە جوانترین شیوە گوزارشت لە فەلسەفەی پرنسیپەکانی ستیفن دەکات.

لەو باوەڕەدام ھەرکەسێک ئەم کتێبە بخوێنێتەووە تی دەگات بۆچی من و غەیری منیش هیندە سەرسامین بە وانەکانی کۆفی"

چۆن پێپەر

سەرۆکی دەزگای پرۆکتەر و گامیل

"ستیفن کۆفی سوکراتیکی ئەمریکاییە، ئاسۆکانی ئەقڵت دەکاتەووە بە رووی شتە ھەمیشەییەکاندا، بەرووی بەھاگان و خێزان و ئاھاوتنەگان و پەيوەندییەکاندا

بریان تراسی

نوسەری "سایکۆلۆجیای ئەنجامدان"

"بناغەکانی ئەم کتێبەیی ستیفن کۆفی بریتین لە ھێز و ھایلکردن و ھەست و سۆز. ئاومرۆک و میتۆدی ئەم پرنسیپانە زەمینیەییەکی پتەو دەرەخسێنن بۆ پەيوەندی بەسود. من وەک پەرورەدەکارێک پێم وایە ئەم کتێبە شتێکی گرنگ بۆ کتێبخانەکەم زیاد دەکات"

وليام رۆلف گېيار

ئەندامی ئەنجومەنی خوێندنی بالا لە ویلايەتی ئوتا

"ژمارمېگي که می خه لکی و خویندکارانی بهشی کاریگری و ریکخستن تا ئیستا و مگو ستیفن کؤفی به قولی و به جدی بیران له پرنسیپه بنه پرمتیپه کان کردوتهوه. ستیفن له کتیبی جهوت خووه که می کهسانی پیشهنگدا چوئیتی رابه رایه تیکردنمان بو روون ناکاتهوه، به لگو فرسه تی بونه رابه رمان بو دهره خسینیت. فرسه ته کهش بریتیه له وهی خومان بدوزینه وه و بزانی چ کاریگه ریپه کمان هه یه له سهر خه لکانی دهوروبهر، به وهی که خویان سود له بیروبوچوونه قوله کانی خویان ببینن. نه م کتیبه کتیبیکی گرنگه و دمتوانیت زیانت بگوریت"

تۆم پیتهرز

نوسهری کتیبی "گهران به دواي ناپاییدا"

"بايه خي نه م کتیبه ته نیا ههر نه وه نیه که میتو دیکه بو سهر که وتن له کارمکه تدا، به لگو نه وه یه که له بناغه رهوشتیپه کانی په یوه ندیپه مرؤفاپه تیپه کان هوه شیوازی زیان وینا دمکات"

برؤسل ئیل. کریستنسن

سهرؤکی دمزگای رادیو

"له کاتیکدا که دمزگاکانی نه مریکا زور پیوستانی به چالاککردنه وهی خه لک و به دروستکردنی سهرگرد هه یه له ناسته جیا جیاگاندا، کؤفی فهلسه فیه کی زیندوی وامان پیشکهش دمکات که نه ک ههر چالاکی ده به خسیت به زیانمان، به لگو له کار و پیشه کانیشماندا سهر که وتنی پی مسؤگهر ده که یین. نه م کتیبه تیکه لیه کی ته واه له حیکمهت و سؤز و نه زمونی پراکتیکی"

رؤزابیث موس کانتهر

نوسهر له "هارفارد بزنس ریفیو" و دانهری کتیبی

"کاتیک زمبه لاهه کان هیری سه ماگردن ده بن"

"من له سالانی رابردودا هینده که وتومه ته ژیر کاریگه ری "ستیفن" وه و هینده شتی لیوه فیربوم، که ههر جاریک دهست ده ده مه نوسین توشی دلهراوکی دمم له وهی نه بادا پی نه وهی به خوم بزانه لاسای نه و بکه مه وه. کتیبی ۷ خوومکه له بابمه تی

سايكۇلۇجىي مىللى و بلاؤكراوه روگەشەكانى دىكە نىيە. كىتەپكە پەشتەستو بە
حىكمەتى قول و بە پرنسىپە رەسەنەكان

رەچار ئېم - ئاپار

نوسەرى "هاوسەنگى ژيان"

"چۇن منالەكان فېرى بەهاكان دەكەيت"

"كارىكى زۇرچاك دەكەين ئەگەر خۇندەنەوى ئەم كىتەپە بىكەينە پېش مەرجى
ومرگرتن بۇ ھەر كەسك بىەوئەت ئە فەرمانگەپەكى دەولەتەدا كار بىكات. چۈنكە
كارىگەرپەكانى ئەم كىتەپە لەرووى رەوشتەپەوہ ئە كارىگەرپەكانى ھەمو ياسا و
رەنماپەك زىاترە"

سەناتۇر چاك گارن

پەكەم سەناتۇر كە چوۋە فەزا

"كاتىك كە ستېفن كۇفى قەسە دەكات، بەرپومبەرمەكان گوى دەگرن"

دەنس بزنس مەنت

"قەسە تەدا نىيە كە كىتەپە زۇر كارىگەرەكەى ستېفن كۇفى، دەپتە كىتەپە
دەروئزانىيە ھەرە بەناۋابانگەكەى سالى نەۋەدەكان؛ چۈنكە ئەم پرنسىپانەى كە
تاۋتۇپان دەكات شەقلىكى گەردونىيان ھەپە و ئە ھەمو بۋارەكانى زىانىشدا قابىلى
جىبە جىكردەنن. ھەرۋەھا ئەم پرنسىپانە ۋەكو ئۇپەرەت وان، تەنبا ھەر
جىبە جىكردەننىكى ھاكەزايى بەس نىيە بەلگو دەپتە بەردەوام راھىنانىيان لەسەر
بەكەيت."

ئەپەل باھى - گۇرانىپېزى ئۇپەرەت

مىزۇ سترانۇر ئۇپەراى مېتروپۇلىتەيان

"ئەم كىتەپە مەۋۇ رادەكىشەت و ۋاى لى دەكات بىر بىكاتەۋە .. لەراستەدا مەن

ھەمىشە نامازەى پى دەدەم"

رەچار د ئېم دىفۇس

سەرۋكى دەزگای نامۋاى

"بردنەو خوو. ھەروھە دۆراندنیش. بیست و پینج سال ئەزمون و بیرکردنەو و شەرفەکردن کۆفی-یان ھینایە سەر ئەو باومەری کە تەنیا (۷ خووگە) مەرفە بەختەو و تەندروست و سەرکەوتووگان جیادەگاتەو لەوانە کە شکست دەھینن یاخود قوربانییەکی زۆر دەدەن بۆ بەختەومەری و ماناگانی ژیان لە پیناوی سەرکەوتنکی سنورداری کەمبایەخدا"

رۆن زەمکی

یەکیک لە نوسەرانی: کەناری خزمەت و خزمەتکردنی ئەمریکا

"ستیفن ئار. کۆفی مەرفەییکی مەزنە. کە دەنوسیت بەرچاوی روونە و نامانجەگەشی مەرفە. یەک کتیبخانە تەواو لە ئەدەبیاتی سەرکەوتندا ھەر ھیندە ئەم کتیبە نرخێ ھەیە. پرنسیپەگانی ناو کتیبی ۷ خووگە کەسانی زۆر کاریگەر گۆراننکی راستەقینە دروست کرد لە ژیاندا."

کین بلانچارد

دکتۆرای فەلسەفە، نوسەری "بەرپۆمەری یەک خولەک"

"جەوت خووگە" کلیلی سەرکەوتنە لە ھەموو بوارەکانی ژیاندا. کتیبەگە مەرفە و ئی دماگات بیر بکاتەو

ئیدوارد ئەی برینان

سەرۆکی جێبەجێکار لە گۆمپانیای سێرس، رۆبیک و ھاوبەشەگانی

"کۆفی جەخت لەسەر راستیە نەگۆرمەکان دماگاتەو کە لە خیزان و ژیان رۆژانە و لە کۆمەلگادا بەگشتی جێبەجێ دەبن. دوورمان دەخاتەو ئەو بلاوگراوانە ئەمەرفۆ کە دمیانەوئ ھایلمان بکەن. ئەم کتیبە تەنیا ھەر وینەیکە فۆتوگرافی نییە، بەلکو پەرۆسە وینەگرتنەگە و پێویستە ھەر بەوشیۆمەش مامەلە لەگەڵدا بکەیت. نە رەشبینە و نە گەشبین بەلکو لەگەڵ ئەگەرەکاندا. کتیبیکە باومەری بەو ھەیکە تەنیا خۆمان دەتوانین دەرگای گۆرین بەرووی ناخی خۆماندا بکەینەو. زیاتر لە جەوت ھۆکار ھەن وات ئی دەکەن ئەم کتیبە بخوینیتەو."

ستیف لایونسکی

بەرپۆمەری جێبەجێکار لە کۆمەلگای رادیۆ و تەلەفزیۆنی نێودەوڵەتی

"خەوت خووەكەى كەسانى زۆر كاريگەر تا ئىستا پىرۇشتىن كىتەپ"

گۇفارى فۇرچەن

"لە كۆمەلگەى خۇماندا نەمبىستوو تا ئىستا كەسەك ھىندەى ستىفەن ئار. كۇفى يارمەتى سەركردەكانى دابىت .. باومرناكەم ھىچ رۇشنىرىك لە كۆمەلگەى خۇماندا سود لە خوئندەنەوو جىبەجىكردى ئەم كىتەپ نەبىنىت"

سىناتۇر ئۇرىن ج. ھاج

"يەكەك لە خوو مەزنەكانى كە دمتوانىت لە خۇتدا پەرومەدى بىكەيت ئەومەپە ھىكمەتەكەى ستىفەن كۇفى فىر بىت و بىخەيتە ناخەتەوو. ئەو لەگەل پىرنسىپەكانىدا راستگۇيە. قسەو كىردەوى يەكن. ئەم كىتەپەش دمتوانىت يارمەتەيت بىدات ھەمىشە لە بازىنەى براوكاندا بىمىنىتەوو"

دكتۇر دىنىس وىتلى

نوسەرى ساپكۇلۇجىيەى سەركەوتەن

"كىتەبىكى جىدىيە. پىرنسىپەكانى تىپروانىن و سەركىردايەتىكردىن و پەيومىندىيە مرۇفەيتىيەكان ئەم كىتەپەيان كىردۆتە كەرسەيەكى پىراكتىكى بۇ سەركىردەكانى دىنىيە بىزنىس لە جىھانى ئەمىرۇدا. زۆر پىم باشە بخوئىرتەوو."

نۇلان ئارچىپال

سەروك و بەرپومبەرى جىبەجىكارى كۇمپانىيەى بلاك و دىكەر

"خەوت خووەكەى كەسانى زۆر كاريگەر سىستەمىكى وا پىشنىار دەكات بۇ پەيومىندىيەكانمان لەگەل خەلگىدا كە بە دىنىيەيەوو سىستەمىكى بەنرخ دەبىت بە مەرجىك خەلگەكە بىرى ئى نەكەنەوو."

جەمەس سى. ھالىچەر

بەرپومبەرى ناسا

"بەشدارىكردىكى زۆر جوانە. دىكتۇر كۇفى تۋانىوئىتى خەسەلتى داھىنەرە كەورمەكانمان كۆبكەتەوو و لە جۋارچىيەى بەرنامەيەكى بەھىز و ئاساندا نىشانىيان

بدات. له سایه ی ئەم کتێبه وه ئێمه ئیستا خاوهنی نه خشی کردنه وهی نه قلی
ئه مریکایه کانین"

چارلس گارفیل

نوسه ری: داهینه ره لوتکه کان.

"حهوت خووه که" کتیبیکی بی هاوتایه. له هه مو کتیبیکی دیکه چاکتر توانویتی
سه رکه وتوانه مروف هان بدات به پرسیار ئیتیه تایبهت و خیزانی و پیشه ییه کانی
تیکه ئی په کتر بکات

پاول ئیج. تۆمسن

راگری کۆلیژی کارگیڤی ماریۆت و
نوسه ری کتیبی "تازمه گهر ئیتیه کان"

"کۆفی مروف ئیکی گهرموگوره و بهردهوامیش گهرموگرت ده بێت"

بزنس ویک

"مالئاوا دهل کارینجی. ستیفن کۆفی کاریگهرییه کی قولتری له سه ر ژيانم دروست
کرد. پرنسیپه کانی هه م به هیزن و هه م قابیلی جیبه جی کردنیشن. ده ستپیشخه ری
بکه له کرین و خویندنه وهی ئەم کتێبه دا. مروف هه تا زیاتر له گه ل پرنسیپه کانی ئەم
کتێبه دا بژی زیاتر هه ست به قولبونی ژيانی ده کات"

رۆبېرت سی. ئالن

نوسه ری: خولقاندنی سامان، کهوتنه خواره وه قه دهغه یه

"ئه مریکا له سه ر ئاستی پیشه یی و که سی ئیتیدا، له سالانی نه وه ده کان پێویستی
به وه یه ده رگا کان به رووی به ره مه مه یانی زیاتردا بکاته وه. باشت رین رینگاش بۆ
به دیه یانی ئەم ئامانجه پشتگیر کردنی سه رچاوه مروییه کانه. کتیبی هه وت
خووه که ی دکتۆر کۆفی هیله سه ره کییه کانی ئەم پشتگیر کردنه دیاری ده کات.
پرنسیپه کان نه وه پیری ما قولن و ریک له کاتی خۆیدا ئامانجه که ده یکن."

ئیف. جهی. پاک رۆجهرز

نوسه ری کتیبی رینبازی ئای بی ئیم

"ئەم كىتەپە لىۋانلىۋە لە حىكمەتى پراكتىكى بۇ ئەو كەسانەى دەپانەۋىت جەۋى
كارو ئاپىندە و ژيانى خۇيان بگرن بەدەستى خۇپانەۋە. من ھەمو جارىك كە بەشىكى
ئەم كىتەپە سەرلەنۇى دەخوئىنەۋە تىروانىنىكى قوۋلى دىكەى تىا دەدۇزمەۋە كە
دەيسەلىنىت ئەم كىتەپە بەراستى قول و پتەۋە"

جىفۇرد بېنشوتى سەھەم

نوسەرى كىتەپى پابەندىۋون

"بەشىكى زۇرى زانىارىيەكانم بەرھەمى چاۋگردنە لە خەلكى و لاسايىگردنەۋەى
كردمەۋەكانىانە. ئەم كىتەپەى ستىفن لەرىتى توۋزىنەۋە و نىشاندانى نمونە
كارىگەرەكانەۋە توانىۋىتى ئەم ئاراستەى چاۋلىگردنە لە بەرزترىن ئاستىدا چالاك
بكات".

فران ئاركتۇن

ھۆلى نىشتمانى

"لەدۋى سەردەمى دەپل كارىنجىيەۋە، كۆفى كارىگەرترىن كەسايەتىيە كە بە
ئامۇزگارىيە گەرمو گورەكانى توانىيىتى وىلايەتە يەكگرتوۋەكان بەھزىنىت.

گۇفارى پوئىس تودەى

"گرنگى خەسلەتە ئاپىدىيە رەۋشتىيەكان تەنبا ھەر ئەۋە نىيە كە ھەمو
جارىك بۇرى خەسلەتە رەۋشتىيە بابەتىيەكان دەدات بەلكو ھەمىشەش ھەستى
ئاسودەمى و بەدەستەننەن دەبەخشىت بەو كەسانەى كە لە ژيانى تايىبەتى و
پىشەپىاندا بەدۋى مانايەكدا دەگەرپن"

لارى وىلسۇن

نوسەرى كىتەپى: گۆرىنى گەمەكە. شىۋازە نوپىيەكەى فروشتن

"بناغە چەسپىۋەكان كىلىلى سەرگەۋتنن. ستىفن كۆفى مامۇستاي ئەو بناغانەيە.
زۇر گرنگە كىتەپەكەى بىكرىت. بەلام گرنگتر ئەۋەپە بەكارى بەئىنىت.

ئەنتۇنى رۇبىنز

نوسەرى: دەسەلاتى رەھا

"ئەم كىتەبە دىمبارى سىرۇشتى مەۋە ئەو راستىيە حاشا ھەلەنەگرەى
لەخۇگرتوۋە كە تەنیا لە رۇمانە خەپالىيەكاندا ھەن. تۆ كاتىك لە خۇپىندەنەۋەى ئەم
كىتەبە دىمبىتەۋە بۆت دىمەكەۋىت كە نەك ھەر كۆڭى ستىفنت ناسىۋە بەلكو ئەۋىش
تۆ دىناسىت"

ئۆرسۇن سىكۆت كارد

براۋەى ھەردوۋ خەلاتى (ھۆگۆ) و (نىبىولا)

"ستىفنت كۆڭى نىرخىكى مەزن دىمەخىت بە مەۋە و رىكخراۋىكان، ئەمەش نەك
ھەر لەرىى قىسەكانىيەۋە. بەلكو راستگۆيى و تىروانىيەكانى ھىندە قول و كارىگەرن
كە مەۋە دىمەنە ئەۋىو سىنورەكانى سەركەۋىت".

تۆم تىڭى. كىرۇم

نوسەرى: سىجىرى مىلانى و

يەكەك لە دامەزىنەرەكانى دىزگای وىندىستار

"سەربارى ھەمو بەرپىسارىتى و سەرقالى و كارو خىزان و گەران و ئەركەكانى
دىكەى كە ئەم دىنیا پىر مىلانىيەى ئەمەۋ دىئاسەپىنىت بەسەرمەندا، كىتەبەكەى
ستىفنت كۆڭى (۷ خۈۋەكەى كەسانى پىشەنگ) بەرپىسارىتى گەۋرەى دىكەپە كە
پىۋىستە ئامازەى پىدىرىت."

مارى ئۆزىمۇند

"لە كىتەبەكەيدا (۷ خۈۋەكەى كەسانى پىشەنگ) ستىفنت كۆڭى ھەۋت زەم
خۈاردىنمان لە ھەۋت قاپدا پىشكەش دىكات سەبارەت بەۋەى مەۋە چۆن جەۋى
زىانى خۈى بىگىرەتە دەست بۇ ئەۋەى بىپىتە ئەۋەكەسە كامىل و خاۋىن بەرھەمەى كە
خۈى مەبەستىتى. كىتەبەكە ۈزەبەخشە و ھەنگاۋ بەھەنگاۋ ئارەۋەۋەكانى مەۋە
تىردەكات و پارمەتى دەدات لە زىانى تاپەت و پىشەپىدا سەركەۋىت مەۋەگەر بىكات."

رۇجەر ستاۋپاك

NFL Hall of fame back

"كۆڧى لەم كىتەبەدا ئەو دەرەنجامە گىرەنگەمان نىشان دەدات كە دەئەيت پەيۋىستە
خەسلەتە رەۋىشتىيە ئايدىيەكەن بگىرەنەۋە بۇ ناۋ كۆمەلگا. ئەم كارمى ستىفن
مەلۇمەكى گىرەنگ دەخاتە سەر خەرمانى ئەدەبىياتى خۇ پارمەتيدان".

د. بېلو كلىمىنر ستۇن

دامەزىنەرى گۇڧارى سەرگەۋتن

"ستىفن لە كىتەبەكەيدا بەئەنقەست زىان و ئەو پىرنسىپانەى تىكەلى يەكتى
كردوۋە كە مايمەى دروستبۇنى ھاۋسەنگىن لەنيۋان ھزرەكانى ئاخ و ھەئسوكەۋتە
ئاشكراكاندا. ئەمەش ھەۋىنى ھەمو پاكيەكى تاك و كۆمەلگاىە".

گىرەگۈرى جەى. نىۋىلى

بالۋىزى ۋىلايەتە يەكگرتوۋەكان لە سۋىد

"گىرەنگى ئەم كىتەبە لەۋەدايە كە سادىمە بەلام شتەكان سادە ناكات"

ئىم. سكۆت پىك

نوسەرى: رىگە چۆلەكە

"من لە خويىندەۋەى ئەم كىتەبەدا قازانچ دەكەم.. زۆرتىن ھزرو رۇشنايى تىدايە"

نۇرمان ھىنسېنت پىل

نوسەرى: ھىزى بىرگىردنەۋەى ئەرىنى

بەرھەمەكەنى دىكەى ستىقن ئار. كۆڭى

خووى ھەشتەم

پەپرەمۇگەردنى ھەوت خوومەكە

ھەوت خوومەكەى خىزانە زۆر كاريگەرەكان

سروشنى رابەرەپەتەيگەردن

مەسەلە گىرەكەكان لە پېشەو

سەرگەردەپەتەيگەردنى خاومەن پەرنسەپ

دەفتەرى مەشقى ھەوت خوومەكەى كەسانى ھەرە كاريگەر

يادداشتى ھەوت خوومەكەى كەسانى ھەرە كاريگەر

بەرھەمەكەنى كۆمپانىيەى فرەنگلەن كۆڭى

۷ خوومەكەى نەوجەوانانى پېشەنگ

دەفتەرى مەشقى ۷ خوومەكەى نەوجەوانانى پېشەنگ (بەدەست خۆتە)

يادداشتى ۷ خوومەكەى نەوجەوانانى پېشەنگ

ژيان گىرەكە

ئەقلى كار

نەوۋى لە ھەموان گىرەنگەزە

۱۰ پاساى سروشنى بۇ بەرپەوۋەردنى ژيان و كات بە شىۋەپەكى سەرگەوۋو

پەرنسەپەكانى دەسەلات

ھۆكەرى پېشكەوۋتەنە كەوۋەپەكان

سوپاس و پېزانين

هاوگاری و پېکهوه بون زور گرنگره له سهر به خوږی و پشت به خوږهستن
نهم کتېبه بهرهمی کاری به کومه لی چندی نه قلله. سهرماتگی له ناوهراسی
حهفتاکانه وه (حهفتاکانی سهدی رابردووه) دست پېدهکات کاتیک که بو
ناماده کردنی نامه ی دکتوراکم که و تمه خویندنه وهی نه دمبیاتی دووسه سال له سهر
بابه تی سهرکهوتن. پیم خوشه سوپاسی خوم دهرپرم سهارمت بهو ئیلهام و
حیکمه ته ی که له ژماره پیک بیرمه نده وه و مرم گرتن و هرومها سهارمت به پیکهاته
و ناوهرپوکی نهو حیکمه ته ش که نه وه دوی نه وه بهرده وامه.

هرومها سوپاسگوزاری گه لیک خویندکار و هاوړی و هاوکاریشم به تایبمت
هاوکارهکانی زانکوی (بریکهام یونگ) و سهنتری (کوفی بو رابه رایه تی). سوپاس بو
هزاران گهنج و گهوره سال و باوک و ماموستا و بهرپوه بهر و نهوانه ی دیکه ش که
به شداریان کرد به چاوخشان دهنه وهی بابتهکان و پیشکش کردنی زانیاری و
دهرپړینی پشتگیری. بابتهکان و نیش وکارهکان زور له سهرخو تیکه لی په کتری بون
به جوریکی وا که نهوانه ی دلسو زانه و به قولی هاتنه نیشه که وه گه یشتنه نهو
باوهری که ۷ خووه که شیوازیکی گشتگر و کامله بو دسته بهر کردنی سهرکهوتن و
چالاکبون له سهر ناستی تاکه که سی و له نیوان خه لکه کانیشدا. هرومها بوشیان
دهرکهوت له خووه تایبتهکانی مرؤفا کلیله که پېش هه مو شتیک له په یومندی
نیوان خووه کاندایه و له چونی تی ریزبه ندیکردنیاندا یه.

سهارمت به بهرهمه نیان و بلاوکردنه وهی کتېبه که ش به په یویستی دهرانم

سوپاس و پېزانینی خوم دهرپرم بو:

- ساندراو هه مو مناله کانم و هاوسهرمکانیان که پشتیوانی و هاوکاری زوریان نواند
به تایبمت له گه شته زورو زموند هکانمدا که له پیناوی ناماده کردنی بابتهکانی نهم
کتېبه دا ناچار بوم زوو نهو نهجامیان بدهم. نهوان به کرده وه هه لگری پرنسیپهکان
بون و دهاره نه گمر مرؤف به کرده وه پرنسیپیک په پرهو بکات نهوا به ناسانیپش
دمتوانیت روونی بکاته وه.

- (جۆنى) بىرام كە خوشەويستىيەكى بەردەوام دىمىرپىت و خامنى رۇحىكى بىنگەردە و مەسەلەى كىتەپكەى بەھەند و مىرگرت و بىروبۇچونى بەسودى ھەبو.

- گىيانى پاكى باوكىم

- دايكىم سەبارەت بەو رەنج و قوربانىيانەى كە پىشكەشى ۸۷ مىنالى و نەوہى زىندوى دىمكات و ھەركىز مەندو نابىت لە دىمىرپىنى خوشەويستىدا بۇيان

- ھاپۇرى و ھاوكارمەكانىم، بەتايىبەت بۇ

بىل مارى و رۇنى مەكمىلان و لىكىس واتەرسۇن، كە زانىارىيان دامى و ھانىيان دام و نامۇزگارى پىشەيى و بەسودىيان پىشكەش كىردىم؛

- براو ئەندىرسۇن، كە بە مەندوبونى خۇى لە ماوہى زىاتىر لە سالىكىدا تىوانى بە قىدىۇ وىنەى قۇناغەكانى كاركىردن لە (۷ خووەكە)دا بىگىرىت. ھەروھە لەزىر سەركىرايەتى ئەمەدا تىوانى كىتەپكە پوخت بىگىرىت و چاوى پىدا بىخىنىرىتەوہ و لەسەر ئاستى مەودايەكى پان وپۇرى دىمىزگاكەندا ھەزاران كەس پەپىرەوى بىكەن و ئەوانەى كە بە شىۋەيەكى سەرمەتايى كەرسەكانى ئەم بابەتەنەيان بىنى، ھەر ھەمويان ئارمىزومەندىون كە بابەتەكە بۇ زۇرتىرىن ژمارەى كارمەندەكانىيان دابىن بىكەن و ئەمەش مەمانەى زىاتىرى لا دروست كىردىن كە بابەتەكەمان شىاوى جىبەجىكىردىنە"

- (بۇب شىلى) كە پارمەتىدەر بو لە دروستكىردىنى سىستەمىك بۇ كۆمپانىياكەمان ئەمەش گوشارىكى گەورەى لەسەرشانى خۇم و خىزانەكەم لاپىرد و پارمەتىى دام ھەمو كات و تىوانى خۇم بۇ كىتەپكە تەخان بىكەم.

- دافىد كۆنلى كە بايەخ و ھىزى (۷ خووەكە)ى بە سەدان دىمىزگەى بازىرگەنى ناسەند بۇ ئەوہى ھاوكارمەكانىم (بەلەين لى) و (رۇيس كرۇچەر) و (رۇجەر مىرىل) و (ئال سوينتزلەر) و خۇم فرسەتى ئەومەمان ھەبىت ھەمىشە لە كۆپرو كۆبونەومەكاندا لەسەر ئاستىكى فراوان بىروپا پىكەوہ ئالوگۇر بىكەين.

- نوپنەرە ئەدەبىيەكەم، (جان مىللەر) و ھەروھە (گىرىگ لىنىك)ى ھاوبەشم كە لە ھىج ئىشەك ناتىرسىت. ھەروھە بۇ (ستىفانى سەمىت)ى پارىدەدەر و بۇ (رالىن

بېكھام واليت) كه زور نازاو داهينه رانه هه لمه تي خستنه بازاړي كتيبه گه يان به نه نجام گه ياند.

- (بۆب نه ساهينا) ي لېپرسراوي ده زگاي بلا و كړنه ووي (سيمون و شوستن) كه زور به ليهاتووي پروژمگه ي رابه رايه تي كړدو گه لېك پيشنناري جواني ي به خشم و يارمه تيه كي زوري دام جياوازي نيوان قسه كړدن و نوسينم بۇ دهر بكه وېت.

- هه ردو و ياريد ددري پيشوم (شيرل) و (هيته). هه روه ها بۇ ياريد ددري گه ي ئيستم (مارلين نه ندربون) كه به شيوازي كي بي و نه دلسوزي خوي سه لاند.

- (كين شيلتون) ي نوسه ر نه گوڤاري (Executive Excellence) سه باره ت به ووي چهنه سائيك له مه و بهر و نه يه كي دهر كړد و هه روه ها يارمه تيدم ريش بو له وردبونه وه و چاو خشان دنه وه به بابته گه دا و له دارشتني جياواز جياوازا و هه روه ها سه باره ت به و دستپاكي و خه مخوريه زوري كه بۇ راگرتني ناستي به رزي كتيبه كه دمينواندن.

- (ريبيكا ميريل) كه يارمه تيه كي گه وري پيشكه شكردين نه چاپ و بهر هه مه يناندا و هه روه ها بابته گه ي به به شيك له خوي دمناني و به و بهري هستياري و شارمنايي و دلسوزيه وه كاري ده كړد. سوپاسيش بۇ (روجه ر) مي ردي كه هه ميشه يارمه تيدم ركي حه كيم و به سود بووه.

- (كاري سويم) و (گاپلوردي) كوري كه به تيروانيكي شايسته ي سوپاس و ريزمه و به شداريان كړد له پيشخستني خياري دمرگا كه ماندا.

ناومرۇك

۲۱	پىشەكى
۲۱	پارادىم و پرنسپىپەكان
۲۲	لە ناومرۇك بۇ دىمرۇك
۷۵	۷ خووگە - دىدىكى گشتى
۹۹	سەرگەوتنى تايىپەتى
۱۰۱	دەستپىشخەر بە
۱۰۲	پرنسپىپەكانى خۇبىنىن
۱۳۹	كە دەست پىنكەد با كۆتايىپەكەت لە خەيالدا بىت
	پرنسپىپەكانى خۇ رابەراپەتىكردن
۲۰۹	گرنكتر لە پىش گرنكەوۋە دابىن
	پرنسپىپەكانى خۇبەرنوۋەبردن
۲۶۱	سەرگەوتنى بەكۆمەل
۲۶۲	پارادىمەكانى يەكترتەواوكردن
۲۹۱	بىرگەدەوۋە بە شىپواۋىزى براۋە - براۋە
۲۹۲	بىنەماكانى سەرگەدەپەتى بەكۆمەل
۳۳۵	بۇ نەۋىس تىت بگەن سەرەتا ھەۋل بەدە تىنگەيت
	پرنسپىپەكانى پەيۋەندىپە ھاسۇزىپەكان
۳۷۱	يەكتر تەواوكردن
۳۷۲	پرنسپىپەكانى ھاۋكارىكردىن داھىنەرانە
۴۰۷	نۇئىبۇنەۋە
۴۰۹	مشارىكە تىز بىكەدەۋە
۴۰۹	پرنسپىپەكانى نۇئىبۇنەۋە
۴۲۹	دىسان لە ناومرۇك بۇ دىمرۇك
۴۵۲	نەۋەلەرناتىفانەى كە رىنگە بېنە سەنتەرى ژيان
	پاشكۇ

پيشه‌گى

لهو كاته‌وه‌ى كه كتيبي (۷ خووه‌كه‌ى كه‌سانى پيشه‌نگ) په‌كه‌مجار بلاوكرايه‌وه. تاكو ئيستا جيهان گورانيكى دراماتيكي گه‌وره‌ى به‌سهردا هاتووه. ئالوتره و نيگه‌رانى و داواكارپيه‌كانى زورتربون. مرقه له سهرده‌مى پيشه‌سازپيه‌وه چوته سهرده‌مى زانيارى/ كريكارانى زانسته‌وه به‌هه‌مو پيشهاته زور و به‌ربلاوه‌كانپيه‌وه. نه‌و كيشه‌و گيروگرفتانه‌ى كه نه‌مړو له ژيانى تايبه‌تى و خيزانى و ريكخراوه‌پيدا رووبه‌روويان ده‌بينه‌وه .. هه‌رگيز ۱۰-۲۰ سال له‌مه‌وپيش ته‌نانت پيش‌بينيش نه‌ده‌كران. ته‌حه‌دا نوپيه‌كان ته‌نيا هه‌ر له‌رووى چه‌ندايه‌تپيه‌وه جياوازين له ته‌حه‌داكانى جاران، به‌لكو له‌رووى چوناپه‌تييشه‌وه جياوازن.

نهم گورانه‌ گرنگ و وهرچه‌رخينه‌رانه‌ى ناو كۆمه‌لگا و دنياى بازار و ئابورى وا ده‌گه‌ن په‌رسيارىكى زور گرنگ سهره‌هل بدات كه زورجار به‌م شيومه‌يه له‌منى ده‌پرسن: ئايا (۷ خووه‌كه‌ى كه‌سانى پيشه‌نگ) هيشتا هه‌ر بايه‌خيان ماوه؟ كاتيكيش كه ليم ده‌پرسن ئايا نهم خوانه ۱۰ سالى ديكه‌و بيست سالى ديكه‌و په‌نجا سالى ديكه‌و سه‌د سالى ديكه‌و بايه‌خيان ده‌مينيت؟ وه‌لامه‌كه‌ى من برپيتيه له‌مه: هه‌تا گورانكارپيه‌كان گه‌ورمترين و هه‌تاكو ته‌حه‌داكان زه‌حه‌متربين خووه‌كان زياتر شايانى بايه‌خپيدان ده‌بن. بۆچى؟ چونكه كيشه‌و نازارمه‌كانمان جيهانين و به‌رده‌وام زياديش ده‌گه‌ن. له‌هه‌مان كاتيشدا چاره‌سهره‌كانيان ئيستاش و هه‌ميشه‌ش له‌سهر كۆمه‌ليك پرنسيپى هه‌ميشه‌پى و جيهانى و سهربه‌خوى وا دادم‌پژرښن كه هه‌مو كۆمه‌لگا گه‌شاوه و زيندوووه‌كان به‌ دريژاى ميژوو پى ناسنان.

نهمانه من دروستم نه‌كردون و نابمه‌ كوڅخاشيان

به‌لكو ته‌نيا دياريم كردون و خستومنه‌ته جوارچيوه‌په‌كى زنجيرمپيه‌وه.

په‌كيك له‌ دهرسه هه‌ر مه‌زنه‌كانى كه ژيان فيرى كردم نه‌مه‌په: نه‌گه‌ر ده‌ته‌ويت ده‌ستت بگات به‌وپه‌رى ناواته‌كانتدا و زال ببيت به‌سهر ته‌حه‌دا هه‌ره مه‌زنه‌كانتدا پيوسته نه‌و پرنسيپه‌ ياخود نه‌و ياسا سروشتى به‌ ده‌ستنيشان بكه‌يت كه هه‌زمونى هه‌په به‌سهر نه‌نجامه‌كانى كه تۆ به‌دواياندا ده‌گه‌رښت. جپه‌ه‌جپه‌كردنى پرنسيپه‌كانيش له‌ كه‌سپه‌كه‌وه بۆ كه‌سپكى ديكه جياوازه و په‌پوهسته به‌ تواناى

خولقاندن و ھېز و بەھرە بى ھاوتاکانەو. بەلام لە کۆتاييدا سەرکەوتن لە ھەر
بوارىکدا بەو زامەن دەکرێت کە کردەووەکان ھاوناھەنگ بن لەگەڵ ئەو پرنسپانەدا
کە سەرکەوتنەکەيان پێو بەستراو.

دیارە زۆرکەس ئاوا بىرناکەنەو، لانى گەم ھوشيارانەو بەئەنقەست. ھەمیشە
دەبينىت چارەسەرە پرنسپىيەکان زۆر پێچەوانەى بىرکردنەوێ باوو رەوشتى باوى
کەلتورى گشتين. رێگەم بەدە با ئەم دزايەتى و پێچەوانەبونە بە ھەندىک لەو
تەحمدا ھاوبەشانە روون بکەمەو کە دینە رێى ئیمەى مرۆفەو.

ترس و نانارامى، زۆرکەس لەم سەردەمەدا ھەست بە ترس دەگەن. ترس لە
نايندە. ھەست دەگەن لە شوێنى کارەگەياندا ھەرشەيان لەسەرە. لەو دەترسن
نانراو ببن و نەتوانن مال و منال بەخيو بکەن. ئەمە زۆرجار مرۆف ناچار دەکات
جۆرە ژيانىک ھەلبىزىرێت کە ھىچ رىسک و سەرکێشىيەكى تىدا نەبێت و لەناو
خيزان و لە شوێنى کارەگەيدا پشت بە خەلکى ببەستێت. کاردانەوێ باو بەرامبەر
بەم کێشەيە ئەوھيە کە زياتر و زياتر سەربەخوېين. "ھەر خەرىكى خۆم و
شتەکانى خۆم دەبم" کارەگەى خۆم نەنجام دەدەم. بە باشى ئەنجامى دەدەم و
چېزى تەواوى ئى وەردەگرم. سەربەخوېى دەستکەوت و بەھايەكى گرنگ و تەنانەت
چارەنووسىيە. بەلام کێشەکە ئەوھدایە کە واقىعەگەمان واقىعەىکى پێکەو گرێدراو
سەربەخۆ نىيە و دەستکەوتە ھەرە گرنگەکانىشمان بەر لە ھەمو تواناو
لێھاتووويەكى ئىستامان پێويستيان بە شارەزايى زۆر ھەيە لە ھاوکارى و پێکەو
ژياندا لەگەڵ خەلک.

ھەر ئىستا دەمەوێت، خەلک شتى دەوێت و ئائىستاش دەيەوێت. "پارەم دەوێت،
خانويەكى گەورەى جوانم دەوێت، ئوتومبىليکى جوانم دەوێت، باشترين و
گەورەترين سەنتەرى خوشگوزەرانىم دەوێت، ھەمويم دەوێت و شاھستەشيانم.
ھەرچەندە لە کۆمەلگای ئەمەردا کە کۆمەلگای کارتى متمانەيە مرۆف بە ئاسانى
دەتوانیەت شتەگەى ئائىستا دەست بکەوێت و دواتر نرخەگەى (پارەگەى) بەدات، بەلام
بناغە ئابورىيەکان ھەمو چارێک ئەو راستىيەمان وەبەر دەھيئنەو (ھەندىک چار

ئارەزوۋەكان سنورىيان نىيە و نابنە پاساۋ. تەنانەت خۇماندوگردنیش بە تەنیا بەس نىيە. گۇرپانكارىيە خىراكانى تەكنەلۇجىيا و زىادبونى ملەلانىكان لە ئەنجامى بەجىهانىيونى بازار و تەكنەلۇجىياۋە پىۋىستە ھانمان بىدەن كە نەك ھەر ھوشيار و ئاگاداربىن، بەلگە بەردەۋام خەرىكى نوپۇنەۋە و خۇ رۇشنىرگردن بىن. پىۋىستە بەردەۋام گەشە بە مىشكەمان بىدەن و تىزى بىكەنەۋە و سەرمايەگوزارىش بىكەن لە پىشخستنى تواناكانماندا بۇ ئەۋەى لە كەلەك نەكەۋىن. ھەمىشە سەركارەكان بەدۋاى ئامانجى چاكاندا دەگەرپىن و دەستىشيان خۇش بىت. كىپىرگىكە لەم سەردەمەدا زۇر توندوتىزە، مانەۋە سەنگى مەھكە. لەم رۇزگارەدا سەرمايە چى دەۋىت؟ بەرھەمەننى ئەۋە واقىيەى نەمپۇ و پىۋەرى سەرگەۋتىش بەردەۋامى و گەشەيە. رەنگە لەسەر ئاستى كورتخايەندا كىشەپەكت نەبىت بەلام پىرسىارەكە ئەۋەپە ئاپا ھىندە سەرمايەگوزارىت كىردۈۋە بەشى بەردەۋامىدان و زىادگردنى ئەم گەشەيە بىكات بۇ يەك سال، پىنج سال و دە سالى دىكە. ھەم كىلتورەكەمان و ھەم ئەقلىيەتى (ۋال سىرتىت) پىش داۋاى ئەنجامى ھەنوكەيى دەكەن. بەلام زۇر گرنگە ھاۋسەنگى رابگرىن لەنىۋان بەدەپەننى سەرگەۋتنى ھەنوكەيى و سەرمايەگوزارىگردندا لەۋە تواناپانەى كە سەرگەۋتنەكانى سەمىن بەدى دەھىن.

دىارە ئەم قەسەپە بۇ بۋارەكانى تەندروستى و ھاۋسەرگىرى و پەيۋەندىيەكانى خىزان و پىۋىستىيەكانى كۆمەلگاش راستە.

سەرزەشتىگردن و كىپزانەۋە:

زۇر ئاسانە مۇۋە ئۇبالى ھەمە كىشەپەك بختە ئەستۋى شتىك. كۆمەلگاش خۋى بەۋەۋە گىرتۈۋە كە خۇى ۋەكو قوربانىيەك نىشان بدات. "ئاخ ئەگەر سەرۋەكەم ملەۋرپىكى ھىندە بى ئەقلى نەدەۋو .. ئەگەر ھىندە بە ھەزارى لەدايك نەبۋمايە .. ئەگەر لە شۋىنكى چاكتىدا بۋمايە. ئەگەر مەنلەكانم ھىندە لاسار نەبۋمايە. ئاخ ئەگەر بەشەكەى دىكەى كۆمەپانپاكە ھىندە بى سەرۋەپەر نەبۋمايە. ئەگەر خەلەكە ھىندە تەمەل و خەمبار نەبۋمايە، ئەگەر ھاۋسەرەكەم يەك تۇز چاك بۋايە و قەسى لەگەلدا بىكرابە .. ئەگەر بەرھەمەكەمان ئاۋا نوشوستى نەھىنايە و ئەگەر .. ئەگەر .." سەرزەشتىگردنى خەلەكى دىكەۋ شتى دىكە لەسەر كىشەۋ ملەلانىكانى خۇمان رەنگە مەسەلەيەكى ئاساى بىت و بە شىۋەيەكى كاتى

ئازارەگەمان بېرىباتەو، بەلام لەھەمان كاتېشدا دەمانبەستىتەو بە خودى كېشەكانەو. كەسىكم نیشان بىدە ھىندە بى فېز بېت بەرپرسيارىتى بارودۇخەكەى خۇى بگىرتە ئەستۇ و ھىندەش ئازابىت زات بكات ھەمو ھەنگاۋىكى پىۋىست بىت بۇ ئەوۋى داھىنەرانە بتوانىت رىئى خۇى لەناو ئەو تەھەدا زەھەتانەدا بدۇزىتەو. تۇ مروفىكى ناوام نیشان بىدە بۇ ئەوۋى مېش تۈانا ئاناساپىەكەى بېرپار و ھەلبۇزاردنت نیشان بىدەم.

بىھىۋايى، بەرھەمى سەرزەنشكردن رەشېنى و بىھىۋايى. مروف ئەگەر باۋەرى ھىنا بەوۋى ئەم قوربانىەكى بارودۇخەكەى و تەسلىمى چارەنوس بو، ئىتر ھىچ ھىۋاۋ ئارەزۋىەكى نامىنىت و گۆشەگىر و پىرزە لىپراۋ دەبىت. "من دىل و بارمتەم، بوگە سەماگەرەم، ئەلقەپەكى زىجىرە گەرەگەم و ھىچەم پىناگىرت. بەس پىم بلى من چى بگەم." زۆر كەسى بەرھەدارى بەتۈانا ئەناۋا بىردەگەنەو و لە ئەنجامدا توشى خەمۇكى و بى ھىۋايى دەبن. يەككە لە كەلتۈرە باۋەكانى مروف رەشېنى. "بۇ ئەوۋى لە ھىچ شىتەك و بە ھىچ شىۋەپەك ئاۋمىد نەبىت بەتەماى ھىچ شىتەك مەبە." بەلام بە دىرپى مېزۋو ئەو راستىپە سەلىنراۋە كە پىرسىپە پىچەۋانەكە بىرىپە لە ھىۋاۋ پىشكەوتن و ھەرۋەھا دۇزىنەۋى ئەو راستىپە جۈانەپە كە دەلىت، "من خۇم ھىزە خولقېنەرەكەى زىانى خۇم."

نەبۋى ھاسەنكىس لە ژياندا:

ژيان لەم كۆمەلگاپەماندا، كە كۆمەلگەى تەلەفۋنى مۇبايلە رۆز بە رۆز ئالۆزتر دەبىت و ئەرك و نىگەرانى و داۋاكارىپەكانىشى زىاتر دەبن. ھەمو ھەۋلەكانەمان بۇ ئەوۋى فرىابكەۋىن بىرىتىن ئەوۋى زىاتر كارىكەپن و زۆرتىر بىچىنە ناۋ دۇخەكەۋە و زىاتر و زىاتر دەستكەۋەت بەدەست بەپىنن لەرىئى تەگنەلۇجىپاى ھاۋچەرخەۋە. ئاپا بۇچى ئىمە ھەتا دىت زىاتر خۇمان لەم بابەتە روۋكەشانەدا نوقم دەكەپن و تەندروستى و خىزان و تاپەتەندىتى و مەسەلە گىرگەكانى دېكەى ژيان دەخەپنە لاۋە؟ كېشەكە لە كارەگەماندا نىپە كە داپنەمۇى ژيانە. ھەرۋەھا خەتەى گۇرپانكارىپەكان و ئالۆزىپەكانىش نىپە. خەتەكە لەۋەداپە كە ژيانى ھاۋچەرخەمان دەلىت "زۋوتىر بچۇ بەلاى كارەگەتەۋە، زىاتر كارىكە، بەرھەمت زىاتر بىت و ھەمو

شتيكت به قوربانی ئیستا بکه. " بهلام راستییه که نهومیه که هاوسهنگی و ناسودهیی میشت بهمانه دسته بهر نابن؛ بهلکو شوین کهسیك دهکون که مهسه له گرنگهکانی ژبانی لهلا روون و ناشکرا بیت و بهویست و بهرنامهیهکی کاریگهروهه ههنگاویان بو دهنیئت.

چی بو من تیڤایه؟

کهلتوری باو هیрман دهکات که نهگهر له ژباندای شتیگمان بویت پیویسته بهدوای یهکه میدا بکه پین. نهو کهلتوره دهلیت "ژیان کهمهیه که، پیشپرکییه و رکابه راهه تکیه. باشتر وایه براوه بیت تیایدا. " هاوکاران و هاوپیکانی فوتابخانه و تمنامت نهندامانی خیزانه کهشمان ل دهکات به رکابه. ههتا نهوان زیاتریان دهست بکهویت، ئیمه که مترمان بو دهمی نییتهوه. بیگومان به روالمت ههول دهمین جوامیری بنوینین و وا خومان نیشان دهمین که سه رکهوتنی نهوان خوشحالمان دهکات. بهلام له ناخهوه، زوربه مان، نهو سه رکهوتنه مان پی ناخوشه و خهفه تی پی دهخوین. دیاره له میژووی شارستانیتیماندا زور دهستکهوتی مهزن هه ن که بهرهمی کاری سه ربه خو و ویستی سه ربه خوئی نهو رۆحانه ن که سوربون له سه ر بریار و کارمکانیان. بهلام له سه رده می کریکارانی زانیاریدا مهزترین هه لکهوت و زورترین دهستکهوت بو نهو کهسانه یه که برپاویان به کاری به کۆمه ل هه یه و هونه رمه ندانه نهو گیانه پیکهومییه رینمای دهکهن .. مهزنیتی راسته یینه لهو نهقله کراومیه وه به دهست دیت که خو به رستی رت دهکاته وه و له پی ناوی سودی هاوبه شدا پرئسیپی ریزله یه کگرتن ده چه سپینیئت.

مهراقی نهومی لیت تی بگهن:

که م پیویستی مرؤف هه ن هینده ی نهوه گرنگ بن که خه لکه که ئی تی بگهن، که دهنگیکی هه بیئت گوئی ل بگریئت و ریزی بو دابنریئت و بنرخینریئت. هه موشی بو نهومی نهو که سه کاریگه ریتی هه بیئت. زورکس باومری وایه کلیلی هه مو کاریگه ریتییه ک به موندییه - واته نهومیه که بیروبو چونه کت ناشکرا بکهیت و راشکاوانه سه بکهیت. خوئی نهگهر چاکیش بیری ل بکه یته وه ده بیینیئت نه م بو چونه راسته و مه سه له که وایه. چونکه له کاتی کدا که بهرام بهر ده کت ههست بو دهکات، تو

لەبىرى ئەمەلى بەرپاستى گوىى ئى بگىرىت بۇ ئەمەلى تىرى بگىرىت، زۇرچار سەرھالى ئەمەلى دەپىت كە چۇن وەلامى بەمىتەو. سەرھالى راستەقىنەلى دەوروتەنسىر ئەمەلى كە بەرامبەرەمەت ھەست دەكات تۇ كەوتوپتە ژىر كارىگەرپىتى ئەمەلى - كە ھەست دەكات تۇ تىرى گەپشتوپت - كە تۇ دىسۇزانە و بە ھولى گوىى ئى گرتووە و تۇ كەسىكى كراوھىت. بەلام زۇرپەمان ناتوانىن بە ھولى گوىى بگىرىن. ناتوانىن پىشووخت ئەجىنداگەمان وا ئى بگەپن بەر لەمەلى راوپۇچونى خۇمان دەربىرپن ھەول بەمىن لە بەرامبەرەمەت گەمان تىرىگەپن. كەلتورەمەت گەمان داوامان ئى دەكات و بگىرە گوشارىشمان دەخاتەسەر بۇ ئەمەلى تىرىگەپن و كارىگەرپىمان ھەپىت. بەلام لەراستىدا مەسەلەكە بەوجۇرە نىپە. كارىگەرپىتى زادەلى ئىك تىگەپشتەنە و ئەمەلى ئەمەلى دىت كە لانى كەم لە دوو كەسەكە پەكىكىان دەستپىشخەرى بكات لەمەلى بە ھولى گوىى بگىرىت.

مەلەلەن و جىياوازىپەكان:

زۇر شتى ھاوبەش ھەن لەنىوان خەلىكىدا بەلام لەگەلىك شتى گىرىگىشدا جىياوازىيان ھەپە. بىرگىرنەمەپان جىياوازە، ئامانچ و پالەنەر و ئارمىزووگەنىشپان جىياوازە و بىنەماگەنىشپان ھەندى جار ھىندە جىياوازن كە دەمەنە مەلەلەنە پەگىرىپەو. مەلەلەنەكان بەرھەمەتى سىروشتى ئەم جىياوازىپەكان. رىكارى كۆمەلگا سەربارىت بەم مەلەلەنەپە و چارەسەرگىرنى ناكۆكى و جىياوازىپەكان ئەمەلى كە تا پىت دەگىرىت براوہ پىت. ھەرچەندە دەستكەوتىكى باش لە ھونەرى پىكەاتن و سازشدا ھاتۆتەدى كاتىك كە ھەردولەپەنەكە لە ئاومەستى رىگاگەدا دەگەنە پەگىرى بى ئەمەلى ھىچ لایەنەك بە ئەمەلى تىك بىشكىت پاخود بە ئەمەلى سەركەوتن بەدەست بەپىت. ئاى چ زىيانىكى گەورەپە جىياوازىپەكان وا لە مەلەلى بكات بگاتە نىزەمىن خالى كۆكەمەو لەگەل بەرامبەرەمەت!

ئاى كە زىيانىكى گەورەپە نەتوانىت پەرسىپەكانت بگەپتە ھاوکارپەكە داھىنەرانە بۇ بەدەپەنە چارەسەرى وا كە باشپىت لەو چارەسەرانە پىشەر ھەردولەپەنەكە خستەپەنە رو.

سستېوون:

سروشتی مروؤ چوار رههندییه - جهسته و نهقل و دل و روح. ئیستا جیوازی و دمرنجامه‌کانی نهم دو ریکاره بهینه‌ره بهرچاوی خوت:

جهسته:

که‌لتور چی ده‌ئیت؟ ده‌ئیت شیوازی ژبانی خوت مه‌گوره؛ نه‌خوشتی و کیشه تهن‌دروستی‌یه‌کان به دمرمان و نه‌شته‌رگه‌ری چارسه‌ر بکه.

پرنسیپ چی ده‌ئیت؟ ده‌ئیت ریکه له سه‌ره‌لانی کیشه و نه‌خوشتی‌یه‌کان بگره به‌هاو نا‌هه‌نگکردنی شیوازی ژبانت له‌گه‌ل بنه‌ما چه‌سپیوه جیهانی‌یه‌کانی تهن‌دروستی.

میشک:

که‌لتور چی ده‌ئیت؟ ده‌ئیت ته‌ماشای ته‌له‌فزیون بکه (چیژم پی‌ببه‌خسه).
پرنسیپه‌کان چی ده‌ئین؟ به‌قولی و به‌ربلاوی بخوینه‌ره‌وه، (خوروشن‌بیرکردنی به‌رده‌وام).

دل:

که‌لتور چی ده‌ئیت؟ ده‌ئیت په‌یوه‌ندییه‌کانت له‌گه‌ل خه‌لکی‌دا بو‌قازانج و چیژی تایبته‌ی خوت به‌کاربه‌ینه.

پرنسیپه‌کان چی ده‌ئین؟ ده‌ئین گوئیگرتنی قول و دلسوزانه و خزمه‌تکردنی خه‌لکی نه‌وه‌په‌ری چیژ و ئاسوده‌ییت پی‌دمبه‌خشن.

روح:

که‌لتور چی ده‌ئیت؟ ده‌ئیت زیاتر به‌جه‌سه‌به به‌ره‌شپینی و دنیا به‌رستی‌یه‌وه.
پرنسیپه‌کان چی ده‌ئین؟ ده‌ئین بزانه که سه‌رچاوه‌ی پی‌ویستی‌یه‌ به‌نه‌رمتی‌یه‌کانمان له مه‌سه‌له ئه‌مرنی‌یه‌کان و واتاداربونی باب‌ته‌کان که له ژبانتا بۆیان ده‌گه‌رین بریتی‌یه له پرنسیپه‌کان - واته لهو یاسا سروشتی‌یه‌کانی که من باومرم وایه خواومند سه‌رچاوه‌کانیانه.

من بانگه‌ژشتت ده‌که‌م که هه‌میشه پی‌ویستی‌یه‌کانی خوت و ته‌حه‌دا جیهانی‌یه‌کانیشت له خه‌یالدا بێت. تۆ به‌م کاره‌ت ده‌توانیت چارسه‌ر و ره‌بازه

راسته قینه کان بدؤزیته وه. ههروهه دهتوانیت دژاپه تی نیوان که لتوری باو و نهو
 ریکاره مهبدمنییه هه میشه پی یانه ببینیت که سهردهم له دوای سهردهم ناشکراتر دهبن.
 دواتیبینیشم دوپاتکردنه وهی نهو پرسیارهیه که هه میشه ناراسته ی
 خویندکارهکانی دهکه م: چهند کهس له سهرمه رگدا ناواته خواز بون له زیاندا زیاتر
 له ئۆفیه سهکانیاندا بونایه یان تهماشای تهله فزیونیان بکردهیه؟ کهس. مرؤف له
 سهرمه رگدا بیر له خوشه ویستان و خیزان و نهو کهسانه دهکه نه وه که خزمه تیان
 کردون.

تهنانهت دهر و ناسیکی مهزنی وهکو نه براهم ماسلؤ له کۆتایی ژیانیدا
 بهخته و مری و ناسودهی و وهجاخروونی خستبووه پیش خو به دیهینانه وه. ماسلؤ
 نه مه ی ناو ناوه له خو بووردن.

نه مه به لای منیشه وه زور راسته. تا ئیستا مهزترین و ماقولترین کاریگهری ناو
 جهوت خووه که نهومیه که له ژیا نی منال و نه وهکانمدا دهیبینم.

بۆ نمونه (شانون) ی که چه زام که ته مه نی نۆ سائه زور مه بهستی بو خزمه تی مناله
 بی دایک و باو کهکانی رۆمانیا بکات و پاش نه وهی که منالێکی نه خوش به سه ریدا
 رشایه وه و باو مشی پیا کرد، (شانون) نامهیه کی بۆ من و نه کی نویسی که ده لیت
 نامه ویت چیر ژیا نیکی خو په رستانه بژیم. پێویسته هه مو ژیا نم بۆ خزمه تکردن
 ته رخا ن بکه م. نهو له ئاکامی نه م نامهیه دا چه وه رۆمانیا و تا ئیسته ش له و ی
 خزمه تی خه لگی دهکات.

هه مو مناله کا نمان هاو سه رگه ریا ن کردوه و له گه ل هاو سه ره کا نیا ندا کۆمه لێک
 نه رکی مه بدهنی به ری ده که ن که هه مو یان خزمه تکردنی خه لکین. ئی مه ش که
 به وشێومه دهیا نبین هه ست به وهر چه ر خانیکی گه وه ده که بن.

تۆ ئیستا که ده ست ده که یت به خویندنه وهی جهوت خووه که ی کهسانی پێشهنگ،
 به لیت ده مه ی که سه رگێشییه کی سه ر نه چرا گیش فی ر ده بیت. نه وه ی فی ری ده بیت
 که سه خوشه و یسته که ی خۆتی تیا به شدار بکه. گرنه گزین خالیش نهومیه نه وه ی
 فی ری ده بیت جیه جی بکه یت. بیرت نه جه یت فی ربون نه گه ر کرده وهی له گه لدا
 نه بیت هیج نه یه. زانستی بی کرده وه له راستیدا نه زانییه.

من بەش بە ھالى خۇم بۇم دەرگە وتووۋە جىيەجىيە گەردنى ھەوت خوۋەگە
 خەباتىكى بەردەوامە - بەشى زۇرى لەبەرئەۋەى كە ھەتا باشتر ھىرى جىيەجىيە
 گەردنەگە بىيىت، سىروشتى تەھەداگە زىاتر دەگۇرپىت، رىك ۋەگو خلىسكىنەى
 سەربەفر و گۇلف و تىنس و ۋەرزشەكانى دىكە. من كە بە جدى رۇزانە كار بۇ
 جىيەجىيە گەردنى ئەم خوۋە مەبدەئى پانە دەكەم بە گەرمى بەشدارم لەگەلتاندا لەم
 سەركىشى پەدا.

ستېفەن ئاپ. كۆفى

Stephen.Covey@ frank covey. com

www. Stephen covey.com

پروڧۇ، ئوتاھ

۲۴ى تەموزى ۲۰۰۴

به‌شی یه‌که‌م

پارادایم و پرنسیپه‌کان

لەناووه بۆ دەرەوه

لەم جیهانی ئیমেدا نایابی و شیوازی راستی زیان لیک جیا ناکرینهوه.

-دەیفد ستار جۆردن-

لە ماوهی زیاتر لە بیست و پێنج سال کارکردن لەگەڵ خەڵک دا لە شوێنە جیاجیاکانی وەك زانکۆ، راویژکارییهکانی هاوسەرگیری و خیزانییەکیە وماندا، چەندین کەسم بینیوه کە بە رۆڵەت سەرکەوتنی بەرچاویان بە دەست هێناوه، بەلام لە ناخهوه هەمیشە هەستیان کردووه لە شتیکیان کەمە و پێویستی زۆریان بە هەماهەنگی و کارایی خۆیان و دەرخیستی کاریگەری خۆیان هەبوو. هەروەها لە پەپوهندی ناسایی و گەشەکردوشدا لەگەڵ دەورووبەردا لەناستی پێویستدا نەبوون.

وابزانم هەر یەکێک لە ئیمەش هەندێک لەو کێشەکانی هەبێت.

"من لە بواری کارمەدا چەند ئامانجیکم دانا و دواتر بەدیم هێنان و بە کردەدەوش سەرکەوتنی زۆر گەورەم بە دەست هێناوه. بەلام ئەم سەرکەوتنە زۆر لەسەر ژیاڵی تەبەتی خۆم و خیزانەکەم کەوتن. وام لێهاتووە ژن و مائەکانم بە باشی نەناسم. تەنانت لەوش دایا نیم کە ئایا خۆم دەناسم و دەزانم بەراستی چ شتیکی لەلا گرنگە. گەشتومەتە ئەو پەرسیارە کە بێم - ئایا مەسەلەکە ئەو دەهینیت؟"

"ئەمسال ئەمە پێنجەم جارمە، رێجیمیکی تازەم دەست بۆ کردووه. ئەزانم کێشم زیاده و بەراستی دەهینیت بگۆڕم. هەموو زانیارییه نوێیهکان دەخوێنمەوه، چەند ئامانجیک بۆ خۆم دەستنیشان دەکەم، ئەنجامی باش و دلخۆشکەر دەهینمە بەر چاوی خۆم و بە خۆم دەلێم دەتوانم ئەو کارە بکەم. کەچی ناتوانم. باش چەند هەفتەیهکی کەم شکست دەهینم. بەراستی ناتوانم ئەو پەیمانە بە خۆمی دەدم بپەیمە سەر.

"چەندین خۆی (بەپێوەبەردن)م یەک لە دوا یەک بینیوه. چاوەڕوانیم لە کارمەندەکانم زۆر بوو. هەوڵی بۆ وچانم دەدا وەکو هاوێی لەگەڵیان رەفتار بکەم و مامەڵە ی نێوانمان راست و دروست بێت. بەلام لە ناخی خۆمدا هەست ناکەم هیچ وفاقەکیان بۆم هەبێت. لەو باوەڕمدا ئەگەر رۆژێک نەخۆش بم و لە مائەوه بکەوم، ئەمان زۆربە ی کاتەکە بە قسەکردنەوه بکۆژن. لەخۆم دەپرسم ئایا بۆچی ناتوانم

رايان بەينىم سەربەخۇ و لىپىرسراوانە رەفتار بىكەن - پان ئايا دەتوانم كارمەندى لەمان باشىر بدۆزمەو؟"

"كۆپە ھەرزەكارەكەم پاخىيە و ڧىرى مادەي ھۆشبەر بوو. ھەرچەند ھەولۇ لەگەلدا بدەم، بى سودە، گويم ئى ناگىرئ. چى بىكەم؟"

"ئىشى زۆرم بەسەردا كەتو. ڧرىاي ھىچ. ھەست بە گوشار و نارەحەتى دەكەم. بەردەوام، ھەر حەوت رۆزەكەي ھەفتە خەرىكى راگەراگەم. بەشدارى سىمىنارى (بەپۆمبەردنى كات)م كىردوو و چەندىن رىگەي جىاوازي بەرنامەدانانم تافىكردۆتەو. بە شىومەيەكى گشتى كەمىك سودم ئى بىنيون، بەلام ھىشتا ھەست ناكەم كە ئەو زىانە كامەران و پىر بەرھەم و ئارامىەم ھەبىت كە مەبەستەم."

"دەمەوئىت منالەكانم ڧىرى ئەو بەكەم رىزى كار كىردىيان لاپىت. بەلام ھەرجىيەك بىكەن، ھەر دەبىت خۇم چاوپىرىيان بىكەم و لەگەل ھەر ھەنگاوتكىياندا، روبەرووى گلەيى و نارمزايتىيەكانيان بىمەو. خۇم كارەكە بىكەم زۆر چاكترە. بۇچى منالەكان ناتوانن بە دلى خۆشەو كارەكەيان بىكەن و ھىچ پىويست بەو نەكات من بىريان بىخەمەو؟"

"بەراستى زۆر سەرقالم. بەلام ھەندىك جار پىرسىارى ئەووم لا دروست دەبىت كە ئايا ئەم كارەي من دەيكەم لە دوور مەودا دا ج گۆرانكارىيەك دەھىنئىتە ئاراو؟! بەراستى ھەز دەكەم مانايەك بۇ زىانم بدۆزمەو، بموتايە ئەومتا لەسايەي منەو ئەم شتانە گۆراون."

"ھاوړى و خزمەكانم دەبىنم كە ھەندىك سەرگەوتتىيان بەدەست ھىناو و جۆرە ناوبانگىكىيان پەيدا كىردوو، بە زىمەخمەنەو پىرۇزبايى گەرمىيان ئى دەكەم. بەلام لە ناخدا، خۇم دەخۇمەو. ناخۇ بۇچى ئەمچۆرە ھەستەم لا دروست دەبىت؟"

"من خۇم دىزانم كە خاومنى كەسايەتتىيەكى زۆر بەھىزم و زۆربەي جار دەتوانم جەلەوى مەسەلەكە بىگرمە دەست. كەم جار ھەيە كارىگەرىم لەسەر دەوروبەرمەكەم نەبىت. لە ھەموو بارودۇختىكدا بىر دەكەمەو و بەراستى وا ھەست دەكەم ئەو بىرۇكانەي من دەرياندەبىرم بۇ ھەمووان باشىرئىن. بەلام لەگەل ئەومشدا دوودنم و ھەست بە ئارامى ناكەم. ھەمىشە پىرسىارى ئەووم لە مېشكدايە كە ناخۇ خەلك چۇن لە خۇم و لە بىرۇكەكانم دەروان."

"ڙيانم له گهڻ هاوسهره ڪه مدا ته واو بي تام بووه. ئيستا ئيتر ته نانمت شهر پشمان نابيٽ، به لام چيتر به گترمان خوش ناويٽ. چوينه ته لاي راوڙ ڪاري خيزانيش و چهندين شيوا زمان تافي ڪر دوتوهه، به لام ناتوانين نه وهسته زيندوو بڪهينه وه ڪه پيشتر هه مانبوو."

ڇهند ساليڪ له مهوبهر من و ساندراي خيزانم رووبه پرووي ڪيشه به ڪي لهو جوهره بووينه وه. يه ڪيڪ له ڪور ڪه گمان له خويندن گادا زور نار ڪه مت بوو. له رووي خويندنه وه زور لاواز بوو، نه وه نه ڪ هه نه يدهتواني نمره ي باش به دهست به ينيٽ، به لڪو ته نانمت نه يدهتواني له پرسياره ڪانيش تي بگات. له رووي ڪو مه لايه تيشه وه ڪه سيڪي سهر چل و ناناساي بوو، زور به ي ڪات خويشي و ئيمه شي شهر مه زار ده ڪرد. لهش و لاريڪي بچوڪ و لاواز و ناته واوي هه بوو - بؤ نمونه ته نانمت پيش نه وه ي توپه ڪهي بؤ بهاون، نه م داري به يسبؤل ڪهي ده جولاند. خه لڪه ڪهش پي پي ده ڪه نين.

ساندرا و من به شه وقتيڪي زوره وه ويستان يارمه تي بدمين. هه ستمان ده ڪرد نه گهر "سهر ڪه وتن" يڪي گرنگ له ڙيانم مروفا هه بيٽ، نه وه يه مناله ڪهي به باشي پهرومرد و خزمهت بڪات. ويستان به نه قل و هه لسو ڪه وتي خومان ڪار بڪهينه سهر نه قل و هه لسو ڪه وته ڪاني نه وه. هه ولماندا هاني بدمين و نه وه شيوا زانه ي په پرهو ڪرد ڪه مروفا و لي ده ڪه ن رولي نه ريني ببينيٽ. "ده ي ڪوري خوم! تو دمتوانيت! دنياين ڪه دمتوانيت. يه ڪ تو ز دمت به رتر بڪه ره وه له سهر داره ڪه و مهيجو ئينه هه تا توپه ڪه ليٽ نزيڪ نه بيته وه." هه رجا ريكيش يه ڪ تو ز باشتر بباويه، ئيمه زور هانمان ده ڪرد. "نافه رين ڪورم، به ردهوام به."

نه گهر خه لڪه ڪه پي پي بڪه نينانيه، ئيمه به توندي سهر زه نشتمان ده ڪردن. "وازي لي بينن. له ڪولي ببنه وه. وا خه ريڪه فير ده بيٽ." ڪور ڪه شمان ده گريا و دموت هه رگيز له وه زياتر فير نابيٽ و چيتر هزي له به يسبؤل نيه.

هه رجي به ڪمان ڪرد بي سوود بوو، زور نيگه ران بووين. ده مان بيني ڪه چؤن نه م ڪيشه به ڪار ده ڪاته سهر ڪه سايه تيه ڪهي. هه ولماندا ببينه هاندهري، يارمه تي بدمين و نه ريني بين، به لام ڪه شڪسته ڪان چهندياره ده بوونه وه، ڪشايه دواوه و هه ولماندا له گؤشه نيگايه ڪي ديه ڪه وه ته ماشاي بارودوخه ڪه بڪه ين.

لەم كاتەدا، مەن لە بواری كارەكەمدا، سەرقالى خولىك بوم بۇ گەشەپىدانى سەركردايەتى لە سەرتاپاى ولاتدا بۇ چەند مەعمىلىك. ئەركى مەن برىتى بوو لە نامادەكردنى بەرنامەيەك دەربارەى پەيوەندى و ھوشيارى كە دوو مانگ جارىك بۇ بەشدارانى پروگرامى گەشەپىدانى جىبەجىكارى IBM نامادە دەكرا.

لە كاتى نامادەكردنى بابەتەكاندا، مەسەلەيەك زۆر سەرنجى راكىشام كە برىتى بوو لە چۆنىتى دروستبوون و كاركردى ھوشيارى. ئەمەش پەلكىشى كردم بەرەو لىكۆلىنەوۋەى بىردۆزى پېشېنى كردن و بىردۆزەكانى خۆدروست كردن كە پېى دەوترى "كارىگەرى پىگماليون" و بۆم دەرگەوت كە ھەستەكانمان لە شوپىنىكى سەخت و قولى ناخماندان. لەمەوۋە فېر بووم كە وەك چۆن پېويستە تەماشاي جىهان بىكەين، بە ھەمان ئەندازەش پېويستە تەماشاي ئەو ھاوئىنەيە بىكەين كە تەماشاي جىھانى پى دەكەين، چۈنكە خۇدى ھاوئىنەكەش كار دەكاتە سەر چۆنىتى جىھانبىنيمان.

ئەو كاتەى ساندراو و مەن باسى ئەو چەمكەنەمان دەكرد كە مەن لە IBM دا بە دەرس دەموئەوۋە و بەراوردەمان دەكرد لەگەل كىشە تايبەتەكەى خۇماندا، بۆمان دەرگەوت كە ئەو رىگەيەى گرتبومانە بەر بۇ يارمەتىدانى كۆرەكەمان، رىگەيەكى ھەلەيە و ھاو ناھەنگ نىيە لەگەل ئەو شىوازەى كۆرەكەمانى پى دەبىنين. چۈنكە كاتىك كە ئىمە بەوپەرى راستگۆيەوۋە قولتەين ھەستى خۇمان تاقىكردەوۋە، بۆمان دەرگەوت كە لە چاوى ئىمەدا كۆرەكەمان بى كەلكە و بە جۆرىك لە جۆرەكان لە ھاوړىكانى دواكەوتەو. ئىمە لە يارمەتىدانى كۆرەكەماندا ھەرچىيەكەمان كردوۋە گرنگ نىيە، چۈنكە شىكستمان ھىنا و ئەو شىكستەكەش ئەنجامىكى ئاسايىيە چۈنكە ئىمە ئەو پەيامە ھەلەيەمان پى دابوو كە "تۆ بى توانايت. لەبەر ئەوۋە پېويستە بپاريزىت."

بۆمان دەرگەوت كە ئەگەر بمانەوئەت بارودۇخەكە بگۆرپن، پېويستە يەكەمجار گۆرانكارى لە خۇماندا بىكەين. جا بۇ ئەوۋە بە شىوۋەيەكى كارا گۆران لە خۇماندا دروست بىكەين، پېويستە يەكەمجار چەمكەكانمان بگۆرپن.

خەسلەتە رەوشتىيە خۇدى و ئايدىيەكان

ھاوكات لەگەل ئەو كارەدا، مەن سەرەپاى لىكۆلىنەوۋە لە بواری ھەستكردندا، بە كەرمى سەرقالى لىكۆلىنەوۋەيەكى قول بووم دەربارەى ھەموو ئەو نوسراوانەى لەمەر

سەرگەوتن نوسراون و لە سالى ۱۷۷۶مە لى وىلايەتە يەكگرتوو مەكاندا بىلا و كراونەتەو. بە كردهو سەدان كتيب و وتار و نوسراوم لە بوارەكانى گەشە بە خۆدان، دەرۇنناسى جەماومرى و خۇ پارمەتيداندا خويندەو يان هيچ نەبىت چاوم پيا خساندن. كرۇكى هەموو ئەو كتيب و نوسىنانە برىتى بوو لەو شتانەى كە خەلكى نازاد و ديموكرات بە مەرجى ژيانىكى سەرگەوتوى دەرزان.

كاتىك كە ليكۆلېنەكە منى گىراپەو بۆ ۲۰۰ سال نوسىن دەربارەى سەرگەوتن، تېببىنى شىوازىكى سەر سۆرھىنەرم كەرد كە لەناو ئەو نوسىنانەدا بە ئاشكرا خۆى دەر دەخست. ئازارى تايبەتى خۆم و ئازارى ئەو كەسانەى ديكە كە پەيوەندىم لەگە ئياندا هەبوو، زياتر هەستى ئەوميان لا دروست كەردم كە سەرگەوتنەكانى ۵۰ سالى رابردوو زياتر سەرگەوتنى رووكەش بوون. پىر بوون لە هوشيارى دەربارەى وىنەى كۆمەلايەتى، تەكنيك و چارەسەرى خىرا - وەك پلاستەر و جەبى ئەسپرىن بۆ چارەسەر كەردنى كىشە خىراگان كە هەندىك جار وا دەهاتە بەرچاو كە مەسەلەكەى بەشىومەيەكى كاتى چارەسەر كەردىت - بەلام كىشە درىزخايەنەكەى پىشتىيەو بەبى دەستكارى دەمايەو بۆ ئەو بۆگەن بكات و جارىكى ديكە دەر بكەوېتەو.

بە پىچەوانەو، زوربەى هەرە زۆرى سەرگەوتنەكانى ۱۵۰ سالى يەكەم ئەنجامى بابەتىكن كە دەرگىت ناوى بنىين خەسلەتە رەوشتىيەگان - كە خەسلەتەكانى وەك راستگۆيى، بى فېزى، سەرپاستى، ميانەرموى، نازايەتى، دادپەرورى، خۇراگرى، مكوپى، سەبر، سادەمى و بەشىكن لى - ژىناننامەكەى بينيامىن فرانكلين نەونەيەكى بەرچاوى ئەم جۆرە نوسىنانەيە كە لە راستيدا، چىرۆكى ژيانى پياوېكە رەنجىكى ناناساى كىشاو بۆ تىكەلكەردنى ئەو سەرمتا و بنەمايانە لە سروشتى خۇيدا.

خەسلەتە رەوشتىيەگان ئەومان تى دەگەيەنن كە ژيانى سەرگەوتوو پىويستى بە جەند بنەمايەكى (پرنسپىكى) بنەرمەتى هەيە. هەر وەها ئەو شەمان بۆ روون دەكەنەو كە مەرفە هەرگىز هەست بە سەرگەوتن و شادى بەردەوام ناكات ئەگەر لەم بنەما سەرەمگيانە حالى نەبىت و لە ناخى خۇيدا نەيانچەسپىنيت.

بەلام پاش تەواو بوونى يەكەمىن جەنگى جىهانى بە ماومەيەكى كەم، هۆكارى سەرگەوتن لە ئاكارى سروشتىيەو گۆرا بۆ جۆرە هۆكارىك كە دەتوانىن ناوى ئاكارە

ومرگىراۋەكەنى لى بىنىين. لەو ھۇناغەدا سەرگەۋەتن ۋاپىلەھات كە زىياتر ۋەك چالاكى كەسەكە ۋ كۆمەلگا ۋ رەفتار ۋ ھەئسوكەۋەت ۋ شارەزايى ۋ تواناى تەكنىكى تەماشى بىرىت بەۋ پېيەي كە ئەمانە رەفتارى مەۋۇ گەشەسەندوۋتر دەكەن. ئەم ئاكارە ۋمرگىراۋانە بە شىۋەيەكى سەرەكى دوو رېگەيان گرتبۋوۋە بەر؛ يەككىيان بىرىتى بوو لە تەكنىكەكانى پەيۋەندى لەگەل تاك ۋ كۆمەلدا، ئەۋى دىكەيشيان بىرىتى بوو لە دىدى ئەرىنى بۇ شتەكان (POSITIVE MENTAL ATTITUDE - PMA). بەشىكى ئەم ھەلسەفەيە لەو گوتارە گونجاۋ ۋ ھاندەرانەدا خۇى نەپىش دەكات كە ئەمانەى خوارەۋە چەند نمونەيەكيانن: "ھەلۋىستت چۆن بىت پېگەكەت ۋا دەبىت"، "زەردەخەنە لە خېسە زىياتر ھاورىت بۇ پەيدا دەكات" ۋ "ھەرجىيەك مېشىكى مەۋۇ ۋىناى بىكات ۋ بىرواى پى بىكات، دەتوانىت بېيەننىتە دى."

بەشەكانى دىكەى ئەم رېگەيە بىرىتىن لە دەستكارىكردى خەلگى ۋ تەنانەت خەلەتەندىشيان. ھانى خەلگ دەمدەن تەكنىكى ئەۋتۇ بەكاربەيتن لاي خەلگ خۇشەۋىست بىن، يان بەدروۋە خۇيان ۋا دەرىخەن لەگەل خەلگەكەدا ئارەزۋى ھابەشيان ھەيە بۇ ئەۋەى بە تامانجى تاپبەتى خۇيان بگەن، پاخود ھىزى خۇيان دەرىخەن ۋ ئەۋانى دىكە بىرسىتىن.

ھەندىك لەو ئوسراۋانەى باسەم كىردن ئەۋە دەسەلەيتن بەشىك لە ھۆكارەكانى سەرگەۋەتن پەيۋەستەن بە سىروشتى مەۋفەۋە، بەلام ۋىستۋانە ئەۋرۇلە بچوك بگەنمەۋە نەك ۋەك بىنەرەت ۋ ھۆكارى سەرەكى دەرى بىخەن. خەسلەتە رەۋىشتىيەكان كىران بە ھۆكارىكى لاۋازى سەرگەۋەتن. ئاراستە سەرەكىيەكەش رۋى كىردە تەكنىكەكانى چارەسەرى خېرا، سىراتىجەكانى ھىز، تۋانكانى پەيۋەندىكردىن ۋ ھەلۋىستى ئەرىنى.

بۇم دەركەۋەت مەن ۋ ساندرا بى ئەۋەى بە خۇمان بىزانىن لە ھەۋلى چارەسەرى كىشەى كۆرەكەماندا ئەم ئاكارە ۋمرگىراۋانەمان بەكاربەيتنەۋە. ھەتا زىياتر بىرم لە جىۋازىيەكانى نېۋان ئاكارە ۋمرگىراۋەكان ۋ ئاكارە سىروشتىيەكاندا بىكرەيەتەۋە، زىياتر بۇم دەركەۋەت كە ساندرا ۋ مەن زۇر لە ھەئسوكەۋەتە باشەكانى ئەم كۆرە دوور كەۋتۋىنەتەۋە ۋ لە چاۋى نېمەۋە كۆرەكەمان ھەرگىز نەپىت بە ھېچ. نېمە ۋەك دايەك ۋ باۋككىكى خەمخۇر بەجۇرەك كۆرەكەمان دەپەنى كە جىۋاز بوو لە

وېنەي راستەقىنەي خۇي و رەنگە ئەمەش كاريگەرپىيەكى خراپى ھەبووبىت. ئىمە ئەومەندەي كېشەكە و چۆنىتى چارسەرگىردنىمان بەلاوہ گرنگ بوو، ئەومەندە خەمى چاودېرىكىردنى كۆرەكەمان نەبوو.

دواتر كاتى لەگەل ساندراڧا كەوتىنە قسە، بەداخەوہ بۆمان دەرگەوت كەسىتى و بىروبۇچوونى خۇمان كاري خراپىان كىردۆتە سەر چۆنىتى تېرۋانىنى كۆرەكەمان. بۆمان دەرگەوت كە زەھكردنەوہى بەراوردكارىيە كۆمەلەپەتتەيەكان ھاوناھەنگ نەبوون لەگەل بىنەما سەرەككەيەكانى خۇمان و ئەمەش ماناي وايە كۆرەكەمان بە مەرچەوہ خۇش بویت و ديارە ھەر منائىكەش ھەست بكات داپك و باوكى مەرچيان ھەيە بۇ خۇشويستنى ئەوا خۇي بە كەسىكى كەمنرخ دېتە بەرچاۋ.

بىرگىردنەوہ و دوعا و نزاى زۆر، دواچار بە فرىامان كەوت و توانىمان كۆرەكەمان بەو شىوہ تايبەتەي خۇي بىينىن. ھەندىك خەسلەت و تواناي شاراوہمان تىدا بىنى كە دلتيا بوين دمتوانن يارمەتيدەرى بن. بۆيە بېيارماندا بە خۇشچالپەوہ رىگاي بۇ چۆل بكەين و بوار بدمەين كەسايەتتەيەكەي بە شىۋمەيەكى سىروشتى دەرېكەوېت. تىگەپشتىن كە رۆلى سىروشتى ئىمە بىرىتەيە لەوہى پىشتى بگىرىن، دىلخۇشى بكەين و رىزى لى بگىرىن و بېروامان پىكى ھەبىت. بۆيە بە وشيارپەوہ كارمان لەسەر ھاندەرەكانى خۇمان كىرد، بە جۆرىكى وا كە ئىمەي داپك و باوك لەبەر ئەوہ رۆلەكانمان خۇش ناوېت كە ھەلسوكەوتيانمان بەدلە.

كاتىك كە سەبارەت بە كۆرەكەمان ئەو تىگەپشتەنە كۆنەمان واز لى ھىنا و پەرەمان بە چەند ھاندەرېك دا لەسەر بىنەماي ئەو شتانەي لەلامان بەنرخن، ھەستە تازەكانمان وردە وردە دەرگەوتن. ئىتەر وەكو چاران ھەر خەرىكى رەخنەلېگرتن و بەراوردكىردنى كۆرەكەمان نەبوين، بەلگو بەراستى پىكى دىلخۇش دەبوين. وازمان لەوہ ھىنا كە كەسايەتتەيەكى دېكەي بەسەردا بسەپىننن و لەگەل خەللى دېكەدا بەراوردى بكەين و بەزۆر و بەساقە و بەقوربان بېخەينە چوارچىۋمەيەكەوہ كە گوايە كۆمەلگا پەسەندى دەكات. ئىتەر كۆرەكەمان لەبەرچاۋمان بوو بە كەسىكى ئاسايى و گونجاۋى وا كە بتوانىت بەرگەي ژيان بگىرىت و پىۋىستى بەوہ نەبىت ئىمە بېپارىزىن لە گالتە و توانجى خەللى.

ئىمە چۈنكە فېرمانكردبوو بېيارىزىن، كاتىك كە وازمان لى ھىنا، ئەو تا ماومىيەك ھەستى بە نارەھەتى دەكرد و ھەستەكەشى لە ئىمە نەدەشاردەمۇ. بەلام ئىمە بەقسەيمان نەكرد و بە ناراستەوخۇ پەيامى نەوھمان پى راگەياند كە تۇ مروفىكى تەواويت و پىويستت بە پاراستن نىپە.

بە تىپەربوونى كات وردە وردە متمانەى بەخۇى پەيدا كەردمۇ. بە خىراپى و رىگەى تاپبەتى خۇيشى گەشەى كەرد و بوو مروفىكى دىكە. لە روانگەى كۆمەلگاۋە كەسايەتتەكى بەرچاۋى پەيدا كەرد، ھەم لە رووى خويندن و كۆمەلەتتەپەو و ھەم لە رووى جەستەپىشەو. گەشەكەرنەكەى خىراتر بوو لە گەشەكەرنى سىروشتى. دواى جەند سالىك، گەلىك جار ھەلبىزىردا بۇ سەروگايەتى كەردنى كۆمەلە جىاجىياكانى خويندكاران و بەشدارىشى كەرد لەو پىشېركى وەرزىيەندە كە لەسەرتاپاى ولاتدا بەرپەو دەچوون و نەركەنىشى ھەمىشە بالا بوون. كەسەتتەپەكى راستگۇ و خۇشەويست و سەرنجراگىشى واى پەيدا كەرد كە ھەموو كەس ئارمىزوو بىكەت بېتە ھاۋرى.

ئىستا من و ساندرا باومېرمان واپە سەركەوتنە بەرچاۋەكانى كۆرەكەمان لە رووى كۆمەلەتتەپەو دەرمنجامى ئەو ھەستەپە كە خۇى دەربارەى خۇى ھەپبوو، نەك كاردانەومىيەك بىت بۇ ئافەرىن و خەلاتەكانى كۆمەلگە. ئەمە بۇ من و ساندرا بوو ئەزمونىكى سەرنجراگىش. فېرى كەردىن كە لەگەل مەنلەكانى دىكەماندا و لە بوارمەكانى دىكەى ژياندا چۇن رەفتار بگەين. سەركەوتنى كۆرەكەمان ئەو جىاۋازىپە زۇر گرنگەى بۇ دەستنىشان كەردىن كە لە نىۋان ئاكارە سىروشتىپەكان و ئاكارە وەرگىراۋەكاندا ھەن. سىروشتىپەكەى كەنىسە زۇر بەجۋانى ئەم باومېرى ئىمەى دەرپەو كە دەلىت: "بە ھەموو تۋاناتەو دلى خۇت بگەپى و ھەرچى خەمىكى ژيان ھەپە لى دەرپەنە."

مەزنىي سەرەكى و مەزنىي لاۋەكى

ئەم ئەزمونەم لەگەل كۆرەكەمدا و ھەروھە لىكۆلنەوكانى لەمەر ھەست و ھوشيارى ئەو ھەموو بابەت و نوسراۋانەى كە دەربارەى سەركەوتن خويندەبومنەو كارتىكى واپان كەرد گۇپانكارىپەكى گەورە بەسەر بىر كەرنەوكاندا بىت. لەپەر

ھەممۇ شتەكان چوونەو ھەيگەي خۇيان و دەستبەجى دەورو تەنسەرى ئاكارە وەرگىراو ھەكانم بۇ دەرگەوت.

نېمە وەكو مەرفۇ ھەر لە منالى ھەو بە كۆمەلەك چەمەك و بابەت گۆش دەكرەين كە لە ناخماندا دەچەسپەين. نېستە دەزانم نەو بابەت و چەمەك چەسپەوانە تا نەندازمەكى بەرچا و لەگەل نەو نەزمون و رىئوشونە كتوپرەندە دژ بەمەكن كە بۇ چارەسەرى دەستوبەردى كېشەكان دەپانگەرنە بەر. نەزمونى كاركرەنم لەگەل خەلگەدا كە چەند سالىكى خايلاندبو كارىكى وای كرد ھۆكەرى نەو ھەم بۇ دەرگەوت كە بۇجى نەو بابەت و مەسەلانەي لە خولەكانى راھىناندا بە دەرس دەموتنەو لەگەل بېروباوەرى باوى خەلگەدا بەكناگرنەو.

ئاكارە وەرگىراو ھەكان بېرىتىن لە گەشەپەيدانى كەسەپەتى و مەشق و راھىنان لەسەر پەيوەندەكرەن و ھەروەھا بابەتە پەروەردەپەكان لە بوارەكانى ستراتىجى كارتىكرەن و بېكرەنەو ھەي نەرىنى. ئەمانە ھەمويان بابەتى بەسودن و ھەندىكجەريش بۇ مەسۇگەر كەرنى سەرگەوتن پەيوەستن بەلام مەرجى بەكەم نەين. رەنگە لە پەلەي دوو ھەمدا جېگەيان بېيەتەو نەك لە بەكەم. نېمەي مەرفۇ ھەمىشە بېرو بۇچونەكانەن لەسەر نەو بناغەپە بېنا دەكەين كە نەو ھەكانى پەيش خۇمان دايلەرشتەو بەلام لە زىانى رۆزانەماندا بەي نەو ھەي بەخۇمان بزانين، بەجۆرەك گېرۇدەي بېرو بۇچوونى خۇمان دەبين كە نەو بناغە پەتەو ھەي نەو ھەكانى پەيش خۇمان بېر نامېنىت. رەنگە ھۆكەرەكە نەو ھەيەت كە نېمە و راھاتوين شەك بچەينەو كە نەمانرەواندەيەن يان ھەر نەسلەن بېرمان چوېت زەوېپەكە تۆو بەكەين.

من ئەگەر كەسەپەتەيەكى ناشاپستەم ھەيەت و بە رىكار و دوو ھەم ناسرەپ ھەرگىز ناتوانم ماو ھەيەكى دوور و درىژ كارىگەرەيم لەسەر دەورەبەر ھەيەت، تەنانەت ئەگەر بە شىو ھەيەكى زۆر زانستەيانەش ستراتىج و تاكتىكەكانى كارتىكرەن بەكاربەينم و نامانجەكەش نەو ھەيەت كە خەلگەكە خۇيان ماندو بەكەن و گەرم و گۆرتر لەگەل پەكترى ھەلەسوكەوت بەكەن. مەرفۇ ھەيەك كە دەورەبەر مەمانەي پەنەكات ناتوانەت نامانجەكەي بەدەست بەينەت و ھەرچەپەك بەكات و لىك دەدرەتەو كە مەبەستەي خەلگەكە بۇ بەرژمەندى تاپەتەي خۇي بەكار بەينەت. كەواتە نە ناو ھەيەكى و تار و پەيامەكەت گەنگە و نە پەروەزى مەبەستەكەش. لەوانە گەنگەر

رادەى متمانەى خەلكە بەتۆ. ئەمە ماناى واىە تەنیا چاكە بىنەپەتییەكان دەتوانن گىان بكەن بە بەرى تەكنىكەكاندا.

جەختكردنەوى رووت و قووت لەسەر تەكنىك وەكو ئەو سەعى كرنە بەپەلەىە واىە كە شەوى تاقىكردنەوى دەيكەيت. لەوانەىە خویندكار ھەندىكجار بەو جۆرە سەعى كرنە دەربجىت و بگرە نمرەى بەرزىش بەئىت بەلام ئەگەر رۆژانە مافى تەواو بە وانەكانت نەدەيت زەحمەتە بەباشى لىيان تى بگەيت و ھەرگىز نابىتە خاوەنى زانىارىيەكى ھۆل.

بى ماناى ئەم سەعىكرنە بەپەلەىە بە جوانى لەویدا دەردەكەوت كە ھەمان تەكتىك لە كىلگە كشتوكالىيەكاندا بەكاربەئىت. مەسەلەن بىرت بچىت لە بەھاردا تۆو بكەيت و بە درىزايى ھاوین ھەر خەرىكى كات بەفەرۆ دان بىت ئىنجا لە پايىزدا بكەوتە پەلەپەل بۆ دروینە كرن. سىستىمى كىلگە سىستىمىكى سروشتىيە. دەبىت پېشەكى نرخەكە بدەيت و ھەنگاوەكانى لە كاتى خویندا ھەئىت. پېشىنان چاگيان وتوہ كە دەئىن چى بچىت ئەو دەدورىتەوہ. لە ياساكانى سروشتدا رىگەيەك نىيە ناوى قەدېر بىت.

ئەم ياسايە ھەئسوكەوتى مروۆ و پەيوەندىيەكانىشى دەگرىتەوہ. ئەمانىش ھەر سىستىمى سروشتىن و بەو ياساى دروینەىە كار دەكەن كە باسما كرن. لەناو سىستىمىكى كۆمەلەىەتى دروستكراوى وەك خویندنگادا مروۆ ئەگەر بزانىت چۆن سوود لە ياسا مروۆكردەكان وەربگرىت و ئەملاولای پارىيەكە تى بگات، رەنگە بتوانىت نمرەى باش بەدەست بەئىت. بەلام ئەمە ھەر بۆ يەكجارە و بۆ مەودايەكى كورتخايەنە.

ئەگەر چوارچىوگە گەورەتر بكەين دەتوانىن بلىين مروۆ دەتوانىت سود لە ئاكارە وەرگىراوہكان وەربگرىت بە مەبەستى سەركەوتن و دابىنكردى دەوروتەئسىرىكى ديارىكراو لەسەر ئەوانى دىكە. بۆ نمونە تۆ لە رىگەى شارمزاى و ھەئسوكەوتى خۆتەو دەتوانىت بەرامبەرەكەت و لى بكەيت باومر بكات خۆشت دەوئىت و مەبەستەكەيت لەلا جوانە. ئەمە لە بارودۆخىكى كورتخايەندا سوودى دەبىت بەلام خەسلەتتىكى سەرەكى نىيە، بەلكو بە پەلەى دووھەم دىت و لە پەيوەندىيە درىزخايەنەكاندا بە تەنباالى ناتوانن بەھايەكى بەردەواميان ھەبىت.

لەو گەرنگەر ئەومبە راستگۆ و خاوەن کەسایەتی بەهێز بێت. کێشەکانی ژيان وا دەکەن پائەنرە راستەفینەکان دەرێکەون و شکستی پەپوهندیبەکانیش جێی سەرکەوتنە کورتخایەنەکان دەگرێتەو.

زۆربە‌ی ئەو کەسانە‌ی کە مەزنیی لاوەکی هەبە (بۆ نمونە کۆمە‌لگا دان بە بەهرەکانیدا دەنێت) خاوەنی مەزنیی سەرەکی نین، واتە مەرووفی چاک نین و درەنگ یان زوو لە پەپوهندیبە درێژخایەنەکاندا شکست دێنن. جا ئەو پەپوهندیبە لەگەڵ هاوسەر و هاوڕێ و منالە هەرزەکارەکانیدا بێت یاخود لە شوێنی کار و پێشە‌کە‌یدا بێت. ئەمەش ئەنجامیکی خراپی ئێ دەکە‌وتەووە کە پێی دەوترێت قەیرانی ناسنامە. واتە گەرنگە‌رین رۆل لەم بوارەدا رۆلی خەسڵەتە سروشتی‌یە‌کانە. وەک نیمەرسۆن دە‌ئێت (قایم مە‌فیزێنە ئەگینا گوێم لە هیچ نابێت).

دیارە بە دلتیایبە‌ووە حالەتی واش هەبە کە مەرووفە‌کە خاوەنی خەسڵەتی سروشتی بە‌هێزە بە‌لام شارە‌زای دروستکردنی پەپوهندی نی‌یە. ئەمەش بێ گومان کار دەکاتە سەر چاکیی پەپوهندیبە‌کان بە‌لام کاریگە‌ری‌یە‌کە لاوەکی‌یە.

بە کورتی دە‌توانین ب‌لێین گەرنگ نی‌یە ئێمە جی دە‌لێین و جی دە‌کە‌ین بە‌ئێ‌کو گەرنگ ئەومبە کە ئێمە خۆمان جین؟ هەموومان ئەمە دە‌زانین و لە ژيان هەرکە‌سی‌کە‌ماندا کە‌سی‌ک هەبە جێی متمانە‌ی تە‌واوی ئێمە‌یە چونکە سروشتە‌کە‌یان دە‌زانین. گەرنگ نی‌یە ئەو کە‌سە زمان پاراو بێت یان نا، شارە‌زای تە‌کنیکە‌کانی پەپوهندیکردنە یاخود هی‌چی ئێ نازانێت. ئەو کە‌سە هەرچۆ‌نێک بێت ئێمە متمانە‌ی بێ دە‌کە‌ین و بە سەرکە‌وتوویی کاریان لە‌گە‌ڵدا دە‌کە‌ین.

وەک ویلیام جۆرج جۆردن دە‌ئێت: (دەستی هە‌موو مەرووفێک توانایەکی سە‌پیری چاکە و خراپە‌ی تی‌یابە، کە نە‌ستە بێ‌دە‌نگ و کاریگە‌ری‌یە نە‌بێ‌راوە‌ی ژيان‌ی‌تی. بە کورتی‌یە‌کە‌ی ئەو‌ی گەرنگە لە مەرووفدا ئەو‌ی نی‌یە کە هە‌ول دە‌دات نیشانی بدات، بە‌ئێ‌کو رە‌نگدانە‌و‌ی ناخی راستە‌فینە‌ی خۆی گەرنگە).

هێ‌زی پارادایمە‌کان

ئەم کتێبە‌ی بە‌ر‌دە‌ستت ب‌رێکی زۆری ئەو بنە‌مایانە‌ی لە‌خۆ گرتووە کە جالاکیبە‌کانی مەرووف دیاری دە‌کە‌ن. ئەمانە‌ش لە راستیدا خووه‌کانی مەرووف

پێكدهيێن كە بنەرەتى و گرنگن. بریتین لە كۆى سەرجهەمى ئەو بەها راست و دروستانەى كە كامەرانى و سەرگەوتنیان لەسەر هەڵدەچنریت. بەلام پێش ئەوەى بتوانین بە جوانى لەم حەوت خووە تى بگهین دەبى بزانیان پارادایم چىە و چۆن دەتوانین بیگۆڕین.

ئاكارە سروشتىیەكان و ئاكارە وەرگیراوەكان نمونەى بەرجهستەى پارادایمە كۆمەلایەتیەكان. وشەى پارادایم لە بنەرەتدا وشەىكى یۆنانىیە. چەمكىكى زانستىیە و حالى حازر بە زۆرى وەك هاوواتای مۆدیل و تیۆرى و دید و گریمانە یان ئەوەى كە پى دەوتریت چوارچێوەى مەرجهە (ئەو چوارچێوەیە كە لەكاتى سەرھەڵدانى كێشەو گروگرفتدا هانای بۆ دەبەیت) بەكاردی. لە واتا فراوانەكەشیدا بریتىیە لە جیھانبینى. واتا ئێمە چۆن دنیا دەبینین. مەبەست لە بینین نىیە بە چاو، بەلكو جیھانبینى بە واتای بیروبۆچوون و لێتیگەشتن و شیکردنەو.

بۆ ئەوەى ئاسانتر لە پارادایمەكان تى بگهین، وا باشە بەراوردیان بكهین بە (نەخشە). ھەموومان دەزانین نەخشە تەینا بریتى نىیە لە خودى شوێنەكە. بەلكو روونكردنەوێ چەند لایەنىكى دیاریكراوى شوێنەكەى. پارادایمەكانیش رێك بەو جۆرەن. بریتین لە تیۆرى و روونكردنەو، یاخود مۆدیلی شتىكى دیکە.

گریمان تۆ دەتەوێت بچیتە شوێنىكى دیاریكراو لە شیکاگۆ. ئەگەر نەخشەىكى شەقامەكەت پى بێت بە ئاسانى دەگەیتە شوێنى مەبەست. بەلام ئەگەر نەخشەكە ھەڵبێت بۆ نمونە نەخشەكە لە راستیدا نەخشەى (دیترۆیت) بێت و بە ھەڵەى چاپ بووبێت بە نەخشەى شیکاگۆ، ئەوا سەرت لى دەشیوێت و نەك ھەر ناگەیتە شوێنى مەبەست بەلكو وەرپس و تۆرەشت دەكات.

تۆ دەتوانیت ھەلسوكەوتت بگۆڕیت بەوەى زیاتر ھەول بەدەیت و جددیت و خیراتر كار بكەیت، بەلام ئەو ھەولانەت تەنیا ھەر یەك سودیان دەبێت، خیراتر دەتگەيەننە شوێنىكى ھەلە.

دەتوانیت ھەلوێستت بگۆڕیت بۆ نمونە زیاتر ئەرێنى بیت. بەلام ھیشتا ھەر ناگەیتە شوێنى مەبەستت. ئەم ئەرێنى بوونە رەنگە تەنیا وات لى بكات كە گوێى نەدەیتى. مەرۆف ئەگەر زۆر ئیجابى بێت ئەوپەرەكەى واى لى دێت لە ھەر شوێنىك بێت ھەست بە دلخۆشى بكات.

بەلام گىرگ ئەومىيە ھىشتا تۆ ھەر بىزىت. كېشە بىنەرتىيەكە ھىچ بەپومىدى بە ھەلۈپىستو ھەلۈكەوتى تۆۋە نىيە بەلگو ئەومىيە كە نەخشەپەكى ھەلەت بەدەستەومىيە.

تۆ ئەگەر نەخشەپەكى راست و دروستى شىكاگۆت لەبەر دەستدا بىت، رەنگە جىدى بوون رۆلۈكى گىرگى ھەبىت. ھەرومھا ئەگەر لە رىگادا تووشى كىشە و گىرگى ھاتىت ھەلۈپىستى خۆت باپەخى زۆرى دەبىت بەلام لەمانە ھەموو گىرگى ئەومىيە كە نەخشەكەي دەستت نەخشەپەكى راست و دروست بىت.

مىشكى ھەركامىكەمان بىگىت ژمارىيەكى زۆر نەخشەي تىداپە كە بە گىشتى دوو جۆرن: جۆرىكىان نەخشەي راستىيەكانە و بىت دەلۈت شتەكان لە چ شۆنىكىدان. جۆرى دوومىشيان نەخشەي بەھاكانە كە بىت دەلۈ شتەكان پىۋىستە لە كۆيدا بن. نىمە زۆر بە دەگمەن راستى و دروستى نەخشەكان دەخەينە ژىر پىرسىارەو و زوربەشمان ھەر نازانىن كە ئەو جۆرە نەخشەپەمان ھەيە. گىرمانەكە وا دادەنۈپىن كە ھەقىقەت بەو شىۋمىيەيە و پىۋىستە ھەر بەو شىۋمىيەش بىمىنىتەو كە نىمە دەبىپىن.

ھەلۈكەوت و ھەلۈپىستەكانىشمان بە گىشتى لەسەر ئەم گىرمانانە گەشە دەكەن. ھەمىشە شىۋازى تىرۋانىنى نىمە جۆرى بىر كىرنەو و چۆنىتى ھەلۈكەوتەمان دىارى دەكات. بەلام پىش ئەۋەي زىاتر لەسەر ئەم بابەتە بدوۋىن، ھەزدەكەم بە ئەزمونىكى سەرنجراگىشدا بىتابەم. تىكايە چەند چىركەيەك تەماشاي وۋنەكەي لاپەرمى دواتر بىكە و نىنجا تەماشاي وۋنەي دواي ئەۋە بىكەو بە وردى پىمان بلى چى دەبىپىت؟

زىك دەبىپىت؟ تەمەنى چەندە؟ شىۋەي چۆنە؟ بە بىرۋاي تۆ دەبىت چ كاره بىت؟

رەنگە بىتەۋىت بەم شىۋمىيە دەسفى يەكەم وۋنە بىكەيت: نىزىكەي بىست، بىست و پىنج سالىك تەمەنىتى. زۆر جوانە. لەسەر مۆدىل دەروات. لوتىكى بىچوكى ھەيە و پۇشتەيە. ئەگەر زىت نەھىنابىت لەۋانەيە ھەز بىكەيت بىكەيتە ھاورى. ئەگەر بەدەست تۆ بىت رەنگە ھەز بىكەيت ۋەك مۆدىلى چىل و بەرگ داپمەزىنىت.

ئەى ئەگەر بێت بۆ ئەم نەخێر هەڵەیت؟ ئەگەر بۆ ئەم وێنەى پیرۆزنىكى شەست هەفتا ساڵەى ناپۆهەتە و لووتى زلە و بۆ مۆدىلى جى و بەرگىش ناشىت، لەو جۆرە کەسانەى کە ئەگەر لەسەر شەقام بىبىنىت بە پۆیستى دەزانىت دەستى بگریت و بىبەرێنیتەوه.

من و تۆ کامان راستى؟ جارىكى دىکە تەماشای وێنەکە بکەرەوه. ئایا دەتوانىت پیرۆزەکە بىبىنىت؟ ئەگەر ناتوانىت تەکایە جارىكى دىکە لە وێنەکە ورد ببەرەوه. ئایا ئىستا لوتە چەماوە گەرەمەى دەبىنىت؟ شالەکەى دەبىنىت؟

من و تۆ ئەگەر روو بەرووى يەكترى دابنیشىن و باسى ئەم وێنەى بکەين، ديارە تۆ ئەو بەس دەکەیت کە دەبىنىت و منیش ئەو بەس دەکەم کە بە چاوى خۆم دەبىنىم. دەتوانىن لەسەر ئەم مەسەلەى بەردەوام بىن هەتا هەموو زانیارىبەکانى خۆمان دەخەینە روو.

بەلام بەداخەوه من و تۆ ناتوانىن روو بەروو قسە بکەين، گەواتە بچۆرە لاپەرە (٤٩) و لەوێ لە وێنەکە ورد ببەرەوه. ئایا ئىستا پیرۆزەکە دەبىنىت؟ تەکایە پێش ئەو دەست بکەیتەوه بە خۆیندنەوهى کتیبەکە هەول بدە پیرۆزەکە بدۆزیتەوه.

من يەكەمین جار کە ئەم راهێنانەم بىنى چەند سالىک لەمەوبەر بوو، لە کۆلىجى بازارگانى هارقارد. وانەبێژەکە ئەم وێنەى بۆ ئەو بەکار دەهێنا تا بۆمانى بىسەلێنىت کە دەرگى دوو کەس لەسەر يەك بابەت دوو بۆچوونى جياوازيان هەبێت و هەردوکیان لەسەر هەق بن. ئەمە شتىكى ئەقلاى نى، بەلام لە رووى دەرونىيەوه راستە.

وانەبێژەکە کۆمەلێک کارتى گەرەمەى هێنايە ژوورێ، نيوەيان وێنەى ژنە گەنجەکەى لاپەرە (٤٨)ى لەسەر بوو، نيوەکەى دىکە وێنەى پیرۆزەکەى لاپەرە (٧٤). هەموو کارتەکانى بەسەر بەشدارانى خولەکەدا دابەش کرد. وێنەى ژنە گەنجەکەى بەسەر لایەكى پۆلەکەدا و وێنەى پیرۆزەکەش بەسەر لاکەى دىکەدا. داواى لێکردىن تەماشای کارتەکان بکەين و ماوەى ١٠ چرکە لێ ورد بىنەوه. ئىنجا هات لەسەر شاشەکە ئەو وێنەى نیشان داین کە لە لاپەرە (٤٩)ى ئەم کتیبەدايە و هەردوو وێنەکە لەخۆ دەگرێت. داواى دە چرکەکە مامۆستا داواى لێ کردىن بۆى باس بکەين

چی دەبینین. زوربە ی زۆری ئەو بەشدارانە ی کە کارت ی ژنە گەنجە کە یان بینیبوو و تیان وێنە ی ژنێکی گەنج دەبینین. زوربە ی زۆری ئەوانەش کە کارت ی ژنە پیرە کە یان بینیبوو و تیان پیرۆژنێک دەبینین.

باشان مامۆستا کە بەشدارێکی هەڵساند و داوا لێ کرد ئەو بەشدارێکی بەشە کە ی دیکە ی پۆلە کە باس بکات کە بینووت ی. لە ئەنجامدا مشتومر دروست بوو. ئەم مشتومرە گێشەکانی خراب لێکە جالیبوونی بە جوانی دەر خست.

"ئەو دەلێکی چی؟ پیرۆژنی چی؟ تەمەنی لە بیست و بیست و دوو ساڵ زیاتر نییە"

"چی یە را ئەبووی؟ ئەگەر هەشتا ساڵ نەبی حەفتای رێکە"

"چیتە، چاوت باش نابینیت؟ ئەمە ژنێکی گەنجی زۆر جوانە. حەز دەکەم بیکەمە هاوڕێ"

"بەو پیرۆژنە سەرئاسنینه دەلێکی جوانە؟"

مشتومرەكە درىژدى كىشا و ھەريەكەشيان بەوپەرى كەللەپەقىيەو ھەسەر قەسەكەي خۇي سوور بوو. سەيرەكە لەودەيە كە زوربەي زۇرمان ھەر لە سەرەتاو ھەمانزانی كە وئەكە دوورۈويەكى دىكەشى ھەيە. كەچى ددانمان پىادا نەدەنا. دواي مشتومرەكى بى سوود يەكەك لە بەشداربووان چوۈ ھەردەمى شاشەكە و نامازەي بۇ ھىلەكى ناو وئەكە كرد. وتى: "ئەمە ملوانكەي مىلى ژنە گەنجەكەيە" ئەوى دىكە وتى: "نەخىر ئەو ھەمى پىرژنەكەيە" قەسەكردن لەسەر خالە ناكۆكەكانى نيوانيان بەردەوام بوو دواچار يەكەك لە بەشداربووان كتوپر ئەو وئەيەي بىنى كە ئەوى دىكە باسى دەكات و دووھەمىشيان بە ھەمان شىۋە ئەو وئەيەي بىنى كە بەشداربووى يەكەم باسى دەكات. لە ئەنجامىشدا ئىمە توانىمان ھەردو وئەكە بىنەن. بەلام دواي ئەو كە چاومان لەسەر وئەكە لاىرد و جارىكى دىكە تەماشامان كەردەو، ھەمان ئەو وئەيەمان بىنەيەو كە لە يەكەمىن دە چركەي سەرەتادا بىنەبومان.

من لەگەل خەلك و دامەزراوكاندا زۇرجار ئەم وئەيە بەكاردەھىنم چونكە مانايەكى زۇر قولى تىايە دەربارەي خەلك و پەيوەندىيەكانيان. پىش ھەموو شتەك دەورو تەنسىرى فىر بوونى مەرچار نىشان دەدات لەسەر بىرۈبۈچوونى ئىمە و لەسەر جىھانبىنەيمان (فىرۈونى مەرچار بىرەيە لەو تىۈرەيە كە زاناي بەناوبانگ پافلۇف باسى دەكات لەسەر پىرۈسەي فىرۈون و لەم روۈدە سەكەكەي پافلۇف زۇر بەناوبانگە). ئەگەر تەنبا دە چركە ھىندە دەورو تەنسىرى ھەبىت لەسەر دىد و بۇچوونمان ئەي ناخۇ ئەو راھاتن و فىرۈونە مەرچارەي كە بە درىژايى ژيانمان بۇمان دروست بوو چ كارىگەرەيەكى قول و بەربلاۋى دەبىت لەسەرمان. كارتىكەرەكانى ژيان و خىزان و قوتابخانە و مزگەوت و كەنىسە و شوئىنى كار و خزم و ھورپىيان و ئەو پارادىمە كۆمەلەتەتەيەنەي ئىستا و ھەروھە ئاكارە وەرگىراوكان ھەموويان پىكەو بە شىۋەيەكى ھەست پىنەكراو و بە بىدەنگى كارمان لەسەر دەكەن. بۇمان دىپارىدەكەن كە چۇن پارادىمەكان و نەخشەكانمان و مەرچەكانمان داپىژىن.

ھەروھە ئەومش دەرەخات كە ئەم پارادىمانە ھەنسوكەوت و ھەلوئىستى ئىمەن. بەبى ئەوان ناتوانىن ھەنگاۋەك بىنەن. بە كورتىيەكەي مەۋفى راستگۇ ناتوانىت بە

پەنجەوانەي ھەنەھەي خۆپەھە قەسە بکات. بۇ نەمۇنە تۆ نەگەر لەو رەزە زۆرەي خەلکەكە بېت كە لە وینەكەدا وینەي ژنیکی گەنج دەبینن، ئیتر زۆر بەلاتەھە زەحمەت دەبیت بیر لەو بەكەپتەھە لەسەر شەقام دەستی بگریت و بیپەرینیتەھە. واتە، بۆچوونت دەربارەي ژنەكە و ھەلەسوكەوتت لەگەلپا پیویستە ھاوناھەنگ بېت لەگەل نەھەدا كە چۆنی دەبینیت.

نەمە پەكیکە لە خالە لاوازەكانی ئاكارە وەرگیراوەكان. نەگەر بمانەوئیت ھەر بە روائەت ھەلەوئیت و رەفتارمان بگۆرین ئەوا زەحمەتە لە مەودایەکی دووردا سوودی ئی بیینن، نەگەر لەو پارادیمانە ورد نەبینەھە كە سەرچاوەي ئەو ھەلەوئیت و رەفتارانەن.

لەمەھە بۆمان دەردەكەوئیت كە پارادایمەكانمان رۆلێکی گەورە دەگیرن لە دیاریكردنی ھەلەسوكەوتماندا. وەك چۆن ئیمە برۆمان بە دید و بۆچوونی خۆمان ھەبە دەبی دید و بۆچوونی خەلکیش بەرپز بن لەلامان چونكە ئەوانیش بەھەمان ئەندازە باورپان بەو بیروبوچوونەي خۆیانە. لەمەھە بۆمان دەردەكەوئیت ئەو قەسەي زۆر راستە كە دەئیت لە كوئ دانیشتبیت ھەر لەوێھە دەتوانیت ھەستیتە سەر پێ. ئیمە لە ناخی خۆماندا وا ھەست دەكەین بابەتیانە شتەكان دەبینن بەلام لە راستیدا وا نییە. ئیمە جیھان وەك خۆی نابینن بەلگو لە چاوی خۆمانەھە دەبینن و بەو شیوہە تێی دەگەین كە راھاتوین و بە پڕۆسەي فێربوونی مەرجدار ئی حالی دەبین. ھەر كاتێك دەم بەكەپتەھە بۆ باسكردنی بابەتێك لە راستیدا باسی خۆمان دەكەین، باسی دید و پارادایمەكانمان دەكەین. نەگەر كەسێكیش دید و بۆچوونی جیاوازی ھەبیت ئیمە بە كەسێکی ھەلەي حساب دەكەین. بەلام وەك نەمۇنەي وینەكە بۆی دەرخیستین خەلكانی راستگۆ و باورپێكراو بیروبوچوونپان لەسەر ھێج بابەتێك مەرج نییە چوونپەك بن. ھەریەكە و لە ھاوینە تاپەتەكەي ئەزمونی خۆپەھە شتەكان دەبینیت. بەلام نەمە مانای وا نیە شتێك نیە ناوی ھەقیقەت بێت. لە لێكدانەھەي وینەكەدا باسی دوو كەسمان كرد كە ھەر پەكەیان پێشتر مێشكیان بە بۆچوونی جیاچیا دەربارەي وینەكە پێ كرابوو. كاتێكیش پێكەھە تەماشای وینەي سێپەم دەكەن ھەردوکیان ھێلی رەش و بۆشای

سېى دەيىنن. ئەمە ھەقىقەتەكەيە. بەلام ھەر يەكەو لىكدانەو ھەيەكى تايىبەتى بۇ
ئەو ھەقىقەتە ھەيە. لىكدانەو ھەكەش تايىبەتە بە ئەزمونى پېشتىرى خۇيانەو. بەيى
ئەو جۆرە شىكردنەو ھەيە ھەقىقەت ھىچ مانايەكى دىكەى نىيە.

ئىمە ھەتا زىاتىر ئاگادارى پارادايىم و نەخشە و گرىمانەكان بىن و دەورو تەئسىرى
ئەزمونەكانىشمان بە ھەند و ھەر بگرىن كە لەسەر بىر كىردنەو و لىكدانەو ھەمان ھەيانە،
زىاتىر دەتوانىن جەلەوى پارادايىمەكانمان بگرىنە دەست، لىيان ورد بىنەو و بەرامبەر
بە ھەقىقەتەكان تاقىيان بکەينەو و گوئ لە كەسانى دىكە بگرىن و بە سنگىكى
فراوانەو لە بىر و بۇچوونىيان رابمىنن. ديارە بەمەش دەتوانىن وئەيەكى گەورەتر
و دىمەنىكى بابەتيانەتر بىيىنن.

ھىزى گۇرانى پارادايىم (وەرچەر خانى گەورە)

مەبەست لەو چرگەساتەيە كە ئەوى بەرامبەر شىمان وئەكە بەو شىوہە
دەيىنىت كە ئىمە دەيىنن. ئەمە چرگەساتىكى سەرسورھىنەرە و گۇرانىكى
چۇنايەتتەيە (نەوعى) لە بىرو بۇچوندا. وەك ئەو وايە لەپەر گۇپىك دابگرىنىت.
ئەم جەمكە يەكەمجار تۇماس كۇھن ھىنايە گۇرئ و لە كىتبە بەناوبانگەكەيدا
بەكارى ھىناو كە ناوى لى ناوہ (پىكھاتەى شۇرە زانستىيەكان). پوختەى كىتبەكە
باسى ئەو دەكات كە ھەموو داھىنانە گىرنگەكانى زانست لە سەرەتادا پىچەوانەى
ئەقلى باو و شىوازى بىر كىردنەو و پارادايىمەكانى پېشتىر بوون.

بەتلىمۇسى گەردونناسى مىسرى پىتى وابوو كە زەوى ناوہندى گەردونە. كاتىك
(كۇپەرنىكۇس) ئەو پارادايىمەى گۇرئ و خۇرى بە ناوہندى گەردون ناوژەد كىرد
رووبەرووى بەرگرىيەكى زۇر و تەنانەت دادگايىكردنىش بوو. بەلام لەپەر ھەموو
شەكان لىكدانەو تازەيان بۇ كرا.

مۇدىلە فېزىيايەكەى نيوتن برىتى بوو لە پارادايىمىكى رىك و پىك و تا ئىستاش
بىناغەى ئەندازەى ھاوچەر خە. بەلام تەنيا ھەر بەشىكە و بەشىكى ناكاملەشە.
جىھانى زانست شۇرەشكى بەخۇو بىنى كە برىتى بوو لە پارادايىمەكەى ئەنىشتاين،
پارادايىمى رىژەيى كە لە رووى پىشېبىنى و شىكردنەو زۇر لەوہى نيوتن
پىشكەوتوتر و بەھادارتەر.

تا ئەو كاتەي بىردۆزى مىكرۇب گەشەي باشى نەكردىبوو رېژمىيەكى زۆرى ژنان و منالان بەسەر سىكەكەو دەمىردن، كەسىش نەيدىمزانى بۇچى. لە مەيدانەكانى جەنگدا ئەوانەي كە دواتر بەھۆي نەخۆشى و بىرىنى بچوكەو دەمىردن، ژمارمىيان زۆر لەوانە زياتر بوو كە بە بىرىنى گەورە و لە بەرەكانى پېشەوئەي شەپدا دەكوژران. بەلام ھەر كە بىردۆزى مىكرۇب راگەيەنرا، پارادايىمىكى سەرومىر تازەي پېشكەوتووتر و كاملىر ھاتە ناراو و بوو ھەويىنى گەشە و پېشكەوتنى گىرنگ و دراماتىكى لە بوارى پىزىشكىدا.

ويلايەتە يەكگرتوودەكانى ئەمىرپۇش بەرھەمى وەرچەرخانى گەورەي پارادايىمە. پېشتر شىوازە تەقلىدىيەكەي ھوكمىرانى بىرىتى بوو لە سىستىمى پاشايەتى كە مافى پىرۆزى پاشاكانى بەرجەستە دەكرد. بەلام لە ويلايەتە يەكگرتوودەكاندا پارادايىمىكى نوئى دىمىركەوت، ھوكومەتى خەلك، لە خەلكەو بۇ خەلك. دىموكراسىيەكى دەستورىي وا لەدايك بوو كە ھىزى كارى ئازاد كىرد و دىمىركەي بە رووى داھىنانە بى كۆتاكەنى مەرفۇدا كىردەو. پارادايىمە تازەكە ئاستىكى واى بۇ ژيان و ئازادى و ھىوا و رەھايى راگەياند كە لە مېژوودا بى ھاوتا بوو.

مەرج نىيە ھەموو وەرچەرخانىكى پارادايىم وەرچەرخانىكى باش بىت. چۈنكە ھەك بىنىيمان گۆران لە ئاكارە سىروشتىيەكانەو بۇ ئاكارە ھەرگىراوكان بوونە مايەي دوور كەوتنەو لە رىشەكانى سەركەوتن و كامەرانى.

بەلام بەھەرھال وەرچەرخانەكە باش بىت يان خىراپ بىت. ھىواش و لەسەرخۇ بىت يان كىتوپر و چاوپرواننەگراو، ئەنجامەكە ھەر يەك شتە. گۆرپىنى جىھانبىنىيمانە لە شىۋەيەكەو بۇ شىۋەيەكى دىكە. ھەك پېشترىش باسما كىرد پارادايىمەكان ھەرچۇنىك بىن باش بىن يان خىراپ سەرخاۋەي ھەلۋىست و رەفتارەكانمانن و دواچارىش دىمىنە سەرخاۋەي پەيۋەندىيەكانمان لەگەل دەوروبەردا.

زۆر باشم لەبىرە بەيانييەكى رۆزى يەكشەممە بوو لە مېترۆكەي شارى نىويۇرك گۆرانىكى بچوكى پارادايىم ئەزمونكىرد. خەلكەكە بە بىدەنگى دانىشتىبوون. ھەندىكىيان رۆژنامەيان دەخوئىندەو و ھەندىكىيان دائىمەيان لى دابو ھەندىكى دىكەيشيان چاۋيان نوقاندىبوو. دىمەنىكى نارام و بىدەنگ بوو.

لەپىر پياۋىك و كۆمەللى منالى ھاروھاج سەرگەوتن. منالەكان ھىندە ھاروھاج و قاۋقىزكەر بوون كە دەستبەجى دۇخەكەيان گۆرى.
پياۋەكە لە تەنىشت مەۋە دانىشت و يەكسەر چاۋى نوقاند بە حساب بۇ ئەۋەى
بجەۋىت وا دەردەكەوت كە گۆى نەداتە ھاروھاجى منالەكانى و بارودۇخەكەي بەلاۋە
گرنگ نەبىت. منالەكان جىيان بە خۇيان نەدەگرت و شتيان دەھاۋىشت و پەلامارى
رۆژنامەى خەلكەكانيان دەدا. دىمەنىكى زۆر بىزاركەر بوو، كەچى كابرانى تەنىشتەم
مىشكىش مىۋانى نەبوو.

لە حالەتى وادا مەرۇف بە ئاسانى خۇى بۇ راناگىرىت. پىم سەير بوو مەرۇف ھەبىت
لە ئاست ئەۋ منالە ھاروھاجانەيدا ھىندە بى شعور بىت. ھەر من وا نەبووم، ھەموو
نەفەرەكانى دىكەش بى تاقەت بوون. بۇيە دواجار پەتم پچرى و رووم كرده
كابرەكە پىم وت؛ بەرپىز منالەكانت زۆر بىزاركەرن. ناتوانىت سنورىكىان بۇ دابىنىت؟
كابرە بەم قسەيەم چاۋى كردهۋە و لەۋە دەچوو تازە ھەستى بەم بارودۇخە
كردبىت. لەسەرخۇ وتى؛ ئۆۋ راست دەكەي وابدانم دەبى شتىك بكەم. ئەۋى راستى
بىت تازە لە نەخۇشخانە گەراۋىنەتەۋە. سەعاتىك لەمەۋبەر دايكىان مرد. من سەرم
لېشىۋاۋە نازانم جى بكەم. وابدانم منالەكانىش بۇيە وا دەكەن چونكە نازانن چۆن
رەفتار لەگەل مردنى دايكىاندا بكەن.

ۋاى خوايە گيان جىم بەسەر ھات؟! يەكسەر پارادايەكەم گۆرا. شتەكانم بە
شېۋەيەكى دىكە بىنى. جۆرە ھەستىكى دىكەم لا دروست بوو. ھەئسوكەۋتم گۆرا.
بىزارىيەكەم نەما. دلىم پىر بوو لە نازارەكانى ئەۋ پياۋە. لە ھەستى بەزەمى و
ھاۋسۆزى. (ژەكەت ئىستا مرد؟ ئۆۋ. بۆم باس كە چۆن؟ دەتوانم يارمەتتە بىدەم؟)
لە يەك چركەدا ھەموو شتەكان گۆران.

دىارە زۆر كەس كاتىك كە توشى قەيرانى گەۋرە دەبن و مەترسى لەسەر ژيانيان
ھەبىت گۆرانى گەۋرە لە بىرگەردنەۋەياندا روو دەدات. ئەۋ كاتە مەسەلە گرنگەكان
رىزبەندىيەكى جىاۋاز ۋەردەگرن. ھەمان گۆرانكارى لە حالەتى دىكەشدا روو
دەدن. بۇ نمونە كاتىك كە نەركىكى نۆيت پى دەسپىردىت يان دەچىتە ژيانى
ھاۋسەرگىرىيەۋە، يان دەبىتە نەك و باپىر و .. تاد.

بىگومان ئاكارە ۋەرگىراۋەكانىش قابىلى گۆرانن و دەتوانىن چەندىن ھەفتە و

مانگ و سال تېپەپېنېن لەو بوارەدا. بەلام بە ھىچ جۇرنىك ھىندەي گۆپىنى جىھانېنى دەوروتەئسىر لەسەر ھەلۆيىست و رەفتارمان دروست ناكات. ئىمە ئەگەر بمانەوېت گۆپانكارى بچوكى رىزمى لە زيانماندا ئەنجام بىدەين دەتوانىن كار لەسەر ھەلۆيىست و ھەئسوكەوتەكانمان بىكەين بەلام بۇ ئەنجامدانى گۆپانكارى گرنگ پىويستە كار لەسەر پارادايە بىنەرەتپىيەكانمان بىكەين. وەك (تۇرۇ) دەئىت (ھەزار جار گەلاكانى خراپە دەپىن ئىنجا پەكجار دەكىشن بە رەگەكەيدا) ئىمەش تەنيا ئەوكانە دەتوانىن پىشكەوتنى بەرچاۋ بەدەست بەيىن كە واز لە بىرېنى گەلاكانى ھەلۆيىست و رەفتارمان بەيىن و بىكىشىن بە رەگەكەدا، بەو پارادايەي كە ھەلۆيىست و ھەئسوكەوتەكانى پى دەزىن.

بىيىن و بوون

بىگومان مەرج نىيە ھەموو گۆپانەكانى پارادايە كىتوپى و خۇپسك و خىرا بن. جىاواز لەو گۆپانى پارادايە كىتوپى كە لە مېترۇگە بەسەرمدا ھات، گۆپانى مەن و ساندرا گۆپانىكى ھىۋاش و قورس و ئەنقەست بوو. ئىمە بەرامبەر كۆرەكەمان يەكەمجار رىگايەكەمان گرتەبەر كە بىرىتى بوو لە بەرھەمى چەندىن سالى فېربونى مەرجدار و راھاتىن و ئەزمونى ناكارە و مەگىراۋەكان. ئىمە بىاۋك و داپك چى فېر بوپىن دەربارە سەرگەوتنى خۇمان، ھەولمان دەدا بە ھەمان پىومر كۆرەكەمان بە سەرگەوتن بگەپەنېن. بەلام بۇمان دەركەوت كە ئەو كارە ھەلەپە و تا پارادايە بىنەرەتپىيەكانمان نەگۆپى، نە گۆپانكارى بىنەرەتپىيە گەرە لە خۇماندا بەدى ھات و نە لە بارودۇخەكەشدا.

ئىمە بۇ ئەۋەي كۆرەكەمان بە شىۋەپەكى جىاواز بىيىن پىويستى دەكرە خۇمان، مەن و ساندرا، جىاواز بىن لە جاران. لەبەر ئەۋە و بە مەبەستى گەشە پىدانى كەسىتى خۇمان كۆمەئىك پارادايە تازەمان دروستكرە.

ۋەك پىشتەر باسەمان كىر پارادايەكان بىرىتىن لە كەرسەكانى جىھانېنى ۋەك دىد و بۇچوون و تېگەپىشتەن و لىكەنەۋە و .. تاد. دىبارە ئەمانەش ھىچيان لە كەسىتى مەرفەكە جىا ناكىرنەۋە. بوونى ھەرشىتەك راستەوخۇ پەپووستە بە چۆنىتى بىيىنپەۋە لە رەھەندەكانى مەرفۇدا (بەۋەي چۆن شەكان دەبىيىن). ئەۋەي دەبىيىن

پەيۋەندىيەكى بەھىزى بە بوۋنى ئىمەۋە ھەيە. ئىمە ھەرگىز ناتوانىن
 ۋەرچەرخانى گەۋرە لە دىد و بۇچوۋنماندا بگەين ئەگەر پېشتر خودى خۇمانمان
 نەگۇرېبىت. ئەم ياسايە پېچەۋانەكەشى راستە.

تەننەت ئەۋ ۋەرچەخانەي لە پارادايىمى خۇمدا ئەزمونمكرد لە مېترۇكەي ئەۋ
 بەيانىيەدا، لە ناۋمېرۇكدا پەيۋەست بوۋ بە خەسلەتە بىنەپەتتەيەكانى كەسىتى خۇمەۋە و
 رەنگە ئەگەر كەسىكى دىكە لە جىياتى من بوايە ۋەرچەرخانەكە تىايدا روۋى نەدايە.

مەبەستەمە بلىم سەبارەت بە روۋداۋى ناۋ مېترۇكە ھەرگەسىكى دىكە لەبرى من
 لەۋى بوايە، رىك ۋەكو من پارادايىمەكەي نەدەگۇرا و لەدۋاى بېستنى ھەۋالەكە جگە
 لە ھەستىكى تالى پەشىمانى و خۇ بەتوانبار زانين ھىچى دىكەي لەلا دروست
 نەدەبوۋ. بەلام بىگومان دۇنيام كەسانى دىكەيش ھەن كە لە من زياتر ھەستىارن و
 ئەگەر لەۋى بونايە دەيانزانى بىدەنگ بوۋنى باۋكەكە دەرھەق بە ھارۋاجى
 مئالەكانى ھۇكارىكى شاردراۋەي ھەيە بۇيە ھىچ ناپەزايەتتەيەكان دەرەدەبىرى.

پارادايىمەكان بەھىزن چۈنكە ئەۋ ھاۋىنەيە دروست دەكەن كە دىيەي پى
 دەبىنين. ئەۋ ھىزەي كە لە گۇرانى پارادايىمەكانەۋە دروست دەبىت ھەۋىنى
 سەرەككەيە بۇ ھەر گۇرانىكى بىنەپەتى، چ گۇرانى خىرا و چاۋەرواننەكراۋ ياخود
 ھىۋاش و بە ئەنقەست.

ئەۋ پارادايىمەي كە لەسەر بىناغەي پرنسىپەكان دروستكراۋە (پارادايىمە بەدەلى)

ناكارە سروشتىيەكان لەسەر ئەۋ بىرە بىنەپەتتەيە بەندىن كە ھەندىك پرنسىپ
 ھەن چالاككەيەكانى مەۋ دىارى دەكەن-بىرتىن لەۋياسا سروشتىيانەي لە مەۋقدا ھەن و
 ۋەك ياساى كىش كردن لە بوارى ھىزىادا، ئەمانىش لە ژيانماندا راست و نەگۇر و ۋاقىعەين.

بىرۇكە و ھەقىقەت و كاريگەرى ئەم بىنەمايانە لە ئەزمونىكى دىكەي گۇرانى
 پارادايىمدا لە نوسىنەكەي (فرانك كوك)دا دەبىنرېت كە لە گۇفارى (پروسىدېنگ)ى
 پەيمانگەي ھىزە دەريايەكاندا بىلاۋ كرايەۋە.

دوۋ كەشتى جەنگى بەمەبەستى راھىنان ئەركى ئەۋەپان پى سېئردا كە لە كەش
 و ھەۋايەكى سەختدا بۇ ماۋەي جەند رۇزىك مانۇر بگەن. من لە كەشتىيەكەي
 پېشەۋەدا بووم و لە شەۋدا ئەركى چاۋدېرېم پى سېئردا.

له بهر نه وهی ناوبه ناو دنیا دېبو به ته، توانای بېنېن لاواز بوو، بویه کاپتنه که
له سر پرده که مایه وه بۇ نه وهی چاودېږی هه موو چالاکیه کان بکات.
تۆزیک دوی تاریکبوون، چاودېږمکه ی سر بالی که شتییه که وتی له لای راسته وه
روناکی هه یه.

کاپتن هاواری کرد "نایا وه ستاوه یان جولاو؟"
چاودېږمکه وه لای دایه وه "وستاوه کاپتن" نه مهش مانای وابوو نه گهر هه روا
به ردهوام بېن، پاش ماومپه کی که له گهل نه ودا ددهمین به یه کدا.
کاپتن کابرای (نیشاندهن) ی بانگ کرد و پئی وت "نهو که شتییه ناگادار
بکه ردهو: بلئ نه گهر له سر نه رپرموه برپۆن توشی پیکدادان دهبین، نامۆزگاریت
دمکه ین بیست پله رپرموه کهمت بگۆږه."
ناگادار کرابنه وه که "نیمه نامۆزگاری نیوه ده که ین بیست پله رپرموه که تان بگۆږن."
کاپتنه که وتی "بلئ من کاپتنم، بیست پله رپرموه کهمت بگۆږه."
وه لایمه که بهم شیومپه بوو "من دمریوانی پله دووم، بۇ تۆ وا باشتره بیست پله
رپرموه کهمت بگۆږیت."

کاپتن توږه بووبوو. به توږه ییه وه وتی "بلئ من که شتی جهنگیم. رپرموه کهمت
بیست پله بگۆږه."

له رووناکیه که وه وه لاممان پېگه یشت "من تاوهری روناکیم. رپرهوی چی بگۆږم؟"
نیمه رپرهومان گۆږی.

گۆږانی پارادایم بریتییه لهو "نه ها" یه دیکه ین کاتیک که دواچار ره هندیکی
جیهان (یان بارودوخه که) به شیومپه کی جیاواز وینا ده که ین یان تی ده که ین. نهو
گۆږانی پارادایم ی که کاپتن نه زمونی کرد - به نیمه شه وه که نه نویسینه
دهخوینینه وه - بارودوخه که دهخاته بهر روناکیه کی ته و او جیاواز. دهتوانین نهو
راستییه بېنېن که کاپتنه که بهو تیگه یشتنه که مه وه نهیتوانی تی بکات -
نه مهش راستیه کی زور گرنگه بۇ ژبانی رۆژانه مان، وهک چۆن بۇ کاپتنی ناو
ته مومزه که گرنگ بوو.

بنه ماگان وهک تاوهرمکانی روناکی وان. بریتین له یاسای سروشتی که ناتوانین
پېشیلان بکه ین. وهک چۆن سیسیل بی. نیمیل دهرباری بیروباومرکه کان له فیلمه

بەناوبانگە کەیدا بەناوی "دە فەرمانە کە" دا دەتێت "مەحالە بتوانین یاسا بشکێنین. تەنیا دەتوانین خۆمان لە بەرامبەر یاسادا بشکێنین."

لە کاتی کەدا کە رەنگە مەرۆفەکان ژیان و هەلسوکهوتی خۆیان لە رووی ئەو پارادایم و نەخشەنەو بەبێن کە بەهۆی ئەزموون و بارودۆخەکانەووە دروست بوون، ئەم نەخشەنە خودی هەرئێمە کە نین. ئەمانە بریتین لە "هەقیقەتە خودبێهەکان"، تەنیا هەولێکن بۆ باسکردنی هەرئێمە کە.

بەلام "هەقیقەتە بابەتیە کە" خودی هەرئێمە کە یە و "تاوهری روناکی" بیرباوهرپەرەکانە کە حوکمی گەشە و شادی مەرۆف دەدەن کە بریتین لەو یاسا سروشتی یانە کە لە تان و پۆی هەموو کۆمەلگە شارستانیەکانی میژوودا چنراون و بناغە ی هەموو خێزان و دامەزاونە یەکی سەقامگیر و پێشکەوتوو پێک دێن. ئێتر مەسەلە ی ئەو ی تا ج ئاستێک نەخشە کە ی ناو میشکمان لە گەڵ شوێنە راستە قینە کەدا هاوتایە، نابێتە هۆی گۆڕانی ئەو هەقیقەتە ی لە هەرئێمە کە هە یە.

هەقیقەتی ئەم بنەمایانە یان ئەم یاسا سروشتیانە بۆ هەموو ئەو کەسانە بە ئاشکرا دەردەکەوێت کە بە قوڵی بیردەکەنەووە و لە خولەکانی میژووی کۆمەلایەتی ورد دەبنەووە. ئەم بنەمایانە هەموو جارێک دەردەکەونەووە. مەرۆف چۆن ئەم بیروباوەرپەرە دەناسێت و هاوناھەنگ لە گەڵیاندا دەژی رۆلی گەرمی هە یە لەو ی مانەووە و ئارامی دەیانبات یا بەرەو لەتوبەت بوون و لەناوچوون.

ئەو بنەمایانە ی کە مەن باسیان دەکەم هەزری شاردراو ی تەمومژاوی و "دینی" نین. لەم کتێبەدا هیچ بنەمایە ک ناوتریتەووە کە تاقانە بێت و تاپبەت بێت بە باوەر و ئایینیکی دیاریکراو، بەو ی خۆشەووە. ئەم بیروباوەرپەرە بەشێکن لە هەموو دینە سەرەکیەکانی کە هەن و ماونەتەووە، هەروەھا لە سیستەم ئاکاری و فەلسەفیە کۆمەلایەتیە هەمیشە یەکان. ئەمانە خۆیان بەلگە ی خۆیان و هەموو کەسێک بە ئاسانی دەتوانێت پشتراستیان بکاتەووە. وەک ئەووە وایە کە ئەم بیروباوەر و یاسا سروشتیانە بەشێک بن لە بوونی مەرۆف، لە ناگایی مەرۆف، لە وێژدانی مەرۆف. وا دەردەکەوێت لە هەموو مەرۆفەکاندا هەبن. بەبێ گۆپدانە مەرجهکانی کۆمەلگا و بابەندبوون پێیانەووە. هەرچەندە لەوانە یە بەهۆی هەلومەرج و ناپابەندیەووە نوقم بووبن یان خەوێنرابن.

بۇ نمونه، دهتوانم نامازە بكەم بۇ بنەمای دادپەرورەری، كه هەموو تیگەشتنیکمان لە یەكسانی و دادپەرورەری لەهوهوه سەرچاوه دهگریت. وا دیاره منالە بچوکهکان بیرۆکهی دادپەرورەریان تیا دا چاندراییت سەرەرای ئەو ئەزمونە نادادپەرورەریانە ی بارودۆخەکه كه بهسەریاندا دیت. زۆر پیناسه و رینگه بهدهستهینانی جیاواز بۇ دادپەرورەری ههیه، بهلام هەرچونیک بیت ناگاییهکی شیوه جیهانی دەربارەری بیرۆکهکه ههیه.

نمونهی دیکهش هەن وهك دهستپاکی و راستگویی. ئەمانه بناغە ی متمانه دادپەرۆژن كه پێکهینەری سەرەکی هاوکاری و گەشە ی کەسیتی و پهيوەندییه کانه. یهکیکی دیکه له نمونهکان کەرامەتی مروڤه. راگەیانندنه که ی سەر به خویی ویلایه ته یهگرتوو ههکانی ئەمریکا باس لەم بنهمایه دهکات. "نیمه ئەم راستییانە ی خوارهومان لە لا روون و ئاشکرایه: هەموو مروڤهکان به یهکسانی دروستکراون و دروستکەر ههکان چەند مافێکی پێ بهخشیون كه نابیت زهوت بکړین، بۇ نمونه مافی ژیان، نازادی و ههولدان بۇ کامه رانی."

بنهمایهکی دیکهش، بریتیه له خزمەت، یان بیرۆکه ی بهشداریکردن. یهکیکی دیکه بریتیه له چالاکی و ههنگه وتویی. بنهمای لهباردا بوونیش ههیه، بیرۆکه ی نهوه ی نیمه مهلۆتکه ی و دهتوانین گهوره ببین و گهشه بکهین و شتی زیاتر و زیاترمان لهباردا بیت، بههره ی زیاتر و زیاترمان تیا دروست ببیت. بنهمایهکی دیکه كه زۆر پهيوەندی به لهباردا بوون ههیه ئەویش بنهمای گهشه کردنه - كه بریتیه له پرۆسه ی رینگه کردنهوه بۇ ئەو شتانه ی لهبارماندایه و گهشەدان به بههره گانمان، كه هاوکات پێویستمان به چەند بنهمایهکی دیکه ههیه وهك خۆراگری، پشوودرێژی و هاندان.

بنه ماکان بریتی نین له کردار. کردار بریتیه له چالاکی یان کردیهکی تاییهت. ئەو کرداره ی كه له ههلو مه رجیکی دیاریکراودا سەرکه وتو دهبیت، مه رج نییه له ههلو مه رجیکی دیکه دا هه مان سەرکه وتن به دهست بهینیت، وهك ئەو دایك و باوگانه ی كه دهیانه ویت منالی دووه میان رێك وهك منالی په که میان په رومرده بکهن، دواتر به کرده وه بۆیان دهرده که ویت كه ئەمه گاریکی نهسته مه.

له کاتێکدا كه کردار ههکان پهيوەستن به ههلو مه رج هوه، بنه ماکان کۆمه له

راستییه‌کی قول و بنه‌ره‌تین که له سه‌رتاپای جیهاندا ده‌کریت جیبه‌جی بکرین.
بنه‌ماکان به‌سه‌ر تاکه‌کاندا، به‌سه‌ر هاوسه‌رگریدا، به‌سه‌ر خیزاندا، به‌سه‌ر دامه‌زراوه
هه‌مه‌چه‌شنه تایبه‌تی و گه‌ستییه‌کاندا جیبه‌جی ده‌بن. کاتی‌ک نه‌م پرنسیپانه‌یان لی
دروست ده‌کریت، هی‌زی نه‌وه ده‌ده‌نه خه‌لک که بتوانن چه‌ندین چالاکی جیا‌جیا
نه‌نجام بدن و له‌گه‌ل بارودوخه جیا‌جیا‌کاندا مامه‌له بکه‌ن.

پرنسپ بریتی نییە لە بەھا. کۆمەڵە دزیك رەنگە چەند بەھایەکیان ھەبێت، بەلام ھەندیك لەو پرنسپە بنەرەتییانە پیشیل دەکەن کە لەسەر ھوہ باسمان کردن. پرنسپەکان بریتین لە خاکەکە (ولاتەکە). بەھاکان نەخشەکانن. کاتیك پرنسپە راست و دروستەکان دەرخینین، ھەقیقەتمان دەست دەکەوێت - کە بریتیە لە ھوہی شتەکان وەک خۆیان بناسین.

بنه ماكان بریتین لهو رینیشاندهرانه ی هه لسوکه وتی مرؤف که سه لئراوه
خوږاگرن و نرخ ی هه می شه بیان هه یه. بنه رته تین. ناتوانیت مشتومریان دهرباره
بکه یت چونکه خو یان سه لئنه ری خو یانن. یه کی که له ریگه ساده کان بو
روونکردنه وه ی خه سه لئنه ری نهو بنه مایانه نهو وه یه بیر لهو وه بکه یته وه
که ژیانیکی باشت هه بی ت که له سه ر بیچه وانه ی نه م بنه مایانه بنیاد نرابی ت.
گومان ده که م که سی که هه بی ت به جدی وا بیربکاته وه که نادادپهروه ری، فیل،
سوکیتی، بی سوودی، که متوانایی، یان گهنده لی بتوانن ببنه بناغه یه کی به هیز بو
خو شی و سه رکه وتنی به رده وام. رهنگه خه لک مشتومر بکه ن دهرباره ی چونی تی
پیناسه گردن و دهربهرین و به ده سه ته ی نانی نه م پرنسیپانه، به لام له ویزدان و
ناگاپیماندا چئیراوه که نه م پرنسیپانه هه ن.

تا زیاتر نه‌خشه‌گان و پارادایمه‌گانمان به‌س‌ترابن به‌م پرنسیپ و پاسا سروشتییانه‌وه، وردتر و کاراتر ده‌بن. نه‌خشه دروسته‌گان بی‌ نه‌ندازه کاری‌گه‌ری له‌سه‌ر کارایی که‌سی‌تی و په‌یوه‌ندی‌یه‌گانمان دروست ده‌کن، زیاتر له‌ هه‌ر هه‌ول و ره‌نجیک که‌ بیده‌مین بۆ گو‌پینی هه‌لو‌یست و هه‌لو‌که‌وته‌گانمان.

پرنسیپه گانی گه شه کردن و گوران

باق و بریقی ناکاره که سیتییه کان و هیزهی رواله تییه کهی له وه دایه که نامرازیکی ناسان و خیرایه بۆ به دهستهینانی شیوازیکی بهرزی ژیان - دهسهلات و سامان و په یوهندی چاک و پتهو له گهل خه لکیدا. بئ نهوهی به ههنگاوه سروشتییه گانی کارو گه شه کردندا تی به پریت که پیویستن.

دیاره نه مه ته نیا هه ر قسه یه کی به تاله. وهک نهو سیجره منالانه یه وایه که دهلیت "ئادهی ببه به فلان شت" یان لهو خه یاله دهجیت که له پر مروڤ دهوله مه ندبیت، بئ هیچ خومان دوگردنیک. مه سه له که به روالهت رهنگه شتیکی کردهنی بیت به لام له واقعدا وانییه.

ناکاره که سیتییه کان کلای بابر دون و مروڤ دهخه له تیئن. په پر وه کردنی نه م کارانه به مه بهستی به دهستهینانی نامانجه بهرز و چاره سه ره خیراگان وهک نهوه وایه به رینمای نه خشه یه کی شاری دیترویت بهترویت بجیته شوینیکی دیاریکراو له شیکاگو.

(ئیریك فرۆم) چاودیریکی زرنگی رهگ و بهروبومه گانی نه م ناکاره که سیتیانه یه و دهلیت:

"نیمه نه مرۆ مروڤیک دهبینین وهکو رۆبۆت رهفتار دهکات، نه خوی دهناسیت و نه لی تی دهکات، نه م رۆبۆته ته نیا (یهک) کهس دهناسیت که دهبوایه نهو که سه خوی بوایه. که سیک که له بری قسه ی چاک و به که لک هه ر خه ریکی چه نه بازییه، که سیک که زمرده خه نه یه کی دهستکرد شوینی بیکه نینه راسته قینه کهی گرتۆته وه. که سیک که نا ئومیدییه کی خه مبار شوینی به ئازاره راسته قینه کهی لیژ کردووه. سه بارهت به م جوړه مروڤه دهتوانین دوو (شت) بلین. یه کیکیان نهوه یه که نه م مروڤه له رووی خوړسکی و که سیتییه وه ناته واوه و دهرده کهی دهرمانی نییه دووه میش نهومیه که نه م مروڤه په کیکه له ملیونانی وهکو نیمه که به سه ر زه ویدا دین و دهچین."

له ژياندا به شیومییه کی گشتی، چه ند قوناغیکی زنجیرمی هه ن بۆ گه شه کردن و پشکهوتن. منال له پشه وه فیری تلدان دهبیت، نینجا دانیشن و پاشان گاکۆلکی و نینجا رویشن و راکردن. هه ر قوناغیک لهو قوناغانه (گرنگه) و کاتی دهوینت و ناتوانریت تی به پرینریت.

ئەم قەسەبە بۇ ھەممۇ قۇتالغەكلى زىيانلىق، بۇ تىكەملى بىۋارىملى گەنەگەردىنىش راستىن. ھەم بۇ ئەم كەسە راستە كە دەپمەنەت قىرى زەننىنى ئامىرىكى مۇسىقا بېنىت. ھەم بۇ ئەم كارمەندەش كە دەپمەنەت گەنەگەنە كارىگەر قىرىمەنەت لەگەل ھاۋكارمەنەدا. ھەم بۇ تاك تاكى كۈمەنگا راستە، ھەم بۇ ھاۋسەرگىرى و خەيزان و دامودەزگاگانىش.

ئۇمە ھەممۇمان ئەم راستىكە دەزانىن و پىرىسىپى پەلەمەندىمان ھېۋلە لە بىۋارى بابەتە سىرۋىتىپەگاندا، كەچى تىگەپىشتىنەمان پى زەھمەت و نامۇپە لە بىۋارىملى سۆزدارى و پەيۋەندىپە مەۋقەپەتپەگان و تەنەنەت لە بىۋارە تاپەتەگانى خۇشماندا. ئەگەر تىشەپەگەن ئەۋا قىۋىلگەردى و ھەلگەردن لەگەلەدا نامۇتر و زەھمەتتە. لە ئاگامى ئەمەشدا ئۇمە زۇر چار رىگە كۆرتكرا و ھەدەمەگان دەگەنە بىر، پەم ھېۋاپەى كە بازىدان پەسەر ھەندىك لەۋ قۇتالغە گەنەگانەدا كات و مانىۋىۋىۋىۋىكى زۇرمان بۇ دەگەپتەۋە و لەھەمان كاتىشدا چاۋمەروانى ئەنجامى چاك دەگەن.

بەلام ئاپا قەدەپەردى ئەۋا گەشەگەردە سىرۋىتىپە لە رىۋەدى نەشۋەنەگەردن و گەشەگەردەندا چ ئاگامىكى ئۇ دەگەپتەۋە؟ بۇ نەۋە تۇ ئەگەر لە پارى تەنەندا ئاستىكى مام ئاۋەندىت ھەپىت و تەۋەت لە ئاستىكى پەرزەتدا پارى بىكەيت بۇ نەۋە ھەلۋىستىكى باشتەت لەپارەۋە ۋەپەگەپت ئاپا ئەنجامەكە چۈن دەگەپتەۋە؟ ئاپا تەنە ھەر نىياز و پەزەردەۋە پاش پەسەن بۇ نەۋە تەۋەت لە پەرزەتتىكى پەشەپەتەۋە؟

پان چى روۋەدەت ئەگەر شتىكى سەرمەنلى لە ئامىرى پەپانۇ پەزەنەت بەلام بىكەيت لە كۈنەپتەنەدا ۋەگە مۇسىقا زەننىكى پەشەپەت پەپانۇ ئۇ پەدەيت؟ ۋەلامەگان روۋن و ئاشكران. مەھالە تەۋەت پەلە پەندىپەگانى بىۋارى گەشەگەردن تىپەپەنەت پاخود ھەرامۇشى بىكەيت. ئەمە شتىكە دۇزى پەساگانى سىرۋىت. ھەۋلى قەدەپەردن تەنە ھەر شىكەت و ئاۋمەندى ئۇ دەگەپتەۋە.

ئىستا پەۋەزىك پەنەنە پەزەۋى خۇت لە (۱۰) پەلە پەكەتەپەت. تۇ ئەگەر لە ئاستى پەلە دوۋەندا پەۋەزىن كەپەيت و ئازەۋمەندىپەت بىكەيتە پەلە پەنەنەم، ئەۋا پەۋەستە پەكەمەپە پەزە ئاستى سەپەم ھەنگاۋ بىنەت. "گەشتى ھەزار مەل پە پەگەم ھەنگاۋ دەست پەدەكات" و مەۋەپەش ھەمە چارەك دەتەۋەت تەنە (پەك) ھەنگاۋ بىنەت.

تو نه گهر بوار به ماموستا کهت نه ده بیت له پړی پرسیار و تافیکردنه ووه
 ناسته کهت دیاری بکات نهوا هر گیز نه فیر ده بیت و نه گه وره ده بیت. مړو
 ناتوانیت به ردهوام خو ی به پېچه وانه ی نهو شته وه دمر بخت که له راستیدا وایه،
 چونکه دواجار راستیه که هر دمرده که ویت. له کاروانی فیربوندا په کهم ههنگاو
 نه ویه ددان بنییت به نه زانییه که ی خو ماندا. ثورؤ Thoreau فیری کردوین که
 "گه شه کردنمان پښو یستی به ویه که له بیرمان بیت نیمه نه زانین، به لام نه گهر
 هه میسه خو مان به زانا بزانی چو نه زانبونی خو مان بیر ده که ویتنه وه؟"

بیرمه جاریکیان دوو کیژی گه نج، که کچی برادر یکم بون، به گریان هاتنه لام و
 باسی دلر هقی و توندوتیژی باوکیان بو کردم که چو تیان ناگات و نه مانیش
 ناتوان له وبار هویه قسه ی له گه لدا بکه ن چونکه دهرسن دهرمنجامه که خراپتری
 لی بیت، هر چه نده زور پښو یستیان به سوز و لیتیکه یشتن و رنمای دایک و
 باوکیان هه بو.

من له گه ل باوکه که یاندا قسه م کردو بوم دمر کهوت نهو ته و او ناگاداری
 دوخه که یه و دزمانیت چی روود ه دات. نهو هر چه نده وتی به لی من مړو فیکي
 تور ه کهم چیکل دانه م، به لام قبولی نه بو بهر پرسیاریتی نه نجامه کان بگریته
 نه ستو و ددانی به و مشدا نه نا که له رووی سوز دارییه وه به باشی گه شه ی نه کردو وه.
 فیزو خو به گه وره زانین له م کابرایه دا زور له وه به هیتر بون ده ستپیشخه ری
 بکات و رهفتاری بگوریت.

نیمه له پیناوی دروستکردنی په یوه مندی کار یگه ردا له گه ل هاوسهر و منال و
 هاوړی و هاوکاره کانماندا پښو یسته فیر ببین گو ی بگرین. نه مهش مه سه له یه که
 هیزیکي سوز داری گه وره ی پښو یسته. گو یگرتن پشو ودریزی و کرانه وه ی پښو یسته.
 که سیک که گو ی دمریت مانای وایه مه به ستی تی تی بگات. نه مانهش پشو ودریزی و
 کرانه وه و نارمزووی تیگه یشتن — خه سلته ی به رزی مړو فن. هیج له وه ناسانتر نی یه
 له ناستیکي نرمی سوز دارییه وه رهفتار بکه یت و هر خه ریکی ناموزگار یکردن بیت.

له بواړی وهرزش و موسیقادا مړو زه حمه ته بتوانیت خه لکه که چه واشه بکات و
 ناستی راسته فینه ی خو ی بشاریتنه وه به درووه خو ی دمر بخت. له بهر نه وه له م

بوارانەدا ئاستى گەشەکردنمان روون و ئاشکرايە. بەلام لەبوارەکانى گەشەکردنى کەسايەتى و سۆزدارىماندا مەسەلەکە هەندە ئاشکرا نىيە. بەئاسانى دەتوانين بە بەرچاوى هاوبەشەکەمان ياخود کەسێكى نەناسياووە و پۆز ئى بدەين و بە جۆرىكى دیکە خۆمان بنويئنين. چۆنمان بویت دەتوانين وا خۆمان دەرێخەين و تا ماومەگيش بى هيج کيشەيەك لەسەر ئەو رەفتارە بەردەوام ببين. تەنانەت دەتوانين فيل لە خودى خۆشمان بکەين. بەلام لەگەڵ ئەووشدا باوەرم وايە کە ئیمە زۆربەمان خۆمان دەناسين و تەنانەت بەشێكى زۆرى ناسياوو هاوکارىشمان دەمانناسن.

من لە زۆر بواردا، بە تايبەت لە بوارى بازەرگانیدا، ئەنجامى ئەو هەولانەم بينيوە کە ويستويانە پلەبەندىيە سروشتيەکەى گەشەکردن قەدېر بکەن، بۆ نمونە، کاتێک کە بزنسمانەکان ويستويانە لەرێى پەپرەوکردنى کەلتورىكى نوێو ئەو رابگەيەنن کە گوايە دەيانەويت بەرھەمەکە چاکتر بکەن و متمانەى کړيار بەدەست بهيئەنەو و خزمەتبيان بکەن بە وتارى پېر باقوبريق و رووى خۆش و دەست تېوهردانى دەرەكى، ياخود بە تیکەلکردنى کۆمپانياکان و بەدەستھيئانى زۆرەكى و .. تاد. بەلام بزنسمانەکان بەم رەفتارەيان ئەو راستىيە فەرماوۆش دەکەن کە ئەم هەلوێستە قۆرخکاریانە متمانە کەم دەکەنەو و کاتیکيش ئەم ئامرازانە شکست دەھيئن، ئەوان يەکسەر بەدواى ئامرازگەلى دیکەدا دەگەرپن لەناو سيستمى ئاکارە رەوشتىيە خودپيەکاندا کە سەرکەوتن مسۆگەر دەکەن – ھەميشە پرنسيپەکان و ھەنگاوەکانى پلەبەندىيە سروشتيەکان فەرماوۆش دەکەن کە پيويستن و بناغەى کەلتورە متمانەدارەکان.

بیرم دیت چەندین سال لەمەوبەر منى باوک ئەم پرنسيپەم پيشيل کرد، ئەويش ئەو رۆژە بو کە جەزنى يادى سى سالەى لەدايکبونی کچەکەم بو. کە چومەو مائەو تەماشام کرد کچەکەم چۆتە گۆشەيەکەو بە تەنيا و ھەمو ديارىيەکانى لەخۆى کۆکردۆتەو و بە ئامان و زەمان قايل نابيئت هيج منائیک لەگەلیدا يارييان پىبکات. سەرئەنجام دا زۆرێک لە باوکى ئەو منالانە تەماشای رەفتارە خۆپەرستانەکەى کچەکەم دەکەن. ئەو هەلوێستە بۆ من زۆر ناخۆش بو، بەتايبەت کە ھەر ئەو ماومە من لە زانکۆ موخازمەم دەگوتەو دەربارەى پەيوەندىيە مروفايەتيەکان. لە دلى خۆمدا دەمگوت ئەو خەلکە چاومرێى چى لە من دەکەن و کچەکەم چ رەفتارێک دەنوئيئت!!

دۆخی ژوورمه زۆر شله ژابو. منالنه کان هه مویان کۆمه ئیان له کچه کهم بهستبو،
دمیانویست رینگه یان بدات یاری بهو دیاریانه بکهن که خۆیان لهم بۆنه په دا بۆیان
هینابو. کچه کهشم زۆر که لله په هانه نه یدمه هشت و هایل نه ده بو. نیت منیش له دلی
خۆمدا وتم "پێویسته کچه کهم فێر بکهم که به شداریکردن به هابه کی گه وره ی هه به
و په کی که لهو شته گرنگانه ی که نیعه بروامان پێیه تی."

له سه ره تادا داواکارییه کی بچکۆ له م ئی کرد، وتم "نازیزه کهم تکایه هاوړیکانت
به شدار بکه لهو یاریانه ی که به دیاری پێشکهشیان کردویت"

وه لاهه که ی زۆر ناشکرا بو؛ نا

ههنگاوی داها توم نه وه بو هه و ئ بدهم هایل ی بکه م. "نازیز گیان نه گهر تۆ رینگه یان
بده میت له ماله که ی خۆتدا به شدارب ن له یارییه کانتدا، نیت که تۆ چوو پته مائی نه وان
نه وانیش به شدارت ده که ن له یارییه کانیاندا"

ئه مه جارمه ی په کسه ر وه لاهه ی دامه وه؛ نا

نیت زیاتر ههستم کرد تیا ماوم و ناتوانم کاربکه م له سه ر برپاره که. شیوازی
سێیه م که گرته به ر شیوازی به رتیل پێدان بو. به وه پهری نه رم و نیانی په وه پیم وت
"نازیزمه که، نه گهر به شداریان بکه میت، شتیکی زۆر خۆشم بۆ داناویت. بنیشتیکت ده ده می"

به دهنگی به رز هاواری کرد، بنیشتم ناویت

به مه نیت توڕه می دایگرتم، بۆیه له هه و ئی چواره مدا په نام برده به ر هه ره شه و
ترساندن؛ "با نه وانیش له گه ئتدا یاری بکه ن نه گینا خراپت چاو پێ ده که ویت"

به ده م گریان هه وتی "گرنگ نیه. نهو یاریانه یاری خۆم و به شی که سی ئی ناده م."
دوا جار په نام برده به ر زۆره ملی و هه ندیک له یارییه کانم ئی سه ند و دام به
مناله کانی دیکه "ده ی منالینه و مر ن یاریان پێ بکه ن."

رمنگه کچه کهم پێویستی به وه بو بێت په که مه جار ههستی خاوه نداریتی تاقی
بکاته وه پێش نه وه ی به توانیت بیبه خشییت. (له راستیشدا هه ر وایه. من نه گهر
خاومنی شتی که نه بم ئایا ده توانم بیبه خشم "من وه کو باوکی نهو پێویست بو
پێشکه یشتوانه تر نهو نه زمونه م فێر بگر دایه. به لاه لهو چرکه ساته دا راو بو چون ی نهو
باوکانه م زۆر لا گرنگ تر بو له ناستی نهش و نه ما کردن و پێشکه یشتنی کچه کهم و

پەيۋەندى نىۋانمان، ئەو رەفتارەى من بە سادەيى بىرىتى بو لە راگەياندىنى بېرىلىك كە من لەسەر ھەقم و پىۋىستە ئەو رىگە بە منالەكانى دىكە بدات يارى لەگەلدا بىكەن و ئەگەر وانەكات ماناى واپە ھەلەپە. رەنگە من پەو كارەم زىادەرەپىم كىرىت لە سەپاندى ھەلۋىستىك بەرزتر لە ھەلۋىستى خۇى كە لى چاۋەرۋان بوم و ھۆكارەكەشى ئەۋەبو كە من لە ئاستىكى نىزدا بوم بەپىى پىۋەرە تاپەتەكانى خۇم چۈنكە نەمدەتۋانى و ھەزم نەدەكرد پشودرىزى بنوئىم و ھەول بەدم لىى تىبگەم، لەبەر ئەۋە وام لى رادەپىنى كە شتەكانى بېەخشىت. جا بو قەرمۈكردنەۋى سەرنەكەۋىتەم لەو ھەولەدا پەنام بىردە بەر ھىزى پىگەو دىسەلاتى خۇم و بەزۇر ناچارم كىرد ئەۋە بىكات كە من دىمەۋىت.

بەلام سەپاندى ھىز لاۋازى دروست دىكات. ئەو كەسە لاۋاز دىكات كە پەناى بو دىبات چۈنكە ئىتر ۋاى لى دىت بو رۇزگار كىردى شتەكان پشت بە ھۆكارە دىمەكىيەكان بېەستىت. ھەرومە لاۋازىش لەو كەسەدا دروست دىكات كە مەكەج كراۋە. رىى ئەۋە لى دىگىت بە رىگاپەكى سەربەخۇ و ئەقلانى بىر بىكاتەۋە و گەشە بىكات. ھەرومە رى لە پىۋەرە ناۋخۇپىيەكانىش دىگىت. دۋاجارىش سەپاندى ھىز پەيۋەندىيەكانىش لاۋاز دىكات چۈنكە لەبىرى ھاۋكارى كىردى يەكزى، ترس بالادىست دىبىت و ھەردولا زىاتىر پەنا بو خۇسەپاندىن و ھەلۋىستى بەرگىكارى دىبەن. نىنجا نايا سەرجاۋەى ھىزە سەپىنراۋەكە چى بەسەردىت كە رەنگە قەۋارمەكى مەزن بىت ياخود ھىزىكى جەستەيى بىت ياخود دىسەلات و پۇستىك بىت؛ سىمبولىكى نىشتەمانى بىت، دىاردەپەك بىت، رابىردۋىيەكى شىكۋدار بىت .. تاد. نايا ئەم سەرجاۋەيە پىگەكەى خۇى لەدىست دىكات؟

من ئەگەر پىگەشىتۋىر بوماپە ئەۋا بە دلىياپىيەۋە پىشتم بە ھىزە شارۋەكەى ناخى خۇم دىبەست بو ئەۋە لە گەشەكردن و بەشدارىيىكردن تىبگەم و تۋاناي خۇشەۋىستى و پەرومەردەكردنم ھەبىت و كچەكەم سەرىشك دىكرد خۇى ئازاد بىت لەۋەى نايا ھەزى لىيە رى بە منالەكان بدات يارى لەگەلدا بىكەن يان نا. رەنگە دۋاترىش بىتۋانايە منالەكانى دىكە بە يارىيەكى خۇشەۋە سەركەرم بىكەم و ئەۋ ھەمو گوشارەم لەسەر كچەكەم ھەلۋىگرتاپە. من لەم ئەزمونەۋە ھىزىبوم كە ئەگەر منال بەراستى ھەست بە خاۋەندارىتى بىكات و دلىياپىت لەۋەى ئەۋ شتە مولىكى خۇيەتى

ئەوا بەۋبەرى ئازادى و خۆرسكىيەۋە مئالەكانى دېكەش بە شىۋىيەكى سىروشتى بەشدار دىكات. پوختەى ئەزمونەكەم ئەۋىو كە ھەمو كاتىك گونجاۋ نىيە بۇ فېرکردن. كات ھەيە فېرکردن تىپىدا گونجاۋە و كاتى واش ھەيە بەكەلگى فېرکردن نايەت. كاتىك كەشەكە لەبار نەبىت و لايەنەكان تورپى دايگرتىن و پەيۋەندىيەكان لە قەيراندا بن ئەوا ھەر ھەۋلىك بەدەيت بۇ فېرکردن وا لىك دەدرىتەۋە كە شىۋازىكە لە خۆسەپاندن و رەتكەرنەۋە. بەلام نەگەر مئالەكەمان بە ھىمنى بىردە پەنايەكەۋە و پەيۋەندىيەكانىش لە ئاستىكى باشدا بون و سەبارەت بە مەسەلەكە گىتوگۇمان كىرد و بايەخى ئامانجەكەمان رون كىردەۋە ئەوا ئەنجامەكە زۆر كارىگەرتر دەبىت. لەمەۋە بۇم دەردەكەۋىت كە من لەروى سۆزدارىيەۋە ھىندە پىگەشتو نەبوم كە ئەۋكاتە بىتوانم ددان بە خۇمدا بگرم و پشودرىزى بنوئىنم. رەنگە ھەستىكرىن بە خاۋەندارىتى وا پىۋىست بىكات بىكەۋىتە پىش ھەستى بەشدارىيكرىن راستەقىنە و واش دىتە بەرچاۋ كە زۆربەى ئەۋ كەسانەى بىھىچ ئەملاۋ ئەۋلايەك شتەكانىان دەبەخىن ياخود بە پىچەۋانەۋە ھەمو بەخشىش و بەشدارىيەك بۇ ھاۋسەرو خىزانەكانىان رەت دىكەنەۋە رەنگە ھەرگىز تامى خاۋەندارىتىيان نەچەشتىبىت و ھەستىان بە ناسنامە و بەھى تايىبەتى خۇيان نەكرىدبىت. ھاۋكارىكرىن راستەقىنەى مئالەكانەمان بۇ ئەۋەى گەشە بىكەن پىۋىستى بەۋە ھەيە پشودرىزىيەكى زۆر بنوئىنن تا بىتوانىن ھەستى خاۋەندارىتىيان تىادروست بىبىت، ھەروەھا ھىندەش ھەكىم بىن بىتوانىن تىيان بگەيەنن بەخشندەى چەند شتىكى بەھادارە. پىۋىستە خۇشمان لەم مەسەلەيەدا سەرمەشق و نەۋنە بىن.

كىشەكە لەۋەدايە چۇن كىشەكە دەبىنن

خەلك خۇشحال دەبن كە دەبىنن روداۋى خۇش لە زىانى كەس و خىزان و رىكخراۋە خاۋەن پىرسىيەكانىاندا رودەدەن. سەرسامى خۇيان دەنۆنن لەناست ئەۋ پىگەشتوى و كەسايەتتە بەھىزەدا، لەناست ئەۋ يەگىرتويەى خىزان و كارى پىكەۋەيەدا، لەناست ئەۋ كەلتورە نەرم و پىر لە ھاۋكارىيەدا.

داۋاكارى خىراشيان رەنگەدەنەۋەيەكى ئاشكرى پارادىمە بنەرتىيەكانىانە. ئەۋان كە دەپرسن چۇن ئەۋ كارەت بەنەنجام گەياند. ئايا مەنىش فېردەكەيت؟ لەراستىدا

مەبەستیان ئەومێه بـلـێن هەندێک نامۆزگاری و رێگاچارە ی خێرامان پـێـ بـلـێ
نازارمگانمان بـیـر بباتەو.

لەئەنجامیشدا دەتوانن هەندێ کەسی وا بدۆزنەوێه کە وەلامدەری داخوارییه کانیان
بـیـت و ئەو شتانەیان فـیـر بکات. تا ماومێه کی کەمیش لە روالەتدا وا دەرەکەوێت کە
ئەم نامراز و شارمزاپیانه توانیویانه ئامانجەکانی خۆیان بپێکن، ئەک هەر ئەو
بەلکو رەنگە لەرێی هەلوێستی نازارەشکێن و نامرازە کۆمەلایەتییه کانهوێه بەشێک لە
کێشە دێرین و تازمکان کەم بکەنەو.

بەلام نەخۆشییه درێژخایەنه شاراوەکان هەردەمێن و کۆمەلێک نیشانە ی نوێ ی
دیکەشیان لـی دەرەکەوێت. خەلکە کەش هەتا زیاتر بەدوای چارەسەری خێرادا
بگەرێن و خوو بدەنە کێشەو نازارە تیژو کتوپرەکان ئەوا ئەم شیوازه زیاتر
کاریگەری خراپ دەکاتە سەر نەخۆشییه درێژخایەنه شاراوەکان. ئەو شیوازی کە
کێشەکە ی پـێـ دەبینین خۆی لە خۆیدا کێشەیه.

دەتوانیت چارێکی دیکەش بگەرێتەوێه بـۆ هەندێک لەو مەسەلانی کە
لەسەرمان ئێم بەشەدا باسمان کردن، هەروەها دەتوانیت بگەرێتەوێه بـۆ
دەوروته نسیری شیوازی بـیـر کردنەوێه بە رێکارە خودییەکان.

"من لە بواری کارگیرێ باشدا چەندین خولی راهێنانم بپینوێه. شتی زۆر لە
کارمەندەکانی ژێر دەستی خۆم رادەبینم و ئەو پەڕی هەول دەدەم بە باشی
مامەڵەیان بکەم و روخۆش و نەرم و نیان بـم لەگەڵیاندا. بەلام هەست ناکەم ئەوان
هیچ هەستیکی باشیان هەبێت بەرامبەر بە من. لەو باوەڕەدام کە ئەگەر روژێک
نەخۆش بکەم و نەچمەوێه بۆسەر کارمەکان ئەوان زۆربە ی کاتە کە لە دەوری
حەوزمەکی فەرمانگە کۆدەبنەوێه و خەریکی چەنەبازی دەبن. نازانم بۆچی ناتوانم
رایان بەینم لەسەر ئەوێ سەربەخۆ بن و هەست بە بەرپرسیاریتی بکەن، پان
کارمەندی وا بدۆزنەوێه کە بتوانن شتی وا بکەن؟"

ئاکارە رەوشتییه خودییەکان پـێـم دەلێت کە من دەتوانم چارێکی دراماتیکی وا
بکەم کە مەسەلەکان هەلگیرێتەوێه و ئەوانە ی ژێردەستی خۆم وا لـی بکات دڵیان لە
خۆشیان پـیـس ببێت و سوپاسگوزاری ئەم دۆخە ی ئیستایان بن. پاخود تێکەلـی

پروگراميکي راهينانی هاندمری واپبن که ناچارپان بکات تهواو پابه نديبن ياخود ته نانت ههول بدریت خه لکی وا بخریته شوپنپان که کاره گانيان باشر رابېه پېنن.

به لām نایا نه م چوارچپوه رواله تپیه ی پابه نندنه بون دمتوانیت پرسپاری نه وه له هه رمانبه رمان بکات که نایا من به راستی له پېناوی نه وپه پری قازانجی نه واند کاز ده که م؟ نایا ههستی نه و میان ههیه من وهکو رۆبوت ته ماشاپان ده که م؟ نایا نه م قسه یه هېچ راستپیه کی تپداپه؟ نایا من له ناخی خومدا نه مان به م شپوهیه ده بینم؟ نایا ریئی تپده چپت به شپک له کپشه که نه وه بپت من چۆن ته ماشای نه وانه ده که م که کارم له گه لدا ده که ن؟

هه مومان وا ههست ده که یه نهرکپکی زۆرمان له پېشه، به لām هه رگیز کاتی ته واپشمان له به ردهستدا نییه. "رۆژ تا ئیواره له ژیر گوشاردام و ههست به ناره ههستی ده که م، هه مو رۆژیک ههوت رۆژی ره به ق له ههفته یه کدا. چه ندين کۆرو سیمینار چوم دمر باره ی به رپوه بردنی کات. هه روه ها نیو دهر زمن نه خشه ی جیا جیاشم تاقی کردۆته وه، نالیم نه وانه هېچ سودپان نه بووه به لām هیشتا ههست به ناسوده یی ناکه م و نه و ژپانه هیمن و به سوده م نییه که خوم دمه ویت؟"

ناکاره ره وشتییه خودپیه گان ده لپن پپویسته رپگه یه کی دمر بازبون هه بپت – پلانیکي نوئی یاخود سیمیناریکی وا که یارمه تپم بدات مامه ل له گه ل نه م هه مو گوشارانه دا بکه م به شپوهیه کی کاریگه رتر.

به لām نایا ریئی تپده چپت وه لām که لپهاتوی نه بپت؟ نایا به ره هه می زۆرتر له کاتی که متردا هېچ جیاوازیه ک دروست ده کات؟ یاخود ته نیا ده بپته زیاده کردنی تپکرای نه و کاته ی که من کاردانه وه دهنوینم به رامبه ر به و بارودۆخ و مروفانه ی که پپده چپت ژپانی منیان کۆنترۆل کردبپت.

نایا شتپک ههیه وا پپویست بکات من قولتر و بنه رپتیانه تر ببینم؟ پاراپیمیکي ناخی خوم که کاربکاته سه ر نه و شپوازی من سروشتی خوم و ژپانی خوم و کاتی خومی پپده بینم؟ "ژپانی هاوسه ریم فلات و بی نامه. چپتر خه ریکی شه ر و ده نگه ده نگ نین؛ به لām چپتر په کتریشمان خوش ناوېست. چوپنه لای راوئزگاریش؛ گه ل شپوازیشمان تاقی کردۆته وه، به لām نه مانته وانی نه و گرو تپنه زیندو بکه پنه وه که جاران بۆ په کتری هه مانبو."

ئاكارە رەۋشەتە خەۋىيەكەن دەلەت پېۋستە كىتەپكى نوئ پاخود كۆرۈك ھەبىت خەك تىايدا كۆبىنەۋە بۇ ئەۋەى بە ئاشكرا ھەستى خۇيان دەرېرەن بە جۇرۈكى وا يارمەتى ھاسەرەكەم بدات بتوانىت باشتر لىم تىبگات. پاخود رەنگە ئەمە شتىكى بىسود بىت و ھىچ چارىكم نىيە جگە لەۋەى كە ئەنیا پەيۋەندىيەكى نوئ دىتوانىت ئەۋ خۇشەۋىستىيەم بۇ دابىن بكات كە لىم ون بوۋە.

بەلام ئايا رى تىدەچىت كىشە راستەقىنەكە خەۋى ھاسەرەكەم نەبىت؟ ئايا رى تىدەچىت ئەۋەى بەدۋاى خالە لاۋازەكانى ھاسەرەكەمدا دەگەرپىت و گەرەپان دىكات مەن بەم و خۇم ھۆكارى ئەۋەم بەم لىاندا بەم شىۋەى رەقتارم لەگەلدا بىكرىت؟ ئايا سەبارەت بە ھاسەرەكەم و ھاسەرەگىرى و پىناسەى خۇشەۋىستى راستەقىنە مەن خاۋەنى پارانىمىكى بىنەرەتى وام كە سەرچاۋەى ئەم كىشەيەم بىت؟

ئايا ئىستا بۇت دەرەۋەت كە پارانىمەكانى ئاكارى خەۋى چ رۆلۈكى كارىگەرەيان ھەمە لە زىادەردى ئەۋ شىۋازەى كە كىشەكانى خۇمانىيان پى دىبىنەن و جۇن ھەۋلى چارەسەرەردىيان دىمەن؟

ئىمەى مەرۇف پى بزانىن يان نەزانىن زۇرەمان دەرەاز بۈيەن لەۋ خەيالىەى كە بەلۈنە بەتالەكانى ئاكارە خەۋىيەكان ھەلگىرىان. مەن لە ئەنجامى گەرەن و ئەۋ كارەردەمدا لەگەل رىكخراۋەكاندا دىبىنەم بەرپەۋەبەرەكانى كە قۇل بىر دىكەنەۋە ھىچ شتىك ھىندەى سايكۇلۇجىاي ھاندان و ئەۋ قسەكەرە (ئىلھامبەخىش)انە پىشتىان ساردىناكاتەۋە كە ھىچيان نىيە بىلۈن جگە لە چىرۈكى خۇشى پەر لە قسەى ھىچۈپۇچ.

بەرپەۋەبەرە ستراتىجىيەكان گەرەۋەرو مىكانىزىمىان دەرەۋەت. ھەر بە چارەسەرى نازارەشكىن و روالەتى قاپل نابىن. دىمانەۋەت كىشە دەرۋەخاينەكان چارەسەر بىكەن كە ھۆكارى راستەقىنەن. ھەرۋەھا دىمانەۋەت جەخت بىكەنە سەر ئەۋ پەرنسىپانەى كە ئەنجامى دەرەۋەدانى لى دىكەۋەتەۋە.

ئاستىكى نوئى بىرەردەۋە

ئەلبىرت ئەنىشتاين ئەم تىبىنىيەى ھەبۇ، "مەرۇف ناتوانىت كىشە سەرەكىيەكانى كە دىنە رىكى بەۋ ھەمان ئاستى بىرەردەۋەىيە چارەسەر بىكات كە لەكانى سەرەلەدانى كىشەكاندا ھەبۈە."

ئىمە نەگەر سەرنج لە ناخى خۇمان و لە دەوروبەر بىدەين و لىكۆلەنەو لەسەر ئەو كىشانە بىكەين كە لە ژياندا ھاتونەتە رىمان و كارلىك بىكەين لەگەل ئاكارە رەوشىيە خودىيەكاندا، وردە وردە تىدەگەين كە كىشەكان كىشەي قولۇ گەوھەرىين و ناتوانرەيت بەو ئاستە روالەتريە چارەسەر بىكرەين كە كىشەكان سەريان تيا ھەلدا.

ئىمە پىنويستمان بە ئاستىكى تازەو قولتري بىرگەرنەو ھەيە، پىنويستمان بە پارانىمىكە لەسەر ئەو پەرنسىپانە ھەلچەراپەيت كە بە وردى باسى ھەرىمە كارىگەر و تاپەتەكەي مەوۇف دىكات و پىكەو كارلىك دىكەن – بۇ چارەسەرگەرنى ئەو مەسەلە قولانەي كە مايەي نىگەرەنەين.

لەراستىدا ئەم ئاستە نوئەي بىرگەرنەو بىرىتىيە لە بابەتى ئەم كىتەبە (۷) خودەكەي كەسانى پىشەنگ). كىتەبەكە رىكارىكە لەسەر بناغەي پەرنسىپ و ئاكارە نايدىيالىيەكان و رىكارىكە كە لە ناومەو بۇ دەرمەو مامەلە دىكات لەگەل چالاكەيەكانى تاك و كۆمەل. لە ناومەو بۇ دەرمەو پاخود لە ناخەو بۇ ئاشكرا - واتە ئەودى سەرەتا لە خودى خوتەو دەست پىكەيت. نەك ھەر ئەو، بەلكو رەسەنتر و قولتري ئەومەيە سەرەتا بەو بەشەي ناخى خوت دەست پىكەيت كە لە ھەموان قولتري – واتە بە پارانىمەكانت و بە كەسەپەيت و بە پالەنەركانت. ئەم رىكارە ماناي واىە تۆ نەگەر بىتەوئەت لەگەل ھاوسەرمەكتەدا ژيانىكى بەختەومەرت ھەبەيت، پىنويستە خوت ئەو كەسە بىت كە وزەي نەرىنى بەرھەم دەھىنەيت و خوتى لە پىشتىگەرىكەرن و دروستكەرنى وزەي نەرىنى بەدوور دەگەيت. نەگەر وىستىشت مەنلە ھەرزەكارەكان زياتر گوتەپراپەلت بن و ئەوپەرى بەختەومەرت پى بىخەشەن، خوت بىبە بەو باوكەي/ داپكەي كە مەھرەبەنتر و كراوتەر و خۇپراگەرتەر و بەسۆزترە. نەگەر ئارمەزومەنەشەيت لە بواری كارو پىشەكتەدا ئازادتر و دەستكراوتەربىت، بىبە بەو كارمەندەي كە لە ھەموان زياتر ھەست بە لىپەرسىنەو دىكات و دەستى پارمەتى درىز دىكات و بەشدارىي ھەيە. نەگەر وىستىشت جىگەي باومرو مەمانە بىت، شاپستەي مەمانە بە. نەگەر وىستىشت لە بەھرىيەكى ددانپەيانراودا مەزنىتى لاوەكى بەدەست بەھىنەيت، سەرەتا جەخت بىخەرسەر مەزنىتى سەرمەكى كەسەپەيت.

رىكارى (لە ناومەو بۇ دەرمەو) پەيمان دەلەيت سەركەوتنە كەسەپەيەكان (تاپەتەكان) دىكەونە پىش سەركەوتنە دەستەجەمەيەكانەو. ھەروەھا پىشمان

دەلەن مەۋە پېش ئەۋەي بەلەن بە خەلگى بدات و بېباتە سەر، پەنۋىستە بەلەن بە خودى خەي بدات و بېشېباتەسەر. ئەم رېكارە پېمان دەلەت مەۋە كارىكى بىھوۋە دەكات ئەگەر كەسايەتى بختە پېش رەفتارەۋە (كەسايەتى خودى پېش كەسايەتى نەمەي)، ياخود ھەل بدات پەيۋەندىيەكان لەگەل خەلگىدا چاك بكات بەر لەۋەي لەگەل خودى خەيدا چاكيان بكات.

لە ناۋەۋە بۇ دەرەۋە پەۋسەيەكى ھەنگاۋ بەھەنگاۋە. پەۋسەيەكى بەردەۋامە بۇ نوپەردنەۋە لەسەر ئەۋ ياسا سەۋشەنەي كە خەكى گەشەكەردن و پېشكەۋەتى مەۋەيان بەدەستە. ئەمە گەشەكەردىكى لولپەچىيە بەرەۋ سەرەۋە كە دەمانگەيەنەتە شەۋازگەلەيكى بىندەتەي ھاۋكارىي كارىگەرەنە لەگەل خەلگى و سەربەخەۋەنى بەرپەرسىار.

مەن بەھەي پېشەكەمەۋە ھەل كاركەندەم بۇ ھەلگەۋەۋە لەگەل زۆر كەسدا - كەسانى سەرنەچراگەش، بەھەردەر، كەسانىك كە زۆر خەلەي بەختەۋەرى و سەركەۋەتن، كەسانىك كە ھەمىشە دەگەپەن و لىكۆلەنەۋە دەگەن، كەسانىك كە نازار دەگەيەن. مەن لەگەل بىزنىمان و مامۇستەي زانكۆ و كۆمەلە و رېكخەۋەي مەدەنى و نايىنى و لەگەل خەزان و چەندەن زىن و مەرددا كارم كەردوۋە .. لەۋ ماۋە دەرەۋەي كاركەندەشەدا ھەرگىز نەمەينىۋە شەك ھەبەت سەرجاۋەكەي لە دەرەۋە بېت بۇ ناۋەۋە بىتەۋەنەت چارەسەرەيكى ھەمىشەي بۇ كەشەكان بەۋزەتەۋە، ياخود بېتە مەيە بەختەۋەرىيەكى ھەمىشەي و سەركەۋەنەيكى بەردەۋام.

مەن بە كەردەۋە بىنەۋە ھەم بەرەھەمەيكى پارادەي لە دەرەۋە بۇ ناۋەۋە بىرەيى بوۋە لە خەلگى بەدەختى خەمبار كە ھەست دەگەن ھەچەن پەن ناكەتەت و بوۋەتە قەربانىي؛ كەسانىك كە ھەر بەدەۋەي خەلە لاۋەزەكانى كەسانى دىكەدا دەگەپەن و لەۋ باۋەردەن كە ئۇبەل ھەم پەستى و خامۇشەيەكان لە ئەستەي بارودۇخەكەپەندەيە. مەن چەندەن نەمەي ھاۋسەرگەي بەدەخت و ناخۇشە بىنەۋە كە زىن و مەردەكە ھەردەكان خەزان كەردوۋە كەسەيكى دىكە ھاۋسەريان بوپە، ھەردەكان تەنە ھەلەۋ كەمەكەرتەيەكانى ئەۋ دىكە دەبەنەت. لەناۋ كۆمەپەنەكاندا چەندەن چارە مەلەنەي و ناكۆكىي گەۋرەم بىنەۋە كە بونەتە مەيە بەفەردەۋەنى كاتەيكى زۆر و

ته‌رخانه‌کردنی وزه‌و مانده‌بوونیکی گه‌وره‌ بۆ داڕشتنی یاسا و رێنمایی‌گه‌لیک که‌ کارمه‌نده‌کان چار بکه‌ن به‌ جوړیک ره‌فتار بکه‌ن گوایه‌ متمانه‌ له‌ ناویاندا به‌رکه‌ماله‌.

خیزانه‌که‌ی ئیمه‌ له‌ سێ ناوچه‌ ژیاون که‌ له‌ ناوچه‌ هه‌ره‌ گه‌رمه‌کانی گۆی زه‌وین - نه‌فریقای باشور و ئیسرائیل و ئایرله‌ندا - و باومریم وایه‌ سه‌رچاوه‌ی کێشه‌ هه‌میشه‌یه‌کان له‌م ناوچه‌ماندا زالبونی پارادیمیکی کۆمه‌لایه‌تییه‌ که‌ شته‌کان له‌ دهره‌وه‌ بۆ ناوه‌وه‌ ده‌بینیت. گروپه‌کان له‌و سێ شوێنه‌دا بره‌ویان وایه‌ کێشه‌که‌ له‌ دهره‌وه‌دايه‌ و نه‌گه‌ر به‌رامبه‌ره‌که‌ (ئه‌وه‌ی دهره‌وه‌) نه‌ما یاخود گۆڕانه‌کاری کرد له‌ خۆیدا نه‌وا کێشه‌که‌ چاره‌سه‌ر ده‌بینیت.

بۆ زۆربه‌ی خه‌لکه‌که‌ له‌ راستیدا رێکاری له‌ ناوه‌وه‌ بۆ دهره‌وه‌ به‌ وهرچه‌رخانیکی دراماتیکی حساب ده‌کړیت له‌ پارادیمدا، چونکه‌ خووگرتن به‌ مه‌سه‌له‌کانه‌وه‌ و پارادیمه‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌که‌ی ئیستا کاریگه‌ری گه‌وره‌یان هه‌یه‌ له‌سه‌ر ئاگاری خودی. به‌لام له‌ روانگه‌ی نه‌زمونی که‌سیتی و پێشه‌یمه‌وه‌ که‌ له‌گه‌ڵ هه‌زاران که‌سدا هه‌لسوکه‌وتم گه‌ردوه‌ و هه‌روه‌ها به‌هۆی لیکۆئینه‌وه‌ی ورد له‌سه‌ر ئه‌و که‌س وکۆمه‌لگایانه‌ی که‌ له‌ مێژوودا سه‌رکه‌وتنی مه‌زنیان به‌ده‌ست هێناوه‌ گه‌یشتمه‌ نه‌و باومریم که‌ به‌شیکی زۆری پرنسیپه‌کانی (۷ خووه‌که‌) وان له‌ قولایی ناخ و وێژدان و هۆشی گشتماندا. ناسینه‌وه‌و گه‌شه‌پێدان و وه‌گه‌ر خه‌ستنیان بۆ جێبه‌جێکردنی مه‌به‌سته‌ گرنگه‌کانمان وا پێویست ده‌که‌ن به‌ شیوازیکی جیاواز بیربه‌که‌ینه‌وه‌ و پارادیمه‌که‌مان بگۆڕین بۆ ناستیکی تازه‌و قولی (له‌ ناوه‌وه‌ بۆ دهره‌وه‌). من ته‌واو له‌سه‌ر نه‌و باومریم که‌ نه‌گه‌ر به‌رده‌وام هه‌ول بده‌م بۆ تێگه‌یشتن و چاندنی نه‌و پرنسیپانه‌ له‌ ژيانماندا ده‌توانین به‌رده‌وام نه‌و راستیه‌ بدۆزینه‌وه‌ که‌ شاعیری گه‌وره‌ تی. ئیس. ئیلیوت تیبینی کردوه‌:

پێویسته‌ هه‌رگیز ده‌ستبه‌رداری گه‌ڕان و دۆزینه‌وه‌ نه‌بین. دۆزینه‌وه‌مان هه‌مویان ده‌مانگه‌یه‌ننه‌ خالی ده‌ستپێکردن و وامان لێ ده‌که‌ن سه‌رله‌نوێ شوێنه‌که‌ بناسینه‌وه‌.

۷ خووەكە

دیدیکی گشتی

"ئېمە ئەو شتەين كە بەردەوام دووپاتی دەكەبنەو. لەبەرئەووی ھەلکەوتن کردار نییە بەلكو خووە."

نەرستۆ

كەسایەتی مەزەن لە بنەڕەتدا گۆمەلێك خەوی ناوێتەبە. حەكمەتییك بەناوبانگ ھەبە دەلێت: بێرۆكەبەك بچینە کرداریك بەرھەمەكەبەتی. کرداریك بچینە خەویەك بەرھەمەكەبەتی. خەویەك بچینە كەسایەتیەك بەرھەمەكەبەتی. كەسایەتیەك بچینە چارەنوسێك بەرھەمەكەبەتی.

لە ژبانی ئێمەدا خەو ھۆكاریكی بەھێزە و لەبەرئەووی شیوازێكی نەگۆری ھەبە و زۆرجار سەرچاوەكەى نەستە، دەبینین رۆژانە و بە شیوەیەكی ھەمیشەیی كەسایەتیمان دەردەبەرت و كاریگەر بوومان یان ناكاریگەر بوومان بەرھەم دەھێنێت. پەروەردەكاری مەزن، (ھۆراس مان Horace Mann) دەلێت: "خەو ھەموو گۆرەسێك واپە. ھەر رۆژی تالێكی ئی دروست دەكەین و ھێندە نابات بچراندنی مەھال دەبێت". من بەشی كۆتایی ھەسەكە بەراست نازانم چونكە باوەرم واپە دەتوانرێت تالەكان لێك جیا بكەیتەو و تێك بشكێنرێن. خەو دوو جۆری ھەبە، یان وەرگیراوە پاخود و مەرنەگیراوە. بەلام شتێكی نەگۆر نییە. بێویستی بە پەڕەو كردن و پابەندبوونیكی مەزن ھەبە. ئەو كەسانەى كاتی خۆی گەشتی ئاسمانی كەشتیپەكەى ئەپۆلویان بینی لە شوێنی خۆیاندا وشك بون كاتێك كە بۆ پەكەمجار لە میژووی مەزەنەتیدا پیاویكیان بینی خەو سەرمانگ و گەراپەو. ھێج سەرسام بون و

ستايشکردنىك نەيدەتوانى وەسفى ئەو چەند رۆژە پەر لە رووداوە بکات. بۆ گەشتن بەوئى، گەشتیوانەکانى ئاسمان دەبوايە بە تەواوى رزگار ببن لە ھێزە ئائىساييەگەى گىشى زەوى. جا لەبەرئەو وەزمىيەكى يەكجار زۆر لە خولەكە سەرھتاييەگەى دەستپيكردندا سەرف كرا، واتە لە چەند كیلۆمەترى سەرھتای گەشتەگەدا، وەزمىيەك سەرف كرا زیاتر بو لەو وەزمىيەى كە رۆزانى داھاتو سەرف كرا بۆ بېرىنى نزیكەى نیو میلۆن میل.

دیارە خووەكانیش ھێزىكى گەورەى گىشکردنیا ھەيە، زۆر زیاتر لەوەى كە زۆربەمان پېشبینى دەكەين و ددانى پێدا دەنێن. تېكشكاندننى خووە قولىگەى ناخى مرۆف وەك ئیش دواخستن و كەمچىكلدانەيى و خۆپەرستى و رەخنە و ھەروەھا ئەو خوانەى دىگەش كە پرنسپە بنەرەتاييەگەى چالاكبونى مرۆف پىشیل دەكەن مەسەلەيەكە تەنیا بە وىستى بەھێز و ھەندىك گۆرانكارىکردنى بچوك لە ژياندا نايەتەدى بەلكو شتەكە زۆر لەوە زیاترە. دەستپيكردن ھەول و تىكۆشانىكى گەورەى دەوێت. بەلام ھەركاتىك لە مەوداى ھێزى راكێشانەكە رزگارمان بو ئەوگاتە ئیتر ئازادىيەگەمان چەند رەھەندىكى تەواو نوێ وەردەگرێت.

ھێزى راكێشان، وەك ھەمو ھێزە سەروشتاييەگەى دىكە، یان لەگەڵماندايە و یارمەتیمان دەدات یاخود دژايەتیمان دەكات. چونكە دوورنىيە لە ھەندىك خوودا ھێزى راكێشانەكە بېتە رىگر لەوەى رووبكەينە شوئى مەبەست. بەلام لەھەمان كاتىدا ھەر ھێزى راكێشانە يەكپارچەيى ئەم جىھانەى راگرتووە، بە جۆرىك كە ئەستىرەكان لە خولگەى خۆياندا بىئىنەو وەو سىستەمەكەى گەردون گۆرانی بەسەردا نەيەت. ھێزى راكێشان كارىگەرييەكى يەكجار زۆرى ھەيە ئەگەر ئىمە بتوانين چالاكانە بەكارى بھێنين. بەھەمان شێوێش دەتوانين ھێزى راكێشان لەمەر خووەكان وا بەكاربھێنين بېتە مايەى خوئقاندنى يەكپارچەيى و دروستکردنى ئەو سىستەمەى كە بۆ مانەو و چالاكەكانمان پىويست.

پىناسەى خووەكان

بۆ مەبەستەكانى ئەم كتيبە (خو) وا پىناسە دەكەين كە خالى بەيەگەشتنى زانىارى و لىزانين و ئارەزوو.

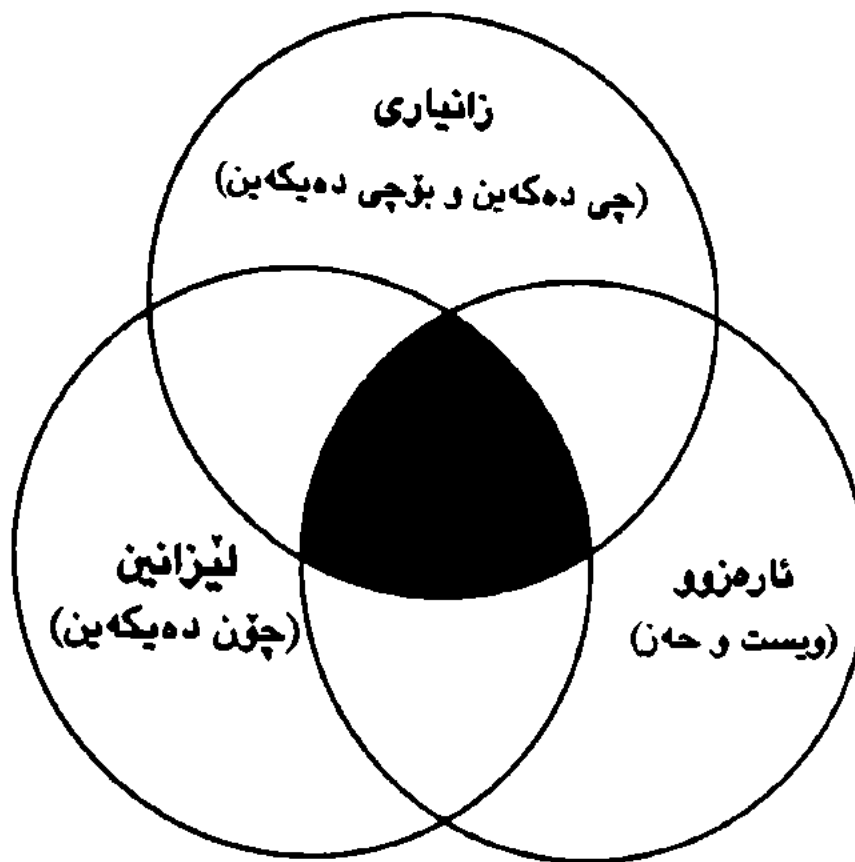
زانپارى، واتە بزانىت پېويستە چى بكهيت و بۇچى پېويستە بېكەيت. لېزانين چۈنىتى ئەنجامدانىتى.

(ئارمىزوو)ش پالئەر و حەزى ئەنجامدانەكەپە. كەواتە بۇ ئەۋەى شتېك لە ژيانماندا بكهين بە خوو، پېويستە ئەو سيانە ھەرسىكىمان ھەبېت.

رەنگە پەيۋەندى نيوان من و ھاۋكارەكانم ياخود من و ھاۋسەرمكەم يان من و منالەكانم شتېكى كاريگەر نەبېت چونكە ھەرچەندە بەردەوام بېروبۇچونى خۇمبان پى دەلېم، بەلام ھەرگىز گوئيان لى ناگرم و ھەتاكو بەشۋىن پرنسىپە راست و دروستەكانى پەيۋەندىيە مەۋفائەتتېيە ئالوگۇرپراۋەكاندا نەگەرېم، نەك ھەر گوئى ناگرم بەلكو ناشزانم گوئىگرتن بۇ خۇيشم پېويستە. يان جارى وا ھەيە كەسەكە تەنانەت نەگەر ئەو راستىيەش بزانىت كە مامەلەى باش لەگەل خەلكىدا پېويستى بە گوئىگرتن ھەيە لېيان، بەلام شارمەزايى نىيەو نازانىت بە چاكى و وريايى گوئى لە كەسىكى دېكە بگريت.

ديارە تەنيا ھەر ئەمانەش بەس نين كە مەۋف بزانىت گوئى گرتن پېويستە و شارمەزايىشى ھەبېت لە گوئىگرتندا بەلكو پېويستە ئارمىزوى گوئىگرتنىشى ھەبېت. بەبى ئەو ئارمىزوۋە دوۋانەكەى دېكە بەس نين و گوئىگرتن نابىتە خوۋىەك لە ژيانى كەسەكەدا. كەواتە ئەگەر بمانەۋىت شتېك بكهين بە خوو پېويستە لە ھەرسى بۋارەكەدا كاربكهين.

گۇرپانكارى لە تېرۋانىندا پىرۇسەيەكە روۋمو ھەۋراز – گۇرپىنى بوۋنە كە (پېكەتەكە) دەبىتە مايەى گۇرپانكارى لە تېرۋانىندا. گۇرپانىش لە تېرۋانىندا خۇى دەبىتە گۇرپانى پېكەتەكە. بەم شىۋەيە و لەرپى بروتنەۋەمانەۋە بە رېرپەۋە لولېنچىيە روۋمو ھەۋرازەكە و ھەرومەا بە كارگرىنمان لەسەر سىكوچكەى زانپارى و لېزانين و ئارمىزوو دەتۋانين ناسۋى نوئى بخولقېنين لە بۋارى چالاكىيە كەسىتى و دەستە جەمەيەكانماندا و ھەرومەا تېكشكاندننى ئەو پارادىمە كۇنانەى كە سالىھەى سال سەرچاۋەى ھەستىكرىنىكى درۇزانە بون بە ناسايش و سەلامەتى.

خوۋە چالاكە كاريگەرەكان

پرنسپ و شىۋازەكانى رەفتار كە ئاخىراونەتە ناخەۋە

ئەم پىرۇسەيە ھەندىكجار پىرۇسەيەكى بەئازارە. گۇرپانكارىيەكە پىۋىستە پائەنرەكەي بەدپەنئانى ئامانچىكى بالاتىر بىت و ئارەزوۋى ملكەچكىردنى ئەۋ شتە بىت كە ھەست دەكەيت ئىستا دمتەۋىت بۇ ئەۋ شتەي كە دواتىر دمتەۋىت. بەلام ئەم پىرۇسەيە لەھەمان كاتىشدا كامەرانىمان پىدەبەخشىت (ئامانچ و مەبەستى بونمان). دمتوانىن بلىين يەككە لە پىناسەكانى كارمەرانى برىتپىيە لە بەرھەمى خەز و تواناي قوربانيدان بەۋ شتەي كە ئىستا دەمانەۋىت لەپىناۋى ئەۋ شتەدا كە لە كۇتاپيدا دەمانەۋىت.

پەلەبەندىيەكەي پىگەيشتن

خەوت خوۋەكان برىتى نىن لە كۆمەلىكى سەربەخۇي ھاندەر و ئامۇزگارىي داپىزراۋ. بەلكو بە ھاۋناھەنگى لەگەل ياسا سىروشتىيەكانى گەشەكىردندا ئەم

خووانه نامرازینکی دیکه و پله به بندکراوی کامل دروست دهگه ن بۆ پیشخستنی چالاکییهکانی تاک و کۆمهل چونکه لایراوانه هانمان دمدن به ناراسته ی گه شه گردنی پله به پله به وهی که له دۆخی پشت بهستن به خه لکی یه وه بگهینه دۆخی سه ربه خۆبون و (پشت به خۆبهستن) و له ویشه وه بۆ دۆخی هاوکاریکردن له گه ل ده و روبه ردا (یه کتر ته و او کردن). هر یه کیک له نیمه له سه رته ی زیانماندا منالیک ی شیر خۆرمبوین، له هه مو شتیکماندا پشتمان به خه لکی دیکه به ستوه که نه رکی به رومردمکردن و پشتگیری و چاودیری کرمانیان گرتبووه نه ستۆ. به بی نه م به رومردمکردنه ناتوانین چهند سه عاتیکی که م یاخود چهند رۆژیک زیاتر بژین، به لام ورده ورده و به تیپه ربونی مانگ و سال و امان لی دیت له روی جهسته یی و سۆز و هزر و دارایی یه وه زیاتر پشت به خۆمان به ستین تا له گۆتایدا چاودیری و به ربۆمه بردنی خۆمان له نه ستۆی خۆمان ده بیئت و خۆمان ناراستهکانی خۆمان دیاری ده کهین و پشت به خۆمان ده به ستین. مرۆف هه تا زیاتر گه شه بکات و بگاته قۆناغ ی پیگه یشتن زیاتر درک به وه ده کات که هه مو شتهکانی ناو سروشت هاوکاری له گه ل یه کتردا ده کهن و یه کتری ته و او ده کهن. سیستمیک ی ژینگه یی ریک و پیک هه یه که حوکمی هه مو سروشتی به دمهسته به کۆمه لگاشه وه. هه رومها نه و راستی یه شمان بۆ دمه ده که ویت که ناسۆ بالاکانی سروشت جۆریک له به یوهندی هه یه به به یوهندی یهکانی مرۆفه وه له گه ل یه کتریدا، واته ژیا نی مرۆفیش یه کتر ته و او که ره.

به م جۆره ده بینین گه شه کردنمان له شیر خۆری یه وه بۆ قۆناغ ی پیگه یشتن به بی ی یاسا سروشتی یه که به ربۆه ده چیت. نه م گه شه کردنه ش گه لیک ره هه ندی هه یه چونکه مه رج نی یه گه یشتنمان به لوتکه ی پیگه یشتنی جهسته یی له هه مان کاتدا پیگه یشتنیک ی هزری و سۆزداری شمان بۆ دابین بکات. له لایه کی دیکه شه وه ناته وای جهسته یی مانای نه وه نی یه که سه که له روی هزری و سۆزداری شه وه ناته واه.

له چوارچیه ی پله به بندبونی پیگه یشتندا مه سه له ی پشت بهستن به خه لکانی دیکه پارانی می (تۆ یه) – تۆ چاودیری م ده کهیت و دیت به دمه گمه وه و تۆ یارمه تیت م نادمیت و من نه نجامه کان ده خمه نه ستۆی تۆ.

به لام سه ربه خۆی پارانی می (من) ه – من دمه وانم بیکه م، من به رپر سیارم، من

پشت بە خۇم دەپىستەم. من ھەلدەبىزىرم.

بەلام يەكتر تەۋاۋگىردن پارادىمى (ئىمە) يە - ئىمە دەتۋانين بىكەين، دەتۋانين ھاۋكار بىن. دەتۋانين تۋاناۋ بىمەرەكانمان كۆيكەپنەۋەۋ پىكەۋە شتىكى گەۋرەتر بىخولقېتىن.

مىرۋى پشت بەستۋو بۇ نەۋى بگاتە مەبەست پىۋىستى بە خەللى دىكەيە. مىرۋى سەربەخۇ دەتۋانينت بە ھەۋلى تايىبەتى خۇى مەبەستەكەي بېنىتە دى، بەلام ئەۋانەي يەكترى تەۋاۋ دەكەن ھەۋلەكانى خۇيان دەبەستەۋە بە ھەۋل و چالاككەيەكانى ئەۋانى دىكەۋە بۇ بەدەستەينانى مەزىتىن سەركەۋتن.

من ئەگەر لەۋۋى جەستەيەۋە مىرۋىكى پشت بەستۋو بىم - ئىفلىج و پەككەۋتە بىم پان لەۋۋىيەكەۋە ناتەۋاۋ بىم - پىۋىستەم بە تۆيە يارمەنىم بىدەيت. ئەگەر لەۋۋى سۆزدارىيەۋە پشت بەستۋو بىم ئەۋا راۋبۇچۈنى تۆ دەربارى من نارامىم پى دىبەخشىت و ھەست بە نىرخ و بىھاكانى خۇم دەكەم. واتە ئەگەر تۆ مەنت خۇش نەۋىت دەۋخىم.

پشت بەستىنى ھەزرىش ئەۋىيە كە من پشت بە تۆ بېبەستەم بىرم بۇ بگەپتەۋە، تۆ بىر لە مەسەلە و كىشەكانى زىانى من بگەپتەۋە.

بەلام ئەگەر لەۋۋى جەستەيەيەۋە سەربەخۇ بىم بە باشى دەتۋانم خۇم كارەكانى خۇم ئەنجام بىدەم. سەربەخۇبۈنى ئەقلىيىش وام لى دەكات خۇم بىر بۇخۇم بىكەمەۋە و لە ئاستىكى دىارىكراۋى بىرەردنەۋەۋەدا بگەمە ئاستىكى دىكە. دەتۋانم مەسەلەكان شى بىكەمەۋەۋ خولقېنەرەنە بىرەكەمەۋە و بىرو بۇچۈنەكانم رىك بىخەم و بە شىۋىيەك دەريان بىرم كە خەللى لىم تىبگەن.

ئەگەر لەۋۋى سۆزدارىشەۋە سەربەخۇ بىم ئەۋا لە ناخەۋە ھەست دەكەم من لەسەر ھەقم. ناخەم ئاراستەم دەكات. ھەستەردىنم بەۋەى بەنرخەم لەۋۋەۋ سەرجاۋە ئاگرىت كە كەستىكى خۇشەۋىستەم پان بە باشى ھەلسۈكەۋتم لەگەلدا دەكرىت.

لەۋۋەۋ بە ئاسانى تىدەگەين كە پشت بەخۇ بەستەن پىگەپشتۋترە لەۋۋى پشت بە خەللى بېبەستىن. سەربەخۇ بون و پشت بەخۇبەستەن دەستەۋىتىكى مەزىنە. لە خۇدەۋىيە و بۇ خۇدە بەلام ئەم ئاستەش ھىشتا بالاترىن ئاست نىيە.

بىمەرەجال پارادىمى باۋى ئەمىرۇ زۇر ستايشى پشت بەخۇبەستەن دەكات كە

ئامانجى ئاشكرى بەشىكى زۆرى خەلك و بزوتنەو كۆمەلەپەتى يەكەنە. پىشت بەخۇبەستىن بەشىكى بەرچاۋى زۆربەي بەرنامەكانى گەشەپېدەنە لە كاتىكدا كە بەھاكانى وەكو پەيوەندى و ھاۋكارى و كارى بەكۆمەل لە پەلەكانى خوارەو دادەنەيت، لايەنىكى گەورەي ئەوۋى واى لى كىردوين جەخت لەسەر پىشت بەخۇبەستىن بىكەنەوۋە كاردانەوۋەيە بەرامبەر بە پىشت بەستىن بە خەلكى. واتە بۇ رەتكەردنەوۋى ئەوۋەيە كە رېگە بدەين خەلكى كۆنترۆلمان بىكەن و بمانچەوسىننەوۋە و بچوگمان بىكەنەوۋە و بە ويستى خۇيان بمانەينىن و بمانەن.

چەمكى يەكتر تەۋاۋىردىن كەمى لەسەر و تراۋەو زۆربەمان بە باشى تىي نەگەشتوين. تەنەت ھەندىكىشمان واى دەينىن كە لايەنىك لە پىشت بەستىن تېدايە بە خەلكى. لەبەر ئەوۋە دەينىن خەلك، وە زۆرجار لەبەر ھۆكارى خۇپەرسىتى، ۋاز لە ھاۋسەرو مەنەلەكانيان دەينىن و ھەمو شىۋەكانى بەرپرسىيارىتەيە كۆمەلەپەتى يەكەن رەتدەكەنەوۋە. ھەموشى لەزىر دروشمى پىشت بەخۇ بەستىندا.

ئەم جۆرە كاردانەوۋەيە كە گۈايە خەلكى نازادو رەتكەردەوۋى كۆت و بەندەكان دروست دەكات و چىيان پىخۇش بىۋا دەكەن لەراستىدا جۆرىكى زۆر خراپترن لە پىشت بەستىن بە خەلكى دىكە كە دىرېازبون لىي مەھالە چۈنكە زىاتر لەوۋى ھۆكارە دىرەكى يەكەن سەپاندېيتيان، لە ناخى كەسەكەوۋە ھەلقولەوۋە. بۇ نەمۇنە ئەوۋى كە رېگە بدات لاۋازىي كەسىكى دىكە ژيانى ئەم ويران بىكات يان ئەوانەي ۋا ھەست دەكەن قوربانى دەستى خەلك و روۋاۋەلىكن لە دىرەوۋى دەسلەتتى ئەمان.

بىگومان نىمە پىۋىستە ھەۋلى گۆرپىنى بارودۇخەكان بدەين. بەلام كېشەي پىگەپىشتىن مەسلەپەكى تاكەكەسىيە و پەيوەندى زۆر كەمى بە بارودۇخەكانەوۋەيە. زۆرجار دەينىن سەرمەي باشبونى بارودۇخەكانىش پىشت بەستىن و ناكاملى ھەر بەردەوام دەيت.

سەربەخۇي راستەقىنە ھىزى ئەۋەمان پىدەبەخشىت بېينە مەۋقى بىكەر نەك لەزىر بەزەيى كىردەۋەكانى خەلكىدا بىن. مەۋقى سەربەخۇ نە پىشت بە بارودۇخەكە دەبەستىت و نە بە خەلكانى دىكە. لەبەر ئەوۋە سەربەخۇي ئامانجىكە شاپستەي ئەۋەيە بەدى بەينىت، بەلام سەربارى ئەمەش ئامانجى كۆتايى ژيانى كارىگەر پىشت بەخۇ بەستىن نىيە. بىرۋەكەي سەربەخۇي و پىشت بەخۇ بەستىن بە تەنەيە لەگەل

مەسەلەي يەكتەر تەواوكرىندا ناگونجىت. ئەو كەسانەي كە پشت بەخۇ بەستىن پەپرەو دەكەن و ھىندە پىگەپشتو نىن لە جوارچىۋەي يەكتەر تەواوكرىندا لەگەل خەلكىدا بىرىكەنەو و چالاكى بنوۋىن رەنگە لەسەر ئاستى تاكەكەسى مروفى سەرگەوتو بن بەلام ناتوانن بىنە سەرگەردەو ئەندامى كارە دەستەجەمەيەگان، چونكە بەرھەمى پارادايىمى يەكتەر تەواوكرىن نىن كە پارادايىمىكى پىۋىستە بۇ بەدپەننى سەرگەوتن لە دنيا وافيەيەكەي ھاوسەرگىرى و خىزان و دامودىزگاكاندا.

ژيان بە سىروشتە رووتەكەي خۇي بەرزترىن ئاستى يەكتەر تەواوكرىنە لەگەل خەلكىدا. لەبەر ئەو تۇ ئەگەر بىتەۋىت لە روانگەي پشت بەخۇ بەستەنەو ئەوپەرى چالاكى و دەوروتەئىسرت ھەبىت وەكو ئەو كەسەت ئى بەسەردىت كە بىتەۋىت بە دارى گۇلف تىنس بگات. ئامرازەكە ھەرگىز لەگەل وافيەكەدا ناگونجىت.

جەمكى يەكتەر تەواوكرىن لەگەل خەلكىدا قولتر و پىشكەوتوتەرە. مەن ئەگەر لەرووى جەستەيىيەو يەكتەر تەواوكرىن پەپرەو بگەم و مەنەم بە خۇم ھەبىت و بىتواناش نەبم ئەو لەھەمان كاتدا درك بەو دەكەم كە نىمە، مەن و تۇ، كاتىك پىكەو كار دەكەين دەتوانىن دەستكەوتى زۇرباشتر چىگ بىخەين زياتر لەوئەي كە مەن بە تەنياو لە باشترىن دۇخى خۇمدا بەدەستى دەھىنەم.

يەكتەر تەواوكرىنىش لە بوارى سۆزدارىپدا وام ئى دەكات بگەم ئەوپەرى مەنەم بەخۇكرىن. لەھەمان كاتىشدا درك بەو دەكەم كە چەند پىۋىستەم بە خۇشەۋىستى و بەخشى خەلكانى دىكەيە. يەكتەر تەواوكرىنىش لە بوارى ھىزدا وام ئى دەكات تىبگەم چەند پىۋىستەم بەوئەيە كە بەشدارىكرىنى خەلك لە بىركرىنەوكاندا چ دەرنجامىكى چاكى دەبىت.

مەن ئەگەر بەرنامەي يەكتەر تەواوكرىن لەگەل خەلكىدا پەپرەو بگەم ھەل ئەۋىشەم بۇ ھەلدەكەۋىت قولتر و جەپتەر بەشدارى بگەم و دەستەم بگات بە سەرچاۋەي توانا فراۋانەكانى خەلكانى دىكەدا. يەكتەر تەواو كرىن لەگەل خەلكىدا رىگاپەكە تەنيا ئەو كەسانە دەتوانن ھەلى بىزىرن كە سەر بەخۇن و پشتيان بەخۇيان بەستەو. مروفى پشت بەستەو بە خەلكانى دىكە تواناى ئەۋەي نىيە بچىتە زىر ئالاي ھاۋكارىكرىن لەگەل خەلكىدا چونكە خاۋەنى كەسايەتىيەكى وا

نی‌یه ریځه‌ی نه‌وی پې‌بدات. هی‌نده خاومنی خو‌ی نی‌یه به‌شی نه‌و بریاره بکات.

له‌به‌رنه‌وه خووه‌گانی یه‌ك و دوو و سێی نهم كتیبه باس له مه‌سه‌له‌ی خۆ
 كونترۆلكردن ده‌كهن. نهم خووانه وا له مرووف ده‌كهن له دۆخی به‌ستن به
 خه‌لكی‌یه‌وه برپۆن بو دۆخی یه‌گتر ته‌واو كردن. نهمه وه‌كو سه‌ركه‌وتنه‌گانی تاكه
 كه‌سی وایه‌و گه‌وه‌هه‌ری گه‌شه‌كردنی كه‌سایه‌تییه‌.

سەرکەوتنەکانی تاکە کەسی دەکەونە پێش سەرکەوتنە دەستە جەمعیەکانەوه.
کەس ناتوانێت ئەم پرۆسەیە پێچەوانە بکاتەوه چونکە وەکۆ ئەوه وایە پێش تۆ
کردن بەروبوومەکه دروێنە بکەیت.

مروء نه گهر به راستی سهر به خو بیټ مانای وایه خاومنی نهو بناغه پته و میه که
بتوانیټ کاری گهر بیټ و له گهل خه لکیدا به کتر ته و او بکات.

که سایه‌تی مروّقی سهر به خؤ ده‌بیته نهو بنکه‌یهی ده‌توانیّت لیو‌هی دمر به‌ریت به شیو‌یه‌کی چالاک و له جوار چئو‌هی سهر که‌وتنه تایبه‌ته‌کاندا که به ته‌واوی ده‌گونجین له‌گه‌ل ناراسته تایبه‌ته‌کان و ره‌ه‌نده‌گانی کاری ده‌سته‌جه‌معی و هاوکاری و په‌یومندی (خووه‌گانی ژماره جوار و پینج و شه‌ش).

ئەمە مانای وانىيە كە مەروۇف ئەگەر لە خووەكانى يەك و دوو و سەدا كەسىكى
نەنەمىي نەبىت ئەوا ناتوانىت گاربكات بە خووەكانى چوار و پىنج و شەش. گومانى
تەيدا نىيە كە تىگەشتن لە رىزبەندى كردن بايەخەكان يارمەتى دەرت دەبن لە
پىشكەوتندا بەلام من ھەرگىز داواى ئەومت لى ناكەم چەندىن سالى خۆت گۆشەگىر
بەكەيت بۆ ئەومى خووەكانى يەك و دوو و سەى بە تەواوى تىبگەيت. ئىمە وەكو
بەشيك لەم جىھانەى كە بەكتر تەواوكردن لەگەل خەلكىدا پەپرەو دەكات پىويستە
ھەمو رۆژىك بچىنەوہ ناو ئەم جىھانە. بەلام كىشە توندو تىژەكانى ئەم جىھانە زۆر
بە ئاسانى دەتوانن مەسەلە درىزخايەنەكانى كەسايەتى بشارنەوہ.

لهبهرنهوه تیگه‌یشتنی نهو دۆخه‌ی که ئیستا تیی‌دایت و کاریگه‌ریتی نهو دۆخه
له‌سه‌ر هه‌مو مامه‌له‌یه‌کت له‌ چوارچیوه‌ی یه‌گه‌ر ته‌واو‌کردندا یارمه‌تیده‌ریکی باشت
دهب‌ن بۆ نه‌وه‌ی هه‌مو تواناکانت چ‌ر بکه‌یته‌وه‌و هاونا‌هه‌نگیان بکه‌یت له‌گه‌ڵ یاسا
سروش‌تی‌یه‌کانی گه‌شه‌کردندا. خووی ژماره‌ جه‌وت تایبه‌ته‌ به‌ نوێ‌کردنه‌وه‌ –
نوێ‌کردنه‌وه‌ی رێک‌خراو و هاونا‌هه‌نگ له‌گه‌ڵ هه‌ر چ‌وار بواره‌که‌ی زیاندا. نه‌م خووه

جوارچىۋى ھەمو خووۋەكەنى دېكەپە و ئەوانى لەخۇ گرتوۋە. خوۋى ژمارە حەوت بىرىتكەپە لەو چاگىسازىيە بەردەوامەي كە گەشەكردنە لولپىنچىيە رو لە ھەورازمەكە دەخولقۇنىت. وات ئى دىكات باشىز و قولتر لەپەك بەپەكى خووۋەكان تىگەپەت و لە ناستىكى بلىندىر و گەشەسەندوتىدا ئەنجاميان بەدەپت.

ۋىنەكېشراۋەكەي لاپەردى دوايى رېزىپەندى حەوت خووۋەكەو ھاۋىكارى نىۋانىيان نىشان دەدات. ھەمو جارىكېش كە باسى پەپەندى و ھاۋناھەنگى خووۋەكان بگەپەن ۋىنەكە دۇپات دىكەپەنەود.

پېشەكردنى كاريگەرلىتى

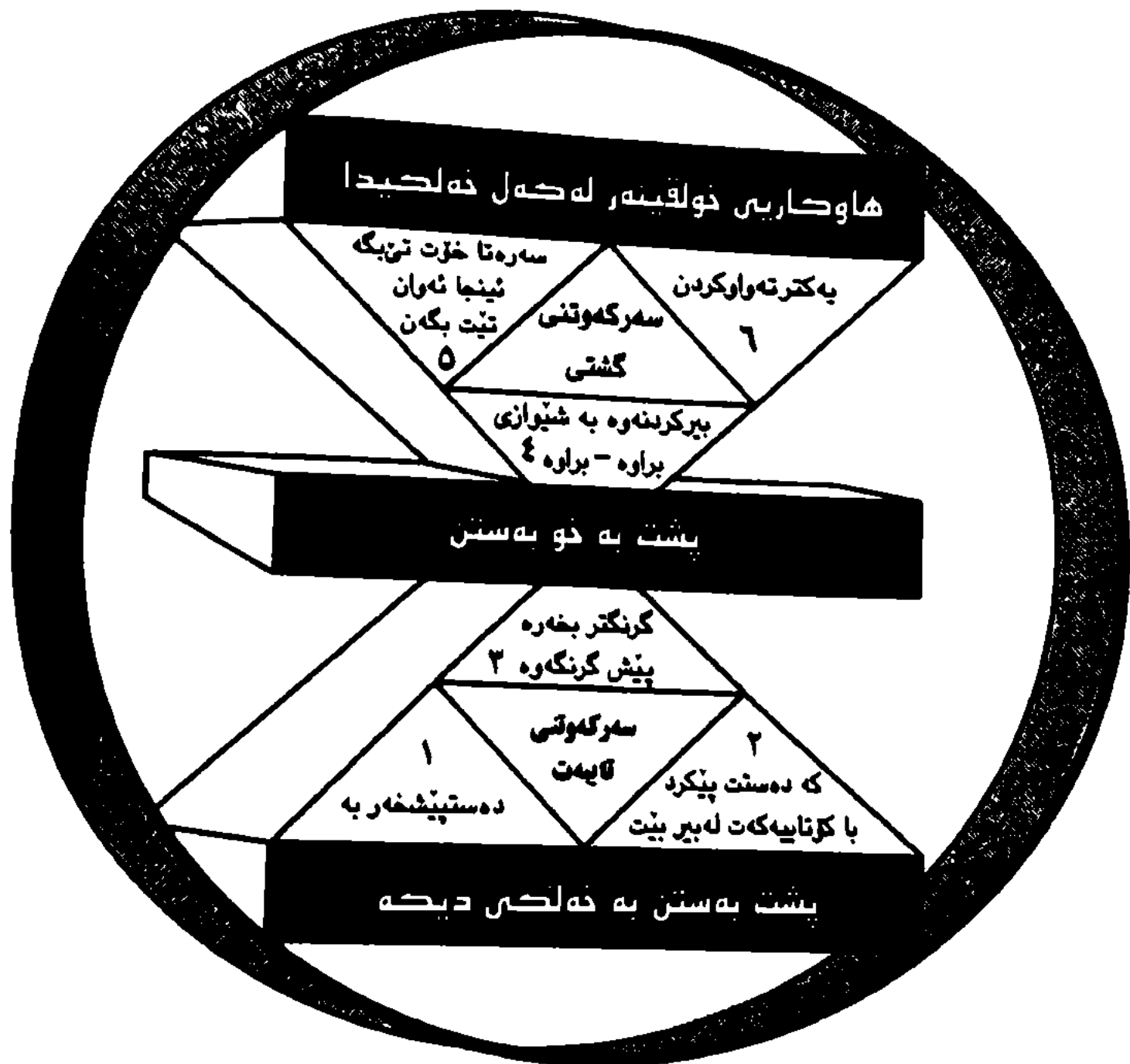
حەوت خووۋەكە لە بىنەپەتدا خوۋى كاريگەرلىتىن. ئەمانە چۈنكە لەسەر پرنسىپ داپىژراون زۇرتىن سودى دىرژخايەنيان ئى دىكەپەتەود. ئەم خووۋەكە دىبەنە بناغەي كەسايەتى مەۋۇ و نەخشەپەكى وا راست و دروست دەپنەنە بەرھەم كە مەۋۇ بىتوانىت لە سايەپەۋە كېشەكان بە باشى چارسەر بىكات و فرسەتەكان بگەپەنەتە نەۋپەپ و بەردەوامىش پرنسىپەكانى دېكە تىگەت و جىبەجىيان بىكات. لەسەر لولپىنچە روۋە ھەورازمەكەي گەشەكردن. حەوت خووۋەكە خوۋى كاريگەرلىتىن لەبەر ھۆگارىكى دېكەش. نەۋىش نەۋىپە كە پارادايى ئەم خووۋەكە ھاۋناھەنگىن لەگەل ياسايەكى سىرۋىتىدا، كە پرنسىپىكە مەن پىرى دىلەيم ھاۋسەنگى نىۋان بەرھەم و تواناي بەرھەم (ب/تە) كە زۇر كەس خۇى بۇ لەناۋدەپات. بىرۋەكەي ئەم پرنسىپەش دىتوانىت لە چىرۋەكە ئەفسانەپەكەي ھىلكە ئالتونىيەكەۋە روون بىكرىتەود.

چىرۋەكە ئەفسانەپەكە باسى جوتيارىكى ھەزار دىكات كە رۇژىك لە رۇژان دىبىنەت قازمەكەي لەسەر شىتىك كىرگەۋتوۋە دىدەۋىشەتەود. يەكەمجار باۋەپى بە چاۋى خۇى نەكرد بەلام دواتر كە دەستى ئى داۋ بە باشى لىنى وردىۋەۋە بۇى دىرگەۋت ھىلكەپە و ھىلكەپەكى ئالتونىيەشە.

ھىلكەكە بىرىتى بو لە ھىلكەپەكى ئالتونى روت. جوتيارمەكە بىرۋى بەۋە نەكرد بەخت ھىندە پاۋەرى بىت ئەم سامانە زۇرى بۇ دەستەبەر بىكات، بەلام مەسەلەكە لە دوۋەم رۇژىشدا دۇپات بوۋەۋە. نىت رۇژ لەدۋى رۇژ جوتيارمەكە كە لە خەۋ ھەلەستا يەكسەر راپدەكرد بۇ كۈلەنەي قازمەكە ھىلكەپەكى ئالتونى ھەلەكەرتەۋە

بەمەش وردە وردە دەۋلەتمەند بو تا واى ئى ھات سامانىكى زۆرى پېكەۋە نا.
بەلام ھەتا ئەم دەۋلەتمەندتر دەبو ھەئپەۋ تەماعەكانىشى زىادىيان دەگرد. واى ئى
ھات خۆى پىچ رانەگىرئىت و بەرگەى ئەۋە نەگىرئىت شەۋ و رۆژئىكى رەبەق چاۋمىچى
بىكات قازەكە ھىلكەپەكى بىدائى بۆپە بىريارى دا سەرى بىرئىت و بە پەكجار ھەمو
ھىلكەكانى دەست بىكەۋىت بەلام كاتىك كە سكى قازەكەى ھەئدېرى تەماشاي كىرد
چۆل و ھۆلە، پەك ھىلكەى ئالتونىشى تىدانەبو. بەم جۆرە جوتيارەكە ئەۋ قازەى
لەناۋىرد كە سەرجاۋەى بەرھەكەى بو.

پارادایمی ۷ خووه که

من پيم وایه نه‌م چیرۆکه نه‌فسانه‌یی‌یه یاسایه‌کی سروشتی له‌خۆ گرتووه، باسی نه‌و پرنسیپه ده‌کات که بریتی‌یه له پیناسه بنه‌رته‌یه‌که‌ی کاریگهرتی.

زۆربه‌ی خه‌لك له گۆشه‌نیگای هیلکه ئالتونی‌یه‌که‌وه کاریگهرتی ده‌بینن، هه‌تا به‌ره‌مه‌ت زیاد بێت، کارت زیاد ده‌بێت و کاریگهرتی‌ت زیاد ده‌بێت.

به‌لام وه‌ك چیرۆکه‌که بۆی روونکردینه‌وه کاریگهرتی راسته‌قینه له دوو به‌ش بێك دێت، به‌شه به‌ره‌مه‌هێنراوه‌که (که هیلکه ئالتونی‌یه‌که‌یه) و سه‌رچاوه‌ی به‌ره‌مه‌هێنان یاخود توانای به‌ره‌مه‌هێنان (که قازمه‌که‌یه). مرۆف نه‌گهر له ژيانیدا رێبازیکی په‌رپه‌وکرد که هه‌ر چاوی له هیلکه ئالتونی‌یه‌کان بێت و گوێ نه‌داته قازمه‌که نه‌وا هینده‌ی پێناچیت نه‌و سه‌رچاوه‌یه‌ی له‌کیس ده‌چیت که هیلکه ئالتونی‌یه‌که‌ی بۆ دابین ده‌کات. له‌لایه‌کی دیکه‌وه، مرۆف نه‌گهر ته‌نیا هه‌ر قازمه‌که به‌هه‌ند وهرگریت و واز له نامانجه‌که به‌هینیت که هیلکه ئالتونی‌یه‌که‌یه نه‌وا زۆری پێ ناچیت سه‌رمایه‌که‌ی له‌کیس ده‌چیت و هه‌رحیه‌کی هه‌یه له به‌خێوکردنی قازمه‌که‌دا خه‌رجی ده‌کات.

کرۆکی کاریگهرتی له هاوسه‌نگیدا‌یه - نه‌وه‌ی که من پێی ده‌لیم هاوسه‌نگی به‌ره‌مه‌هێنان و توانای به‌ره‌مه‌هێنان.

(ب/تب) ب بریتی‌یه له به‌ره‌مه‌هێنان یاخود به‌ده‌هێنانی نامانجه خوازاوه‌کان و وکو هیلکه ئالتونی‌یه‌که‌یه. توانای به‌ره‌مه‌هێنانیش بریتی‌یه له‌و سه‌رچاوه‌یه‌ی که هیلکه ئالتونی‌یه‌کان ده‌کات.

سێ جۆر ملک

به‌ شیوه‌یه‌کی بنه‌رته‌ی سێ جۆر ملک هه‌ن؛ ماددی و دارایی و مرۆیی. با نیستا بێکه‌وه ته‌ماشای هه‌ر یه‌کێک له‌و سێ ملکه بکه‌ین. چه‌ند سائیک له‌مه‌وبه‌ر ئامیڤرکی جیمه‌نېرم کړی - ملکێکی ماددی - و به‌رده‌وام هه‌ر به‌کارم ده‌هینا بێ هیچ خزمه‌تکردنێک. ئامیڤرکه‌که دوو وهرز به‌ باشی کاری کرد، به‌لام ئیتر ورده ورده په‌کی که‌وت. کاتیکیش که ده‌ستم کرد به‌ چاککردن و تیزکردنه‌وه‌ی بۆم ده‌رکه‌وت نیوه‌ی چاران توانای هه‌یه. واته‌ ئیتر به‌ کرده‌وه‌ که‌لکی نه‌ما.

به‌لام نه‌گهر توانای به‌ره‌مه‌هێنانم په‌رپه‌وکردایه - زوو زوو چاکم

بىكرىدە تەۋە خىزمەتم بىكرىدە. تائىستاش ھەر دەمتوانى بەكارى بېيىنم و جىمەنى باخەكەي پى بېرم. بەمەش ناچار نەدەبوم كاتىكى زىاتر بەفېرۇ بىدەم و پارىدەكى زىاتر خەرج بىكەم بۇ كېرىنى ئامىرىكى نوئى لەۋەي خەرجىم دەكرد ئەگەر خىزمەتم بىكرىدە. ئىمە زۇرجار لەپىناۋ دەستكەۋت و ئامانجى كورتخايەندا تۈنلەك ياخور ئامرازىكى ماددى بەكەك لەناۋ دەبەين - ۋەك ئوتومبىل و كۆمپىوتەر و جىلشۇر - و تەننەت جەستەۋ زىنگەش. پاراستنى ھاۋسەنگى لەنىۋان بەرھەمەننەن و تۈنلەي بەرھەمەننەن ۋا دەكەت بە شىۋەيەكى زۇر باشتر سود لە ملكە ماددىەكانمان ۋەربىگىن.

ئەم ھاۋسەنگى بە بەھەمان شىۋەش زۇر كاريگەرى ھەيە لەسەر ملكە دارايىەكانمان. خەك زۇرجار پىرنسىپ و بەرژەۋەندىيان ئى تىكەل دەبىت. ئايا تۇ رۇژىك لە رۇژان لەپىناۋ بەرزكردنەۋەي ئاستى زىانتدا پىرنسىپ پىشەل كىردۈۋە؟ ۋاتە لەپىناۋ ھىلكەي زىاتردا قازەكەت لەناۋ بىردۈۋە! پىرنسىپى نىزم تۈنلەي بەدەستەننەن قازانجى كەمى ھەيە. سەرمایەش ئەگەر كەم بىت ۋىردە ۋىردە بىچكۈتر دەبىتەۋە تا ۋا ئى دىت تەننەت پىۋىستىيە بىنەپەتەيەكانىشى پىدابىن ناكىت.

گىرنگىر سەرجاۋە دارايىەكەمان ئەۋەپە تۈنلەي پارەپەدا كىردەنمان ھەبىت. لەبەرنەۋە ئەگەر بەردەۋام لە ھەۋلدا نەبىن بۇ چاككردنى تۈنلەي بەرھەمەننەن ئەۋا ۋىردە ۋىردە ئەگەرەكانى بەردەمان بىچوك و بىچوكتر دەكەينەۋە. لەۋ پىگەيەي خۇماندا گىردەخۇين و خەمى ئەۋەمان دەبىت كە ئاخۇ بەرپەۋە بەرەكەمان و دەزگا كەمان رايان چىيە لەسەرمان. ۋامان ئى دىت بىكەۋىنە ھەلۋىستى بەرگىر كىردەۋە و لەروۋى ئابورىيشەۋە خۇمان پىبەخىۋ نەكىت. ديارە ئەمەش بە ھىچ شىۋەيەك پى ناۋىرتىت كاريگەرىتى.

لە بۈۋارى مۇپىشدا راگرتنى ھاۋسەنگى لەنىۋان بەرھەمەننەن و تۈنلەي بەرھەمەننەن ھەمان بايەخى سەرەكى ھەيە. بەلكو بايەخەكەي زىاترە چۈنكە مۇۋ تۈنلەي كۈنترۇلكردنى تۈنلەي ماددى و دارايىەكانى ھەيە.

لە بۈۋارى ھاۋسەركىرىدا، ئەگەر ژن و مىردەكە ھەر لە خەمى ھىلكە ئالتۇنىيەكاندا بون (ۋاتە بەرژەۋەندىيەكان) و كەمىر دلىان لاي پەيۋەندى نىۋانىيان و چۈنىتى راگرتنى بىت، ئەۋا ھىچ ھەست و بايەخىكىيان دەرھەق بە يەكترى نامىنىت،

چەكەسەتەكەننى سۆز و نەرمەننىنى ھەرامۇش دەكەن كە رۇئىكى گەنگەيان ھەيە لە
قۇلكرەننى پەيۋەندىيەكانىاندا. بىمەجۇرە دەست دەكەن بەۋەي چۇن يەكترى
بەجەۋسىننەۋە و بۇ مەرامى تايىبەتى خۇيان يەكتر بەكار بەينىن، خوۋ دەدەنە
پىۋىستىيە تايىبەتەكەننى خۇيان و پاساۋ بۇ ھەلۋىست و رەفتارەكانىان دەھىننەۋە و
بەدۋاي بەلگەۋ شايەتدا دەگەرپىن بۇ تۆمەتباركرەننى ئەۋى دېكە. ئىتر خۇشەۋىستى
و مېھرىبانى و ھەستە سۆز بەرەۋەۋەكەنەۋە دەپۋەن و رۇز لەدۋاي رۇز قازەكە
دەردەكەي كەريگەتر دەپىت.

ئەي سەبارەت بە پەيۋەندى باۋك و دايك بە مەللەكەيەۋە؟ مەللى بچوك زۇر
لاۋازە و ھەپشەي ھەمە شىتىكى لەسەرەۋە بە تەۋاۋى چاۋى لەدەستى دايك و
باۋكىتى. لەبەرئەۋە زۇر ئاسانە پەرسىيى كەرگەرىتى (بەرەمەھىنان) تۋاناي
بەرەمەھىنان ھەرامۇش بكرىت. (راھىنان، پەيۋەندىكرەن، لەخۇكرەن، گۈيكرەن).
زۇر ئاسانە بەكارى بەينىتە دەستكارى بكەيتە بەنارەۋۋى خۇت ھەلۋىسۋىنىتە
چىت لىۋىت بەدەستى بەينىتە ھەر ئىستاش، چۈنكە تۇگەۋەرتىت و زىرەكترىت
و لەسەرەھەيت. لەبەرئەۋە چەبىيىكى تايە ھەرمەنان پىكەيت. ئەگەر
پىۋىستىشى كەرد لىيان تۋرە ببە و سەرزەنشتىان بكەۋ بىانترسىنە و پىداگرى بكە
لەسەر رىبازەكەي خۇت.

ھەروەھا دەشتۋانىت نازىيان بەدەيتى و بەردەۋام دىلت لاي ھىلكە ئالتۇنىيە
كۆمەلەيەتەكە بىت بەۋەي ھەۋل بەدەيت لىت رازى بن و ھەمىشە جەۋيان بۇ شىل
بكەيت، بەمەش ۋا رادىن كە ھىچ حسابىك بۇ سنور و پىشېنىيەكان نەكەن و گۈي
نەدەنە ھىچ دىسېلىنىك و ھىچ بەرپەرسىيارىيەتەك نەگرنە ئەستۇ. ئەم دەۋ
ھالەتەش – سەرگۈتكرەنىش و جەۋە بۇشكرەنىش – ھەردۋەكەيان سەر بە ئەقلىيەتى
ھىلكە ئالتۇنىيەكەن. دەرمەنجامەكەش ئەۋەيە كە ياخۇد بەردەۋام دەپىت لەسەر ئەۋ
رىبازەي كە ھەلۋىزاردۋە ياخۇد خۇشەۋىستىت دەست دەكەۋىت. بەلام ئايا، بەم دەۋ
شىۋازە، قازەكە چى بەسەردىت؟ ئايا مەللەكە پاش چەندىن سال، لە كارۋانى ژياندا،
چۇن دىسېلىنى دەپىت و چۇن ھەستە بە لىپەرسىنەۋە دەكات و چۇن باۋەرى بە خۇي
دەپىت بېرىرى راست ھەلۋىزىرىت و ئامانچى گەنگ بەينىتە دى؟

نەي پەيۋەندىي نىۋانتان جى بەسەردەت؟ كاتىك كە دەگاتە قۇناغە
 ھەستيارەكەي ھەرزەكارى، كە قۇناغى قەيرانى ناسنامەيە ئايا لە روانگەي نەو
 ئەزمونەۋە كە لەگەل تۇدا ھەيەتى باۋەر دەكات كە تۇ پېش نەۋەي گۈيى لى بگرىت
 حوكمى بەسەردا نادەيت و ئايا تۇ بەراستى لە ناخەۋە دەتەۋىت ۋەكو مۇۋىك
 بايەخى بىدەيت و تۇ شاپستەي متمانە پىكرىدەيت لە ھەمو بارودۇخىگدا؟ ئايا
 پەيۋەندىيەكە ھىندە بەھىزە كە بتوانىت لىي نىك بىتەۋە و پەيۋەندىي پىۋە
 بىكەيت و كارى تىبىكەيت؟

گرىمان تۇ پىت خۇشە كچەكەت زوورىكى پاك و تەمىزى ھەيىت. ئەمە
 بەرھەمەيئانەكەيە (ب) واتە ھىلكە ئالتونىيەكەۋ دەتەۋىت پاكى بىكاتەۋە، ئەمەش
 تواناي بەرھەمەيئان (ب)ە. كەۋاتە كچەكەت ۋەكو ھازەكە وايەو تواناي بەرھەمەيئانە
 كە ھىلكە ئالتونىيەكە دەكات.

بەلام ئەگەر پارادايەكەت تەنيا ھەر لەسەر توخىمى بەرھەمەيئانەكەيىت واتە
 ھەر ئەۋەت بەلاۋە مەبەست بىت كە زوورەكە پاك و تەمىز بىت، كەۋاتە زۇرى لى
 دەكەيت، تەنانەت لەۋانەشە ھەرەشەي لى بىكەيت و بىقىزىنىت بەسەرىدا. كەۋاتە تۇ
 لەپىناۋى ھىلكە ئالتونىيەكەدا ئامادەيت دىخۇشى و تەندروستى ھازەكە بىكەيت بە
 قوربانى.

ئىستا با پىكەۋە لەۋ ئەزمونە خۇشە وردىبىنەۋە دەربارەي تواناي بەرھەمەيئان
 كە من لەگەل يەككە لە كچەكاندا توشى ھاتم. ئىمە خۇمان نامادە دەكرىد بۇ
 بۇنەپەكى تاپىت كە ھەمو جارىك لەگەل ھەرىكە لە مائەكانىدا رىكمان دەخست
 و بۇمان دەركەۋت كە ۋادە پىشنىار كراۋەكە زۇر لەگەل رووداۋەكەدا دەگونجىت.
 بۇيە لە كچەكەم نىكېۋەۋەۋە بىم وت نازىزەكەم ئەمشەۋ شەۋى تۇيە. خەزىت
 لە چىيە بىكەيت؟ ۋەلامى دامەۋە ھىچم ناۋى باپە.

- نا بە راستى خەزىت لە چىيە؟

دوچار وتى ئاخىر نەۋەي كە من خەزم لىيەتى تۇ بەدل خەزىت لى نىيە.
 ۋەلامم داپەۋە، بەراستىمە نازىزەكەم. شتەكە بەدەست تۇيە. خەزىت لە جى
 بىت ئەپكەم.

ۋەلامى دامەۋە مادام ۋاي لى ھات خەزىتەكەم جەنگى نەستىرەكان بىيىنم بەلام تۇ

خەزىتى ئىيە، تۆ ئەوجارە لەكاتى فىلىمەكەدا خەوت ئى كەوت. خەزىتى لە فىلىمى خەپالى ئىيە، لەبەرئەوۋە وازى ئى بېنە.

- نا ئازىزەكەم ئەگەر تۆ خەزىتى لەوۋەبىت مەنىش خەزىتى لىيەتى.

* بابە گىيان خۆت سەغەت مەكە. مەرج نىيە ئىمە ھەمو جارىك لەم بۆنەپەدا ناھەنگ بگىپىن.

ئىنجا تۆزىك بىدەنگ بو، پاشان وتى، ئەزانى بۆچى تۆ خەزىتى لە جەنگى ئەستىرەكان نىيە؟ لەبەرئەوۋە تۆ لە فەلسەفە و مەشقەكانى (جىدى) سوارچاك تىناگەيت.

وتە: چى؟

وتى: تۆ لەو بابەتانەي خۆت تىدەگەيت كە بە دەرس دەيانلىيەتەوۋە بابە؟ ئەوان رىك ۋەك مەشقەكانى جىدى سوارچاك وان.

- بەراست؟ دەكەواتە با بچىن بۆ جەنگى ئەستىرەكان.

ئەوۋەبو رۆيشتىن و كچەكەم لە تەنىشتەوۋە دانىشت و پارادايەكەي پىبەخشىم. بوم بە شاگرد و خويندكارى و مەسەلەكە زۆر سەرنج راكىش بو. وام ئى ھات بتوانم لە پارادايەيكى نوپۇۋە فەلسەفەو مەشقى (جىدى) سوارچاك تىبگەم لە بارودۇخە جىياوازەكاندا. ئەو ئەزمونەي تايىبەت بە (ب) واتە بەرھەمەننان شتىك نەبو لەمۋەپىش نەخشەي بۆ كىشراپى، بەلكو بەرۋوبومىكى خۇرسكى سەرمايەگوزارى كردن بو لە بوارى تواناي بەرھەمەنناندا. ئەزمونەكە ھەم شتىكى زۆر قىلگراو بو ھەم واشى ئى كرەپىن كە بابەندى بىن بەلام جىزىمان ئى ۋەرگرت (لە ھىلكە ئالتونىيەكان) چۈنكە بىم شىۋەپە قازمەش (كە برىتيە لە پەيۋەندى باشى زۆرچاك) خۇراكى پىدرا.

تواناي بەرھەمەننانى رىكخراۋەيى

ھەمو پەرسىيەيكى باش كۆمەللىك رەھەندى زۆر بايەخدارى ھەپە. پەككە لە رەھەندەكان ئەۋمەپە رەۋا بىت و بتوانرەت لە بارودۇخە جىياوازەكاندا جىبەجى بىكرەت. مەن پىم خۇشە لەم كىتەپەدا پىكەۋە ھەندى لەو رىۋشۋىنەنە باس بىكەپن كە بوارى جىبەجى كردنى نەم پەرسىيەپانە دەگونجىپن لە دەزگا جۇراۋجۇرەكاندا بە خىزان و تاكەكانى كۆمەلىشەۋە.

مىرۇف كاتىك شىكست دەھىنىت لە راگرتنى ھاوسەنگى نىوان بەرھەمھىنان و تواناى بەرھەمھىناندا بەھۇى بەكارھىنانى سەرچاۋە كەرەسە مادىيەكانى ناو دەزگاكانيان ئەوا لە كاريگەرئىتى دەزگاگە كەم دەكەنەۋە تەنانت ھەندى لە قازەكانىش مىردار دەبنەۋە.

بۇ نمونە ئەو كارمەندەى كە بۇ ئەۋەى سەرۋەگەكەى لىى رازى بىت و خەلاتى بىكات ھىندە ئەو مەكىنەيە ئىش پىدەكات كە ئەم پىيەتى. شەو و رۇژ ئىسراحتى ناداتى و پاكى ناكاتەۋە خزمەتى ناكات. ئەو بەم كارە بەرھەمھىنان زىاد دەكات و كرىى تىچون دادەبەزىنىت كە قازانچ دەگەيەنىتە كەشكەلانى فەلەك. لە ماۋەيەكى كەمىشدا پەكەى بەرز دەكرىتەۋە خەلات ۋەردەگرىت و ھىلكە ئالتونىيەكانى دەست دەگەۋىت.

بەلام ئەو كەسەى كە دىتە شوئىنى ئەم كابرايە ئامىرىكى بۇ دەمىنىتەۋە كە ۋەكو قازىكى نەخۇش وايە. ژەنگى ھەلھىناۋە خىراخىراش لەكار دەگەۋىت. ھەرومھا ناچار دەبن پارەى تيا خەرج بىكەن بۇ چاگكردنەۋەى. ديارە ئەو ماۋانەش كە پەكى دەكەۋىت زىانىكى زۆرى ماددى بە دەزگاگە دەگەيەنىت .. بەمەش كرىى تىچونەكان دەكاتە كەشكەلانى فەلەك و قازانچ كەم دەبىتەۋە. بەلام ئايا كى بەرپرسيارى لەدەستچونى ھىلكە ئالتونىيەكانە؟ تۋا نەخىر كارمەندەكەى پىش خۆت كە ھەمو ھەلەئەى سەرچاۋەى بەرھەمھىنانەكەى بۇ خۇى ھەلمزى، بەلام سىستەمە ژمىريارىيەكە تەنيا ھەر بەرھەمھىنانى ئامىرەكە دەبىنىت لەگەل قازانچ و مەسرفەكانىدا.

راگرتنى ھاوسەنگى ھەردوۋ توخمەكەى بەرھەمھىنان و تواناى بەرھەمھىنان بايەخىكى تايبەتى ھەيە لەكاتى جىبەجى كىردنىدا لەسەر ئامرازە مىرۇيىيەكانى دامودەزگاكان كە مەبەستمان كارمەندان و كىيارەكانە.

بەكەك لە چىشتخانەكان ناوبانگىكى زۆر باشى پەيداكرە بەۋەى كە شۇربايەكى زۆر بەتامى ماسى ھەبو. نىۋەروان ئەو چىشتخانەيە بەرنەدەكەۋت. پاش ماۋەيەك سەرمايەگوزارىكى نوئ ھات و چىشتخانەكەى كىرى. ئەم سەرمايەگوزارە تەنيا ھەر ھىلكە ئالتونىيەكەى بەلاۋە گىرنگ بو لەبەرئەۋە بىريارى دا ئاۋى زىاتر بىكاتە شۇرباكەۋە. لە ماۋدى مانگىكدا كرىى تىچون كەمى كىردو داھات ۋەكو خۇى

مايەۋە. كېپارەكان وردە وردە لىي تەگىنەۋە. مەمانە نەماۋ چىشتاخانەكە تا دەھات خراپتر دەبو. خاۋەنەكەي زۆر ھەۋلى دا مەسەلەكە چارمىسەر بىكات بەلام كەلكى نەبوچونكە لەۋەۋپېش گۈيى نەدابوۋە كېپارەكان و مەمانەيانى لەدەست دابو نەمەش واپىكرد تواناي بەرھەمەينان لەدەست بدات و ھىچ پەيۋەندىيەكى پېيانەۋە نەمىنىت. ئىتر ئەۋ قازەش نەما كە ھىلكەي ئالتۇنى دەكرد.

ھەندىك دامودەزگا ھەن كە شەۋ و رۆژ باسى كېپار دەكەن. بەلام ھەمو ئەۋ كەسانە ھەرامۇش دەكەن كە ھەلسۈكەۋتيان لەگەل كېپارەكاندا ھەيە، ئەۋانېش كارمەندەكانن. تواناي بەرھەمەينان پرنسىپىكى ھەيە دەئىت پىۋىستە ھەمىشە رىك بەۋ شىۋمىيە رەفتار لەگەل كارمەندەكانتدا بىكەيت كە پىت خۇشە ئەۋان لەگەل باشتىن كېپارى تۇدا بىنۋىنن. بەكرىگرتنى كرىكار كارىكى ئاسانە بەلام راگرتنى دلى ئەۋ كرىكارە زەحمەتە. دل سەرچاۋى جۇش و خرۇش و شۋىنى دلسۋزىيە. ئەۋ كارمەندەي كە لەلاتە رەنگە ھەشت سەعاتەكەي خۇي كارىكات بەلام گرنگ ئەۋمىيە مىشكى لاي كارمەكەي بىت. مىشك سەرچاۋى داھىيان و لىھاتۋىي و ئەۋ گەنجىنەيەيە كە كۆتاپى نايمت. كروكى تواناي بەرھەمەينان ئەۋمىيە كە كارمەندەكان ۋەك خۇبەخش بىبىنىت رىك ۋەكو كېپارەكان كە ئەۋانېش خۇبەخش چۈنكە بەراستى كارمەندىش خۇبەخشە. ئەۋان ئەگەر خۇبەخش نەبن ناتوانن باشتىن مولكى خۇيانن پى بىبەخش كە دل و مىشكىانە.

من جارىكيان لەگەل كۆمەللىك كەسدا بوم كە يەككىيان لەۋى دىكەي پىرسى دىنگوباست چۈنە لەگەل كارمەندە تەمەل و بى تواناكانتدا. يەككىك ۋەلامى داپەۋە نارنجۇكيان تىدەگرم. زۆربەيان ئەم ۋەلامەيان پى خۇش بو كە رىبازىكى پەكلاكمەۋمىيە لە چاۋدېرى كارگىرىدا و دەئىت يان چاكيان كە يان پاكىيان كە. يەككىك لە ئامادەبوان پىرسىارى كردو وتى كى لاشەكان كۆدەكاتەۋە؟
- لاشەي لى نابىت.

كەسەكەي دىكە پىرسىارى كرد؛ ئەي بۇ لەگەل كېپارەكانتدا ھەمان شت ناكەيت؟
پېيان بلى ئەگەر شتەكە ناكىن ھەرمو خىرا بچنە دەرۋە.
ۋەلامى داپەۋە، كېپار نابى ۋا رەفتارى لەگەلدا بىرى.

• ئەمى بۇجى ئەگەل كارمەندەكاندا دەكرىت؟

• جۇنگە ئەوان لاي تۇ ئىش دەگەن.

• ۋا بىردەكەيتەۋە؟ ئىتر چۆن چاومپروان دەبىت دىسۆزت بن و بە باشى ئىش

يەكەن. بەراست چەند كەس وازى ھىناۋە؟

• ئەۋە بەراستىتە؟ لەم سەردەمەدا كارمەندى دىسۆز كوا ماۋە؟

كەس ھىچى بەلاۋە گرنگ نىيە. نايەتە سەر كارەكەى و ھەر ئەۋەندە دەزانىت

واز دەھىنىت و ئىشىكى دىكە دەدۆزىتەۋە.

• ئەم جەختكردەنە لەسەر ھىلكە ئالتونىيەكان و ئەم ئاراستە و پارادايە بە ھىچ

شىۋىدەك كارىكى گونجاۋ نىيە بۇ ۋەبەرھىنانى وزە گەۋرەكانى دل و مىشكى

مرۇقىكى دىكە. ديارە بەدېھىنانى دەستكەۋتىكى گەۋھەرى لە ماۋىيەكى كەمدا

مەسەلەيەكى گرنگەۋ ھىچ گومانىكى تىدا نىيە بەلام ئەمە گرنگىر شت نىيە.

كارىگەرئىتى لە ھاۋسەنگىدايە. بەبى دەستبەرگىردى ھاۋسەنگى، كارىگەرى

نايەتەدى. زىادەردەۋى كردن لە جەختكردەنەسەر بەرھەمھىنان دەبىتە تىكچونى بارى

تەندروستى و پەككەۋتنى ئامىرەكان و لى رۇشتىنى حساباتە بانقىيەكان و لەتوپەت

بونى پەيۋەندىيەكان. بەھەمان شىۋەش زىادەردەۋى كردن لە ھەئسوكەۋت كىردندا

لەگەل تواناي بەرھەمھىناندا ۋەكو ئەۋ كەسە وايە كە رۇزى سى چۈار سەعات رابكات

و دلخۇش بىت بەۋەدى كە دە سالى زىادە ھاتۋتە سەر تەمەنى بى ئەۋەى بزانىت ئەۋ

دە سالى تەمەنى لە راكردندا بەسەردەبات.

يان ۋەكو ئەۋ كەسە وايە كە ھەمىشە ھەر دەخوئىت و دەخوئىت بى ئەۋەى

ھىچ بەرھەمىكى ھەبىت و لەسەر ھىلكە ئالتونىيەكانى خەلكى دىكە دەۋى.

راگرتنى ھاۋسەنگى لەنىۋان بەرھەمھىنان و تواناي بەرھەمھىناندا يان لەنىۋان

ھىلكە ئالتونىيەكە (بەرھەمھىنان) و تەندروستى و بەختەۋەرى قازەكەدا (ئەۋەى

كە تواناي بەرھەمھىنانى ھەيە) زۇرجار بانگەۋازىكى زەحمەتەۋ كەم كەس دەچىتە

ئەقلىيەۋە. بەلام من ئەمە بە كرۇكى راستەقىنەى كارىگەرئىتى دەزانم كە ھاۋسەنگى

بەدى دەھىنىت لە بەينى ھەردو بەرژەۋەندىيە كورتخايەن و درىژخايەنەكەدا.

ھاۋسەنگى دەھىنىتە دى لەنىۋان پلەى زانستى و بەخشىنى پارەى ھىربونەكە.

ھاۋسەنگى دەھىنىتە دى لەنىۋان ئەۋەى پىت خۇش بىت زورلىكى پاكۋتەمىز

بېينىت و ئەوھى كە پەيوەندىيەكى وات ھەبىت لەگەل كچەكەتدا كە خۆى برىار بدات ژوورەكە پاك بكاتەوہ - بە خۆشجالىيەوہ پاكى بكاتەوہ بى ئەوھى كەسىكى دەرەكى چاودىرى بكات.

جەختكردنەسەر ھىلكە ئالتونىيەكان ئەو پرنسىيەيە كە دەتوانىت لە زىانى خۆتدا تاقى بكەيتەوہ كاتىك كە لە پىناوى بەرھەمى زياتردا مۆمەكە لە ھەردو سەرىيەوہ دادەگىرسىنىت پاشان ھەر ھىلاكى و نەخۆشىيت بۆ دەمىنىتەوہ بى ئەوھى تواناى بەرھەمەينانى ھىچ شتىكت ھەبىت بەلام ھاوشەنگى ئەوھىيە كە شەو خەمىكى قوالت لى دەكەوېت و ئىتر بەيانىيەكەى خەبەرت دەبىتەوہ و ئامادەيت بۆ كاروبەرھەمەينان. تۆ دەتوانىت لە پىناوى بەدستەينانى مەبەستەكەتدا گوشار بخەيتە سەر بەرامبەرەكەت بەلام دواتر دەبىنيت پەيوەندىيەكەى نىوانتان ھىچ گروتىنىكى تيا نەماوہ؛ ياخود خۆت تەرخان دەكەيت بۆ سەرمايەگوزارىكردن لە پەيوەندىيەكداو كەچى دەبىنيت تواناو ئارەزوئى پەيوەندى و كاركردنن پىكەوہ بىويستى بە وەرچەرخانكى گەورە ھەيە. ھاوسەنگى نىوان ب/ تب كرۆكە راستەقىنەكەى كارىگەرئىتىيە. ئەمە لە ھەمو بواريكى زياندا پشتراست دەبىتەوہ. گرنگ نىيە لەگەلئىدابىت يان دژى بيت، گرنگ ئەوھىيە ھەيە. ئەم ھاوسەنگىيە وەكو بورجى رىنمايى پاپۆرەكان وايە لە دەريادا. ئەو پىناسەو پارادىمەى كارىگەرئىتىيە كە ھەوت خووەكەى ئەم كتيبەى لەسەر دارپۇزراون.

چۆن ئەم كتيبە بەكار دەھيىنيت؟

پىش باسكردنى (ھەوت خووەكەى كەسانى پېشەنگ) پىم خۆشە پىشنيارى دو وەرچەرخانى پارادامىت بۆ بكەم كە دەستكەوتەكانت لەم كتيبە چەند بەرامبەر دەكەن.

يەكەم، پىم باشە كە تۆ ئەم بابەتە وەكو كتيبيك نەبىنيت بەو مانايەى كە شتىكە يەكجار بىخوئىنيتەوہو بىخەيتە سەر رەفەيەك.

رەنگە پىت باش بيت يەكجار بەتەواويى كتيبەكە بخوئىنيتەوہ بۆ ئەوھى بەگشتى لى تىبگەيت، بەلام بابەتەكانى ناو ئەم كتيبە وا دارپۇزراون كە لە پرۆسەى گۆرپىن و گەشەكردنى بەردەوامدا "ھەمىشە ھاوړىت بيت. بابەتەكان وا رىك خراون كە وردە

وردە شتەكانى تيا كۆيىنەۋە لە كۆتايى ھەمو خووۋەكېشدا چەند پېشنىيارىكى جىبەجىكرىدن دائراۋە بۇ ئەۋەى بىتوانىت باشتر تى بگەيت و بەپى تىۋاناي خوت جەخت بىخەيتە سەر ھەر خويەك كە دىتەۋىت.

كە قولپىش دەبىتەۋە لە تىگەيشتن و جىبەجىكرىدىن بابەتەكانىدا، دىتوانىت ھەر كاتىك بىتەۋىت بگەپىتەۋە سەر پىرنىسپە تايىبەتەكانى خووۋە جىياجىياكان و ئىنجا كار بۇ فراۋانكرىدىن ئارمىزۋەكانت و زانىارى و شارەزايى پەكانت بگەيت.

دوۋەھەم، پېشنىيارت بۇ دەكەم كە وىرچەرخانىكى ۋا لە پارادىمىدا دروست بگەيت كە بەشدارىيكرىدنت لەم كىتەبەدا لە رۆلى خويىندكارەۋە بىت بە مامۇستا. رىكارىكى لە ناۋەۋە بۇ دىمروۋە بگىرەۋە بەمۇ نىازەۋە بىخويىنەۋە كە ئەۋەى فېرى دىبىت لە ماۋەى چل ۋەھشت سەعاتى داھاتودا بۇ كەسىكى نىزىكى خوتى باس بگەيت و گەتۈگۈى لەسەر بگەن.

بۇ نەۋە تۆ نەگەر بابەتى ھاۋسەنگى نىۋان بەرھەمەننەن و تىۋاناي بەرھەمەننەن بەمۇ نىازە بىخويىنەۋە كە لە ماۋەى چل ۋەھشت سەعاتى داھاتودا بۇ كەسىكى دىكەى روون دىكەيتەۋە ئايا ھەرۋەكو جارى جاران دىخويىنەۋە. تىكايە ھەر ئىستا ئەم مەسەلەيە تاقى بگەرەۋە بىرگەى كۆتايى ئەم بەشە بەۋشۋىۋىە بىخويىنەۋە كە بۇ كەسىكى دىكەى روون بگەيتەۋە. بەمۇ نىازەۋە كىتەبەكە بىخويىنەۋە كە ئەمىرۇ سبەى بۇ ھاۋسەرەكەت و مىئەكەت و ھاۋكارەكەت و ھاۋپىيەكتى روون دىكەيتەۋە. ۋاتە ھەر گەرماۋگەرم تىايدا دىبىتە مامۇستا ئىنجا بىبىنە بزانە چۆن گۆرانكارىيەك لە دل و دىرونتدا دىتە دى.

من بەئىنت دىدەمى پەپىرەۋكرىدىن ئەم شىۋازە لە بەشە جىياجىياكانى كىتەبەكەدا نەك ھەر ۋات لى دىكەت ئەۋەى دىخويىنەۋە بىرت بىمىنىت بەلكو ئاسۋى تىروانىنىشت بۇ مەسەلەكان فراۋانتر دىبىت ۋە ۋولتر لە شتەكان تىدەگەيت و ئارمىزۋە جىبەجىكرىدنىشت زىاتر دىبىت. سەربارى ئەمانەش كە تۆ بەۋپەرى پاكى و راشكاۋىيەۋە كەسىكى دىكە بىشداردەكەيت لە بابەتەكەدا ئەۋا بەرامبەرەكەت دى لىت پاك دىبىتەۋە ھەرچى بىرۋىچۈنكى خراپى ھەبۋىت لەسەرت دىستەجى نامىنن. نىتر تۆ لەمەرچاۋى نەۋكەسى كە فېرى دىكەيت دىبىتە مەۋىنىكى گەۋرە كە ھەمىشە دىگۆرەنت و گەشە دىكەت و خويىندكارەكانت زىاتر ئامادە دىمىن بۇ

هاوکارى و پشتگیرىکردنت لە کارەکەتداو رەنگە دەستبەخەنە ناو دەستبەخەنەو بۆ بەرجەستەکردنى حەوت خووەکە لە ژيانندا.

چاوەڕوانى چى دەکەیت؟

مارلین فیریگسۆن زۆر راست دەکات کە دەلیت: گۆرینی مروۆ بە دەست کەس نییە بە دەست خۆیەتی، هەریەکێک لە ئێمە پاسەوانى دەروازەى گۆرانهو دەرگا کەشى هەر لە ناووە دەکریتهو. کەس ناتوانییت دەروازەى کەسیکی دیکە بکاتەو، نە بە پارانهو نە بە گەتوگۆ.

تۆ ئەگەر بریار بە دەیت دەروازەکەى خۆت بکەیتەو لە پێناوی تێگەشتن و جێبەجێ کردنى راستەقینەى پرنسیپەکانى ناو حەوت خووەکە ئەوا من بە هەمو باوەروو متمانهیەکەو دەلیات دەکەمەو کە گەلیک رووداوى ئەزینیت تێدا روودەدات. یەكەم، هەرچەندە گەشەکردنەکەت وردە وردە دەچیتە پێشەو بەلام کاریگەرییەکەى گۆتایی زۆر دراماتیکی دەبێت. ئایا تۆ لەگەڵمدا نیت کە پرنسیپی هاوسەنگى نیوان بەرەمەهێنان و توانای بەرەمەهێنان ئەگەر بە هەمو وردەکارییەکییەو لە ژياندا جێبەجێ بکریت زۆر بەى خەلک و دام و دەزگاگان دەگۆرین؟

کردنەو دەروازەى گۆران بەرووی سێ خووەکەى یەكەمدا کە پێیان دەوترییت خووەکانى سەرکەوتنى تاییبەت یان کەسیتی، دەرەنجامیکی گۆتایی هەیه. ئەو دەرەنجامەش بریتییه لە زیادبونى بەرچاوى متمانه بەخۆکردن. تۆ ئێتر خۆت دەناسیت - سروشتى خۆت و بەهاکانى ناخ و توانا بێ وینەکەت لە هاوکارىکردندا - کە خۆشت بە باشى ناسى چاکتر دەتوانیت ئامانجەکانت روون بکەیتەو و رو بچیتە ناو پەڕەوکردنى ئەو بەهایانەى کە باوەرت پێیانە. مروۆ ئەگەر هەست بکات ناسنامەیهکی هەیه و دەستپاکەو خۆراگرە و گوپرایەلى بەها راست و دروستەکانى ناخى خۆیەتی ئەوا لە خەلکانى دیکە زیاتر هەست بە کامەرانی دەکات و شتێک نابێت لێى ناپازى بێت. مروۆی لەوجۆرە لە چاوى خەلکەو خۆی هەڵناسەنگینیت و حەزى لەبەر اووردکاری نییه بەلکو لە ناخى خۆیەو تەماشای خۆى دەکات و خۆى هەڵدەسەنگینیت. راست و هەله لەلای ئەو کاریگەرییەکی کەمیان هەیه.

خائێکی سەرنجراکێشى مایە پێکەنین ئەمەیه کە مروۆی لەوجۆرە کەمتر بایەخ

بە بىرۈبۈچۈنى خەلكى دەدات لەسەر خۇي، بە پېچەوانەوۈ گۈي ناداتە ئەو شتانەو زياتر ئەوۈى لا مەبەستە خەلككە چۈن تەماشاي خودى خۇيان و جېھانەكانيان دەكەن. مەرۇفى لەو جۆرە ژيانى سۆزدارى خۇي لەسەر خالە لاوازەكانى خەلك دروست ناكات بەلكو وای دەبىنىت كە گۆرانكارى ئەوگاتە ناسان و پىويستە كە ئەگەر ھەستى كىرشتىك لە ناخىدا ھەيە مەخالە بگۆرېت.

خۇ ئەگەر بە چاكىيش لە سى خووۈكەي دواتر وردىبىتەوۈ كە پىيان دەوترىت خوۈۈكانى سەرگەوتنى دەستەجەمەي ئەوا نەك ھەر ھەمو تواناو ئارمىزۈۈكانت بۇ روون دەبىتەوۈ بەلكو لىيانەوۈ دەرەپەرېت بۇ راستكردنەوۈ دوپاتكردنەوۈ ئەو پەيوەندىيە گرنگانەي كە تىك چۈن ياخود نەماون. پەيوەندىيە باشەكان لە بارىاندا ھەيە چاكتر و قولتر بىن، زياترىش بچەسپىن و تواناي داھىنان و بەرگەگرتىيان ھەبىت و رووبەرۈۈي مەترسىيەكان بىنەوۈ.

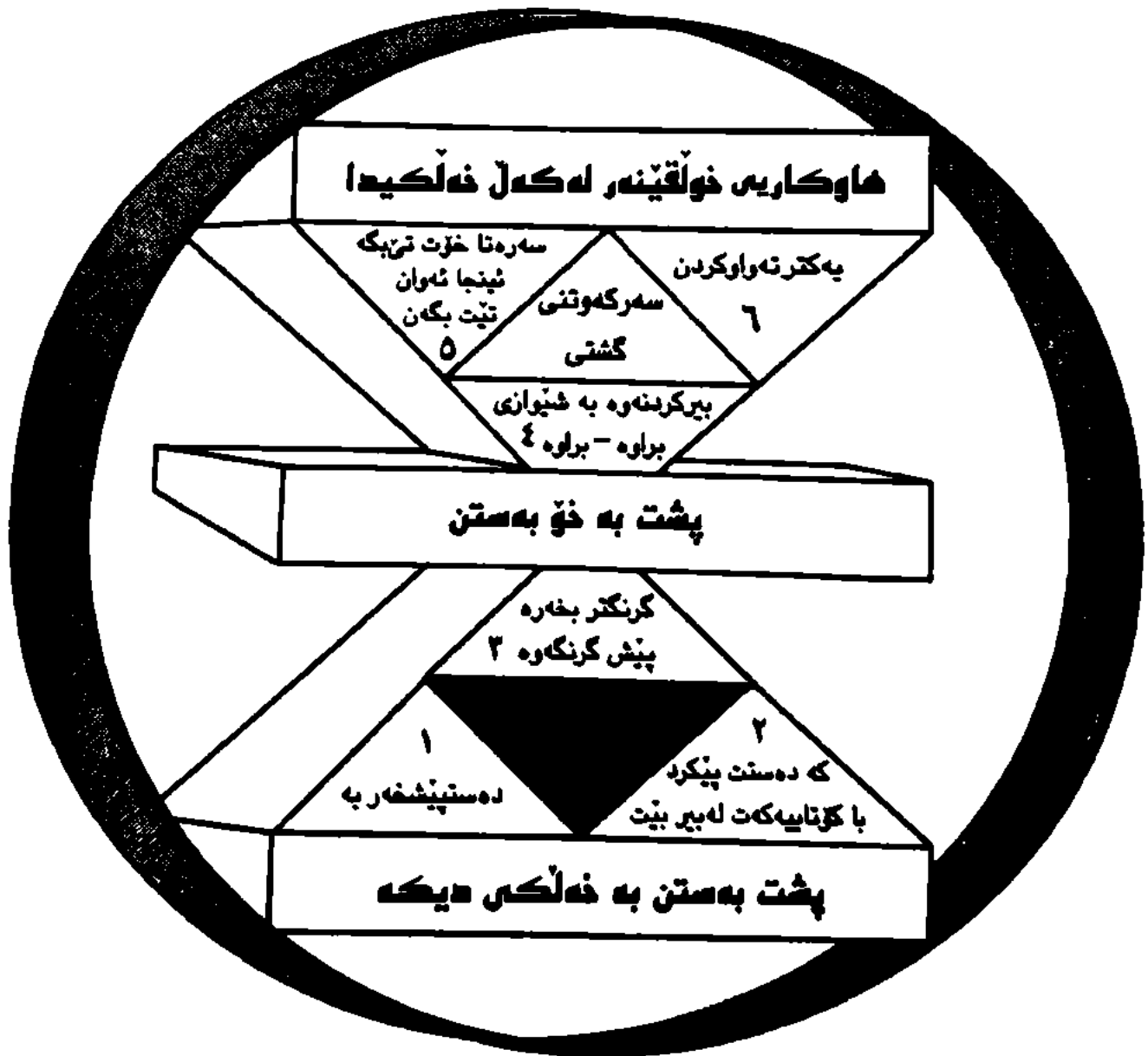
بەلام خوۈى ھەوتەم ئەگەر لە ناخى مەرۇفدا بىيىتە خوۈيەكى رەسەن ئەوا ھەر شەش خوۈۈكەي پىش خۇي نوئ دەكاتەوۈ و سەربەخۇيى بۇ مەرۇف دابىن دەكات و وای لى دەكات زۆر چالاكانە لەگەل دەورۈبەرەكەيدا يەكترى تەواو بكات. ھەوتەمىن خوۈ بوارت بۇ دەرەخسىنىت پاترىيەكانت چارچ بگەيتەوۈ. تۆ ئىستا ھەرچىيەك بىت دىنبايە كە تۆ برىتى نىت لە خوۈۈكانت. مەرۇف دەتوانىت نمونە كۆنەكان بگۆرېت، ئەو نمونانەي كە دەبنە مايەي رەفتارى ويرانكەر و لە جىگەيان نمونەي باش دابىنىت كە برىتىن لە خوۈۈ تازەكانى كارىگەرېتى و بەختەومرى و متمانە لە پەيوەندىيەكاندا.

بەوپەرى دىسۆزىيەوۈ داوات لى دەكەم لەگەل خويندەنەوۈ ئەم خوۈۈانەدا دەروازەكانى گۆران و گەشەكردن بگەرەوۈ. لەگەل خۆتدا پشودرېز بە. گەشەكردنى ناخ مەسەلەيەكى ھەستيارە، كارىكى پىرۈزە و ھىچ سەرمايە گوزارىيەك لەم سەرمايەگوزارىكردنە گرنگتر نىيە.

دىارە ئەمە مەسەلەيەك نىيە بە خىرايى بىتە بەر، بەلام دىنيا بە ھەست بە قازانجەكانى دەكەيت و بەرھەمە چاكەكانى دەستبەجى دەبىنىت. ياخود ۈەكو تۆماس پەين دەلىت: شتىك بە ئاسانى دەستت بگەوېت نرخی نىيە، ناوازمىيەكە نرخی دەبەخشىت بە بابەتەكە، ھەر خوا خۇي دەزانىت چۈن نرخی بۇ كەرەسەكانى دابىنىت.

به شش دووهم

سه ركه و تنى تاييه تى

خووی به کم دهستیشخه به

پرنسپھەكانى خۇيىنىن

ھېچ راستىيەك لەۋە ئاشكراتىرىيە كە مەرۇف دەتوانىت بە ھەول تەقەلاي
ھۇشيارانەي خۇيەۋە ژيانى خۇي پېشېخات

ھېنرى داڧىد پۇرۇ

كە ئەم كىتېبە دەخۇيىتەۋە ھەولېدە لە خۇت جىبابىتەۋە. ھەولېدە
ھەس وھۇشت بىخەيتە سوچىكى بىمىچى ژوورەكەۋ لەۋيۋە خۇت بىيىت. بە چاۋى
ئەقلى لەۋيۋە خۇت بىيىنە كە دەخۇيىتەۋە. ئايا دەتوانىت ۋەكو كەسىكى دىكە
تەماشاي خۇت بىكەيت؟

ئىنجا ئىستا ھەولى شىكى دىكە بىدە. بىر لەۋ مەزاجە بىكەرەۋە كە ئىستا
تېيىدايت. ئايا دەتوانىت دىارى بىكەيت؟ ھەست بە چى دەكەيت؟ دۇخى ئەقلى
ئىستاي خۇت چۇن ۋەسەف دەكەيت؟

ئىستا ماۋەي يەك خولەك بىرېكەرەۋە لە چۇنىتى كاركردى مىشكت. ئايا بىدار
ۋ خىرايە؟ ئايا ھەست بەۋە دەكەيت كە دووكرەت بويت لەنىۋان ئەم راھىئانە
ئەقلىيەۋ ھەلسەنگاندى ئەنجامەكەيدا؟ ئەم كارانەي كە ئەنجامەكەياندى تەنيا لە
تواناي مەرۇفدان. سەرۋەر تايبەتن بە مەرۇف. گىانلەبەرەكانى دىكە ئەم توانايەيان
نىيە. ئىمە بەم توانايە دەلىين خۇ – ئاگايى ياخود بىركرىدەۋە لە پىرۇسەي
بىركرىدەۋەي خۇت. لەبەر ئەمەيە مەرۇف زالە بەسەر ھەمو شىكى جىھاندا ۋ
دەتوانىت نەۋە لەدۋاي نەۋە پىشكەۋىتى گىرنگ بەدەست بەيىت. ئىمە بىرىتى نىن لە
ھەستەگانمان. بىرىتى نىن لە مەزاجەگانمان. تەنانەت بىرىتىش نىن لە بىرۇكەگانمان.
ئەۋ تاقە ھەقىقەتەي كە دەتوانىن بىر لەم شتانە بىكەيتەۋە، جىامان دەكاتەۋە لەۋ
شتانە ۋ لە دىنای ئازەلانىش. خۇئاگايى توانامان دەداتى بىچىنە ئەۋلاۋە ۋ تەنانەت
بىر لەۋەش بىكەينەۋە كە چۇن خۇمان دەيىنىن كە چۇن پارادىمەكەي خۇمان
دەيىنىن – كە گىرنگىرىن پارادىمى كارىگەر بونمانە.

كارىگەر بىيەكانى خۇئاگايى تەنيا ھەر لەسەر ئاراستەۋ ھەلسوكەۋتەگانمان نىن،
بەلكو كارىگەر تىيان لەسەر ئەۋەش ھەيە كە خەلگانى دىكە چۇن دەيىنىن. خۇئاگايى

نەخشە تۈپە لەسەر سىرۇشتى راستەقىنەي رەگەزى مەۋۇ.

لەراستىدا ھەتتا ئەم مەسەلەيە بەھەند وەرنەگىرەن (چۈن خۇمان و خەلگانى دېكە دەبىينىن) ناتوانىن لە بەرامبەرەكەمان تىبگەين كە چۈن خۇيان دەبىينىن و ج ھەستىكىان ھەيە دەربارى خۇيان و جىھانەكەيان. تۇنەگەر ئەمە دەربارى من نەزانىت ئەوا لە روانگەي نىازو تىگەپشتەكەنى خۇتەۋە لىكدانەۋە بۇ ھەئسوكەۋتەگانم دەكەيت، كەچى بەخۇيشت دەئىت مەۋفىكى بابەتى.

ئەم بەھەند وەرنەگىرتن و لىك تىنەگەپشتە تۈانا تايبەتەكەنى خۇمان و تۈانى پەيۋەندىكردن بە خەلگىشەۋە سىنوردار دەكات. بەلام لەرىى خۇ ئاگاپەۋە، كە تۈانىكە سەرومەر مەۋفانەيە، دەتۈانىن چاۋبە پارادىمەكانماندا بۇخىيىنەۋە تا بزانىن ئايا لەسەر بناغەي راستىيەكان دامەزراۋن پاخود لەسەر پەرسىيەكان، پاخود دەرنەجامى بارودۇخەكان و خۇراھىنانەكان.

ئاۋىنە كۆمەلەيەتتەكە

مەبەست لە ئاۋىنەي كۆمەلەيەتى راۋبۇچونى خەلكە لەسەر تۇ، ئەم قسانەي كە لە پاشىلە و بەرەۋو پۈۋ پىتى دەئىن. ۋەكو ئەم ئاۋىنەيە ۋايە كە لە سىرك و كەرنەفالىكاندا ھەن و كە تەماشاي خۇتى تيا دەكەيت ۋىنەيەكى پىكەنىناۋى و دزىۋ دەبىينىت. ئاۋىنە كۆمەلەيەتتەكە بىرىتتە لە پارادىمى ئىستاكەي كۆمەلگاۋ لەۋ بىرۋبۇچون و لىك تىگەپشتەي كە ھەيەتى، ھەروەھا لە پارادىمى خەلكەكەي دەروپەرمان، جا ئەگەر ئىمە تەنيا لەم ئاۋىنەيەۋە خۇمان بىينىن، ۋەك ئەۋە ۋايە تەماشاي ئاۋىنە شىتەكە بىكەين.

"ھەرگىز لەكاتى خۇيدا ناپەيت"

"ئەرى بۇچى ھەرگىز ناتوانىت شتەكان بە پىكۈپىكى دابىنىت"

"ھەي و نەبى تۇ ھونەرمەندىت"

"بەقەد مانگاۋەك دەخۇيت"

"چۈن دەرخۇيت؟ ئەقلم ناپىرى"

"مەسەلەكە زۇر ئاسانە، بۇچى تىناگەيت؟"

ئەم تىپروانىنانە تىپروانىنى رەھان و لە سىياقى راستەقىنەي خۇيان دەرخون

رەنگدانەوۋە نىن بەلكو بۇچوونن. لىكدانەوۋە خولياكان و خالە لاوازەكانى كەسەكەيە و زياتر بايەخ بە تىكرەنەكان دەدات وەك لەوۋە رەنگدانەوۋە راستەقىنەكەي كەسەكە بېيىت.

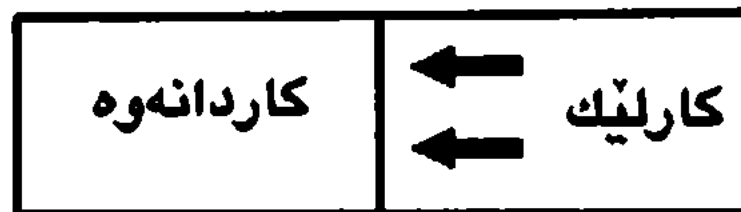
رەنگدانەوۋە پارانىمە كۆمەلەيەتتەكەي ئىستا پىمان دەلىت كە مەرۇف زياتر كەوتۇتە ژىر دەوروتەئىسىرى بارودۇخەكان و خۇراھىنانەكانەوۋە. گومانى تىدا نىيە كە خۇراھىنان (راھاتن لەسەر شتىك) رۆلىكى ئىجگار مەزنى ھەيە لەسەر ژيانمان، ئەمە راستىيەكە و نكولى ئى ناگىت. بەلام ئەگەر بلىت كە ئىمە تەنيا بەرھەمى ئەم خۇراھىنانەين و ھىچ دەسەلاتىكان بەسەرىدا ناشكىت، مەسەلەيەكى دىكەيە و نەخشەيەكى تەواو جياواز دەخولقىنىت.

لەراستىدا ژمارەي نەخشە كۆمەلەيەتتەكان سىانن — واتە سى دانە تىۋرى ھەن كە بۇ لىكدانەوۋە سىروشتى مەرۇف، زۇر ناسراون و خەلكەكە بە شىۋەيەكى گشتى ئەم سى تىۋرىيە قىبولە ج بە تاك و چ پىكەوۋە. تىۋرى يەكەم؛ ھەتمىيەتى بۇماوۋەي دەلىت باپىرانت بەرپىسىرى رەفتارى تۆن. كە تورپەي دامنادەگىت خەتاي ئەوانە و خەسلەتتەكە لە (دى. ئىن. ئەي) يەكەماندا. ئەم خەسلەتەي تورپەي يە نەوۋە بە نەوۋە دەروات و ئىمە لە باوو باپىرانمەوۋە تووشى دەيىن. رەگەزىش لەم روودەوۋە رۆلى بەرچاۋى ھەيە. بۇ نەمۇنە تۆ ئەگەر بە رەجەلەك ئايرلەندى بىت ئەو خەسلەتەي تورپەوۋەنەت زياتر تىدا دەردەكەوۋىت چۈنكە ئايرلەندىيەكان بەشىۋەيەكى گشتى تورپەن.

ھەتمىيەتى دەروۋنى: ئەم تىۋرىيە دەلىت رەفتارى تۆ ھەرچىيەك بىت باوك و دايكت وايان ئى كردويت. نەزمون و بەسەرھاتەكانى قۇناغى منالى كاريگەرى قولىان ھەيە لەسەر پىكھاتە و ئاراستەكانى كەسايەتى مەرۇف. بۇ نەمۇنە كەسىكى شەرمەن بىت و تواناي رووبەرووۋەنەوۋە جەماۋەرت نەبىت دىنبايە دايك و باوكت وايان پەرۋەردە كردويت. ئەو كەسەي كە ئەگەر ھەلەيەكى لەدەست بىقەومىت يەكسەر ھەست بە تاوانىكى گەورە دەكات، ھۆكارەكەي ئەوۋەيە كە لە قولايى ناخىيەوۋە ھەست بەو كاريگەرىيانە دەكات لەسەر وىزدانى كاتىك كە لاوازو بى توانا بووۋە و لە ھەمو شتىكا پىشتى بە خەلكى دىكە بەستوۋە، بىرى دەكەوۋىتەوۋە كە چۆن جاران ئەگەر كەموكۆپىيەكى ئى دەربكەوتايە لە مەسەلەيەكدا چۆن وىزدانى خۇي سزاي دەداو پەراۋىز دەخراۋ بەراۋرد دەكرا بە كەسىكى دىكە.

خەتەپپەتەننى ئىنگەي، ئەم تېۋرەپە دەئەت ھۆكەرى سەرەكى بارودۇخى ئىستە لە ئەستەننى ئىنگە كەسەننى دەۋرەپەرتە - بەرپەۋەپەرتە، ھەسەرەكەت، ھەرزەكەرە لەخۇ باپپەكە، پاخود رەنگە بارودۇخى ئابورى و سىياسى ۋەتەكەت ھۆكەرەكە بن. ۋاتە لەو ئىنگەپەي دەۋرەپەرى تۇدا كەسەك پاخود شەتەك بەرپەرسىارى ئەم دۇخەي ئىستە تۇن.

شىۋى باسە كە ھەركام لەو سى تېۋرەپە لەسەر تېۋرەپەكەي (كارلەك/ كاردانەۋە) داپنۇراۋە. كە زۇرچار ئىمە دەپپەستەپە ۋەتە تەپكەردەۋە بەناۋەپەكەي پافلۇ لەسەر سەك. پەختەي ئەمەش دەئەت ئىمە ۋە فەركەراۋىن ۋە راھاتەۋىن (ناچەركەراۋىن) كە بەرامبەر ھەر كارلەكەك كاردانەۋەپەكەي دىپەركەراۋەن ھەپەت.

ئەم تېۋرەپەنەي باسەن كەردن تا چەند دەتەۋەن بە ۋەدى ۋەسەي ئەركەكان ۋە كەركەپەكەننى ئىنگەمان بۇ كەن؟ ئەم ئاۋەپەنە تا چەند دەتەۋەن ۋەتە راستەپەنە بى كەردەكەي سەۋەتەي مەۋەمان نىشان بەن؟ ئاۋەپەنە لەۋجەۋە پەشەتەنەن كە خۇپان خۇپان بەدى دەپنەن؟ ئاۋەپەنە ئەم بەنەۋە پەنسىپەنە دامەزەۋەن كە ئىمە كەركەپەكەن ۋە دەسەتەكەنەن لە ناخى خۇماندا ھەستە پەدەكەن؟

لەئەۋەن كارلەك ۋە كاردانەۋە

بۇ ۋەلەمانەۋەي ئەم پەرسەپەنە با پەكەۋە تەماشەي بەسەرەتە سەرنەچەكەشەكەي (فەكتۇر فەنكەل) كەن.

فەكتۇر فەنكەل، ۋەك كەسەكەي پەرومەكەراۋ بە پەنسىپەكەننى دەۋەنەنەي شەۋەسەي فەۋەپەي، باۋەپە تەۋەي بە خەتەپپەتە ھەۋە كە دەئەت رەۋەۋەكەننى قۇنەي مەنەپەت كەردەكەنە سەر كەسەپەتەي ۋە رەفەتەرت ۋە بە شەۋەپەكەي بەنەپەتەي ئەنەت كەنەۋەلەكەن. سەۋە ۋە پەۋەمەكەننى ئەنەت دىپەي كەۋەن ۋە ھەپەي ۋەتە پە

ناكرىت لە ئاستياندا. (فرانكل) یش ھەم دەروناس بو ھەم جولەكە بو. لە ئۆردوگاكانى مەرگى ئەلمانىي نازىدا زىندانى گراو ئەزمونى ھىندە سەخت و ترسانگى بەسەرداھات كە مرۇقى ئاسايى ناوېرىت بىانھىنئىتە بەرچاوى خۇي. ھاوسەرەكەي و براكەي و باوكىشى و دايكىشى ھەمويان لەناوچون.

ھەندىكىان لە ئۆردوگاكدە مردن و ھەندىكىشىيان رەوانەي فرنەگان گران و سوتىنران. ھەمو خىزانەكەي لەناوبران، بىجگە لە خوشكەكەي. فرانكل خۇيشى ئەوئەندە ئەشكەنجە دراو سوگايەتى پىگرا كە لە ژماردن نايەن. ھەمو چركەيەكيش بەتەماي ئەوئەبو لە فرنىكدە بيسوتىنن ياخود ببىتە يەككە لەو رزگاربانەي كە ئەركيان برىتى بو لە كۆكردنەوئەي لاشەي كۆزراوكان و لاگردنى خۆلەمىشى سوتىنراوكان.

رۇژىكىان كە لە ژوورىكى تەنگەبەردا بە رووتوقوتى دانرابو، بەرە بەرە دركى بە شتىك كەرد كە دواتر خۇي ناوى ئى نا "نازادىي كۆتايىەكانى مرۇف". واتە ئەو نازادىيەي كە تەننەت نازىيەكانىش ناتوانن نامەحرۇمى بكەن لىي. زۆردار دەتوانىت دەوروبەر و زىنگەكەي مرۇف بە تەواوى بخاتە ژىر گۆنترۆلى خۇيەوئە و چۆنى بویت وای ئى بكات. ھەرچىيەكى بویت لە جەستەي مرۇف دەتوانىت بىكات. بەلام، وەك فىكتۇر فرانكل بۆي دەركەوت، ناتوانىت وات ئى بكات تواناي چاودرىرى كەردنى خۆتت نەبىت. واتە ناتوانىت ھەستى خۆئاگايى لە مرۇفكە بەسەنئەوئە. فرانكل دەيتوانى لە ناخى خۆيدا بىريار بدات مەسەلەكانى دەوروبەر چۆن كارى تىبكەن. پانتايى نىوان كارلىكەرەكەو كاردانەوئەي ئەم بەرامبەر كاردانەوئەكە شتىكە ھىز و نازادىيان تىدايە. نازادى و ھىزى ھەلئىزاردنى جۆرى كاردانەوئەكە.

لەم ئەزمونەيدا، فرانكل خۇي لە چەندىن ھەلئىستى جۆراوجۆردا دەھاتە پىش چا. بۇ نمونە وای خۇي دەھاتە بەرچاو كە لە ئۆردوگاكدە نازادكراوئە و دەرس بە خويندكارەكانى دەلئەوئە. خۇي دەھاتە پىش چاو كە لە ھۆلى دەرسوتتەوئەدا باسى ئەو ئەزمون و بەسەرھاتانە بۆ خويندكارەكانى دەگىرپىتتەوئە كە لەكاتى ئەشكەنجەدانىدا فىريان بوبو.

فرانكل لەرىي زنجىرەيەك لەو مەشق و راھىنانە ئەھلى و وىژدانى و رەوشتىيەوئە و ھەرودھا لەرىي بەكارھىنانى بىرەوئەرىي خەيالەوئە نازادىيە

ساکارمگەى خۆى پەپرمو دەکرد کە وردە وردە نەش و نەماى دەستپېگرديو، بەمەش وای کرد بتوانیت لە پاسەوانانى زیندانەکە ئازادتر بێت؟ پاسەوانەنانى زیندانەکە ئازادى زۆریان ھەبو. بواری ژيانى ھەبو لە چوارچێوەى دەورووبەرەگەياندا شت ھەلبېژرێن، بەلام ئەو لەوان ئازادتر بو، توانای زياترى ھەبو سود لەو ئازادىيەى وەرگریت. ئەمە وای ئى کرد بېتە ئىلھامبەخش بۆ دەورووبەرەگەى، تەنانەت بۆ ھەندىک لە پاسەوانەکانى و درێژکردنى دەستى پارمەتى بۆ خەلکانى دیکە بۆ ئەووى بتوانن سەربارى کوێرمو مەريپەکانیش، واتایەک بدۆزنەو و لەناو زیندانیشدا ھەست بە سەربەرزى و رێزى خۆيان بکەن.

فرانکل لەو پەرى ناخۆشى و ھەستکردندا بە سوکایەتى، توانى سود لە توانا بى ھاوتاکەى مەرف وەرگریت کە خۆئاگایى پە و پرنسیپى سەرمگى بدۆزیتەو لە سەرشتى مەرفدا، پرنسیپى ئەووى کە لە ماوى نىوان کارلېک و کاردانەمدا مەرف ئازادى ھەلبژاردنى ھەپە (ئازاد ئەووى چى ھەلدەبژریت).

بەھرە سەرشتىيەکانمان کە بەراستى دەمانکەنە مەرفى بى ھاوتا، لەناو ئەو ئازادىيەدان، چونکە ئیمە بىجگە لە توانای درک بە خوکردن توانای خەپالکردنیشمان ھەپە کە توانایەگە و امان ئى دەکات بتوانین وینەپەک بخولقینین لەدېوى ئەودېوى واقىيەگەى ئىستامان. ھەرومەھا خاومنى وێژدانیشین – واتە درککردنە ھولەگەى ناخ بە راست و ھەلە و درککردنى ئەو پرنسیپانەى ژيانى ئیمەيان کۆنترۆل کردوو و ھەرومەھا بزانی ھزو کردارمگانمان تا چەند لەگەلئاندا دەگونجین. ھەرومەھا ئیمە خاومنى وىستى سەربەخۆین. واتە توانای کارکردن و بپاردان لەسەر بناغەى خۆئاگایى خۆمان و ئازاد لە ھەمو کارلېکەرمگانى دیکە.

ھەمو زیندەمورمگانى دیکەى سەرشت، بە گياندارە بالآ زېرمگەکانیشەو لەم بەھرانە نامەحرومن و ئەگەر زاراومگانى دنیای کۆمپيوتەر بەکاربھێنین دەلێین ئەمانە لە چوارچێوەى غەریزەو مەشقەکاندا پڕۆگرام کراون و دەتوانریت لەرێى مەشق و راھینانەو وایان ئى بکرت ببنە بەرپرسىار، بەلام ناتوانن بەرپرسىارىتى راھینانەکە بگرنە ئەستۆ و ناتوانن ئاراستەى بکەن. ناتوانن پڕۆگرامەکە بگۆرن و تەنانەت لێشى بى ناگان.

بەلام ئىمەي مەرۇف لە سايەي ئەو نىعمەتە سروشتىيانەو، دەتوانىن پەرۇگرامى تازەي وا بۇ خۇمان بنوسىن كە بە تەواوي دووربىن لە غەرىزەكان و راھىيانەكانمان. ھەر لەبەر ئەمەيە تۈناناكانى ئازەلان تارادەيەك سنوردان و تۈناناكانى مەرۇف سنورىان نىيە، بەلام ئەگەر وەك ئازەل بژىن و شوپىن غەرىزە و ژىنگەو بارودۇخەكەمان بىكەوين و بىرەوەرپىيە دەستە جەمەيەكانمان سەرچاۋەمان بن ئەوا بە دۇنيايەو ئىمەش سنوردان دەبىن.

لەرستىدا سەرچاۋە بىنەرەتپىيەكەي ئەم پارادىمى خەتمەيەتە دەرەنجامى لىكۇلىنەو و شەرۇفەكردنى گىانلەبەرانى وەكو مشك و مەيمون و سەگ و كۆترە و ھەرومھا ھى لىكۇلىنەوئەيە لە خەلگانى دىكە كە نەخۇشى دەرۈنى و دەماريان ھەيە. لەكاتىكدا ئەم لىكۇلىنەوانە رەنگە ھەندىك سودى دىيارىكراو بە شەرۇفەكاران بگەيەنيت، بەلام مېژووي مەرۇف و ھىزى خۇئاگايىمان بۇمانى دووپات دەكەنەو كە ئەم نەخشەيە بە ھىچ شىۋەيەك ناتۈنيت سروشتى مەرۇف وەسف بىكات.

نىعمەتە سروشتىيە بى ھاۋتاكانمان ئىمە جىادەكەنەو لە دىياي ئازەلان و ھەتا زىاتر سود لەو نىعمەتانە وەرېگرىن و برەويان بى بىدەين، زىاتر دەتوانىن تۈنا مەرۇپىەكانى ناخى خۇمان بەدى بەيىنن، چۈنكە ماۋەي نىۋان كارلىك و كاردانەو مەزنىرەن تۈناي ئىمەي تىايە. تۈناي ھەلېزاردن.

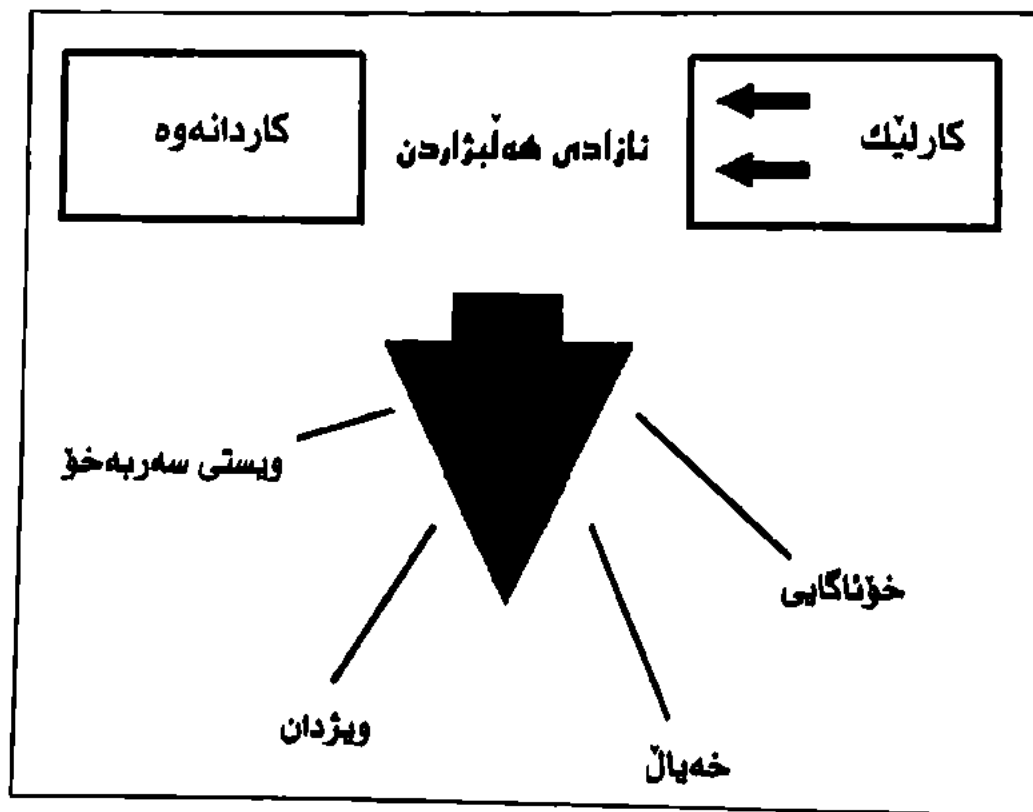
گىيانى دەستپىشخەرى چىيە؟

لە چۈارچىۋەي دۇزىنەوئەي پرنسىپە سەرەكىيە گەۋھەرىيەكەي سروشتى مەرۇفدا، فرانكل نەخشەيەكى وردى بۇ خوى - مەرۇف داپشت. ئىنجا لەرپىي ئەو نەخشەيەوئەيەكەمىن و گرىنگرىن خوى مەرۇفە ھەرە كارىگەرەكانى خستە روو كە گىيانى دەستپىشخەرىيە.

لەكاتىكدا ئەم وشەيەيەكىكە لە وشە ھەرە بەناۋبانگەكانى ناو ئەدەبىياتى زانستى كارگىرپى، بەلام ھىشتا لە زۇربەي قاموسەكاندا نەئوسراۋە. گىيانى دەستپىشخەرى تەنيا ھەر ئەوئەي نىيە جەۋەي مەسەلەكە بگىرەتە دەست. بەلكو ماناي ئەۋمەيە كە ئىمە مادام مەرۇفەين، خۇمان بەرپرسىياري ژيانى خۇمانىن. رەفتارەكانمان رەنگدانەوئەي بىرپارەكانمان نەك ھى بارودۇخەكانمان. ئىمە دەتوانىن ھەست و

سۆزىمان بىخەينە ژۇر رەكۇفى بەھاكەنەھە. ئىمە تەوانى دەستېشخەرى و بەرپىسارىتى دروستكردنى رووداومان ھەيە.

تەماشى وشەى بەرپىسارىتى بىكە لە زمانى ئىنگىلىزدا. رىسپۇنسىبل – لە دوو وشەى رىسپۇنس (كاردانەھە) و (تەوانا) ھەرگىراو. واتە تەوانى كاردانەھە. تەوانى ھەلپزاردنى كاردانەھەكەت. ئەوكەسەى كە خاوەنى گىيانىكى بەرزى دەستېشخەرىيە ئەو بەرپىسارىتىيە دەزانىت. ھەرگىز لۇمەى بارودۇخ و مەرجەكان و خۇراھىنانا ناگات سەبارەت بە رەفتارىان. چۈنكە دەزانىت رەفتار دەرەنجامى ھەلپزاردنىكى ھوشيارانەيە، كە زياتر پابەندى بىنەماكانە نەك بەرھەمى بارودۇخەكان كە ھەست و سۆز دروستى كردون.

نەمۇنەى گىيانى دەستېشخەرىيى

ئىمە لەبەرئەھەى بە سروشت دەستېشخەرىن، كەواتە ئەگەر ژيانمان بىرىتى بو لە بارودۇخەكە و خۇراھىنانەكان، ھۆكارەكە ئەھەيە ئىمە بە بىپارى ھوشيارانە ياخود بە ھەلە، بىپارمان داوہ ئەو شتانە بەھىز بىكەين بۇ ئەھەى كۆنترۇلمان بىكەن. بىپارى لەھوجۇرە كاردانەھەيە. مەرفى گارلىكراو زۇرجار دەكەويتە ژۇر كارىگەرى ژىنگە فىزىيەكەيەھە. ئەگەر كەش وھەوا باش بىت ئەويش باشە. ئەگەر

خراپ بېت كاردەكاته سەر مەزاج و رەفتار و چالاككىيەكانى. بەلام خەلكى دەستپېشخەر كەش و ھەواي خۇي لەگەل خۇيدا ھەلدەگرېت. باران بېت ياخود خۇرەتاو، ھىچ جىاوازييەك لاي ئەم دروست ناكات. مەرۇقى دەستپېشخەر مەرۇقىكە بىنەماكان ئاراستەي دەكەن. ئەگەر بىنەماكە ئەۋەبېت كارەكە بە چاكى ئەنجام بىدات ئەۋا كەش و ھەۋاكە ھەرچۇنىك بېت لاي ئەم ھىچ كارىگەرئىيەكى نابېت.

مەرۇقى كارلىكراو دەشكەۋىتە ژېركارىگەرىي ژېنگە كۆمەلەيەتەكەۋە (كەش و ھەۋا كۆمەلەيەتە). ئەگەر بەرامبەرەكە باش رەفتارى لەگەلدا بىكات ئەمىش باشە، ئەگەر خراپ بېت لەگەلدا، ئەمىش دەست دەكات بە بەرگرى لەخۇكردن و خۇپاراستن. مەرۇقى كارلىكراو ژيانى سۆزدارىي خۇي لە روانگەي ھەلسوكەۋتى خەلكىيەۋە دروست دەكات. ھىز دەبەخشىت بە لاۋازىي خەلكانى دىكە بۇ ئەۋەي كۆنترۇلى بىكەن.

تەنبا مەرۇقى دەستپېشخەر دەتۋانىت گۆزمەكان بىخاتە ژېر ركىقى بەھاكانەۋە. مەرۇقى كارلىكراو دەكەۋىتە ژېر كارىگەرئىيەكانى ھەست و بارودۇخ و دەۋرۋەر و مەرجهكانەۋە. بەلام مەرۇقى دەستپېشخەر لەژېر ئاراستەي بەھاكاندايە. ئەۋ بەھايانەي كە ھەلقۇلاۋى ناخن و بە چاكى بىريان لى كراۋەتەۋە ھەلبىزىردراۋن.

لەراستىدا مەرۇقى دەستپېشخەر ئەگەر كارلىكە دەرەكىيەكانىش ماددى بىن ياخود كۆمەلەيەتە بىن ياخود دەروۋنى، كارىان تىدەكات. بەلام چۇنىتى كاردانەۋەكانىان (ھەستى بىن ياخود نەستى) جۇرە كاردانەۋەمىكەن بەھاكان ئاراستەيان دەكات.

ۋەك ئىلىيانۇر رۇزفلىت دەلىت: "كەس بەبى رىزامەندىي خۇت ناتۋانىت ئازارت بى بگەيەنىت" و بە دەردى گاندى دەلىت: "كەس ناتۋانىت رىزى خۇت لا كەم بىكاتەۋە ئەگەر خۇت رىگاي بى نەدەمىت". رازىبون و قىۋلگىردى ئەۋەي بە سەرمان دىت زۇر لە خودى روۋداۋەكان زىاتر ئازارمان دەدات.

مىن دەزانم قىۋلگىردى ئەم راستىيانە كارلىكى ئاسان نىيە، چۈنكە ئىمە سالىھەي سالىھە بەدبەختى و ناخۇشىيەكانى ژيانەمان خىستۇتە ئۇبالى بارودۇخ و رەفتارى خەلكانى دىكەۋە. بەلام ھەتاكۋ ددان بەۋەدا نەنىم كە بارودۇخى ئەمەرۇي خۇم ئەنجامى بىرپارەكانى دۋىنى خۇمە ناتۋانم بە مەمانەۋە بلىم ئەۋا بىرپارم دا شتىكى جىاۋاز ھەلبىزىرم. جارىكىيان كە لە (سكرامانتۇ) لە موحازەرمەكەدا باسى گىيانى دەستپېشخەرىم دەكرد و لە گەرمەي قىسەكرىندا بوم، ژنىك ھەستاپە سەرپى و زۇر

بە توندى قسەي كىرد. ھۆلەكەش قەرەبالغ بو، ھەمو ئاۋريان ئى دايەۋە و ئەۋىش يەكسەر ھەستى بە ئىجراجىۋونىكى زۆر كىردو دەستبەجى لە شوۋىنى خۇي دانىشتەۋە. بەلام وادىاربو نەيدەتۋانى خۇي كۆنترۇل بىكات، لەبەرئەۋەي ھەر قسەي لەگەل دەۋرۋبەرەكەي خۇيدا دەگىردو زۆر خۇشحال دىاربو.

مىنىش زۆر مەبەستەم بو مەسەلەكە تىبگەم بۆيە خواخوام بو زوو موحازەرەكە تەۋاۋ بىت و يەكسەر چوم بۇلاي و داوام ئى كىرد مەسەلەكەمان تىبگەيەنىت.

لە ۋەلامدا وتى: "ئەگەر بىلنم باۋەرم پى ناكەيت" ئىنجا تۋنى دەنگى بەرزىتر كىردەۋە وتى: مەن ھەمو كاتەكەم ۋەكو پەرستارىك بە خىزمەتكىردنى كابرايەكەۋە خەساردەكەم، كە باۋەرم ناكەيت چەندە پىنەزان و لە ھەمۇشت ناپازىيە. ھىچ ئىشكىكى مەنى بەدل نىيە. لە ھەمو تەمەنىدا تەنبا يەك جارىش سوپاسى نەگىردوم، نەك ھەر ئەۋە، بەلگۈۋا ۋەمزانى ھەرنىم. ئەم كابرايە زىانى ئى كىردوم بە دۆزەخ و ھىچ شوۋىنىك نىيە ھەستى خۇمى تىبا دەربىرم لەناۋ خىزانەكەم زىاتىر. مەن و پەرستىارەكانى دىكە تەۋاۋ گىرمان خۋاردۋەۋە بەدەستىيەۋە و ئەمانەۋى دوعاى ئى بىكەين خۋابىكۈزىت.

كەچى تۆ بە ھەمو جورئەتىكەۋە دەلىت گۋايە ھىچ شتىك ناتۋانىت بەبى رەزامەندى خۇم نازارم بدات و زىانم پىبگەيەنىت و ئىمە خۇمان ئەۋ زىانەمان ھەلېزاردۋەۋە كە تىايدا دەزىن. بۆيە مىنىش لەناچارىدا ھەئسام و وام كىرد. شىۋازىكى دىكە نەبو گوزارشت لە بىزارى خۇمى پىبگەم بەرامبەر بەۋ قسەيەي تۆ.

بەلام دواتر بە قولى بىرم لە مەسەلەكە كىردەۋە و پىرسىارم لە ناخى خۇم كىرد كە ئايا ئاخۇ مەن ھىزو تۋاناي ئەۋەم ھەيە كاردانەۋەكانم ھەلېزىرم ؟

كاتىك كە چۈمە بىنجو بناۋانى مەسەلەكەۋە و بۆم دىركەۋەت بەللى ئەۋ ھىزو تۋانايەم ھەيە و كە بۆم دىركەۋەت خەتاي خۇمە ئەم زىانە ناخۇشەم ھەلېزاردۋەۋە، ئىتر ھەستەم بەۋ راستىيە كىرد كە دەتۋانم رىگاپەك ھەلېزىرم ھىندە كۆل نەبىم. لەۋ چىركەساتەدا بو كە ھەستامە سەرىپى. ھەستەم كىرد ۋەك ئەۋ دېۋە وام لە زىندانى ناۋ قۇرىپەكە ھاتىبەتە دىرىۋ ھەزم كىرد پىر بە دىنيا ھاۋار بىكەم بلىم مەن نازادو سەربەستەم. مەن لە زىندان ھاتۋەتە دىرىۋ ئىتر لەمەۋلا كەس ناتۋانىت بە ھەلسۈكەۋەتى خۇي كۆنترۇل بىكات."

ئەو ئازارەي كە دەيچىزىن، ئازارى ئەو شتە نىيى كە لىمان روودەدات، بەلگو ئازارى كاردانەوكانمانە بەرانبەر ئەو شتانە. بىگومان زۆر ئاسايىيە و كەس نكۆلى لەو ناكات كە ھەندىك (شت) لەرووى ئابورىيەو ئازارمان دەدات و ھەندىكى دىكە لەرووى جەستەيەو زىانمان بىدەگەيەنەت.. بەلام ھەرگىز پىويست ناكات كەسايەتيمان و ئاسنامە بىنەپەتەيەكەمان زىانيان بىگات. لەراستىدا ئەو ئەزمونە سەختەكانمان كە دەبنە مەحكە و كەسايەتيمان ديارى دەكەن و ھىزەكەي ناخمان پتەو دەكەن و ئازادى ئەوەمان بى دەبەخشن كە لە ھەلۆستە دژوارەكانى ئايندەدا چۆن رەفتار بكەين و كەسانى دىكەش ھان دەدات لەسەر ھەمان رىياز بپۆن.

فرانكل يەككە بو لەو خەلكە زۆرەي كە توانىيان لە بارودۆخە سەختەكاندا ئازادى تايبەتى خۆيان برەو بپەدەن بۆ رزگار كردن و ھاندانى خەلكانى دىكە. ژياننامەي دىلەكانى جەنگى فېتنام بەلگەنامەيەكى دىكەيە كە روونى دەكاتەو ئەو ئازادىيە تايبەتەي مەروۇف چ ھىزىكى گەورەي ھەيە لە ھەرچەرخاندنى مەروۇفدا و بەكارھىنانى ئەو ئازادىيە بە شىوہەيەكى بەرپرسىارانە و راست و دروست چۆن دەتوانىت كاربكاتە سەر كەلتورى زىندان و زىندانىيەكانى جاران و ئىستاش.

ھەر يەككە لە ئىمە رۆزىك لە رۆژان كەسىكى ناسىوہ كە ھەرچەندە بارودۆخى زۆر سەخت و دژوارىشى رووبەرەو بۆتەو، كە رەنگە نەخۆشىيەكى قورس بوبىت يان پەككەوتنىكى گەورە، كەچى ھەر ورەيەكى بەرز و جوانيان ھەبوو. پابەندبونيان بەو ورەو گيانەو بونەتە سەرچاوەي ئىلھام بۆ ئىمە. ھىچ ھەستىك لەو بەھىزتر و تەمەندىزتر نىيە كە ببىنەت كەسىك بەسەر ئازارو كىشەو موعانائەكانىدا بەرزبۆتەو لە بارودۆخەكە بەھىزتر بوو و تىي پەپاندوو و ھەلگر و گوزارشكەرى بەھايەكە جوانى و بەرزى و ئىلھام دەبەخشىت بە ژيان.

يەككە لە قۇناغە سەرنجراكىشەكان و پەر لە واتا قولەكانى ژيان ئەو ماوہيە بو كە مەن و ساندراي ھاوسەرم لەگەل ھاوپرەيەكى زۆر نەزىك و خۆشەويستى ساندرادا بەسەرمان برد. ھاوپرەيكەي ناوى (كارۆل) بو كە دووچارى نەخۆشى شىرپەنجە بوبو. كارۆل دەستە خوشكى ساندرا و ھاوپرەي دىپرىنى بو. ماوہى بىست و پىنج سالى رەبەق يەككە بو لە ھاوپرە ھەرە نەزىك و خۆشەويستەكانى ساندرا.

لە قۇناغە كۆتايىيەكانى نەخۆشىيەكەي كارۆلدا، ھاوسەرەكەم ھەمىشە لەلەي

دهمایه وه و یارمه تی ددها له نوسینه وهی بیره وه ریبه کانیدا. کاتیکیش که پاش نهو دانیشتنه دوورودریزو زحمه تانه دهگه رایه وه مائی زورر سه رسامی نیشان ددها بهرامبر به نازییه تی هاوړیکه ی و ناره زووی نه وهی که په یامی تایبته بۆ مناله کانی جی بهیلتیت که له قوناغه جیا جیا کانی زیاندا پیان بدریت.

کارۆل که مترین دهرمانی دژه نازاری ده خوارد، له بهر نه وه توانی تا نه ندازه یه کی زور پاریزگاری له توانا نه قلی و سۆزدارییه کانی خو ی بکات و پاشان به دهنگیکی نرم بیره وه ریبه کانی دهگیرایه وه بۆ نه وهی ساندرا بیاننوسیته وه. کارۆل خاوه نی گیانیکی دهستپیشخه ربو، نازابو، بایه خی به خه لکیش ددها تا نهو سنوره ی که بووه سه رچاوه ی ئیلهام بۆ زوریک له کهسانی دهو روبه ری.

من هه رگیز نهو رۆژه بیرناچیتته وه که بۆ به یاننیه که ی کارۆل کۆچی دوایی کرد. نهو رۆژه به قولی ته ماشای چاوه کانی کارۆلم کرد و هه ستم به نازاریکی بی کوتایی کرد که که سیک "دهیچیژیت خاوه نی به هایه کی گه وره یه. له چاوه کانیدا هه ستم به ره سه نی و میهره بانی و هاوکاری و خزمه تگوزاری و خوشه ویستی و ریزو پیزانین کرد.

سالانیکی زور، من گه لیک جار پرسیارم له خه لکی کردووه که نایا جهندیان خه لکانی گرنگ و خاوه ن ئامانج و ناراسته ی مه زنیان دیوه له سه ره مه رگدا. کهسانی خزمه تگوزارو به سۆزو میهره بانی وا که له پیناوی خزمه تکردنی خه لکیدا شیوازی تایبته و بی وینه یان گرتوته بهر. تیبینیم کرد، له چواربه ش، به شیکی خه لکه که نهو نه زمونه یان هه بووه. کاتیکیش که لیم پرسییون ناخو جهندیان هه رگیز نهو که سانه یان بیر ناچیتته وه چونکه کاریگه رییان له سه ر نه مان هه بووه و بونه ته سه رچاوه ی ئیلهام بۆیان و هانیان داوون دهستپیشخه ری پیویست بۆ نه نجامدانی کاری جوامیرانه تر و پیشکه وتوتر. وه لامه که هه ر هه مان وه لامی پرسیار پیشو بو. له چوار به ش به شیکیان، واته هه ر هه مان ریژه که ی پیشو.

فیکتور فرانکل باوه ری وایه که زیان سی به های حه متی تیایه -- نه زمونی، واته نه ودی که لیمان رووددهات، خو لقی نه ر واته نه وهی که له واقیعه دا دروستی ده که ی و ناراسته یی، یاخود شیوازی کاردانه وه مان بهرامبر بارودوخه سه خته کانی وه که نه خوشیه کی گوشنده. نه زمونی تایبته تی خۆم له گه ل خه لکیدا بۆم ده سه لیلتیت که

گۆشەنىگەي فرانكل راستە - بەرزترینى ئەو بەھايانە، ئاراستەيىگەيە، واتە پارادىمەگە ياخود دروستكردەنەوگە. گرنگترىن مەسەلە لەو دەدايە كە چۆن كاردانەوهمان دەبىت بەرامبەر ئەزمونەكانى ژيان.

زۆرجار بارودۆخى سەخت دەبىتە ھۆى وەرچەرخانى پارادىمەكان، كە چوارچىۋەى نوئ بۆ شىۋازى جىھانبىنى و خۇبىنىن دەخولقۇنىت. ئەم تىپروانىنە ھەرە فراوانە دەبىتەرەنگدانەوھى ئەو بىنەمايانەي كە ھەمومان بەرزەكەنەوھ و ئىلھامان پىدەبەخشن.

چۆن خاۋەنى دەستپىشخەرى بىن؟

سروشتى بىنەرەتىمان ئەوھىە كە بىكەرىن نەك كار ئىكراو. مەرقۇ ئەگەر بىتوانىت خۆى كاردانەوھەكانى ھەئىبىزىرىت بەرامبەر رووداۋەكان ئەوا ھىزى ئەوھى دەبىت خۆى بارودۆخەكان بىخولقۇنىت. دەستپىشخەرى ماناى ئەوھ نىيە جىرپىن و شەرانى و ئىسك گران بىت. دەستپىشخەرى بىرىتىيە لەوھى درك بە بەرپىرسىارىتى خۇمان بىكەپن ئە دروستكردى رووداۋەكاندا.

من سالانىكى دوورودرىز كە ئامۇزگارى كەسىكم بىكردايە بۆ بەدەستەپىنانى كارىكى چاكتر، پىم دەگوت دەستپىشخەرى زىاتر و زىاتر نىشان بدە. پىم دەگوت شاپستەيى و زىرەكى خۆى تاقى بىكەتەوھ.

پىم دەگوتن پىشەسازى بىخوئىن و تەنانەت زانىارىپىش بەدەست بەئىنن دەربارەى كىشە تايىبەتەكانى ئەو دەزگايانەى كە ئەمان ھەزىان لىيەتى. پاشان بەجىدى لە خۇيان بىرسن بزىان چۆن دەتوانن چارەسەر بۆ ئەو كىشانە بدۆزەوھ. ئەمە پىى دەوترىت (فرۇشتى چارەسەر) و بىرىتىيە لە پارادىمىكى بىنەرەتى بۆ سەرگەوتن لە كارمەكتەدا.

ئەوانەى بەم شىۋەيە ئامۇزگارپىم كىردون، ھەمىشە ئامۇزگارپىيەگەيان قىبول بوو. زۆربەى خەلكەكە تىدەگەن كە ئەم شىۋازە يارمەتىدىرىكى كارپىگەرە بۆ دامەزىراندن و پلەبەرزبونەوھ. بەلام لەگەل ئەمەشدا زۆربەى زۆرىان ناتوانن ھەنگاۋى پىۋىست لە بوارى دەستپىشخەرىدا بىنن و وا بىكەن شتەكە رووبىدات.

"نازانم لەكوئ شاپستەيى و زىرەكى خۇم تاقى بىكەمەوھ."

"چۇن دمتوانم له پېشهسازى تېبگەم و ئاگادارى كېشەى دىزگاكان بېم؟ كەس پارمەتېم نادات."

"چۇن بزانم ئايا دمتوانم چارەسەر بۇ كېشەكان بدۆزمەوۈە پان نا؟"

زۆربەى خەلگى ھەمىشە چاومپروانى ئەومەن شتېك رووبدات، پاخود كەسېك بېت بايەخيان بېدات. بەلام ئەوۋى كە لە كۇتايېدا پۇستى باشى دەست دەكەوئەت ئەوۋىە كە گيانى دەستېشخەرىى ھەپە. ئەوۋى كە خۇى دەبېتە چارەسەر نەك بە سەرچاۋى كېشە. كەسېكە كە دەستېشخەرىى دەكات بۇ ئەنجامدانى ھەمو كارىكى پېويست و ھاوناھەنگى دەكات لەگەل بەھا راست و دروستەكاندا.

كاتېك لە مالى ئىمەدا كەسېك، تەنانەت منالە بچوكەكانىش، ھەلوئېستېكى نابەرپرسىارانە وەردەگرېت بەوۋى چاومپروان بېت كەسېكى دېكە كارىك بكات پاخود چارەسەرېك پېشكەش بكات. پىى دەلېين "(تكاپە واو و دال بەگاربھېنە) وزەو دەستېشخەرىى."

لەرستېدا، ھەندېك چار پېش ئەوۋى قسەكە لە دەممان بېتە دەرەوۈ دەلېت دىزانم.

ھاندانى كەسېك بەوۋى پابەندبېت بە ئامانجەكانى بەرپرسىارېتىپەوۈ سوكاپەتېكرەن نىپە بەو كەسە بەلگو رېزلىگرەتېتې. گيانى دەستېشخەرىى شتېكە لە سىروشتى مرۇف جىيانابېتەوۈ.

ھەندېك چار ھېزە بزوينەرەكەى ئەو گيانى دەستېشخەرىپە (ماسولكەكان) لە حالەتى مەت بوندا دەبېت، بەلام ھەپە و نەمردوۋە. كە تۇ رېز لە گيانى دەستېشخەرىى كەسېك دەگرېت، ماناى واپە ھەر ھېچ نەبېت لاپەنېكى روون و نەشېواۋى وېنەى ناو ناوېنە كۆمەلاپەتېپەكەى نېشان دەمەپتەوۈ.

بىگومان ئاستى كاملېونى كەسەكە مەسەلەپەكى گرنگە. كەس چاومپروى ئاستېكى بەرزى ھاوكارى ناكات لە كەسېك كە خۇى لەروۋى سۆزدارىپەوۈ پىشتى بە خەلگى دېكە بەستوۋە و سەرپەخۇ نىپە. بەلام بە دلنېاپەوۈ دمتوانېن سىروشتە بىنەرەتېپەكەى خۇى بېرېخەپنەوۈ و كەش و ھەواپەكى وا بىخولقېنېن مرۇف بىتوانېت ھەلەكان بقۇزېتەوۈ لە چارەسەركرەنى كېشەكاندا زىاتر پىشت بەخۇى بېسەتېت.

بکەر یان کارلێکراو؟

جیاوازی نیوان ئەوانەى شیوازی دەستپێشخەرى پەپرەو دەگەن و ئەوانەى کە شیوازی وا پەپرەو ناکەن، رێک وەک جیاوازی نیوان رۆژ و شەو وایە. مەبەستم ئەوە نەبە بۆ جیاوازی نیوان کاربەرییەکانیان بە رێژەى ۲۵٪ یاخو ۵۰٪، بەلکو باسی جیاوازییەك دەکەم کە دەگاتە ۵۰٪ زیاتریش، بەتایبەت ئەگەر کەسانى دەستپێشخەر — زەرەك و هوشیار بون و لە بەرامبەرەکانیان تیگەشتن.

مەسەلەکە پێویستی بە دەستپێشخەرى هەبە بۆ دروستکردنى هاوسەنگیى کاربەر لەنیوان بەرھەم و توانای بەرھەمەیناندا. مەسەلەکە پێویستی بە دەستپێشخەرییە بۆ برەودان بە حەوت خووەکە چونکە کاتێک سەرئێش لە شەش خووەکەى دیکە دەدەیت بۆت دەرەگەوێت کە هەمویان پەيوستن بە مەسەلەى دەستپێشخەرییەو. هەمویان داوات لێدەگەن تۆ دەستپێشخەرى بکەیت و ئەگەر چاومرێ بکەیت خۆت ببیتە ئامانجى کردەوێکەى خەلکانى دیکە ئەوا دەبیتە کەسێکى کارلێکراو. گەشەکردن و فرسەتەکانیشت پەيوستن بەوێ کە تۆ کام رێگا هەلدەبژێریت.

ماومێك لەمەوبەر من لەگەڵ کۆمەلێکدا کارم دەکرد کە پەسپۆرییەکان لەبەرى بیناسازیدا بو. ئەم کۆمەلە بریتی بون لە نوێنەرى بیست دەرگاى جیاواز کە هەرسێ مانگ جارێک کۆدەبۆنەو بۆ ئەوێ بە راشکاوى باسى فرۆش و کێشەکانیان بکەن.

ئەو کۆبۆنەومێ هەواکات بو لەگەڵ بىبازارییەکی گەورەدا، بەتایبەت لەم بوارەدا کە ناکامە خراپەکانى رەنگیان دابوووەو لە نابورى وڵاتدا بە شیوەیەکی گشتى. کە کۆبۆنەوێکە دەستى پێکرد، ئاشکراترین خاڵى هاوبەشى نیوانیان شکست و ناوێدێ بو. لە رۆژى یەکەمى کۆبۆنەوێکەدا پەرسىاریک دانرابو گفتوگۆى لەسەر بکەین کە دەتێت: "ئەو چى پە تووشى بویت؟ وریاکەرەوێکە چى؟ ديارە لەو ماومێدا دەرگاگان دووچارى زۆر کێشە بوون. گوشارەکانى دەورووبەر بەهێزبوون، بێکارى بەربلاوو، زۆرێکیش لەم کەسانە ناچاربون لەپێناوى پاراستنى دەرگاگانیاندا دەستبەردارى هاوڕێکانیان ببەن. لەکۆتایى ئەو رۆژەدا ئامادەبوون زیاتر هەستیان بە دارپوخان و ناوێدێ دەکرد.

لە دووهمین رۆژدا پرسیارەکەى کە دانرابو گەتوگۆى لەسەر بکەیت ئەمەبو: "لە نایندەدا چى روودەدات؟" ئێمە هەمو ئەگەر و پێشبینیەکانمان تەوتۆى کرد لەسەر ئەو گریمانەى کە ئەم بارودۆخە کاردەگاتە سەر نایندەیان. لە گۆتایى ئەو رۆژەدا نائۆمىدى زیاتر بایى گێشا بەسەریاندا و مەسەلەکە بەرەبەرە خراپتر دەبو بى ئەوەى هیچ هیوايەك لە ئاسۆدا دەرکەوێت. هەموانیش درکیان بەمە کردبو.

بەلام لە رۆژى سێیەمدا بریارمان دا جەخت بکەینە سەر ئەم پرسیارە ئەزىنەى "کاردانەووەکەى ئێمە چى دەبێت؟ ئێمە بەتەماین چى بکەین؟ چۆن دەتوانین جەلەوى دەستپێشخەریکردن بگرینە دەست؟".

لە دانیشتنەکەى سەرلەبەیانیدا باسى کاروبارەکانى کارگێرى و کەمکردنەوێ خەرجییەکانمان کرد. لە دانیشتنەکەى دوای نیوەرۆشدا باسى زیادکردنى پشکەکانمان کرد لە بازاردا و زۆر بە قوڵى لەو دوو مەسەلەى وردبۆینەو .. ئینجا بایەخى تاییبەتیمان دا بەو مەسەلەى کە خەسڵەتێكى روون و قوولێ پراکتیکیان هەیه، ئەو شتانەى کە قابیلی جێبەجێکردن. بەمجۆرە لە گۆتایى گۆبۆنەووەکەى ئەو رۆژەدا رۆحێكى تازە بایى بەسەرماندا گێشا کە لیوانلیوبو لە هیواو تێگەشتنى ئەزىنەى و سەرسامبون.

لەگۆتایى رۆژى سێیەمدا دەرەنجامى کۆنگرەکەمان لە وەلامێكى سێبەشیدا کورت کردووە بۆ ئەو رستەى کە دەپێرسى: "چالاکییەکانمان لە چ دۆخیکیان؟" بەشى یەكەم: ئەوەى کە رووبەرۆوى بۆینەو شتێكى باش نییه. ئامازەکانیش دەلێن مەسەلەکان بەردەوام روو لە خراپبۆنى زیاتر دەگەن پێش ئەوەى سەرەتاگانی چاکبۆنەو دەرکەون.

بەشى دووهم: بەلام ئەوەى ئێمە بە نیازین ئەنجامى بدەین شتێكى زۆرچاکە، چونکە کاروبارە کارگێرییەکان باشتر ئەنجام دەدەین و خەرجییەکان کەم دەکەینەو و پشکەکانیش زیاتر دەکەین و زیاتر بەشداریی دەکەین لە بازاردا.

بەشى سێیەم: بەمجۆرە چالاکییەکانمان لە جاران باشترن. دە ئیستا با بزانی مەروڤى کارلیکراو رای چى بەرامبەر بەم مەسەلەى هیواش کە. خۆت لەراستیەکان مەدزەرەو. رەنگە بتوانیت ماوەیەك لەسەر ئەم بیرکردنەو ئەزىنەى و شیوازی خۆهاندانە بەردەوام ببیت. بەلام ئەمەرو بێت یان سبەى ناچار

دەبىت رووبەرووى راستىيەكان بېيىتەوہ."

ئەمەيە جياوازييەكەي نىوان بىرگىرنەوہى نەرىنى و دەستپىشخەرىي. ئىمە بەراستى رووبەرووى راستىيەكان دەبىنەوہ و خۇمان لە واقىعەكە نادىنەوہ. نە لە بارودۇخەكەي ئىستا رامانگىردوہ و لە پىشبينىيەكانى نايىندەش. بەلام لەھەمان كاتىشدا ئەو واقىعەمان لەبىرخۇمان نەبردۇتەوہ كە ئىمە ھىزى ئەوہمان ھەيە دەرھەق بەم واقىع و پىشبينىيەكانە كاردانەوہيەكەي نەرىنى ھەئىبىزىرىن. خۇ دىنەوہ لەم واقىعە ماناي قىبولگىردنى ئەوہيە كە بلىين رووداوەكانى دەوروبەرمان چارمنوسمان دىارى دەكەن. ھەمو بەشكى كۆمەنگا، ھەمو چالاكىيەكەي بازىرگانى و ھەمو دامودەزگايەك بە خىزانىشەوہ دەتوان دەستپىشخەرىيان ھەبىت. دەتوان داھىنان كۆبكەنەوہ لەگەل وزە شاردراوہكانى ئەو كەسانەي كە گىيانى داھىنانيان تىدايە بۇ خولقاندنى زىنگەيەكەي دەستپىشخەر لەو دەزگايانەدا، نابىت دەزگاكان لەزىر بەزەيى بارودۇخەكانى دەوروبەردا بن، بەلگو دەتوان گىيانى دەستپىشخەرىيان ھەبىت بۇ بەدھىنانى ئامانج و بەھا ھاوبەشەكانى ئەو خەلكانەي كە مەبەستىانە.

گوڭگرتن لە زمانەكەي خۇمان

لەبەرئەوہى ھەلۆست و رەفتارمان ھەلقولوى پارادىمەكانمان، كەواتە ئەگەر خۇئاگايەكەمان بەكارھىنا بۇ تىگەيشتن و تاقىگىردنەوہيان، ئەوا دەتوانىن نەخشە نەيىنىيەكانى ناخى خۇمانى پىدۆزىنەوہ. بۇ نمونە شىوہى قسەگىردمان ئامازمەكەي زۆر راستگۆيە كە پىمان دەئىت تا ج ئەندازەيەك گىيانى دەستپىشخەرىيمان تىدايە. مەروفي كارلىكراو بە جۇرىكى وا قسە دەكات كە ھىچ بەرپرسىيارىتىيەكەي نەكەوئتە ئەستۆ.

"ئىتر من ئاوام، چى بكەم" (ماناي واپە من كەسىكى راپىچراوم، ھىچ شتىك بەدەست خۇم نىيە.)

"ئەو كابراپە شىتم دەكات" (ماناي واپە من بەرپرسىيانىم. ھەست و سۆزم لەدمروہى خۇم كۆنرۇل كراوہ.)

"ئاتوانم بىكەم. فرىاناكەوم" (واتە شتىكى دمرەوہى خۇم — بىلكاتى. منى كۆنرۇل كىردوہوہ.)

"ناخ ئەگەر ھاوسەرەگەم يەك تۆز بېشووی درېژبوايه" (واتە رەفتاری کەسیکی دیکە گۆت و پێوێندی کردوم).

"ناچارم بیکەم" (واتە خەڵکانی دیکە، پاخود بارودۆخ ناچارم دیکەن ئەو کارە بیکەم. من نازاد نیم لە ھەلبژاردنی رەفتار و کارەکاندا).

زمانی مەرفۆی کارتێکراو	زمانی مەرفۆی دەستپێشخەر
ھیچم بێ ناگرت	با تەماشابکەین بزانین ئەگەرەکانی دیکە
من ناوام، وا ئیش دەکەم	چین
ئەم کابرایە شێتم دەکات	دەتوانم رێگەپەکی دیکە بگرمەبەر
ئەوان ھەرگیز رێ بەو شتە نادەن	دەتوانم خۆم کۆنترۆل بکەم
ناچارم ئەو کارە بکەم	دەتوانم ھەناوەتیان بگۆڕم
ناتوانم	ھەولەدەم وەلامێکی گونجاو بدۆزمەو
مەجبورم	ھەولەدەم
ناخ ئەگەر	پێم باشە
	بە دنیایایەو دەیکەم

ئەم زمانە ھەلقولای پارادیمی ھەتەیبونە و سەرۆم پریتیپە لە گواستەووی بەرپرسیاریتی. کە دەلێم من بەرپرسیارنیم مانای وایە من ناتوانم کاردانەوگەم ھەلبژێرم.

جارتیکیان خوێندکاریک لێ پرسیم: "رێم دەدەیت لە پۆلەگە بچمە دەری چونکە دەبیت برۆم، یاریمان ھەیە"

"ناچاریت برۆیت یان خۆت ھەلبژاردوو کە برۆیت؟"
"ناچارم"

"ئەی ئەگەر نەجیت؟"

"چۆن نەجیم؟ لە تێپەگە دەرم دیکەن"

"پێت خۆشە دەرت بکەن؟"

"نەخێر پێم خۆش نییە."

"کەواتە تۆ خۆت بریارت داو بەرۆیت چونکە دەتەوێت بەردەوام بیت لەگەڵ

تێپەگەدا. باشە ئەی ئەگەر ئەم موحازەرەبەت لەکێس بجیت چی روودەدات؟"

"نازانم!"

"باش بېرىكەرەۋە. ئەگەر لە موحازىرەكە نامادە نەبىت چى روودەدات؟"

"خۇ لە خويندىن دەرناكرىم. دەرەمكرىم؟"

"ئەگەر نەچىت بۇ يارىيەكە، لە تىپەكە دەرت دەگەن. ئىتر يارى ناكەيت. ئەمە نەجامىكى سىروشتىيە. ئەي ئەگەر پۇلەكە جىبەيلىت، نەجامە سىروشتىيەكەي چى دەبىت؟"

"وابزانم فىربونى شتىكم لەكىس دەچىت"

"زۇر راستە. كەۋاتە پىۋىستە ھەردوو نەجامەكە لەگەل يەكترىدا بەراورد بىكەيت و بېرىار بدەيت. مەن بومايە لەجىياتى تۇ دەچووم بۇ يارىيەكە. يارىيەكەم ھەلدەبىزارد. بەلام ھەرگىز مەلئ ناچارم بىچم" بە كزۇلىيەۋە وتى "ئەۋە ھەلدەبىزىرم، بىچم بۇ يارىيەكە"

بە سوعبەتەۋە پىم وت "يەنى موحازىرەكەي مەنت لەكىس بىچىت؟"

يەككە لە كىشە ترسناكەكانى "زمانى كارتىكراۋ" ئەۋمىيە كە دەبىتە جۇرە پىشېنىكرەن و نامازمىيەك خۇي مەبەستەكانى خۇي بېيىتەدى بە جۇرىكى ۋا كە ئەۋكەسە خۇي دەخاتە پەناي جۇرە پارادىمىكەۋە بىچارە و ئاراستەگراۋە و چەندىن بەلگەش نىشان دەدات كە بۇچونەكەي ئەم بىسەلىنىن. بىرواي تەۋاۋى بەۋمىيە كە ئەم كەسىكى قوربانىيە و ھىچ شتىك بەدەست خۇي نىيە. نە زىيان و نە چارەنوسى.

ھەمىشە لۆمەي دەرەۋى خۇي دەكات. لۆمەي ھىزەكان و بارودۇخەكانى دەرەۋە، تەنانەت لۆمەي ئەستىرەكانىش دەكات (ئەستىرەكانى بەخت) و دەلىت ئەۋان بەرپىسىارى ئەم ۋەزەي ئەۋن نەك خۇي.

لە سىمىنارىكدا مەن باسى گىيانى دەستپىشخەرىم دەگرد، لەپىر يەككە لە نامادەبوان ھەستاۋ لىنى پىرسىم: "ستىقن، مەن ئەم ھسانەي تۇم زۇر پىخۇشە، بەلام ھەمۇ شتىك بارودۇخى خۇي ھەيە. بۇ نەۋنە زىيانى ھاۋسەرگىرى مەن تەماشاكە. مەن بەراستى نىگەرەنم. مەن ۋە ئەكەم تەۋاۋ گۇراۋىن. ئەۋ ھەستەي كە ئىستا بەرامبەر يەكترى ھەمانە ۋەكو ھەستەكەي چاران نىيە. ۋا ھەست دەكەم نە مەن ئەۋم خۇش دەۋىت و نە ئەۋىش مەنى خۇش دەۋىت. نازانم چى بىكەم؟"

لىم پىرسى: "بە ھىچ شىۋمىيەك ئەۋ ھەستەي چارانتان بەرامبەر يەكترى نەماۋە؟"

وهلامه که ی دامه وه؛ "نه خیر نه ماوه. سی منالمان ههیه که به راستی خه میان دهخوین. بهرای تو چی بکه م؟

پیم وت؛ "خوشت بوئ"

وتی؛ "پیم وتیت، وتم هیچ ههستیکم بهرامبهری نه ماوه."

"خوشت بوئ"

"لیم تنناگه یت. ههستی خوشه ویستی نه ماوه"

"که واته خوشت بویت. نه گهر ههسته که نه مابیت باشرین هۆکاره بۆ ئه وهی خوشت بویت"

"به لام چون خوشم دهویت که خوشم نهویت؟"

"هاورئ گیان خوشه ویستی به رهه می خوشویستننه. خوشویستن واته خزمه تکردن و قوربانیدان له پیناویدا. گوئی لی بگره. ریزی بگره، رۆله که ببینه و بوی بسه لینه .. ئایا پیت خوشه ئه م کارانه بکه یت؟

له هه مو دهقه ئه ده بیه جوانه کانی کۆمه لگا پشکه وتوووه کاندای خوشویستن کرداره، به لام کهسانی کارتیکراو دهیکه ن به ههست. ههسته کان پالیان پیه دهین؛ هۆلیوود به شداره له و مه سه له یه دا که بگه یه نه و باوده ی ئیمه هیچ به پرس نین و ئیمه ته نیا به رهه می ههسته کانمانین. به لام ئه م سیناریۆ هۆلیوودی به راستیه کان دهرناخت. نه گهر ههست و سۆز کۆنترۆلی رهفتار و کرده وه کانمان دهکات، خه تاکه ی خه تای خۆمانه که وازمان له بهرپرسیاریتی ئه رکه کانمان هیناوه و ریمان به ههسته کانمان داوه کۆنترۆلمان بکه ن.

مرۆفی دهستپیشخه ر خوشه ویستی دهکات به کردار. خوشه ویستی شتی که دهکرت. قوربانیدانه، خو فیدا کردنه، وهک نه و دایکه ی که کۆرپه یه ک دهینیتنه دنیاوه. نه گهر دهتهویت له خوشه ویستی تی بگه یت له رهفتاری نه و که سانه وردبهره وه که قوربانی دمه دن له پیناوی خه لکانی دیکه دا، ته نانه ت له پیناوی خه لکی واشدا که نازاریان دمه دن و خوشیان ناوین. نه گهر باوکیت، سه رنج له و خوشه ویستی به ده که بهرامبه ر مناله که ت هه ته و قوربانی بۆ دمه دیت. خوشه ویستی به هایه که به کرده وه بهرجهسته دهکرت. مرۆفی دهستپیشخه ر ههسته کان دهخاته زیر رکیزی به هاگانه وه. خوشه ویستی ههستی که دهتوانیت به دهستی بهینیته وه.

مەسەلە بى بايەخەكان

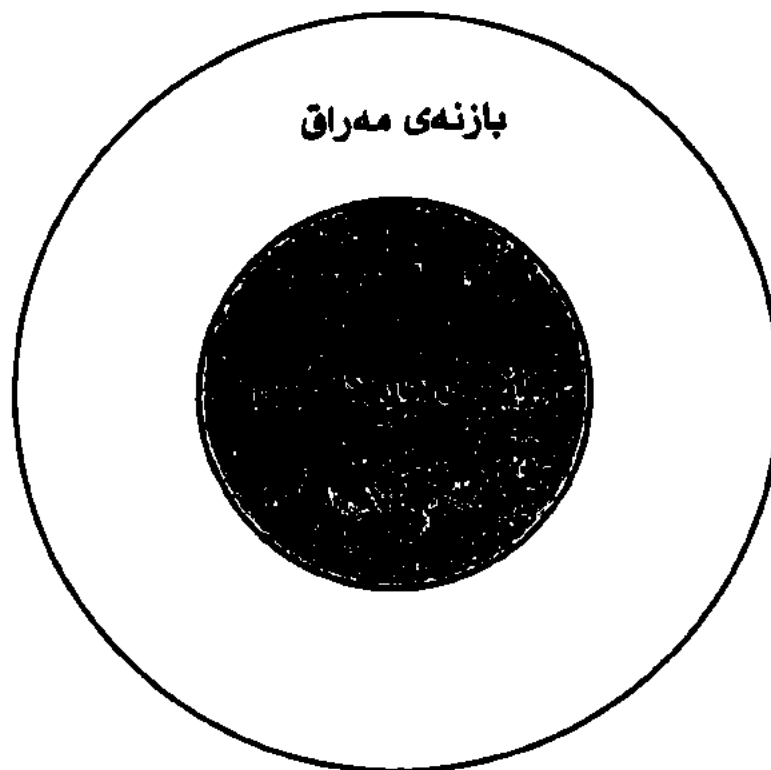

بازنەى مەراق / بازنەى كارىگەرلىتى

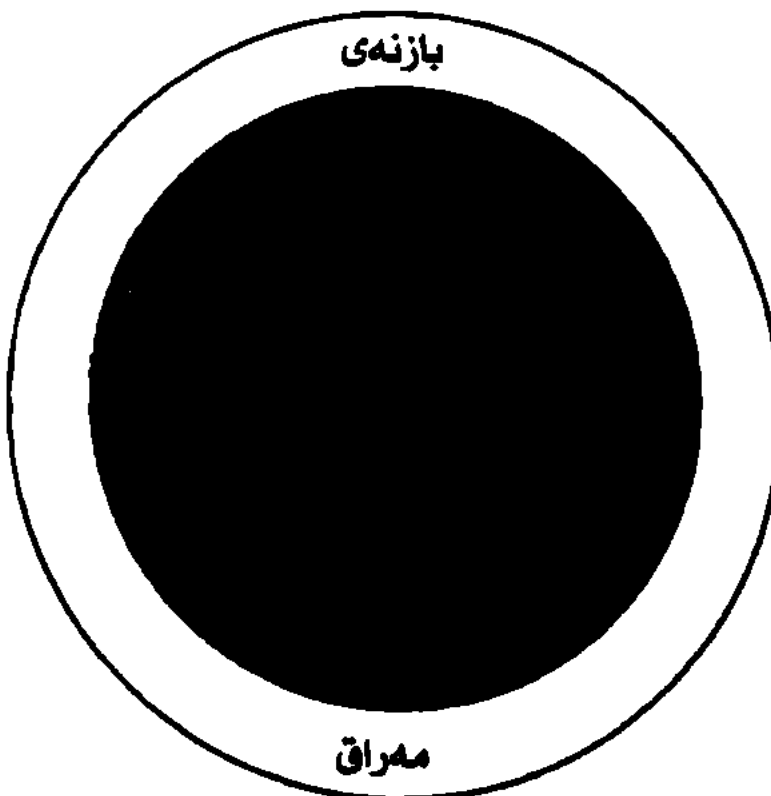
رېگەيەكى نايابى دېكە بۇ ئەۋەى تواناي لەخۇئاگابونمان سەبارەت بە دەستپېشخەريمان ئەۋەىيە تەماشاي خۇمان بىكەين بزانين زۆربەى وزەو كاتى خۇمان لەكوئىدا بەسەردەبەين. ھەريەكەك لە ئىمە كۆمەلەك بابەت و مەسەلە ھەن بەلايەۋە زۆر گرنگ و بايەخيان پەدەدات. مەراقى ئەۋەى – تەندروستى خۇى، زيان و كېشەى منالەكانى، گىروگرفتەكانى كار، كېشە داراييەكان، مەسەلەكانى سياست، زېنگە و .. تاد. جا بۇ جياگردنەۋەى ئەم مەسەلەنە لەۋانەى كە لە ھىچ روۋيەكى ئەقلى و سۆزداريەۋە جىگەى بايەخ و مەراقى ئىمە نين دەتوانين بە بازنەيەك جياپان بىكەينەۋە، ئەۋانەى لەناۋ بازنەكەدان ئەۋەى شتانە بگىرتەۋە كە گرنگ و بايەخدان. بازنەكەش ناۋدەننەين بازنەى مەراق.

ئىمە كە تەماشاي بابەتەكانى ناۋ بازنەى مەراق دەكەين، بە ئاشكرا ھەست دەكەين ھەندەكەيان بە ھىچ شىۋەيەك لە كۆنترۆلى خۇماندا نين و ناتوانين ھىچيان لەبارەۋە بىكەين. بەلام كۆمەلەك بابەت و مەسەلەى دېكە ھەن دەتوانين كەم تا زۆر

کاریگەریمان ھەبێت لەسەریان. بابەتەکانی جوۆری دووھم دەتوانرێن لەناو بازنەپەکدا کۆبکریڤنەو ە ناوی بازنەي کاریگەرپتی.

جا بۆ ئەوێ بزانیپ رێژەي دەستپیشخەرییەکەت لە چ ئەندازەپەکداپە تەماشای خۆت بکە بزانی زۆریەي کات و وزەي خۆت لەناو کام بازنەدا بەسەردمبەیت.

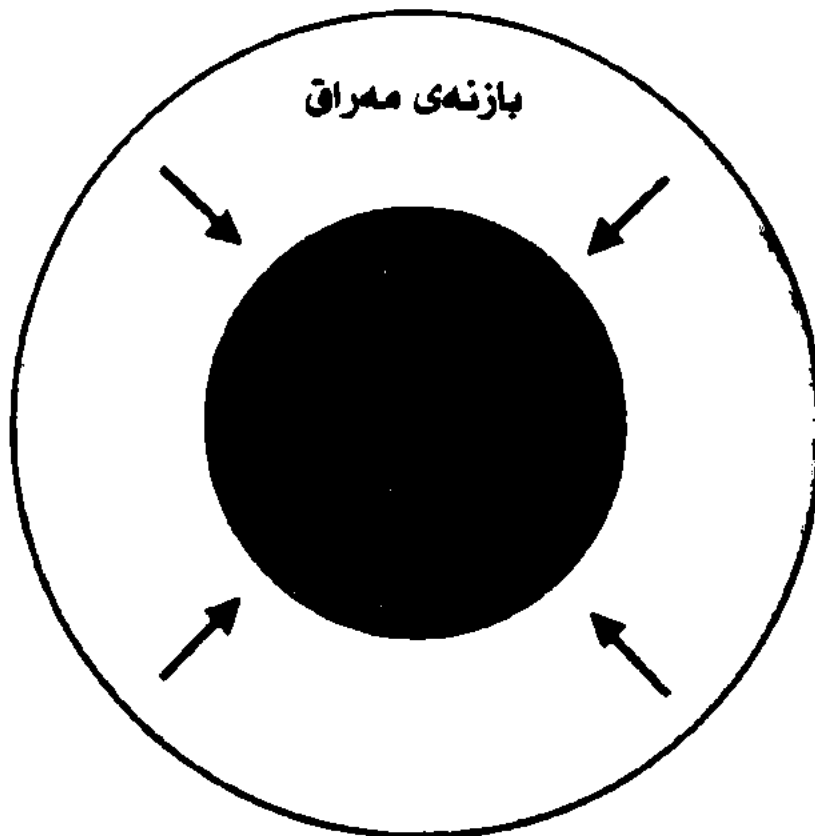

مروۆفی دەستپێشخەر

(وزەى نەرىنى دەبیتە ھۆى گەورەبونی بازنەى کارىگەریتى)

مروۆفی دەستپێشخەر تواناکانى خۆى لە بازنەى کارىگەریتیدا چڕدەکاتەو. نیش لەسەر ئەو بابەتە دەکات کە دەتوانیت شتیکان لەبارەو بەکات. سروشتى وزەگەیان نەرىنىیە، بەردەوام گەورەو بەرفراوان دەبیت و دەبیتە ھۆى گەورەبونی بازنەى کارىگەریتىیەکەى.

بەلام مروۆفی کارتێکراو تواناکانى خۆى لە بازنەى مەرافدا چڕدەکاتەو. بایەخ بەو شتە دەکات کە ئەم هیچى پێناکەیت لەناستیاندا، بۆ نمونە لاوازی فلانەکەس، کێشەکانى ژینگەو دەورووبەر. ئەم بایەخدان و فۆکەسکردنە وای ئى دەکات نیتەر ھەر بۆلەى بیت و ئەم و ئەو تاوانبار بەکات. بە زمانیکى کارتێکراو قسە دەکات و ھەتا بیت زیاتر ھەست بەو دەکات کە ئەو قوربانییەکی دەورووبەرو بارودۆخەکەى. ئەو وزە نەرىنىیەى کە لەم رەفتارەو دروست دەبیت ھەروەھا فەرامۆشکردنى ئەو بابەت و مەسەلەنەى کە دەتوانیت شتیکان لەبارەو بەکات دەبنە ھۆى بچووکبەونەو و پوکانەوێ بازنەى کارىگەریتىیەکەى.

مرۇقى كارتىنگراو

(وزىنى نەرىنى دەپتە ماپەى بچوكبۇنەومى بازىنى كاريگەرەيتى)

مرۇق ھەتا زۆر لە بازىنى مەراقدا بىننەتەومە زىاتر و زىاتر بابەتەگانى ناو ئەو بازىنەبە بەھىز دەكات تا كۆنترۆلى بگەن. واتە ئەو گىيانى دەستپېشخەرەپە ناخاتەگەر كە بۇ بەدەستەينانى گۆرۈنى نەرىنى پىنويستە.

پىشتەر مەن باسى كۆرەگەمى خۆمەم بۇ كەردن كە لە خويندندا كېشەى گەورەى ھەبو. مەن و ساندراى ھاوسەرم زۆر خەفەتمان بەومە دەخوارد كە لە خويندندا بە ئاشكرا لاوازى پىنە ديارە و ھەرومەھا خەفەتمان بە رەفتارى خەلكەگەش دەخوارد لەگەئىدا.

بەلام ئەمانە لەناو بازىنى مەراقماندا بون. چەندىك وزەو كاتى خۆمان لەو بازىنەبەدا بەسەربرد، ھېچمان نەكرد بەھىچ، جگە لەومەى زىاتر و زىاتر ھەستمان بە ناتەواوى و بىتوانايى خۆمان بگەين و كۆرەگەشمان زىاتر و زىاتر وا ئى بگەين پىشت بەخۆى نەبەستىت.

بەلام ھەر لەگەل دەستمان داپە ئەومەى لە بازىنى كاريگەرەيماندا نىش بگەين و جەختمان كەردە سەر پارادىمەگانمان، پەكسەر توانىمان وزەپەكى نەرىنى وا بىخوتقېنىن كە نىمەى بە تەواوى گۆزى و لەنەنجامىشدا كارى كەردە سەر كۆرەگەمان. بە كاركەردن لەسەر خۆمان، نەك لەسەر بارودۇخەگان. توانىمان كاريگەرى لەسەر بارودۇخەگان دروست بگەين.

ھەندىك چار لە ئاكامى پۇستىك ياخود پەيوەندىيەك ياخود سامانىكەوۋە ۋا رىك دەكەوئىت بازىنەي كارىگەرئىتى كەسەكە گەورەتربىت لە بازىنەي مەراقەكانى ديارە ئەم جۆرە پىگەيە كورتىبىنەكى وىزدانىي گەورەيە كە توشى خۇمانى دەكەين و جۆرە شىۋازىكى ژيانى خۇپەرستانەي كارتىكراۋە كە فۇكەس دەكاتە سەر بازىنەي مەراق.

ھەرچەندە رىزبەندىكردى مەسەلەكان ھەنگاۋىكى گرنگە بۇ بەكارھىنانى دەوروتەئىسىرى خۇيان، بەلام خەلكە دەستپىشخەرەكان خاۋەنى بازىنەي مەراقىكى ۋان كە لانى كەم ھىندەي بازىنەي كارىگەرئىتىيەكەيان دەبىت و ئامادەن بەرپرسىارىتى بەكارھىنانى تواناكانى خۇيان قبول بكەن.

كۇنترۇلى راستەوخۇ و كۇنترۇلى ناراستەوخۇ و بى كۇنترۇل

ئەو كىشانەي رووبەروويان دەبىنەوۋە سى جۇرن: كۇنترۇلى راستەوخۇ (ئەو كىشانەي كە پەيوەستىن بە ھەلسوكەۋتى خۇمانەوۋە) كۇنترۇلى ناراستەوخۇ (ئەو كىشانەي كە پەيوەستىن بە ھەلسوكەۋتى خەلكانى دىكەوۋە)؛ بى كۇنترۇل (ئەو كىشانەي كە ھىچمان پىناكرىت دەربارەيان ۋەك رابردومان و ئەو ۋاقىعانەي كە ھەلوئىستەكان دەيسەلىنن) رەفتارى مرقۇى دەستپىشخەر لە چارەسەرگردى ھەرسى جۇرى كىشەكەدا بەشىۋمەكە كە يەكەم ھەنگاۋ ھەمويان بخاتە بازىنەي كارىگەرئىتىيەكانىيەوۋە.

كىشەكانى جۇرى كۇنترۇلى راستەوخۇ بەوۋە چارەسەر دەبن كە ئىش لەسەر خووەكانمان بكەين. ئەم كىشانە بە ئاشكرا لەناۋ بازىنەي كارىگەرئىتىيەكانماندان. ئەمانە برىتىن لە سەرگەۋتنە تايبەتەكانى خوۋى يەكەم و دوۋەم و سىيەم.

كىشەكانى جۇرى كۇنترۇلى ناراستەوخۇ بەوۋە چارەسەردەبن كار لەسەر گۇرپنى مېتۇدى ئىشكرىنمان بكەين. ئەمانە سەرگەۋتنە گشتىيەكانى خوۋى چوارەم و پىنچەم و شەشەمن. من خودى خۇم توانىۋمە نىزىكەي (۲۰) رىگەي جىاۋاز لەسەر كارىگەرىيەكانى مرقۇ دىارى بكەم – لىرەدا جىاۋازى رووبەروۋبونەوۋە لە لاساىكرىنەوۋە ۋەك جىاۋازى نىۋان نمونە و مۇدىل ۋايە لەلايەك و لەگەل قەناعەتپىكرىندا لەلايەكى دىكەوۋە. مرقۇى ئاسايى ھەمىشە سىيان چۋارىك لەو

میتۆدانهى ههیه که بهردهوام دووبارهیان دهکاتهوه. میتۆدهکان زۆرجار به پرۆسهى نهقانیکردنى مهسهلهکه دهست پێدهکات. نهگەر ئهمه سودى نهبێت ئێتر یان له دهستی ههڵدیت یاخود رووبهرووی دهبێتهوه. ئای که نازادییهکی گهورهیه مرۆف بتوانیت فێری شیوازی تازه ببیت بۆ کارکردنه سهڕ خهڵکانی دهورو بهری، نهک ههڕ خهڕیکی شیوازه کۆنه شکستخواردوو دهکان بێت که خهڵکانی دیکه دهقیان پێوهگرتوون.

سهبارعت به گێشه بێ کۆنترۆلهکانیش باسترین شیوازی رهفتارکردن لهگهڵیاندا ئهوهیه ههست و سۆزت بهرامبهریان بگۆریت - بهدهمیان هه پێکه نیت، راستگۆییان قبولیان بکهیت و فێرببیت چۆن لهگهڵیاندا بژیت. تهنا نهت نهگەر چه زیشت لێیان نه بو. بهمشێوهیه ئێتر گێشهکان هیزه ئهوهیان نابێت کۆنترۆلت بکهن. با ئیلهام لهو دوعا بهناوبانگهوه وهربگیرین که دهلێت: "خودایه نازییهتی ئهوهم پێبهخشه ئهو شتانه بگۆرم که پێویستن و دهتوانم بیانگۆرم، هیندهش ئارامیم پێبهخشه بتوانم ئهو شتانه قبول بکهم که ناتوانم بیانگۆرم، ئهوهندهش ئهقل و حیکمهتم بدهری بزاتم کام بابتهم پێدهگۆریت و کامهیانم پێ ناگۆریت".

کۆنترۆلهکه راستهوخۆبیت یان ناراستهوخۆ بیت یاخود ههڕ له ئهسلا بێ کۆنترۆل بیت هیچ له مهسهلهکه ناگۆریت مادام یهکهم ههنگاوی چارهسههرکردن یان بهدهست خۆمانه. گۆڕینی خووهکانمان و گۆڕینی میتۆدی ئیشکردنمان و گۆڕینی سهرنجدانمان له گێشه بێ کۆنترۆلهکان ههڕ ههمویان لهناو بازنهى کاریگهریى خۆماندان.

هراوانکردنی بازنهى کاریگهریى

راستییهکی ئیلهامبهخشه نهگەر بزانیته که شیوازی گاردانهوهت بهرامبهڕ به بارودۆخهکه، کاریگهریهکی گهورهى ههیه لهسهڕ بارودۆخهکه. مهسهلهکه وهک هاوگێشه کیمیاوییهکان وایه، نهگەر بهشیکی هاوگێشهکه بگۆڕین ئهوا به دانیاییهوه ئههجامهکesh دهگۆریت.

من ماوهى چه ندين سال له گهڵ رێکخراویکدا کارم دهکرد که سهروکهکەى کهسیکی زۆر بهتواناو گورج و گۆل بو. دهیزانی کێ چۆن بیردهکاتهوه، کهسیکی داهینهرو بههره دار و بهتواناو چالاک بو. ههمو کهس ئهم راستییهى دهزانی. بهلام ههلسوکهوتی له بهرپۆم ببردندا تاکرهوانه و دیکتاتۆری بو. ههموانی وهکو "قهراش"

تەماشە دەكرد كە نەتوانن ھىچ بېرىيەك بىدەن. شىۋازى ئىشكردنى لەگەن
كارمەندەكانىدا بەمچۆرەبو: بېرۇ ئەمە بىكە .. بېچۇ بۇ ئەۋى. ئەۋەبىكە. ئىستا ۋابىكە ..
من خۇم بېرىارەكە دەمەم .."

دەرەنجامى كۆتايى ئەم جۆرە ھەلسوكەۋتە بىرىتى بو لەۋەى كەسەكانى
دەۋرۋەبەرى بىچن لە رارەۋەكەدا كۆمەل كۆمەل راۋەستن و لەناۋ خۇياندا گلەيى لەم
بىكەن. كەسەك گۆيى لە قەسەكانىيان بۋايە كە ھەمۋى قەسەى جوان و رىك ۋېيەك بون
ۋاى دەزانى ئەمانە بەراستى دەيانەۋىت دۇخەكە چاك بىكەن. بەلام شتەكە ھەر
قەسەبو، قەسەيەكى بى كۆتايى و بەۋ مەبەستەش بو ھەمو بەرپرسىيارىتتەيەك لە
خۇيان دۋوربىخەنەۋە و بىخەنە ئەستۋى سەرۋكەكەيان كە ئەۋ خالە لاۋازانەى ھەيە.

يەكەك دەپوت: "رەنگە باۋەر نەكەن. ئەۋ رۆژە ھاتە بەشەكەى ئىمە و دەستى
كرد بە بۆلەبۆل. ئىمە كارەكەمان تەۋاۋ كرددو، كەچى بېرۋىيانۋى دنىاي ئى دۆزىيەۋە
و وتى: "بەم شىۋەيە قىۋەلەم نىيە. "رەنجى چەند مانگىكى دايىن بە بادا. بەراستى
ئىدارەى لەگەلدا ناكىت. بەراست زۆر ماۋە خانەنشىن بىكرىت؟"

يەكەكى دىكە ھەل دەداتى و دەلىت: "ھىشتا تەمەنى پەنجاۋ نۆ سالە داماو،
دەبىت شەش سالى دىكە خوت رابگىر"

"شەش سالى چى؟ ھەرگىز باۋەرپناكەم رۆژىك لەرۋزان خۇى خانەنشىن بىكات."

بەلام يەكەك لە بەرپۋەبەرەكانى ئەۋ دەزگايە كەسەكى ئەرپنى بو. ئەۋەى پالى
پىۋەدەمنا ھەستوسۆز نەبو، بەھاكان بو .. دۇخەكەى ھەلسەنگاندو تى گەبىشت و
ئەنجامە پىشېنىكرۋەكانىشى خستە پىش چاۋى خۇى. بەئاگا بو لە خالە لاۋازەكانى
سەرۋك: بەلام لەبرى ئەۋەى رەخەيان ئى بگىر، ۋاى بە باشتر زانى بىانگۆرپىت. لە
ھەر مەسەلەيەكدا شىۋازى سەرۋكەكە لاۋازبۋايە، ئەم دەھات قەرەبۋى دەكردەۋە بۇ
كارمەندەكان و ھەۋلى دەدا ۋايان تىبگەيەنەت كە ئەمە شتەكى لاۋەكىيە. بايەخى
زۆرى بە خالە بەھىزەكانى سەرۋك دەدا - بە تىروانىن و بەھەرە داھىنانەكانى ئەم
بەرپۋەبەرە. بايەخى دابو بە بازەنى كارىگەرئىتتەيەكەى خۇى، ھەرچەندە سەرۋكەكە
ئەمىشى ۋەكو بەردەستىك تەماشە دەكرد، بەلام ئەم ھەۋلى دەدا شتەك بىكات لە
پىشېنىكردى سەرۋكەكە زىاتربىت. پىش ۋەخت دەيزانى سەرۋك پىۋىستى بەچى

ده‌بیت و ده‌یزانی له ناخه‌وه‌ هه‌زی به‌ چیه. له‌به‌رنه‌وه‌ نه‌گه‌ر داوای زانیارییه‌کی
لێ بک‌ردایه‌، نه‌م ده‌هات ش‌رۆفه‌یه‌کی بۆ ده‌خسته‌ سه‌رو چه‌ندین راسپ‌ارده‌ و بی‌رو
بۆ‌چونی خ‌ویشی له‌ پروانگه‌ی نه‌و ش‌رۆفه‌یه‌وه‌ پێش‌ک‌ه‌ش ده‌کرد.

رۆژنیک دووبه‌دوو له‌گه‌ڵ سه‌رۆک‌دا دانیش‌تبوم پ‌تی وتم: "ستیفن، نه‌م کاب‌رایه
شتی وای ک‌رده‌وه‌ نه‌قلم نای‌پریت. نه‌م کاب‌رایه‌ نه‌ک هه‌ر زانیاریه‌ داواک‌راوه‌کانی دامی
به‌لکو کۆمه‌لێک زانیاری زیاده‌یشی پێش‌ک‌ه‌ش ک‌ردم که‌ ریک نه‌م زانیاریانه‌بو من
ده‌مویستن. سه‌ره‌رای نه‌وه‌ش مه‌سه‌له‌که‌ی له‌ چوارچ‌ۆیه‌ک‌دا بۆ ش‌یک‌ردومه‌ته‌وه‌ که‌
به‌لای منه‌وه‌ گ‌رنگه‌. چه‌ندین راسپ‌ارده‌ و پ‌یشن‌یاریشی خ‌ستۆته‌سه‌ر.

"راسپ‌ارده‌کان هاونا‌هه‌نگ بون له‌گه‌ڵ ش‌یک‌ردنه‌وه‌ک‌دا. هه‌روه‌ها ش‌یک‌ردنه‌وه‌ک‌ه‌ش
له‌گه‌ڵ زانیاریه‌کان‌دا ده‌هاته‌وه‌. پ‌یاویکی زۆر به‌توانا. مرۆف له‌گه‌ڵ پ‌یاوی وادا زۆر
به‌خته‌وه‌ره‌و خه‌می ه‌یچی ناب‌یت. به‌راستی ده‌زان‌یت به‌رپر‌سیاریتی چیه‌."

له‌ کۆب‌ونه‌وه‌ی داها‌تویدا له‌گه‌ڵ کارمه‌ندو به‌رپ‌ۆه‌به‌ره‌کان‌دا، سه‌رۆک هه‌مان
راسپ‌ارده‌کانی جارانی هه‌بو "ئه‌وه‌ بکه‌ .. نه‌مه‌ بکه‌ .." به‌لام که‌ ده‌گه‌یشته‌ نه‌م
به‌رپ‌ۆه‌به‌ره‌ ل‌ئی ده‌پ‌رسی: تۆ ر‌ات چیه‌؟ (بازنه‌ی کاریگه‌ر‌یتیه‌که‌ی فراوان بووه‌).
نه‌م مه‌سه‌له‌یه‌ خا‌ووخل‌یج‌کی ناو ده‌زگا‌که‌ی جو‌ل‌اند و نه‌ق‌له‌ کار‌تی‌ک‌راوه‌کان له‌
را‌وه‌وه‌کانه‌وه‌ ده‌ستیان ک‌رد به‌ ته‌ق‌اندنی موشه‌که‌کانی رق‌و کینه‌ دژ به‌م پ‌یاوه‌ ئه‌ر‌ینییه‌.

شت‌یکی س‌روشت‌یه‌ که‌ نه‌و مرۆفه‌ی گیانی ده‌ست‌پ‌یش‌خه‌ریک‌ردنی ت‌یدا نه‌ب‌یت
خ‌وی له‌ هه‌مو به‌رپر‌سیاریه‌تییه‌ک ده‌د‌ز‌یت‌ه‌وه‌. سه‌لامه‌ترین هه‌ل‌و‌یست نه‌وه‌یه‌
ب‌ل‌ی‌یت: "من به‌رپر‌سیارن‌یم". به‌لام راستیه‌که‌ ش‌ت‌یکی دیکه‌، به‌رپر‌سیاره‌ به‌لام
شایسته‌ی به‌رپر‌سیاریتی نی‌یه‌. چونکه‌ زۆر ق‌ورسه‌ ب‌ل‌ی‌یت ه‌یزی نه‌وه‌م هه‌یه‌ خ‌ۆم
جو‌ری کار‌دانه‌وه‌که‌م هه‌ل‌ب‌ز‌یرم و نه‌و کار‌دانه‌وه‌یه‌ی که‌ هه‌ل‌م‌ب‌زاردوووه‌ بۆته‌ ه‌وی
ئه‌وه‌ی بکه‌ومه‌ ژینگه‌یه‌کی خ‌راپ و پ‌ر له‌ شه‌رو پ‌یک‌دادان، به‌تایبه‌ت نه‌گه‌ر س‌النه‌های
س‌ال له‌سه‌رنه‌وه‌ راه‌اتبم که‌ به‌ بی‌انوی لا‌وازی که‌سی‌کی دیکه‌وه‌ خ‌ۆم له‌
به‌رپر‌سیاریتی نه‌جامه‌کان بد‌زمه‌وه‌.

له‌به‌رنه‌وه‌ نه‌م کارمه‌ندو به‌رپ‌ۆه‌به‌رانه‌ که‌وتنه‌ گۆک‌ردنه‌وه‌ی زانیاری زیات‌ر و
موشه‌کی زیات‌ر و به‌لگه‌ی زیات‌ر بۆ ئه‌وه‌ی خ‌ۆیان له‌ به‌رپر‌سیاریتی بد‌زنه‌وه‌.

بەلام ئەم كابرايە بەرامبەر ئەمانىش كەستىكى دەستپېشخەربو. وردە وردە بازىنەي كارىگەرئىتتەكەي بەرووى ئەوانىشدا فراوان بو. بازىنەكە بە ئەندازمەكەي وا گەورمبو كە هيچ كەستىك لە دىزگاگەدا هيچ كارىكى گىرنگى لى نەدمووشاپەووە ئەگەر ئەم كابرايە دەستى تىدا نەبويىت و لەسەرى رازى نەبويىت، تەنانەت سەرۆكەكەش. لەهەمان كاتىشدا سەرۆكەكە هەستى بە هەپشە نەدەكرد، چونكە هينى ئەم كابرايە تەواوكەرى هينى قەرمبوگەرەموى لاوازيەكانى سەرۆك بو. بەمچۆرە سەرۆك بوو خاومنى هينى دووكەس و هەرومەها بە خاومنى تىمىكى يارىدەمدىرىش.

سەرگەوتنى ئەم پياو پەيوست نەبو بە بارودۇخەكەي خۆپەووە. زۆركەسى دىكە هەيون لەهەمان بارودۇخدا. ئەو جياوازيەكە ئەم كابرايە هينايە ئاراو بەرەمى كاردانەووە هەلبىزىردراوكان بو بەرامبەر بە بارودۇخەكە. بەرەمى بايەخدان بو بە بازىنەي كارىگەرئىتتەكەي خۆي.

هەندىك كەس وا دىزان دەستپېشخەرى واتە توندوتىزى و خۆسەپاندن و بى رەحمى. نەخىر مەسەلەكە هەرگىز وانىيە. مەرفە ئەرنىيە دەستپېشخەرمكان كەسانى خۆسەپىن نىن، بەلكو خەلكى زىرمەن، بەهاكان پالان پىو دەنن. واقعەكە دەخويننەووە و دىزان پىويستە چى بكەن.

كەستىكى ومكو گاندى بەينەرە بەرچاوى خۆت. لەكاتىكدا كە دوزمەكانى ئەم لە دىزگاكانى ياساداناندا رەخنەي ئەومىيان لى دىگرت بەقسەي سەوزوسور وەك ئەمان رەخنە لە ئىمپراتورىيى برىتانىا ناگىرت كە گەل هيندى سەركوت كىردووە، گاندى بە كىلگەو مەزراكاندا دىگەرپاو زۆر هىواش و هىمەن و لەسەرخۆ بازىنەي كارىگەرئىتتەكەي لەسەر جوتيارمەكان فراوان دىكرد و لەگەلياندا شەپۆل شەپۆل بە دىهاتەكاندا دىگەرپا و پىشتىگىريان دىكرد و بىروا مەمانەيان بۆي تازە دىكردووە. ئەم پياومى كە بى ئەومى هيچ پۆستىكى ومزارىيى هەبىت و خاومنى هيچ پىگەيەكەي سىياسى بىت دواجار توانى بە نازايەتى و هاوسۆزى و رۆژوگرتن و باومىپىهينان، ئىنگىلتەرا بەينىتە سەرچۆك و كۆتايى بەو داگىركارىيە سىياسىيە بەينىت كە سىسەد مىيۆن كەس دىمىنالاند بەدەستىيەووە. هونەرەكەشى لەمەدا هەموى بۆ بازىنەي كارىگەرئىتتەكەي دىگەرپتەووە كە بەردىوام فراوان و فراوانتر دىبو.

هەبون و بوون

يەككە لە رېنگەكانى ديارىكردنى بازىنى مەراق جياكردنەوەى (هەبونەكان) لە
(بوونەكان). ە بازىنى مەراق پېرە لە هەبونەكان:

- ناخ ئەگەر پارەم هەبوایە ئەو خانووە بکرم
- ناخ ئەگەر بەرپۆتەبەرەكەم نەختىك سۆزى هەبوایە
- خۆزگە هاوسەرەكەم سەبرى زياترى هەبوایە
- خۆزگە منالى گوپراپەلترم هەبوایە
- ئەگەر ئەو بېروانامەيەم هەبوایە
- ئەگەر كاتى زياترم هەبوایە بۆ خۆم

بەلام بازىنى كاريگەرئىتى پېرە لە بوونەكان — دەتوانم پشوو دريژتر بم، ئاقل بم،
رۆح سوک بم. واتە بازىنى تايبەتە بە بايەخدان و فۆكەس كردن.

كرۆكى هەمو كيشەيەك ئەو هەدايە كە واپزانيت كيشەكە لە دەرەو هەيە. كە تۆ
دەلئيت كيشەكە لە دەرەو هەيە ئەو بتهوئيت و نەتەوئيت لە خۆتى بەهئيز دەكەيت و تۆ
دەكەوئيتە ژير كۆنترۆلئيهو. گۆرپىنى پارادىم لای ئەم ئەقلىيەتە ئەو هەيە لە دەرەو
بئيتە ناو هە — هەتا ئەو هەيە دەرەو نەگۆرئيت ئيمە ناگۆرئين.

بەلام رېبازى دەستپيشخەرى ئەو هەيە گۆرپانەكە لە ناو هەيە بەرەو دەرەو بئيت:
جياواز بئيت، ببئيتە كەسئىكى جياواز، ببئيتە ھۆكارى گۆرپانئىكى ئەرئىنى لەو هەيە
دەرەو هەدا — من دەتوانم داھئینەرتەر بم، دەولەمەندتر بم، ھاوکارتر بم، روخوشتەر بم.

يەككە لە چيرۆكە پەسەندكراو هەكانى لای من چيرۆكى حەزەرتى يوسف (د.خ) كە
لە ميسر بە كۆيلەيەتى فرۆشرا. ئەو كاتە ئەو لە تەمەنى ۱۷ سالىدا بو. خۆ ئەو كاتە
زۆر ئاسان بو لای عەزىزى ميسر بکروزئيتەو و گلەيى بەختى خۆى و زولمى
براكانى بۆ بگيرئيتەو بەلام يوسف كەسئىكى دەستپيشخەربو. لەسەر بوونەكان كارى
دەكرد بۆيە پاش ماو هەيەكى كەم كاروبارى مالى عەزىزى روبەروكراپەو. عەزىز
هەمو متمانەيەكى پىدەكرد.

پاشان رۆژگار ھات و لە بارودۆخيكي دژواردا خراپە زىندانەو كە ۱۳ سالى تيا
ماپەو. ئەو قۆناغەشدا لاوازی نيشان نەدا. لەوئيشدا ھەر دەستپيشخەر بو. ئيشى
لەسەر بازىنى كەي ناو هەيە دەكرد، لەسەر بوونەكان نەك لەسەر هەبونەكان. بۆيە پاش

ماۋمىيەكى كەم تۈانى ھەمو زىندانەكە و دواترىش ھەمو مىسر بەرپۈۋە ببات، تەنیا
فەرەھون لەو بەدەسەلاتر بو. من دىزانم ئەم مېتۈدە گۇرانيكى بىنەرەتى بەدى
دەھىنەت لە پارادىمى زۇربەي خەلگەكەدا. ھىچ لەوۋ ئاسانتر نىيە گلەيىيەكە
بىخەپتە سەر خەلگى دىكە. گلەيى بىخەپتە سەر بارودۇخەكە و سەر دەوروبەر بەلام
لەراستىدا بەرپرسىيارىتىيەكە لە ئەستۈي خۇماندايە. خۇمان دەتۈانين ژيانى
خۇمان كۆنترۆل بىكەين و دەورو تەنسىرى بەھىزمان ھەبىت لەسەر بارودۇخەكە
ئەۋىش بە ھەۋلدان بۇ بەدەستەيىنانى بوۋنەكان.

بۇ نەمۈنە تۆ ئەگەر لە ژيانى ھاۋسەرگىرىيتدا كېشەپەكت ھەبىت ئاخۇچ
قازانچىك لەۋەدا دەكەيت كە ھەر باسى ھەلەكانى ھاۋسەرەمكەت بىكەيت. كە
بەرپرسىيارىتىيەكە لەسەر خۇت لايىبەيت و خۇت ۋەكو قوربانىيەكى بىدەسەلات
نىشان بىدەيت و لە ھەلۋىستىكى نەرىنىدا خۇت قەتەيس بىدەيت. ھەرومھا
كارىگەرپىتىشت لەسەرى كەم دەكەيتەۋە. پەپرەۋەكردى ئەم شىۋازى تۆمەتباركردن و
رەخنەلېكرتن و گلەيى ئى كىرنە تەنیا ئەۋەي ئى دەكەۋىتەۋە كە باۋەر بە لاۋازى
خۇت بىكەيت. رەخنەكانت لەو رىبازە خراپتر دەبىت كە دەتەۋىت راستى بىكەيتەۋە.
پەپرەۋەكردى ئەو شىۋازە وات ئى دەكات تۈانا نەرىنىيەكانت لەسەر ھەلۋىستەكە
بەرەبەرە بىچوكرت بىنەۋەو لە كۆتايىدا نەمىنن.

من ئەگەر بەراستى بىمەۋىت ھەلۋىستى خۇم چاك بىكەم دەتۈانم ئىش لەسەر ئەو
تاقە شتە بىكەم كە لە كۆنترۆلى خۇمدايە ئەۋىش خۇدە خۇمە. دەبى دەست لە
ھەۋلى گۇرپنى ھاۋسەرەمكەم ھەلگرم و جەخت بىكەمە سەر خالە لاۋازەكانى خۇم.
دەتۈانم ھەۋلى ئەۋە بىدەم كە بىمە ھاۋسەرەيكى مەزن و سەرچاۋەي خۇشەۋىستى و
مىھرىبانى و پىشتىگرىيەكى بى قەيدو شەرت. بەو ھىۋايەي ھاۋسەرەمكەشم ھەست
بەو ھىزى دەستپىشخەرىيە بىكات و بەو شىۋازە نەرىنىيەي من كاردانەۋە نىشان
بىدات. ھاۋسەرەمكەم وا بىكات پان نەپكات باشتىن رىگا ھەر ئەۋمىيە برەو بە خۇم بىدەم
و لەسەر بوۋنەكانى خۇم كارىكەم. ئەمە كورترىن رىگەيە بۇ ئەۋەي مەۋۇ بىپىتە
كەسىكى كارىگەر.

سەبارەت بە كاركردن لە بازىيە كارىگەرپىتىدا گەلەك رىگا ھەن – گۈپگرىكى
باش بە، ھاۋسەرەيكى مىھرىبانتر بە، خۇندكارىكى باشتىر بە، كارمەنلىكى دىسۆزتر و

يارمه تيدتر به. هه ندىك چار گرنگرين بابتهى دستپيشخهري نهويه كه دلخوش بيت، كه راستگويا نه بزه بخته سهر ليوهكانت. به خته وهري و به دبختى ههردوكيان دو هه لېزاردنې نه رينين چونكه هه ندى بابته هه، بۆ نمونه كه شوه وهوا، هه رگيز ناكه ونه ناو بازنهى كاريگه ريتيه وه به لام نه گه ر نيمه نه رينى بين دهتوانين هه ميشه كه شوه وهوا كۆمه لايتهى و ماددى يه كه له گه ل خو ماندا بگيرين. كامه رانى رې له وه ناگريست نهو شتانه قبول بكه يت كه حالى حازر كۆنرۆله كه يان به دهست تۆ نيه. گرنگ نهويه بايه خ بهو شتانه بدهين كه له دهسه لاتي خو ماندا.

سهرى نهو سهرى داره كه

پيش نهوهى ژيانمان به شيويه كى كۆتايى ئاراستهى بازنهى كاريگه ريتيمان بكه ين پيوسته له ناو بازنهى مهراقدا بير لهو مهسه له گرنگانه بكه ينه وه كه شايستهى بير ئى كردنه وهى قول بن و نهوانيش بريتين له پيشهات و هه له. نيمه له هه لېزاردنې نهو كاردا ئازادين كه نه نجامى ددهين به لام به هيچ شيويه كه له هه لېزاردنې پيشهاته كانيدا ئازاد نين. پيشهاته كان له زير كۆنرۆلى ياسا سروشتي يه كاندا. دهكه ونه نهو ديو بازنهى مهراقه كانمانه وه. تۆ ئازاديت دهتوانيت له به رده مى ئوتومبيليكدا راوستيت كه به خيراى به رهو روت ديت به لام دهرنه نجامه كهى به دهست تۆ نيه و تۆ برپارى له سهر نادهيت. مروف دهتوانيت له هه لسو كه وتيدا ساخته چى بيت. نهوه به دهست خو يه تى. پيشهاته كۆمه لايه تيه كانى نه م جوړه رهفاتر مش هه ميشه وهكو يه ك نين. بۆ نمونه جارى وا هه يه كه كهس ههست به وه ناكات كه كابر ساخته چى به به لام پيشهاته سروشتي يه كانى نهو ساخته چيتيه له سهر كه سايه تى مروف هه ميشه وهكو يه كهو نه نجاميكى نه گۆرى هه يه.

هه لسو كه وتى مروف له زير حوكمى پرنسيپه كاندايه. پيكه وه ژيان و هه لكردن له گه لياندا نه نجامى نه رينى ده بيت، به لام پيشيلكردنې پرنسيپه كان پيشهاتى خراپى ئى دهكه وپته وه. كه واته راسته نيمه ئازادين له هه لېزاردنې شيوازي كاردانه وه ماندا به رامبه ر به هه ر هه لوپستىك به لام هه لېزاردنې نهو هه لوپسته هه لېزاردنې

بېشەتەكانىشىتى (كە تۆ نەمسەرى دارەكە بەرز دەكەيتەوۋ جەمسەرمەكەي نەوسەرىشى بەرز دەكەيتەوۋ).

بىگومان لە ژيانى ھەريەكەك لە ئىمەدا چەركەساتى واى تېداپە كە دواتر بۇمان دەرکەوتوۋ نەو دارەي ھەلمانگرتوۋ دارە مەبەستەكە نەبوۋ. ھەلبۇزاردنەكانمان نەنجامى واى لى كەوتۇتەوۋ كە باشتر وابو لېمان رونەدەن و نەگەر بۇمان ھەلگەوۋتەوۋ جارېكى دېكە نەوا بە دۇنيايىيەوۋ بە شىۋازېكى دېكە رەفتار دەكەين. ئىمە نەم ھەلبۇزاردنەمان ناودەنئېن ھەلەكانمان و نەمانە شاپستەي باپەخ پېدانن بەلام لە پلەي دوۋھەمدا.

سەبارەت بەو كەسانەش كە زۆر لە كارەكانى رابردويان پەشيمانن نەوا پېويستە بزانن كە ھەلەكانى رابردوش لەناو بەزنەي مەراقدان. نە دەتوانن سەرلەنوۋ بانگان بكەينەوۋ، نە دەتوانن دەستيان لى بشۆين و نە دەتوانن كۆنترۆلى نەنجامەكانيان بكەين.

يەكەك لە كورەكانم، كە لە يارى قىتۇلېندا لە ھېلى بەرگرېداپو، فېربوبو لەنيۋان گېمەكاندا گاز لە قۇلى كراسەكەي خۇي بگرېت وەك جۇرېك لە پېداچونەوۋ بەرامبەر بەو ھەلانەي كە خۇي يان يەكەك لە پارىزانەكانى دېكە دەيانكرد بۇ نەوۋى نەو ھەلەپە كارنەكاتە سەر يارىيەكەي لەوۋوپاشيان. پەپەوكردى گيانى دەستپېشخەرى بەرامبەر ھەر گېشەپەك نەوۋىيە كە دەستبەجى دانى پېداپنېين و راستى بكەينەوۋ و لېوۋى فېربېين. ھەر نەمەپە شىكست دەكات بە سەرگەوتن. تى. جەي. والسۇن دامەزرىنەرى كۆمپانىيائى ئاى بى ئىم دەلېت سەرگەوتن لە سەرى نەوسەرى شىكستدەپە.

بەلام تەنپا دداننان بە ھەلەكەدا بەبى نەوۋى راستى بكەيتەوۋ و لېوۋى فېربېيت بەس نېپە. نەوۋە خۇي لەخۇيدا ھەلەپەكە لە جۇرېكى دېكە و بەرمو نەومت دەپات فېل لە خۇت بكەيت و پېروپيانو بۇ كىردەوۋەكانت بېئىنېتەوۋ. ھەروەھا واشت لى دەكات ھەول بەدەيت خەلگەكە بېئىنېتە سەر نەو باوۋەپەي كە نەو رەفتارەت رەفتارىكى ئاقلانەپە. نەم جۇرە ھەلەپە و نەم جۇرە پاساۋ ھېنانەوۋىيە ھەلەكەي يەكەم كەورمتر دەكات و ھېزو باپەخېكى زىاترى پىرەدەت و واى لى دەكات زىاتر ناخى مۇلەكە پىرىندار بكات.

ئەوۋى كە زياتر لە ھەمو شتېك نازارمان دەدات ئەوۋى نىيە كە بەرامبەرەكەمان دەيكات، تەنانەت ھەلەكانى خوشمان نىن بەلكو چۆنىتى كاردانەوۋەمانە بەرامبەر بەوشتانە. ئەو كەسەي كە ماريكى ژەھراوى پىۋەي دەدات و بەدواي مارەكەدا رادەكات ھىچى دەستگىر ناپىت زياتر لەوۋى كە وادەكات ژەھرەكە خىراتر بە جەستەيدا بلاوبېتەوۋە. لە ھالەتى وادا چاكتر واپە خىرا ژەھرەكە لە لەشت دەربكەيت.

كاردانەوۋەت بەرامبەر بە ھەر ھەلەيەك كاردەكاتە سەر جوۋرى چركەساتەكەي دواي خۆي لەبەرئەوۋە زۆر گرنگە دەستبەجى ددان بە ھەلەكەتدا بنىيت و راستىشى بكەيتەوۋە بۇ ئەوۋى لە چركە ساتەكەي دواتردا بەھىزتر نەبىت و ئىمەش بتوانىن ھىزىك بەيىننەوۋە بەرخۇمان.

بەلئىن و بەلئىن نەشكاندن

بەلئىن و بەلئىن نەشكاندن مەسەلەيەكە دەكەوېتە چەقى بازى ھەي كاريگەر ئىتتىمانەوۋە. ئەو بەلئىنانەي كە بە خۇمان و بە خەلكانى دىكەي دەدەين ئاشكراتىن نامرازى گوزارشتكردن لە ئەرئىنبونى خۇمان.

ھەرۋەھا كرۈكى گەشەكردنىشمانە. ئىمە لەرپىي بەھرەو خۇئاگايى و وىزدانەوۋە كە سروشتى مرقۇفايەتى پىي بەخشيۋىن دەتوانىن بزانىن لە كام بواردا لاوازين و لەكام بواردا پىشكەوتوين و كام بەھرەيەمان پىۋىستى بە برەوېيدان ھەيە و كام بوارەيە كە پىۋىستە بىگۆرپىن يان لە رىپرەوى ژيانماندا دوورى بىخەينەوۋە. ئىمە لەرپىي زانىارى و لەرپىي بەكارھىنانى بەھرەي خەيال و ويستى سەربەخۆۋە بۇ بايەخدانى تەواۋ بەو تىگەيشتەنە بۇ بەلئىنېيدان و ديارىكردى نامانچ و پابەندبون پىيەوۋە – دەتوانىن كەسايەتتەيەكى بەھىز بنىادبنىين و واقعىيەكى واپەيىننە ئاراۋە كە ھەمو شتېكى دىكەي ئەرپىنى لە ژيانماندا كاريك بىت كردهنى.

كەۋاتە ئىمە دو ميتۇدەمان لەبەردەستدايە بۇ ئەوۋى دەستبەجى كۆنترۆلى ژيانى خۇمان بكەين. دەتوانىن بەلئىنېك بدەين و جىبەجىي بكەين، پاخود دەتوانىن نامانچىك ديارى بكەين و ھەولى بەدەيىنانى بدەين. تۆكە بەلئىنېك دەدەيت، (تەنانەت بەلئىنى زۆر بچوك و سادەش) و پابەندى دەبىيت ماناي واپە لە ناخى خۇتدا دەستت كرددوۋە بە دروستكردى سەرپاستىيەك كە ھۇشيارى ئەوۋەت

پىدەبەخشىت كۆنترۆلى خوت بىكەيت و ھەرومھا ھىندىش ھىزو غىرىمت دىداتى كە بەرپىسارىتى زياتر بىگىرەتە نەستۆ لە ژياندا. مەروۇ كە بەلئىن دىدات و بەلئىنەكە دىمباتە سەر، وردە وردە سەرراستىيەكەي گەورەدەبىت.

گىرنگىرەن شىواز بۇ پىشخىستىنى خووۋە بىنەرەتتەبەكەي كارىگەرپوون نەومەبە بەلئىن بە خوت بىدەيت. بەمە ئىتر ھەمو زانىيارى و شارمەزىي و نارمەزوومكان دىمكەونە ژىر كۆنترۆلى خوتەوۋە دىتوانىت بەناسانى ھاوسەنگىيان لەنىواندا دروست بىكەيت. گەورەبىونى رەمەندەكانىشىيان دىمبىتە مەيەي فوئىكرەنەوۋەي تۈناناكانت بۇ بەرجەستەكردنى نەو پىرنسىپانەي كە نەم خووۋانەي لەسەر بىنيادىنراون و ھەرومھا كەسايەتتەش ھىندە بەھىزدەكات كە دىتوانىت لە رىيازىكى ھاوسەنگدا ھەنگاۋ بىنىت بە مەبەستى نەوۋەي لە ژياندا زياتر و زياتر كارىگەرپىت.

گىيانى دەستپىشخەرى: نەزمونە سى رۇژىيەكە

بۇ نەوۋەي گىيانە دەستپىشخەرىيەكەي خۆمان بىناسىن و كار بۇ پىشخىستىنى بىكەين، مەرج نىيە ۋەكو (فىكتۇر فرانكل) بە نەزمونى ئۆردۈگاكانى ئىعدامكردندا تىببەپىن. مەروۇ لە رووداۋەكانى زىيانى رۇژانەۋە فىردەبىت نەرنىيانە ھەئسوكەوت لەگەل گوشارە نانسايىبەكانى ژياندا بىكات. نەمەش لەۋمدا رەنگ دىداتەۋە كە چۆن بەلئىن دىمەين و چۆن دىمەينەسەر، لە تىرافىكىدا چۆن رەفتار دىكەين، چۆن ۋەلامى كىپارىكى تورە دىمەينەۋە و لەگەل مەنالىكى لاساردا چۆن دىجولئىيەۋە. لەۋمدا رەنگ دىداتەۋە كە چۆن تەماشاي كىشەكانمان دىكەين و ھەۋلەكانمان لەگەلدا چىردەكەينەۋە. لەو زاماندا رەنگ دىداتەۋە كە ھەسەي پىدەكەين.

بۇ نەوۋەي گىيانى دەستپىشخەرى خوتت بۇ دىمىكەۋىت، ماۋەي سى رۇژى بەردەۋام خوت بىخەرە ژىر تافىكرەنەۋەۋە. نەم نەزمونە بىكەو سەرنج لە نەنجامەكانى بىدە. ماۋەي سى رۇژ تەنبا لەناۋ "بازنەي كارىگەرپىتەكدا" ھەئسوكەوت بىكە. بەلئىنى بىچوك بىچوك بەخوت بىدەۋ جىبەجىيان بىكە. روناكى و رىنمايى بە نەك ھاكەم و قازى، نەونە بە نەك رەخنەگر؛ بەشەك بە نە چارمەسەر نەك بەشەك لە كىشەكە.

نەم مەسەلەمە لە زىيانى ھاوسەرى و لەناۋ خىزان و لە پىشەۋ كارمەكتەدا جىبەجى بىكە. بەرگرى لە خالە لاۋازەكانى خەلكى مەكە و بىرو بىيانوش بۇ نەۋانەي

خۆت مەھىنەرەو، ئەگەر ھەلەيەكت كىرد دەستبەجى ددانى پېداپنى و راستى بىكەرەو و لىۋەى فېربىبە، مەسەلەكە لە خانەى گلەيى و تۆمەتباركردندا نىشان مەدە، لە كارەكانتدا خوو بىدەرە ئەو شتانەى كە لە دەست خۆتدان .. ھەول و تېكۆشانەكانت لە پېناۋى كەسايەتى خۆت و بونى خۆتدا چىپكەرەو.

بە چاۋى سۆزەو تەماشاي خالە لاوازەكانى بەرامبەرەكت بىكە، نەك بە چاۋى تۆمەتەو، كېشەكە لەو شتەدا نىيە كە نەيكردو، يان پىۋىست بو بىكات، بەلكو لەو كاردانەو مەيدا كە خۆت بەرامبەر ھەلۋىستەكە ھەلتىزاردو، لەو كارەدايە كە پىۋىستە بىكەيت، ھەرگىز وا بىرمەكەرەو كە كېشەكە لە دەردو مە، چۈنكە ئەم جۆرە بىر كىرەنەو مە خۆى لەخۆيدا كېشەيە.

بىرەودانى رۆزانە بەو ئازادىيە ساۋايەى كە لى بەرخودارىت دەپىتە مايەى فراۋانبونى ئازادىيەكە، بەلام ئەو كەسانەى كە سود لەم ئازادىيە ۋەرنەگىر و بەكارى ناھىنن دەبنە جىبەجىكارى ئەو سىنارىۋىانەى كە باوك و دايك و ھاۋرى و كۆمەلگا دەپنوسن.

ئىمە خۆمان بەرپرسىارى چالاكىيەكانى خۆمان و بەختەۋەرى خۆمان و تارادەيەكىش بارودۇخى خۆمانىن.

(سامونىل جۇنسن) لەمبارەيەو دەلىت: "سەرچاۋەى رازىبون پىۋىستە لە ئەقلەو ھەلقولت، ئەۋكەسەى كە ئامادەيە ھەمو شتىك بگۆرپىت بىجگە لە مەيل و ئارەزوۋەكانى، لەراستىدا ژيانى خۆى لە ھەولى بىسەمەردا بەفېرۇ دەدات و لەو كۆپرەۋەرىيە زياتر ھىچى چىگ ناكەۋىت كە دەپىۋىست نەپھىلەت.

بەرپرسىارىتى، لە رىشە ئىنگىلىزىيەكەۋە تواناى كاردانەۋەيە و بەردى بناغەى ھەمو چالاكىيەك و ھەمو خويەكى دىكەى كارىگەر بوونە كە لەمەۋلا باسيان دەكەين.

چەند پېشنىارىك بۇ جىبەجىكردن

۱. رۆژىكى تەۋاۋ تەرخان بىكە بۇ گۆيگىرتن لە قسەكانى خۆت و لە قسەى خەلكانى دەۋرۋەرت، بزانە چەندجار ھەم خۆت و ھەم دەۋرۋەرتەكت ئەو قسانە دەكەن كە قسەى مەۋفى كارتىكراۋە، بۇ نمونە: "ناخ ئەگەر ..". ناتوانم .. "ناچارم ..".

۲. بە پىشت بەستىن بە ئەزمۇنى رابردۇۋى خۆت، مەسەلەپەك ھەلبىزپەرە كە دەزانىت كارتىكراۋانە رەفتارى لەگەلدا دەكەيت. ئىنجا بە سودەرگرتن لە سىياقى بازىنەي كاريگەرئىتت پىيادابچۆرەۋە. بزانە چۆن دەتوانىت دەستپىشخەرانە رەفتارى لەگەلدا بكەيت. بە باشى بىرى لى بكەرەۋە .. لە مىشكى خۆتدا ئەزمۇنەكە بخەرەكار، خۆت بەيئەنرە بەرچاۋ كە دەستپىشخەرانە رەفتار دەكەيت. ماۋەي نىۋان كارلىك و كاردانەۋەكە ومبىرخۆت بەيئەنرەۋە. بەئىن بەخۆت بدە كە سەربەستانە بىرپار بدەيت.

۳. لە زىانى تايبەتى خۆت ياخود لەناۋ كارەكەتدا كىشەپەك ھەلبىزپەرە كە ھۆپەك بىت لەۋ ھۆيانەي توشى ئائومىدىيان كىردۈيت. ئىنجا بە وردى دىپارىبكە بزانە ئەۋ كىشەپە راستەۋخۆپە ياخود ناراستەۋخۆپە ياخود بە تەۋاۋى بىگۆنترۆلەۋ ئىنجا ئەۋ يەكەمىن ھەنگاۋە دەستنىشان بكە كە لە سنورى بازىنەي كاريگەرئىتتى خۆتدا دەتوانىت بىگىرىتە بەر بۇ چارەسەرى كىشەكە و ئىنجا جىبەجىي بكە.

۴. ئەزمۇنە سى رۆزىيەكەي تاقىكردنەۋەي گىيانى دەستپىشخەرى ئەنجام بدەۋ بزانە ئەۋ گۆرپانكارىيانە چىن كە لە بازىنەي كاريگەرئىتىدا دېنە ئاراۋە.

خووی دووهم

که ده ستت پی کرد با کوتاییه که ت له خه یالدا بیت

پرنسپىپەكانى خۇراپەرايە تىيگىردن

تىيگىراي ئەو مەسەلەنە ئاسانن كە لەپاش و پېشمانن و بەراورد ناكىرن بەو
شئانەي كە لە ناخماندان

لە قسەكانى ئۆلىقەر وىنزل ھۆقەر

كە ئەم چەند لاپەرە كەمەي خوارەو دەخوئىتەو تەكايە شوئىنكى تەنيا
ھەلبىزىرە كە ھىچ كەس خوئىندەو كەمت پى نەبىت. مىشكت ساف بكمو ھىچى
تىدا مەھىلەرەو، تەنيا بۇ ئەم خوئىندەو ھىچ نەبىت و بۇ ئەو شتەي كە داوات لى
دەكەم ئەنجامى بدەيت. گوئ مەدەرە ھىچ شتىك و بىر لە خشتەي كارو لە ئىش و
ئەركەكان و لە خىزان و ھاوړى و كەس و كار مەكەرەو، تەنيا دل بدمرە خوئىندەو
بىرگەكانى خوارەو و مىشكت بكمەرەو.

وا بېھىنەرە بەرچاۋى خۆت كە بەرىكەوتويت بۇ بەشدارىكردن لە رىۋېسى
بەخاكسپاردنى كەسكى، كە زۇر خۆشەويستە لەلات. دەگەيتە شوئىنى مەبەست و
لەوئ چاۋت بە خزمان و كەس و كارو ھاوړىيان دەكەوت و ھەست بەو خەم و
دلئەنگىيە ھاۋبەشە دەگەيت كە مردنى ئەوكەسە سەرچاۋەكەيەتى. دەرۋىت و كە
دەگەيتە جەنازەكە، كىتوپر لەگەل خۇندا رووبەرۋو دەبىتەو كە ئەمە جەنازەي
خۆتە و رۆژمەشى سى سالى دىكەيە.

لەو رىۋېسىمەدا بەرنامەكە وايە چواركەس قسەي تىدا بكمەن. يەكەم قسەكەر
ئەندامىكى خىزانەكەتە. مەنالكەمت، براكەمت، خوشكەكەمت، ئامۇزا، خالۇزا، خال/
مام، باپىر/ نەنك .. تاد. كە لەسەرتاسەرى ولتەو ھاتون بۇ بەشدارىكردن لە
ناشتىنى تەرمى تۇدا. قسەكەرى دوۋەم يەككە لە ھاوړىكانت، كەسكى كە بتوانىت لە
خەلكەكە بگەيەنبت تۇ چۇن مەۋفىك بويت. قسەكەرى سىيەمىش يەككىك دەبىت لە
ھاۋكارمەكانت و چوارەمىن قسەكەرىش نوئىنەرى رىكخراۋىك دەبىت لە ناۋچەكە.

ئىستا بە قولى بىرىكەرەو. بىت خۆشە ھەريەكە لەو چوار قسەكەرە چى
دەربارى تۇ و زىيانى تۇ بلىن؟ بىت خۆشە قسەي ئەوان ۋەك ھاۋسەر و دايك و باۋك

شېۋەيەكى يەكسان زېندو دەكرىنەۋەو چاۋيان بە يەكترى دەگەۋىتەۋە.

ھەرچەندە خوۋى دوۋەم بەسەر زۆرىنەي بارودۇخ و ئاستە جياجياكانى ژياندا جىيەجى دەبىت، بەلام چاكتىن و گىرنگىر جىيەجىكردى (كە دەستت پىكرى با كۆتايپەكەت لەبەرچاۋبىت) ئەۋەيە كە ھەر ئەمىرۇ كۆتايى ژيانى خۆت بەيئەبەرچاۋ لە چوارچىۋى ئەۋ پارادىم و چوارچىۋەيەۋە كە ھەمو مەسەلەكانت دەمدن لە سەنگى مەحەك. تۆ دەتوانىت لە كرۇكى مەسەلە گىشتىيەكەۋە كە خۆت بە توخمىكى ھەرە گىرنگى دەزانىت، ھەلسوكەۋتى رۇزانە و ھەفتانە و مانگانەي خۆت ھەلبەسەنگىنىت.

مىرۇف ئەگەر ئەم ياسايە بە راشكاۋى پەپرەۋ بىكەت و ھەمىشە بىرى لاي كۆتايى كارەكە بىت، دەتوانىت بىزانىت فلانە ئىش تا چەند لەگەل ياساكەدا دەگونجىت. لەھەمان كاتىشدا ئەۋ ئىشەي كە رۇزانە ئەنجامى دەدات بەشدارىيەكى سودبەخشى دەبىت لەۋ تىروانىنەي كە ھەيەتى دەربارەي ژيانى خۆى بە شېۋەيەكى گىشتى.

سەرەتا ئەم خوۋە ماناي ئەۋە دەبەخىشەت كە تۆ كاتىك دەست پىدەكەيت دەبى بىزانىت پاشەپۇژت چى دەبىت. پەپرەۋكردى ئەم خوۋە وات لى دەكات كە بىزانىت بۇ كۆى دەجىت و ئەمەش يارمەتەيت دەدات باشتر لە دۇخى ئىستات تىبگەيت.

ئەم مەسەلەيە تۈانات پىدەبەخىشەت ھەمىشە ھەنگاۋەكانت لەسەر رىگە راستەكە بن.

زۆر ئاسايە سەرقالىي ژيان وات لى بىكەت بە ھەمو ھىز و تۈنەيەكتەۋە خۆت ماندو بىكەيت و زەحمەت بىكىشت بەۋ ھىۋايەي كە لەسەر پەپىرەي سەركەۋتندا پەلەپلە بەرزبىتەۋە كەچى كاتىك بەخۆت دەزانىت پەپىرەكەت بە دىۋارىكەۋەيە، ئەۋ دايۋارە نىيە كە دەتگەيەنەتە مەبەستەكە. زۆر ئاسايە مىرۇف زۆر سەرقال بىت، زۆر زۆر، بى ئەۋەي ھىچ بەرھەمىكى ھەبىت.

مىرۇف ھەندىكجار سەركەۋتن بەدەست دەھىنەت، بەلام سەركەۋتنىكى بەتال. سەركەۋتنىك كە لەسەر حسابى شتەگەلىكى ۋا كە زۆر زۆر لە خودى سەركەۋتنەكە بەنرخىبون بۆى. خەلك لە بۋارە جياجياكانى پىزىشكى و سىياسەت و ھۈنەر و ۋەرزىش و بازىرگانى و پىشەسازى و ئەكادىمىدا زۇرجار دەبىنن، كە لەپىناۋى داھات و پەلەۋ پۇستى بالاتردا رەنج و ماندوبونى ۋايان بىنيۋە كە دواتر بۇيان دەركەۋتۈۋە ئەۋ مەبەست و داۋاكارىيەنە گەلىك نامانچ و مەبەستى گىرنگىريان لى شاردۈنەتەۋە كە ئىستا لەدەست چوون.

مروۋ ئەگەر بەراستى بزانىت كام مەسەلەيە زۇر بايەخدارە و ئەگەر وېتەي ئەو مەسەلەيەي ھەمىشە لەبەرچاودا بېت، بە ئاسانى دەتوانىت روژ لەدوای روژ ئەرك و فەرمانەكانى ديارى بكات. بەلام ئەگەر پەيزەكە نەرابىت بە ديوارە راستەكەو، ئەوا ھەمو ھەنگاويك كە دەينىن نزيكترمان دەكاتەو لە شوپنە ھەلەكە. بە تەنيا ھەر سەرقالبون و بەتوانابون بەس نين، بەلكو كاريگەريى و تواناي راستەقىنە ئەومىيە كە كاتيك دەست دەمىنە كاريك كۆتايپەكەمان لەبەرچاوبىت و بزانين نامانجەكەمان چىيە.

تۆ ئەگەر راستگويانە مەبەستت بېت لە رىۋرەسمى بەخاك سپاردنتدا چى دەربارەت بلىن، ماناي وايە پېناسەي خۆتت بۆ سەركەوتن دۆزىوتمەو. پېناسەكە رەنگە جياوازىت لەو پېناسەيەي كە ھەستت دەگرد لە مېشكى خۆتدايە. رەنگە ناوبانگ و پارەو دەستكەوت و ھەندى شتى ديكەي كە ھەوليان بۆ دەمىن بەشيك نەبن لە ئامانجە راستەكە.

مروۋ كە لەكاتى دەستبەكاربونىدا سەرنەجامەكەي لە خەيالىدا بېت ئەوا بە جۆرىكى ديكە لە مەسەلەكان دەروانىت. دەربارەي مردنى برادەرىكى ھاوبەشيان، يەككە لە ھاورىكەي ديكەي پرسى: فلانەكەس چەندى لەپاش خۆي بەجىھىشت؟ ھاورىكەي وەلامى دايەو، وتى: ھەموى.

ھەمو شتيك دووجار دەخولقيئىرىت

"دەستپىكردن بە جۆرىك كە كۆتايپەكەت لەخەيالىدا" خويەكە لەسەر پرنسپېك پەيوەستە كە دەلىت ھەمو شتيك دووجار دەخولقيئىرىت، بەشى يەكەم خولقاندىتى لە مېشكى خۆتدا و بەشى دووھمىش دروستگردنە مادىيەكەيەتى. بۆ نمونە تۆ دەتەوئىت خانويەك دروست بكەيت. يەكەمجار و تەنەت پېش ئەومى بزمارىكيش دابكوتيت، تۆ لە خەيالى خۆتدا خانووەكەت دروست گردوو. ھەرۇھا ھەول دەمدىت بگەيتە ھەستىكى روون و ئاشكرا كە ئەو خانووەي دەتەوئىت چۆن خانووەيەكە. نەخشەي ژوورى ميوان و ژوورى دانىشتن و شوپنى يارىگردنى منالان لە خەيالى خۆتدا دادەپىزىت. مېشكت زۆر چالاكانە دەكەوئىتە كار تا دەگەيتە ئەو مەبەستەي دەتەوئىت.

پاش ئەمە دەجىتە قۇناغى وېنەي دىزايىنە تەلار سەزىيەكە و نەخشەكەي. ئەمانە
 ھەمۇي پېش ئەۋەي دەستت بەر زەۋىيەكە بىكەۋىت. خۇ ئەگەر ئەم قۇناغى يەكەمە
 ھەرامۇش بىكەيت و تىي بېرېنىت و يەكسەر دەستت بەدەيتە بەشى دوۋەم، ئەۋا ئەم
 بەشە مادىيە ھەلەۋ كەمۇگۇرى ۋاي لى روۋدەدات كە چاككردنەۋەيان رەنگە
 دوۋەيندەي نرخی راستەقىنەي خانوۋەكەي تىيچىت.

لېرەدا ئەۋ ياسايەي دارتاشەكان دېتە دى كە دەلېت "ئەگەر دەتەۋىت تەختەكە
 يەك جار بېرېتەۋە، دوۋجار پىۋانەكارىيەكانت ئەنجام بەدە". پىۋىستە دلتىابىت
 لەۋەي كە ھىلگارىيە تەلار سەزىيەكە ياخود بەشى يەكەمى دروستكردنەكە ئەۋەيە
 كە دەتەۋىت و ھەمۇ لايەنەكانىش بەتەۋاۋى لىك دەداتەۋە. پاشان ئەم نەخشەيە
 لەسەر زەۋىيەكە جىبەجى بىكەۋ ئىنجا دەتوانىت رۇزانە بېرېتە سەر خانوۋەكەت و
 بەپىي نەخشەكە رېنمايى و ھەرمانيان بەدەيتى. ئەمەيە دەستپىكردن بە جۇرېك كە
 كۇتايىيەكەت لەبەرچاۋىيىت.

نەۋنەيەكەي دىكە لە چالاكىيە بازىرگانىيەكاندايە. ئەگەر وىستت پىرۇزەيەكەي
 سەرگەۋتوۋ بەدەست بەيىنىت، پىۋىستە بەروۋنى دىارى بىكەيت بىزانىت دەتەۋىت
 بىگەيتە چى؟ بەدەيىنەننى ئامانجەكەش ۋا پىۋىست دەكات كە بە وردى بىر لە
 بەرھەمەكە ياخود لەۋ خىزمەتگۇزارىيە بىكەيتەۋە كە دەتەۋىت لە چوارچىۋەي بازار
 و ئامانجەكانى بازاردا پىشكەشى بىكەيت. ئىنجا ھەمۇ لايەنەكانى دارايى و
 لىكۇلېنەۋە و ھىزى كار و خىستە بازارەۋە .. تاد رىك دەخەيت. سەرگەۋتن و
 شىكستەيىنان لە دامەزىراندنى پىرۇزەي بازارگانى سەرگەۋتودا بەيۋەستە بەۋەۋە كە تا
 چەند توانىۋتە بەشىۋازىك دەست بىبىكەيت كۇتايىيەكەت لەبەرچاۋىيىت. زۇربەي
 شىكستەيىنانەكان لە قۇناغى يەكەمدا دەست بىدەكەن، بەتايىبەت لە كىشەكانى ۋەكو
 كەمى سەرمايە و باشتىنەكەيشتن لە بازارەكەۋ نەبۇنى پلانى كار.

ھەمان مەسەلەش لە بوۋارى پەرۋەردەكردنى منالدا راستە. ئەگەر ئامانجەت
 پەرۋەردەكردنى منالى بەرپىسىار و خاۋەن دىسپلېنە، پىۋىستە ئەۋ ئامانجەت بە
 رۋنى لە خەيالىدا بىت لەكاتى ھەلۋەكەۋتى رۇزانەتدا لەگەلېاندا. نابىت بە جۇرېكى
 ۋا رەقتارىيان لەگەلدا بىكەيت دىسپلېن و رىزلەخۇگرتنىيان كەم بىكاتەۋە.

دىارە مۇۋ بە ناستى جۇراۋجۇر ئەم پىرنسىپە بەكاردەھيىنن لە زۇرى بوۋارى

ژياناندا. بۇ نەمۇنە تۆ پېش نەۋەي گەشتەكەت دەست پېكەيت نەۋە شوپنە دىيارى دەكەيت كە بۆي دەچىت و ھەروھە باشترىن رېگاش ھەلدەبىزىرەيت. پېش نەۋەي باخچەپەك دروست بىكەيت، نەخشەكەي لەسەر پارچە كاغەزىك دادەپىزىت. بەر لەۋەي وتارەكەت پېشكەش بىكەيت لەسەر كاغەزىك دەپنويست. بەرلەۋەي باخچەكەي ناۋ مالى خۇتان دروست بىكەيت نەخشەي راپەۋەكەي دىيارى دەكەيت. بەرلەۋەي تەقەل لە جەلەكانت بدەيت دىزايىنەكەي دەستىشان دەكەيت.

بە تىگەپىشتن لەم پىرنسىپى دۈۋجار خولقاندنەۋە بە زانىنى بايەخ و رۆلى ھەر قۇناغىكىيان مەرۇف سەنورى بازىنەي كارىگەرپىيەكەي خۇي فراۋانتر دەكات. بەلام ھەرامۇشكردنى نەم پىرنسىپە و ھاۋناھەنگەنەۋەن لەگەلىداۋ گۆنەدان بە قۇناغى يەكەمى خولقاندن ۋا دەكات بازىنەكە بچوك و بچوكتر بېيتەۋە.

كارگردن بە پىي دىزايىن يان ھەروا

نەمە پىرنسىپىكى نەگۆرە كە ھەمو شتىك دۈۋجار دەخولقەنرەيت، بەلام مەرچ نىيە ھەمو خولقاندنىكى قۇناغى يەكەم ھەمىشە نىمە ھۇشيارانە دىزانمان كىردىت و نەخشەمان بۇ دارشتىت. نىمە لە ژيانى تايىبەتى خۇماندا ئەگەر بەرەۋە بە خۇ – ناگاپىمان نەدەين و بەرپىرسىيارىتى خولقاندنى يەكەم نەگىرنە نەستۆ، نەۋا رېگە بە خەلگى دىكەۋ بە بارودۇخى دەرەكى دەدەين بىنە ناۋ بازىنەي كارىگەرپىتىمانەۋەۋە ۋەك (دى ھاكتۆ) بەشىكى ژيانمان دىيارى بىكەن. بەم شىۋەيە دەبىنە كەسىكى كارتىكراۋ و رېگە بە خىزان و دامودەزگاۋ نەجىندى خەلگەي دىكەۋ گۇشارى بارودۇخ دەدەين، بەھۇي نەم كەمتەر خەمىيەي خۇمانەۋە، ئەۋان ژيانمان دىيارى بىكەن. سەرچاۋى نەم دەق و ناراستەكردنەنە خەلگەي دىكەن نەك پىرنسىپەكان. بەمەش ۋامان لى دىت زىاتىر و زىاتىر رەخنە بگىرىن و زىاتىر و زىاتىر پىشت بە خەلگى بىبەستىن، زىاتىر و زىاتىر پىۋىستمان بەۋەبىت خۇشيان بويىن و بايەخمان پىبەن و قىۋلمان بىكەن و ھەست بەۋە بىكەن كە گىرىن.

نىمە پىبىزانىن يان نا، شتەكە لە كۆنترۆلى خۇماندا بىت يان نا، ھەمو بەشىكى ژيانمان قۇناغى يەكەمى خولقاندنى ھەيە. مەرۇف يان نەۋەتا خولقاندنى دۈۋەمى دىزانە داھىنەرو دەستپىشخەرەكەي خۇپەتى پاخود خولقاندنى دۈۋەمى بارودۇخ و

خووه گانی جاران و نهنجیندای خه لکی دیکه یه.

توانا بی هاوتاکه ی مروؤ له خوئاگایی و ههست و خه یال و هوئدا هیزی نهووی ده داتی خوئقاندنی یه که م تاقی بکاته وه و به شداری تیدا بکات و دهقه تایبه ته که ی خووی بنوسیته وه. با به شیوه یه کی دیکه مه سه له که روون بکه پنه وه و بلین: خووی یه که م ده لیت: "تو خوئقینه ریت" خووی دووه میس خوئقاندنی یه که مه.

سهرگردایه تیکردن و بهرپوه بردن – دووبه شه که ی خوئقاندن

خووی دووه له سهر پرنسیپه گانی خوړابه رایه تیکردن دامه زراوه که ده لیت سهرگردایه تیکردن خوئقاندنی یه که مه. سهرگردایه تیکردن بهرپوه بردن نی یه. بهرپوه بردن خوئقاندنی دووه مه که نیمه له بهشی خووی سی یه مدا باسی ده که ی. به لام پئویسته سهرگردایه تی پئشتر باس بکرت.

بهرپوه بردن جهخت له سهر هیلی بنه وه ده کات: چون بتوانم فلانه مه سه له به باشرین شیوه نه انجام بدهم؟ سهرگردایه تیکردن جهخت له سهر هیلی سهره وه ده کات: نه و شتانه چین که ده مه ویت نه انجام یان بدهم؟ (پیتهر درو که ر) و (وارن بینیس) ده لین: "بهرپوه بردن نهوویه کاره کان به چاکی بکه یت، سهرگردایه تیکردن نهوویه کاره چا که کان بکه یت" بهرپوه بردن نهوویه به باشی به سهر په یزه که دا سهر بکه ویت، به لام سهرگردایه تیکردن ده زانیت که نایا په یزه که نراوه به دیواره راسته که وه یان نا. بو نهووی به خیرایی جیاوازی به گرنگه که ی نیوان سهرگردایه تیکردن و بهرپوه بردن بو دهر بکه ویت کو مه لیک جوتیار بهینه ره بهرچاوی خوت که به ده م دروینه وه به ناو ده غلیکدا دهرپون. نه مانه به ره مه یین، چاره سهر که ری کیشه کانن. نه مانه دهرپون و ریگه که پاک ده که نه وه. بهرپوه به ره کان له پشت نه مانه وهن، داسه کان تیز ده که نه وه و نه خشی کارکردن و سیاسه ته که داده پیزن، بهرنامه ی به هیزکردن ده گرن به ده سته وه و ته کنیکی پئشخستنی کاره که وه ره بو کردنی کریکاره کان ناماده ده که ن.

سهرکرده که نهوکه سه یه که ده چیته سهر دریزترین درهخت و هاوار ده کات: (خه لکینه نه مه نهو ده غله نی یه که بو ی ها توین. به لام به ره مه یینه سهرقاله کان و بهرپوه به ره کان گوئی پئنادمن و ده لین چه نه بازی مه که.. تازه وا خه ری کین ده که ی. نیمه چ وهک تاک و چ وهک گروپ و چ وهک بازرگانه کانیش زورجار هینده سهرقالی

ب‌پ‌ر‌پ‌نی گ‌ز‌و‌گ‌یا‌ک‌ا‌ن‌ی‌ن ک‌ه ت‌ه‌ن‌ا‌ن‌ه‌ت ن‌ا‌ز‌ا‌ن‌ی‌ن د‌م‌غ‌ل‌ه‌ک‌ه ئ‌ه‌و د‌م‌غ‌ل‌ه‌ ن‌ی‌ی‌ه ک‌ه پ‌ی‌و‌ی‌س‌ت‌ه ل‌ی‌ی‌ ب‌ی‌ن. ل‌ه‌م ب‌ا‌ر‌و‌د‌و‌خ‌ه‌ی ئ‌ه‌م‌ر‌و‌ش‌دا ک‌ه ژ‌ی‌ن‌گ‌ه گ‌و‌ر‌ا‌نی خ‌ی‌را‌ی ب‌ه‌س‌ه‌ر‌دا د‌ی‌ت م‌ا‌ن‌ای و‌ا‌ی‌ه س‌ه‌ر‌ک‌ر‌دا‌ی‌ه‌ت‌ی ل‌ه‌ ه‌ه‌م‌و ک‌ا‌ت‌یک ز‌ی‌ا‌ت‌ر گ‌ر‌ن‌گ و چ‌ا‌ر‌ه‌ن‌و‌س‌ا‌ز‌ه ل‌ه‌ ه‌ه‌م‌و ب‌و‌ا‌ر‌ه س‌ه‌ر‌ب‌ه‌خ‌و‌و ن‌ا‌س‌ه‌ر‌ب‌ه‌خ‌و‌ک‌ا‌نی ژ‌ی‌ا‌ن‌م‌ا‌ن‌دا.

ئ‌ی‌م‌ه ز‌ی‌ا‌ت‌ر ل‌ه‌ ج‌ا‌ر‌ا‌ن پ‌ی‌و‌ی‌س‌ت‌م‌ا‌ن ب‌ه‌ ت‌ی‌ر‌پ‌و‌ا‌ن‌ی‌ن و ئ‌ا‌م‌ا‌ن‌ج و ق‌ی‌ب‌ل‌ه‌ن‌م‌ای‌ه. (ت‌ا‌ق‌م‌ی پ‌ر‌ن‌س‌ی‌پ و ئ‌ا‌ر‌ا‌س‌ت‌ه‌ک‌ا‌ن) و ک‌ه‌م‌تر پ‌ی‌و‌ی‌س‌ت‌م‌ا‌ن ب‌ه‌ ن‌ه‌خ‌ش‌ه ر‌ی‌گ‌ا ه‌ی‌ه. ئ‌ی‌م‌ه ت‌ه‌ن‌ا‌ن‌ه‌ت ن‌ا‌ش‌ز‌ا‌ن‌ی‌ن ز‌ه‌و‌ی‌ه‌ک‌ه‌ی ک‌ه ر‌ی‌م‌ا‌ن ت‌ی‌ی‌ د‌ه‌ک‌ه‌و‌ی‌ت چ‌و‌ن‌ه‌و ب‌و‌ ل‌ی‌ت‌ی‌پ‌ه‌ر‌ب‌و‌ن‌ی‌ش‌ی پ‌ی‌و‌ی‌س‌ت‌م‌ا‌ن ب‌ه‌ ج‌ی‌ی‌ه. ئ‌ه‌م‌ه ز‌ی‌ا‌ت‌ر پ‌ه‌ی‌و‌ه‌س‌ت‌ه ب‌ه‌و‌ه‌و‌ه ک‌ه ل‌ه‌ک‌ا‌تی گ‌و‌ن‌ج‌ا‌و‌دا ج‌ ب‌ر‌پ‌ا‌ر‌یک د‌ه‌م‌د‌ی‌ن. ب‌ه‌ل‌ام ق‌ی‌ب‌ل‌ه‌ن‌م‌ا‌ک‌ه‌ی ن‌ا‌خ ه‌ه‌م‌ی‌ش‌ه پ‌ی‌و‌ی‌س‌ت‌ه ب‌و‌ ر‌ی‌ن‌م‌ای‌ی‌ و ئ‌ا‌ر‌ا‌س‌ت‌ه‌ک‌ر‌د‌ن‌م‌ا‌ن.

چ‌ا‌ل‌ا‌ک‌ی م‌ر‌و‌ف و ت‌ه‌ن‌ا‌ن‌ه‌ت م‌ا‌ن‌ه‌و‌ه‌ش‌ی ز‌و‌ر‌ج‌ا‌ر پ‌ه‌ی‌و‌ه‌س‌ت‌ ن‌ی‌ن ب‌ه‌و‌ه‌ی ک‌ه ه‌ه‌و‌ل و ر‌ه‌ن‌ج‌ی ز‌و‌ر‌ب‌د‌ا‌ت. ب‌ه‌ل‌ک‌و گ‌ر‌ن‌گ ئ‌ه‌و‌ه‌ی‌ه ک‌ه ئ‌ا‌ر‌ا‌س‌ت‌ه‌ک‌ه‌، ئ‌ا‌ر‌ا‌س‌ت‌ه‌ی‌ه‌ک‌ی ر‌ا‌س‌ت و د‌ر‌و‌س‌ت ب‌ی‌ت. ه‌ه‌ر‌و‌ه‌ا گ‌و‌ر‌ا‌ن‌ک‌ا‌ر‌ی‌ی‌ه‌ گ‌ر‌ن‌گ‌ه‌ک‌ا‌ن‌ی‌ش ل‌ه‌ ز‌و‌ر‌ب‌ه‌ی ز‌و‌ری ب‌و‌ا‌ر‌ه‌ک‌ا‌نی ک‌ا‌ر‌و پ‌ی‌ش‌ه‌س‌ا‌ز‌ی‌دا ل‌ه‌ پ‌ل‌ه‌ی ی‌ه‌ک‌ه‌م‌دا پ‌ی‌و‌ی‌س‌ت‌ی ب‌ه‌ س‌ه‌ر‌ک‌ر‌دا‌ی‌ه‌ت‌ی‌ه. ب‌ه‌ر‌پ‌و‌ه‌ب‌ر‌د‌ن پ‌ل‌ه‌ی د‌و‌ه‌ه‌م‌ه. ل‌ه‌ ب‌و‌اری ب‌ا‌ز‌ر‌گ‌ا‌ن‌ی‌ش‌دا ب‌ا‌ز‌ا‌ر ه‌ی‌ن‌د‌ه‌ ب‌ه‌ خ‌ی‌را‌ی‌ی‌ ئ‌ا‌ل‌و‌گ‌و‌ری ب‌ه‌س‌ه‌ر‌دا‌د‌ی‌ت ک‌ه ئ‌ه‌و ب‌ه‌ر‌ه‌ه‌م و خ‌ز‌م‌ه‌ت‌گ‌و‌ز‌ا‌ر‌ی‌ا‌ن‌ه‌ی چ‌ه‌ن‌د س‌ا‌ل‌یک ل‌ه‌م‌ه‌و‌ب‌ه‌ر ب‌ا‌ز‌ا‌ر‌پ‌ا‌ن گ‌ه‌رم ب‌و‌و ئ‌ی‌س‌تا ک‌ه‌س ن‌ا‌ج‌ی‌ت ب‌ه‌ل‌ا‌ی‌ا‌ن‌دا. س‌ه‌ر‌ک‌ر‌دا‌ی‌ه‌ت‌ی د‌ه‌س‌ت‌پ‌ی‌ش‌خ‌ه‌ری ب‌ه‌ه‌ی‌زی پ‌ی‌و‌ی‌س‌ت‌ه ب‌ه‌ر‌د‌ه‌و‌ام چ‌ا‌و‌د‌ی‌ری گ‌و‌ر‌ا‌ن‌ک‌ا‌ر‌ی‌ی‌ه‌ک‌ا‌نی ژ‌ی‌ن‌گ‌ه ب‌ک‌ا‌ت، ب‌ه‌ت‌ای‌ب‌ه‌ت ن‌ا‌ر‌ه‌ز‌و‌و‌ه‌ک‌ا‌ن و پ‌ا‌ن‌ه‌ر‌ه‌ک‌ا‌نی ب‌ه‌ک‌ا‌ر‌ه‌ی‌ن و ن‌ه‌ر‌ی‌ت‌ه‌ک‌ا‌نی و د‌ه‌ش‌ب‌ی‌ت ئ‌ه‌و ه‌ی‌ز‌ه‌ی پ‌ی‌ب‌ه‌خ‌ش‌ی‌ت ک‌ه پ‌ی‌و‌ی‌س‌ت‌ه ب‌و‌ ر‌ی‌ک‌خ‌س‌ت‌نی س‌ه‌ر‌چ‌ا‌و‌ه‌ک‌ا‌ن ل‌ه‌ ئ‌ا‌ر‌ا‌س‌ت‌ه گ‌و‌ن‌ج‌ا‌و‌ه‌ک‌ه‌دا.

د‌ی‌ا‌ر‌ه ه‌ه‌ن‌د‌یک ج‌ا‌ر گ‌و‌ر‌ا‌نی ب‌ه‌ر‌د‌ه‌و‌ام ر‌و‌ود‌ه‌د‌ا‌ت، و‌ه‌ک ئ‌ه‌و‌ه‌ی ر‌و‌ود‌ا‌ن ل‌ه‌ ر‌ی‌ک‌خ‌س‌ت‌ن‌ه‌و‌ه‌ی پ‌ی‌ش‌ه‌س‌ا‌ز‌ی ف‌ر‌و‌گ‌ه‌و ب‌ه‌ر‌ز‌ب‌و‌ن‌ه‌و‌ه‌ی ن‌ر‌خ‌ی خ‌ز‌م‌ه‌ت‌گ‌و‌ز‌ا‌ر‌ی‌ی‌ه ت‌ه‌ن‌د‌ر‌و‌س‌ت‌ی‌ی‌ه‌ک‌ا‌ن و ک‌ا‌ر‌ی‌گ‌ه‌ری ز‌ی‌ا‌د‌و ب‌ه‌ ل‌ی‌ش‌ا‌وی ژ‌م‌ا‌ر‌ه و ج‌و‌ری ئ‌و‌ت‌و‌م‌ب‌ی‌ل ک‌ه ب‌ه‌ ش‌ی‌وا‌زی ج‌و‌را‌و ج‌و‌ر ل‌ه‌س‌ه‌ر ژ‌ی‌ن‌گ‌ه د‌ر‌و‌س‌ت‌ی د‌ه‌ک‌ه‌ن. ل‌ه‌ب‌ه‌ر ئ‌ه‌و‌ه ئ‌ه‌گ‌ه‌ر پ‌ی‌ش‌ه‌س‌ا‌ز‌ی ح‌س‌ا‌ب ب‌و‌ ب‌ا‌ر‌و‌د‌و‌خ‌ی ژ‌ی‌ن‌گ‌ه ن‌ه‌ک‌ا‌ت، ب‌ه‌و ک‌ر‌ی‌ک‌ا‌ر‌ا‌ن‌ه‌ش‌ه‌و‌ه ک‌ه ک‌ا‌ری ت‌ی‌دا د‌ه‌ک‌ه‌ن و ئ‌ه‌گ‌ه‌ر س‌ه‌ر‌ک‌ر‌دا‌ی‌ه‌ت‌ی‌ک‌ر‌د‌ی‌نی خ‌و‌ل‌ق‌ی‌ن‌ه‌ر ن‌ه‌ن‌و‌ی‌ن‌ی‌ت ب‌و‌ پ‌ا‌ر‌ا‌س‌ت‌نی پ‌ی‌ش‌ه‌ن‌گ‌ی‌ی‌ه‌ک‌ه‌ی خ‌و‌ی ل‌ه‌س‌ه‌ر ر‌ی‌ب‌ا‌ز‌ی‌کی ر‌ا‌س‌ت، ئ‌ه‌وا ه‌ی‌ج ت‌و‌ا‌نا‌و ش‌ا‌ر‌ه‌ز‌ا‌ی‌ی‌ه‌ک‌ی ک‌ا‌ر‌گ‌ی‌ری ن‌ا‌ت‌و‌ا‌ن‌ی‌ت‌ ڤ‌ئ‌ ل‌ه‌ د‌ا‌ر‌و‌خ‌ا‌نی ب‌گ‌ر‌ی‌ت.

بەرپۆڵەبەردن بەبێ سەرکردایەتییەکی کاریگەر وەك ئەو رەفتارە بێهۆدە و بێ ئەنجامە کە کەشتییەك خەریك بێت نوغزو بێت کەچی تۆ بچیت کورسی و میزەکانی رێك بخەیت. بەرپۆڵەبەردن چەندە بەتواناو لیھاتوش بێت ناتوانیت قەرەبووی سەرکردایەتییەکی شکستخواردو بکاتەو. سەرکردایەتیکردن کاریکی زەحمەتە چونکە بە باشی لی تێنەگەشتوین و لە پارادیمی بەرپۆڵەبەردنەو تەماشای دەکەین.

جاریکیان لە کوتایى خولیکی یەكسالەدا کە بۆ پێشخستنی لایەنە جێبەجێکارییەکان رێك خرابو، بەرپۆڵەبەری یەكێك لە کۆمپانیایەکانی نەوت ھاتە لام و وتی: "ستیفن، کە تۆ لە دووھ مانگدا باسی جیاوازییەکانی سەرکردایەتیکردن و بەرپۆڵەبەردن کرد، من بە خۆمدا چووومەو و بۆم دەرکەوت لە کۆمپانیایەکی خۆمدا ھەرگیز رۆلی سەرکردەو رابەرم نەبینیو. بەلکو رۆچوبومە ناو بەرپۆڵەبەردنەو. خۆم نوقم کردبو لە ماملانیکان و وردەکارییەکانی ئیشی رۆژانەداو دابینکردنی پێویستی یە لۆجستیکەکان. لەبەرئەو بڕیارم دا خۆم لە کاروباری بەرپۆڵەبەردن دووربخەمەو. دەتوانم خەلکی دیکە بدۆزمەو ئەو کارە بکەن، چونکە دەمەوێت بەراستی رابەرایەتی کۆمپانیاکەم بکەم.

لەسەرھادا ئەمە کاریکی زەحمەت بو. خۆ کشانەو ئەو نەرك و فەرمانە كتوپرو گڕنگانەى کە ھەستم دەکرد راستن و مایەى خوشحالییم بون، مەسەلە یەکی ئاسان نەبو. بەوھش دڵم ناوی نەدەخواردەو کە تەنیا ھەر خەریکی شیتەلکردنەو ی کێشەکان بێم و بیر لە ھەلی تازە بکەمەو لەھەمان کاتیشدا ئەم خۆکشانەو مایەى من ھەندێکی دیکەشی ناپەحمت کرد بەو ی کە نەركی وای خستە ئەستۆیان پێشتر لییان بێخەم بون و من خۆم دەمکردن. دەیانویست ھەر وەكو جارێک من کێشەکانی رۆژانەیان بۆ چارەسەربکەم. بەلام من سوربوم لەسەر ئەم بڕیار و ھەلۆستەم. باوەری رەھام بەو ھەبو کە پێویستە کاری سەرکردایەتی بکەم. کردیشم. ئەمەرفۆ ئیش و کارەکەمان تەواو جیاوازه. زیاتر لەگەڵ دەوروبەردا گونجاوین. داھاتمان دووھات و ھازانجیشمان چوارھات زیادیان کردو. خۆیشم بە کردەو رابەرم؟

من تەواو دانیام کە زۆربەى دایکان و باوکان لە گێزاوی پارادیمی بەرپۆڵەبەردن و فەرمان دەرکردندا گیریان خواردو، لەبەری ئەو ی ناپاستەکارین بۆ دیاریکردنی

ئامانچ و ھەست و سۆزەكانى خىزان. لە ژيانى رۆژانەشدا. پىش ئەوئى بەھاو
بىنەماكان روون بىكەينەو خۇمان بە جىبەككىردن و بەدپەينانى ئامانجەكانەو
سەرقال دەكەين.

سەرلەنوئى دارشتنەو

پىويستە خولقىنەرى يەكەمى خۆت بىت. وەك پىشتر تىبىنيمان كرد، گيانى
دەستپىشخەرى پابەندى بەھرە بىھاوتاكەى مروۇفە سەبارت بە خۇناگايى.
لەراستىدا وىزدان و تواناى خەيال لە بەھرە بىھاوتاكەى مروۇفن، كە يارمەتيمان
دەدەن گيانى دەستپىشخەرىمان زىاد بىكەين و روئى خۆسەرگرداپەتەكردن بىينين.
ئىمە لەرئى خەيالەو دەتوانين بەھرە گەلەك لە توانا نەزانراوكان بەينينە
بەرچاوى خۇمان. لەرئى وىزدانىشەو دەتوانين لە ياسا و پرنسىپە سەرەتاپىيەكانى
بەھرە تاپەتەكانمان و بوارەكانى بەشدارىكردنمان و ھىلە رىنماپىيەكان نەزىك
بىينەو كە بەھۆيانەو دەتوانين بەھرەكانى خەيال و وىزدان بەرەپىبەدەين. وە
ئەگەر ئەو دوو بەھرەپە تەكەل بە ھەستى خۇناگايى بىكەين دەتوانين بە تەواوى
ويست و بىريارى خۇمانەو رەفتار بىكەين. ئىمەى مروۇفە چونكە بەشىكى زۆرى دەق و
تاپەتەندىيەكانمان لە رابردووەو پىگەشتووە، كەواتە پىرۇسەى نوسىنى دەقەكانى
خۇمان زياتر لە پىرۇسەى وەرگىرانى پارادىم و دووبارە نوسىنەوئى دەق دەچىت. لە
گۆرپىنى ھەندەك لە پارادىمە بىنەرەتەيەكانمان دەچىت.

بە ناسىنەوئى دەقە ناكاراكان و پارادىمە ناتەواو و ناراستەكانى خۇمان دەتوانين
بە شىوئەكى دەستپىشخەرانە و داھىنەرانە سەرلەنوئى خۇمان بنويسنەو. بە بىرواى
مەن پەكەك لە سەرچاوە ھەرە ئىلھامبەخشەكان لە پىرۇسەى نوسىنەوئى دەقدا
بىرىتىكە لە ژياننامەى نەنومر سادات سەرۇكى پىشوتىرى مىسر. سادات لە رابردوودا
رقىكى قول و بىسنورى لە دلدا بوو دژ بە ئىسرائىل. لە وتارىكى تەلەفزيۇنىدا وتى
ھەتا ئىسرائىل پەك سانتىمەترى خاكى عەرەبى داگىرگىرەتە ئامادەنىم دەست بەخەمە
ناو دەستىيەو. ھەرگىز، ھەرگىز ھەرگىز. جەماومرەكەش لەگەلەيا ھاوارىان دەكرەو
ھەرگىز ھەرگىز. سادات بەو ھەلوئىستەى گوزارشتى لە ويست و ئامانچ و تواناى
ھەموولات دەكرە.

نهو ددقه ددقيكي سهر به خو و ناسيونا ليستي بوو، ههسته قوټه گاني ناڅي خه لكي
بېدار ده كرده ده. به لام له هه مان كاتيشدا شتيكي بي نه قلا نه بوو. سادات نه وه
دمزاني به لام فهراموشي ده كړد و چاوي لي دهنوقاند.

خو نوسينه وه سادات پرؤسه يه ك بوو لهو سهرده مه وه دهستي پي كړد كه نهو
زيندانيه ك بوو له ناو زينداني ناودندي قاهرده كه به تومه تي به شداري كړدن له
كوده تادا دزي شا فاروق دمستگر كرابوو. نهو لهو قوناغه دا فيربو كه خوي له بيرو
بوچونه گاني خوي دوربخاته وهو سهرنج بدات بزانيټ نايي بيروپراگاني راست و
حه كيما نه، له وه وه فيربو كه چون ميشكي خوي به تال بكاته وه و دهقي تازه
و در بگريټ و سهرله نوئ خوي بنوسيته وه.

نهو له بيره وه ريه گاندا نوسيوپه تي كه نازادبوني له زيندان زور پي خوش نه بووه،
چونكه له زيندانا بوو كه فيري نهو راستيه بوو كه سهر كه وتني راسته قينه
بريتيه له وه سهر خوتدا زال ببيت. سهر كه وتن نهو نه يه خاوه ني چي و چي
بيت. به لكو سهر كه وتن له سهر وه ريديا، له وه دايه به سهر ناڅي خوتدا سهر كه وپت.
نه نوهر سادات ماوه يه ك له سهرده مي ده سلا تي عه بدولنا صردا له پؤستيكي بي بايه خ
دا په راويز خرابوو. هه مو كهس واي دمزاني سادات بي هيو او دل شك او و ورمرو خاوه.
به لام له راستيدا وانه بو. لي تي نه گه يشتن و نه يانده زاني سهرمايه گوزاري له
زده مه ندا دهكات.

كه كاتيكي ش هات و بووه سهرؤكي ميسر و رووبه پرووي واقيعه سياسي هان
بووه وه نه م به گيانتيكي نوئ وه ته ماشاي نيسرائيلي كړد. سهر داني كه نيسه ي
نيسرائيلي كړد له (قودس) و گرنگ ترين قوناغي ناشتي دهستي پي كړد له ناوچه كه دا كه
دواچار ريكه وتني كامپ ديفيدي لي كه وته وه.

سادات تواني خه يال و هوش و هيزي له خوتني گه يشتن بخاته خزمهت
سهر كړد ايه تي كړد نه وه به مه بهستي گوپيني پارايمه سهره كيه كه و به دهستي هيناني
ومرچه رځانيكي گرنگ له هه لسه نگاندي بارودوخه كه دا. سادات له ناو چه هي باز نه ي
كاري گه ريټيه گانيدا كاري ده كړد. وه له ريي نهو دوو باره نوسينه وهو (گوپيني
پارايمه كه) ومرچه رځاني گرنگ له هه لويست و رهفاره دا به جوريك به دي هاتن كه
له بازنه گه وره كه ي بايه خندا كاريان كړده سهر زيان مليونه ها مروؤ.

ئىمە زۆربەمان كە برەو بە تواناكانى خۇئاگايىمان دەمدەين گەلئىك دەقى ناكارا دەبىنەن كە وەكو خۇي قول لە ناخماندا چەسپىون بى ئەوۋى ھىچ سودو بايەخىكى ھەبىت بۇمان. خوۋى دوھەم دەئىت: "پىۋىست ناكات لەگەل ئەو خووانەدا بژىن. ئىمە دەتوانىن خەيال و ھىزى داھىنانمان تەرخان بىكەين بۇ نوسىنى دەقى نوپىر و كارىگەرتر و گونجاوتر لەگەل بنەما قولەكان و پرنسىپە راستەگانماندا كە (واتايمان) دەبەخشن بەو بنەمايانە.

گرىمان، بۇ نمونە، من زۆر ھەستىارم بەرامبەر منالەگانم. گرىمان ئەوان ھەرچىيەك بىكەن من بە گونجاۋى نازانم. دەستبەجى ھەست بە نارەحەتتىيەك دەكەم لە گەدەمدا. ھەست دەكەم دىۋارەكانى بەرگىرىكردن بەرزەدەنەو، خۇم بۇ شەپ ئامادە دەكەم. مەراقى من لەم حالەتەدا لەسەر مەودايەكى درىژخايەن نىيە و بۇ لىك تىگەشتن نىيە بەلگو لەسەر بناغەى رەفتارى كورت خايەنە. من دەمەۋىت شەرەكە بىمەۋە نەك لە جەنگە گەرەكەدا سەرگەوتو بىم.

ھەمو چەكەگانم دەخەمە كار - پىگەكەم و دەسلەتەگانم و ھىزو توانا جەستەيەگانم - و دەست دەكەم بە ھەرەشەو گورەشە. شەرەكە دەبەمەۋە. سەرگەوتوم. بەلام سەرگەوتنىك كە پەيۋەندىيەكانى تىدا تىك ۋېنىك دراۋەو كە منالەكان بەسەر زارەكى گويپرايەلن بەلام لە ناخەۋە ياخىين و رقو داخەگانىان دەشارنەۋە كە رۇژنىك لە رۇژان ھەر دەتەقنەۋە.

ئىستا ئەگەر ئىمە لەو رىۋرەسمى بەخاكسپاردنەدا بىن كە پىشتىر ھىنا بومانە بەرچاۋى خۇمان و يەككىك لە منالەگانم بىيەۋىت وتارىك دەربارەى من پىشكەش بىكات. ھەزدەكەم بلىت زىانى ئەو باۋكەى ئىمە چىرۇكى سەرگەوتنى مامۇستاۋ راھىنەرىكە. تىكەلەيەك لە دىسپلېن و خۇشەۋىستى نەك لە دەمەقالى و شەپرو ناكۇكى. ھەزدەكەم ئەقلى و دلى لىۋانلىۋ بن لە بىرەۋەرى جوان دەربارەى پەيۋەندى قولى خۇشەۋىستى كە ھەمومانى پىكەۋە دەبەستەۋە. ھەزدەكەم بلى باۋكىكى مېھرىبان بو، لە ھەمو چركەساتە خۇشو ناخۇشەگاندا لەگەلماندا بوە. ھەزدەكەم ئەو چركەساتانە باس بىكات كە دەھات و باسى گىروگرفت و نىگەرانىيەكانى خۇيى بۇ دەكردم و منىش گويىم لى دەگرت و ھەولم دەدا پارمەتى بىدەم. ھەزدەكەم بزانىت

كە منىش مروفىكى كامىل نىم بەلام ھەمىشە ھەولەدەم بى كەموكورى بى. حەزم دەگرد بىزانىبايە كە ھىچ كەسنىك لە دنىادا ھىندەي من ئەوى خوش ناوئىت.

دىارە ئارەزوى من لەسەر ئەو شتانە سەرچاۋەكەي ئەۋەپە كە منالەكانم خوش دەۋىن و نامادەم يارمەتەيان بىدەم و رۆلى خۆم لەلا گرنگە. بەلام مەسەلە ساكارەكان كارىكىيان كىرد ئەو بەھاو بىنەمايانەم بىرنەمىن. لايەنە گرنگ و سەرەكەيەكە بىر دەبىت لەزىر بارى گىروگرفتە سەختەكان و نىگەرانى و ئامۇزگارى راستەوخۇدا، ئەمە دەمكاتە مروفىكى كارىتىكراو. ھەلسوكەوتى رۆزانەم لەگەل منالەكانمدا ھىچ شتىكى لەو ھەستە قولە ناچىت كە بەرامبەريان ھەمە.

من چونكە خۇئاگايىم ھەپە و چونكە خاۋمنى ھۆش و خەيالىم دەتوانم بىنەما ھەرە قولەكانى ناخى خۆم بىناسمەۋە و تاقى بىكەمەۋە. دەتوانم بزانم كە ئەو دەقەي بىى دەزىم ھاۋناھەنگ نىيە لەگەل ئەو بەھايانەدا. دەتوانم بزانم كە ژيانم بەرھەمى دەستپىشخەرى و دىزانەكانى خۆم نىيە، بەلكو بەرھەمى ئەو يەكەم خولقاندەپە كە لە بارودۇخەكان و لە خەلكانى دىكەۋە وەرم گرتوۋە. بەلام من دەتوانم گۇرپانكارى بەينەم ئاراۋە. دەتوانم لەجىياتى ئەۋەي لەسەر بىرەمورىيەكانم بىزىم، شتەگەلى دىكە بەينەم بەرچاۋى خۆم. لەبرى ئەۋەي خۆم بە رابردوۋە سنوردارەكەۋە شەكەت بىدەم، دەتوانم خۆم بىبەستەۋە بە توانا بىسنورەكانمەۋە. دەتوانم بىمە خولقەنەرى يەكەمى خۆم.

دەستپىكىردن بەو شىۋازەي كە كۇتايىبەكەم لەبەرچاۋىت بىرىتىيە لەۋەي كە رۆلى خۆم ۋەكو باۋكىك و ۋەكو شتەكانى دىكەش بە جۇرىكى واببىنم كە ئاراستەكەم و بىنەماكانم روون و ئاشكرابىن لەلام. بىرىتىيە لەۋەي خۆم بەرپرسىارى ئەۋەپم كە بىمە خولقاندەي يەكەمى خۆم. بىرىتىيە لەۋەي بە جۇرىكى ۋا خۆم بىنوسمەۋە كە پارادىمەكانى سەرچاۋەي رەفتار ۋەئۆستەكانم ھاۋناھەنگ بىن لەگەل بىنەما قولەكان و پىرنسىپە راستەكاندا.

ھەرۋەھا بىرىتىشە لەۋەي لە دەستپىكى ھەمو رۆژىكدا ئەو بەھايانەم لەبىر بىت. پاشان نەگەر كىشەم ھاتەرى ۋ بارودۇخەكانىش ھەلگەرپانەۋە بتوانم لەسەر بىنەماي ئەو بەھايانە بىرپارىدەم. بتوانم دەستپاكانە رەفتار بىكەم. نابىت رەفتارەكانم كاردانەۋە

بن بهرام بهر بارودوخ و هه لچونه کان. مروقه نه گهر به هاگانی روون و ناشکرابن
دمتوانيت که ستيکی داهينه و دستپيشخهر بيت و بنه ماگان سهنته ری ژيانی بن.

په يامي ژيانی خوت

به بروای من کاریگه رترین ريگا بو نه خوو (که دستت پی کرد کوتاييه کهت له
خه يالدا بيت) بریتييه له نوسينه وهی په يامي ژيان له ژیر روشنایی هه لسه فهيهك
ياخود باوه ريگدا. په يامه که پیويسته نه شتانه له خو بگريت: دته ويت ببیت به
چی (که سایه تی) و چی ده که هیت (کارو دستکه وته کان) و نهو پر نسیب و به هايانه
چین که له کارو که سایه تیتدا پشتیان پی دهبه ستیت.

مادام هيچ تاكيك له تاكيكی دیکه ناچیت و بونه و مریکی بی وینهيه که واته نه
تایبه تهنه دی و بی وینهيهی له شیوه و ناو مریکی په يامه که یشدا رنگ ددهاته وه.
هاورپيه کم (رولقی کهیر) بیرو باومری خوی بهم شیوهيه دهربرپوه:

- په کهم جار سه رکه وتن له ماله وه به دست بهينه

- پشت به خوا ببهسته و سوپاسی بکه.

- هه رگیز له سه ر دستپاکی سازش مه که

- نهو که سانهت بیرنه چیته وه که به شداربون له گه لتدا

- پیش نه وهی هيچ حوكميك بددیت گوی له هه ردوولایه نه که بگره

- داوای ناموزگاری بکه

- راستگو بهو مه سه له کانیش په کلایی بکه ره وه

- هه مو سائيك شتيکی نوئی فیربه

- له مریوه نه خشه کهی سبهینئ دابنئ

- به جوش و خرۆشه وه برۆ به لای کاره تازه که ته وه

- هه میشه نه ریئی به

- رووخۆش به

- له کارو له مه سه له تایبه ته کاندا خاوونی دیسپلین به

- له هه له کردن مه ترسه. ته نیا نه وه نیگه رانت بکات که توانای دروستکردن و

داهینان و راستکردنه وهی هه له گانت نه بیت

- يارمەتى سەرگەوتنى يارىدەمدەرەكانت بده
- چەند قسە دەگەيت دوو ھىندە گوى بگرە
- ھەمو ھىزو توانايەكت بۇ ئەم كارەي ئىستات چىركەرەو و نىگەرەننى كارى داھاتوت مەبە

خاتونىكى كەييانوى مائىش پەيامەكەي ناوايە

- بە ھەمو توانايەكمەو ھەولئ بەدەستەينانى ھاوسەنگى دەدەم لەنيوان نايىندەو خىزانەكەمدا، چونكە ھەردوكيان بەلامەو ڭرنگن.
- مائەو شويىنى ئىسراحت و ھەوانەو بەحتەوهرىي خىزان و ھاوپرئ و ميوانەكانمە. ھەولەدەم زىنگەيەكى پاك و رىك و پىك دروست بگەم شايستەي ئەو ھەيت تيا بژىن. ھەمو كارو كرىدەو ھەيەگىشمان ھەكىمانە بەرپو ھەبەم.
- بەتايەتەش مائەكانم لەسەر خۆشەويستى و پىكەنين و خويىندن رابەينم و ڧىرى ئەو ھەيان دەكەم كاربەن و برەو بدمن بە بەھەرەكانيان. ھەرومەا بە رىزىكى زۆرەو دەرۋانمە نەرك و ماف و ئازادىيەكان لە كۆمەلگا دىموكراسىيەكەماندا و ھەولەدەم ھاۋلاتىەك بىم خاۋەنى زانىارى زۆر دەرۋارەي دەرۋوبەر و بەشدارىيش دەكەم لە پروسە سىياسىيەكەدا بۇ ئەو ھەي دىنبايىم لەو ھەي كە دەنگى من دەبىنرەيت و كارىگەرى ھەيە لەسەر ھەلئىزاردنەكان. ھەرومەا كەسەك بىم دەستپىشخەر بۇ بەدەينانى ئامانجەكانم لە زياندا نەك چاۋمروانى بىرپارەكانى ئەم ۋەو بىم.
- لەئاست ھەلۋىست و ھەلە رەخساۋەكاندا دەستپىشخەرىي دەنوئىم.
- خۆم دوور دەخەمەو لە ماددە ھۆشبەرەكان و خوو ۋىرانكەرەكان و ھەولەدەم ئەو خوو ھەو ھەو پىدەم كە رزگارم دەكەن لە كۆت و پىۋەندەكان و لە دروشمە كۆنەكان. ھەرومەا ھەولئ ڧراوانكردنى بازەي توانا ھەلئىزاردنەكانم دەدەم.
- ئەو پارەيەي كە ھەمە دەيكەمە خزمەتكارى خۆم نەك من بىمە نۆكەرى ئەو. ھەرومەا ھەولەش دەدەم بۇ دابىنكردنى سەر بەخوىي دارايى خۆم بە شىۋەيەكى ھەمىشەي و كارىك دەكەم ئەو شتانە داوا بگەم كە بەراستى پىۋىستم پىيانە، بىنچەكە لە ڧەرزى درىزخايەن بۇ ئوتومبىل و خانو، ھەولەدەم ھىچ جۆرە ڧەرزىكى دىكە نەكەم. ھەرومەا پىۋىستە خەرجىيەكانم لە داھاتەم كەمتر بن، بەردەوام پاشەكەۋتم ھەبىت و بەشەك لە داھاتەكەم بىخەمە سەرمايەگوزارىيەو.

لەمەش زیاتر هەولدمەم باشتر سود لە سەر وەت و بەهرەکانم و مەبگرم بۆ ئەوێ بەشداری بکەم لە پێشکەشکردنی خزمەتگوزاری و کاری خێرخوازیی بۆ خەڵکانی موحتاج و ژایانیان خوشتر بکەم.

لەرستیدا پەيامی ژيان دەستوری ئەو کەسە و بەهەمان شیوە دەستوری ئەمریکی، بناغە کە ی ناگۆرێت. سەرەرای تێپەربونی زیاتر لە دووسەد ساڵ بەسەر دەرچونی ئەو دەستورەدا تەنیا بیست و شەش هەموار کردنەوێ بەسەر دا هاتوووە کە (۱۰) دانەیان سەبارەت بە خالە سەرەکیەکانی (ماف) بون.

دەستوری ئەمریکی پێوەریکە کە هەمو یاساکانی دیکە و یلایەتە یە کگرتوووەکان لەسەر بناغە ی ئەم هەلدەسەنگێنرێن. هەروەها ئەو بەلگەنامە یە کە سەرۆک سوێندی پێدەخوات و پابەندی دەبێت و ئەو پێوەریە کە هاوڵاتی لەرێی ئەووە رەگەزنامە کە ی و مەردە گرێت. ئەو بناغە و پابەتە گرنگە یە کە یارمەتی هاوولاتیان دەدات قەیرانەکانی وەک جەنگی ناوخۆ و جەنگی فیتنام و رسوایی رۆتەرگیت تێپەڕینێت. دەستور لەرستیدا تەرازویەکی نوسراوە و ئەو پێوەرە بنەرەتی یە کە ئاراستە کردن و هەلەسەنگاندنی هەمو مەسەلەکانی پێدەکرێت.

دەستور هەمو تاقیکردنەووەکانی بڕیوە و تاکو ئەمڕۆش رۆلی یە کلاکەرەوێ خۆی بینێوە، چونکە لەسەر پرنسیپی راست و هەقیقەتی روون و ئاشکرا دامەزراوە کە هەمویان لە راگەیانندی سەر بەخوێیدا دەرخران. لە قوناغە هەستیارەکانی گۆران و تەمومزە کۆمەلایەتیەکاندا ئەم پرنسیپانە هیرو تینیکی بئسنوریان بەخشی یە دەستور. تۆماس جیفرسون دەلێت: دەستوریکی نوسراو زامنی ئاسایشە هەلگەوتووە کەمانە.

لەرستیدا بونی پەيامیکی تایبەتی ژيان کە بنەماکانی راست و دروست بن بۆتە پێوەری یە ک بەیەکی ئێمە. ئەو پەيامە دەستوری کەسیتی و بەردی بناغە ی هەمو بڕیارێکی گرنگ و سەرەکیی ژيانە، هەروەها مەرجیکی بنەرەتی یە بۆ دارشتنی ئەو بڕیارانە ی کە لە بارودۆخە هەستیارەکاندا کاریگەریی لەسەر ژيانمان جێدەهێلن. هەر ئەم پەيامە شە کە لە گەرمە ی گۆرانکاری یە بەردەوامەکاندا هیزمان پێدەبەخشییت.

مرۇف نەگەر لەناخيدا پالئەرىكى نەگۈرى نەبىت ناتوانىت لەگەل گۈرپنەكاندا
بۇ. تواناي گۈرپن كىلىكى ھەيە، ئەو كىلە برىتىيە لە ھەستىكى نەگۈر بەرامبەر
بە خۆت، تۈ كىت و خەرىكى چىت و چ نىخ و بەھايەكت ھەيە.

پەيامى ژيان وامان لى دەكات لەگەل گۈرپنكارىيەكاندا ھەلەكەت. ئىتر پىويستمان
بە حوكمى پىشوخەت و بە لايەنبايى نامىنىت. مرۇف كە خاۋەنى پەيامىكى راست و
دروستى ژيان بو ئىتر پىويستى بەۋە نابىت لە پىناۋى گەشتە راستىدا ھەمو
شتەكانى ژيان دەرىخات و ھەمو كەسىك لە قالىد بەدات.

دىارە ژىنگەش بەردەوام لە گۈرپندايە. گۈرپنىكى لەجاران خىراتر و ئەم گۈرپنكارىيە
خىرايانە زۆركەس ماندو دەكات و دىيانباتە سەر ئەو باۋمپەي كە ناتوانن بەردەوام
بىن و خۇيان لەگەل ئەو ژيانەدا رابەيتن. لەبەرئەۋە تەسلىم دەبن و تەنيا ھەلۋىستىك
كە بىنۋىن (كاردانەۋەيە) بەو ھىۋايە مەسەلەكە لە بەرژمەندى ئەمان بگۈرپت.

بەلام ئايا پىويستە مەسەلە ئاۋا بىرات بەرپۈە؟ نەخىر. لە ئۆردوگانى نازىدا
كە خەللى تىادا قەتلۋەم دەكرا، فىكتۈر فرانكل فىرى پرنسىپەكانى گىيانى
دەستپىشخەرى بو. ھەروھەا بۇى دەرگەوت دىارىكردى ئامانچ و واتاي ژيان
مەسەلەيەكى زۆر گرنگە. گەۋھەرى فەلسەفەكەى فرانكل لە چارمەسەركردى
نەخۇشدا كە بەم دوايە دەستكارى كردو برىتىيە لەۋەى بە شىۋەيەكى ئەقلانى
بگەپنەۋە بۇ خودا، جەخت لەۋە دەكاتەۋە كە بەشىكى زۆرى نەخۇشىيە ئەقلى و
دەرونيەكان لەراستىدا سەرچاۋەكەيان ئەۋەيە كە ھەست بە بۇشى (پوۋچى)
دەكەين. ھەست بە بىھودەيى دەكەين و ھەست دەكەين ژيان ھىچ واتايەكى نىيە.
فەلسەفەى ئەم گەپانەۋە ئەقلانىيە بۇ وىستى خودا مرۇف رزگار دەكات لەم ھەستە
پوچە، بەۋەى كە يارمەتى دەدات پەيام و واتاي ژيانى خۆى بدۆزىتەۋە.

تۈ نەگەر بگەيتە ئاستى ئەۋەى درك بە پەيامەكەى ژيانىت بگەيت ماناي وايە
دەستت گەشتۈتە سەنتەرى گىيانى دەستپىشخەرى خۆت و خاۋەنى ئەو خەۋن و
بىنەمايانەشەيت كە ژيانىت ناراستە دەكەن. ھەر ئەمەش دەبىتە ھەۋىنى داپشتىنى
ئامانچە كورتخايەن و دوورەمەۋداكانت. ھەروھەا ھىزى دەستورە نوسراۋەكت كە
لەسەر بناغە راستەكان داپىزراۋە. دەبىتە سەنگى مەھەك بۇ تاقىكرەنەۋەى بىرپارە
گرنگەكان و ناسىنى وزە و بەھەرەكانت.

لە چەقى بازنەکەدا

نێمە بۆ ئەوەى پەيامى ژيانمان بنوسینەو پێویستە رێک لە چەقى بازنەى کارىگەریتىيەکەمانەو دەست پێبکەین، لەو سەنتەرەووە کە بریتىيە لە بەشىكى زۆرى پارادىمە بنەرەتیهکانمان و ئەو هاوێنەپەيه کە نێمە دنیای لێو دەبینین. لێرەدايە کە نێمە هەئسوکەوت لەگەڵ تێروانین و بنەماکانماندا دەکەین. هەر لێرەشدايە کە دەتوانین سود لە توانای خوئاگاییمان ببینین بۆ تاقیکردنەوێ نەخشەکانمان و بزانی نەخشە پرنسیپەکانمان راست و دروستن و دنیابین لەوێ نەخشەکە نەخشەى ناوچەکەى خوومانەو پارادىمەکانمان لەسەر حەقیقەت و پرنسیپ دارپێژراون. هەر لێرەدايە کە هەست و هۆشمان دەکەینە قیبلەنمايەک بۆ دۆزینەوێ بەهرە بێ هاوتاکانمان و ئەو شوپانەى کە دەتوانین رۆلى تێدا ببینین. هەر لێرەدايە کە دەتوانین بەهرەى خەیاڵمان بخەینە گەر بۆ ئەوەى لە میشکى خووماندا ئەو کۆتایىيە بخولقین کە مەبەستمانە. ئاراستەو مەبەستێک بپەخشین بە یەکەمین هەنگاومان و کەرەستەى تەواو دابین بکەین بۆ نوسینی دەستورە تاپەتەکەى خوومان.

هەر لێرەشدايە کە هەولە چرکراوەکانمان گەورەترین نامانجیان لێ دەکەوێتەووە. مەروۇف کە لە چەقى بازنەى کارىگەریتى خویدا کارى کرد بۆ ئەوەى مەبەستىيى بێت بازنەکە فراوانتر دەکات. ئەمەش گەورەترین پالەنەرە بۆ بەرەوپێش بردنى هێزى بەرەمەهینان کە رۆلێكى گەورەى هەيه لەوەى کە هەموو بوارێک لە بوارەکانى ژيانمان گرنگ و کارىگەر بن.

سەنتەرى ژيانمان هەرچىيەكى تێدابێت راستەوخۆ دەبێتە سەرچاوەى ناسايش و ئاراستەکردن و حىکمەت و دەسەلاتمان.

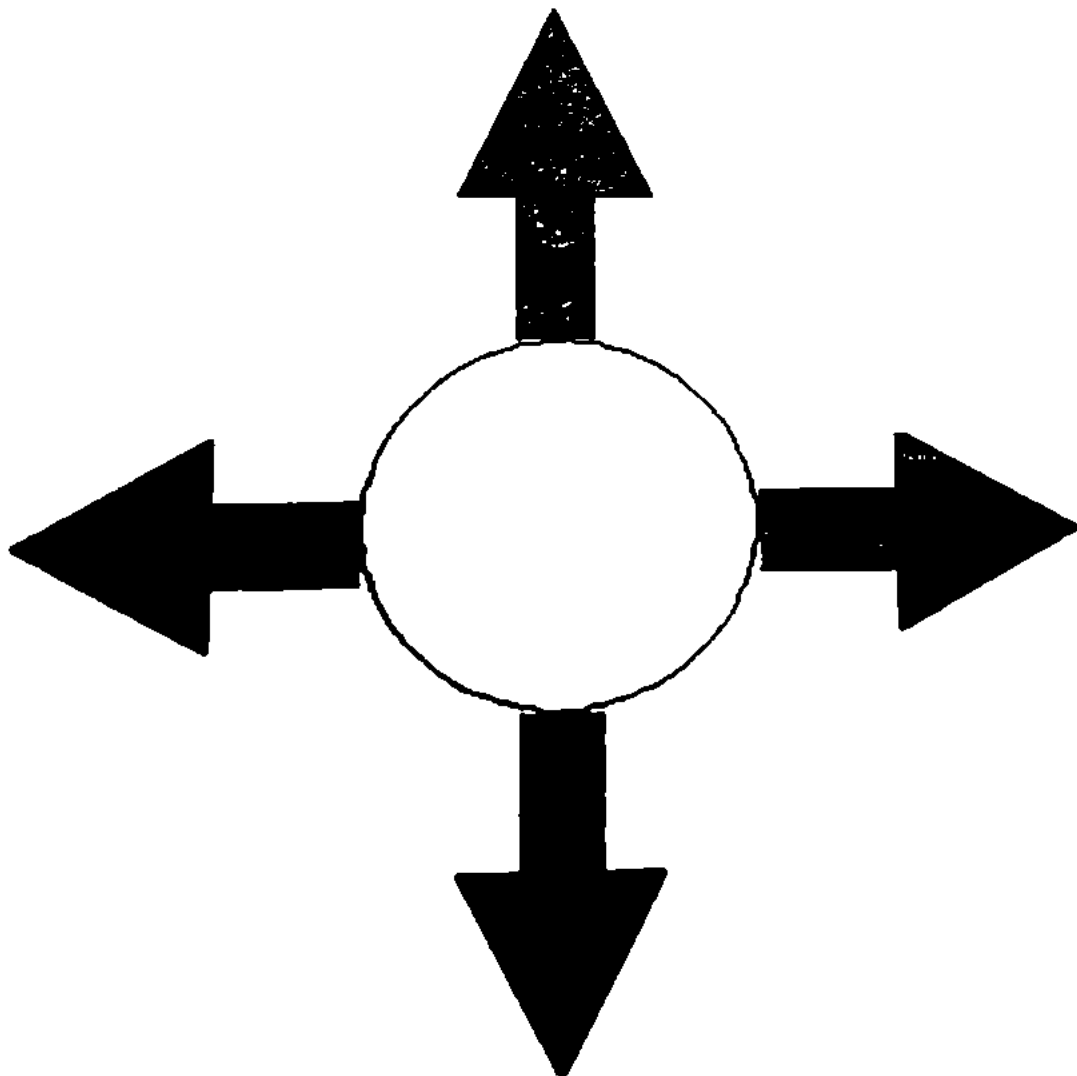
ناسايش: وا لە مەروۇف دەکات هەست بە نرخ و کەسایەتى خۆى بکات و رێز لە خودى خۆى بگرێت و پێکها تە بنەرەتیهکانى کەسایەتى خۆى بزانی.

ئاراستەکردن: ئەو سەرچاوەپەيه کە رێبازى ژيانى دیارى دەکات و ئەگەر نەخشەکەى خۆتى تیا بەکارهاتبێت ئەوا هەموو پێوهرە ناوخۆیىيەکان و یاساو پرنسیپەکانى کە چرکە بە چرکە کردارو بپارەکانى دیارى دەکەن هەمويان لەو بەپرەو ناوخۆیەووە سەرچاوە و مەردەگرن کە لە روداوەکان تێدەگات و هەمويان لێکدەتەووە.

حیکمەت: بریتییە لە تێروانینت بۆ ژيان. بریتییە لە ھەستکردن بە ھاوسەنگى و لەوەى کە تێگەیت چۆن ھەمو پرنسیپ و پێکھاتەکان پەيوەندىيان بەیەکترپەو ھەبە و بەبى پەکترى نازین.

حیکمەت بریتییە لە ھوگمەدانى راست و بیروبۆچونى چاکە و تێگەشتن. حیکمەت بە کورتییەکەى بریتییە لەوەى ھەلۆیستى بى ھاوتا ھەلبێژیریت و وەکو تاکێک لەگەڵ ئەو کۆیەدا یەکبگیریت کە لە ناخى خۆتەو ھەلەمەقوڵیت.

دەسەلات: بریتییە لە ھێزو توانای جێبەجێکردن. بریتییە لە توانای بەئەنجام گەیانەنى مەسەلەپەک. ئەو وزە بنەرەتیەپە کە بریارو ھەلبژاردنەکان دیارى دەکات. دەسەلات بریتییە لە توانای زالبون بەسەر خووە رەگ ھاویشتوووەکانداو ھەلکەندەنیان و چاندنى خووى باشتەر و کاریگەرتر.

ئاسايش و ئاراستە و حىكمەت و دەسلەت چوار ھۆكارن كە زۆر پەيۋەستىن بە
پەكەۋە. ئاسايش و ئاراستە كىردن حىكمەتى راستەقىنە دەستەبەر دەكەن،
حىكمەتەش دەبىتە ئەو پىرىشك و ھۆكارە يارىدەمدەرى كە دەسلەت دەخولقىنىت و
ئاراستەى دەكات.

كاتىكىش ئەم چوار ھۆكارە پىكەۋە بە شىۋەپەكى چالاك و ھاۋناھەنگ
كۆدەبنەۋە ھىزەگەۋرەكە دروست دەبىت كە دەستىشانكەرى كەساپەتى جوامىرو
ھاۋسەنگ و كاملە.

ھىچكام لەم چوار ھۆكارەى رەھەندەكانى ژيان ناتوانىت بىتە ئەلتەرناتىقى
ئەۋى دىكە. ھىچ كامىشان ئەۋەنىپە كە يان دەبىت بە تەۋاۋەتى ھەبىت يان ھەر
نەبىت، بەلكو دەكرىت لە ئاستى جىاجىادا بن و ۋەك گەلىك بابەتى دىكە بە
پىرۋسەى پىگەشتىندا بىرۋن. دەكرىت لە خالى دەستىپىكا ھەمويان لاۋاز بن چونكە
لە بنەپەتدا تۆ سەرەتا پىشت بە خەلكى دىكەۋ بە بارودۇخەكە دەبەستىت، بەلام لە
كۆتايىدا وات ئى دىت خۆت كۆنترۆلى پىرۋسەكە بكەيت. چونكە بويەتە خاۋەنى
دەسلەتلىكى سەرەبەخۇ و كۆمەلىك پەيۋەندى گىرنگ و بەھىز. ئاسايشى ھەمو
كەسىك دەكەۋىتە شۆيىنىك لەنىۋان ئەۋپەرى ئاسايش لەسەرىكەۋەۋ ئەۋپەرى
ھەستىردن بە ئارامى و ئاسايش لەسەرىكەى دىكەۋە. لە جەمسەرى بى ئاسايشىدا
ژىانت دەكەۋىتە بەر رەحمەتى زەبرى ھىزە دەرەكىەكان. ئاراستەى مەۋقىش
بەھەمان شىۋە لە شۆيىنىكداپە لەنىۋان پىشتەستىنى تەۋاۋ بە ئاۋىنە كۆمەلەپەتەكە
(كە ناچىگىرەۋ) جەمسەرى ئەۋسەرىشى بىرىتىپە لەۋەى مەۋقە لەناۋەۋە خۇى
ئاراستەى خۇى بكات. حىكمەتەش لە شۆيىنىكداپە لەنىۋان ئەۋەى كە نەخشەكە
ھەلەۋ ئالۋز بىت و ھىچ رەھەندىكى تىدا ديارى نەكرابىت و جەمسەرى ئەۋسەرىشى
نەخشەپەكى وردى رىكوبىكى ژيان بىت كە ھەموۋ بەش و پىرنسىپەكانى بە چاكى
پەيۋەست كىراپن بەپەكتىرەۋە. دەسلەتەش لە شۆيىنىكداپە لەنىۋان ئەۋەى ھىچ
جولەپەك نەكەيت و ۋەك توتكە سەگىك ۋابىت و زىجىرەكەى ملت كەسىكى دىكە
رايكىشايت. ۋە ئەۋەى كە ھەمو دەسلەت و دەستىپىشخەرىكە لاي خۆت بىت و لە
پىۋانگەى بنەماكانى خۆتەۋە رەفتار بكەيت نەك بارودۇخ و خەلكەكە كارت تىبەكن.

پېنگەي نەم چوار ھۆكارە لەسەر شەبەنگەكە و دەرەنجامى كۆتايى پەيوەندى و ھاوسەنگى و ھاوناھەنگى نىوانيان و كاريگەرى نەرنىيان لەسەر ھەمو بوارەكانى ژيانى كارى نەم سەنتەرمىيە كە باسەمان كەرد. واتە نەركى پارانىمە بىنەرمىيەكانى ناخى خۆتن.

سەنتەرە ئەلتەرناتىفەكان

نېمە بىن نەوى پىبزانين ھەريەكەمان سەنتەرىكىن، مەرۇف نەك ھەر ناگادارى بونى نەو سەنتەرە نىيە، بەلكو نەكۆلى لەومش دەكات كە كاريگەرى ھەبىت لەسەر ھەمو بوارەكانى ژيانى.

با بە كورتى لە چەند سەنتەرىك ورد بېينەو (لەو پارانىمە گەوھەريانە) كە زۆربەمان ھەمان تا بزانين چۆن كار دەكەنە سەر چوار رەھەندە بىنەرمىيەكانەمان و لە نەنجامىشدا چ كاريگەرىيەك لەسەر ژيانمان جىدەھيەن.

سەنتەرىبونى ھاوسەرگىرى

رەنگە ھاوسەرگىرى گىرنگىر خالى ھاوبەشى ھەست و سۆزى مەرۇف بىت و مەسەلەيەك بىت لە ھەمو مەسەلەكانى دىكە زياتر مەرۇف و لىبكات بەرگەي ھەيرانەكان بگىرەت و لە ناخەو ھەست بە ھەسانەو بكات. ھەروەھا رىگەيەكى گىرنگى دروستكردنى پەيوەندىيە مەرۇفاپەتەكانىشە. لەبەرنەو زۆر ئاسايى و گونجاويشە مەرۇف ھاوسەرەكەي خۆى بە ھەند وەربگىرەت.

بەلام لەرپى نەزمون و تىبىنى كردنى چەند سالى خۆمەو چەندىن نمونەي ھاوسەرگىرى ناارام بىنيو. ھەروەھا تىبىنىشەم كەردووە كە تالە دەزوويەكى ديارىكراو ھەيە لەناو نەو ھەمو پەيوەندىانەدا كە ھاوسەرگىرى كەردۆتە سەرنتەر. تالە دەزوو كە نەو ھەيە كە پەكەيان لەرووى سۆزدارىو زۆر زۆر پەيوەستە بەوى دىكەو. نەگەر تۆ و ھەست بىكەپت كە ھەمو بەھا سۆزدارىو كە تۆ سەرچاوەكەي نەو ھاوسەرگىرىيە نەو وات ئى دىت زۆر زۆر پەيوەست بىت بەو پەيوەندىو، بەمەش دەگەويە بەر رەحمەتى رەفتار و رەوشت و مەزاجى ھاوسەرەكەتەو و زۆر ھۆكارى دەرەكەش زەبر بەو پەيوەندىيە دەگەيەنەت، وەك منال و كەس و كار و كەشە

داراییەکان و مەسەلە کۆمەڵایەتیەکانی لایەنی بەرامبەر.

کاتێک کە بەرپرسیاریتییەکان و گوشارەکان زیاد دەبن ئێمە هەولێدەدەین بگەرێنەوێ بۆ ئەو دەر و سکرێتانی کە پێشتر پێمان بەخشیابون. بەلام گێشمە لەو هەداپە هاوسەرە کە پێشت هەمان رەفتار دەکات. دەرەکانیش جیاوازی. رێگای جیاوازی بۆ رووبەر و رووبەوێ مەسەلە داراییەکان و پەرە و دەکردنی منال و .. تاد. ئەم جیاوازیانە لەلایەک و خۆبەستەوێ تەواو بە هاوسەرگیرێ کەوێ لەلایەکی دیکەوێ واکەن خالە لاوازەکانی ئەم جۆرە سەنەتەریوێ دەکەون. تۆ ئەگەر هەموو شتێک بە دەست کەسێک بێت کە لە زۆر مەسەلەدا لەگەڵیدا ناکۆکیت، ئەوا پێویستیەکان تێکەڵی ناکۆکیەکان دەبن. رق و خۆشەویستی تێکەڵی بەک دەبن و شەڕ و راکردن و پاشەکشە و دوژمنایەتی و توڕەبون سەرەلە دەدەن و لە ئەنجامدا مەلەلانیەکی سارد و سەپەدا دەبێت.

لەگاتای روودانی ئەم بابەتانەدا ئێمە لە پێناوی پاساو هێنانەوێدا بۆ رەفتارە کەمان و بەرگری بێکردنی و هێرشکردنە سەر لایەنە کە دیکە هەولێدەدەین بگەرێنەوێ بۆ نەریت و خووەکانی جارێمان. ناچار دەبین بۆ خۆپاراستن لە برینی زیاتر پەنا بەرێنە بەر سووعبەتی بریندار کەر و گائەپێکردن و رەخنەگرتن و هەموو ئەو شتانە کە پێچەوانە کەر موکۆرێ کە جارێمانە. هەر لایەنێک چاوەڕێیە لایەنە کە دیکە دەست پێشخەری بکات لە نیشانەکانی خۆشەویستی و توشی ناوێدی دەبێت و بەلام هەمیشەش خۆی بە خاوەنی حەق دەزانێت لەو تۆمەتانە کە ناپارێستە بەرامبەرە کە کردووە.

لە کاتێکێدا کە مەسەلەکان بە رێکوپێکی بەرپۆ دەپۆن، ناسايش و نارامیە کە تەنیا سێبەرێکەو هێچێ دیکە. ناپارێستە کەش ناپارێستە کە کاتییە و هەست و سۆزی ئەو چرکەساتە دروستی کردووە. پەيوەندیە پێچەوانە نەرێنیە کە نێوانیشیان هەموو دەسلالت و حیکمەتێک لەناو دەبەن.

سەنتەرپوێ خێزان

پەکیک لە سەنتەرە باوەکانی دیکە خێزانە. ئەمیش رەنگە بە رۆڵەت سڕوشتی و گونجاو بێت. خێزان وەک شوێنێک بۆ بابە خێندان و سەرماپەگوزاریکردنی هون

دەتوانىت بىۋارى چاك بېرەخسىنىت بۇ پەپوھندى قول و خوشەويستى و بەشدارى بۇ زۇربەي ئەو شتانەي كە مانايەك بە ژيان دەبەخشن. بەلام لەھەمان كاتىشدا، خىزان ئەگەر بىكرىتە سەنتەر و چەقى ھەمو شتىك ئەوا بە شيۋمىيەكى گالتەنامىز ھەمو ئەو ھۆكارانە لەناودەبات كە بۇ سەرگەوتنى خىزان پېۋىست.

ئەو كەسانەي كە خىزان سەنتەرى ژيانانە ھەمو نرخ و بەھاو ئاسايشىكى خۇيان لە نەرىت و كەلتور و ناوبانگى خىزانەكانياندا دەبىنن. لەبەرئەو ھەر گۆرانكارىيەك لەو نەرىت و كەلتور و ناوبانگەي خىزان راستەوخۇ كار دەكاتە سەر ئەمانىش.

ئەو باوك و دايكەي كە خىزانىيان كىردوۋە بە سەنتەرى ژيانان، لەپروۋى سۆزدارىيەۋە ئازادى لەدەست دەدەن و دەسلەلاتى ئەۋەشيان نابىت كە لە پەرومەدەگردنى مئالەكانياندا بەرژمەۋەندىيان لەبەرچاۋ بگرن. تۆ ئەگەر خىزان سەنتەرى ژيانت بىت، خوشەويستى ئىستاي مئالەكەت وات لى دەكات رىۋوشۋىنى ۋاي لەگەلدا نەگىرەتەبەر كە لە ئايندەدا سود بە مئالەكەت بگەيەنىت. نازى دەدەيتى و ئەو نازە ۋاي لى دەكات زۇر پىشت بە خۇي نەبەستىت و بىر لەۋە نەكاتەۋە ئايندەيەكى باش بۇ خۇي دابىن بگات. ئەو باوك و دايكەي كە خىزانىيان كىردۋتە سەنتەر تەنيا بىر لەۋە دەكەنەۋە كە لەم چىركەساتەدا چى راستە: ھەر ھەلۋىستىك بە ھەلەي بزانن ئاسايشيان دەخاتە مەترسىيەۋە و توۋشى نىگەرانىيان دەكات. لەبرى ئەۋەي لەسەر مەۋدايەكى دوور بىر لە پەرومەدەگردن و پىگەياندىنى مئالەكەي بكاتەۋە، ھەمو رەفتار و ھەلۋىستىكى رەنگدانەۋەي چىركەساتەكەي ئىستا دەبىت. باوك و دايكى لەۋجۇرە ئەقىزىنى و ھاۋار دەكات، رەنگە كاردانەۋەگەشيان زىاد لە پېۋىست توندوتىز بىت و داخى دلى خۇيان بە خەلكى دىكە بىرژن. ئەم جۇرە دايك و باوكە مئالەكانيان بە مەرج خوش دەۋىت و ئەمەش ۋا دەكات ئەو مئالانە يان زۇر پەيۋەست بىن بە دايك و باوكيانەۋەۋە بەبى ئەۋان ھىچيان بۇ نەكرىت، ياخود بە تەۋاۋى دژيان بوستەنەۋە و تەنانت لىشيان ياخى بىن.

سەنتەرىۋى پارە

يەككى دىكە لە سەنتەرە ھەرە لۋجىكى و باۋەكانى ژيانى مرقۇ پارە پەيداگردنە. ئاسايشى ئابورى مەسلەيەكى بىنەرەتەيە بۇ بۋارەكانى دىكەي ژيان. لەسەردەمى نەمىرۇدا كە پېۋىستىيەكان بەردەۋامن، دابىنگردنى ژيان و سەربەخۇي

دارايى لە پلەي يەكەمدايە. ھېچكام لە بېۋىستىيەكانى دېكە دەستەبەر نابن ئەگەر لانى كەمى ئەم بېۋىستىيە بىنەرمىيە مەيسەر نەبىت.

ئىمە زۆربەمان مەترسىمان لە بارودۇخى دارايى خۇمان ھەيە. گەلىك ھىزى دىمەكش ھەن كە دەتوانن كار بىكەنە سەر بارودۇخى ئابورىمان و بىنە ماپەي نىگەرانىمان كە رەنگە زۇرجار ئەو ھەست و نىگەرانيە ھەر لە ناخماندا بىمىنەوھو دىريان نەبىرەن.

چەند ھۆكارىكىش ھەن كە بە روالەت ھۆكارى جوامىرانەن بۇ پارە پەيداكردن. بۇ نەمۇنە بەخىوكردنى خىزان و دابىنكردننى ژيانىكى ئاسودە. ئەمانە مەسەلەگەلىكى گىرنگن. بەلام ئەگەر ھەمو ھەول و تىكۇشانىكت ھەر بۇ كۆكردنەوھى پارمىت و پارە بىكەتە سەنتەرى ژيانىت ئەوا بە كىردەوھ تۇ بىنچەوانەكەپت چىنگ دەكەوئىت.

جارىكى دېكە ھەرچوار ھۆكارەكە بېنەرمەوھ بەرچاوى خۇت كە باسما كىردن و بىرىتىن لە ئاسايش و ئاراستەكردن و ھىكمەت و دەسەلات. گىرمان مەن ھەمو سەرچاوھى ئاسايشى خۇم لە كارەكەمدا بىبىنم ياخود لەو داھاتەي كە دەستەم دەكەوئىت. يان لە توانا و لىھاتوى خۇم. بەلام ئەمانە ھىچيان بابەتى نەگۆر نىن و زۆر ھۆكار ھەن كاردەكەنە سەر ئەو دەزگا دارايانە. لەبەرئەوھ نىگەرانى و بىن ئارامى زال دەبن بەسەرماو دەكەومە ھەلوئىستىكەوھ كە ھەر خەرىكى خۇپاراستن و بەرگىرلەخۇكردن بىم دزى ئەو شتانەي كە رەنگە كاربىكەنە سەر پۇستەكەم و داھاتەكەم و لىھاتوىيەكەم. كاتىك مەن ھەمو نىخ و بەھايەكى خۇم لەو بىرە پارمەدا بىبىنم كە دەستەم دەكەوئىت، ماناى واىە ھەر شتىك كار بىكاتە سەر داھات و پلەو پۇستەكەم كارىش دەكاتە سەر نىخ و بەھاكانى مەن. بەلام نە كارو نە پارە ھىچيان ھىكمەت و ئاراستەي چاك بە مەروۇ نابەخشن و تا ئەندازمەيكى دىپارىكراوئىش دەتوانن دەسەلات و ئاسايش بۇ دابىن بىكەن. ئەگەر دەتەوئىت بىزانىت سەنتەربونى پارە چەند سەنوردارە لە ژيانى مەروۇدا، سەرنج لەو كاتانە بىدە كە خۇت يان كەسىكى نىزىكت توشى قەپىرانىكى دارايى دەبن.

ئەوكەسانەي كە پارە دەكەنە سەنتەرى ژيانىان زۇرجار خىزان و مەسەلە گىرنگەكانى دېكە دەننە لاوھو وا دەزانن ھەمو كەس تەدەگات كە بېۋىستىيە

ئابورپەكان لە پەلەي يەكەمدان. من باوكىك دەناسم كە لەگەن منالەكانىدا دەچوو بۇ تەماشاكردنى سىرك، بە تەلەفۇن داوايان لى كىرد بچىتەو بە سەركارەكەي. بەلام ئەو پەتەي كىردەو. كە ژنەكەشى لىي پەرسى بۇچى ئارپۇت بۇ سەركارەكەت؟ وتى، كار ھەر پەيدا دەبىتەو، بەلام سەردەمى منالى ئاگەرپتەو. منالەكان بە درىزايى ژيانىان ئەم ھەلۋىستەي باوكەكەيان بىرنەچوومەو و زۆر بەلايانەو گىرنگ بو نەك ھەر وەكو وانەيەك بەلگو وەكو بىرەومەيەكى خۇش لە دلىاندا مابوومەو.

سەنتەربونى كار

وەك چۆن خەلك ھەيە گىرۋەدى مادە ھۆشبەرەكان دەبن، ئەووش كە "كار" دەكاتە سەنتەرى ژيانى واى لى دىت ھەمو شتىك دەكاتە قوربانى كارەكەي، پەيوەندىپەكان و تەندروستى و ھەمو مەسەلە گىرنگەكانى دىكەي ژيان. مەروفي لەو جۆرە ناسنامەكەي خۇي تەنيا لە ئىشەكەيدا دەبىنەت، "من پزىشكەم" "من نوسەرم" "من ئەكتەرم".

تۆ ئەگەر ھەمو نىرخ و بەھايەكى خۇت تەنيا ھەر لە كارو پىشەكەتدا بىبىنەت و ئىشەكەت بوبىتە پىكەنەرى ناسنامەكەت، ماناي واىە ھەر كاتىك تواناي بەردەوامبونت لەو كاردا نەما ئەوا دەستبەجى ئارامى و ئاسايشت نامىنەت. مەروفي لەو جۆرە ئەگەر ئاراستەيەكى ھەبىت، ئەو ئاراستەيە پىوېستىيەكانى كارو پىشەكەي دىارى دەكەن. حىكەت و دەسلەتەشى پانتايەكى سنوردارى كارەكەي داگىر دەكەن و لە بوارەكانى دىكەي ژياندا نە حىكەتەيكى دەبىت نە ھىچ تواناو دەسلەتەيكىش.

سەنتەربونى خاوەندارىتى (ملك و مال و شتى دىكە)

بەلاي زۆركەسەو پالەمرە سەرەكىيەكە ئەوھىە خاوەنى (شت) بىت. شتەكان ھەم كەلۈپەلە ھەستىپىكرەوكانى وەك ئوتومبىل و جلوبەرگى گرانبەھاو كەسەرەو خانوو تاد دەگىرنتەو، ھەم شتە ھەستىپىنەكرەوكانى وەك پىگەي كۆمەلەيەتى و ئاوبانگ و شكۇش لەخۇ دەگىرنت. ديارە زۆربەشمان بە ئەزمونى ژيان بۆمان دەرگەوتوو كە ئەمانە ھەمويان توخمى لاوازن و بە ئاسانى كارىان تىدەگىرنت و لەناودەچن.

من نه گهر ههستکردنم به ئاسایش و ئارامی ته نیا له ووه سه رچاوه بگرت که ناوبانگم ههیه و خاومنی فلان و فیساره بابهم، نهوا هه میسه له ژهره پشه ی بهردهوامی نه وودا دهیم که رنگه نه شتانه بدزرینن یاخود بزرین یاخود نرخه کانیا که ببنهوه. نه گهر رووبه پرووی که سیکیش ببهوه له خۆم دهوله مهنتر و به ناوبانگتر و به دمه لاتتر، نهوا ههست به که می دهکم. که رووبه پرووی که سیکیش دبهوه من لهو دمه لاتدارتر و به ناوبانگتر و دهوله مهنترم نهوا ههست به لوتبه رزی دهکم. دیاره نه ههردو حالتهش نیشانه ی نهو من که ههستکردنم به نرخ و به های خۆم ههستیکی جیگر نییه. له دۆخه دا هیج ههستیک به ئاسایش و بهردهوامی و سه قامگیری که سایه تی خۆم ناکه. ههروها هه میسه له ههولی نه وودا دهیم به رگری له خۆم بکه و بیکه و دارایی و ناوبانگ و ملک و ماله کانم بپاریزم و زیادیان بکه. ئیمه هه مومان لیرو لهوئ ههوالی نهو که سانه مان گوئ لی بووه که کاتیک له مامه لیه کی بازرگانیدا توشی زیانی قورس بون خویان کوشتوو، یان له ناکامی ئالوگۆره سیاسیه کانداهوتونه ته پهراویزوه و دمه لاتیان لی سهندراومتهوه.

سه نته ربونی رابواردن

سه نته ریکی ناسراوی دیکه که په یومندی به هیزی ههیه به خاومنداریتییه کانهوه بریتیه له سه نته ربونی چیژ و رابواردن. جیهانی نه مپرومان جیهانی که هانی تیژکردنی پتویستییه گان دمدات. سینه ماو ته له فزیۆن و هوکاره کانی دیکه ی په یومندی و راگه یاندن لهو که مرسه سه ره کیانه که داواکانی مروف زیاد دهکن و دیمه نی نهو نه ته وه و لاتانه مان نیشان ددهن که ژانیان خوش و کامه ران و پر له رابواردنه. نه م جوړه ژانه هه رچه نه کاریه گرییه کی خراب و نه رینی ههیه له سه رمان به لام زورجار ههست به دمرنجامه خراپه کانی ناکه ین له سه ر خۆمان و به رهه م و په یومندییه کانه مان.

دیاره گه لیک سه رچاوه ی باش و بی زیان هه که دهتوانن ببنه مایه ی به خته و مرکردنی مروف و هه سانه وه ی نه قل و جهسته ی و پته و کردنی په یومندییه کانی خیزان و په یومندییه کانی دیکه. به لام رابواردن خۆی له خۆیدا

ھەرگىز مايەي ھەسانەۋە و نىسراھەتتىكى قول و بەردەۋام نىيە. ئەۋكەسەي كە رابواردن دەكاتە سەرتەرى ژيانى خۇي، زۇر بە خىرايى ھەست بە بىزارى دەكات لەو رابواردنەۋە داۋاي زياتر و زياتر دەكات و ھەۋلەدەت رابواردنەكانى داھاتو چىز و خۇشىي زياترى پىبەخشن. بەمەش وردە وردە كەسەكە دەبىتە مروفتكى خۇپەرست و وا دىزانىت ژيان تەنبا ھەر رابواردن و چىزى دەستبەجىيە.

ئىمە ئەگەر رابواردن بىكەنە سەنتەرى ژيانمان، وامان لى دىت بەشىكى زۇرى ژيانمان لە پشووكان و تەماشاكردنى فيلم و دانىشتن بەدىار تەلەفزيۇن و يارىيە فيدېۋىيەكانەۋە بەسەربەين و تەمەنمان بەفېرۇبەدىن. ژيان لەو سەنتەردە تۈنەكان سست دەكات و بەھرىمان دەپوگىنىتەۋەۋە و رۇخ و ئەقلى خامۇش دەكات و دل ناكام دەكات. دەسلەت و ھىكمەت و ئاراستە و ئاسايش لەۋپەرى لاۋازىدا دەمىنىتەۋە: مانەۋەي كورتخايەن لە ناۋجەي چىزدا.

لە كىتەبى (شايەتەيەكى سەدەي بىستەم) دا مالكوئم مۇگىرىدج دەلىت:
" ھەمو جارىك كە سەرنج لە رۇژانى رابردوۋ دەدەم، شتىك كە زۇر سەرنج رادەكىشىت ئەۋەپە كە ھەر شتىك كە جاران بەلامەۋە زۇر گرنگ و بەنرخ بوۋە ئىستا دەبىنەم بىبايەخترىن و بى ئەقلازەترىن مەسەلەيە، بۇ نەۋە: سەركەۋتن لە مەسەلە ئاسراۋ و خۇشەكانى ۋەكو پارەۋ سىكس و گەشتوگوزار و خۇنۋاندن و تاقىكردنەۋە ئەو شتانەي دەبنە مايەي لەخۇبايەۋن و ھەمو ھەۋلەكان بۇ تىركردنى داۋاكارىيەكان و بۇ رازىكردنى خودى خۇمان، ھەمويان لەراستىدا ۋەھەم، يان بە دەردى پاسكال دەلىت ۋەك ئەۋە ۋايە زموى بلىسىتەۋە".

سەنتەرى بونى ھاۋرى / دوزمن

گەنجان بەتايەتەي، مەرج نىيە ھەمويان، لە خەلكانى دىكە زياتر ئەگەرى ئەۋە ھەپە ھاۋرىيەتەي بىكەنە سەنتەرى ژيانىان. پەيۋەندىكردن بە گروپتىكى تايەتەۋە و ھېۋلەكردنىان لەلايان دەبىتە مەسەلەيەكى زۇر گرنگ. سەرچاۋەي ھەرچاۋار ھۆكارە گرنگەكەي ژيانىان بىرىتى دەبىت لەۋ ئاۋىنە كۆمەلەپەتەيە تەلخەي كە ھەمىشە لە گۇراندەيە و بەمەش ۋايان لى دىت تا ئەندازەيەكى زۇر پابەندى ھەست و رەفتار و ھەلۋىست و مەزاجە ھەلەۋەۋە دابەزكەرەكەي خەلكانى دىكە بن.

ئەم سەنتەرییە جاری وایە هەبە تاقە (پەك) كەس دەكانە سەنتەر و دەبێتە ناپاستمەك كە بە هاوسەرگیری كۆتایی نیت .. سەنتەرییە هاوڕێیەتی وایە ن دەكانت لەرووی سۆزدارییەوه سەروەر پابەندی (پەك) كەس ببیت و رۆژ لەدوای رۆژ زیاتر پەيووست ببیت پێیەوه و پێیوستت پێی نیت و بەمەش مەلانیكانت لەگەڵیدا زیاتر دەبن و لەئەنجامدا كارلێکی نەرنی ن دەكویتەوه.

ئەم سەنتەرییە دۆزەن چەكە؟ نایا رێك تەدەجیت مەرووف دۆزەنێك بكانە سەنتەری ژیان و بایەخەكانی؟ بەلێ رێك تەدەجیت بەلام زۆر بەمان پێی نازانین و دەفانی پێدا نانین. هەنێكجار ئەو پێرۆسەیه لە نەستدا نەنجام دەدرین، واتە بە شێوەیهكی لاشعوری ئەو دۆزەنە دەكەیتە سەنتەری ژیان و هەموو بایەخەكانت. بەلام لەگەڵ ئەو شەخسە ئەم مەسەلەیه شتێكی دەگەن نەكە، بەتایبەت ئەگەر ئەو دوو كەسێ كە ناكۆكییهكی جەلەیان لەنێواندا یە زوو زوو بەرپەك بگەون و كاریان بگەوێتە یەكتری. ئەگەر مەن هەست بكەم بەرامبەر كەم خراب رەفتاری لەگەڵدا كردوم و ئەو كەسەش لەرووی كۆمەڵایەتی و سۆزدارییەوه حسابێكی تاییەتی هەبە لەلام ئەوا نیتەر شەو و رۆژ بێر لەو زۆنە و ناھەقییهكی دەكەمەوهو كاپراكە دەكەمە سەنتەری ژیانم. لەمەشەوه نیتەر لەبیری ئەوێ بەشێوەیهكی نەرنی خەریكی ژیانی خۆم ببم، هەموو نەقل و توانایەكم لەو دۆزەنەیهكەدا چەردەكەمەوه و هەلۆستێكی ناخەز و دۆزەنەكانە بەرامبەر رەفتار و هەلۆستی ئەو كەسە وەردەگرم.

یەكێك لە هاوڕێكانم كە مامۆستای زانكۆیەك بو زۆر ناردەهەتی و سەرسۆرمانی دەربری لەوێ كە یەكێك لە بەرپرسە كارگێڕییەكانی ئەو زانكۆیە كەسیكی لاوازەو پەيوەندییەكی خراپی لەگەڵ ئەمدا هەبە. هاوڕێكەم كاریكی وای كرد ئەم كاپرایه بوو ئەوێ هەمیشەیی بێكردنەوهكانی و لەناكامدا لە خۆی كردد مەرافێكی زۆر گەمۆرد. ئەم مەسەلەیه بە جۆرێك مێشكی داگیر كەربو كە كاری كردە سەر هەموو پەيوەندییەكانی لەناو خەزان و كەنێسەو نیش و كاریدا. لەئەنجامدا بێریاری دا ئەو زانكۆیە جێبەجێیت و بڕوات لە شوێنێكی نێكە بەدوای كاریدا بگەڕێت.

لێم پرسێ وەم "ئەگەر ئەو كاپرایه لەوێ نەبوایه ئامادەبویت كە زانكۆ جێ نەهێلێت؟"

وەلامی دایەوه "بەلێ، بەلام هەتا ئەوێ ن بێت مانەوهم لەو زانكۆیەدا ژیانم ن

تىك دەدەت، لەبىرئەمەد بېيۇستە لەمۇ زانكۇيە نەمىنەم."

لەم پەرسى: بۇچى ئەم كابرەيت كىرەتە سەنتەرى خۇت؟"

پەرسىيەمگەم تووشى شۇكى كىرەت. نىكۇلى لەمۇكىرەت. بەلام مەن بۇم سەلەند كە بىۋارى داۋد زەلامىك و لاۋازىيەكانى ئەمۇ زەلامە ھەمۇ نەخشەكەي ژيانى ئەم تىك بىدەن و مەنەنى بە خۇي لەق بىكەن و پەيۋىندىيەكانى تىك بىدەن لەگەل ئەمۇ كەسانەدا كە ئەم خۇشى دەۋىن."

لە كۇتايى گەتۇگۇكەماندا ھاپىزەم ددانى بەمۇدا نا كە كابرە ئەمۇ ھەمۇ كارىگەرىيەمى ھەمۇۋە لەمەرى، بەلام نىكۇلى لەمۇكىرەت ئەم بىرپارەنە ھىچ خەتاي ئەمى تىدەبىت و ھەمۇ بەرپەرسىيەتتەكى خەتە ئەستۇى كابرە.

زۇرىكىش لەمۇ ژن و مىردانەي لەيەكەرى جىادەبىنەۋە دەمەنە ھەمان ھەلەمە. ھىشتا ھەر پەرن لەق و كىنەۋ تۇرپىمى بەرامبەر ھاسەرەكەي پىشۋىيان و ھەلەمەن ھەمۇ خەتەكە بىخەنە ئەستۇى ئەمۇ. ئەم ھەستە نەرىنكىيە ۋا دەكەت ھەست بىكەن لەمۇۋى دەرونىيەۋە ھىشتا ھاسەرى يەكەرىپەن و بەدۋاي خالى لاۋازى يەكەرىدا دەمەرىن و پاساۋى ھەلەكانى خۇيانى پىدەنەۋە.

زۇر مەنەش كە گەۋرە دەبىت لە پەرىۋى ژيانىدا بە قۇناغى ئەمۇدا رەت دەبىت كە بە دىيەۋە رەق لە باۋك و داپكى بىت. ئۇبالى ھەرامۇشكەرن و خراپە و ھەلەكانى مەلەكانى دىكە بەسەر ئەمۇدا دەمەنە پائىيان و كە گەۋرەمەن و پىگەمەشتەن ئەم رەق دەمەنە سەنتەرى ژيانىيان و بە جۇرىك دەۋىن كە ھەر چاۋەرى بىن شىتەك رۇبەدات و كىلىلى ژيانى خۇيان تەسلىمى بارۇدۇخەكان بىكەن.

ئەمۇ كەسەي كە ھاپىزە ياخۇد دۇۋمەن دەكەنە سەنتەرى ژيانى خۇي ھەرگىز ھەست بە ئاسايش و ئارامىيەكى راستەقەنە ناكەت. لەھەمان كاتىشدا مەسەلەي ھەستكەرن بە نىخ و بەھاي خۇشەۋىستى مەسەلەيەكى نەگۇر نەبىت بەلگە ھەمەشە لە ھەلەزەۋ دابەزدا دەبىت و پەبەندى ھەلەۋىستى خەلەكانى دىكە و ھى بارۇدۇخەكەي دەۋرەۋەرە. ئاراستەكەشى لەمۇۋە سەرچاۋە دەگەرت كە ناخۇ خەلەك چۇن كاردانەۋەمەكىيان دەبىت. ھىكەتەكە لەلەپەن ئاۋىنە كۇمەلەيەتتەكەۋە دىپارى دەگەرت و ئەگەر سەنتەرىكەشى دۇۋمەننىك بىت ئەمۇ ھىكەتەكەي ھەر پەرىتى دەبىت لەمۇى ھەست بە زولمىكى گەۋرە بىكەت.

سەنتەربونى دامەزراۋە ئاينىيەكان

من لەو باومەرەدام كە زۆربەى ئەوانەى بە جەدى قول بونەتەو لە كاروبارى دامودەزگا ئاينىيەكان دەزانن كە سەردانى شوپنەكانى خواپەرستى يەكسان نىيە بە باومەرى قول. ئەوانەى زۆر ھاتوچۆى كەنىسە و شوپنەكانى خواپەرستى دەكەن مەرج نىيە زۆر باومەريان بە مەسەلە رۇحىيەكان ھەبىت. ھەندىك كەس ھىندە سەرھالى بەرنامەو پىرۆزەكانى ئەو دامودەزگايانە دەبن كە گوئ نادەنە پىوپىستىيە مەروپىيەكانى خەلكانى دەوروپەريان. ئەمە پىچەوانەى ئەركە ئاينىيەكانە كە گواپە ئەمان زۆر خۇيان بە پابەندى دەزانن. يە پىچەوانەشەو خەلك ھەيە زۆركەم ھامشۆى شوپنەكانى خواپەرستى دەكات يان ھەر سەردانى ناكات كەچى رەفتار و ھەلوپىست و ھەلسوكەوتەكانى تەواو ھاوجوتن لەگەل ئەرك و ھەرمائىشتەكانى ئاينىيەو.

من بەھۆى ئەو ئەزمونەى لە چالاكىە كۆمەلەتەكاندا بەدەستەم ھىناوہ بۆم ساغ بۆتەو كە ھامشۆگردنى زۆرى شوپنى خودا پەرستى مەرج نىيە ماناى جىبەجىگردنى ئەركە ئاينىيەكان بىت. مەروۇ ھەيە لە چالاكىەكانى شوپنەكانى خواپەرستىدا گورج و گۆلە، بەلام لە جىبەجىگردنى ئەركە ئاينىيەكاندا بەوجۆرە نىيە.

ئەوكەسەى كە ھاتوچۆگردنى كەنىسەو شوپنەكانى دىكەى خوداپەرستى دەكاتە سەنتەرى ژيانى رەنگە واى لى بىت ھەر بايەخ بە شتە روگەشەگان بدات و لەگۆتاپىدا بکەوئتە داوى رىاكارى و دوورپوويەو. ئەمەش زەبرىكى گەورە بە وىزدان و ناساپشى كەسەكە دەگەپەنىت. ھىداپەت و ئاراستەكارى لە ھوشيارى كۆمەلەتەتەو دەن و بەرھەمى وىزدانى كۆمەلەتەتەن. كەسپىكىش كە دەزگا ئاينىيەكانى كەربىت بە سەنتەرى ژيانى خۆى، ھەولەدەت ناتۆرە و نازناوى جۆراوجۆر بۆ دەوروپەرەكەى بدۆزىتەو و بەم بلىت گورج و گۆل و بەو بلى تەمبەل و بلى گومپا و بلى سەلەفى و .. تاد.

ئاپىن دەزگاپەكە بەرنامەو رىوئەسى تايبەتى خۆى ھەيە. بەلام دىن بە تەنيا خۆى ناتوانىت ناساپشىكى قول و ھەمىشەيى بە مەروۇ ببەخشىت و پاىەى بەرز بکاتەو، بەلكو ئەمانە دەرمەنجامى جىبەجى گردنى ئەركەكانى ئاپىن ئەك ھەر تەنيا بايەخ دان بە مەسەلە روالەتەكانى ئاپىن.

ھاتوچۆگردنى زۆرى كەنىسەو شوپنەكانى دىكەى خواپەرستى دەستەبەرى ئەو

ناكەن كەسەكە ھەمىشە ھەست بە ھىدايەت و ھەبۇنى ئاراستە بىكات. ئەۋكەسەي دەزگا ئاينىيەكانى كىرەبىتە سەنتەرى ژيانى خۇي ھەمىشە لە گۆشەگىرىدا دەزى و شەو و رۇژ بىرى لاي پشووۋەكان و بۇنە ئاينىيەكانە. بە چاۋىكى جىاۋاز لە باقى رۇژدەكانى دىكە دەروانىت. مەرۇف كە نەگاتە ئاستى كامبۇن و گومان لە ئاستى دەست پاكى و بىئاۋتاييەكەي ھەبىت ۋاي ئى دىت ھەست بە ئاسايش نەكات و ناچار دەبىت پاساۋ بۇ كىرەدەۋەكانى بەيىتەۋە و ناۋو ناتۇرەي جۇراۋجۇر لە دەۋرۋبەرەكەي بدۇزىتەۋە. مەرۇف ئابىت ھاتۇچۇكىرىنى شۈينەكانى خواپەرستى ئى بىتە ئامانچ بەلگە ئامرازىكە بەرەۋ ئامانچىكى گەۋرەتر. ھەر تىرۋانىيىكى دىكەي مەرۇف بۇ شۈينەكانى خواپەرستى لە گۆشەنىگەي جىاۋازەۋە نەجامەكەي بەۋە دەشكىتەۋە كە ئەۋكەسە ھاۋسەنگى خۇي لەدەست بدات و ھىكمەتى نەمىنىت. ئەۋ قەسەيە راستە كە دەلىت: شۈينەكانى خواپەرستى دەتۋان مەرۇف ئاشنابكەن بە سەرچاۋەكانى ھىز، بەلام ئەمە ماناي ۋانىيە كە خۇيان سەرچاۋەي ھىز بن. شۈينەكانى خواپەرستى ئامرازىكن ھىزى ئىمان لە كەسايەتى مەرۇفدا دەچىنن.

سەنتەربۇنى خۇد

رەنگە لەم سەردەمەي ئەمەرۇدا بەناۋابانگىرىن و بەربلاۋترىن سەنتەر، ئەۋە بىت مەرۇف بايەخ بە خۇي بدات. ئاشكراتىن شۈينەكانى ئەم سەنتەربۇنەشى بىرىتىيە لە خۇپەرستى كە پىچەۋانەي بەھاكانى زۇربەي زۇرى خەلگىيە. تۆ نەگەر لە نىزىكەۋە سەرنج لەۋ ھەمو ئاراستانە بدەيت كە بۇ نەشۇنما كىردن پىۋىستىن، دەبىنىت زۇربەي زۇرىان لە ناۋەرۇكدا بىرىتىن لە سەنتەربۇنى خۇدى كەسەكە.

كىشەي ئەم جۇرە سەنتەربۇنە ئەۋەيە كە بىرىكى زۇركەم ئاسايش و دەسلەت و ئاراستە ھىكمەتى تىايە. ۋەكو دەرياي مردوۋ ۋايە. لىقو جۇگەي زۇرى دەچىتە سەر، بەلام ھىچى لەبەر ئارۋات و مەنگ دەبىت.

لەلايەكى ترەۋە بايەخ دان بە پىشخستىنى خۇدى خۇت لە چۈرچىۋەي پارادىمە گەۋرەكەدا بە مەبەستى چاكرەنى تۋاناکان و بەرزكردنەۋەي ئاستى خىزمەتگوزارى و بەرھەم و بەشدارى كىردنى سودمەندانە دەبنە مايەي گەشەسەندىنى دراماتىكى لەھەرچۈر ھۆكارەكەي كە پىشتر باسما كىرد.

ئەوانەي كە تا ئىستا ئامازەمان پىداون، سەنتەرە ھەرە ناسراو و بەربلاۋەكانن و لەو سەنتەرەنەو ۋە ئىمە ئاراستەي ژيان دەبين. زۇرجار بەلامانەو ۋە زۇر ئاسانترە سەنتەري كەسىكى دىكە دەستىشان بىكەين لەوۋى كە سەنتەرەكەي خۇمان بناسىنەو. رەنگە كەسىك بناسىت كە پەيداكردى پارە بەلايەو ۋە لە ھەمو شتىكى دىكە گرنگرە، ياخود كەسىكى دىكە بناسىت كە ھەمو ھەول و تەقەلايەكى بۇ ئەومىيە بروبىيانو بۇ ھەلۋىستى خۇي لە پەيوەندىيە خراپەكاندا بدۇزىتەو، بەلام ئەگەر قولتر تەماشىا بىكەيت دەتوانىت بزانىت چ ھۇكارىك وى كردوۋە ئەم مەسەلەيە بېيتە سەنتەري ژيانى كەسەكە.

دىارى كىردنى سەنتەري خۇت

ھەلۋىستى تۇ چىيە؟ سەنتەري ژيانىت چى تىدايە؟ ۋەلامدانەوۋى ئەم پىرسىارانە زۇرجار ئاسان نىن. رەنگە باشترىن رىگا بۇ ناسىنى سەنتەرەكەي خۇت ئەومبىت لە نىزىكەو ۋە سەرنج بىمىتە چوار ھۇكارە پىشتىگىرىكەكەي ژيانىت. تۇ ئەگەر تۋانىت يەك دۋانىك لەم خەسلەتانەي خوارەو ۋە بدۇزىتەو دەتۋانىت شوۋن پىيان ھەلبىگىرت و بزانىت لە چ سەنتەرىكەو ھەلقوللاۋىت، سەنتەرىك كە رەنگە تۋانكانىت سنوردار بىكات.

هه لقه	ناسایش	ناراسته کردن	جیکه مت	دسه لوت
نه گهر سمنه توری	- نرخی خوت بهوه دیلری دهک مهیت	- بریل هکانست لسه روژنگه بهوه	- بهلره کوزک دنفه وه دهوینیه نهو	- دمهسه لاتکه گانت سمنوریلر
زیلنست بریلکی	که جهنت پلره هه به	دهد مهیت که جهنت هکرانجه	ناوینیه بهی که زانی لیه دهوینیه	کر او دهین چونکه هه م نهو
بیت له پلره	- بهناسانی دهجینه لیر ره جهتی نهو		و نسی دهک مهیت و بهمش هه مو	شتانه ی که به به پاره دهکرتین
	شتانه ی که ناسایشی نابوریه ست		بریل هکانت ناهار سمنگ دهین.	سمنوریلر ن و هه م
	دهوینیه			تیرولینه گانه بیت سمنوریلر ن.
نه گهر کلر کردن	- هه مو که سایشی خوت له بهو	- بریل هکانست لسه به بنافه می	- نه میا هه لسه لیه ی که کوه کوه نهو	- کور هکان
سمنه توری زیلن	پوست و کلر هکانتا دهوینیه.	نهوه دانه یوزنیت که کلر هکانت	پیناسه دهکرتیه.	سمنوریلر کراون به شینواری
بیت	- نه میا کلر و بیشه گانت مله می	پنویستی به جیهو چاوو یکی	- واتماشای کورده مهیت که هه مو	کار کردنیت و بهو هه لو
	حسانه وه قن	جیت ل دهکانت	شتیکی زیانه	فرسه تانه ی له بهواری نیشه
				بهوت هه لاله کون و به
				یامه گانی کلر و به
				یرور به چونه کلن سمنو کوه کانت
				و بهو ی که نهو قنیه
				کاریکی دیکه نه منجام بهویت.
ته گهر سمنه توری	- هه سکر دنت به ناسایش بهو وه سته	- بریل هکانست لسه بهو نهو	- جیهان له روانگه ی بهو اور دکر یی	- له چولر چینه ی نهو وه
زیلنست	به ناورانگت و پیگه ی کومه لیه مهیت و	بنافه به دانه یوزنیت که	کومه لیه سمنی و نابوریه بهوه	هه لاله دهوینیه
خاو هکان رقی بیت	نهو شته مانیه انه ی که خاو هکانیه.	دهوینیه یزن و ملک و ماله کانت	دهوینیه.	دهوینیه چو بگریت و
	- هه بیشه خه یری بهو اور دکر یی	زیاتر و چاکتر ده کمن.		چوون لسه ووه
	نهو بیت که تو بیت هه به و خه لکی			کومه لیه به بهوه له خه لک
	جیهان هه به			جیاواز بیت.

سەقامەر	لەسەپش	لەواستەکردن	جەگەدن	دەسەژان
لەنگەر دەرگا	لەسەپش خۆت لەوفا دەبێت کە	لەوێستەکت ئەوه دەرگا دەرگا	هەمو دنیا لەهەش دەگەیت بەسەر	دەسەلت لەوفا کە لەو
لەبەرەمەکان	لەوێستەکت خۆرەرسن چاڵکەبەرەمەکان	کە خەڵکە کە چاڵکەبەرەمەکان	دەرگا گەڕێدە	شەواش خۆرەرسنەمەکان
سەقامەری لێقت بن	چاڵن و چاڵکەبەرەمەکان لەسەر ئۆ	لەوێستەکت پێوەرەکتی لەبەر و	لەبەرەمەکان و بێر لەبەرەمەکان بەسەر	بەرست و پێگەبەرەکت هەبە
	هەبە و چەند رێزەت دەگەرن	سەرکەردە لەبەرەمەکانە	لەبەرەمەکان و نەبەرەمەکان	
	لەسەپش و نەسەپش خۆت لەوێستەکت			
	لەبەرەمەکان و بەرەمەکانە دەبێت			
لەنگەر خۆری خۆت	هەستەکت رێزەت بە لەسەپش هەستەکت	رێزەکتی هەمو حوکم و	دنیا لەوفا دەبێت کە بێرەل و	لەوێستەکت لەوفا
سەقامەری لێقت	هەبەرەمەکان دەبێت	بەرەمەکانە بێرەمەکان	بەرەمەکان و رێزەمەکان چاڵن	لە سەر چاڵکەبەرەمەکان
خۆت بێت		١. لەنگەر بێرەمەکان بەرەمەکان	کەرەمەکان لەسەر دەرست دەگەرن	چونکە هەوێستەکت لەمەکان
		٢. بێرەمەکان و خۆشەمەکان		کەسەکت
		٣. مەن بێرەمەکان بە		
		٤. بێرەمەکان مەن لەوفا کە		

زۇرچار سەنتەرمكە بىرىتى دەپىت لە تىكەلەپەك لەم ھۆكارانە و لە سەنتەرى خەلكانى دىكەش. زۇربەمان تىكەلەپەكەين لەم كارىگەرپانەي كە رۆلى گرنگيان ھەپە لە ژاپماندا. ھۆكارە دەرەكى و ناوخۆپىيەپەكان وا دىكەن تا ماۋىيەكى دىھارىكراۋ قالاڭە سەنتەر بىكەۋىتە چالاكى و بەردەوام بىت لە چالاكىكردندا تا نەۋكاتەي داۋاكارىيەكان تىردەكرىن. ئىنجا پاش نەۋە سەنتەرىكى دىكە دىتە پىشەۋەو دەپىتە ھىزىكى كارىگەر. مەۋۇ چۈنكە ھەمىشە لە سەنتەرىكەۋە دەجىت بۇ سەنتەرىكى دىكە، لەبەر نەۋە مەسەلەكان ھىندە رىژمىن لە زىانى مەۋۇدا كە ۋەكو نەۋە خولخولۇكە ۋاپە كە لە چىكەساتىكدا گەپشۈتە لوتكە و پەكسەر لە چىكەساتى داھاتودا دادمەزىتە خوارمەۋە ۋە ھەۋلەمدات لاۋازىيەكەي خۇي بەۋە قەرىۋو بىكەتەۋە كە ھىز لە شىكى دىكەي لاۋاز قەرز بىكات. لەم ھالەتەشدا نە ھەست بە ھىداپەت و ئاراستەكردن دىكەيت و نە ھىكەتتىكى بەردەوام و نە دىسەلاتىكى نەگۈر و نە لە ناخى خۇشتدا ھەست بە نىرخ و بى ھاۋتايى خۇت دىكەيت. ئامانجە نەۋەپەپەكە نەۋىيە ھەۋل بىدەپت سەنتەرىكى روون و ئاشكرى ۋا بىخولقەنىيت كە ئاستىكى بەرزى ئاسايش و ئاراستەكردن و ھىكەت و دىسەلاتيان تىا ھەلپەنچىرىت بە شىۋىيەكى ۋا كە يارمەتت بىدات لە دەست پىشخەرىيداۋ بۋارە جىاچىاكانى زىانت ھاۋناھەنگ بىكەن لەگەل پەكەرىدا.

سەنتەرى پىرنسىپەكان

مەۋۇ نەگەر زىانى بىكاتە سەنتەرى پىرنسىپە راست و دروستەكان نەۋە دەتۋانىت دىزگاپەكى بەھىزى ۋا دابمەزىنىت كە ھەرچار ھۆكارە پىشتىگىرەكەمەي زىان گەشەي تىابىكەن. بە پىچەۋانەي خەلك و شتە بگۈرەكانى دىكەۋە ئاسايش و ئارامى مەۋۇ پەيۋەستىن بە كۆمەللىك پىرنسىپى راستەۋە كە ناگۈرپەن. دەتۋانىن پىشتيان پىبەستىن.

پىرنسىپ، كاردانەۋە بەرامبەر ھىچ شىك نانۋىنىت. نە لىمان تۈرە دەپىت و نە بە شىۋىيەكى جىاۋازىش رەفتارمان لەگەل دىكات. لىمان جىا نابىتەۋەۋە لەگەل ھاۋرپى ھەرە دىسۆزەكەماندا دەست تىكەل ناكات و نارۋات. داۋمان بۇ نانۋىتەۋە، قەد بىرى ناكات و پابەندى زىنگەۋ ھەلۋەكەۋتى خەلكى و ناتەۋاۋىيەكان نىيە. پىرنسىپ

نامریت، نهوه نیه رۆژنیک هه بیټ و رۆژنیک نه بیټ. نه ناگر له ناوی دهبات و نه بومه له رزه و نه دزیش دهستی بڼی دهگات.

پرنسیپ بریتییه له کۆمهڵنیک حهقیقهتی قول و بنه پرمتی و کۆله که ی زۆر شتی دیکهیه. خه صله ته کانی پرنسیپ بریتین له جوانی و بهردهوامی و وردی و تیکه لاوی رپر هوی زیان ده بیټ.

ته نانهت لهو که سانه شدا که به روالهت پرنسیپه کان فهرامۆش ده کهن ده توانین لښراوانه بڼین: پرنسیپ زۆر له خه لک و له بارودۆخه کان گه وره تره. نه مهش دهر منجای زیان و گه شه کردنی هه زاران هه زار سائه. له مهش زیاتر ده توانین له سیبه ری زانستدا باوه ر به وه بهینین که پرنسیپ له دهر منجای نه زمونی تایبه تی خۆمانه وه شه رعیه تی هه یه له سه ر زیانمان.

پتویسته له هه مان کاتیشدا ددان به وه دا بڼین که زانیاری ته وا ومان دهر باره ی هه مو زانسته کان نیه. نه وه ی دهر باره ی پرنسیپه راست و دروسته کان ده یان زانین شتیکی سنورداره، چونکه که سمان به ته وا وه تی ئه م سروشت و جیهانه ی ده وری خۆمان تینه گه یشتوین و هیشتا به ردهوام فله سه فه و تیوری وا هه لده قولین که له گه ل پرنسیپه راست و دروسته کاند نا گونجین. هه مو بیرو باوه ریکیش له کاتی خۆیدا قبول ده کریت و نه گه ر بناغه ی چه وتی هه بیټ نه وا وه کو زۆر شتی دیکه ی پیش خۆی رهت ده کریته وه.

هه رچه نده ئیمه ی مروف سنوردارین به لام ده توانین چوار چی وه ی نه و سنورانه فراوان تر بکه ین. تیکه یشتنی پرنسیپه کانی گه شه کردنمان ده توان ومان ل بکه ن به دلنایایی وه به دوای پرنسیپه راست و دروسته کاند نا بگه رین، به جۆریکی وا که هه تا زۆر تر شت فیر ببن چاکتر ده توانین سه رنج به دینه نه و هاوینانه ی که جیهانیان لئوه ده بینین. پرنسیپه کان نا گۆرین، به لام تیکه یشتنی ئیمه له و پرنسیپانه قابیلی گۆرانه.

نه و حیکمهت و ناراسته یه ی که له گه ل زیانی لک را دین پرنسیپه کانی کرد بیته سه نته ری خۆی هه لقولاوی نه خشه راست و دروسته کاند. به ره مه ی نه وه ن که شته کان له بنه رمه تا بریتین له چی و له رابوردودا چی بون و له ئاینده دا ده بن به چی. نه خشه ی چاک یارمه تیمان ده دات به ئاشکرا تی بگه ین که ده مانه ویت بگه ینه

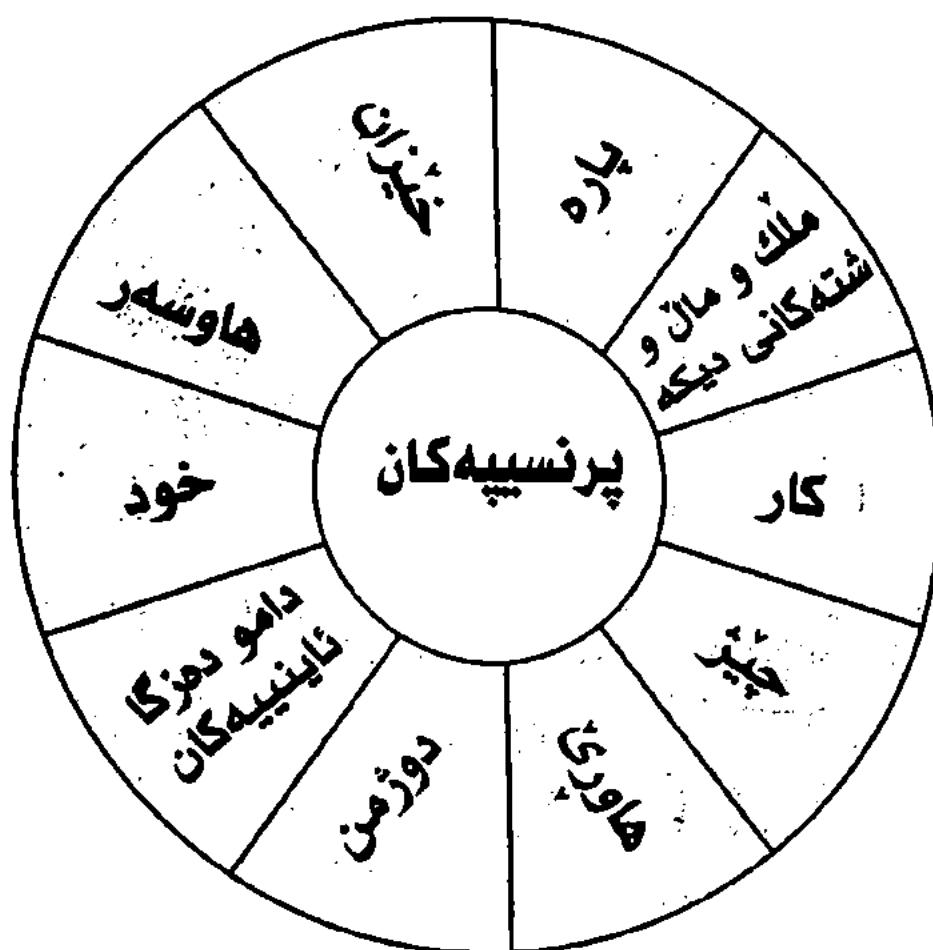
كوئ و چۆن بېگەينى. مەرۇف لەرىنى بەكارھېنانى زانىارىيە راستەھىنەكانەوہ دىتوانىت بېپارى وا بدات كە ھەم گونجاو بېت و ھەم جىبەجى كىرنىشى ئاسان.

دەسلەلاتى تاكە كەس لەوجۆرە مەرۇفەدا كە پىرنسىپەكان سەنتەرى ژيانىتى بىرىتىپە لە دەسلەلاتى مەرۇفەكە دەست پېشخەر بېت و خۆى بناسىت و خەلك تىى بگات. كەسك كە نە لەژىر كارىگەرى ھەلۆپست و رەفتارى كەسى دىكەداپە و نە ژىنگە و بارودۇخەكانىش دىتوانى سنورى بۇ دابىن.

لەم جۆرە مەرۇفانەدا ھىچ شىك ناتوانىت سنورىكى راستەھىنە بۇ دەسلەلاتەكەپان دابىن. بىجگە لە دىرنىجامە سىروشتىپەكانى پىرنسىپەكان خۇيان. ئىمەى مەرۇف ئازادىن لەوہى چى دەكەين بە رەچاوكىرنى تىگەشىتەمان لە پىرنسىپە راست و دروستەكان، بەلام ئازاد نىن لە ھەلۇزاردىن دىرنىجامى كارەكانەمان. واتە كارەكانەمان بە دەست خۇمانە بەلام نەنجامەكانىان بەدەست ئىمە نىن. بىرت نەجىت تۇ كاتىك نەمسەرى تىلاكە ھەلدەگىت ئەوا سەرەكەى ئەوسەرىشت ھەلگىرتوہ.

پىرنسىپەكان ھەمىشە ئەنجامە سىروشتىپەكانىان بەخۇيانەوہىپە. تۇ ئەگەر بە شىوہىپەكى ھارمۇنى لەگەل پىرنسىپەكاندا بىزىت ئەوا بە دىنبايىپەوہ ئەنجامى نەرىنىت دەست دەكەوئىت. بەلام ئەگەر فەرامۇشيان بىكەيت ئەنجامەكان نەرىنى دەبن. بەلام چۈنكە پى بىزانىن يان نەزانىن پىرنسىپەكان ھەمومان وەكو يەك دەگىرتەوہ كەواتە سنوردارىونەكە مەسلەپەكى جىپەنىپە. دىارە ھەتاكو زىاترىش دىربارەى پىرنسىپە راست و دروستەكان بىزانىن سنورى ئازادىمان فراوانتر دىبىت لەوہى ھەكىمانە ھەلۇكەوت بىكەين.

ئىمە ئەگەر سەنتەرى ژيانى خۇمان بىكەينە پىرنسىپە نەگۆرە ھەمىشەپەكان، ئەوا دىتوانىن پارادىمىكى بىنەرمىتى بخولقىنن بۇ ژيانىكى كارىگەر. ئەمە سەنتەرىكە كە ھەمو سەنتەرمەكانى دىكە دەخاتە يەك گۆشەنىگاۋە.

بیرت نه چیت که پارادیمه کهت ئەو سەرچاوه یه که هه ئوئست و رهفتاره گانتی لیوه هه لده قولتین. پارادیم وهکو چاویلکه وایه: کار دهکاته سەر ئەو شیوازی هه مو شته گانی دیکه ی پده بینیت. ئەگەر له پارادیمی پرنسیپه راست و دروسته گانه وه ته ماشای دنیا بکهین، ئەوهی ده بینین به شیومیه کی دراماتیکی جیاوازه له وهی که له پارادیمه گانی دیکه وه ده یان بینین.

من له پاشکۆی ئەم کتیه دا نه خشه یه کم به ورده کاری ته واهه پیشکەش کردوه بۆ روونکردنه وهی چۆنیتی کارکردنی سهنته ره گانی که باسماں کرد له سەر شیوازی بینینی هه مو شته گان. به لام بۆ ئەوهی به خیرایی له دهورو تهئسیری جیاوازی سهنته ره جیاوازه گان تی بگهین با پیکه وه ته نیا ته ماشای یه ک کیشه ی تایبەت بکهین له پارادیمی جیا جیا وه. له کاتی خویندنه وه دا بۆ هەر حاله تیک چاویلکه ی تایبەتی خۆی بکه ره چاوت. هه ولیده هه ست به گاردانه وه جیا جیا گان بکه یت.

گریمان تۆ ئەم نیواره یه هاوسه ره کهتت ده عومت کردوه پیکه وه بچن بۆ ته ماشا کردنی کۆنسیرتیک. بیتافه تان بریوه و ئەو زۆر دلخۆشه به م بانگه یشته ی تۆ.

نیستا سعات چواری پاش نیومړۍ، له پر بهر پومبه رکه مت ته له فونت بؤ دهکات دهلیت نه م نیواره زور پیویستمان پیته له بهر نهوه مه چوره مائی لیره بمینه روه بؤ ناماده کردنی کوبونه ویه کی گرنګ که سبهین سعات نؤی سرله به پانی دمکرت.

تو نه گهر له هاوینهی سهنه ربونی هاوسر و سهنه ربونی خیزانه وه ته ماشای مه سه له که بکهیت، نهوا گرنګترین کهس به لاته وه هاوسه رکه مت دهیت. له بهر نهوه به بهر پومبه رکه مت دهلیت که ناتوانیت بمینیت ته وه و نه که مت دهیت بؤ کونسیرته که بؤ دلخو شکردنی. رهنګه له هه مان کاتیشدا نیگه رانی نهوه بیت که بؤچی به قسه ی بهر پومبه رکه مت نه کردو دلیت زویر کرد. که رهنګه بؤ چارمنوسی پوسته که مت خراب بیت. له بهر نهوه به نابهدلی دهچیت و رقت هینده ی دپکه له بهر پومبه رکه مت هه لدمستیت.

نه گهر له چاویلکه ی پاروه ته ماشای مه سه له که بکهیت، میشتک همر لای نهو پاداشته دهیت که له نه نجامی کارکردنی زیاده دا وری دهگرت، یاخود بیر لهوه ده که پته وه ناخو بهر پومبه رکه مت پله که مت بهر زده کاته وه یان نا. له بهر نهوه ته له فون بؤ هاوسه رکه مت ده کهیت و زور ناسای پی دهلیت ناتوانم بکه پته وه بؤ مائی و له دلی خو تدا وای دادمنیت که هاوسه رکه مت مه سه له که تی دهکات و ده زانیت پاروه بابته نابوریه کان له هه مو شته کانی دپکه گرنګترن.

نه گهر لهو که سانه بیت که نیشکردن به لایانه وه سهنه ربی ژبان، نهوا زور به خوشحالیه وه دهمینیت ته وه وای دادمنیت که نه مه هه لپکه و بؤت هه لکه وتووه. شتی نؤی له باره ی کارمه که ته وه فیردمیت و ده توانیت هه ندیک بابته و مه سه له بؤ بهر پومبه رکه مت روون بکه پته وه و پینگه که ی خو ت به هیتر بکهیت، له هه مان کاتیشدا خوشحالیت به وری که هاوسه رکه مت و خه لکانی دپکه به که سیکی نیشکرو جدیدیت له هه له م ددمن. به لام نه گهر سهنه ربی ژبانت خاوه نداریتی ملک و مال و شتی دپکه بیت نهوا بیر لهو پاروه دهستکه وت و لهو ناوبانګه باشه ده که پته وه که هه قی مانه وت له فهرانګه که تدا دهستت ده که ون. به تایبته نه گهر خه لکه که هه مو ستایشی دلسوزی و فیداکاریه کانیا ن کردیت له کاره که تدا.

به لام نه گهر سهنه ربی ژبانت بریتی بیت له چیژ و رابواردن، نهوا نیشه که

دەخەيتە لاوۋ لە پېناۋى كۆنسىرتەكەدا، تەنانەت ئەگەر ھاوسەرەكەشت ھانى دايت لە فەرمانگەكەت بىننيتەوۋ. دەيبەيت بۇ كۆنسىرتەكە و دەئيت ھەزار فەرمانگە بە قوربانى سەعاتىك دلخۆشكردى تۆ بېت.

خۇ ئەگەر سەنتەرەكەي ژيانت ھاوپىيەتى بېت ئەوا بىرپارەكەت بەيوەست دەبېت بەوۋە كە ئايا ھىج ھاوپىيەكت بانگەيشتى كۆنسىرت كىردوۋە لەگەلتا بېتە ناھەنگەكە، ياخود ئەگەر تا درەنگ لە فەرمانگە بىننيتەوۋ ھىچكام لە برادىرەكانىشت لەوى دەبن؟

ئەگەر لەوكەسانەش بېت كە دوژمن دەكاتە سەنتەرى ژيانى خۆى، ئەوا تا درەنگ لە فەرمانگەكە دەبىننيتەوۋ بۇ ئەومى خۆت بە نىشكەرو دلسۆزتر نىشان بەدەيت لەو فلانە كەسەي ھاوكارت كە پىي واپە گرنگىزىن كارمەندى فەرمانگەكەپە. لەبەرئەوۋە خۆت ھىلاك دەكەيت و نىشەكەي ئەويش و خۆيشت دەكەيت (كە ئەو خەرىكى رابواردنى خۆيەتى) و قوربانىي بە ئىسراحت و ئارمىزوۋوۋە تايبەتەكانت دەدەيت لە پېناۋى بەرژەوۋەندى كۆمپانیا (فەرمانگە)كەدا كە ئەو پىشتگوى خستوۋە.

ئەگەر دامودىزگا ئاينىيەكانىشت كىردبېتە سەنتەرى ژيان، ئەوا پىومر و دىدو بۆچوۋنى ئەندامانى ئەو دىزگاينە كاردەكەنە سەر بىرپارەكەت. بەلام ئەگەر خۆدى خۆت سەنتەرى ژيانت پىك بەئىت، ئەوا بىر لەوۋ دەكەيتەوۋە كاميان زۆرتىن سوت پىدەكەپەنېت. باشتىن بىرپار ئەومىيە بچىت بۇ ئىۋارە كۆنسىرتەكە ياخود ئەگەر چەند مەسەلەپەك بۇ بەرپومبەرەكەت روون بەكەيتەوۋە زۆرتىن قازانچ دەكەيت.

ئىمە كە ئەم تىپروانىنە جىاۋازانە سەبارەت بە پەك مەسەلە لەبەرچاۋ دەگرىن، ماناى واپە كاتى خۆى لە بىننىنى وئەي كچە جوانەكە / ژنە پىرەكە چۆن كىشەي لىكدانەوۋە تىگەيشتىنمان ھەبو، لەم مەسەلەپەشدا ھەمان كىشەمان ھەپە و چوئەك نىن لە تىگەيشتىن و بىننىن و لىكدانەوۋە مەسەلەكاندا ئەمەش كاردەكاتە سەر پالئەرمەكان و رەفتار و بىرپارەكانى رۇزانەمان. (يان زۆرجار كاردەكاتە سەر كاردانەوۋەكانمان) و سەر چۆنئىتى لىكدانەوۋە رووداۋەكان. لەبەرئەوۋە زۆرگرنگە مەۋۇ سەنتەرمەكەي خۆى بە چاكى تىبگات. خۇ ئەگەر ئەو سەنتەرە نەپتوانى بىكاتە مەۋفەكى دەستپىشخەر ئەوا پىويستە ھىندە چالاك بېت بتوانىت وەرچەرخان لە پارايمەكەندا دروست بكات بۇ خولقانىنى سەنتەرمەكى وا كە بىكاتە مەۋفەكى دەستپىشخەر.

تۇ ئەگەر پەرسىيەگە سەنتەرى زىيانت بىن ماناى وايە خۇت دوور دەگىت لە
 ھەست و سۆزى ھەلۋىستەكە و لەو ھاكتەرانەى دېكە كە رەنگە كارت تىپكەن و
 ھەلۋىستەكە ئەگەرە جۇراو جۇرەكان ھەلۋىستەكەن. لە روانگەى ئەو ھەلۋىستەكە
 دەمەت كە كۆى گىشتى پىۋىستىيەكانى كارو خىزان و پىۋىستىيەكانى دېكە تا چەند
 ھاوسەنگەن و ئەگەرى جىبە جىكردنى بىرپارە ئەلەرناتىفەكان تا چەندە. ئىنجا
 دەگەتە باشترىن بىرپارە بەۋەى كە ھەمو ھۆكارەكان بەھەند و ھەلۋىستەكە
 لە ناو ھۆكارەكان ئەۋەنىيە بەھىت بۇ كۆنسىرتەكە پان نەھىت و لە كۆمپانىيەكە
 بىننىتەۋە. ئەمە بەھىتىكى بىچۈكى بىرپارىكى كارىگەرە. رەنگە بە لەبەر چاۋگرتنى
 ژمارەكە سەنتەرى دېكە بگەتە ھەمان بىرپارە. بەلام مەسەلەكە ئەۋەتە كە
 سەنتەرىنى پەرسىيەگە لە زىيانت كۆمەلەك جىاۋازى گىرەكە ھەپە.

بەگەم، ناكەۋىتە ژىر كارىگەرى ھىچ كەسەك و ھىچ بارودۇخىتەۋە. زۇر
 دەستپىشخەرەنە بىرپارە لە باشترىن ھەلۋىستەكە دەمەت. بىرپارەكە ھۆشيارەنە و
 بەھىتى زانىارى قول دەمەت.

دوۋەم، دىننىيەت لەۋەى كە بىرپارەكە كارىگەرلىرىن بىرپارە چۈنكە پىشتى بە
 پەرسىيە راست و دروستەكان بەستوۋە لە دوور مەۋدادا ئەنجامى چاكى دەمەت.

سەيھەم، بىرپارەكە دەمەتە ماپەى بەرزبۇنەۋەى زىياترى بەھاكانت لە زىيانتدا.
 مانەۋەى ئەو شەۋەت لە ھەرمانگەكە (كۆمپانىيەكە) شەۋەكى زۇر جىاۋاز دەمەت لە
 زىيانتدا چۈنكە رەز بۇ تۈنۈكە كارىگەرلىكە بەپىۋىستەكە دادەننىيەت و ھەرومەھا
 بەھىدارىيەكى راستەھىنەش دەكەت لە خىزمەت كىردنى شۈننى كارەكەتدا. ھەر ئەو
 زانىارىيە نۆىپانەش كە دەستتە دەكەون لەم بىرپارەتدا زۇر سودت پىدەگەپەنن لە
 بۈارە جىاۋازىكانى زىيانتدا.

ھەۋارەم، دەتۈننىيەت بە شىۋازى جۇراو جۇر ئەۋە بە ھاۋسەرەكەت و بە
 سەرۋەكەكە بگەپەننىت كە تۇ دەتەۋىت پەپۈەندى پتەۋىيان لەگەلدا دروست بگەپەت
 كە بەرۋەۋەندى ھەمۇلەپەكى تىپا پارىزراۋ پىت. مەۋۇ ئەگەر سەر بەخۇ پىت
 دەتۈننىيەت رۆلى ئەرنى ھەپىت لەسەر دەۋرۈبەرەكەى. ھەرومەھا دەتۈننىيەت كەسى
 گۈنجاۋ رابىسپىرەت و سەپەى بەپانى زوۋ سەرلەنۈى تىھەلۋىستەكە.

دوا خالىش ئەودىيە كە بىر ياردەكەت مايەى خوشحاليت دەپنيت و لىي پەشيمان نابىتەود
بەلكو ھەر جىيەك بىت تۇ ئەوپەرى ھەولى بۇ دەدەيت و چىزىشى لى دەپنيت.

ئەوكەسەى كە پىرنسىپەكان سەنتەرى ژيانى دروست دەكەن مەسەلەكان بە
جۇرىكى جىاواز دەپنيت، لەبەرئەود بىر كىردنەود ھەلسوكەوتىشى جىاوازن. ئارامى
و ئاسايش و ئاراستەو حىكمەت و دەسلەتەكانى لە ئاستىكى زۇر بەرزدا دەپن و
ژيانىكى كارىگەر و پىر لە دەستپىشخەرى دەباتە سەر.

- نوسىن و بەكارھىنانى پەيامە تايبەتەكەى ژيان

- نىمە ھەتا ھولتەر رۇبجىنە ناخى خۇمانەود و ھەتا زىاتەر لە پارانىمە
بىنەرەتىيەكانمان تىبگەين و ھاوسەنگيان بىكەين لەگەل پىرنسىپە راست و
دروستەكاندا زىاتەر دەتوانىن سەنتەرى بەھىز و كارىگەر دروست بىكەين و ھاوتىنەى
رون و گىرنگىش دروست بىكەين كە خۇمان و جىھانى پى بىيىن و پەيودىندى
نىوانمان تىبگەين.

- فرانكل دەلتىت مەرۇف پەيامى ژيانەكەى دروست ناكات بەلكو دەيدۇزىتەود. من
ئەم قەسەم زۇر بەدلە. من باودىم وايە ھەريەكەك لە نىمە چاودىرىكى ناوخۇي
ھەيە، ھەستىك و وىزدانىكى ھەيە لە ناخەود كە سەرچاودى لەخۇتىگەيشتن و
بەشدارىيەكردنە بى ھاوتاكانيشى ديارى دەكات. فرانكل دەلتىت: ھەر يەكەك لە نىمە لە
ژياندا ئەركىكى ديارىكراو و پەيامىكى تايبەتى ھەيە. ھىچ كەسىك ناتوانىت جىي
كەسىكى دىكە بگرىتەود. ناشتوانىت ژيانى ئەو دويارە بكاتەود. لەبەر ئەود ئەركى
ھەر مەرۇفەك ئەركىكى بى ھاوتايە و ھەلى جىبەجى كىردنەكەشى ھەر بە ھەمان شىو
شتىكى بى ھاوتايە. نىمە ئەگەر بمانەوتىت بە قەسە بۇ ئەم تايبەتمەندىتىكەى مەرۇف
بگەرپىن پىويستە بايەخە بىنەرەتىيەكەى گىيانى دەستپىشخەرىيمان بىرنەچىت و
بزانىن كە كار كىرمان لە چوارچىودى بازىنەى دەوروتەئىسرىماندا مەسەلەپەكى
زۇرگىرنگە. ئەگەر نىمە لەدەرەودى بازىنەى مەراق و نىگەرانىيەكانماندا بەدوای
واتاكانى ژيانماندا بگەرپىن ماناى وايە دەستبەردارى ئەركەكانى خۇمان دەپن وەكو
مەرۇفى دەستپىشخەر و خولقانى بەگەمى خۇمان تەسلىمى خەلك و بارودۇخەكان
دەكەين. مەبەست و ماناكان لە ناخى خۇمانەود ھەلدەقۇلۇن و بەدەردى فرانكلين
دەلتىت (نابىت مەرۇف بېرسىت بلى ژيانم چ مانايەكى ھەيە بەلكو پىويستە درك بەود

بىكەت كە ئەو خۇي خاومنى پىرسىيارەكەيە. بە كورتىيەكەي ژيان ھەمو كەسەك تاقى دەكەتەو و ھەر بەو وەلام دەدرىتەو كە مەۋە وەلامدەرەو و بەرپىرسىيارە.

- بەردى بناغەي خولقاندنى يەكەم بىرىتەيە لە بەرپىرسىيارىتى تايىبەت واتە لە ژيانى دەستپىشخەرى. ئەگەر بگەرپىنەو بۇ زىمانى كۆمپىوتەر ئەو خوى يەكەم دەلىت تۇ دانەرى پىرۇگرامەكەي، خوى دووەمىش دەلىت پىرۇگرامەكە بنوسە. مەۋە ھەتا ئەم قەسەيە قىل نەكەت كە خۇي بەرپىرسىيارە و خۇي دانەرى پىرۇگرامەكەيە ناتوانىت دەست بىكەت بە نوسىنى بەرنامەكە.

- پەيامى ژيان شەك نىيە مەۋە لە شەو و رۇژىكەدا بىنوسىت بەلگو رامانى قولى پىويستە و لىكەندەو وىردى دەۋىت و پىويستە بە وردى و بە چاكى گوزارشتيان لى بىكەت. زۇرجارىش وا پىويست دەكەت چەندىن چار دەستكارى بىكەت تا بەوشىۋەيە دەردەچىت كە مەبەستىتى. رەنگە چەندىن ھەفتەو چەندىن مانگ بىخايەنىت ئىنجا بەوشىۋەيە دەربىچىت كە لىنى رازىبىت و ھەست دەكەيت تەواو و بە وردى گوزارشت لە بەھاگان و پائەنرەكانى ناخت دەكەت. بەلام سەربارى ئەمانەش دىسان پىويستە بەردەوام چاۋى پىدا بىخىنىتەو و لەبەر رۇشناي گۇرانكارىيەكان و تىپەربونى زەمانەدا دەستكارى كەم كەمى بىكەيت و شتى نوئى بىخەيتە سەرو شتى زىادەي لى لايىمەيت بە گۇيرەي گۇيرىنى بارودۇخەكان و ھاتنەكايەي تىپروانىنى نوۋە.

- بەلام بە شىۋەيەكى بىنەرمەي پەيامى ژيان دەبىتە دەستورى تۇ. دەبىتە گوزارشتىكى بەھىز لە بىروبۇچون و بەھاگان. دەبىتە ئەو تەرازوۋەي كە ھەمو شەكانى دىكەي ژيانى پىدەپىۋىت. مەن خۇم بەم دوايە چاۋم خشانەو بە پەيامى ژيانەدا كە زۇرجار ئەو كارە دەكەم و ھەمو چارىك چەند سەعاتىك دەخايەنىت. پاش ئەو چاۋخشانەو بە ھەستەم بە خۇشى و بەختەومرى و دىسپلىن و بەرچاۋرونى كەرد.

- مەن پىم وايە پىرۇسەي نوسىنەكە ھىندەي بەرھەمەكە گىرگە. نوسىن و چاۋخشانەو بە پەيامى ژياندا گۇرانكارىيت تىا دروست دەكەت چۈنكە ناچارىت دەكەت بە قولى بىرىكەپتەو لە مەسەلە گىرگەكانى ژيانىت و وات لى دەكەت رەفتارىت بىگونجىنىت لەگەل بىروبۇچونەكاندا. تۇ بەم كارمەت وا لە خەلگى دەكەيت وردە

وردە ھەست بىكەن تۆكەسك نىت ئەو شتانەي لىت روددەن كۆنترۆلى تۇيان كىرەپىت چۈنكە مەۋقەيىت ھەست بە ئەركەكان دەكەيت و ھەر ئەو كارو چالاكى يانە ئەنجام دەدەيت كە لە ناخەوۋە دەتجولتەن.

ھەمو مىشكەت بىخەرە كار

خۇ ئاگايىمان تواناي ئەوۋەمان دەداتى بزانين ھىزو بىر كىرەنەوۋەمان چۈن، ئەمەش رۆلى زۆر گىرنگى ھەيە، بەتايىبەت لە خولقاندنى پەيامە تايىبەتەكەي ژياندا چۈنكە ئەو دوو بەخششە بىھاوتايەي كە بىرىتىن لە خەيال و وىژدان تواناي پەيپەو كىردنى خوى دووۋەمان دەدەن كە بە شىۋەيەكى سەرەكى كارى بەشى راستى مىشكەن. كەواتە ھەتا چاكتەر رەقتار لەگەل تواناكانى بەشى راستى مىشكەماندا بىكەين زياتر بە توانا دەبين لە پىرۋسەي خولقاندنى يەكەمدا.

لىكۆلىنەوۋە و تۆپزىنەوۋە دەيان سال ئەوۋەي لى كەوتەوۋە كە پىي دەوترىت تىۋرى بالادەستىبۇنى مىشك. ئەنجامەكان بە شىۋەيەكى سەرەكى ئەوۋە دەردەخەن كە ھەركام لە نىۋەي لاي چەپ و نىۋەي لاي راستى مىشك مەيلى ئەوۋەيان ھەيە پىسپۇرى و دەسەلات لە ئەركى جىاوازدا پەيدا بىكەن و سەرۋىكارىان لەگەل زانىيارى جىاوازدا ھەبىت و گىرۋىگىرتى جىاواز چارەسەر بىكەن.

نىۋەي لاي چەپى مىشك، بە شىۋەيەكى بىنچىنەيى زياتر لۆجىكىيە و تواناكانىشى زياتر زارەكىن. بەلام تواناكانى نىۋەي لاي راست زياتر لە مەسەلەكانى لىكەندەوۋە و داھىناندايە، لەكاتىكدا نىۋەي لاي چەپ مامەلە لەگەل وشەدا دەكات، نىۋەي لاي راست مامەلە لەگەل وىنەدا دەكات. چەپ خەرىكى وىردەكارى و مەسەلە دىارىكراۋەكانە بەلام نىۋەكەي لاي راست تايىبەتە بە كۆي گشتى و بە پەيۋەندى نىۋان بەشەكان و پىكەننەرەكان. چەپ ھەلسۈكەوت لەگەل لىكەندەوۋە و شىتەلكىردندا دەكات كە بىرىتىيە لە وردوخاشكىردنى كۆگشتىيەكان، بەلام نىۋەي لاي راست سەرگەرمى پىكەننان دەبىت كە بىرىتىيە لە كۆكىردنەوۋە شتەكان پىكەوۋە. نىۋەي لاي چەپ سەرۋىكارى لەگەل بىر كىرەنەوۋە زىجىرەيىدا ھەيە، بەلام نىۋەكەي لاي راست مامەلە لەگەل بىر كىرەنەوۋە كاتىدا دەكات. نىۋەي لاي چەپ پابەندە بە كاتەوۋە بەلام ئەوۋەي لاي راست پابەند نابىت بە كاتەوۋە.

ھەرچەندە مەرۇف ھەردوو نىۋەكەي مېشكى بەكار دەھىنەت، بەلام ھەمىشە نىۋەكەيان ھەول دەدات رەقتارى خاۋەنەكەي كۆنترۇل بىكات. ديارە نمونەپىترىن دۇخىش ئەۋەپە كە ھەردوو نىۋەكە پەيۋەندىيەكى پېشكەوتويان ھەبىت پېكەۋە بۇ ئەۋەي كەسەكە بتوانىت ھەست بەۋە بىكات كە ھەلۋىستەكە چى دەخوازىت ئىنجا كەرسەي پىۋىست بەكاربەننىت بۇ ھەلۋىستەكەوتكردن لەگەلىدا. بەلام بە شىۋەكەي كى گشتى مەرۇف نارمىزۋى ئەۋەي ھەپە بىقەرە لە ناۋچەي ئىسراحتەدا بەمىننەتەۋە لە نىۋە بالادەستەكەيدا و لەگەل ھەر ھەلۋىستەكە بەۋىشۋەپە رەقتار بىكات كە نىۋەكەي لاي چەپ ياخود نىۋەكەي لاي راست پى خۋشە.

بە دەردى (ئەبراھام ماسلۇ) دەلەت، "ئەۋ كەسەي كە لە چەكۋىكارىدا باشە ھەم شىكى لى دەبىت بە بىمار" ئەمەش ھۆكارىكى دىكەپە كە وامان لى دەكات ھەندىكمان خانمە گەنجەكە بىننىن و ھەندىكىشمان ژنە پىرەكە. لەراستىدا ئەۋكەسەي كە نىۋە راستى مېشكى بالادەستە، شەكان ۋەك ئەۋكەسە نەبىت كە نىۋە چەپى مېشكى بالادەستە.

ئىمە بە شىۋەكەي بىنەرەتلى لە جىھاننىكە دەژىن كە نىۋە چەپى مېشك بالادەستە تىايدا. واتە وشەۋ لۇجىك و پىۋەردەكان كۆنترۇلىان بەدەستەۋەپە و پېشەبىنىكردى خولقېنەر و ھەست و لاپەنە ھونەرپىيەكانى سىروشت زۇرجار پاشەكشەپان كىردۋە. زۇربەمان بەلامانەۋە زەحمەتە نىۋەكەي لاي راست بىخەپە كار. پىۋىستە بىزانىن كە ئەم جۇرە ۋەسفىكرىنە بۇ ئەۋەپە شەكە لەلاتان زۇر ناسان بىكرىت ئەگىنا ئىجگار بەۋ شىۋەپە نىپە و تىگەپىشتى تەۋاۋى ئەركەكانى مېشك پىۋىستىان بە لىكۆلىنەۋەي زىاتەر ھەپە. گىرنگ ئەۋەپە كە ئىمەي مەرۇف تواناى ئەنجامدانى جۇرەھا پىۋىستە بىر كىردنەۋەمان ھەپە ئەگەرچى لە ھەم دەركاكانى توانا جۇراۋجۇرەكانىشمان نادەپىن (بەلام خۇمان لىيان نادەپىن). ئەگەر ناگادارى ئەۋەپە توانا جىاۋازانەي خۇمان بىن و بىزانىن خاۋىنى تواناى ئاۋاين دەتۋاننى ھۇشيارانە ئەقلمان بىخەپە كار بۇ بەدەپىننى پىۋىستىيە دىارىكرۋەكانەمان بە شىۋازى كارىگەرتر.

دوۋرىگا بۇ نىزىكۋەنەۋە لە مېشكە راستەكە

ئەگەر تىۋىرپىيەكەي بالادەسبىتونى مېشك بەكاربەننىن ۋەكۋ نمونەپەك ئەۋەپە ناسكرا بۇمان دەردەكەۋىت كە چۈننىتى خولقاندنى پەكەممان تا ئەندازەپەكى زۇر

بەيۈستە بەو توانايەي كە ھەمانە لە بەكارھىنانى مېشكە خولقېنەرەكەي دەستە راستمان. مەرۇف ھەتا زياتر سود لەو بەشەي مېشك بېيىت زياتر تواناي بەرجەستەكردن و بېكەينان و تېروانىنى دەيىت و زياتر دەتوانىت بەسەر بارودۇخەكەي ئىستار داھاتودا بەرزىيەتەو و وئە رۇحىيەكەي ئەو كارو چالاككىيانە بەيىتە بەرجاۋ كە گەرەككىتى لە ئايندەدا ئەنجاميان بدات.

گۆشەنىگاي فراوان

ھەندېك چار ئىمە بەبى ھىچ نامادەكارىيەك و ھىچ بەرنامەيەكى پېشۈخت بېبەرىي دەكرىن لە زىنگەو شىۋەبىر كىردنەوكانى بەشى چەبى مېشك و راپېچى نيۈە راستەكە دەكرىن. مردنى كەسكى خۇشەويست، ياخود نەخۇشپىيەكى سەخت، يان قەيرانىكى دارايى، ياخود دوزمانايەتتەيەكى قورس رەنگە وامان لى بكەن بوەستىن و چاۋىك بگېرپەو بە زىانماندا بۇ ئەۋەي ھەندېك پرسىياري قورس لە خۇمان بكەين "چى زۇر گرنگە؟ من بۇچى وا دەكەم؟"

بەلام مەرۇفى دەستپېشخەر و ئەرىنى ھەرگىز چاۋمېرئ ناكات بارودۇخەكە ياخود خەلكى دېكە رەھەندى شارمزاىيەكان و ئەزمونەكانى فراوان بكەن. مەرۇفى لەۋجۇرە دەتوانىت خۇي ھۇشيارانە ئەزمون بۇ خۇي دروست بكات.

ديارە بۇ ئەنجامدانى ئەم كارە چەند رېگايەك لەبەردەمدان. تۇ لەرئى دەسلەتەكانى خەيالەو دەتوانىت رېۋرەسى ناشتنى خۇت بەيىتە بەرجاۋ، ۋەك چۇن لەسەرەتاي ئەم بەشەي كىتەبەكەدا كىردمان. ۋەسېتنامەي خۇت بنوسە. بەراستىمە بېنوسە. بە وردى بېنوسە.

تۇ دەتوانىت بېست و پېنچەمىن سالىرۋۇزى ھاۋسەرگىرىت و پاشان پەنجاھەمىن سالىرۋۇزەكە بەيىتە بەرجاۋ. با ھاۋسەرگەشت لەو كارەدا بەشدارىيت لەگەلدا بكات. ھەۋلېدە پابەندى بناغەكانى ئەو بەيۈمەندىيە خىزانىيە بېيت كە پىت خۇشە لە ھەلسوكەۋتى رۇزانەدا ماۋمىيەكى دوورودرېز پەپرمۇي بكەپت.

ھەرۋەھا ئەۋەش بەيىنەرە بەرجاۋ كە ۋاز لەم كارەي ئىستات بەيىت. پىت خۇشە بەرلەۋەي لەم بۋارەدا چ دەستكەۋت و بەشدارىيەكت ھەبۇپىت؟ پلانەكانى پاش خانەنشېنبونت چىن؟ ئايا دەست دەمىتە كارىكى دېكە؟

مېشكەت بىكەرموۋە ۋە فراۋانى بىكە. وردەكارىيەكان بېيئەره بەرچاۋى خۆت. چەنلىت بىدەكرىت ھەست ۋە خەيال بىخەرەگەر. ھەتا دەتوانىت ھەستەۋەردەكانت بەكاربېيئە.

من خۇم لە زانكۇدا ئەزمونىكى لەۋجۇرەم لەگەل ھەندىك لە خويندكارەكاندا ھەيە. "ۋابىزانە كە ھەر ئەم ۋەرزەي خويندەن لە ژياندا دەمىنىت. ۋە ئەم ماۋەيەش بىۋىستە لىرە بىمىنىتەۋە. ئايا چۇن ماۋەكە بەسەر دەبەيت؟"

كتوپر مەسەلەكان خزانە گۆشەنىگاپەكى جىاۋازمە ۋە بىنەماۋ بەھاي ۋە دەرگەۋتن كە پىشتەر كەس ددانى پىدا نەدەنا.

پاشان داۋام لە خويندكارەكانم كرد ماۋەي يەك ھەفتە لەگەل ئەم ئەزمونەدا بەراستى بىزىن ۋە ئىنجا بىرەۋەرىيەكانىان لەسەر ئەزمونەكانى خۇيان بىنوسنەۋە.

ئەنجامەكان گەل مەسەلەيان روون كىردەۋە. خويندكارەكان دەستيان كرد بە نوسىنى نامەي تايبەت بۇ دايك ۋە باۋكىيان ۋە باسى رىزو خۆشەۋىستى خۇيانىيان بۇ كىردن. ھەروەھا لەگەل ئەم خوشك ۋە برايانەشدا ئاشت بونەۋە كە پىشتەر لىيان زوپر بوبون.

توخمە سەرەكىيە بالادەستەكەي چالاگىيەكەي ئەم خويندكارەكانە بىرىتى بو لە خۆشەۋىستى ۋە بىنەۋەيى رىق ۋە خراپەكارى ۋە تۆمەتباركىردن. ئەمە ھەمۇي پاش ئەمە ھات كە بىريان كىردەۋە. ماۋەيەكى كەمىيان لە ژياندا ماۋە ۋە لە ئەنجامدا پىرنسىپ ۋە بەھاكان لاي ھەمۇيان ئاشكرايو.

دېارە زۇر رىگا ھەيە بۇ بەكارھىنانى خەيال ۋە نىزىكبونەۋە لە بەھاكان. من ئەگەر بىزانم دەمەۋىت بىمە چى ۋە لە ئاينىمدا چى دىكەم ئەۋا دەبمە كەسىكى پاك ۋە بى خەۋش؛ ھىزم ھول دەبىت ۋە بىر لەم ئاسۋيانە دىكەمەۋە كە لەمپۇۋ لە سەبەينى فراۋانترن.

ھىنانە بەرچاۋ ۋە جەختىكردنەۋە

خۇ رابەرەپەتىكىردن تەنبا ھەر ئەزمونىكى تايبەت نىيە. شتىك نىيە بە نوسىنى پەيامى ژيان دەست بىبكات ۋە كۇتايى بىت. بەلكو پىرۇسەيەكى بەردەۋامى پاراستن تىپروانىن ۋە بەھاكانە ۋە ھاۋسەنگبونى ژيانە بە جۇرىك كە لەگەل مەسەلە كىرنگەكاندا بىگونجىت. لەم روۋمەشەۋە بەشە بالادەستەكەي لاي راستى مېشك دەتوانىت بەشىۋەيەكى رۇزانە ۋە تا ئەندازەيەكى زۇر تىكەلبونى پەيامە تايبەتەكەت

لەگەل ژيانى رۇزانەتدا دەستەبەر بىكات. ئەمەش خۇي لەخۇيدا جىيەجىكرىنىكى دېكەي نەو نامۇزگارپىيەكە دەئىت كە دەستت پىكرى كۇتاپىيەكەت لەبەرچاۋ بىت. با ئىستەش بگەرپنەۋە بۇ نەۋنەكەي پىشوتىر و گرىمان مەن باۋكىكە مەنەلەكانەم زۇر زۇر خۇش دەۋىت و نەم خۇشەۋىستەنە لەلام يەككىكە لە بەھا بىنەپرىيەكانەم، بەلام گرىمان لەھەمان كاتىشدا توندىرەم لە كاردانەۋەكانەمدا.

لېرەدا دەتۋانەم بەشەكەي دەستەراستى مىشكەم بىخەمە كار كە تاپبەتە بە ھىنانە بەرچاۋ و جەختنامەيەك بىنوسم كە يارمەتىم بىدات لە ژيانى رۇزانەتدا چاكتىر بىتۋانەم لەگەل بەھاكانەمدا ھەل بىكەم.

ھەمۇ جەختنامەيەكى چاك پىنج پىكەپنەرى بىنەپرىيە ھەيە: تاپبەت و نەرىنىيە و ھى كاتى ئىستايە و بىنراۋە و سەروكارىشى لەگەل سۆزدا ھەيە. كەۋاتە دەتۋانەم شىتىكى لەم جۆرە بىنوسم: كارىكى زۇرچاكە (سەروكارى لەگەل سۆزدا ھەيە) مەن (كەسپىتى) جەكىمانەۋە راشكاۋانە و بە خۇشەۋىستى و مەمانەۋە (نەرىنى) كاردانەۋە دەنۋىنەم (كاتى ئىستا) كاتىك كە مەنەلەكانەم بەدەپرىتارى دىكەن.

ئىنچا مەن دەتۋانەم مەسەلەكە بەيىنەم بەرچاۋى خۇم و ھەمۇ رۇژىك چەند خولەككە بەۋەپرى ئارامىيەكانى نەقەل و جەستەۋە بىر لەۋ ھەلۋىستانە بىكەمەۋە كە رەنگە مەنەلەكانەم ھەلەي تىا بىكەن. بى ئەۋەي جەلەكانى بەرىان بىيىنەم ياخود بىزانەم چى دىكەن و گوزارشت لەچى دىكەن. دىارە ھەتتا ئەۋ ھىنانە بەرچاۋە روتىر و دىارىكراتىر بىت نەزمۇنەكەم بەھىزىتر و قولىر دەبىت لەچاۋ ئەۋەي كە دوراۋدور تەماشاي بىكەم.

دەتۋانەم كچەكەم بەيىنەم بەرچاۋى خۇم خەرىكى كارىكى دىارىكراتىر كە ھەمىشە نىگەرەنەم دىكات و بەلام لەبرى چاۋدەپرىكرىنى كاردانەۋە ئاساپىيەكەم دەتۋانەم ۋا خۇم بەيىنەم بەرچاۋ كە بە ھىز و خۇشەۋىستى و ئارامىيەۋە مامەلە لەگەل ھەلۋىستەكەدا دىكەم و دەتۋانەم بەرنامەيەكى ۋا بىنوسم كە بگۈنچىت لەگەل بەيامە تاپبەتەكەي ژيانەم و لەگەل بەھاكانەمدا.

ئەنجامدانى رۇزانەي نەۋكارە ھەلسۈكەۋەتم دىگۈپىت و لەۋ چۈرچىۋەي ھەلسۈكەۋەتە رىزگارم دەبىت كە لە باۋك و داپكەم و كۆمەلگا و دەۋرۋىر و كرىۋمۇسۇمەكانەۋە بۇم ماۋمەۋە.

من هر لهم بوارهدا يارمهتی کوردهکم دا که بهکارهينانی ريبازی جهختکردنهوه بخاته خزمهت نایندهی خویهوه وهک ياريزانیکی توپی پی. من له قوناغی دوا ناوهندییهوه نههم لهگه‌لدا دهست پی‌کردووه و فیرم کردووه چۆن خوئی بیکات. ههولماندا هه‌ناسه‌ی قول هه‌لمزیت بۆ خاوکردنهوه‌ی ماسولکه‌کان و هه‌ساندهوه‌ی میشکی تا له ناخهوه ئارام ببیت و هانم دا خوئی وا بهینیت به‌رچاو که له ناخوشتین و زه‌حه‌ترین هه‌لویتدایه.

هینایه به‌رچاوی خوئی که هیرشی نا‌کاوی ده‌کریته سه‌رو پیویسته ئاگاداربیت. هه‌روه‌ها پیویستیشه ئه‌و هه‌مو شیوازی به‌رگریانه به‌کاربهینیت که ئه‌و له‌کاتی ئاسایدا به‌کاریان ناهینیت.

له قوناغیکی ژيانی‌دا کوردهکم پی‌ی راگه‌یاندیم که هه‌ست به‌ توپمی و بی ئارامی زیاتر ده‌کات. کاتیکیش که کهوتینه گفتوگو بۆم ده‌رکه‌وت که کوردهکم ئه‌و ره‌فتاره توپمیه‌ی هیناوه‌ته پیش چاوی خوئی له‌به‌ر ئه‌وه پیکه‌وه کارمان کرد بۆ ئه‌وه‌ی له گهرمه‌ی دۆخه هه‌ره نار‌ه‌حه‌ته‌که‌ماندا خاوبونه‌وه بهینیت به‌پیش چاوی خوئی. بۆمان ده‌رکه‌وت که مه‌سه‌له‌ی هینانه‌پیش چاو بایه‌خیکی گه‌وره‌ی هه‌یه. مرۆقه ئه‌گه‌ر شتی هه‌له‌و خراب بهینیت به‌پیش چاوی خوئی ئه‌وا ئه‌و هه‌له‌و خراپه‌یه ده‌کات.

د. چارلس جارفیلد لیکۆلینه‌وه‌یه‌کی چروپری نه‌نجام داوه له‌سه‌ر مرۆقه هه‌لکه‌وتوووه‌کانی بواری وهرزش و بواری یاری‌یه جه‌سته‌یی‌یه‌کان. ئه‌و کاتی‌ک له‌گه‌ل ئاسادا کاری ده‌کرد گه‌یشه‌ لوتکه‌ی چالاکی‌یه‌کانی خوئی، به‌تایبه‌ت کاتی‌ک پیاوه‌کانی بۆشایی ئاسمانی بینی له ژینگه‌یه‌کی وا راهینان ده‌کهن که کتومت وه‌کو ژینگه‌که‌ی بۆشایی ئاسمان وایه. د. چارلس هه‌رچه‌نده خاومنی ب‌روانامه‌ی دکتۆرا بو له بیرکاریدا به‌لام بریاری دا له ده‌رونناسیشدا ب‌روانامه‌ی دکتۆرا به‌ده‌ست بهینیت بۆ ئه‌وه‌ی تاییه‌تمه‌ندی‌یه‌کانی وهرزشکاره هه‌لکه‌وتوووه‌کان تی‌بگات.

- لیکۆلینه‌وه‌که‌ی ئه‌م ده‌ریخست که زۆربه‌ی پاله‌وانه هه‌لکه‌وتوووه‌کان کاتی‌ک که رووداوه‌کان دیننه به‌رچاوی خویان، ده‌شیان بینن و هه‌ستیان پی‌ده‌کهن و پیش ئه‌وه‌ی به‌ کرده‌وه نه‌نجامی بدن له میشکی خویندا کردویانن. به‌مه‌ش له‌گه‌ل ده‌ستپیکردنی کاره‌که‌دا ئه‌نجامه‌که‌یان له میشکدا بووه. تۆش ده‌توانیت له هه‌مو

بوارمگانى ژيانى خۇتدا ئەمە بگەيت و ھەمو فروشتن و كپن و كېشەگانى ژيانى رۇژانە و رووبەروو بونەوۈ قورسەگان بخەيتە پېش چاۋى خۇت و چار لەدۋاى چار روونتر بيانبنيت و نەو مستيت. ھەولبەدە لە ناخى خۇتدا ناۋچەيەكى ئيسراحت بخولقېنيت بۇ ئەۋەى كە بە كردهۈ چۈيتە ئەو ھەلۈستەۈ بەلاتەۈ نامۇ نەبېت و لى نەترسيت.

- بەشە خولقېنەرە سۇمايەكەى لای راستى مېشك يەكېكە لە سەرچاۋە ھەرە گرنگەگانى ھىزى مرقۇچ لە مەسەلەى دروستكردىنى پەيامە تايبەتەكەى ژياندا و چ لە پتەوكردىنى ژيان.

- ديارە زۇر كتيب و كاسيتى بيسراو و بېنراو ھەيە سەبارەت بە پېرۇسەى ھېنان بەرچاۋە و جەختكردنەۈ. گومانىشى تېدانىيە كە يەكېك لە دەستكەۋتە گرنگەگانى سەردەم لەم بوارمدا كە پېرۇگرامە سەختەگان و شېۋە تازەگانى خاوبونەۈ و ئەو پېرۇگرامانەيان لەخۇ گرتوۋەكە پەيوەستن بە توانا زمانەۋانىيە دەمارىيەكانەۈ. ئەم مەسەلانە ھەمويان پېۋىستىيان بە رونكردنەۈ و باسكردن و كۆكردنەۋەى سەرمقا بىنەرمىيەگانى پېرۇسەى خولقاندنى يەكەم (سەرمكى) ھەيە. مەن بە حوكمى پېشەكەم سەروكارم لەگەل سەدان نوسراۋى دېكەدا ھەبۋە لەسەر ھەمان بابەت كە ئەگەرچى ھەندېكيان زىادەپۇييان تىايە و بى پىشتىۋانى زانستىين بەلام زۇربەيان بەرھەمى ماقولن.

لە مەسەلەى خۇراپەرايەتېكردىنى چالاكدا ھېنانە پېش چاۋ و جەختكردنەۈ بەرھەمى ئەو بېرۇكە راست و دروستەن كە سەرچاۋەگانىان كۆمەلە نامانچ و پرنسېپېك بونەتە سەنتەرى ژيانى مرقۇچ. زۇر بەھىزىشن لە دارىشتنەۈ و پېرۇگرامكردىنى نامانجە قولەگانى ناخى دل و مېشك. مەن پېم ۋايە چەقى كارىگەريەكەى ئايپنە ئاسمانىيەكان لەسەر مرقۇچ لەو ئەزمون و پرنسېپانەۈ دېن كە بە زمانى جۇراۋجۇر دىمانخوئېنن وەكو نوئز و رامان و پېروابون بە ناۋچەۋان و ھاۋكارى و توئزىنەۋەى رابردو، ھەروھە سۆز و شېۋازەگانى دېكەى پەيوەست بە وىزدان و بەرجەستەكردن. پېۋىستە ئەم مەسەلانە بە شېۋەيەك بەكارنەھىنن كە لە نامانجە سەرمكېيەگانىان دەرېچن و گەندەليان بكات.

جەختكردنەو و ھىنانە بەرجاۋ دوو شىۋەن لە شىۋەمگانى پېرۇگرام دانان.
لەبەرئەو پېۋېستە ئىمە دىنباين لەۋى نەجىنە سىستىمى پېرۇگرامىكەو لەگەل
ئەو سەنتەرە سەرمەككەدا نەگونجىت پاخود لە سەنتەرمەگانى پارە پەيداكردن و
خۇبەرستى و ئەو مەسەلەنى دېكەو بىئاليت كە لەگەل پرنسىپە راست و
دروستەگاندا ھاۋناھەنگ نىن.

دەتوانرېت خەيال بۇ بەدەستەينانى ئەو ھەستى سەركەوتنە بەكاربەينرېت كە
مروۇ لە بەدەستەينانى قازانجە مادىيە تاپبەتەگانى خۇيدا پىي دەكات. بەلام من
باومېم واپە كە بەكارھىنانى بالاترى خەيال ئەۋمىيە ھاۋناھەنگى بىكەيت لەگەل
بەكارھىنانى وىژداندا بۇ بەرزىۋنەو بەسەر خۇبەرستى و خولقاندنى ژيانىك
سەراپاى ئامانجى بى ھاۋتا و ئەو پرنسىپانە بىت كە ھەقىقەتە (كاملەكە)
كۆنترۇل دەكات.

دىارىكرەننى رۇل و ئامانجەكان

بىگومان چالاكىيە لۇجىكىيە / گوتارىيەكەي نىۋى جەپى مېشك
يارمەتيدەرىش دەبىت لە ھەۋلەكانتدا بۇ دارشتى وئەو ھەست و شىۋەمگانى نىۋى
راستى مېشك بەو وشانەي كە پەيامەكەي ژيانى پىي دەنوسىنەو. ەك چۇن
مەشقرەن لەسەر ھەناسەدان يارمەتى كاملىۋنى جەستە و ئەقلى دەدات، بەھەمان
شىۋەش نوسىن چالاكىيەكى دەۋرنى - دەمارى - ماسولكەيپە كە يارمەتى
بەرجەستەبون و كاملىۋنى ھەردو ئەقلى ھوشيار و ناھوشيار دەدات (ھەست
ۋەست). نوسىن پاكزكەرمەو و روونكەرمەو و خەملىنەرى بىرۆكەكانە و يارمەتى
دەدات لەۋى كۆگشتىيەكان وردېكاتەو بۇ پارچەي بچوك بچوك كە ھەرىكەتكيان لە
ژياندا چەندىن رۇلى ھەيە. ئىمەي مروۇ لە بوارى جياجىادا بەرپرسىيارىتى و
شارمزايمان ھەيە. بۇ دەۋنە من ھەم تاكىكى كۆمەلگام، ھەم ھاۋسەرم، ھەم باۋەك،
ھەم مامۇستام، ھەم بىزىسمانەم، ھەم ئەندامى دەزگاپەكى ئاپىنىم و ديارە ھەم كام
لەو رۇلانەش بايەخى تاپبەتى خۇي ھەيە.

مروۇ كاتىك كە ھەۋلەدەدات رۇلى كارىگەرتى ھەبىت لە ژياندا، كۆمەلەك
گىروگرفتى دېتە پى. گىروگرفتىكيان كە زۇر گىرگە ئەۋمىيە ەك پېۋېست ناسۋى

بىر كەردنەوێ خۆى فراوان ناكات. بەمەش نىتر هىچ نە رێژە و درێژكارىيەك مانايەكى دەمىنەت لەلای و نە هاوسەنگى و نە ئەو پېشەبەندى كەردنە سەروشتىيەى كە بۆ ژيانىكى كارىگەر پېويستەن. بۆ نمونە كەسەكە رەنگە هەندە سەرگەرمى كارو پېشەكەى بېيەت كە نەپەرژەتە سەر ئەوێ بىر لە تەندروستى خۆى بکاتەو و لەپېناوى سەرگەوتن لە پېشەكەيدا رەنگە گەرنەگەرن پەيوەندىيەكانى ژيانى فەرامۆش بکات.

بەلام ئەگەر پەيامەكەى ژيانەت دابەش بکەیت بەسەر بوارە جياجياكانى رۆل و ئامانجەكانى ژيانەتدا كە لە هەر بوارىكدا دەرئەوێت بىگەيتى ئەوا بە دنىايەو پەيامەكە زۆر هاوسەنگەتر دەبێت و ئاسانترىش دەتوانىت جىيەجىيە بکەیت. بۆ نمونە تەماشای پېشەكەى خۆت بکە. تۆ رەنگە بەرپۆمبەر بىت ياخود لىپرسراوى بەرەمەهەنان بىت يان كارمەندى بەشى فرۆشتن بىت. ئايا چۆن هەلسوكەوت دەكەیت؟ ئەو بنەمايانە كامانەن كە دەيانكەيتە رێنماى خۆت؟ تۆ وەكو هاوسەرىك، باوكىك/ دايكىك، هاوسەرىك، براىك، هاوڕێيەك چ رۆلەكەت هەيە و لەناست هەركام لەو رۆل و بەرپرسىيارىيانەدا چۆن رەفتار دەكەیت؟ چى زۆر بەلاتەو و گەرنەگە؟ هەروەها بىر لە رۆلەى سىياسى و كۆمەلەيەتى خۆت بکەرەو .. بزانە لە رێكخراوە خۆبەخشەكان و لە بوارەكانى خزمەتگوزارى گشتیدا رۆلەت چىيە؟

يەكێك لە بەرپۆمبەرە جىيەجىيەكارەكان بە سود وەرگرتن لە بىرۆكەى رۆل و ئامانجەكان ئەم پەيامە تايبەتەى خوارەوێ نوسىو: پەيامم لە ژياندا ئەوێيە بە دەستپاكي و سەربەرزى بژىم و گۆرانكارى لە ژيانى خەلكيشدا دروست بکەم. بۆ بەدەيهەنانى ئەم ئەركە:

خێرخواز دەبم؛ هەول دەدەم هەمو كەسێك بە چاكي - هەركەسێك - بناسم هەمو كەسێك خۆش بویت بى گوێدانە بارودۆخەكەى قوربانى دەدەم؛ هەمو توانا و بەهەرەو سەرچاوەكانم دەخەمە خزمەت پەيامەكەمەو.

ئىلھامبەخش دەبم؛ دەبە نمونەيەكى مەزن بۆ ئەوێ خەلكى تەبەكەت كە هەمو مان بەندەى خۆدان و دەتوانىن ترس و بەرپەستەكان تێك بشکێنن

كارىگەر دەبىم: ھەرچىيەك دەيكەم بۇ ئەۋەيە گۆرانكارى لە ژيانى خەلكىدا دروست بگەم.

بۇ بەدىھىيانى ئەركەكەم ئەم رۆلانەى خوارمەو زۆر گرنگ بەلامەۋە
ھاۋسەر: گرنگترىن كەس لە ژياندا ھاۋسەرەكەمە. پېكەۋە بەشدارى دەكەين لە
چىنەۋەى بەرھەمەكانى فېرخۋازى و گونجان و سەرپاستى و كارگردندا.
باوك: ھەول دەدەم مەنلەكانەم زياتر و زياتر چىز لە ژيانىان وەربگرن.
كۆر/ برا: ھەمىشە دەستى خۇشەۋىستى و يارمەتيدانىان بۇ درىز دەكەم.
خوابەرست: بەندەيەكى جېبەجىكارى فەرمانەكانى خودا دەبىم و خزمەتى
بەندەكانى دەكەم
ھاۋسى: ئيماندارىتيەكەم لەو ھەلسوكەۋتەندە دەردەكەۋن كە بەرامبەر
خەلكانى دىكە دەياننوينم.

بەرپرسىارى پېشكەۋتن

دەبىمە ھۆكاريك بۇ پېشخستنى شىۋازى كارگردنى دامودەزگاكان
فېرخۋاز: ھەمو رۆژيك بابەتى نوئ فېردەبىم
نوسىنى پەيامى ژيان لەسەر بناغەى رۆلە گرنگەكان لە ژياندا ھاۋسەنگى و
ھاۋناھەنگى دەبەخشىت بە مەۋۇ. كارىك دەكات رۆلەكانت يەك بەيەك لەلا روون و
ئاشكرابن. ھەرۋەھا پېۋىستىشە چاۋ بە رۆلەكاندا بگىرپت بۇ ئەۋەى وات لى نەيەت
رۆلئىكى دىاريكراۋ تەۋاۋ سەرقات بكات و رۆلەكانى دىكەت بىرېباتەۋە كە رەنگە
ھىندەى ئەو و بگرە زياترىش گرنگ بن لە ژياندا.
پاش دىاريكردنى رۆلە جۇراۋجۇرەكان ئىتر نۆرەى ئەۋە دىت بىر لەو ئامانجە
درىزخايەنانە بكەيتەۋە كە دەتەۋىت لەو رۆلانەدا بەدىيان بەئىت. بەمجۇرە
جارىكى دىكە دەگەرپىنەۋە بۇ نىۋەى لاي راستى مېشك. چۇن؟ لەرئى
بەكارھىيانى خەيال و داھىيان و خولقاندن و وىژدان و ئىلھامەۋە. ئەگەر ئەم
ئامانجانە درىزكراۋەى پەيامە تايبەتەكەى ژيان بىت كە لەسەر بناغەى پرنسىپە
راست و دروستەكان دارپژراۋن، ئەۋا جىۋاۋازى بىنەرەتتيان دەبىت لەگەل ئامانجە
ئاسايىپەكانى مەۋۇدا. ھاۋناھەنگ دەبن لەگەل بىنەما راستەكان و ياسا

سروشتيپه كاندا كە ھىزى زياترت پى دەبەخشن بۇ بەدپھىنانيان. نامانجەكان نامانجى خودى خۆتن نەك لە كەسكى دىكەوۋە پىت گەپشتىن. رەنگدانەوۋەى بنەما ھولەكانت و بەھرە بى ھاوتاكەتن. رەنگدانەوۋەى ھەستكردنن بە رۆز و باپەخى خۆت و لەناوجەرگەى نەو رۆلە گرنگانەوۋە ھەلدەھولتېن كە لە ژياندا ھەلتىزاردون. نامانج نەگەر گرنگ و كاريگەر پىت نەوا لە بنەپەتەوۋە زياتر جەخت دەكاتە سەر نەنجامەكان نەك سەر چالاكپەكان. نەو پىگەپە دىيارى دەكات كە ئارموزمەندىت تياپدا بىت و لە ھەمان كاتىشدا يارمەنىت دەدات پىگەكەى ئىستان بناسىت و دىيارى بكەيت. نامانجى كاريگەر زانىيارى گرنگ پىدەبەخشىت بۇ گەپشتن بەو پىگەپەى كە ئارموزى دەكەيت و كاتىكىش كە پىى گەپشتىت يەكسەر ئاگادارت دەكات. وزەو ھەولەكانت يەك دەخات. واتا مەبەست دەبەخشىت بە ھەمو چالاكپەكانت. لە كۆتاپىشدا خۆى ومردەگىرپتە سەر نەو چالاكپەكانەى كە رۆزانە نەنجاميان دەدەيت بۇ نەوۋەى بتوانىت ببىتە مروفىكى نەرىنى و بەرپرسىيارى ژيانى خۆت و بەدپھىنانى رۆز بەرپۆزى نەو شتانەى كە ھاوكارىت دەكەن لە بەدپھىنانى پەيامەكەى ژيانندا.

رۆل و نامانجەكان پەيكەر و ئاراستە رىكخراوۋەكەى پەيامى ژيانن. تۆ نەگەر تا ئىستا پەيامى ژيانى خۆت دىيارى نەكردوۋە، ئىستا باشتىن كاتە بۇ نەو كارە. بوارە جياجياكانى ژيانن لە رەھەندە جۇراوچۇرەكاندا پىويست بۇ بەرەو پىشچونت. نەم بوار و نامانجانە گۆشەنىگاپەكى گشتى بە ژيانن دەبەخشن و ئاراستەكەشىت لەلا بەرجەستە دەكەن.

ئىمە ھەتا زياتر بەرەو خوى سىپەم بچىن ھولتر رۆدەچىنە ناو نامانجە كورتەمەوداكانەوۋە. گرنگىن مەسەلە، كە جىبەجىكردىنى لەم خالەدا زۇر پىويست پىت، برىتپىيە لە دىيارىكردىنى رۆل و نامانجە دوورمەوداكان، چونكە پەيوەندى پتەويان ھەپە بە پەيامە تاپەتەكەى ژيانەوۋە. نەم رۆل و نامانجانە بەردى بناغەى دىيارىكردىن و جىبەجىكردىنى كاريگەرانەى نامانجەكانن كاتىك دەگەپنە جىبەجىكردىنى رۆزانەى خوى سىپەم كە پەيوەستە بە بەرپۆمېردىنى كات و ژيانەوۋە.

پەيامی ژيانى خيزان

چونکە خووی ژمارە (۲) بابەندى پرنسپه کانه، له بمرئوه مه وداکانى جيبه جيکردنى زۆر فراوانن. خووی ژمارە (۲) نهك هەر تاکه کانى کۆمه لگا، به لگو نه گهر خيزان و دامودمژگا جياوازه کان و کۆمه له خزمه تگوزاريه کان له سه رتاوه نامانجه گانيان به روونى بخرنه پيش چاوى خويان، ده توانن کاريگه رانه تر نه رکه گانيان رابهر پئتن.

ئه وى تيبينى گراوه زور به ي خيزانه کان ژيانيان له سه ر بناغه ي پرنسپه راسته کان به ر پوه نابهن، به لگو به چه مکی هه لسوکه وتکردن له گه ل فه يران و چاره سه ري خيرا و مه زاج و پاداشت و سزاي ده ستبه جيڤدا. کاتيکيش که له نه نجامى زيادبوني گوشارمکان و مانديون و به هيلاکچوندا نيشانه کان ده رده که ون، نه وکاته ئيتر خه لکه که يان زياتر ره شبين دمبن و ده ست ده دمه نه گله يي و ره خنه گرتن، ياخود بيه دنگ دمبن يان ده ست ده که نه هاوار و گريان و سکالا ده ربهرين و زياده رپوه يکردن له کار دانه و ده کاندان. ئينجا نه و منالانه ي که له ژينگه ي وادا گه وره دمبن ده که نه نه و باومر ه ي که تافه ريگا چاره بو په کلايکردنه وى کيشه کان يان نه و به شه ر بکه ن ياخود له شه ر هه ل بپن.

کروکی هه مو خيزانيك شته نه گۆر ده که به، نه و شته به که هه مو کاتيک هه به، واتا تيروانين و به ها هاوبه شه کان. خيزان که په يامه تايبه ته که ي ژيانى خو ي نو سي ماناي وايه ده به و نيت گوزارش له بنه ما راسته هينه پته و ده که ي خو ي بکات.

ئه م په يامه ده بپته ده ستورى خيزان، ده بپته پي وهر و نه و پاراديمه ي که به ريارمکانى به دمه ت و مه سه له کانى به ه لده سه نگي نيت. په يام به ر ده وامى و په کپار چه ي به خيزان ده به خشيت و ئاراسته که ي بو ديارى ده کات. کاتيک که به ها ي نه ندامانى خيزانه که هاونا هه نگ دمبن له گه ل به ها کانى خيزاندا، نه و نه ندامانى نه و خيزانه ئاسانه تر ده توانن به يکه وه کار بکه ن بو نه و نامانجه هاوبه شانە ي که له ناخه وه هه ستى به ده مکه ن.

لي ره شدا ديسان وه خودى به رۆسه که هپنده ي نه نجامه که گرنگه. هه ر نه م به رۆسه ي نو سين و راگه يان دانه ي په يامى ژيانه که ده بپته ري باز يکى گه وره بو چا ککردنى خيزانه که. کار کردن پيکه وه بو خولقاندنى په يامى تايبه تى خيزان تواناي به ره مه مه يتان به شي و مه يه کى وا بنيات ده ني ت که ها بيلي ژيان بپت.

بەشدارىكىردنى بەك بەيەكى ئەندامانى خىزان لە رەشنىسى بەيامەكە و پىداچونەۋە و پاكنوسكردن و بەخشىنى زانىارى و بەكارهينانى ئەو وشەو دەستەوازانەي كە پىشنىارى دىكەن وا لە خىزانەكە دىكات قسەو باسپان لەسەر ئەو شتەنە بىت كە بەلەيانەۋە بايەخدارە. باشترىن بەيامى ژيان، بەيامىكە كە لە دىرمنجامى كۆبونەۋەي ئەندامانى خىزانەكە دىتە بەرھەم، كاتىك بەويپەرى رىز و خۆشەۋىستىيەۋە پىكەۋە دادەنىشەن و بىروبوچونە جىاۋازمگانىيان دىرەمبەرن و پىكەۋە كاردەكەن بۇ دۆزىنەۋەي شتىك چاكترو مەزنىر لەو شتەي كە ھەركەسنىك بە تەنپا خۇي بەدى دەھىنىت. ھەروەھا چاۋخشانەۋەي ناۋبەناۋىش بە بەيامەكەدا بۇ فراۋانكىردنى مەۋداي تىرۋانىن و كۆرپىنى ئاراستەۋە جەختكردەۋە و ھەمۋاركردەۋە و بەخشىنى واتاى تازە بە زاراۋە كۆنەگان، ئەمانە ھەمۋە لە بارىاندا ھەيە لە چۈرچىۋەي كۆمەلىك بەھاۋ ئامانجى ھاۋبەشدا يەكپىتى خىزانەكە بپارىزن.

بەم شىۋەيە بەيامى ژيانى خىزانەكە دەپىتە چۈرچىۋەيەك بۇ بىركردەۋە و بۇ بەرپىكردى كاروبارەكانى خىزان. چۈنكە كاتىك كىشەۋ قەيرانەگان دىرەكەۋەن دەستورەكە ئامادەيە ئەو شتەنە بىرى ئەندامانى خىزانەكە بختەۋە كە لە مەسەلەكانى دىكە گرىنگىرن و ھەروەھا ئاراستەشپان بىكەت بۇ دۆزىنەۋەي چارەسەر و جىبە جىكردى بپارى گۈنجاۋى پىشت بەستۋە بە پرنسپە راست و درۋستەگان.

ئىمە لە مالى خۇمان بەيامى ژيانى خىزانەكەمان بە دىۋارى ژۋورى دانىشتندا ھەلۋاسىۋە بۇ ئەۋەي ھەمىشە لەبەرچاۋماندا بىت و رۇز بەرۋۇز چاۋدېرى خۇمانى پىچكەين. ئىمە كە لە مالىۋە زاراۋەكانى تايىبەت بە خۆشەۋىستى و سىستەم و رىكۋىپىكى و سەربەخۇيى و بەرپەسپارىتى و ھاۋكارى و پارمەتى و بەھاناۋە ھاتن و گەشە بە خۇدان و بايەخدان بە بەھرى پەكتى دەخۋىنەۋە و خرمەتى پەكتى دىكەين لەم رىگايەۋە ھەندىك پىۋەرمان دەست دىكەۋىت بۇ ناسپىن و دەستنىشانكردى ھەلۋەكەۋەتەمان بەرامبەر بە مەسەلە گرىنگەكانى دىكە.

ئىمە كاتىك نەخشە بۇ ئامانچ و چالاكەكانى خىزان دادەپىژىن. لە خۇمان دىپەرسپىن و دەلىپىن: لەبەر رۇشنايى ئەم پرنسپانەدا ئاپا ئەو ئامانجانە چىن كە ھەۋلىان بۇ دەدەپىن؟ چ ھەنگاۋىك دىنپىن بۇ بەدەپىننى ئامانچەگان و بەرجەستەكردى ئەو پرنسپانە؟

ئېمه زۆرجار چاو به په يامه کهدا دهخشيښنه وه و سالي دوجارېش ثامانچ و نه رکه کان دادرېژينه وه، جارېکيان له مانگي نه يلول و جار که ی دیکه ش له مانگي حوزه يراندا که واده ی دستېکردن و کوتايي هاتنی سالي خویندنن. چاوخشانده نه وه و دارپشته وه که یان بؤ راگرتنی بارو دؤخه که یه وه کو خوی یاخود بؤ چاککردن و پته وگردنيټی. نه نجاميکی دیکه ی نه م چالاکیه نه وه یه که دهبيټه مايه ی نوپونه وه مان و تازه گردنه وه ی پابه ندبونمان به و شتانه ی که بروامان پېيان هه یه و خؤمان تهرخانکردوه بؤ به ديهينانيان.

په يامی ژيانی دهزگاگان

به هان شيوه ی خيزانېش، په يامی تايبه تی ژيان بؤ داموده زگا، مه سه له يه کی چاره نویسه یه. من خؤم په کيک له پالنه ره گرنگه کانم بؤ کارکردن له داموده زگاگاندا نه وه بو که هاوکاريان بکه م بؤ دارپشتنی په يامی ژيانی کاریگر. په يامه که بؤ نه وه ی کاریگر بيټ پيويسته له ناخی دهزگا که خويه وه هلقولا بيټ، که پيويسته هه مو که سيکی ناو دهزگا که به شيويه کی نه ريټی به شداری تيډا بکات، نه ک ته نيا هه ر هه لېزارده يه ک له نه خشه دارپژه ستراتيحيه کان. دووپاتی ده که مه وه و ده ليم سهرقالبون له پرؤسه کهدا و به شداریکردن تيایدا هيڼده ی نه نجامه نوسراوه که گرنگه و کليلی به کارهيټانېشيټی.

من هه مو جارېک که سهردانی کؤمپانيای IBM ده که م و چاوم به پرؤگرامه کانی راهيټانيان ده که ويټ هه ست به سهرسامی و دلېه سته يی ده که م. کاربه ده ستانی کؤمپانياکه له هه مو کؤبونه وه يه کياندا له گه ل به شدارانی خولی راهيټانه کهدا نه وه يان بؤ دووپات ده که نه وه که سی مه سه له له دهزگای IBM ادا بالاده ستن: ريټی تاکه که س، نايابی و خزمه تگوزاری چاک.

نه م شتانه سيستمی بيروباوه ری IBM پيک ده يټن. هه مو شته کانی دیکه قابيلي گؤرانن، به لام نه م سی شته ناگورپن. نه م تيؤری يه به هه مان ياسای (گوشاری نؤسمؤزی) له سهرتاسه ری دهزگا کهدا بلاؤبوته وه و به مه ش بنکه يه کی پته و له به های هاوبه ش دروست بووه و هه مو که سيکيش له ناخه وه هه ست به ناسايش و نارامی ده کات. من جارېکيان له باره گايه کی دهزگای IBM له نيويؤرک مه شقم به گروپيکی

بىت كەسى دىكرد. كىتوپر بەكىكىيان نەخۇش كەوت و دىستبەجى تەلەفۇنى كىرد بۇ
 ژنەكەي لە كالىفۇرنىيا، ئەمەش زۇر نىگەرانىي دىربرى چۈنكە نەخۇشەيەكە
 پىنۇستى بە چارسەرى تايىمەت ھەبو. بەرپرسىيارانى كۇمپانىياگە، ئەوانەي كە
 سەرىمەشتى مەشقەكەيان دىكرد، مەسەلەي گۈستەنەودى نەخۇشەكەيان رىك خىست
 بۇ نەخۇشەخانەيەكى تايىمەت كە پزىشكى پىسپۇرى ئەو نەخۇشەيەي تىدايىت.
 لەمەمان كاتىشدا ئاگادارى ئەوچىون كە ھاسەردەكەي چەندىك نىگەرەنە و ھەزى
 كىرد بىيەنەود مالى خۇي كە پزىشكى تايىمەتتى خۇي ئەركى چاودىرىكىرنى
 نەخۇشەكە دىكرىتە ئىستۇ.

بەم شىۋىيە ھەمو گەيشتە ئەو بىرپاردى كە بىگۈزىنەود بۇ مالى خۇي. جا بۇ
 نەودى بە زووترىن كات بگاتە فرۇكەخانە، كۆپتەرىكىيان بۇ گىرت بەكرى و
 لەۋىشەود بە فرۇكەيەكى تايىمەت گۈستەنەود بۇ كالىفۇرنىيا.

مىن نازانم رىك ئەو مەسەلەيە چەندى تىچوود، بەلام دىنىام بىرەكەي لە
 چەندىن ھەزار دۇلار كەمتر نىيە. بەلام چۈنكە دىزگاگە رىزى كارمەندەكانى خۇيى
 لەلابو، وە ئەو پىرنسىيەي جىبەجى دىكرد و ئەو ئەزمونەشى گۈزارشتىك بو لە
 سىستەمەكانى بىرۋىاودى دىزگاگە، لەبەرئەود بەلايانەود ئاسايى بو ئەو ھەمو
 خەرجىيەي بۇ بىكىش و ئەو ھەمو بايەخەي پىدەن. بەلام مىن خۇم ئەم ھەلۋىستە
 زۇر سەرسامى كىردم.

لە رووداۋىكى دىكەدا، وا رىك كەوت مىن لە ئوتىلىكدا مەشق بىكەم بە ۱۷۵
 بەرپۋەبەرى سەنتەرىكى بازارگانى. ئاستى خىزمەتگۈزارى ئوتىلەكە زۇر سەرسامى
 كىردم، كە تەنبا ھەر شتىكى رووكەش و بۇ خۇدەرخىستىن نەبو، بەلكو مەسەلەيەك بو
 لە ھەمو ئاستەگاندا ھەستى پىدەكراو خەلكەكە خۇيان دىيان كىرد بى ئەۋەي چاۋى
 كەسىيان لەسەرىيىت.

مىن زۇر دىرەنگ گەيشتۋەمە ئوتىلەكە و بەلام دۋاي ئەۋەي كە زوۋرەكەم گىرت
 پىرسىيارم كىرد ئايا لەم دىرەنگۈەختەدا چىشتەخانەكە كراۋەيە، كارمەندەكەي پىرسەگە
 وەلامى دامەۋە وتى، "نەخىر بەرپىز كۇفى، بەلام ئەگەر بىتەۋىت دىتوانم بىچم لە
 چىشتەخانەكە سەندۋىچىك ياخود كەمىك زەلاتەت بۇ دەھىنەم" بە ھەلسۈكەوتىدا
 دىاربوو كە زۇر مەبەستىتى خىزمەتم بىكات و نەھىلىت لە ھىچم كەم بىت و ھەست.

به نارهحهتی بکهه. ئینجا لئی پرسیم، "پیت خوشه هوئی دمرسوتنه وه که ببینیت؟
 ئایا له هیجته کهه نکیه؟ من دهتوانم چیت بو بکهه؟ نیمه لییرهین بو خزمهتکردنی
 بهرپزت".

دیاره هیچ چاودپیرکی ئی نهبو تا بلیم ئەم کابرایه لهترسی ئاوا رهفتار دهکات.
 کهسێک بو له کارهکهیدا دلسۆزبو.

روژی دواتر و لهکاتی روونکردنهوهی بابەتیکدا، بۆم دمرکهوت ههندیك ماجیکم
 نوهسانه که پیویسته له روونکردنهوهکاندا بهکاریان بهینم. چهند رهنگیکم
 بیرچوووبوو لهگهڵ خۆمدا بیانیهینم. بۆیه لهکاتی پشووه کورتخایه نه کهدا چومه
 دمرهوهی هوڵه کهه و خزمهتگوزاریکم بینى به راگردن بهرهو ژووړیکى دیکه
 دمرۆشت. پیم وت: "من وانه به کۆمهلیک بهرپوه بهر دهلیمه وه و ههه ئەم ماوه
 کهمه ی پشووه کهه به دهسته وهیه پیویستم به ههلهم رهنگی دیکهیه"

کابرا ئاوړی ئی دامه وه، ئینجا گهراپه وه و وهکو سهرباز له حالهتی نامادهباشیدا
 وهستاو که ناوی منى بینى له سههه باجه کهه ی سههه سنگم نوسرابو، وتی: "به پرتز کوفی،
 من کیشه کههت چاره سههه ده کهه".

ئهم کابرایه نه ی وت "نازانم ههلهم بۆیه له کوئ پهیدا ده بیت"، ههروهها نه شی
 وت "برۆ له کارمه ندی پرسگه بهرسه" به لکو ژۆر بایه خی دا به کیشه کهه وای ئی
 کردم ههست بکهه که نهو به راستی چیژ لهم کاره ی ده بینیت.

جاریکی دیکهش، بهرێکهوت له هوڵه به کۆله کهدا ته ماشای ههندیك تابلوی
 هونه رپیم دهکرد، گاتیکم زانی په کیك له کارمه ندانی نوته له کههات و وتی: "به پرتز
 کوفی، ئایا پیت خوشه نامیلکه یه که ببینیت تابلۆ نمایشکراوه کانی ئیره باس بکات؟
 ئای لهو زه وه!! ئای لهو خزمهتگوزارییه مه زنه و لهو دلسۆزییه گه ورهیه.

پاشان گرێکاریکم بینى به سههه په یژه کهه وه خه ریکی پاککر نه وه ی په نجه ره ی
 هوڵه کهه بو. له وپوه چاوی ئی بو له راره ی نوته له کهه ژنیك به زهحه مت دهروات
 به پرتدا. ژنه کهه خه لکی دیکه ی له گه لدا بو، به لام ئەم گرێکاره خیرا له په یژه کهه هاته
 خواره وه و به هه له داوان چوو وه دمره وه به لای ژنه کهه وه و دهستی گرت هیئایه ناوه و
 ههتا دلنیا نه بو له وه ی کهه ئیتر هیچی دیکه ی پیویست نکیه نه چوو وه سههه
 په یژه کهه. ههزم کرد بزانه ئەم دهزگایه له کوپوه ئەم کهلتوره ی هیئاوه کهه کارمه ند و

گريكارەكانى ھەمو تېكرا لە ناخى دلەوۋە ھەزدەكەن خزمەتى نەفەرەكان بىكەن. لەبەر ئەوۋە كەوتمە گفتوگۇ لەگەل خزمەتگوزار و كارمەند و پېشخزمەتە جۇراو جۆرەكاندا و بۆم دەرگەوت ئەم بايەخ و ئاراستەيە رۇچۆتە ناو ئەقل و دل و رەفتارى ھەمو كارمەندەكانى ئەوئ.

چاوگېران و گوئ ھەلخستەكەم درېژە پىدا بەرەو دەرگاگەي پشەتەوئى چىشتخانەكەو ئەوئ بەھا ناوەندىيەكەم دۆزىيەوۋە كە خۆئ لە "خزمەتگوزارىيەكى تايبەتى بى ھاوتە" دا دەبىنيەوۋە .. دواجار چوومە لای بەرپۆمبەرەكە و پىم وت: "كارى من ھاوگارى دامودەزگاكانە بۇ ئەوئى گيانى ھەرەوۋەز و كارى بەكۆمەئيان تىدا بۆلۆبەكەمەوۋە. بەلام ئەوئى كە لە ئىوئى دەبىنم تەواو سەرسامى كردوم".

لىئى پرسىم: "ھەزدەكەيت بزانىت كلىلە راستەقىنەكە چىيە؟ ئىنجا پەيامى ژيانى ھەمو ئوتىل و ميوانخانەكانى كۆمپانىياكەي خۆيانى نىشان دام. پەيامەكەم خويندەوۋە و وتم پەيامىكى زۆرجوانە، بەلام زۆربەي دەزگاگان پەيامى ئاوا جوانيان ھەيە.

پىئى وتم: "ھەز دەكەيت پەيامە تايبەتەكەي ئەم ئوتىلە بىينىت؟" وتم: "يەئنى ئەم ئوتىلە پەيامى تايبەت بە خۆئى نوسىوۋە؟" وتى: بەئى، پەيامىكى جياواز لەوئى كە ھەمو ئوتىلەكانى دىكەمان ھەيانە پەيامىكە لەگەل پەيامە گشتىيەكەدا دەگونجىت، بەلام تايبەتە بە بارودۆخى خۆمان، بە دەوروبەرى خۆمان و بە كاتى خۆمان.

ئىنجا كاغەزىكى دىكەي نىشان دام

- ئەم نامەيە كى نوسىوئتى؟

★ ھەمويان

- ھەويان؟ بەراستىيە؟

★ بەئى

- خزمەتگوزارەكان ؟

★ بەئى

- بارمەن و مەيگېرەكانىش؟

★ بەئى

- كارمەندەكانى پرسگەش

* بەئى، بەراست خەزدەكەيت پەيامى ژيانى يەك بەيەكى ئەوكەسانەت نیشان
بەدم كە دوئىئ شەو بەخىرەاتنىيان كرىت؟

ئىنجا پەيامە تايبەتەكەى نیشان دام كە خەلگەكە خۇيان نوسىبويان و پاشان
لەگەل ھەمو پەيامەكانى دىكەدا تىكەل كرابو. ھەمو كەسەك، لە ھەمو ئاستەكاندا،
بەشدارى كرىبو لە پىرۇسەكەدا.

پەيامى ژيانى ئەم ئوتىلە ۋەكو ناوكى منال وابو لە سكى دايكىدا. ۋەكو سەنتەرى
تايەيەكى زەبەلاح وابو كە ئەركەكەى برىتى بىت لە رستنى زانىارىيە ھەرە
ۋردەكان و ھەرە پىسپۇرىيەكانى كۆمەلە ديارىكراۋەكانى فەرمانبەران. ئەم زانىارى و
ۋردەكارىيانە ۋەك پىۋەرىك بەكاردەھىنران بۇ ھەلەسەنگاندنى ھەمو پىرەكان.
ھەرۋەھا ئەو ئامانچ و بابەتانەشى دەردەخست كە كارمەندەكان خۇيان بۇ تەرخان
كرىبو - چۆنىتى ھەلەسۈكەوتكردن لەگەل يەكترى و لەگەل مىوان و نەفەرەكاندا.
ئەمە كارى كرىبوۋە سەر رەفتارى بەپىۋەبەر و سەركرەكان و سەر سىستىمى
پاداشتەكان. ھەرۋەھا كارى كرىبوۋە سەر چۆنىتى ھەلەبزاردىنى ستافى ئوتىلەكە و
سەر چۆنىتى مەشق پىكردىيان. بە كورتىيەكەى دەللىم ھەمو بواریك لە بواریەكانى
ئەو دەزگایەدا بە شىۋەيەكى بنەرەتى بەرەمى تايە گەۋرەكە بو، واتە بەرەمى ئەو
پەيامى ژيانەبو.

جاریكى دىكە سەردانى ئوتۇلىكى دىكەم كرىد سەر بەھەمان كۆمپانیا و زنجیرە
ئوتىل. يەكەم ھەنگاۋ پاش پىشكەشكردىنى ناسنامەو بەلگەنامەكانەم، پرسىارى
پەيامە تايبەتەكەيانەم كرىد، ئەۋانىش يەكسەر دایانە دەستم. لەم ئوتىلەدا من باشتر
تىگەيشتم (خزمەتگوزارى تايبەت و بى ھاۋتا) يەعنى چى.

ماۋەى سى رۆزى رەبەق، لە ھەمو ھەلۋىستىكدا چاۋم دەگىرا بزانم خزمەتكردن
لاى ھەلۋىسراۋانى ئەم ئوتىلە چى دەگەيەنىت. بۇم دەركەۋت خزمەتكردن لىرە بە
جوانترىن و سەرنجراگىشترىن شىۋەيە. لەھەمان كاتىشدا شتىكى زۇر تايبەت بو.
ھەركەسەو بەشىۋازى تايبەتى خۇى خزمەتى دەكرىد. بۇ نەمۇنە من كە لەلاى
مەلەۋانگەكەۋە بوم پرسىارم لە شاگردەكە كرىد، وتم ئاۋى خۋاردنەۋە لەكۋىيە؟
شاگردەكە پىشم كەۋت و شۆينەكەى نیشان دام.

بەلەم نەۋەي كە كارىگەرى زۆرى لەلا دروست كىردىم، لە ھەمو شىتەك زىاتىر،
 نەۋەبو كە بىنىم كارمەندەك بەپىي خۇي ھاتە لاي سەرۋەكەكەي و ددانى نا بە
 ھەلەيەكدا كە كىردى. ئىمە پىشتر داۋاي شىتەكمان كىردى كە فلانە سەعات بىھىنن
 بۇ ژورەكەمان. خىزمەتگوزارەكە كاتىك شىتەكەي ھىنا تۆزىك لە شوگۇلاتە
 كەرمەكەي رشت بە پەپۇي سەرسىنىيەكەدا: نەمەش ناچارى كىرد بىروات و سىنىيەكە
 و شوگۇلاتەكە بگۇرپىت، بەو ھۇيەۋە داۋاكەي ئىمە چارەكە سەعاتىك دواكەوت، كە
 مەسەلەيەك نەبو بەلامانەۋە زۆر گرنگ بىت.

كەچى لەگەل نەۋەشدا، بەپۇەبەرى خىزمەتگوزارىيەكان بە تەلەفۇن داۋاي
 لىبوردىنى ئى كىردىن و بانگەشتى كىردىن بۇ نانى بەيانى دەۋەتى نەۋبىن چ لە
 ژورەكەي خۇماندا چ لە بۇفەيە. نەمەش ۋەك ھەۋلىكى ئوتىلەكە بۇ
 قەربۇكرەنەۋەمان لەو بىزارىيەي كە توشمان بوبو.

ئايا چى لەو كەلتورە جوانر ھەيە كە كارمەند ددان بىنى بە ھەلەيەكدا بۇ
 بەپۇەبەرەكەي، بەمەرجىك لە خۇي زىاتىر كەس ناگاي لەو ھەلەيە نەۋبىت و
 مەبەستەكەشى خىزمەتكرىن و چاۋدېرىكرىن زىاتىرى ميوانەكان بىت.

من، ۋەك پىشترىش بە بەپۇەبەرى ئوتىلى يەكەمەم وتبو، ناگادارم زۆربەي زۆرى
 كۆمپانىياكان پەيامى چاك و كارىگەريان ھەيە. بەلەم جىاۋازىيەكى گەۋرە ھەيە نىۋان
 نەۋە پەيامەي كە ھەمو نەندامانى دەزگاگە بەشدارى تىدا دەكەن، لەگەل نەۋە
 پەيامەدا كە ژمارەيەكى دىارىكرەي بەپۇەبەرى ھەلەبزاردە لەۋدو دىۋارە
 بەرزەگانەۋە دەينوسن.

* * *

رەنگە يەكەك لە كىشە ھەرە سەرەگىەكانى دامودەزگا جىاۋازەكان، بە
 خىزانىشەۋە، نەۋەبىت كە خەلك پابەندى بىرپارىك نەبىت كەسىكى دىكە لە بارەي
 ژيانى نەمەۋە دەياندا و نەم قىۋلى ناكات.

من لە ماۋەي كاركرەندا لەگەل دەزگا جۇراۋجۇرەكاندا زۇرچار رىكەۋتى خەلكى
 دەكەم، كە ئامانجەكانىان جىاۋازە لە ئامانجى دەزگاكانىان. ھەمىشە تىببىنى نەۋە
 دەكەم كە سىستىمى پاداشتەكان بە تەۋاۋى پىچەۋانەي سىستەمە بىرپارلىدراۋەكەي بەھاكانە.

ھەمو جارىكېش كە دەستەم بە كارەكەم دەگرد لەگەل دەزگایەكدا خاوەنى پەيامى ژيان بوبېت، لێم دەپرسىن "چەند كەس لێرە ئاگادارى ئەوویە كە كۆمپانیاكەتان پەيامى تايبەتى ژيانى ھەيە؟"

چەند كەستان ئاگادارى ناوەرۆكەكەيەتى؟ چەند كەستان بەشداری كردووھ لە دانانیدا؟ چەند كەستان بە گردەوھ قبوڵیتی و وەك پارادىمىك و پېوھر و سەرچاوەيەك بەكاری دەھيئیت لە كاتى برپارداندا؟

بەبێ بەشداریكردن، پابەندبون دروست نابیت. ئەمە رستەيەكى زۆر گرنگە. نیشانەى بكە، ئەستێرەيەكى لەسەر دابنێ. ھێلێك بەيئە بەژێرىدا. بىخەرە ناو بازەنەكەوھ: بەشداری نەبیت پابەندبون دروست نابیت.

لە قۇناغى يەكەم و سەرەتايیدا، كاتێك كە ئەو كەسە تازە پەيوەندى دەكات بە دەزگاكەوھ، ياخود كە منالەكە ھىشتا بچوكە، دەتوانیت بە ئاسانى ئامانجەكەيان بۆ دیاری بكەیت و ئەوانیش قبوڵیان دەبیت بە تايبەتى ئەگەر پەيوەندىيەكە و ئاراستەكردنەوھكەو رايئەنەكە باش بێت.

بەلام كاتێك كە مەروۇف كاملەر دەبیت و ژيانیشى مانايەكى سەرەخۆتر پەيدا دەكات، زیاتر ھەزى لە بەشداریكردن دەبیت، بەشداریيەكى كاریگەرەنە. ئەگەر رێگریان لێ بكریت قبوڵى ناكەن. بەمەش گىروگرفتێك سەرھەلەدات كە زۆر پەيوەستە بە پالئەرەكانەوھ و ھەرگیز بەو ئاستى بىركردنەوھە چارەسەر ناكړیت كە كېشەكەى دروست كرد.

لەبەر ئەوھ خولقاندنى پەيامى تايبەتى ژيان ھەم بېويستى بە كاتە، ھەم بە سەبرو ھەم بە شارەزایی و ھەم بە ھاوسۆزى و ھەم بە بەشداریكردن. دووپاتى دەكەمەوھ و دەلێم ئەمە مەسەلەيەك نىيە بە نوکە قەلەمێك يەكلايى بكریتەوھ. بېويستى بە كات و بە دلسۆزى و پرنسپى چاك و ئازايەتى و دەستپاكى ھەيە بۆ ئەوھى ھەمو سیستم و پەيكەر و شىوازەكانى بەرپۆھەردن ھاوناھەنگ بن لەگەل تېروانىن و بنەما ھاوبەشەكاندا. پەيامى ژيانى دامودەزگاكان – مەبەستم لەو پەيامەيە كە راستگۆيانە ئەو تېروانىن و بەھايانەى تیدا رەنگ دەدەنەوھ كە ھەمو ستافى دەزگاكە بە قولى و بە جەدى بەشداریى تیدا دەكەن – خولقێنەرى دۆخێكى دلفێنى يەكپارچەيى و بىرىكى زۆرى پابەندبونە.

بەيامى لەو جۆرە دەپتە ماپەي دروستكردنى پېومر لە دل و مېشكى خەلكەكەدا
و نەمىش لە كۆتايىدا وا دەكات كەسەكە خۆي حوكمى خۆي بىكات. ئەو نەيە كەسى
دېكە ئاراستەي بىكات و رەخنەي لى بگرىت و كۆنترۆلى بىكات و چاودېرى بىكات.
مرۆفەي لەو جۆرە گەشتۆتە دۇخىك ناومرۆكە نەگۆرەكەي ئامانجەكانى قبول بىت.
ئەو ئامانجانەي كە دەزگاكە ھەوليان بۇ دەدات.

چەند پېشنىيارىك بۇ جىيەجى كردن

۱. كاتى گونجاو تەرخان بىكە بۇ تۆماركردنى تېروانىنەكانت دەربارەي ئەو
بەخاكسپاردنەي كە لەسەرمەي ئەم بەشەدا باسما كىرد. بۇ رېكخستنى بىرۆكەكانت
رەنگە پېويستت بەم نەخشەيەي خوارەو ھەبىت

بىرى چالاكى	كەساپەتى	بەشدارىكردن	دەستكەوت
خېزان			
ماورېكان			
كار			
دەزگا ئايىنەكان/ خزمەتكردنى كرمەلگا .. تاد			

۲. لە ماوەك چەند چىركەپەكدا لە روانگەي ئىستاۋە رۆلەكانت تۆمار بىكە. ئايا
لەو وپنەپە رازىت كە ئاۋىنەي ژىانت نىشانى دەدات.

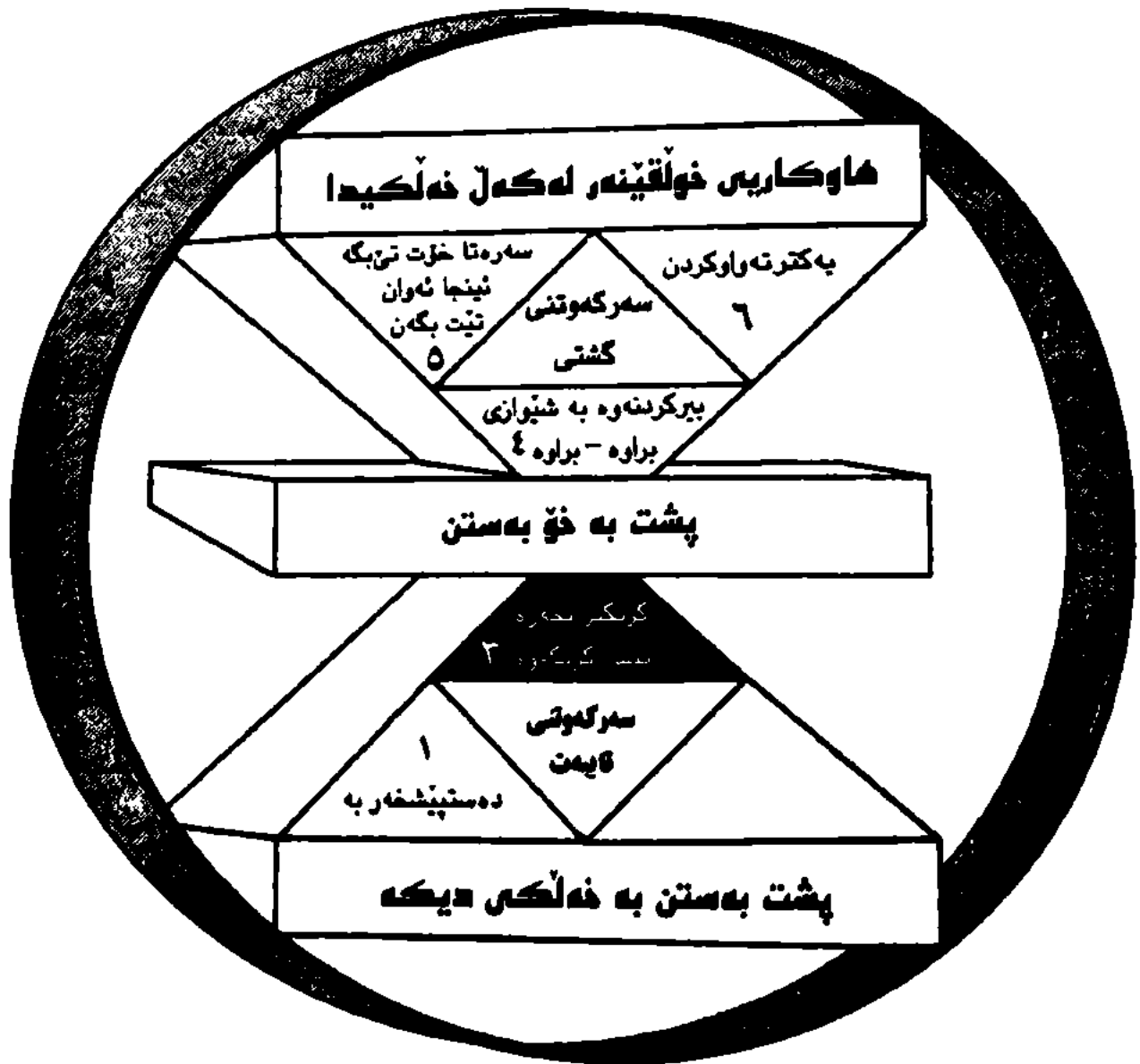
۳. ماۋىيەك خۆت لە ھەمو چالاكىيەكى رۆزانە بىدزەرمەو دەست بىكە بە
تۆماركردنى بەيامى تايىبەتى ژىانت

۴. تەماشاي نەخشەكەي باشكۆي (ا) بىكە كە سەنتەرە جىاۋازەكان نىشان دەدات و
بازنەپەك بىكىشە بە دەورى ھەر سەنتەرىكدا كە بەلاتەو ئاشناپە. ئايا ئەمانە
نەمەي شىۋازى ژىانى تۆن؟ ئايا خۇشچاللىت لە جۆرى لىكدا نەمەكان؟

۵. دەست بىكە بە كۆكردنەۋەي ئەو لىدوان و بىرۆكەو وتە بەنرخانەي كە پىت
خۇشە لە كاتى نوسىنى پەيامەكەتدا بەكارىان بەپىت.

۶. پېرۇزمىەك دىارى بكة كە پېشېنى دەكرىت لە ئايندەيەكى نرىكد روىبەپووى بېيتەو. لە مىشكى خۇتدا بىخولقېنە. ئەو ئامانجانە تۆماربكة كە ئارەزومەندىانېت و ھەروھە ئەو ھەنگاوانەش كە دەبنە ھۆى دەستبەرگردنى ئامانجەكان.
۷. پرنسپەكانى خووى دوووم لەگەل خىزانەكەت و ھاوکارەكانتدا ئالوگۆر بكة. بېكەو دەست بكەن بە ھەنگاوەكانى نوسىنى پەيامى خىزان و گروپەكە.

خووی ساریه گرنکتر له پیش گرنکوهه دابنی

پرنسپەكانى خۇيەريۇەبردن

پېويستە مەسەلە گرنەكان نەخينە ژېر رەحمەتى مەسەلە كەمبايەخەكان.

گۆتە

تكاپە خولەككە كاتى خۆتەم بىدەرى بۇ وەلامدانەومى ئەم دوو پىرسىارەى خوارمەو. وەلامەكانت زۆر گرنەگ دەبن بۇ خۆت لەكانتەكدا كە خووى سىيەم پەيەرەو دەكەيت.

پىرسىارى يەكەم: تاقە يەك بابەتمان پى بلى كە دەتوانىت ئەنجامى بىدەيت (جگە لەم كارەى كە ئىستا دەيكەيت) و ئەگەر بە رىكوپىكى ئەنجامى بىدەيت رەنگە كارىكى ئەرىنى زۆر گەورە بىكەتە سەر ژيانى تايبەتى خۆت.

پىرسىارى دوووم: لە ژيانى پىشەيى و رۆزانەى تۆدا ئەو تاقە بابەتە چىيە كە رەنگە ھەمان دەرەنجامى لى بىكەوتەو.

زۆرچاكە، ئىمە دوايى دەگەرئىنەو سەر وەلامەكان. بەلام با ئىستا باسى خووى سىيەم بىكەين.

خووى يەكەم دەلىت: "داهىنەرەكە خۆتەيت، تۆ بەرپىرسىارىت" ئەم خووە لەسەر چوار بەخشە بىھاوتاكەى مروۇ دامەزراو كە برىتىن لە: خەيال و وىژدان و وىستى سەرەخۇ و (بەتايبەتەيش) خۇناسىن. ئەم چوار خەسلەتە ھىزى ئەومت پىدەبەخشن بلىت: "ئەم بەرنامەيە ساخلەم نىيە كە لەسەردەمى منالەيدا فىركرام و لە ئاوينەى كۆمەلگاوە وەرم گرت. من ئەم دەقە مردوووم ھەز لى نىيە. دەتوانم بىگۆرم).

خووى دوووم برىتىيە لە داهىنانى يەكەم ياخود لە داهىنانى ئەقلى. ئەم خووە، بناغەكەى خەيالە – واتە تواناي ھىنانە بەرچاو و تواناي بىننى وزە شاردراوكان. واتە بتوانىن بە ئەقلمان ئەو شتانە بخولقەينىن كە ناتوانىن بە چاو بىانبىنىن. پىكەتەى دىكەى ئەم خووە برىتىيە لە وىژدان – واتە تواناي

دەستىشانى كىردى بى ھاوتايى خۇمان و تواناي ديارى كىردى ئەو رېنمايىە رەشتى و كەستى و مەنە و بىيانەي كە لە رېيانەو دەتوانىن وىزدانى خۇمان ئاسودە بىكەين. وىزدان پەيۈمەندىيەكى قۇلە بە پارادىمە بىنەپەتتەيەكانمانەو بەو ئايندەيەي كە دەتوانىن بىگەينى.

خوۋى سىيەمىش كەواتە بىرئىيە لە خۇلقاندىن دوۋەم، لە خۇلقاندىنە مادىيەكە. بىرئىيە لە ئەنجامدان و بەرجەستە كىردن و سەرھەلدانى سىرۇشتىيانەي خۇۋەكانى يەكەم و دوۋەم. خوۋى سىيەم راھىنانى وىستى سەرھەخۇي مەۋقە بۇ ئەۋەي پىرنسىپەكان بىكەتە سەنتەرى خۇي. ئەو رۇزە تال و شىرەنەيەكە چىركە بە چىركە دروستيان دەكەيت.

كەواتە خۇۋەكانى يەكەم و دوۋەم دوو مەرجى پېش ۋەخت و سەرەككىن بۇ خوۋى سىيەم. مەۋقە ناتوانىت پابەندى پىرنسىپەكانى بىيىت ئەگەر پېشتر ئاگادارى سىرۇشتە دەستپېشخەرەكەي خۇي نەبىت و گەشەي پىنەدات. ناتوانىت پىرنسىپەكان بىكەيتە جەقى كەسايەتى خۇت ئەگەر پارادىمەكانت نەناسىت و نەزانىت چۇن ۋەريانبەچەرخىنىت بۇ ئەۋەي لەگەل پىرنسىپەكاندا بىگونجىن. تۇ ئەگەر تواناي بەشدارى كىردى خۇت نەبىنىت و جەختى تەۋاۋ نەكەيتە سەر ئەو توانا تايەتە بى ھاوتايەي خۇت، ناتوانىت پىرنسىپەكان بىكەيتە سەنتەرى كەسايەتتە

بەلام ئەو بناغانە دەتوانىن وات لى بىكەن پىرنسىپەكان سەنتەرت بىن و چىركە بە چىركە ئەو زىانە تال و شىرەنەي خۇت دروست بىكەي لەپىتى خوۋى سىيەمەۋە. كە كارىگەرەنە خۇبەرىۋەبىردن پەيۋە بىكەيت.

بىرت نەچىت، بەرىۋەبىردن زۇر جىاۋازە لە سەرگىرايەتى كىردن. سەرگىرايەتى كىردن چالاكىەكى بەھىزى بەشى راستى مىشكە. تەنبا ھەر ھونەر نىيە، بەلكو شىتەكە لە ھونەرىش گەۋرەترە. سەرگىرايەتى كىردن پەيۋەستە بە فەلسەفەۋە.

تۇ كە ھەئسوكەۋت دەكەيت لەگەل ئەو مەسەلەنەي كە پەيۋەستىن بە خۇراپەرايەتى كىردنەۋە پىۋىستە پىرسىارە بى كۇتايەكانى زىان لەخۇت بىكەيت.

بەلام ھەركاتىك ئەو مەسلەنەت پەكلايى كىردەمۇ نىتر كاتى ئەو دىت بە شىۋىيەك خۇت بەرپۇە بىيەت كە لەگەل ۋەلامەكانتدا ھاۋناھەنگ بىت. خۇبەرپۇەبىردن مەسلەك نىيە زۇر پەپۇست بىت بە شۇنەكەۋە. لەراستىدا ئەو تەۋناي باش خۇبەرپۇەبىردنە كە چۇنىتى ۋ تەنانەت بونى خۇلقاندىنى دوۋەم دىيارى دەكات. بەرپۇەبىردن، بىرىتىيە لە تىكۇپىك شكاندن ۋ شىتال كىردنەۋە رىكخستەۋە ۋ پراكتىزە كىردى نىۋەي چەپى مىشك كە پىۋىستە لە كاتىكى دىيارىكراۋدا كۇنترۇلى خود بكاتەۋە. لىرەدا ھەمىشە من ئەو چىكەتە دوبارە دەكەمەۋە كە دەئىت: بەرپۇەبىرەپىتەكىردن لە چەپەۋەپەۋ سەرگىراپەتىكىردىش لەراستەۋە.

ھىزى ۋىستى سەربەخۇ

بىجگە لە بەخشەكانى خۇناسىن ۋ خەپال ۋ ۋىزدان، بەخشىشكى دىكە ۋىستى سەربەخۇيە ھەر ئەمەيە ۋادەكات خۇبەرپۇەبىردىن كارىگەرەنە كارىكى كىردەنى بىت. ۋىستى سەربەخۇ بىرىتىيە لە تەۋناي بىرپاردان ۋ ھەلپۇاردىنى ھەلۋىستى گونجاۋ ۋ رەقتاركىردن بەپىي ئەو ھەلۋىست ۋ بىرپارەنە. ۋاتا، تەۋناي كارىگەرەۋونە، نەك ئەۋەي بىكەۋىتە زۇر كارىگەرەيەكانەۋە. بىرىتىيە لەۋەي بە ھاۋكارى سى توخەكەي دىكە ئەو بەرنامەيە بە رىكۇپىكى جىبەجى بىكەين كە خۇمان دامانرشتەۋە. لەراستىدا ۋىستى مەۋۇ شتىكى سەرسۇرەيەنە. ھەمىشە دەپسەلەنەت كە دەتەۋانەت بەسەر بارودۇخە ھەرە سەختەكانىشدا زال بىت. خىزانى ھىلەن كىلەر، كە خىزانىكى ئەم دىنەيەي خۇمانە بە شىۋىيەكى بەلگەنەۋىست ھىزى ۋىستى سەربەخۇي رەۋنەكەۋە.

ئىمە نەگەر بە ۋردى ئەم بەخشە شەۋفە بىكەين دەبىنەن كە ھەمىشە ھەر ھەۋلىكى نائاسايى ۋ ھەست پىكىردن نىيە كە لە تەمەندا پەكجار بە شىۋىيەكى دراماتىكى رەۋبەدات ۋ سەركەۋەتنى ھەمىشەي بەدەستەبەنەت. بەلكو ھىزەكە لەۋەۋە دىت كە ھىر بىين چۇن ئەم نىمەتە گەۋرەيە لە بىرپارەكانى زىمانى رۇزانەماندا بەكاربەنەن.

پىۋەرى راستەقەنەي ناستى ۋىستى سەربەخۇمان لە زىمانى رۇزانەماندا ئەۋەيە

كه تا چهند سهرپاست و دهست پاگين. سهرپاستييش له بنه پهدا نهو نرخهيه كه له سهر خومانى داده نيين، واته بريتيه له وهى كه چؤن به ئين دمهين و به جئى دهينين، بريتيه له وهى قسه و كردارمان يه گيك بن، بريتيه له وهى كه له گهن خوماندا شه رافه تمه ند بين. نه مهش به شيكى بنه پهدى رهوشتى كه سايه تى و گوهه رى نه شونما كردنى ئه رينى يه.

به پيوه بردنى كاريگهر، نه وهيه گرنگتر بخه يته پيش گرنگه وه. له كاتيكد كه (سهر كردايه تى) شته ههره گرنگه كان ديارى دهكات، (به پيوه به رايه تى) ده يان خاته پيشه وه. رؤژ به رؤژ و چركه به چركه. به پيوه بردن، بريتيه له ديسپلين و جيبه جئ كردنى.

ديسپلين، وشه يه كى ئينگليزيه له (ديسپل Disiple) وه هاتووه. واتا لايهنگر و موريد و شوينكه وتو- شوينكه وتوى فلهسه فيهك، ياخود كؤمه له پرنسيپك، يان كؤمه له به هايهك بؤ مه به ستىكى كه وهه ياخود ئامانجىكى ناسايى ياخود بؤ كه سيك كه نوينه رى ئامانجه كه بيت.

به گوزارشتىكى ديكه، تۆ نه گهر به پيوه به رى كاريگهرى خودى خؤت بيت، نه وا ديسپلينه كهت هه لقولاوى ناخى تۆته. كرداريكه له ويستى سهر به خؤى خؤته وه هه لقولاوه، چونكه تۆ موريد و شوينكه وتوى به ها سه قاميگره كانى قولايى ناخى خؤت و سهرچاوه به ره مهينه ره كانى نهو به هاو بنه مايانه يت. ههروه ها بايى هيندهش ويست و سهرپاستيت تيدايه مه زاج و ههست و پالنه ره كانت بخه يته زير كؤنترؤلى نهو به هاو بنه مايانه وه.

يه گيك له وتاره ههره په سه ندكرا وه كان به لاي منه وه وتاره كهى (ئى. ئيم. گرهى) يه به ناو نيشانى (كؤلكه هاوبه شه باوه كهى سهر كه وتن). (گرهى) زيانى خؤى ته رخا ن كرد بؤ دؤزينه وهى نهو كؤلكه هاوبه شه تاقانه يه كى كه هه مو مرؤفه سهر كه وتو وه كان تيايدا هاوبه شن و بؤى ده ركه وت كه نه رهنجكي شانه و نه په يوه ندى هه لپه رستانه يه و نه شانس و ناوچه وانه. نه مانه هه مو يان گرنگ له سهر كه وتندا، به لام نه وهى كه له هه مو ان گرنگتر و كاريگه رتره له گوهه رى خووى سئيه مدا نه مه يه، گرنگتر بخه ره پيش گرنگه وه.

(گرەي) بۆي دەرگەھوت "خەلگە سەرگەھوتوۋەگان ئەو كارانە ئەنجام دەدەن كە مەروۋى شەكستخواردو ھەزى ئى ناكەن". سەرگەھوتوۋەگان كارەگە ھەر لەبەر ئەو ئەنجام نادەن كە پىۋىستە، بەلگە لەبەر ئەوھى لاي ئەوان ئامانچ و مەبەست لە رق و ھەزىنەگەردن بەھىزترن.

زالگردنى مەسەلەيەك بەسەر مەسەلەيەكى دىكەدا وا پىۋىست دەگات مەبەستىك و ئەركىك و ھەستىكى روون و ئاشكرى وەكو خوۋى دوۋەم ھەبىت. پىۋىستە (بەلخ) يەكى ھىندە گلپەسەندوو لە ناخدا ھەبىت كە توانات بداتى بە مەسەلەگانى دىكە بلتيت "نەخىر". ئەم زالگردنە ھەرومەھا پىۋىستىشى بە ۋىستىكى سەرپەخۇ ھەيە، ھىزى ئەوھى كە كارىك ھەزىشت لىي نەبىت، بەلام ئەنجامى بدەيت، ھىزى ئەوھى كە جىبەجىكارى بەھاكانت بىت لەبرى ئەوھى جىبەجىكارى پالئەر و ئارمەزوۋە كاتىبەگانى چەركەساتىكى دىارىكرىاۋ بىت. ھىزى كارگردنە لە كاتىكدا كە پابەندى راھىنانە ئەرنىيە يەكەمەگەي خۇت بىت.

چوار شىۋازەگەي بەرپۈمەردنى كات

سەيەمىن خوۋ فېرمان دەگات چۆن ھەلسوگەھوت بىكەين لەگەل پەرسىارە گەنگەگانى ژيان و مەسەلەي بەرپۈمەردنى كاتدا. جا من لەبەرئەوھى توۋىزمەركى دىرىنى ئەم بۋارە خۇش و دلپەنەم، ئەو باۋمەردە لا دروست بوۋە كە دىموانرەيت چاكتەين رىگا بۆ بەرپۈمەردنى كات لەم رستەيەدا كورت بىكرىتەوھ: "لە چۋارچىۋەي رىزبەندىبۈنى مەسەلەگاندا كاتى خۇت رىك بىخەو ئەركەگان جىبەجى بىكە". ئەم رستەيە گوزارشتە لە چۆنىتى گەشەگردنى چۋار تىۋورى (چۋارنەوھى) بەرپۈمەردنى كات. پىۋىستە ئەمەش بزانين كە گەنگىدان بە زانىنى باشتەين رىگا بۆ بەرپۈمەردنى كات كۆمەلەك رىكارو كەسەرەو شىۋازى ئى كەوتۈتەوھ.

خۇ بەرپۈمەردنىش، ۋەك زۆرىك لە چالاكىيە مەروۋايەتتەيەگانى دىكە گەلەك بازدانى گەشەسازىي گەورەي لەخۇ گەرتوۋە كە نوسەرىكى ۋەكو (ئالفىن تۆفلەر) ناۋى ئى ناۋە (شەپۆلەگان). ئەم شەپۆلانەش شوۋىن يەكترى دەكەون و ھەريەگەيشيان رەھەندىكى نوۋ و گەنگى دەخاتە سەر. بۆ نمونە، لە بۋارى گەشەگردنى كۆمەلەيتەدا، شۇرشى پەشەسازى بەدۋاي شۇرشى كشتوكالىدا ھات و بەدۋاي ئەۋىشدا

شۆرپى زانىبارىيەكان ھات. ھەر شەپۆلىكىش كە دىت مەودايەكى فراوان دەخولقېنىت بۇ گەشەكردن لەسەر ئاستى كۆمەل و تاكەكاندا.

بەھەمان شىۋىمەش لە بواری بەرپۆمېردنى كاتدا، ھەمو نەھىيەك رىزە خشتى زياتر دەخاتە سەر ئەو بىنايەكى كە نەھمكەي پېش خۇى دروستى گردوۋە و دەرمنجامى ھەموشيان نەھىيە ئىمە زياتر و زياتر كۆنترۆلى ژيانى خۇمان بىكەين. دەتوانىن بلىين كە شەپۆلى يەكەم ياخود نەھىيە يەكەم خەسلەتەكانى برىتى بون لە يادداشتەكان و فۆرمەكانى پېداچوونەھە. مەبەستەكەش لەم ھەولە ئەھمىيە شىۋازىك لە تىگەشتىن و تايبەتمەندىتى بىبەخشىت بە زۆربەى داواكارىيەكانى سەرشانى كات و تواناى ئىمە.

خەسلەتەكانى نەھىيە دوۋەم، برىتىن لە سالتامەكان و خشتەى چاپچەكتەوتەكان. ئەم شەپۆلە رەنگدانەھىيە چىيە؟ رەنگدانەھىيە ھەولە تەماشاكردنى ئايندە و رىزبەندىكردنى چالاكى و رووداۋەكانى داھاتوۋە.

نەھىيە سىيەم رەنگدانەھىيە بواری ئىستايە بۇ بەرپۆمېردنى كات. بىرۆكەيەكى دىكە دەخاتە سەر نەھمكەي پېش خۇى. ئەم بىرۆكە گىرگە مەسەلەى رىزبەندىكردنى مەسەلە بايەخدارەكان و روونكردنەھىيە بەھاكەن و بەراوردىكردنى بايەخى چالاكىيەكانە لەسەر بناغەى پەيۋەندىيان بەو بنەماۋ بەھايانەھە. سەربارى ئەمانەش نەھىيە سىيەم بايەخى تايبەت دەدات بە دىارىكردنى ئامانجەكان – ئامانجى دىارىكراۋى كورت و مامناۋەند و درىزخايەن كە دىارە لەپېناۋ بەدېھىنانىندا وزەم كات تەرخان دىكرى بە ھاۋناھەنگى لەگەل بەھاكەندا. جگە لەومش ئەم نەھىيە بىرۆكەى نەخشەگىشانى رۇزانە لەخۇ دەگرىت و پلانى دىارىكراۋىش دادىنىت بۇ بەدېھىنانى ئەو چالاكى و ئامانجانەى كە برىار واىە بايەخى گەورەمىيان ھەبىت.

ھەرچەندە ئەم نەھىيە سىيەمە بەشدارى بەرچاۋى كرد لە مەسەلەى پېشخستى بەرپۆمېردنى كاتدا، بەلام خەلك وردە وردە دركىيان بەھەمكرد كە (كارىگەرىتى) خشتەدانان و كۆنترۆلكردنى كات زۆرجار ئەنجامە خوازراۋەكان دۈادەخات. چونكە بايەخدانى زۆر بە (شارمەزايى) ھەلى ئەوۋ لەناۋ دەبات كە بىرەم بە پەيۋەندىيە سودمەندەكان بدىت و پىۋىستىيە مەۋىيەكان بەدى بەئىنرىت و چىز لە چىركەساتە خۇرپسەكانى رۇزانە ۋەربىگىرىت.

لەئەنجامدا زۆرکەس کەوتنە نازەزایی دەربرین لە بەرنامەکانی بەرپۆمبەردنی کات و لەوکەسانەش کە نەخشەکانیان ئەمانی وای کردووە زیاد لە پێویست لەناو خستەکاندا شەتەك بدرێن. لەبەرئەوە هەموو شتیکیان خستە پشت گوێ و گەرانهووە بۆ تەکنیکەکانی نەوهی یەکەم و نەوهی دووەم لەپێناوی پاراستنی پەيوەندیبەکان و جۆرە خۆرەسکییەکە ی ژيان.

لەمەوه نێر نەوهی چوارەم سەری هەلدا کە لەروی چۆنیەتی یەوه بایەخیکی زۆری هەیه. نەوهی چوارەم دەرناوێت کە زاراوی (بەرپۆمبەردنی کات) قسەیهکی هەلەیه – چونکە کێشەکە لە بەرپۆمبەردنی کاتدا نییه، بەلکو لە بەرپۆمبەردنی خودی خۆماندا یه.

رازیبون لە شتێک دەرناجای دوو مەسەلەیه: پێشبینی کردن و بەدییهێنان. ئەم پێشبینیکردنەش (رازیبونە)ش لەناو بازنە ی دەوروتەنسیری خۆماندا یه. پێشبینییهکانی نەوهی چوارەم لەبری جەختکردنەسەر (شتەکان) و (کات) جەخت دەکاتە سەر پاراستن و بەرجەستهکردنی (پەيوەندیبەکان) و بەدییهێنانی (نامانجەکان). واتە بە کورتییەکە ی جەخت دەکاتە سەر پاراستنی هاوسەنگی لەنیوان بەرهەم و توانای بەرهەمهێناندا.

چوارگۆشە ی ژمارە (۲)

ئەو بایەخە سەرەکییە ی کە خەسلەتی نەوهی چوارەمی بەرپۆمبەردنی کاتە دەرناوێت لە خستە ی (خانەکانی بەرپۆمبەردنی کات)دا روون بکریتهوه (لاپەرە ی داھاتو). بە شێوێکی بنەرەتی ئێمە کات لە یەکیک لەم چوار رێگەیهی خوارەمدا بەسەر دەبەین.

وەك دەبینیت ئەو دوو ھاكتەرە ی کە سروشتی هەر چالاکییەك دیاری دەکەن بریتین لە (پەلە) و (گرنگ). (پەلە) مانای وایه کارەکە گرنگیپێدانی دەستبەجی پێویستە. ئێستا دەبێت وەلامی بەدیدهوه، چونکە کارەکە پەلەیهو یەکسەر کارمان تێدەمکات. زەنگی تەلەفۆن مەسەلەیهکی پەلەیه. هەندێک کەس تەنانەت ناتوانن بیر لەووش بکەنەوه کە گوێ نەدەنە زەنگی تەلەفۆن و وەلامی نەدەنەوه.

زۆر ئاسايىيە چەندىن سەعات خەرىكى ئامادەكردنى پېئويستىيەكانى بابەتېك بىت،
يان خۆت بگۆرپىت و بەرپى بگەوئىت بەرەو نوسىنگەي كەسېك بۇ تاوتوئىكردنى
مەسەلەيەك، بەلام ھەر كە زەنگى تەلەفۇنەكەي لىي دا، دەستبەجى وەلامى ئەو
دەداتەو و پېش سەردانەكەي تۇ دەخرىت.

خانەكانى بەرپوئەبىردنى كات

پەلەنىيە	پەلەنىيە
(۱) چالاكېيەكان قەيرانى كتوپر، گىروگرفتى كاريگەر، وادەي رادەستكردنى پىرۇژەكان	(۲) چالاكېيەكان پلان، ئامادەكارى، خۇپاراسىتن، دروستكردنى پەيوئەندىيەكان، خولقاندن، دىارىكردنى ھەلى نوئ.
(۳) چالاكېيەكان قسە پىبىرپن، ھەندى تەلەفۇن و نامە، ھەندىك راپۇرت، ھەندىك كۆبونەوئى بىسود، بابەتى ھەنوگەيى، چالاكېيە كۆمەلەپەتەيەكان.	(۴) چالاكېيەكان تەلەفۇنى ناو بەناو. ھەندىك نوسراو و نامەي فەرمى. بەسەربىردنى كات. چالاكېي خۇش

تۇ نەگەر تەلەفۇن بۇ كەسېك بگەيت، كەم جار رېك دەكەوئىت كەسەكە بلىت:
"خۆم لە ماوئى پانزە خولەكەدا پەيوئەندىيە پېئو دەكەمەو. تىكايە چاومەروان بە"
بەلام زۆر ئاسايىيە ماوئەيەكى دوورودرىژ لە نوسىنگەكەيدا ناچارىت بىكات چاومەروان
بىت تا ئەو بە تەلەفۇن قسەكانى لەگەل كەسېكى دىكەدا تەواو دەكات.
مەسەلە "پەلە"كان ھەمىشە ئاشكران. گوشارمان دەخەنە سەرو ناچارمان دەكەن
رېئوشوئىنېك بگىرنەبەر. ئەم جۆرە بابەت و كارانە بە شىوئەيەكى گشتى مايەي بايەخ
و گىرنگىپىدانى خەلكن. ھەمىشە لەبەرچاومانن و ئەنجامدانىان دەبىتە مايەي
خۇشخالى و رازىبونمان. بەلام لە زۆربەي زۆرى حالەتەكاندا شتى گىرنگ نىن.

لەلەيەكى دىكەۋە، بايەخ دەبىت پەيۋەست بىت بە ئەنجامەۋە. ئەۋ مەسەلەيە
گرنگە كە شتىك دەخاتە سەر ئەرك و بەھاكانت و سەر ئامانجە ھەرە گرنگەكانت.
ئىمە لەبەرەمبەر كارە بەپەلەكاندا كاردانەۋە دەنۆننن. بەلام بابەتە گرنگەكانى
كە پەلەنن پىۋىستىيان بە ئەرىنى و دەستپىشخەرىي زياتر ھەيە و دەبىت كارىكى وا
بگەين فرسەتەكانمان لەكىس نەچن، (بەۋەي مەسەلەكان روۋبەن). ئەگەر خوۋى
ژمارە (۲) پەپرە نەگەين و بە روۋنى و ئاشكرا نەزاننن كام مەسەلەيە گرنگە و
ئىمە لە ژياندا ئارموزمەندىي كام ئەنجامەين، ئەۋا بە ئاسانى وامان لى دىت كە ھەر
ۋەلامى شتى پەلە بدەينەۋە.

تكايە چەند چىركەيەك تەماشاي ھەرچوار چوارگۆشەكەي خشتەي خانەكانى
بەپىۋەبەردن بگە. دەبىننن چوارگۆشەي يەكەم ئەۋ مەسەلەنە لەخۆدەگرىت كە ھەم
گرنگىشن و ھەم (پەلە)شن. ھەئسوكەۋت لەگەل ئەۋ ئەنجامە گرنگانەدا دەكات كە
پىۋىستىيان بە بايەخدانى دەستبەجىيە. ئىمە چالاكىيەكانى ناۋ ئەم چوارگۆشەيە
(چوارگۆشەي يەكەم) ناۋدەنننن (قەيرانەكان) ياخود (كىشەكان). ديارە
ھەريەكىكىش لە ئىمە لە ژياندا ھەندىك لەم بابەت و چالاكىيانەي دىنە رى. بەلام
ئەم چوارگۆشەيە زۆر كەس دەخوات، بەتايبەت ئەۋانەي كە ئەركيان چارسەرى
قەيرانە، ياخود بەرھەمەكەيان بە جۆرىكە (ۋادە) تيايدا زۆر گرنگە، ياخود ئەۋانەي
كە ئەقلىيان ھەر لەلەي كىشەۋ گىروگرفتە.

سروشتى ئەم چوارگۆشەيە وايە، ھەتا بايەخى زياترى پى بدەبىت ئەۋ گەۋرەتر و
گەۋرەتر دەبىت و دەگاتە ئاستىك كە كۆنترلت بكات. ۋەك شەپۇل و زىيان وايە.
گىروگرفتىكى گەۋرەيە، دىت و دەندا بە زەۋيدا و ھىزىت لەبەر دەبىت. خۇ ئەگەر
بەرمەنگارىشى ببىتەۋە، ئەۋا كاتىك كە گىروگرفتىكى دىكەت ھاتەرى، نەمىش
لەگەلدا پەلامارت دەماتەۋە و جارىكى دىكە تەختى زەۋيەكەت دەكات.

ھەندىك كەس رۇژانە زەبىرى راستەقىنەيان بەردەكەۋىت لەلەيەن
گىروگرفتەكانەۋە. لەبەر ئەۋە تاقە دەرفەتىك لەبەردەمياندا ئەۋمىيە رابكەن بۇ ئەۋ
چالاكىيانەي كە نە گرنگن و نە پەلەشن، واتە بۇ چالاكىيەكانى چوارگۆشەي ژمارە
(۴). بۇكە كە تەماشاي خشتەي خانەكانمان، دەكەت، دەبىت (۹۰٪)، كاتەكەمان، لە

جوارگۆشەي يەكەمدایە و بەشیکی زۆری ریزهکەي کە ماوتەوه لەناو جوارگۆشەي جوارەمدا بەسەری دەبەن و تەنیا بایەخیکی زۆر زۆرکەم دەدەن بە جوارگۆشەکانی دووهم و سێهەم. ئەمە بەسەرھاتی ئەو کەسانەيە کە زیانیان لە قەیراندا بەسەردەبەن.

۱- ئەنجامەکان

★ خۆماندوکردن

★ سوتان

★ بەرپۆمبەردنی قەیرانەکان

★ ھەمیشە سەرقاتی کوژاندنەوی ئاگرەکانە.

جۆریکی دیکەي خەلك ئەوانەن کە بەشیکی زۆری کاتەکەیان خەریکی ئەو بابەتانەن کە پەلەن بەلام گرنگ نین، واتە لە جوارگۆشەي سێهەمدا، بەلام وا دەزانن کە لە جوارگۆشەي يەكەمدان. ھەلسوگەوت لەگەڵ شتی پەلەدا دەکەن، وا دەزانن کە گرنگیشن. بەلام لەراستیدا نیشەکان بۆیە ئەم بەپەلەیان دەزانیت چونکە بەرامبەرکە ئەو ریزبەندی و پێشبینیەي بۆ داناو.

۳- ئەنجامەکان:

★ بایەخدانی کەمخایەن

★ بەرپۆمبەردنی قەیران

★ خاوەنی ناوبانگ و کەسایەتیەکی مەزاجی

★ ئامانج و پلانیەکانی لا بێھودەيە

★ خۆی بە قوربانییەکی بێ دەسلەت دەزانیت

★ پەيوەندییەکی روکش و شکستخواردو

ئەو كەسەي كە زۆربەي زۆرى كاتى خۇي لە چوارگۆشەكانى سىيەم و چواردەمدا
بەسەر دىبات ناتوانىت بەرپرسىيارىتى بگرىتە ئەستۇ

۴	۲ ئەنجامەكان:
	* نابەرپرسىيارىتى تەواو
	* زوو زوو لەسەركار لادىبىرىت
	* پىشت بە خەلكى و لايەنى دىكە دىبەستىت
	لە مەسەلە بىنەپرىتىيەكاندا

مرۇقى كارىگەر دووردهكەويتەو لە چوارگۆشەكانى سىيەم و چوارەم. چونكە
بابەتەكانىيان، بەلەبن يان بەلە نەبن، گرنگ نىن. ھەروەھا قەبارەي چوارگۆشەي
يەكەمىش تا ئەوپەرى توانا كەم دەكاتەو بەوەي كە زۆرتىن كات لە چوارگۆشەي
دوودەمدا بىمىنىتەو.

چوارگۆشەي دوودەم كرۇكى خۇبەپرىومبىردنى كارىگەرە. ھەئسوكەوت لەگەل ئەو
مەسلەلەدا دەكات كە بەلە نىن بەلام گرنگ، بۇ نەمۇنە دروستكردىن پەيۋەندىيەكان،
تۆماركردىن پەيامە تايبەتەكەي زىانىيان، نەخشەگىشان بۇ مەودايەكى دوور،
ئەنجامدانى راھىنەنى و مرزىشى، پاراستن چاكرارگىرنى، ئامادەكردن و ھەمو ئەو
شەئەي كە ئىمە دەزانىن گرنگ، بەلام كاتىيان بۇ تەرخان ناكەين چونكە بەلەننىن.

۲

ئەنجامەكان:

★ بېنىنى گۆشەنىگا (مەبەست)

★ ھاۋسەنگى

★ دېسپلېن

★ كۆنترۆلكردن

★ قەيرانى كەمىز

ئېمە ئەگەر لە گۆشەنىگاى (پېتەر دراگەر) ھوۋ تەماشى بىكەين دەلىين كەسانى كارىگەر مىشكى خۇيان بە گىروگرفتەكانەۋە خەرىك ناكەن، بەلكو سەرقالى ئەۋە دەبن چۆن فرسەتەكان بقۇزىنەۋە. كاروكر دەۋمىيان بۇ گونجاندىنى فرسەت و لەناوبردىنى گىروگرفتەكانە. بىر كىردنەۋمىيان بىر كىردنەۋمىيەكى خۇپارېزىيە. خەلكى كارىگەر قەيران و مەسەلە ھەنوگەيپە گىرنگەكانى چوارگۆشەي يەكەم فەرامۇش ناكەن كە بايەخى دەستبەجىيان دەۋىت، بەلام ژمارەي ئەۋ قەيران و مەسەلە ھەنوگەيپانە بە بەراۋرد بە مەسەلەكانى دىكە كەمە. مەۋفى كارىگەر ھەۋل دەدات ھاۋتەرىبى بەرھەم و تواناي بەرھەمەيتان بپارېزىت، ئەۋىش لەرېتى بايەخدان بەۋەي كە گىرنگە، بەلام پەلە نىيە. ھەرومھا بەۋ چالاكىيانەش كە دەكەۋنە چوارگۆشەي دوۋەمەۋە و تواناكانى مەۋف زىاد دەكەن بەۋەي كە ۋرەۋ وىستىكى بەرزىان تىدايە.

بە رەچاۋكردىنى خىشتەي خانەكانى بەرپۆمەبىردىنى كات، بۇ چركەساتىك بىجەسپىرەۋە و بىر لە ۋەلامەكانت بىكەرەۋە. كە بۇ پىرسىيارەكانى سەرقاى ئەۋ بەشەي كىتبەكەت داناون. كام چوارگۆشەيەيان بۇ دەبىت؟ ناپا گىرنگن ياخود پەلەن؟
من چوارگۆشەي ژمارە (۲) بەگونجاۋ دەزانم بۇيان. لە گىرنگ دەچن، بەلام پەلە نىن. مادام پەلە نىن، ئەنجامىيان نادەيت.

ئىستاش سەرلەنۋى بىر لە سىروشتى ئەۋ پىرسىيارانە بىكەرەۋە، ئەۋ تاقە شتە

چىيە كە لە ژيانى پېشەيى و تايبەتى خۇتدا دەتوانىت ئەنجامى بىدەيت و ئەگەر لەسەر بناغەيەكى رىك وپىك ئەنجامى بىدەيت، جياوازيبەكى ئەرىنى مەزن لە ژياندا دروست دەكات؟ چالاككەيەكانى چوارگۆشەى دووم ئەم كارىگەريەيان ھەيە. مەوۇق بە ئەنجامدانى ئەم چالاككەيانە دەتوانىت لەرووى چۇنايەتتەيەو ھەلەمبازى گەورە بدات.

★ ★ ★

پېشتريش ھەمان پىرسىارم ئاراستەى گۆمەلىك بەرپۆمبەرى سەنتەرىكى كالاڧرۇشتىن كىرد: ئەو تاقە ئىشە چىيە كە دەزان ئەگەر ئەنجامى بدەن كارىگەرى زۇر ئەرىنى گەورە لەسەر ئەنجامەكانتان بەجى دەھىلەيت؟ "وەلامى ھەمويان لە چوارچىوۋى دروستكىرنى پەيوەندى كارىگەر و دۇستانەدا بوو لەگەل كىرنچى و خاوەن مولىگەكاندا. ئەمەش چالاككەيەكە دەكەوتتە ناو چوارگۆشەى دوومەو.

دوايى شۇقەى ئەو ماومەيەمان كىرد كە ئەمان تاكو ئىستا بۇ ئەو چالاككەيە تەرخانىان كىردوۋە. دەرگەوت ماۋەكە كەمترە لە رىژەى ۵٪. ھەريەكەش ھۆكار و گىروگرفتى خۇى ھەبو كە بۇچى ماۋەيەكى ھىندە كەمى بۇ ئەم مەسەلەيە داناو. دەبو راپۇرت نامادە بىكەن و نامادەى كۆبۇنەوكان بىن و وەلامى نوسراۋەكان بدەنەو و تەلەفۇن بىكەن و چەندىن جار لەكاتى ئىشدا ئىشەكەيان پىبىرداۋە. بە كورتىيەكەى، چوارگۆشەى يەكەم زۆربەى كاتى ئەوانى داگىرگىدبوو.

ماۋەيەكى زۇر كەمىان لەگەل بەرپۆمبەرانى فرۇشگاكاندا بەسەردەبىرد. ماۋەكەش بە بابەتى نەرىنىيەو دەكوژرا. تاقە ھۆكارىك كە ناچارى دەكىردن سەردانى بەرپۆمبەرەكان بىكەن جىبەجىكىردنى گىربەستەكان و ۋەرگىرتنى كىرئ خانوۋەكان و گىتوگۆكىردن بو دەربارەى رىكلام و مەسەلەكانى دىكەى لە دەرەوۋى رىنمايەكانى فرۇشگاكاندا بون.

كىرنچىيەكانى فرۇشگاكان بە زەحمەت دەيانتوانى پارىزگارى لە مانەۋەى خۇيان بىكەن. ئەو ھىچ كە گەشەيان نەدەكىرد، كىشەى كىركار و خەرجى و ئەنباركىردن و دەيان كىشەى دىكەيان ھەبو. زۆربەشيان ھىچ شارمزايبەكى وايان نەبو لە مەسەلە كارگىرپىيەكاندا. ھەندىكىيان ھەرچەندە بازىرگانى باش بون، بەلام پىۋىستيان بە

ھاۋكارىكردن ھەبو. كرىچىيەكان زۆر رەيان لە خاۋەن فرۇشگاگان بو، ھەزىيان نەمگەرد چارەيان بېيىنن، چۈنكە بە سەرچاۋەي يەكەك لە كېشەكانيان دەزانين.

خاۋەن فرۇشگاگان بېرياريان دا ئەرئى بن لەگەلياندا. ئامانچ و بەھاو مەسەلە گرىگەكانى خۇيان دەستنىشان كرىو لە روانگەي ئەمەۋە بېرياريان دا سىيەكى (پى) كاتى خۇيان بۇ چاككردنى پەيۋەندىيەكانيان تەرخان بىكەن لەگەل كرىچىيەكاندا.

لە ماۋەي ئەو سالۋنىۋەي مەن كارم لەگەل ئەو دەزگايەدا كرىد، سەرنەم دا ماۋەكەيان بەرزگەدەۋە بۇ ۲۰% كاتى خۇيان، ئەمەش چوارقاتى چاران بو. سەربارى ئەمەش رۆلى خۇيان گۆرى. بوۋە گۆنگر و رەينەر و راۋىزكارى كرىچىيەكانيان و وزمىكى ئەرئى گەۋرە بالى كېشا بەسەر مامەلە ھاۋبەشەكانياندا.

دەرنەجامەكە شتىكى زۆر قول و كاريگەر بو. لەرئى بايەخدان بە پەيۋەندى و ئەنجامەكانەۋە (نەك بە رىكار و كات) ژمارەكان بەرزبەنەۋە: كرىچىيەكان سەرسام بون بە ئەنجامەكان كە ئەم شارەزايى و بىرۈكە تازانە خولقانلىيان. بەرئومبەرى فرۇشگاگانىش لە چاران چالاكتر و رازىتر بون. دۆخەكە ۋاى لى ھات خەلكىكى زۆر داۋا بىكەت بېنە كرىچى بە كرىي زياتر، چۈنكە فرۇشگاگان جولەي باشيان تىكەۋتېو. ئىتر بەرئومبەرمەكان ۋازيان لەۋە ھىنا رۆلى پۇلىس و چاۋدىرى روۋبەروو بگېرن. لەجىياتى ئەمە، بوۋە ھاۋكار و چارەساز.

تۆنەگەر خويندەكارى زانگۇ بىت، ياخود كرىكارى كارخانەيكە بىت، ياخود بەرئومبەرى كۆمپانىيەيكە بىت، يان ژنى مائەۋە بىت، ياخود پىسپۇرىكى جلوبەرگ بىت، بە باۋەرى مەسەلەكە ھىچ جىۋازىيەك دروست ناكات و ئەگەر بىتەۋىت بەدۋاى ئەو شتانەدا بگەرپىت كە لەناۋ چوارگۆشەي دوۋەمدان، ھەمىشە ھەر ھەمان ئەنجامەت دەستگىر دەپىت. ئەم چوارگۆشەيە تۈانا و وزمى مەۋۇف زىاد دەكات و كېشە و قەيرانەكانىش تا ئەو ئاستە كەم دەكاتەۋە كە بتۈانرېن كۆنترۇل بگرىن. چۈنكە تەنبا بايەخ بە رەگۈرىشەكان دەدەيت و ئەو ھەنگاۋە خۇپاريزىيانە دەگرىتە بەر كە لە پەلەي يەكەمدا ناھىلن دۆخەكە بگاتە سنورى قەيران. ئەمەش لە زانستى كارگىرى و بەرئومبەردىن كاتدا پىي دەۋىرئىت (پەرنسىپى بارىتۇ) كە دەئىت:

۸۰% ئەنجامەكان بەرھەمى ۲۰% چالاكىيەكانن.

چى تى دەجىت بلىي (نە ۴)

لە سەرەتادا مەۋۇ دىتوانىت تەنبا لە چوارگۆشەكانى (سىيەم) و (چوارەم) كات بۇ چوارگۆشەي (دوومە) دابىن بكات، چونكە بابەتە ھەنوگەيى و بەلەكانى چوارگۆشەي يەكەم قابىلى پىشتىگوى خىستىن نىن، ھەرچەندە وردە وردە بە گەورمبۇنى چوارگۆشەي دوومە، ئەو چوارگۆشەيە بچوك دىمىتەو، بەلام سەرەتا (ماوۋە) ي مانەو لە چوارگۆشەي دوومەدا سەرچاۋەكەي لە ھەردوو چوارگۆشەي سىيەم و چوارەمەو مەيە.

سروشتى چوارگۆشەكانى (سىيەم) و (يەكەم) ئەومە ئەوان كاردەكەنە سەر تۇ، لەبەرئەو مەۋۇ ئەرىنى لە چوارگۆشەي دوومەدا كاردەكات. تۇ ئەگەر بتەوئىت بە مەسەلە گىرگەكانى ناو چوارگۆشەي دوومە بلىيىت (بەل)، پىويستە فىرى ئەوە ببىت بە چالاكىيەكانى دىكە بلىيىت (نەخىر)، كە ھەندىكىان بە ئاشكرا شتى پەلەن. ماومەك لەمەوبەر داوا لە ھاوسەرەكەم كرا سەرۋاكايەتى لىژنەيەك بكات كە ئەركىكى كۆمەلەيەتى پى سىپىردابو .. لەراستىدا ھاوسەرەكەم خۇي ئەوكاتە ھەندىك كارى گىرنگى ھەبو كە خەرىكىان بو. لەبەر ئەو ھەزى لى نەبو سەرۋاكايەتى لىژنەكە بكات، بەلام ھەستى كىرد كەوتۇتە ژىر گوشارىكى بەھىزەو، بۇيە لە كۇتايىدا قىبولى كىرد.

پاشان داۋاي لە ھاۋرپىيەكى زۇر نىزىكى خۇي كىرد لە لىژنەكەدا ھاۋكارى بكات .. ھاۋرپىيەكە چاك چاك گوئى لە ھاوسەرەكەم گىرت و نىنجا پىي وت، "ساندرا، لەراستىدا، ئەم كارە لە پىرۋەيەكى سەرنىچراكىش دەجىت و ئەو دىمىنىت مەۋۇ بەشدارى تىدا بكات. مەن زۇر رىزو پىزانىنم ھەيە بۇ بانگىشتەكەت كە داۋام لى دىكەيت ببە بەشيك لەو پىرۋەيە. ئەمە شكۆيەكى گەورەيە بۇ مەن. بەلام لەبەر كۆمەلىك ھۆكار بەشدارى تىدا ناكەم، بەس پىم خۇشە بزانىت كە مەن سوپاسى بانگىشتەكەتەكەت دىكەم.

كەچى ساندرا بە پىنچەوانەو، ھەرگىز نەيدەتوانى بلىيىت (نە). كە ئەم بەسەرەتەي بۇ گىرپامەو، بەدەم ھەناسەيەكى قولمە وتى "خەزم دىكەد ئەو (نە) مەن مەوتايە".

مەبەستى مەن ئەو نىيە كە نابىيىت مەۋۇ لە پىرۋەيە خىزمەتگوزارى گىرنگەدا

بەشدارى بىكات. ئەمانە بابەتى گىرنگى. بەلام پېويستە خۇت بېرىپ بەدەيت لەسەر مەسەلە ھەرە گىرنگەكانى ژيانىت. پېويستە ئازايەتى ئەومىت تېدايىت، بە پروپەيەكى خۇش و بىن ھىچ تەرىقىيەك بە شتەكانى دىكە بىلىت (نەخىر). ئەمەش كاتىك مەيسەر دەيىت كە (بەلئ) يەكى گەورە لەناو ناختا وەكو مەشخەل داگىر سابىت. ھەمىشە شتى (باش) شتى (باشى) مان ئى دىشارىتەو. مەوۇق لە ژيانىدا ھەمىشە بە شتىك دەلىت (نەخىر). جا ئەگەر ئەو (نەخىر) بە بابەتە ئاشكراو پەلەكانى ژيانىت نەبن، ئەوا ئەگەرى زۆر ھەيە، بۇ مەسەلە ھەرە گىرنگىر و بىنەپەتتەيەكانى ژيانىت بىن. ھەرچەندە كارە پەلەكە كارىكى باشىش بىت، بەلام پىي تىدەچىت ئەو كارە باشە كارىكى ھەرە باشت ئى بشارىتەو و نەھىلىت رۇلى بىن ھاوتاي خۇتى تىدا بگىرپىت.

من ئەو ماوھىيە كە بەرپۆمبەرى پەيوەندىيە زانكۆيەكان بوم لە يەككىك لە زانكۆ گەورەكان، نوسەرىكەم دامەزراند كە زۆر داھىنەر و ئەرىنى و بەھەرەدار بو. چەند مانگىك بەسەر دامەزراندەكەيدا تىپەرىبو كە رۇزىكىان چومە نوسىنگەكەي و داوام ئى كرد ھەندىك ئىشم بۇ ئەنجام بدات كە پەلەبون و گوشارى زۇريان خىستوو سەرم.

وتى: "ستىفن، تۆ ھەرچىيەكەم داوا ئى بىكەيت بۆت دەكەم، بەلام با ھەندىك شتت بۇ باس بىكەم"

باشان ئەو بۆردەي نىشان دام كە ناوئىشانى دوو دەرزەن پىرۆزەي لەسەر نوسرابو كە ئەم بە وردى كارى لەسەردەكردن. كابرا بەراستى خاوەنى ئەوپەرى دىسپىلېن بو، ھەر ئەمەش بو واى ئى كرد بىچەم ئەو داوايەي ئى بىكەم. پىي وتى: "ئەگەر دەتەوئىت كارىك ئەنجام بدىت، بىسپىرە بە كەسىكى سەرقال".

دىارە من بە قسەيم نەكرد چونكە حەزم نەدەكرد ئەو بەرپىرسىيارىتەيە بگرمە ئەستۆ و گىروگرفت بۇ يەككىك لە كارمەندە ھەرە چالاك و پىر بەرھەمەكانمان دروست بىكەم تەنيا لەبەر ئەوئەي من لەو كاتەدا بەرپىرسىيارى چارسەركردنى قەيرانەكان بوم. كارەكانى كە دەمويست ئەنجام بدىت پەلەبون بەلام گىرنگ نەبون. لەبەر ئەوئەي كەسىكى دىكەم دۆزىيەو و ئەركەكەم بەو سپارد.

ئىمە رۇزانە چەندىن جار بە (بەلئ) و (نەخىر) وەلامى شتەكان دەمەينەو. بونى سەنتەرىكى تايبەت بە پىرنسىپە راستەكان و جەختكردنە سەر ئەركەكانى

خومان ڇيڪمه تي نه وه مان پي ڊبهه خشن بتوانين نه و برباران به چاڪي جڳبهه جي بڪهين.

من له گهل هه ركه سيڪدا ڪاريڪم هه ميشه نه و راستيهي بيرده خه مهوه ڪه ڪروڪي ڪاتي ڪاريڪر و ريڪخستني زيان نه وه به هاوسهنگيهي ڪي ته واهه نه ركه گرنگه ڪان ريزبه ندي بڪهيت و نه نجاميان بدهيت. نينجا نه م پرسياره دهڪم: نه گهر پيت بلين پويسته هه نه يه ڪ بڪهيت، نه و هه نه يه له ج بوارنڪدا دهڪهيت؟

١. نه توانيت ريزبه ندي بابته ڪان بڪهيت به پي گرنگيان؟

٢. نه توانيت به پي نه و ريزبه ندي به خوت ريڪ بدهيت؟

٣. بو جڳبهه جيڪر دنيا هيج ديسپلينيڪ نه پيت؟

زور ڪه س واده زانن ڪيشي هه ره گهره يان نه بوني ديسپلينه، به لام نه گهر به قولی بيري لي بڪهينه وه دهينين مهه له ڪه وانيه. ڪيشه بنه رتهيه ڪه له وه دايه ڪه نه و ريزبه ندي به قولی نه چه سپوه ته دل و ميشڪيانه وه. واته له ناخه وه خووي ژماره (٢) تي نه گهيشتون.

خه لڪي زور، پي بزانن يان نه زانن، ددان به وهدا دهني ڪه چالاڪيه ڪاني چوارگوشه دووه له زياناندا گرنگ و ههول ددهن بايهخي سه ره ڪي به و چالاڪيه بدهن، به لام ته نيا له پي ديسپلينه وه. دياره نه مهش به س نيه، چونڪه مروف نه گهر خاوهني سهنته ريڪ نه پيت تايهت به پرنسيپه ڪان و نه گهر له ناخي خويدا گرنگي نه ركه ڪه نه زانيت، ناتوانيت ببيت خاوهني نه و بناغه پته وه ڪه به رگهي ههول و ماندوبوونه ڪان بگريت. نه مهش وه ڪو نه وه وايه هه ته ماشاي گهلاڪان بڪهيت، ته ماشاي هه لوپست و ريچڪه ڪان، بي نه وه ته نانهت بير له وه بڪهيت وه ڪه ته ماشايه ڪي ره گه ڪان بڪهيت، ته ماشاي نه و پاراديمانهي ڪه سه رچاوهي رهفتار و ريچڪه ڪان.

جهختر دنه سه ر چوارگوشه دووه، پاراديميڪه له سهنته ري پرنسيپه ڪانه وه هه لده قوليت.. نه گهر هوڪاره دهره ڪيه ڪاني وه ڪو هاوسهرو پارو هاوري و خوشگوزهراني سهنته رهڪت بن، نه و به دلنيايه وه به ردهوام فري دهره يته وه ناو چوارگوشه ڪاني په ڪم و سيهم، واته زيات ته نيا بريتي دهيت له ڪاردانه وه

بەرامبەر ھىزە دەرەككەيەكانى كە بونەتە سەنتەرى ژىانت، تەنانەت ئەگەر خۇدى خۇشت كەربىتە سەنتەر، لە كۇتايىدا ھەر دەگەپىتەو سەر چوارگۆشەكانى پەكەم و سىيەم و دەگەپىتە ژۇر كاريگەرپىەكانى ئەو چەكەساتە. كەواتە سەربەخۇي بە تەنيا بەس نىيە بۇ ئەوئى مەوۇ بتوانىت خۇي رېك بخت دۇ سەنتەرەكەي خۇي.

لە ئەندازى بىناسازىدا چىكەتەك ھەيە دەلىت شىو ھەكەم بەسەر ناومەپۇكدا دەتات. بەھەمان چىكەتەش دىتوانىت بلىت رابەرپىەتى ھەكەم بەسەر كاريگەرپىدا دەتات. واتە رابەرپىەتەكەردن دىارى دەكەت. شىوازي كاريگەرپىەكە چۇن بىت. شىوازي بەرپىەبەردنى كات پەيەستە بەوئەو چۇن دىروانىتە كات و چۇن دىروانىتە رىزبەندىپەكانت. ئەگەر مەسەلە ھەرە گەنگەكانى بەلەي تۆو ئەوانە بن كە ھەلقولەي سەنتەرى پەرنسىپەكان و پەيامە تاپەتەكەي خۇتن و لە قولەي مېشك و دلتەدان، ئەوا چوارگۆشەي دووئە دەپىتە شوئە سەروشتىپەكە و چىگەي سەرمەيەگوزارىكەردنى كاتەكانت.

مەوۇ ئەگەر تىشكى (بەلەي)پەكەي گەورە لە ناخىدا نەدرەوشىتەو مەھالە بتوانىت بە چوارگۆشەي سىيەم و چوارەم بلىت نەخىر .. سىيەم لەبەرئەوئى چوارگۆشەپەكەي زۇر باوئە چوارەمىش لەبەرئەوئى زۇر بەتام و چىزە. دەرەوشانەوئى ئەو (بەلەي) بەھىزە لە ناخى مەوۇدا زۇر زۇر گەنگە بۇ ئەوئى بتوانىت بىتە خاومنى ئەو وىستە سەربەخۇيەي كە بتوانىت بەدەم زەردەخەنەپەكەي راستگۆو بە مەسەلە ناگەنگەكان بلىت نەخىر.

چۇن بىچىنە چوارگۆشەي دووئەوئە؟

ئەگەر چالەككەيەكانى چوارگۆشەي دووئە بە ئاشكەرا كەركەي ئەو شىوئە خۇبەرپىەبەردنە كاريگەرە بن كە (شە گەنگەكان) بىخەمە پىشى پىشەوئە، كەواتە رىوشوئى رىكەستەن و چىبەچىكەردنى ئەو شتەنە چىن؟

دپارە شىوازي پەكەمى (نەوئى پەكەمى) داپەزەرانى بەرپىەبەردنى كات تەنانەت نەشىاندەزەنى رىزبەندەكەردن پەعنى چى. كەرى ئەوان تەنيا بىرەتى پەو لە نامادەكەردن و پىشكەشكەردنى لىست و فۇرمى ئەو كەرانەي كە دەيانكەين و دىتوانىن رەتەيان پەكەپەنەوئە، ھەرەھا ھەمو كاتىكەش كە مەسەلەپەكەمان رەت دەكەردەوئە، ئەم

شیوازی گات بەرپۆمبەردنە هەستی سەرکەوتنی پێ دەبەخشین. بەلام لەم شیوازمدا لیستی بابەتەکان هیچ پەڕۆمندییەک بە گرنگیانەوه نەبوو .. جگە لەموش هیچ پەڕۆمندییەک نەبوو لەنیوان ناوەرۆکی لیستەکەو بنەما سەرەکییەکانمان و ئامانجی کۆتاییمان لە ژياندا. مەسەلەکە بە سادەیی ئەمەبو: هەرشتیک هەستی پێ بکەین و بەروائەت وا پێویستە کە ئەنجام بدرێت، کاردانەوه لەلامان دروست دەکات.

زۆرکەس لە پارادیمای نەوای پەکەمەوه تەماشای کارگێڕی دەکەن چونکە رێبازەکە کەمترین بەرھەڵستی تێداپە. نە ئازاری ھەبە و نە نیگەرانی، بەلکو رێبازێکی بەتامە و دەلێت (لەگەڵ رەوتەکەدا بڕۆ) و سیستەم و پڕۆگرامە سەپێنراوەکانی دەرەوه دەھێنێت تا ئەو ھەستەت بدات کە ئەنجامەکان تۆ لێیان بەرپر سيارنیت.

بەلام بەرپۆمبەرانی نەوای پەکەم، بەپێی پێناسەکە، کەسانی کارگەر نین و بەرھەمێکی زۆر کەمیان ھەبە و شیوازی ژيانیان هیچ شتێکیان پێ نابەخشێت توانای بەرھەمھێنانیان بەرزبکەنەوه. لەبەر اوەرەمبەر ھێزە دەرەکییەکانیش، ھەمیشە وا تەماشایان دەکریت کە ئەمانە بەکەلکی بەرپر سياریتی نایەن و پشتیان پێ نابەستریت و ھێزی خۆکۆنترۆڵکردنیان لاوازەو زۆر بە چاکیش نرخێ خۆیان نازان. بەلام نەوای دووھمی بەرپۆمبەرەکان، لەرێی نەخشەو خشتە پێشوەختەوه زیاتر کۆنترۆڵیان بەدەستەومێ و بە روالەتیش وا دەرەکەون کە زیاتر بەرپر سياریتی دەرگرنە ئەستۆ، چونکە کاتییک کە پێویستت پێیان دەبێت، دەیانبنیت.

بەلام کێشە ئەمانیش، دیسانەوه ئەوھمێ کە ریزبەندیکردنی تیا نییە بەپێی بابەخی ئێشەکان و پێوەندییە نابیینیت لەنیوان ئەو ئیشارەتەو بەھاو ئامانجە ھولەکاندا. دەستکەوتەکان ھەمیشە بچوکن و بەپێی خشتەکەن.

نەوای سێھمی بەرپۆمبەرەکان ھەنگاویک پێشترکەوتون. بنەماو ئامانجەکانیان دیاریکراوە و نەخشەکانیان بەپێی خشتەپەکی رۆژانە دادەنێت و چالاکییە ھەرە گرنەکانیشیان دەستنیشان دەکەن.

وەک پێشتر روونم کردەوه، حالی حازر، ئەم شیوازە لە زۆربە بوارەکانی کارگێڕیدا پەپەرەو دەکریت. ئەم نەوای سێھمە ھەندێ کۆسپ و تەگەرەشی لە

رېدايە. يەككە لەوانە سنورداربونى ئاسۆيە، چۈنكە نەخشەكېشنى رۇزانە زۇرجار
 ۋا دەكات مەسەلە گىرگەكان نەبىنن كە پېۋىستە لە روانگەي ئاسۆيەكى فراوانترموە
 تەماشاپان بگەيت. تەنانت خودى زاراوەكەش (پلاندانانى رۇزانە) جەخت لەسەر
 مەسەلە پەلەكان دەكاتەو، لەسەر ئېستا. راستە ئەم شىۋازى كارگېرىيە كە پىشت بە
 پىرنسىپى رېزبەندىردنى بابەتەكان دەدات، چالاكېيەكان دەخاتە چوارچىۋەي
 سىستەموە، بەلام كارىك ناكات لە پەلەي يەكەمدا بايەخ بە گىرگىيە چالاكېيەكان
 بىدرېت - واتە بابەتەكان لەسەر بىنەماي پىرنسىپ و پەيامى كەسەكەو رۇل و
 ئامانجەكان رېزبەندى ناكەن. بەم شىۋىيە مېتۇدى نەۋەي سىيەم لە پلانى رۇزانەدا،
 لە بىنەردا بايەخى سەرەكى بە كېشەو قەيرانى رۇزانەي چوارگۆشەكانى (يەكەم) و
 (سىيەم) دەدات.

بىجگە لەم خالەش، نەۋەي سىيەم نەيتوانىۋە بايەخ بە ھاۋسەنگى بدات لەنىۋان
 رۇلە كارگېرىيەكاندا. ئەم ناۋاقىيەبۇنە ۋاى كىردوۋە كە زىاد لە پېۋىست بايەخ بە
 پلانى رۇزانە بىدرېت، ئەمەش دۇخىك لە نانومىدى و بى باۋەرى دروست دەكات و
 ھانى كەسەكە دەدات تا دەتوانىت لە پلانىكە دووربەكەۋىتەو و رابكاتە چوارگۆشەي
 چوارەم. ھەروەھا ئەم جەختكىرنە زۆرى سەر چالاكېيەكان ۋا دەكات
 پەيۋەندىيەكان ناسەقامگىرىبن.

ھەرچەندە ئەم سى شىۋازى كارگېرىيە ھەرسىيكان بە شىۋىيەك لە شىۋەكان
 دەزانن كە پېۋىستە مىكانىزىمىك ھەبىت بۇ بەرپۇۋەردن، بەلام ھىچكامىيان
 نەيتوانىۋە ئەم ئامرازە پېشكەش بكات كە شىۋازى چوارگۆشەي دوۋمە و ھىزىكى ۋا
 بە كەسەكە دەبەخشىت بتوانىت مېتۇدىك پەپرەو بكات پەيۋەست بېيت بە
 پىرنسىپەكانەو. فۇرپ و پاداشتەكانى (ئەركەكان) نەۋەي يەكەم تەنيا فىرى
 ئەۋەمان دەكات دەست بگىرىن بەم ئەركانەو و لەبىريان نەكەين. سائنامە و دەفتەرى
 ۋادەكانىش كە خەسەتتىكى سەرەكى نەۋەي دوۋمە تەنيا فىرى ئەۋەمان دەكات لە
 شۋىن و كاتى ديارىكراۋدا ئامادەبىن.

سەبارەت بە نەۋەي سىيەمىش، كە ھەرچەندە سىستېمىكى فراۋانى ھەيە لە
 بابەت و لە خەلىكى نەخشەكېش و بە شىۋىيەكى سەرەكىش پى لەسەرئەۋە
 دادەگىرېت خەلكەكە ھاۋكارى يەكتىرىي بگەن لە دارىشتى بابەت و

چالاكچىلەكەنى ھەردوۋ چوارگۆشەي يەكەم و سىيەمدا و ھەرومھا سەربارى ئەومۇش كە زۆربەي راھىنەر و راۋىژكارەكان گىرگىي چالاكچىلەكەنى چوارگۆشەي دوۋەم دەزانن، بەلام نامرازەكانى نەخشەكەشەنى ئەم شىۋازى سىيەمە ناتوانىت پىرۇسەي رىكخستىن و جىيەجىيەكەنەكە بەوشىۋەمە دەستەبەر بىكات كە ئاۋازەكان لە خىزمەتلىندا بن.

ھەمو ئەومەك لەو شىۋە كارگىرپانە شىتەك دەخاتە سەر دەستكەۋتى ئەومەكەي پېش خۇي و لە ئاكامدا ھىزەكان و ھەندەك لە كەرسەكانى ئەم سى ئەومە بونەتە كەرسەي خاۋ بۇ ئەومەي چوارەم. بەلام ھىشتا پىۋىستىيەكى زىاتەر ھەيە بۇ رەھەندەكى نۆي، بۇ ئەو پارادىم و شىۋازە پىراكتىكىيەي كە توانامان پى دەبەخشىت بەروم چوارگۆشەي دوۋەم بەرپى بىكەۋىن و جەخت بىخەينە سەر پىرسىپەكان و لەپىناۋى ئەنجامى باشتر و گىرگىتدا خۇمان بەرپىۋەبەين.

كەرسەكانى چوارگۆشەي دوۋەم

مەبەست لە بەرپىۋەبەردى چوارگۆشەي دوۋەم ئەومە چالاكچىلەكەنى زىانمان كارىگەرەنە بەرپىۋەبەين. چۇن؟ لەرپى سەنتەرى پىرسىپەكان و ناسىنى ئەركە بىنەپىتەيەكان و بايەخدانى تەۋاۋ بەو مەسەلەنەي كە ھەم گىرگىن و ھەم پەلەشن و ھەرومھا بە پاراستنى ھاۋسەنگى نىۋان زىادەكەردى بەرھەم و زىادەكەردى تواناي بەرھەمەيئان.

ئەمە لەراستىدا ئامانچىكى بەرزە بۇ ئەو كەسانەي بونەتە دىلى ناۋدېۋارە ئەستورەكانى مەسەلە وردەكانى ھەردو چوارگۆشەي سىيەم و چوارەم. بەلام خەباتكەردى راستەقىنە بۇ بەدبەيئانى ئەو ئامانچە كارىگەرپىيەكى مەزن لەسەر تواناكانى ئەۋكەسە جى دەھىلەيت. بۇ رىكخستىن چوارگۆشەي دوۋەم لەراستىدا پىۋىستە پابەندى شەش پىۋەرى گىرگى بىين.

خۇراگرى: خۇراگرى نىشانەي ئەومە كە ھاۋناھەنگى و يەكپارچەيى و كاملىون ھەيە لەنىۋان تىروانىن و پەيامەكەتدا، لەنىۋان رۇل و ئامانچەكانتدا، لەنىۋان رىزبەندىۋىنى مەسەلە گىرگەكان و پلانەكانت، لەنىۋان ئارمىۋەكانت و دىسپلەنەكانتدا. ھەرومھا پىۋىستە پلانەكەشت شىۋىنىكى تىدەبەيت بۇ پەيامە

كەسپتەپكەي ژيانىت بە جۆرىكى وا كە ھەمو كاتىك بتوانىت بگەرپتەوۋە بۇي. ھەروھما مەسەلەكە پېۋىستى بە شوپىنىكىشە بۇ رۇل و ئامانجە ھەنوگەيى و دوورمەوداكانت پېكەوۋە.

ھاوسەنگى: پېۋىستە ئامرازەكە يارمەتيدەرت بىت بۇ راگرتنى ھاوسەنگى لە ژيانىدا. يارمەتيدەرت بىت بۇ ديارىكردنى رۇلە جۇراو جۇرەكانت و ھەمىشە لەبەرچاوت بن، بۇ ئەوۋى بوارە گرنگەكانى وەكو تەندروسىت و خىزانەكەت و پېشەكەت و پېشكەوتنە تايىبەتەكانت ھەرامۇش نەكەيت.

زۆركەس وا ھەست دەكەن سەرگەوتن لە بوارىكدا دەتوانىت ھەرمبوى شكست لە بوارەكانى دىكەدا بكتەوۋە. بەلام ئايا ئەمە وايە؟ رەنگە بۇ ھەندىك بوار ئەمە تا كاتىكى ديارىكراو راست بىت. بەلام ئايا سەرگەوتنى مرۇف لە كارەكەيدا دەتوانىت ھەرمبوى ھاوسەرگىرىيەكى خراب بكتەوۋە؟ دەتوانىت ھەرمبوى ئەوۋە بكتەوۋە تەندروسىت باش نەبىت ياخود ھەرمبوى ئەوۋى كەسايەتپەكى لاوازىت ھەيە؟ كارىگەرتى راستەقىنە پېۋىستى بە ھاوسەنگى ھەيە و ئەم ئامرازەش دەتوانىت يارمەتت بىت لە خولقاندن و پاراستنى ئەو كارىگەرتىيەدا.

فۇكەسكردنە سەر چوارگۆشەي دووۋەم

مرۇف پېۋىستى بە كەرسەيەك ھەيە ئازايەتى تىدا بچىنىت و ھانى بىت و بە كەردەوۋە ھاوكارى بكت بۇ ئەوۋى چەند پېۋىست بكت لە چوارگۆشەي دووۋەمدا بىنىتەوۋە، تاكو بتوانىت رى لە سەرھەلدىنى ھەيرانەكان بگرت نەك دواتر لە ناچارىدا رىزبەندىيان بۇ بكت. بەراي من، باشترىن رىگە بۇ بەدىيەننى ئەم مەبەستە ئەوۋىە "ھەفتانە" ژيانىت رىك بخت، لە ھەمان كاتىشدا دەتوانىت خوت بگونجىنىت و مەسەلەكانت رۇزانە دابىنىت، بەلام ھىزە پالئەرە سەرەكپەكە ھەم بىتتى بىت لە رىكخستنى ھەفتانە.

ئەو ھاوسەنگى و پېكەوۋە گونجانەي كە لە رىكخستنى ھەفتانەوۋە بەدەست دىن زۇر زۇر لەوۋى رىكخستنى رۇزانە زياترن. وا ديارە ھەموان تىگەپشتىكى ھاوبەشمان بۇ ھەفتە ھەيە وەك پەكەپەكى كامل و بىھاوتاي كات، چونكە كۇمپانىكان و ھەرومردە و چالاكپەكانى دىكەي كۇمەلگا لەسەر بناغەي ھەفتە كاردەكەن و چەند

رۇزىك تەرخان دەكەن بۇ كارو سەرمايەگوزارىكردن و رۇزى دىكەش بۇ رامان و
 حەسانەو. (لە ئايىنە جىياكانىشدا كە مەسەلەكانى لەسەر بناغەي ھەفتە رىك
 خستوو، رۇزىك دىارىكراو بۇ نىسراحت و حەوانەو).

وەك وتمان زۇربەي زۇرى خەلكەكە لەسەر بناغەي رىكخستنى ھەفتانە
 بىردەكەنەو، بەلام زۇربەي كەرەسە بەرنامەدارپۇزراوكانى نەوۋى سىيەمىش
 جەخت لەسەر پلانەكانى رۇزانە دەكاتەو. لەكاتىكدا ئەم نەخشانە رەنگە يارمەتت
 بىدەن بۇ رىزبەندىكردنى چالاكىيەكانت، بەلام بە شىۋەيەكى بىنەرەتى تەنيا لە
 رىكخستنى قەيرانەكان و ئىشە كەلەكەبووكاندا دەتوانن يارمەتت بىدەن. كلىلى
 مەسەلەكە نەوۋە نىيە بابەتەكانى ناو خستەكەت رىزبەندى بىكەيت بەلكو
 خستەبەندىكردنى مەسەلە گرنگەكانە. باشترىن شىۋازىش بۇ جىبەجىكردنى ئەمە
 رىكخستنى ھەفتانەيە.

رەھەندى خەلك: ئىمە تەنيا پىۋىستمان بە نامرازىك نىيە بۇ خستەكانمان،
 بەلكو كەرەسەيەكىشمان دەوئىت بۇ رەفتاركردن لەگەل خەلكىدا. ئەگەرچى بايەخدان
 بە كات و چۇنىتتى رەفتاركردن لەگەلئىدا تۈنانكان بەرزەدەكاتەو، بەلام ئەوانەي كە
 پابەندى بىنەماكانن، خەلكيان لەلا گرنگترە. بەم پىيە ھەندىك جار زىان لەناو
 جوارگۇشەي دووۋەمدا كە پابەندى بىنەماكانە وا پىۋىست دەكات خستەكەيان بىكەين
 بە قوربانى خەلك. كەرەسەكەش پىۋىستە ئەم بىنەمايەي تىادا رەنگ بداتەو و
 جىبەجىكردنەكە ئاسان بىكات، نەك نەوۋى ئەگەر جارىك نەتۈنرا خستەكە بە وردى
 جىبەجى بىكرىت، تۆمەتلىن بىخەيتە پال.

نەرمى: كەرەسەي نەخشەكىشانەكەت پىۋىستە نۇكەرت بىت نەك ناغات.
 كەرەسەكە مادام كار بۇ تۆ دەكات كەواتە پىۋىستە بەپىي پىۋىستىيەكانى تۆ و
 شىۋاز و ستايلى تۆ دارپۇزراپىت.

تۈنانى گۈاستنەو: مەرجىكى دىكەي كەرەسەكەت نەوۋەيە كە بتۈانىت زۇربەي
 كات لەگەل خۇتدا بىگىرپىت. رەنگە ئەوكانە بۈارت ھەبىت چاۋ بە پەيامە
 تايبەتەكەتدا بىخىنىتەو كاتىك كە لەناو پاصدايت. رەنگە پىۋىستت بەوۋ ھەبىت
 دۇخىكى تازە بەراورد بىكەيت بەوۋى كە پىشتر پلانت بۇ داناو. لەبەر نەوۋە ئەگەر
 كەرەسەكەت قابىلى نەوۋەبو بىگىرپىت نەوۋە دەتۈانىت ھەمىشە و لە ھەمو شۇپنىك

سودى لى بېينىت.

مادام چوارگۆشەي دوووم بە ھەناو كىرۈكى خۇبەرىيەردىن حساب دەكرىت، كەواتە مەروۇ پىويستى بە نامرازىكە بىخاتە ناو ئەو چوارگۆشەيەو .. ئەزمونى كاركرىنم لەسەر چەمكى نەوئى چوارەم تواناي پىبەخشيوم كەرمسەيەك بدۆزمەو كە بەپىي پىوهرەمگەنى سەرەو تايبەتن بۇ ئەم مەسەلەيە. بەلام دەشتوانرىت بە ئاسانى سود لە ھەندىك كەرمسەي نەوئى سىيەمىش وەرېگرىت و ئەم مەبەستە دەستكارى بكرىت. لەم رووومە گرنگ پرنسىپەكانە. ئەگەر پرنسىپەكان راست و دروست بن، ئەو دەكرىت رىو شويى جۇراوچۇر بگرىتە بەر، كە لە كەسكەو بۇ كەسكى دىكە جىاوازە.

چۇن دەبىتە خۇ – بەرىيەرىكى چوارگۆشەي دوووم

ھەرچەندە ھەولى من لەم كىتەبەدا باسكردنى پرنسىپەكانى كارىگەرېوونە نەك مەسەلە پراكىتىكىيەكانى، بەلام لەگەل ئەومەشدا باوهرم وايە مەروۇ دەشتوانرىت باشتر لە پرنسىپ و سەروشتە رازاوەكەي نەوئى چوارەم تىبگات ئەگەر بەپىي بىنەماكانى چوارگۆشەي دوووم رىكخستنى كاروبارى ھەفتەيەكى خۇي بە شىوئەيەكى پراكىتىكى تاقى بكاوئەو.

رىكخستنى چوارگۆشەي (دووم) چوار چالاكىي سەرەكى لە خۇ دەكرىت.

دەپرىكرىنى رۇل. يەكەم ئەرك دىپرىكرىنى رۇلە جىاچىياكانى خۇتە لە ژيانندا. يەكسەر كاغەز و قەلەم بەيئەو دەست پىبەكە. تۆ وەكو تاكىكى ناو كۆمەلگا، رەھەند و رۇلى جىاچىيات ھەيە. بۇ نەمۇنە: باوك/ دايك، كور/ كچىت، مام/ خالىت، ھاوسەرېت، ئامۇزا/ خالۇزايىت، كچەزا/ كورەزايىت، ...ئاد. ھەريەكەش لەم رۇلە جىاوازانە ئەرك و بەرېرسىپارىتى جىاوازى خستۇتە ئەستۇت. سەربارى ئەمانەش رەنگە ئەرك و بەرېرسىپارىتى دىكەيشت ھەبىت بەرامبەر كۆمەلگاكتە (سىياسى/ ئايىنى). مەروۇ ئەگەر بىتوانرىت لەسەر بىناغەي رىكخستنى ھەفتانە ئەرك و بەرېرسىپارىتىيەكانى دىپارى بكات دەشتوانرىت بەئاسانى و سەرگەوتوانە رۇلە جىاچىياكانى سەرشانى بگرىت و ئەو بوارانە بنوسىت كە لە ھەفتەي ئايندەدا پىويستە كاتى خۇي بۇ تەرخان بكات.

لە خوارەوۋە دوو نمونەت نیشان دەدرېت كە بەشىكى زۆرى رۆلە جىياجىياكانى
لەخۇ گرتوۋە،

۱. گەشەكردنى كەسىتى	۱. تاك
۲. ھاوسەر	۲. ھاوسەر / باوك و داپك
۳. باوك و داپك	۳. بەرپۆۋەبەرى بەرھەمەننان
۴. دەلالى خانووبەرە	۴. بەرپۆۋەبەرى ئىكۆلىنەوۋە
۵. خزمەتگوزارىي كۆمەلەپەتى	۵. بەرپۆۋەبەرى خۆپەتى
۶. ئەندامى بۇردى تىمى كىمفۇنى	۶. بەرپۆۋەبەرى كارگىرى
	۷. سەرۋكى ئەنجومەنى كۆمپانىي گواستەوۋە

ھەلپۇزاردى ئامانجەكان، ھەنگاۋى داھاتوۋ ئەوۋەبە بىر لە پەك دوو ئەنجامى
گرنگ بىكەپتەوۋە كە بە پېۋىستى دەزانىت لە ھەر رۆلىك لەو رۆلانەدا لە خەوت
رۆزى ئاپىندەدا ئەنجامىان بىدەپت. ئەمانە وەكو ئەنجام تۆمار دىكرېن (تەماشى
لاپەرەى داھاتوۋ بىكە) پېۋىستە لانى كەم، ھەندىك لەو ئامانجانە چالاكىيەكانى
چوارگۆشەى دووۋە لەخۇ بىگرن. ئەم ئامانجە ھەفتانەپىانە دەبەستىن بە ئامانجە
دوورمەوداكانتەوۋە. كە تۆ ھاۋرې لەگەل ئەركەكانى ژياندا دىارىت كىردون. بەلام
ئەگەر پەپامە تاپبەتەكەى ژيانىشت نەنوسىيىت، ھەر دەتوانىت بە ھەست و
سەلىقە، پەك دوو ئامانجى گرنگ بۇ ھەر رۆلىك دىارى بىكەپت.

خىشتە پەندىگىردن: ئىستا كە دەزانىت ئامانجەكانت چىن، دەتوانىت بىرۋانىتە
ھەفتەكە و خىشتەپەك دابىنىت بۇ جىبەجىكرىدىان. بۇ نمونە، ئامانجەكەت
ئامادەكردنى رەشنىسى پەپامەكەت بىت، دەتوانىت لە رۆزى ھەپنىدا پەك دوو
سەعاتى بۇ تەرخان بىكەپت دابىنىشيت. بۇ ئەو مەبەستە: رۆزى ھەپنى (پان ھەر
رۆزىكى دىكەى كە بەھۋى ھۆكارە ئاپىنى و وىزدانىيەكانەوۋە بەلاتەوۋە تاپبەتن)
زۇرجار رۆزىكى نمونەپىيە بۇ داپشتى بەرنامە ھەرە تاپبەتەكانت كە بە نىيازىت
ئەنجامىان بىدەپت، لەوانەش رىكخستى ھەفتانە، كاتىكى گونجاۋە. بۇ چاۋخشاندىنەوۋە
و ئىلھام وەرگرتن و نەپىشكردنى ژىانت لە چوارچىۋەى پىرنسىپ و بەھاگاندا.

ئەگەر ئامانجىكىشت ئەوۋەبىت لەرېى وەرزشكردنەوۋە بارى جەستەپى خۆت
چاكتى بىكەپت، رەنگە وا پېۋىست بىكات لە ھەفتەكەدا سى چوار رۆز، پاخود ھەمو

رۆژەكان رۆژى سەعاتىك تەرخان بىكەيت بۆ ئەو مەبەستە. ديارە ئەنجامى دىكەش ھەن كە ھەر لەكاتى كارگردنى فەرمىدا جىبەجى دەيت. ئەنجامى دىكەى وايش ھەن كە ھەر لە رۆژى (ھەينى)دا دەتوانىت جىبەجىيان بىكەيت، كە منالەكانت لە ماڻ بن. ئىستا دەزانىت بۆچى رىكخستنى ھەفتانە لە رىكخستنى رۆژانە باشترە؟

پاش ديارىگردنى رۆلە جياجياكان و دواى دانانى ئامانجەكان، دەتوانىت (بەپىى بايەخى ئامانجەكە ياخود پىى گونجانى كات و شوينەكە) ھەر ئامانجىك بىخەيتە رۆژىكەو. ھەروەھا دەتوانىت تەماشائى سائنامە و دەفتەرى يادداشتى مانگانەى خۆت بىكەيت بۆ زانىنى وادەكان و بەراوردگرنىان بە ئامانجەكانت. ئەگەر بىرپارت دا لە بابەتلىكا بەردەوام بىت، دەتوانىت خستەبەندى نوئى بۆ بىكەيت ياخود وادەكانى دىكە ھەلبەشەينىتەو.

بنوارە ئەو خستە ھەفتانەى بەرامبەر. تىببىنى چۆنىتى خستەبەندىگردنى ھەر نۆزدە ئامانجە ھەرە گرنگەكان بىكە – كە تايبەتن بە چوارگۆشەى دوووم – ياخود كراون بە بەرنامەى ديارىكراوى كار، ھەروەھا سەرنج لەو بازەنەيش بەدە كە پىى دەوترىت (مشارەكەت تىز بىكەرەو) و شوينىكە بۆ نەخشەسازىگردنى ئەو چالاكىيە گرنگانەى كە مەروۇ نوئ دەكەنەو لە بوارە جياجياكاندا و ئىمە لە خووى جەوتەمدا) بە وردى باسيان دەكەين.

<p>رەشئوسى بەكەمى بەيامى زيان</p> <p>تۆماركردنى سىمىنارىك</p> <p>سەردانى ھاۋىيەك لە ئەخۇشخانە</p>	
<p>بلىتى كۆنسىرتەكەت بىرنەچىت</p> <p>ۋانەي زانستى كۆرەكەت</p> <p>پاسكىلى كچەكەت</p>	
<p>تاقىكردنەۋەي بازار</p> <p>تاقىكردنەۋەي داۋاكارانى دامەزئاندىن</p> <p>شېۋەكردنى روپپوۋەكانى تايىبەت بە كېيەرەكان</p>	
<p>لىكۆلىنەۋەي دۈنەنجامى تاقىگا</p> <p>ئاۋتۇيكدنى كىشەكانى پەيوەندىيى</p> <p>پەيوەندىكردن بە قلان و فىسارە كەسەۋە</p>	
<p>چارخشاندىنەۋە بە پۆستەكاندا</p> <p>سەردانى بەشېك</p>	
<p>راپۇردنى كۆتايى مانگ</p> <p>راپۇردنى چاوخشاندىنەۋە بە موچەكاندا</p>	
<p>ئامادەكردنى ئەجىنداي كار</p> <p>ئامادەكردن بۆ سەردانىك</p> <p>دەستكردن بە دارىشتنى پلانى سالى داھاتوو</p>	

تەنەنت لەگەل تەرخانكردنى ئەوكاتەي كە لە ماوەى ھەفتەيەكدا پېۋىستە ھەر نۆزدە ئامانجە گىرنگەكەي تيا جېبەجى بىكرېت، تەماشاي ئەو پانتايپەي ناو خشتەكەش بىكە كە بەتالە. رېكخستنى ھەفتانەي چوارگۇچەي دوووم وەك چۆن ھىزى ئەومت پى دەبەخشىت گىرنگىر بىخەيتە پېش گىرنگەو، لەھەمان كاتىشدا نازادىي و دمستكراوھىيت دەداتى بۆ روبەروبونەوھى رووداوە چاومپرواننەكراوھەكان و ھەروھەا بۆ گۆرپىنەوھى وادەكان ئەگەر پېۋىستى كرد، ھەروھەا بۆ پتەوكردنى رەفتار و پەيوەندى لەگەل خەلكىشدا و بۆ گۆنگرتنى قول لە ئەزمونە خۆرپسكەكانيان. ئەمانە ھەمويان لەو روانگەيەوھن بزانىت رېكخستنى ھەفتانە بۆ ئەومپە خزمەتى ئامانجە سەرەكپىيەكانى ھەمو بوارەكانى زىانت بىكات.

خۇراھىنانى رۇژانە

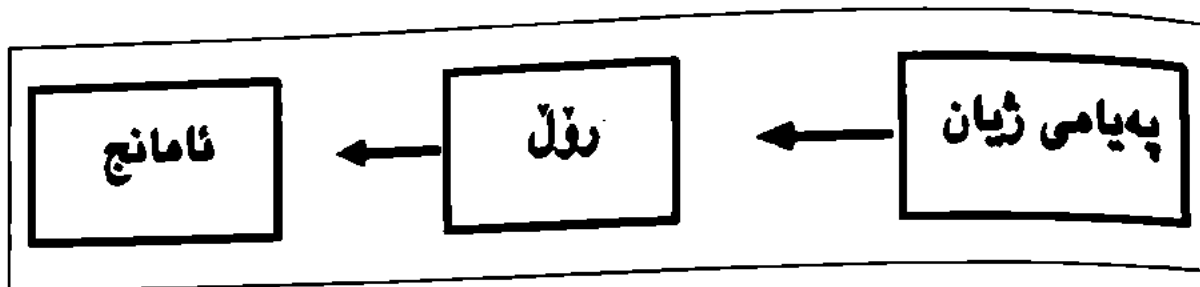
كە تۆ ھەفتانە نىشوكارەكانت رېك خست، نىتر رېكخستنى رۇژانە زياتر دەبىتە خۇراھىنانى رۇژانە بۆ رىزبەندىكردنى چالاكپىيەكان و وەلامدانەوھى رووداوە پېشپىنى نەكراوھەكان و ھى پەيوەندىيەكان و ئەزمونەكان بە شېۋەيەكى ماقول. ئەگەر ھەمو بەيانىيەك چەند خولەكېك تەرخان بىكەيت بۆ چاوخشاننەوھە بە خشتەكەتدا، ئەمە دەتوانىت پەيوەستت بىكات بەو بىپارانەوھە كە لە كاتى داپشتنى خشتەي ھەفتانەدا لەسەر بناغەي بەھاكان راتگەياندوون. بە وردبونەوھە لە رووداوەكانى ئەو رۇژە، دەبىنىت رۆل و ئامانجەكانى تۆ لە روانگەي ھەستكردن بە ھاوسەنگى ناوخۆوھە مەسەلەكانت بە شېۋەيەكى سىروشتى بۆ رىزبەندى بىكەن. ئەمانەش مادام ھەلقولاۋى پەيامە تايبەتەكەي خۆتن ئاشناترن بە رۆخت و راست و رەوانترن. رەنگە ھەندېك كەس ھىشتا و بزانن ئەو شېۋازى رىزبەندىكردنەي كە نەوھى سىيەم پەپرەوى دەكات (۱، ۲، ۳ يان ۱، ۲، ۳) رېنمايى پېۋىست بۆ چالاكپىيەكانى رۇژانە دابىن دەكات.

نېمە ئەگەر روالەتپانە بىرېكەينەوھە و وا بزانن چالاكپىيەكان دژ بە يەكن خۇمان بە ھەلەدا دەبەين. مەرج نىيە چالاكپىيەكە يان زۆر گىرنگ بىت، ياخود بىبايەخ بىت. نەخىر خالە گەوھەرىيەكە ئەوھە چالاكپىيەكان پەيوەندىپان بېكەوھە ھەيە و ھەندىكىيان لە ھەندىكى دىكەيان گىرنگىرن. لە رېكخستنى

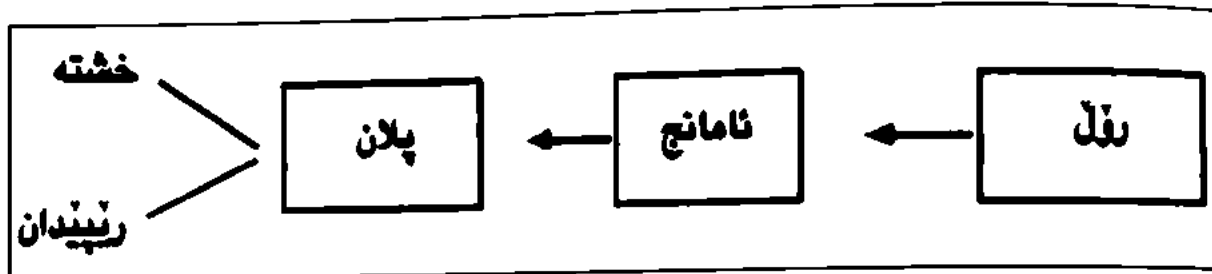
هەفتانەدا، ریزبەندیکردنەکانى نەوێ سێپەم رێکوپێکی دەبەخشیت بە کارو جەختى رۆژانە. بەلام ئەگەر هەولبەیت چالاکییەکان ریزبەندى بکەیت تەنانەت پێش نەوێ بزانیت چ پەيوەندییەکیان هەیە بە پەيامە تایبەتەکەتەو و چۆن هاوناھەنگ دەکړن لەگەڵ هاوسەنگیەکانى ژياندا، هەولێکی بێهوودە دەردەچیت، چونکە لە ئەرك و بابەتى وادا نوێم دەبیت کە حەزى بێناکەیت پاخود هیچ پێویستت بێى نییە.

من لە ژيانى خۆمدا هێزى ئەو رێکخستنەم ئەزمون کردوو کە پەيوەستە بە پرنسپەکانى چوارگۆشەى دووئەمەو. هەروەها بینویشمە چۆن ژيانى سەدان کەسى گۆرپو. لەبەر ئەو بامەری تەواوم هەیە کە جیاوازی زۆر، یەكجار زۆرە لەنیوان رێکخستنى هەفتانە و رێکخستنى رۆژانەدا .. دیارە هەتاكو ئامانجە هەفتانەکەپش پەيوەستەترین بە پەيامە تایبەتەکەمان و بە پرنسپە راست و دروستەکانمانەو، زیاتر و زیاتر کاریگەریمان لەسەر دروست دەکەن.

سن شه‌مه	چوار شه‌مه	پینج شه‌مه	جومه	شه‌مه
(۲) فارین	(۱۲) کین و		(۱۴) سەردانی	
تۆمار کرنی کۆر	پیتەر		سامویل	
۸	۸	۸	۸ کانی تاییه‌ت	۸
۹	۹ (۷) تاقیکرنه‌وه‌ی بازار	۹ (۱۱) په‌یوه‌ندییه‌کان	۹ (۱۰) ئه‌دجاسی تاقیگاکان	۹
۱۰	۱۰ بارونۆخی بازار	۱۰ کیشه‌کان	۱۰ خویندن	۱۰ ریکخمنی مال و وانه‌کانی مناله‌کەت
۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱
۱۲	۱۲ (۱۸) سەردانیك	۱۲	۱۲	۱۲
۱	۱	۱	۱	۱ (۹) شوقه‌کرنی روپیوه‌کانی کریار
۲	۲	۲	۲	۲
۳	۳	۳	۳ (۱۵) راپۆرتی سه‌ری مانگ	۳
۴	۴	۴	۴	۴
۵	۵	۵ چاوخشانننه‌وه به پۆسته‌کاندا	۵	۵
۶	۶ (۷) کۆمپانیای گه‌باندن	۶	۶	۶ (۵) وانه‌ی زانستی کۆپه‌کەت
۷	۷	۷ ئه‌جیندای کار	۷	۷
۸	۸	۸ (۹) پلانی سالی داها‌تو	۸	۸
ئێواره	ئێواره	ئێواره	ئێواره	ئێواره له‌گه‌ل خیزانی (براون) دا ده‌چینه شاتو

رىكخستنى درىژخايەن

رىكخستنى ھەفتانە

تىكەلبونى دۇخەكە

ئەگەر بۇمان ھەبىت زاراۋەكانى كۆمپىوتەر بەكاربەيتىن، دەتوانم بلىم خوۋى بەكەم پىت دەلىت، "دارپۇزەرى بەرنامەكە خۇتتە". خوۋى دوۋەم دەلىت: "بەرنامەكە بنوسە"، خوۋى سىيەمىش دەلىت: "بەرنامەكە بخەرەگەر" "تىكەلى بەرنامەكە ببە" "لە بەرنامەكەدا بۇى". ئەم جۆرە تىكەلبون و تىازيانەدا، لە بنەرەتدا ئەركىكە لەسەر وىستى سەربەخۇى ئىمە، لەسەر دىسپلېن و يەكپارچەيى و بابەندىبوتمان - نەك لە پىناو خشتەو ئامانجە كورت مەوداكاندا، نەك لەبەر گوشارە ھەنوكەمىيەكان، بەلكو لەپىناو پرنسىپە چاكەكان و ئەو بەھاو بنەمايانەمان كە لە قوللى ناخماندا چەسپىون و واتاو پەيكەرىك دەبەخشن بە ئامانچ و خشتەكانمان.

بە تىپەربونى رۇزەكانى ھەفتە، دلىبابە دەكەويتە كاتى واۋە كە خۇراگرى و بەكپارچەپىت دەدرىن لە سەنگى مەھەك. دەبىنىت ئەو ناۋبانگەي كە ۋەلامدانەۋى مەسلە ھەنوكەمىيە كەمبايەخەكانى چوارگۇشەي سىيەم، پاخود چىز و خۇشەئالىي مەسلەكانى چوارگۇشەي چوارەم ھەپانە وات ئى بكەن توخنى چالاكپە گرنگەكانى چوارگۇشەي دوۋەم نەكەويت كە پېشتەر بەرنامەت بۇ دانابو. بەلام ئەگەر ھەمىشە

دلت لاي پرنسپەكانت بېت و وېژدانىكى بېدار ھەمىشە ئاراستەگارت بېت و بە باشى خۇت بناسىت، ئەوا بايى ھىندە دانائو ئاراستەكەر و سەلامەت دەبىت كە بتوانىت وېستى سەربەخۇي خۇت بىكەيتە كارو خۇراگر و ھەروھە يەكپارچە بېت لەناست راستىيەكاندا.

يەككە لە كورەكانە، لە قۇناغىكدا ئەواو سەرقالى چالاكى و خشتەبەندىكردن بوبو. رۇژتىكان خشتەيەكى زۇر سەختى ھەبو. كە پېرو لە كۆمەلە ئەركىكى زۇر وردو ھەستىار، لەوانە كىتب كېرپىن و شۇردنى ئوتومبىلەكەي و گەياندىنى دەزگىرانەكەي و چەندىن ئەركى دېكە.

ھەمو شتىك بەپىي خشتەكە دەپۇشت بەرپۇو، ھەتا وادەكەي (كارۇل) دەزگىرانى ھات. كورەكەم دەمىك بو ئەم كچەي نىشانە كىردبو، بەلام دواچار گەپشتە ئەو باومپەي كە پەيوەندىيەكەيان كەلگى نابىت، لەبەر ئەوۈ بېرىارى دا ماۋەي دە پانزە خولەك بە تەلەفۇن قەسەي لەگەلدا بىكات و مەسەلەكەي پى رابگەيەنىت.

بەلام چۈنكە مەسەلەكە بۇ (كارۇل) زۇر قورس و باومپەنگەردنى بو، سەعاتونىيۇك زىاتر دواي دەستېيكردىنى تەلەفۇنەكە، ھىشتا بە تەلەفۇن قەسەي لەگەلدا دەكراو گىتوگۇشيان زۇر توندو پەرىشان. تەنانەت دواي ئەوۋش، مەسەلەكە بەيەك دىدار ئەواو نەبو، چۈنكە ھەلۋىستەكە بۇ ھەردوكيان مايەي ئەوۋپەرى نانومىدىي بو.

كەواتە پېۋىستە جىاۋازى نىۋان "مروۋ" و "كەرسەي بىگيان" بزانىن. مروۋ "لېھاتوۋى" و "كارىگەرى" ھەيە، بەلام كەرسەكە بىگيانەكان "توانا" يان ھەيە. من زۇرچار ھەولم داۋە "بە توانا" بىم لەگەل كەسەكەي بەرامبەردا كە بىروبوۋچونى جىاۋازم ھەبوۋە لەگەلدا. بەلام ھىچم بە ھىچ نەگردوۋە. ھەولم داۋە بۇ چارمەسەركەردنى كېشەيەكى دىارىكراو "كاتى گونجاۋ" بۇ كەسەكە تەرخان بىكەم بەلام بۇم دەركەوتوۋە كە ئەم "توانا" يە كېشەي تازمتر دروست دەكات و كەمجار مەسەلەكە دەگەيەنىتە نەنجامى قول.

زۇر دايك و باۋكەم بىنىۋە، بەتايبەت دايكان، كە ھەستىان بە نانومىدى كىردوۋە دەرھەق بە منالەكانيان چۈنكە نەيانتوانىۋە نامانجى گىرنگيان بۇ بەدەست بەيىنن و نەۋەي كىردىۋانە تەنبا بەدەيەننى پېۋىستىيە سادەكانى رۇزانە بوۋە. پېۋىستە

بزانين کە ناڤمىدبوون بەرھەمى پېشەبىنيەکانمانە. پېشەبىنيەکانيش زياتر لەوەى رەنگدانەوێى بابەت و بەھاگانمان بێت، رەنگدانەوێى ناوێنە کۆمەلایەتییەکەى.

بەلام ئەگەر خووی ژمارە (۲) لە قولایى مێشک و دلتدا رەگى داکوتابێت، دەبىنیت کە بەھا بالاکانت رابێچیت دەکەن و دەتوانیت خشتەبەندیکردنەکەت بخەیتە ژێر رکێفى بەھاگانەوێى یەکپارچەى و خۆپارگىيەکەت بپارێزیت. ھەر وھا دەتوانیت نەرم بێت، دەتوانیت خۆت رابھێنیت. لەبەر ئەو ئەگەر نەتوانى خشتەکە جێبەجێ بکەیت یاخود ناچار بویت گۆرانکاری تێدا ئەنجام بدەیت، ھەست بە کەمتەرخەمى و تاوان مەکە.

پېشکەوتنەکانى نەوێى چوارەم

یەكێك لەو ھۆکارانەى واى کردووە خەلك دووربەكەوێتەو لە بەھارھینانى ئامرازەکانى نەوێى سێیەم سەبارەت بە بەرپۆوەبردنى كات ئەوێى كە ئەو ئامرازانە خۆپرسك و خۆبەخۆ نین. ئامرازگەلیكى رەقوتەقى وان مرووف دەکەنە كۆیلەى خشتەكان، چونكە پارادىمى ئەم شیوازى كات بەرپۆوەبردنە ھىچ ھاوئاهەنگىيەكى نىيە لەگەڵ ئەو پرنسپەدا كە دەلێت مرووف لە شتەكان بایەخدارترە.

بەلام ئامرازەكانى نەوێى چوارەم دركى بەم پرنسپە کردووە. ھەر وھا دركى بەوێش کردووە كە شایستەترین كەس پێویست بێت بایەخى پێ بدەیت خۆتیت. كەرسەكانى ئەم نەوێى ھانت دەدەن كاتى تەواو لەگەڵ چوارگۆشەى دووھەمدا بەسەر ببەیت. ھەر وھا تىبگەیت و ژيانى بخەیتە جەقى پرنسپەکانەو و زۆر بە ئاشكراش گوزارشت لەو مەبەست و بنەمایانە بکەیت كە پێت خۆشە بپارەكانى رۆژانەت ئاراستە بکەن. ئەم كەرسەى یارمەتیت دەدات ھاوسەنگى دروست بکەیت لە ژياندا چونكە لە كۆت و بەندەكانى پلاندانانى رۆژانە رزگارت دەكات و ھاوکاریت دەكات ھەفتانە كاروبارەكانت خشتەبەندى بکەیت. ھەر كاتىكیش دژایەتى دروست بو لەنیوان نەخشەكەت و بەھایەكى بالای تۆدا، ئەم كەرسەى توانات پێ دەبەخشیت ھەست و وێژدانى بخەیتە گەر بۆ پابەندبوون بەم مەبەست و بنەمایانەى كە بەلاتەوێى گەرنگترین بابەتن. واتە لەبەرى بەھارھینانى نەخشە رێگا، قیبلە نما بەھار دەھێنیت.

بەم شیۆمە دەبینیت کە نەوێ چوارەمی خۆبەرپۆمبەردن لە چوار روومە پێشی نەوێ سێمەمی داوتەووە.

یەگەم رووی ئەم پێنج رووە نەوێ کە نەوێ چوارەم پرنسپەکانی کردۆتە سەنتەر و لەبری نەوێ تەنیا هەر بەدەم ستایشی چوارگۆشەیی دووم بکات، پارادیمیکی ناوێندی وا دەخوێنیت کە بتوانیت لە روانگەیی مەسەلە گرنگ و کاریگەرەکانەووە کات ببینیت.

رووی دووم نەوێ کە ئەم نەوێ پابەندی وێژدانەو بەمەش بوارت دەدات زبانی خۆت بەگوێزەیی ئەو پەڕی تواناکانت رێک بخەیت کە بگونجیت لەگەڵ بەها قولەکانی ناخدا. هەروەها هێندەش ئازادیت پێ دەبەخشیت بتوانیت خستە کە بە نەرمی بخەیتە ژێر رکیزی بەها بالاکانەووە.

مەسەلەیی سێمەمیش نەوێ کە نەوێ چوارەم پەيامە تایبەتە کەم و بەهاو ئامانجە دوورەکانی دیاری دەکات. هەر ئەمەشە کە ئاراستەو ئامانجی رێگا کەم پێ دەبەخشیت. ئەو رێگایە کە هەر رۆژەیی بێک کاتی خۆتی بۆ تەرخان دەکەیت. رووی چوارەم نەوێ کە نەوێ چوارەم یارمەتیت دەدات زبانت هاوسەنگ بکەیت لەپێی دیاریکردنی رۆڵەکان و دارشتنی ئامانجەکان و پرۆگرامکردنی رۆڵە سەرەکیەکان لە ماوی هەفتە کەدا.

رووی پێنجەمیش تایبەتە بەوێ کە بوارێکی فراوانترت بۆ دەرخسێت لەپێی پەڕمۆکردنی رێکخستنی هەفتە کە و ئەگەر پێویستیشی کرد رۆژانە بیگونجینیت. ئەم بوارە فراوانە بەرھەمی نەوێ کە نەوێ چوارەم لە تیروانینە سنوردارە یەک رۆژیە کە رزگارت دەکات و دمتخاتە پێگە یە کەووە بتوانیت پەڕمۆندی بکەیت بە رمەنترین بەهاکانەووە ئەویش لەپێی چاوخاندنەووە بە رۆڵە سەرەکیەکان.

دیارە ئەم پێنج رووە گرنگە پەتێک پێکیانەووە دەبەستیت کە بریتییە لەوێ لە پەلەیی یەگەمدا جەخت بکەیتە سەر پەڕمۆندیەکان و ئەنجامەکان، لە پەلەیی دوومیشدا بایەخ بەدەیت بە کات.

سەرپشكردن؛ زيادكرنى بەرھەم و زيادكرنى تواناي بەرھەمھېنان

ئېمە ھەركارىك كە تەواۋى دەكەين لەرپى سەرپشكردنەۋە تەواۋى دەكەين -
چ سەرپشكردنى كات و چ سەرپشكردنى خەلك. سەرپشكردنى كات لە خانەي
(توانا) دا، بەلام ئەگەر سەرپشكردنەكەمان سەرپشكردنى خەلكى دىكە بېت
ماناي واىە ئېمە مەبەستمان كاريگەرئىتتە.

زۆركەس پىيان باش نىيە خەلكى دىكە سەرپشك بەكەن و پىيان پىبدەن و دەللىن
ئەمە بەفەرۋدانى كات و خەساركردى رەنجە. ئەمانە باۋەريان واىە كە خۇيان
دەتوانن كارەكە باشتر جىبەجى بەكەن. بەلام رەنگە تاكە چالاكى ھەرە كاريگەر و
رېپىدراۋ سەرپشكردن بېت. گواستەۋەي بەرپرسىارىتى بۇ كەسانى دىكەي شارەزاۋ
مەشق پىكراۋ بۋارت بۇ دەرەخسىنىت تواناگانى خوت بۇ كارو چالاكى گرنىگر
تەرخان بەكەيت. سەرپشكردن واتە گەشەكردى. گەشەكردى تاك و گەشەكردى
دەزگاگان. (جەي. سى. پىنى) كۆچكردو وتوئەتى چاكرىن و ھەكىمانەترىن
بىرپارىك كە ئە زىانمدا دابىتەم ئەمە بو "رپى پىبدە بىكات". پاش ئەۋەي كە بۆم
دەرەكەوتوۋە چىتر خۆم ھەمو كارەكەم پى ناكرىت.

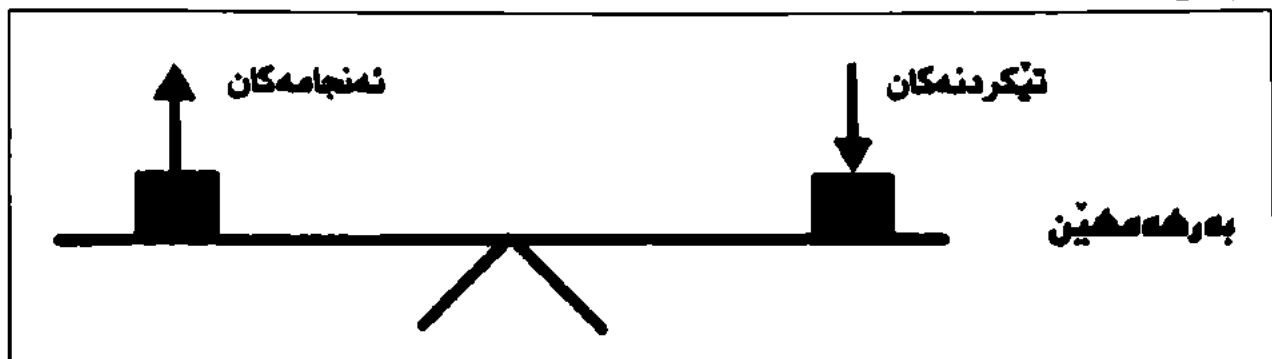
ئەم بىرپارە، كە ماۋەيەكى زۆرى بەسەردا تىپەپىۋە، رۆلى ھەبۋە لە گەۋرەبون
و پىشكەوتنى سەدان كۆگا و ھەزاران كەسدا.

سەرپشكردن لەبەرئەۋەي پەيۋەندى بە خەلكى دىكەۋە ھەيە، يەككە لە
سەرگەوتنە بەكۆمەلەكان، لەبەرئەۋە دەتوانىن بىخەينە خوۋى چۈرەمەۋە. بەلام
چۈنكە ئېمە لىرەدا باسى پرنسىپەكانى خۇبەرپۆمبەردن دەكەين و ھەرۋەھا مادام
تواناي سەرپشكردنى خەلكانى دىكە جىاۋازىيە سەرەككىيەكەي نىۋان بەرپۆمبەر و
بەرھەمھېنى سەرپەخۇيە، كەۋاتە دەتوانىت سەرپشكردن (رپى پىدان) لە روانگەي
تواناگانى خۇبەرپۆمبەردنەۋە باس بەكەين.

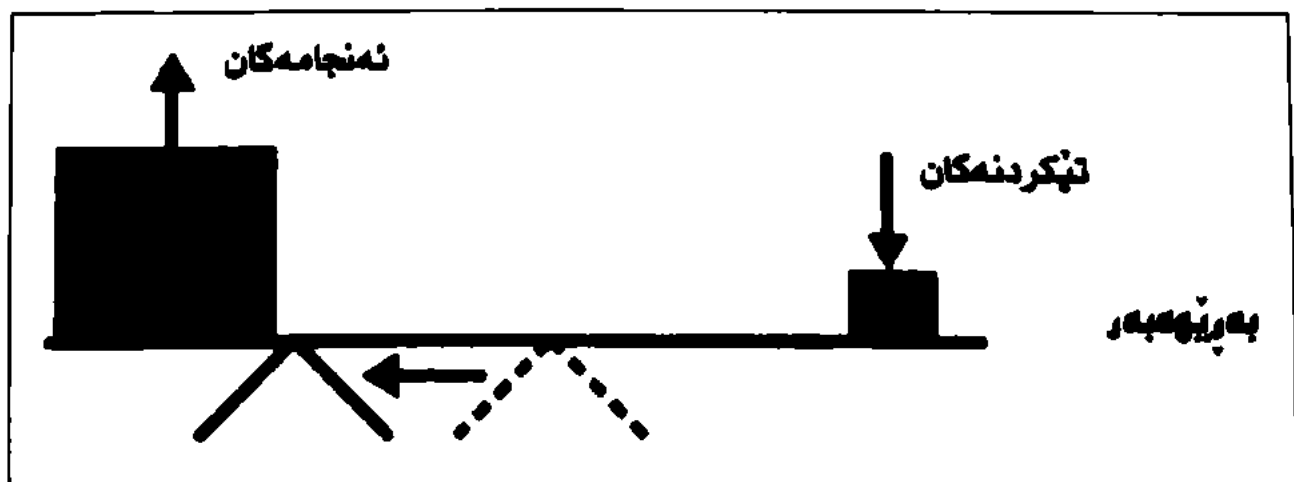
بەرھەمھېن ھەمو كاريك دەكات كە بە پىۋىستى بزانىت بۇ بەدەيھىنانى ئەنجامە
خۈزاراۋەكان، لەپىناۋى بەدەستەيھىنانى ھىلكە ئالتونىيەكاندا. لىرەۋە دەتوانىت بلىيت
ئەۋ باۋكەي كە حاجەت دەشۋرپت و ئەۋ ئەندازىارە تەلارسازەي كە نەخشەكان
دەكىشىت و ئەۋ سكرتيرەي كە نوسراۋەكان چاپ دەكات ھەمويان بەرھەمھېن.

بەلام نەگەر کەسە کە شتیکی وای دامەزراند کە بە کارکردن لەگەڵ یاخود لەری کەسانی دیکەو دامودەزگای دیکەو هێلکە ئالتونیەکان بەرھەم بهێنیت، ئەو کەسە بەپێی چەمکی هاوکاریکردنی خولقی نەر بەرپۆبەرە. کەواتە ئەو باوکە ی رێ بە منالە کە ی دەدات قاپەکان بشوات بەرپۆبەرە، ئەو تەلارسازەش کە سەرپۆکایەتی کۆمەڵێک ئەندازیاری تەلارساز دەکات بەرپۆبەرە و ئەو سکرتیرەش کە سەرپەرشتی کۆمەڵێک سکرتیر و کارمەندی نوێنەگەر دەکات بەرپۆبەری نوێنەگەرە.

بەرھەمەپێن دەتوانیت سەعاتێک سەرمايەگوزاری بکات لە هەوڵ و چالاکیدا و برێکی دیاریکراو بەرھەمی هەبێت بێ ئەوەی هیچ شتێک لە کاریگەریتی خۆی کەم ببێتەو.

لەلایەکی دیکەو بەرپۆبەر دەتوانیت ھەر بەو سەعاتە سەرمايەگوزارییە، دەکات و پەنجا قات و سەد قاتی جاران بەرھەم بهێنیت لەری سەرپشککردنی راستەقینەو.

چونکە بەرپۆبەرایەتی، لە گەوھەردا، بریتییه لە گواستەوێ چەقی فۆرسایپە کە تا ئەو پەری؛ سەرپشککردنیش کلیلی ھەمو بەرپۆبەرایەتیەکی کاریگەرە.

دەسەلاتپێدانی فەرماندە

دوو جۆری سەرەکی رێپێدان هەیە، "رێپێدانی فەرماندە" و "رێپێدان بە بەرپرسیارپێتییەوه". رێپێدانی فەرماندە واتا: "بچۆ بۆ ئەوی، ناگات لەمە بێت، ئەمە بکە، ئەوە بکە، پێم بلێ بزانم چیت کردوو". دیارە زۆربەی کەسانی بەرھەمەئین "رێپێدانی فەرماندە" دەکەنە پارادیمی خۆیان. یەکیەک لە نمونە بەرجەستەکانی ئەم شیوازی رێپێدانە دروینەکردنە، کە دروینەکارەکان هەمویان قوڵی ئی هەلەدەکەن و دەست دەکەن بە دروینەکردن لە کێلگەکاندا .. خۆ ئەگەر پۆستیکی کارگێری و چاودێریشیان بدمیت ئێمان هەر لەسەر ئەقڵییەتی بەرھەمەئین بەردەوام بن؛ ئێمانە نازانن چۆن دەسەلاتی تەواو بدەنە بەرامبەرەکە بۆ ئەوی پابەندیان بکەن بە ئەنجامەکانەوه. ئێمانە چونکە هەمو ئەقڵیکیان لای نامرازەکانە، لەبەر ئەوە دەبنە بەرپرسیاری ئەنجامەکان.

جاریکیان لەگەڵ منالەکاندا چووین بۆ خلیسکی ئە سەرئاو. ئەو جارە کە وتەمە دوای دەسەلات پێدانی فەرماندەوه. کۆرەکەم کە شارەزاییەکی زۆری هەیە لەو وەرزەدا، چوووە سەر خلیسکی ئە یەک و منیش بە لەمە کەم ئی دەخوری. کامیڕاکە شەم دا بە هاوسەرەکەم کە چەند وینە یە کەمان بگریت. کامیڕاکە فیلمی زۆری تیدا نەمابو، لەبەر ئەوە هەر لەسەرەتاوە داوام ئی کرد دەست بە فیلەکانەوه بگریت و گرتە ی باش هەلبێژیت. دواتر بۆم دەرکەوت زۆر شارەزا نی یە لە رەسمگرتندا، بۆ یە نامۆزگاری یە کەم وردتر کرد و داوام ئی کرد پشت بکاتە تیشکی خۆرەکەو لەو کاتانەدا وینەمان بگریت کە کۆرەکە باز دەدات بەسەر شەپۆلەکاندا.

ئەمەش هەر دادی نەدام و ئەوە دەترسام هاوسەرەکەم ئەو چەند فیلە کەمەش خەسار بکات، لەبەر ئەوە پێم وت "ساندرا، گوێ بگرە. هەتاگو خۆم پێت نەئیم پەنجە ی پێدا مەنێ. باشە؟ ئینجا هاوارم کرد .. بیگرە .. بیگرە .. نا .. نە یگری .. پەنجە ی پێانەنێ .." لەوە دەترسام کە ئەگەر لە هەمو جۆلەو چرکە یە کدا رێنمای نەدەم، ئەنجامەکە باش دەرناچیت.

ئەمە نمونە یەکی راستەقینە ی دەسەلاتپێدانی فەرماندەبو. واتە سەرپرشتیکردنی هەمو هەنگاوێک. دیارە زۆرکەس ئەم شیوە دەسەلاتپێدانە پەپرەو

دەگەن، بەلام ئایا ئەنجامە کە چیه؟ مەرووف دەتوانیت لەپەڕی ئەم شیوازەوه سەرپەرشتی چەند کەس بکات و بیانخاتە ژێر ویستی خۆیەوه. بێگومان شیوازیکی چاکتر هەیە. شیوازیکی کاریگەرتر بۆ دەرستەلات بەخشین بە خەلکی. ئەم شیوازه بەرھەمی پارادیمیکە کە ریز بۆ توانای بەرامبەرەگەت دادەنێت و دەزانیت ئەویش توانای بێرکردنەوهی هەیە و وێژدانی زیندوو و خاوەنی ویستیکی نازادە.

دەرستەلاتپێدان بە بەرپرسیاریتییهوه

ئەم شیوه دەرستەلاتپێدانە گەرمی دەیات بە ئەنجام نەک بە شیوازی کارکردن. هەلبژاردنی شیوازه کە بۆ کەسە کە بەجێ دەهێنێت و وای لێ دەکات بەرپرسیاریت بەرامبەر بە ئەنجامە کە. ئەم جوړه دەرستەلاتپێدانە هەرچەندە لەسەرەتاوه ماوەیهکی زۆر دەخایەنێت بەلام زۆرچاک (کات) ی تیا سەرمايه گوزاری دەکەیت .. لەمجوړه دەرستەلاتپێدانەدا دەتوانیت چەقی قورساییه کە تا ئەوپەڕی بجوێنیت و هێزی بەرزکردنەوه کە (کاریگەریتی) چەند بەرامبەر بکەیت.

دەرستەلاتپێدان بە بەرپرسیاریتییهوه لەراستیدا ئالوگۆرکردنی روون و ئاشکرای لێکتیگەشتن و پابەندبونی پێشبینیه کانه له پێنج بواردا:

١. ئەنجامە خوازاوه کانه: بەوهی کە هەردولایەنە کە بە ئاشکرا دەزانن ئەنجامە خوازاوه کە چیه و گەرم نەوه نییه چون کارە کە دەکەیت بەلکو چیه بەدەست دەهێنیت .. ئەنجامە کانه گەرم نەک شیوازه کانه. کات تەرخان بکە، پشودریژ بە. ئەنجامە خوازاوه کانه پێشبینی بکە. با کەسە دەرستەلاتپێدراوه کەش بیانبینیت و راپۆرتیک دابنیت سەبارەت بە چۆنیتی ئەنجامە کانه و وادهی بەدیھێنانیان.

٢. رێنماییه کانه: ئەو چوارچۆمیه دیاری بکە کە پێویستە کەسە کە گاری تێدا بکات. با تاكو دەتوانیت ژماره رێنماییه کانه کەم بن بۆ ئەوهی دەرستەلاتپێدانە کە نەبێت بەخشینی میتۆدە کانه، بەلام پێویستە خالە گەرمە کانه بگرتەخۆ. گەرمترین مەسەلە بەدیھێنانی ئەنجامە خوازاوه کانه، لەبەرئەوه ئەگەر هەندیک بنەمای کۆن و هەندیک رەفتاری پێشیل کرد تۆ مەیکە بە کێشە. ئەگینا گینانی

دەستپېشخەرىگەردنى تيا دەمرىت و دەپىتە كەسىكى گۆپراپەلى وا كە ئەم پەرنسىپە پەپرو دەكات: "پېم بلى دەتەوى چىت بۇ بىكەم، با بىكەم".

ھەروھە ئەو رېپروھانەش دىارى بىكە كە دەزانىت شىكست بە كارەكە دەھىنن. ئاشكراو و سەرراست بە- كەسەكە ئاگادار بىكە و پىلى بلى مەترسىپەكان لەكوپدان. مەرقۇ پىوېستى بەوۋە نىپە ھەمو رۇژىك سەرلەنوى "تايە" دابھىننىتەوۋە. رېگە بدە خەلكەكە لە ھەلەكانى تۆ و ھەلەكانى خەلكانى دىكەوۋە فېر بېن. ئەو رېبازانە روون بىكەرموۋە كە رەنگە بېنە مايە شىكست. بۇيان روون بىكەرموۋە كە پىوېستە (چى نەكەن) بەلام پىيان مەلى دەپى چى بىكەن. نەمە بۇ خۇيان جىبھىلە. بەرپەرسارىتى ئەنجامەكان بۇ خۇيان جىبھىلە با لە چوارچىۋە رېنمايپەكاندا ھەمو كارىكى پىوېست بىكەن.

۳. سەرچاۋەكان: ئەو سەرچاۋە مەرقى و داراىى و ھونەرى و رېكخراۋەپىيانە دىارى بىكە كە بەكارھىنانىيان سودبەخشن بۇ بەدېھىنانى ئەنجامە خوازراۋەكان.

۴. لېپرسىنەوۋە: پىومەركەكانى ھەلسەنگاندن نامادە بىكە كە ئەنجامەكانى پى دىنرخىنىت. ھەروھە كاتى ھەلسەنگاندەكە و كاتى پېشكەشكەردنى رابۇرتەكانىش دىارى بىكە.

۵. پېشھاتەكان: لەرپى ھەلسەنگاندەكەوۋە بە دىارىكراۋى بزانە، باش و خراپ، چى روودەدات. نەمەش رەنگە پاداشتى ماددى و خەلاتى مەعنەۋى و پەلە بەرزكەرنەوۋە بگىرتەوۋە ۋەك ئەنجامى سىروشتى پەپروست بە ئامانجە گىشتىپەكەي ئەو دىزگاپە.

من چەند سالىك لەمەوبەر، لە بواری دەسەلاتپېداندا ئەزمونىكى قورسەم بەرپىكرد لەگەل پەكېك لە منالەكانەدا. گۆبونەۋەى خىزانىمان ھەبو، پەيامەكەشمان لەسەر كارتۇنىك نوسىبو كە بە دىۋارىكدا ھەلەمانواسىبو بۇ ئەۋەى ھاۋناھەنگبۇنى پەلان و بەھاكانمان مەۋگەر بىكەين، ھەمو ئەندامانى خىزان نامادەپون. بۇردىكى گەۋرەم ھىناۋ ئامانجەكانەم لەسەر نوسى - واتە ئەۋ شتە سەرەكپىيانەى كە دەمانەۋىت بىيانكەين - ھەروھە ئەۋ نەركانەى كە ئامانجەكان دروستىيان دەكات. پاشان پەرسىارم كەرد بزانم كى بۇ كام ئەرك نامادەپە ۋەكو خۇبەخش كارىكات؟ كى ھىستەكان دەداتەوۋە؟ تەماشام كەرد تەنبا ھەر من دەستم

بەرزكردۇتەوھ. كى مەسرىمى مال دەگرىتە ئەستۇ؟ دېسانەوھ تەنيا ھەر خۇم بوم. كى شىر دەدات بە منالە ساواكە؟ لەمەياندا ھەندى منجە منج كرا، بەلام تەنيا ژنەكەم مەرجەكانى تېدايو.

بە تېپەربونى كات و ناشكراگردنى يەك لەدوای يەكى ئەركەگان، خىرا بۇمان دەركەوت كە من و ژنەكەم نىزىكەى شەست سەعات ئەركى ھەفتانەمان كەوتۇتە سەر. بەم پارادىمە ھەندىك لە ئەركەگان خۇبەخى دىكەى بۇ پەيداىو.

(ستېفن)ى كورم، كە ئەوكاتە تەمەنى ھەوت سالان بو، وتى من نامادەم بە خۇبەخى ئەركى خزمەتگردنى ھەوشەكە بگرمە ئەستۇ. من پېش ئەوھى ئەركەكەى پى بېپىرم، دەستم كرد بە پرۇسەى راھىنان و مەشق پىگردن. داوام لى كرد باش ئەوھ بەپىنئە بەرچاوى خۇى كە پىنويستە ھەوشەكە چۇن بىت. لەبەر ئەوھ بىردم ھەوشەى مالى دراوسىكەمانم نىشان دا.

پىم وت: "تەماشاكە كورەم، بزانە ھەوشەكە چەند سەوز و پاكە. ئىمەش پىنويستە ھەوشەكەمان ئاوابىت: سەوز و پاك. ئىنجا وەرە با تەماشايەكى ھەوشەكەى خۇمان بكەين. ئەھا لە ھەمو رەنگىكى تېداىە.

ئەمە نابىت: سەوز نىيە. ئىمە دەمانەوئىت سەوز و پاك بىت. چۇن سەوزى دەكەپت؟ خۇت دەيزانىت. نازادىشت چ رىگەپەك دەگرىتەبەر، ئىللا بۇياخگردن نەبىت. ئەگەر من بومايە دەمزانى چۇن سەوزى دەكەم؟ "چۇن؟ چىت دەكرد بابە"

"رەشاشى ئاوكەم بەكاردەھىنا. بەلام تۇ ئارمىزى خۇتە. دەتوانىت بە سەتل ئاوى بدىت يان بە سۇندە. ئەوھ بەلامەوھ گىرنگ نىيە. گىرنگ ئەومىيە ھەوشەكە سەوز بىت. باشە!"

"ئىنجا ئىستا نۇرەى باسگردنى پاكوتەمىزىيە. كورپى خۇم پاكوتەمىزى ماناى ئەومىيە ھىج زىل و پىسى و خۇل و خاشاكىكى لى نەمىنئەت، نە كاغەز، نە پەت، نە ئىسقان، نە بەرد، نە ھىج شتىك كە بېتە ھۇى بىسەروبەرى ئىرە: پىت دەلئەم پىنويستە چى بكەپت. ئىستا با بەشىكى ھەوشەكە پاك بكەپنەوھو جىاوازيەكە بېپىنئەت."

نا ئېرەدا دوو زەرفى گەورە كاغەز مان ھېنا و دەستمان كەرد بە پاككردنەوھى
لاپەكى چەوشەكە. "ئېستا تەماشاي نەم لايە بىكەو تەماشاي ئەولاش بىكە.
جىاوازىيەكە دەبىنىت؟ پاكوتەمىزى نەمەيە"

كۆرەكەم ھاۋارى كەرد: "راۋەستە، لەپىشتى ئەو نەمامەوھ پارچە رۇژنامەيەكى
لەيە"

"ئافەرىن. مەن نەمىنى. تۇ چاۋت لە مەن تىزترە كۆرەم."

"ئىنجا ئېستا پېش ئەوھى بېرىار بىدەيت نەركەكە دەگىرتە ئەستۇ يان نا، با
ھەندەك شەت پى بلىم. كە تۇ ئەم نەركەت گىرتە ئەستۇ ئىتر مەن ھەقەم بەسەر
ھىچىيەوھ نابىت. دەبىتە نەركى تۇ. ئەمە پى دەلەن دەسلەتتە خەشەن بە
بەرىسپارىتتەيەوھ، ماناي وايە تۇ مەنە پىكراۋىت و باۋەرى تەۋاوم پىت ھەيە كە
ئىشەكە بە چاكى ئەنجام بىدەيت. كەۋاتە كى دەبىتە سەرۋەك؟"

"تۇ بابە"

"نەخىر، مەن نا. تۇ خۇت سەرۋەكەيت. دەبىت خۇت سەرۋەكى خۇت بىت.
خەزەمكەيت ھەمىشە سەرۋەكەيت بىگىرەن؟"

"نا، خەزەكەم"

"ئېمەش خەزەكەين .. ئەو شەتەكى ناخۇشە. لەبەرئەوھ پىۋىستە خۇت
سەرۋەكى خۇت بىت؛ ئەي باشە كى پارمەتەيت دەدات؟"
"كى؟"

"مەن، جەنابى سەرۋەك"

"پارمەتەيت دەدەيت؟"

"بەلە، بەلەم ھەمەكەت نا، چۈنكە دەزانەيت مەن زۇرچار لەمال نەم و نەركە
زۇرە. بەلەم نەگەر لە مال بوم و دەستەم بەتال بو، پىۋىستە داۋاي پارمەتەيت لى
بىكەيت و مەنىش ھەرجىيەكەم لەدەست بىت دەيكەم"

"زۇرچاكە"

"باشە كى كارەكەت ھەلدەسەنگىنەيت؟"

"كى؟"

"خۆت. خۆت كارى خۆت ھەئدەسەنگىزىت"

"ئەوۋەش مەن بېكەم"

"بەئى. خۆم و خۆت ھەفتەى دوجار بە خەوشەكەدا دەگەرپىن و چىت كەردوۋە

تىايدا بۆم باس دەكەيت، پېومرەكە چىيە؟"

"پاكى و سەوزايى"

"ئافەرىن"

بە درىژايى دوو ھەفتە مەن لەسەر نەم دوو وشەيە رامدەھىنا، تا ئەوكاتەى

ھەستەم كەرد ئىتر ئامادەيە ئەرەكەكە بگىرتە ئەستۆ. دوجار رۆژەكە ھات.

"تەواۋ كورم؟"

"تەواۋ"

"ئەرەكەكە چىيە؟"

"سەوزايى و پاكوتەمىزى"

"سەوزايى چىيە؟"

تەماشاي خەوشەكەى كەرد خەرىك بو دەگەشايەۋە، ئىنجا ئامازەى بۆ خەوشەى

دراوسىكەمان كەرد و وتى .. سەوزايى ئاۋايە" "پاك و تەمىزى چىيە؟"

"ئەۋەيە خۆل و خاشاكى لى نەبىت؟"

"كى سەرۋكە؟"

"خۆم"

"كى يارمەتەت دەدات؟"

"تۆ، لەكاتى دەستبەتالىتدا"

"كى ھەكەمە؟"

"خۆم ھەفتەى دووجار بېكەۋە بە خەوشەكەدا دەگەرپىن و نىشانەت دەدەم چۆن

شەكەن گۆپراۋن"

"ئامانجەكەمان چىيە؟"

"سەوزايى و پاكى"

مەن لەوكاتەدا بە ھىچ شىۋەيەك باسى خەلاتەم نەكەرد، بەلام ئامادەبوم دەرھەق

بەم جۆرە دەسلەپتەيدانە خەلاتى بېكەم.

دوو ھەفتە دوو كەلىمە قىسە. دۇنيابوم ئىتر ئامادىيە

شەممە ھىچى نەكرد. يەكشەممە ھىچى نەكرد. دووشەممە ھەروا. رۆزى سىشەممە كاتىك ويستم سوارى ئوتومبىلەكە بىم و برۆم بۆسەر كارەكەي خۆم تەماشاي ھەوشەكەم كرد كە ئەو ھەتاوۋە گەرمەي مانگى حوزەيران زەردى كردبو. لە دلى خۆمدا وتە: ھەتەن ئەمىرۆ پاكى دەكاتەوۋە" و خۆم لە دلى خۆمدا بيانوم بۆ دەپنایەوۋە: ئىمە شەممە لەسەر مەسەلەكە رىك كەوتىن. يەكشەممەش پشووۋە و ئىش ناكىت. " بەلام ھەرچەندەم كرد نەمتوانى بيانو بۆ رۆزى دووشەممە بەينەوۋە، خۆ ئەمىرۆ نەك دووشەممە، سىشەممەشە، دۇنيام ئەمىرۆ دەست پىدەكات. ھاوينە و ھىچ ئىشىكى دىكەي نىيە.

ئەو رۆزە خواخوام بو خولەكىك زووتر بگەپمەوۋە مالى بزانم چى كردوۋە. بەلام كە گەپشتمەوۋە ھەر ھەمان دىمەنەكەي سەرلەبەيانىم بىنى. كۆرەكەشم لەسەر شەقامەكە يارىي دەكرد.

شەكە قابىلى قبول نەبو، ھەستم بە تورەيىكى زۆردەكرد لە داخى ئەوۋى دوو ھەفتە دەستخەپۆي كردبوم. چەند خۆم لەگەلدا ماندو كردو بەتەماي چى بوم؟ كەچى ھەموى ھىچ دەرچو. ئەوۋى زياتر مەراقى دەدامى دىمەنى ھەوشەي دراوستىكەمان بو كە زۆر جوان و رازاۋە بو. بەمە زۆر ھەستم بە تەرىقى دەكرد.

دەمتوانى بگەپمەوۋە بۆ دەسلەتپىدانى فەرماندانەو پىي بلىم "دەي كۆرم" برۆ ئەو خۆل وخاشاكە كۆبكەرەوۋە ئەگىنا .. "ئەمە كارىكى ئاسانە و ھىلكە ئالتونىيەكەشت دەست دەكەوئىت. بەلام ئەي قازەكە چى بەسەردىت؟ ئايا بەم شىۋىيە دەتوانم وا لە كۆرەكەم بگەم لە ناخى خۇيدا ھەست بە بەرپرسىيارىتى و بابەندىون بكات؟"

لەبەر ئەوۋە زەردەخەنەيەكى دەستكردم بۆ كردو لە شەقامەكەوۋە ھاوارم لى كرد .. كۆرم. دىنگوباس؟

وئەلامى دامەوۋە: "زۆرىاشە"

"ھەوشەكە چۆنە؟" كە ئەم پىرسىيارەم كرد يەكسەر ھەستم كرد من بەم پىرسىيارەم رىكەوتنەكەم پىشلى كردوۋە. بىرپار نەبو لىپرسىينەوۋەكە ئاوابىت. بۆيە نەوئىش بيانويەكى دەست كەوت رىكەوتنەكە پىشلى بكات و بلىت "باشە"

تورمىيەكەي خۇم شاردوموۋ ددانم بەخۇمدا گرت و چاومېم كىرد تادواي نانخواردن. ئىنجا پىم وت: "دەي كورم، با رىكەوتنەكە جىبەجى بىكەين. ومىرە با بە خەوشەكەدا بىگەپىن و جىت تىاكرىدووۋ بەپىي دەسلەتت نىشانى بدە".

كە خۇمان كىردە ئەودىيوى دىرگاگەۋە ھەستىم كىرد چاۋى پىرپووۋ لە گىران و دەلەرزىت. تا كاتىك گەپىشتىنە ناومىراستى خەوشەكە بە ھەنسكىكى شاردراوموۋ وتى: "بابە ئەو ئىشە زۇر زەخمەتە"

لە دلى خۇمدا وتم زەخمەتى چىيە، خۇ تۇ ھەرىجەت نەكرىدووۋ؟ بەلام زانىم شتە زەخمەتەكە چىيە: خۇ بەرپومىردن - خۇ چاۋدىرىكىردن. لەبەرنەۋە پىم وت: دىتوانم ھىچ يارمەتتەكت بدەم".

مىشەيكى بۇ كىردو وتى: "بەراست بابە؟ يارمەتتەم دىمەيت؟".
"رىكەوتنەكەمان چى بو؟"

"وتت ھەركاتىك دەست بەتال بويت يارمەتتەم دىمەيت"
"ئىستا دەستەم بەتالە"

پەكسەر رايكىردە مالىھوموۋ دوو غەلاگەي گەورمى بەتالى ھىنا: دانەيەكى دايە دەست من "ئەم شتە پىسانە كۆدەكەيتەۋە؟" نامازمى بۇ پاشماۋمىكانى گۆشتىرزاندىنەكەي دوىنى كىردو وتى "من ناتوانم" دلىم پىي تىكەل دىت.

ھەرجىيەكى داۋا لى كىردم بەجىم ھىنا، بەمەش رىكەوتنەكە بەراستى لە دلىدا چەسپى. خەوشەكە بو بە خەوشەي خۇي و كەۋتە ژۇر بەرپىرسىارىتى ئەوموۋ.

بە دىرژايى ئەو ھاۋىنە تەنبا دوو سى جار داۋاي يارمەتى لى كىردم. بە جۇرىك كەۋتە خىزمەت و چاۋدىرىكىردى خەوشەكە، پاكىرو سەۋىتر دىرچو لەو سەردەمەي كە خۇم خىزمەتم دىكرىد. ئەگەر يەككىش لە خوشك و براكانى شىيان تى ھىرئى بدايە پەكسەر بەتوندى سەرزەشتى دىكرىد.

مىمانە پىكىردن بەرزىترىن شىۋەي ھاندانى مەۋفە. وا لە كەسەكە دىمەكت ئەۋەپىرى تۈنلەۋ وزى خۇي بىخاتە گەر. بەلام مەسەلەكە كاتى دىمەكت و پىۋىستى بە پىشۋو دىرژىيە. ھەرومەھا مەشقىپىكىردن و بەرزىكرىدەمەي تۈنلەۋىشەي گىرنگە بۇ ئەۋمى شاپىستەي خۇيان بەرزىكەنەۋە بۇ ناستى مىمانەكە.

من دۇنيام نەگەر دەسەلاتىپىدان بە بەرپر سيارىتىپەوۋە چاك جىبەجى بىكرىت،
 ھەردوۋ لايەنەكە سوديان پىدەگات و لە گۇتايىشدا بەرھەمى زياتر لە ماۋىيەكى
 كەمتردا بەدەست دەھىنرىت. من دۇنيام ھەر خىزانىك نەم شىۋازى دەسەلات پىدانە
 بەرپرەو بىكات دەتوانىت كاروبارەكانى بە جۇرپىكى وا رىك بىخات كە ھەر نەندامىك
 نەركەكەي لە ماۋى سەعاتىكدا جىبەجى بىكات. بەلام بۇ نەمەش پىۋىستمان بە
 بەرپرەو بىردنە، نەك تەنبا بە بەرھەمەپىنان. جەختەكە پىۋىستە لەسەر كارىگەرى
 بىت نەك لەسەر تواناۋ لىھاتوۋى.

بىگومان تۇ نەگەر خۇت ئىشەكە بىكەيت، لە مائەكەت باشىرى دەكەيت، بەلام
 مەسەلەكە لىرەدا ھىز بەخشىنە بە مائەكە بۇ نەنجامدانى كارەكە. بەدەپىنانى نەم
 مەبەستە كاتى دەۋىت. پىۋىستى بە مەشق و راھىنانىپىكرىدەنە. نەمىش ھەركاتى
 دەۋىت. بەلام ئاىا نەنجامەكە نەوۋە ناھىنىت؟ بىر لە سوۋدەكانى بىكەرەوۋە لە
 مەۋدايەكى دوۋردا.

بىرگىردنەۋە بەم شىۋازە بۇ دەسەلاتبەخشىن پىۋىستى بە پارادىمىكى تەۋاۋ نوۋ
 ھەپە. لەراستىدا نەمە سىروشتى پەيوەندىيەكە دەگۇرپىت:

ئەۋەى بەرپر سيارىتىيەكە ۋەردەگىرت، خۇى دەپىتە گەۋرەى خۇى و ھىچ شتىك
 ھوكى ناكات وپزدانى خۇى نەبىت كە زۇر مەبەستىتى. پابەندى ئەۋ نەنجامانە
 دەپىت لەسەرى رىك گەۋتون. لەھەمان كاتىشدا بەم پارادىمە نوۋىيە وزە
 داھىنەرەكانى خۇى ئاراستەى ئەۋ بابەت و مەسەلانە دەكات كە پىۋىستىن بە
 ھاۋناھەنگى لەگەل پىرنسىپەكاندا بۇ بەدەستەپىنانى ئامانجە خۋازراۋەكان.

پىرنسىپەكانى نەم شىۋازى دەسەلاتبەخشىنە پىرسىپى راست و دروستىن و
 بەسەر ھەمە كەسىك و لە ھەمە ھەلۋىستىكدا جىبەجى دەگىرن. سەبارەت بەۋ
 كەسانەش كە ھىشتا كامل نەبون، پىۋىستە ئارەزوۋە خۋازراۋەكان كەم بن و
 رىنمايەكان زۇربىن. پىۋىستە زۇرتىن سەرچاۋمىيان بۇ دابىن بىكرىن و زياترىش
 لىپىرسىنەۋە بىكەيت و چاۋ بە نەنجامەكاندا بىخىنرىتەۋەۋە زۇرتىش نەنجامە
 ھەنوكەيپەكان بايەخىيان پى بىرىت. بەلام بۇ مەۋفى كامل دەتوانىت نەنجامى
 زەحمەتەر دىارى بىكەيت و رىنمايى كەمترى بەدەپىتى و كەمتر لىپىرسىنەۋە بىكەيت و

بۆمەرى بچوکترو ئاشکراتر بەکاربەنیت. دەسەلاتپێدانی کاریگەر باشترین ناماژمیه بۆ بەرپۆمەردنى چاک و کاریگەر، چونکە مەرجىكى زۆر بنەرەتیه بۆ گەشەکردنى کەسەکەش و دەرگاگەش.

پارادىمى چوارگۆشەى دووهم

کایله سەرەکیهکەى ئەم خۆبەرپۆمەردن و خەلك بەرپۆمەردنە لە هیج تەکنیکىک و کەرسەو توخمىكى دەرەکیدانیه، بەلکو شتىکە لە ناخدايه، لە پارادىمى چوارگۆشەى دووهمدا، ئەو پارادىمەى کە پێت دەلێت کام مەسەلەیه گرنگە و کامەیان پەلەیه.

لە پاشکۆى ئەم کتێبهدا مەشقیکم داناوه بە ناویشانى "رۆژىكى نوسینگەکەت بۆ چوارگۆشەى دووهم تەرخان بکە"

راھێنانەگە یارمەتیت دەدات لە شوێنى کارەگەتەوه ببینیت کە چۆن ئەم پارادىمە هیژى ئەوهى تێدايه کاریگەریهکانت زیاد بکات.

کارکردنت لەسەر برەودان بەم پارادىمەى چوارگۆشەى دووهم توانای رێکخستنى حەفتەکانى ژيانى و ئەنجامدانى نەرکەگانت زیاد دەکات کە جەخت بکەیتە سەر مەسەلە ھەرە گرنگ و ھەرە قوڵەگانت و ئەوه بکەیت کە دەپلێیت. واتە لێ دێت نەزەر پەشت بە هیج کەس و هیج شتىكى دیکە نابەستیت بۆ بەرپۆمەردنى ژيانى بە چالاکی.

مايهى سەرئەنجامى کە بزانییت ھەر حەوت خووەکە لە چوارگۆشەى دووهمدا دەبینیت. مەژۆ ھەلسوگەوت لە مەسەلە گرنگە جەسپاوەکاندا دەکات، کە ئەگەر بە شیوەیهكى دەورى جێبەجێ بکەین دەبنە ھۆکارى گۆڕانى ئەزىنى گەورە لە ژيانماندا.

خشته ی هفتانه		هفته له	یه کشه مه	دووشه مه
<p>پنځه وولس لایه نل کسه که</p>				
<p>هارسرا دایک و پاوک</p>				
<p>بهرنومبری نوی ی بهرهمینان</p>			۸ کانی تایهت ۱	۸
				۹
				۱۰
				۱۱
<p>بهرنومبری لیکوالینهوه</p>				
<p>بهرنومبری خوړمه نل</p>				
<p>بهرنومبری کارگنډی</p>				
<p>سیرکزی لهنجرومن کارگنډی کومپانیای کواستلوه</p>				
<p>مشاره که تیژیکه روه</p> <p>جسته یی _____</p> <p>هنری _____</p> <p>رذهی _____</p> <p>کومه وایمی / سوزداری _____</p>				
			نیواره	نیواره

سن شه‌مه	چار شه‌مه	پنج شه‌مه	جومه	شه‌مه
۸	۸	۸	۸	۸
۹	۹	۹	۹	۹
۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱
۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲
۱	۱	۱	۱	۱
۲	۲	۲	۲	۲
۳	۳	۳	۳	۳
۴	۴	۴	۴	۴
۵	۵	۵	۵	۵
۶	۶	۶	۶	۶
۷	۷	۷	۷	۷
۸	۸	۸	۸	۸
نیواره	نیواره	نیواره	نیواره	نیواره

چەند پېشنیاریك بۇ جیبە جیگردن

۱. چالاکییه کی ناو چوارگۆشه ی دووهم دیاری بکه که دمزانیته له ژياندا پشت گویت خستوو. چالاکییه کی وا که نه گهر به باشی جیبه جی بکریته کاریگه ریه کی هستیپکراوی ده بیتی له سهر ژیانته چ له پرووی پشه بیه وه، چ له پرووی که سیتی بیه وه. لای خۆت تۆماری بکه و پابه ندی جیبه جیگردنی بیه.
۲. خانه گانی به پۆوه بردنی کات وینه بکیشو وه وڵبدیه بیخه ملنیت له ههر خانه په کدا سهدی چەندی گاته گانت به سهر دهبه یته.
- نهمه بۇ ماوه ی سی رۆژ و ههر رۆژی چاره که سه عاتیك دیاری بکه نینجا بزانه خه ملاندنه گهت چەند ورده. ئایا خۆت له و ماوانه رازیت؟ بپووسته چی بگۆریت؟
۳. لیستیك ناماده بکه به و نه رگانه ی که ده توانیت رووبه رووی خه لکی دیکه یان بکه یته وه. ناوی نه و که سانه ش دیاری بکه که ده توانیت ده سه لاتیان بده یتی و مه شقیان پی بکه یته، ههر یه که له بواریکی دیاریکراودا. نه و شتانه دیاری بکه که بپووست پی یانه بۇ دستکردن به پرۆسه ی ده سه لاتیپدان و راهینانه که.
۴. سیستمیک دابنی بۇ ههفته ی داهاتوت، رۆل و نامانجه گانت له و ههفته یه دا چین بیاننوسه. نینجا نامانجه گان بکه به پلانیکی دیاریکراوی کار. له کوتای ههفته که دا پلانه گهت هه لپسه نگینه بزانه چەند سه رکه وتو بووه له وه ی به هاگان و نامانجه گانت بکاته رپرۆی ژيانی رۆژانه ت و بزانه تا چەند توانیویتی خۆراگری و یه کپارچه ییت بپارێزیت.
۵. خۆت پابه ندی نه وه بکه ده ست بکه یته به دانانی سیستمیک ههفته انه بۇ خۆت. کاتیکی ریکخراو دیاری بکه بۇ ده ستپیک نه و به رنامه یه.
۶. یان که ره سه که ی نیستات بکه به که ره سه ی نه وه ی چواره م یان نه و که ره سه یه دابین بکه
۷. راهینانه که ی "رۆژنکی نویسنکه ته رخاان بکه بۇ چوارگۆشه ی دووهم" جیبه جی بکه بۇ نه وه ی قولتر له پارادیمی راهینانی دووهم تی بکه یته.

به شش سانی به م
سهرکه و تنی به کۆمه ل

پارادىمەكانى يەكتر تەواوكردن

نە ھىچ ھاۋرپىيەك بەيىن متمانە دروست دەپىت و نە ھىچ متمانە يەكش بەيىن
دەستپاگى

- سامۇئىل جۇنسن

پېش ئەۋەى بچىنە بوۋارى سەرگەۋتنى بەگۈمەلەۋە پېۋىستە ئەۋ راستىيەمان
بىرنەچىت كە ھاۋكارىكردى راستەقىنە و يەكتر تەواوكردى كاريگەر لەگەل
خەلگىدا بەيىن سەربەخۇي راستەقىنە نايەتەدى. سەرگەۋتنى كەسىتى (تايىمەت)
لەپېش سەرگەۋتنى كۆمەلەۋە. جەبر ھەمىشە پېش داتاشىن دېت.

مرۇف ئەگەر ئاور لەدواۋە بداتەۋە و سەرنج لە رېگەكە بدات بۇ ئەۋەى بزانىت
لەكۈنۋە دەستى پىكردوۋە و ئىستا لە كۆيدايە و مەبەستىتى بگاتە گۈي، بە وردى
بۇي روون دەپىتەۋە كە ئەگەر ئەم رېگەيەى نەگرتايەتە بەر ھەرگىز نەيدەتۋانى
بگاتە ئەم شوپنەى ئىستاي. ئامانجەكە ھەر ئەم رېگەيەى ھەيە. رېگەيەكى دىكەو
قەدبرى نىيە و ھىچ ئامرازىكىش نىيە يارمەتت بدات باز بەسەر رېگاگەدا بدەيت.
سەرنج لە دەۋرۋەرەكەت بدە دەپىنىت پېرە لە برىن و شكاۋىيەكانى پەيۋەندى
خراپى ئەۋ كەسانەى كە وىستۋانە بە بازىك بگەنە پەيۋەندى كاريگەر بى ئەۋەى
گەپشەنە قۇناغى پېگەپشتن و بى ئەۋەى خاۋەنى ئەۋ كەسايەتتە بەھىزە بن كە
بۇ پاراستنى پەيۋەندىيە كاريگەرەكە پېۋىستە، چونكە بەدەستەينانى ئەۋ ئامانج و
مەبەستە كاريكى ئاسان نىيە. پېۋىستە رېگەكە بگرتە بەر. مرۇف ئەگەر لەگەل
خودى خۇيدا سەرگەۋتو نەبىت و باجى ئەۋ سەرگەۋتنەى نەدابىت ناتۋانىت لەگەل
خەلگىدا سەرگەۋتو بىت.

چەند سالىك لەمەۋبەر رۇزىكىان كە لە كەنارى وىلايەتى (ئۇرېگۇن) لە خولىكى
زانستىدا موحازمەم دەۋتەۋە. كابرايەك ھەستايە سەربى و وتى: "ستيفن، ئەگەر
راستت دەۋىت من ھىچ چىزىك لەم جۇرە خولانە نابىنم". قسەكەى ئەۋ سەرنجى
راكىشام. كابرا بەردەۋام بو وتى: "تەماشاي ئەم خەلگە بگە .. تەماشاي ئەم كەنارى

دەريايە بىكە .. ئەم ھەمو شتانە روودەمدەن بەلام مەن ناچارم دابنىشم و بە نىگەرانييەو چاۋەرئى پەرسىيەر و لىكۆلينيەوگەنى ژنەكەم بەم كە ئەمشەو بە تەلەفۇن ئاراستەميان دەكات

"مەن ھەمو چارنىك كە لەسەفەر دەيم، ئەو بە پەرسىيەر دامدەگريئەو .. نانى بەميانيت لەكوئ خوارد؟ كيت لەگەل بو؟ بەميانيەكەي چويتە كۆبونەوگەو؟ كەي نانى نيومەرۇت خوارد؟ لەكاتى نانخواردندا چيت كرد؟ پاش نيومەرۇكەي خەرىكى چى بويت؟ ئىۋارە چۆنت رابوارد؟ كيت لەگەل بو؟ باسى چيتان كرد؟

"ئەو لەراستيدا دەپەوئەت بزانيت كيم لەگەلدا بوو تاكو پەرسىيەر لى بىكات بزانيت راستى لەگەل دەكەم. بەراستى ئەم رەفتارى ئەو زۆر وەرسم دەكات و چيژ لە ھىچ شتىكى ژيان نابىنم"

پاشان ماۋمەك پىكەو قەسمان كرد، نىنجا بە شەرمىكەو وتى: "ژنەكەم چاك دەزانيئەت پەرسىيەر چى بىكات .. يەكەمجار ئەوم لە خولىكى وەك ئەم خولى ئىستادا ناسى .. ئەوگاتە مەن ژنىكى دىكەم ھەبو"

نەختىك بىرم لە قەكەي كەردەو و پىم وت: "تۆ لەوچۆرە كەسانەي كە دەميانەوئەت ھەمو شتىك بە خىرايى چاك بىكەنەو .." تەماشايەكى كەردم و پەرسى: "مەبەستت چىيە؟"

وتەم: مەبەستم ئەومەيە ھەزدەكەيت ئىسپانەيەك بگريئ بەدەستەو و سەرى ژنەكەت ھەلەدەيتەو و بەوچۆرى كە خۆت دەتەوئەت واپەرەگەنى سەرلەنوئە بىستەيتەو. وانىيە؟

ھاۋارى كرد، بە دۇنيايەو ھەزدەكەم بگۆرپەت، چۈنكە بۆي نىيە شەو و رۇژ لىكۆلينيەو لەگەلدا بىكات.

پىم وت: "برادەرى نازىز، تۆ بەم شىۋمە ناتوانيئەت كىشەكان لەگەل ژنەكەتدا چارەسەربىكەيت."

نېمە لەم قەيەدا مەبەستمان گۆرپەنى پارادىمە، گۆرپەنىكى گەورە و گەۋھەرى .. مەۋە دەتوانيئەت بە لىزانين و تەكنىكى تاپەتتى خۆي ھەلسوكەوتە كۆمەلەيتىيەكان و لى بىكات نەرم و لاستىكى بن، بەلام دوور نىيە لەھەمان كاتدا كارنىك بىكات كە بناغە گەنگەگەنى رەۋشەرزى و جوامىرى بىروخىن. دەرەخت ئەگەر رەگى نەبەت

بەرنادات. ئەمە پرىنسىپى رىزبەندى و بەدوای يەكترىدا ھاتنە. سەرکەوتنى تايبەت ھەمىشە دەكەوتتە پېش سەرکەوتنى بەگۆمەل. كۆنترۆل كەردنى خۇد بناغەي ھەمو پەيوەندىيە باشەكانە لەگەل خەلكىدا.

ھەندىك دەللىن، مەوۇ پېش ئەوۋى كەسەي دىكەي خۇش بویت پېويستە خۇي خۇش بویت. مەن پېم وایە ئەم قەسەيە راستەو نازايەتییەكى زۇرىشى تىدايە، بەلام تۆنەگەر بە چاكى خۇدى خۇت نەناسى و كۆنترۆل نەكەيت، زەحمەتە بە شىوۋەيەكى راست و دروست خۇت خۇش بویت. بەلكو خۇشويستنىكى روکەشى كاتى دەبىت.

سەرچاۋەي ھەمو رىزلەخۇگرتنىكى راست و راستگۇ ئەوۋەيە دەستت بەسەر خۇدى خۇتدا بىروات و بتوانىت بەراستى پىبەستىت. ئەمەش كەوۋى خۇۋەكانى (۱) و (۲) و (۳) يە. پىشت بەخۇبەستەن زامنى دەستكەوت و سەرکەوتنىكى مەزنە. تەنیا ئەو كەسانەش دەتوانن پىشت بە يەكترى بىبەستەن كە تواناى پىشت بەخۇبەستەنیا ھەيە. ئەگەر ئىمە خاۋەنى ورو نىيازىكى راستەقىنە نەبىن بۇ پىشتەخۇبەستەن، ئەوا ھەمو ھەۋلىك بۇ پىشخستنى پەيوەندىيە مەۋىيەكان دەبىتە كەرتىكى گەمزانە. دەشەت لەو مەسەلەيەدا جۇرە سەرکەوتنىك بەدەست بېيىن بەمەرجىك بارودۇخەكە ئاسان و گونجاو بىت، بەلام كە بارودۇخەكە تىك دەجىت دەبىنن بناغەيەكى ھىندە پتەومان نىيە بتوانن ھاۋناھەنگى شتەكان بپارىزىن.

دىارە گەرنگەرتىن مەرجى ھەمو پەيوەندىيەك ئەوۋەنىيە چى دەللىن و چى دەكەين، بەلكو ئەوۋە گەنگە كە ناخە راستەقىنەكەمان چىيە. ئەگەر كەردار و گەتارمان ھەلقولەۋى شىۋازى پەيوەندىيە مەۋفایەتىيە روکەشىيەكان بىن (خەسلەتە رەۋىشتىيە بابەتەكان) نەك ھەلقولەۋى ناخى راستەقىنەي خۇمان (خەسلەتە رەۋىشتىيە ئايدىيەيەكان) ئەوا بەرامبەرەكەمان يەكسەر ھەست بە دوۋروۋىمان دەكات. بەمەش نىتر تواناى دامەزەندى بناغەيەكى كەرىگەرمان نابىت بۇ ھاۋكەرىكەن لەگەل خەلكىدا و ناتوانن وابكەين ئەو پەيوەندىيە ھاۋكەرىيە بۇي.

ئەو شىۋازو شارەزايانەي كە گۇرەنى راستەقىنە لە كەرتىكە مەۋفایەتییەكاندا دروستى دەكەن ئەوانەن كە بە ئاساپى و سەۋىشتى لە كەسايەتییە سەربەخۇكانەۋە ھەلدەۋلىن. لەبەرئەۋە شىۋىنى دەستپىكەردنى ھەر پەيوەندىيەك بىرتىيە لە ناخى خۇمان، لە بازەنى كەرىگەرئىيمان و لە دەۋرو تەئىرمان و لە كەسايەتییە.

سەربەخۇيى بىرىتىيە لە تۈنلۈك كۆنۈرۈلگۈچى خولقاندنى دەستپىشخەرى و جەختكردنە سەر پىرنسىپە راست و درۈستەكان و گوپرايەلىكردنى پىرنسىپەكان و رىزبەندىكردنى مەسلە گىرنگەكانى ژيان و ئەنجامدانىيان بەوپەرى دەستپاكىيەو. لەبەرئەو مەوۇ ئەگەر بەراستى سەربەخۇيىت دەتوانىت ھاۋكارىي خەلكى بىكات و يەكتىريان لەگەلدا تەۋاۋ بىكات لەپىناۋى دامەزراندنى پەيوەندى خولقىنەر و بەسۈد و ھەمىشەپىدا.

ئىمە كە تەماشاي بەردەمى خۇمان دەكەين دەبىنىن چۈينەتە رەھەندىكى تەۋاۋ نوپۇە كە دىناي چەندىن ئەگەرى بەرۈوداكرادەتەو، ئەگەرى ھەبۈنى پەيوەندىگەلى قول و واتادارو بەربلاۋ، ئەگەرى بەرھەمى روو لەھەلگشان و ئەگەرى بەشدارىكردن و خزمەتگوزارىي، ئەگەرى فېربون و گەشەكردن. بەلام لەھەمان كاتىشدا بەردەمەكەمان ئەو جىگەپەشە كە تىيادا ھەست بەوپەرى نازارو تىكشان دەكەين، ھەست بە كۆسپە ھەرە گەورەكانى رىگەي سەرگەوتن و بەختەوۋەرى دەكەين. "دىارە بەوپەرى ھۆشيارىيەو ھاگادارى نازارەكەين، چۈنكە نازارىكى گورچىكەر.

مەوۇ زۇرجار دەتوانىت چەندىن سال بژى لەگەل نازارە درىژخايەنەكانى كورتبىنى و نەزانى لە رابەرايەتىكردن ياخود بەرپۇەبىردنى ژيانى تايبەتى خۇيدا. ئەم نازارە درىژخايەنە رەنگە تەنبا وامان لى بىكات ھەست بە نىگەرانىيەكى تەمومزاۋى بىكەين و ھەندىك جارىش ھەول دەدەين نازارەكە بەشىۋەيەكى كاتى كەم بىكەينەو و لەبەرئەوۋى نازارەكە درىژخايەنە لەسەرى رادىيىن و دەتوانىن لەگەلدا ھەل بىكەين.

بەلام ھەركاتىك پەيوەندىيەكەمان لەگەل خەلكىدا كىشەي ھاتەرىي يەكسەر ھەست بە نازارىكى بەھىز دەكەين - كە زۇرجار نازارىكى كىتوپەر - و خەزدەكەين دەستبەجى نەنىت.

لەبەر ئەوۋە ئىمە كاتىك ھەولى چارەسەرگەندى نەخۇشپىيەكان دەدەين بە چارەسەرى خىرا "ۋەك ئەسپىرىن و لەفاف بۇ خەسلەتە رەۋشتىيە خۇدىپەكان، نازانىن ئەو نازارە تىزە ئەنجام و بەرھەمى كىشەيەكى كۆنۈرۈ قولتەر. جا ئەگەر ھەر بەردەوام بىن لە چارەسەرى نىشانەكان و دەست نەكەين بە چارەسەرى كىشەكە، ئەوا ھەمو ھەول و تەقەلايەكەمان بەفېرۇ دەروات و لەوانەيە ئەنجامى پىچەوانەشى

نې بکه وپته وهو ناقه دهستکه ویت که بتوانین به دهستی بهینین ته نیا شاردنه وهی نازاره دریځایه نه که ده بیت.

ئىستاش بېش ئەۋەى بىر لە پەيۋەندى كاريگەر بىكەيتەۋە لەگەل خەلگىدا، ۋەرە
پىكەۋە بىچىنەۋە بۆلەى بىناسەكەى كاريگەرىى. ۋتمان كاريگەرىى بىرىتىيە لە
ھاۋسەنگى نىۋان بەرھەم ۋ توانەى بەرھەمەيناندا. ھەرۋەھا ۋتمان چەمكىكى
بىنەرەتىشە لە جىرۋكى قازەكە ۋ ھىلكە ئالتونىيەكەدا.

له بواری هاوکاریکردنی خوځښته را -یه کتر ته واوکردن- هیلکه نالتونیه که، بریتیه له کاریگری و کارتی کردن و یه کتر ته واوکردنه سهرنجراکیش که .. دمرنجامه کهش زاده ی په یوهندی کراوه و کارلیکی نه رننیه له گهڼ خه لکیدا. نیمه نه گهر بمانه ویت هه میسه و به شیوه یه کی ریک و پیک نه م هیلکه نالتونیه مان دهست بکه ویت، پښو یسته بایه خ بدهین به مریشکه که. پښو یستان به وهیه نه و په یوهندیانه دروست بکه یین و بیانبار یزین که نه و نه نجامانه مسوگر ده کهن.

جا پيش نهوهی لهم خالی روانگه يه وه دابه زينه خورای و بچينه لای خووه کان،
له وه وه حه زده که م باب به تیکتان پی بناسينم که به بر وای من کو دیکي به هيزه بو
باسکردنی په يوه ندييه کان و پيناسه کردنی هاوسهنگی نيوان به ره هم و توانای
به ره مهينان لهم واقيعه ی ژياندا که واقعيکه مروفه کان و په يوه ندييه کان تيايدا
به کتر ته و او دمکه ن.

پاشەكەوتى بانقى سۆزدارى

هه مومان دهمانين ژماره ي حسابي بانقي دارايي چي. پاره ي تيا داده نيين و پاشه که وتيک دروست ده که ين که له کاتي پيوستدا ده توانين لکي رابکيشين. ژماره حسابي بانقي سوزدارييش خوازاو نيکي مه جازييه بو گوزارستکردن له پري نه و متمانهي که له په پوهنپيه کدا پاشه که وت ده کړيت. هه سترکړنه به سه لامه تي له که ل که ستي دي که دا.

من نه‌گەر له په‌یومندییم له‌گه‌ڵ تۆدا راست‌گۆیی و ده‌ستپاکیی و میهره‌بانی و جوامیری بنوینم و به‌ئینه‌کانم ببه‌مه‌سه‌ر، مانای وایه پاشه‌که‌وتییکی چاکم له بانقی سۆزداریدا لای تۆ هه‌یه. متمان‌ه‌ی زۆرم بێ‌ده‌که‌یت و ده‌توانم له‌کاتی پێویستدا سود له‌و متمان‌ه‌یه‌ وهر بگرم. ته‌نانه‌ت ده‌توانم هه‌له‌ش بکه‌م و ئاستی به‌رزی متمان‌ه‌که‌

قەرەبوى ھەلەكە بىكات. رەنگە شىۋازى بىرورا گۆرپنەۋەكە لەگەل تۇدا زۇر رون نەبىت بەلام تۇ لە واتا گىشتىيەكە تىدەگەيت و تەنانەت بە وشەيەكىش ھەستەم بىرىندار ناكەيت و كاتىك كە لە پاشەكەوتى متمانە پاشەكەوتىكى زۇر ھەبىت، ئەۋا پەيۋەندى و لىكتىگەيشتەن دەبنە كارىكى ئاسان و كارىگەر و راستەخۇ.

بەلام ئەگەر رەۋىشت بەرزىت لەگەلدا نەنۋىنەم و رىزىت نەگرم و كە قسەت كىرد قسەكەت پى بېرم و قەرەمۇشت بىكەم و كاردانەۋەي توندت بەرامبەر بنۋىنەم و سەركۈتكەرەنە رەفتار بىكەم و ناپاكىت لەگەلدا بىكەم و بۇت بىمە مايەي ھەرەشە و درۇت لەگەلدا بىكەم، ئەۋا دۈجار پاشەكەوتى ژمارە حسابى بانقى سۆزدارىيەكە تەۋاۋ دەبىت و ھىچ متمانەيەك نامىنىت. لەكاتى وادا من دەتۈنەم چى بىكەم؟ ھىچ .. وام لى دىت ۋەكو بەناۋ كىلگەي مىندا بېرۇم وايە. پىۋىستە بەۋپەرى و رىايىيەۋە قسە بىكەم و باش باش بزانەم چى دەلىم. پاشەكەوتى بانقى سۆزدارىيە قەلەيەكە مەۋۇ لە ھەمو كارو چالاكىيەكدا پالى پىۋە دەدات و زوربەي خىزان و ھاۋسەرەكان ئەم ژمارە حسابەيان ھەيە.

پىۋىستە پاشەكەۋتەكە بە گەۋرەيى بەيلىرىتەۋە بەۋەي كە بەردەۋام بىخەيتە سەرى ئەگىنا ھاۋسەرگىريەكە گەندەل دەبىت و تىك دەچىت. لەبرى لىكتىگەيشتەن و پەيۋەندى گەرم و خۇرسىك، مالىكە دەبىتە مۇتىل و ھەردولا ھەۋل دەدەن سەربەخۇب و جۇرىك لە رىز و لىبوردەيى و قىۋلكرىد لەخۇ بگىرىت، ياخۇد رەنگە پەيۋەندىيەكە زىاتر تىك بچىت و بىتتە جۇرىك لە دۈژمنايەتى و كاردانەۋەۋە ۋەرگىرتى ھەنۋىستى بەرگىركارى (شەركىردن ياخۇد ھەلاتن) كە ئەمەش شەپە قسەۋ شاتەشات و زۈبىرون و قسە لەگەل يەكدا نەكردن و كىرۋزانەۋەي لى دەكەۋىتەۋەۋە رەنگە دۈجار بىتتە ھۇي سەرھەلدانى جەنگىكى سارد لە مالىكەدا، ئەۋ مالىە كە رەنگە لەزىر گۈشارە كۆمەلەيەتپەكان و لەبەر خاترى مالىەكان و پەيۋەندىيەكانى ھاۋسەرگىرىدا بىمىنىتەۋە ياخۇد رەنگە كىشەكە بچىتە دادگا و ماۋەيەكى زۇر دىزىزە بىكىشىت و ژن و مىردەكە بىنە تەحاتەحاي خەلەكە.

ئەم ژمارە حسابەي بانقى سۆزدارى زادەي پەيۋەندىيە گەرم و قىۋل و ئومىدبەخشەكانى نىۋان دۈۋكەسە. روناكىيە رىنمايىكەرەكەي ھاۋسەنگى نىۋان بەرھەم و تۈنەي بەرھەم لىرەدايە، لەم ژمارە حسابەدايە و مەۋۇ بەدەست

خۇيەتى چۇن رەفتار دەكات. دەتوانىت رېنمايەكە فەرامۇش بىكات و دەشتوانىت بىكاتە چاوساغى خۇي.

بەيۈەندىيە گرنگ و سەقامىگرەكانى وەكو ھاوسەرگىرى پېۋىستىيان بەۋەيە بەردەوام پاشەكەوتى باشيان بىخەيتە سەر. ديارە لەگەل ھاتنە پېشەۋەي بارودۇخى تازەۋ لەگەل دەرگەۋتنى ھىۋاۋ داخۋازى نويدا پاشەكەۋتە كۆنەكان وردە دەپۈگىنەۋە. بۇ نمونە تۇ ئەگەر كىتۈپ چاۋت كەۋت بە ھاۋرېيەكى كۆنى سەردەمى خويندىن كە سالانىكى دوۋرودرىژە نەتېبىنىۋە. دەتوانىت بىناسىتەۋە چۈنكە پاشەكەۋتى كۆن ھەن كە ھىشتا ماۋن. بەلام مەسەلەكە لەگەل ئەۋ كەسانەدا جىاۋازە كە بەردەوام ھەئسوكەۋت ھەيە لەگەلئاندا. لەگەل ئەمانەدا پېۋىستت بە سەرمایەگوزارىكىردنى نەگۈر و بەردەوام ھەيە.

زۇر لەۋكەسانە، بەتايبەت لەگەل ھەرزەكارەكانى مالىۋەدا، ھەئسوكەۋتى رۇژانەت لەگەلئاندا ياخود تواناي تېگەشتىننن لىت ۋا دەكەن بەردەوام لە پاشەكەۋتەكە رابكىشريت.

گرىمان تۇ كورپكى ھەرزەكارت ھەيە و ھەمىشە گىتوگۇكەت لەگەلئاندا بەم شىۋەيە: "زۋورەكەت پاك بىكەرەۋە، قۇپچەي كراسەكەت دابخە، رادىۋكە كزىكە، بچۇ سەرت بتاشە، زىلەكە فرى بدە." ديارە پاش ماۋەيەك راكىشانەكە دەگاتە ئاستىك كە لە ھەمو پاشەكەۋتەكان زياتر دەبىت. ئىستا ۋاى دابىنى ئەم كورەت سەرقالى بىرگىرنەۋەيە لە مەسەلەيەك كە بىرپاردان لىكى كارىكى گەۋرە دەكاتە سەر ھەمو ژيانى، بەلام ئاستى مەمانەكەي نىۋانتان لەۋپەرى نزمىدايە و كەنالىەكانى بەيۈەندىش داخراۋن. لەبەرئەۋە گۈي لە ئامۇزگارپىەكانت ناگرىت. خۇ رەنگە تۇ بايى ئەۋە ھىكەت و زانىيارىت ھەبىت بتوانىت يارمەتى بدەيت بەلام لەبەرئەۋەي پاشەكەۋتى ژمارە حسابەكەت سۈرە، ھىچت پى ناكرى و ئەۋ بىرپارىكى خراب لە مەسەلەكە دەدات كە ئاكامىكى خراب و درىژخايەنى دەبىت. كەۋاتە بەيۈەندىكىردن لەبارەي ئەم مەسەلانەۋە پېۋىستى بەۋەيە ژمارە حسابەكەت پاشەكەۋتىكى باشى نىدا بىت. تەگبىر چىيە؟

دەست بىكە بە دانانى پاشەكەۋت لە بەيۈەندىيەكەدا. لەكاتى گونجاۋدا چاكەيەكى سادەي لەگەلدا بىكە. بۇ نمونە گۇفارىكى بۇ بەيۈەنرەۋە كە خۇي ھەزى لىكى بىت.

ياخود ئەگەر بېيىت سەرقالى شتىكە ئامادەي خۇتى بۇ دەرېرە كە يارمەتى
 بدمەت، ياخود پېكەۋە بچن بۇ شوپىنىك، گەرانىك. بەلام لە ھەموان گىرنگىر ئەۋمىيە
 كە تەنيا ھەر گۆيى ئى بگىرىت. بى ئەۋەي ھوكم بدەي بەسەرىدا، ياخود ئامۇزگارى
 بگەيت، ياخود ئەزمونى رابردوى خۇتى بۇ بخوئىتەۋە. تەنيا ھەر گۆيى ئى بگىرو
 ھەول بدە تى بگەيت. ۋاى ئى بگە ھەست بگات كە تۇ بايەخى پى دەمەيت و ۋەكو
 مرقۇئىك قىولتە.

زۇر رى ئى دەجىت ئەۋ لەسەرماتا ۋەلامدانەۋەي نەبىت، ياخود تەنانەت
 بگەۋىتە گومانەۋە و لە دلى خۇيدا بلىت "ئاخۇ بەم رەفتارە مەبەستى چى بىت؟
 نەمەيان چ بەزمىكە؟". بەلام بەردەۋامبون لە پاشەكەۋتەردى راستگۆي بى فېل و
 فەرەجدا، وردە وردە پاشەكەۋتەكەت بەرزەكەۋەۋە لەنەنجامدا پىرۋسەي راكىشانى
 زۇر لە ژمارە حسابەكە كەم دەمىتەۋە.

بىرت نەجىت چاكسازى خىرا تراۋىلكەيە. دامەزراندىن و چاككردى
 پەيۋەندىيەكان كاتى دەۋىت. لەبەر ئەۋە ئەگەر مرقۇئىكى پشودرىز نەبىت بەرامبەر
 ۋەلامدانەۋەي ئاشكراى رەفتارە خراپەكانى بەرامبەرت، رەنگە ۋات ئى بىت بىرپكى
 زەبەلاح لە پاشەكەۋتەكەت رابكىشىت (رەفتارىكى زۇر توندو خراپى لەگەلدا بگەيت)
 و ھەرچىيەكت كىرەبو تىكى بدمىتەۋە.

(پاش ئەۋ ھەمو رەنج و قوربانىيەي كە بۇمان دايت، چۇن ئاۋامان دەرھەق
 دەمەيت؛ ئىمە دەمانەۋىت خزمەتت بگەين كەچى تۇ ئاۋا چاكەمان دەمىتەۋە؟ ..)
 ددان بەخۇداگرتن لە ھەلۋىستى ۋادا كارىكى ئاسان نىيە. بەلام مەسەلەكە تەنيا
 پىۋىستى بەۋمىيە بتوانىت دەستپىشخەرى بىۋىنىت و فۇكەس بىخەيتە سەربازنەي
 كارىگەرىتپىيەكەي خۇت و رى بە گەشەكردى شتەكان بدمىت.

بەلام بزانە چارەسەرى خىرا شتىكە مەھال. دروستكردن و چاككردى
 پەيۋەندىيەكان سەرمایەگوزارىيەكى درىزخايەنە

شەش پاشەكەۋتى مەزن

رىگەم بدە شەش پاشەكەۋتى مەزن پېشنيار بگەم كە دەتۋانن پاشەكەۋتى بانقى

سۆزدارى زىادىكەن

تێگەشتن لە کەسە کە

رەنگە پەمکێک لە پاشەمکەوتە هەمە گەرنەکان بڕیتی بێت لەوێ بەراستی هەوڵ
بەت لە کەسە کە بەرامبەرت تێگەشت. ئەمە کلیلی هەموو پاشەکەوتەکانی
دیکە. تۆ نەگەر لە کەسە کە بەرامبەرت تێنەگەشت، نازانیت ئەو کام شتە
بەلاوە گەرنە و پاشەمکەوتە. بۆ نمونە رەنگە تۆ گەڕان و سەفەر و خواردنیکی
تایبەت بەلاوە گەرنە بێت و حسابی پاشەکەوتی بۆ بکەیت، بەلام مەرج نییە
منیش هەمان تێگەشتنم لەو شتانە هەبێت و بە پاشەکەوتیان دابنیم بۆسەر بانق
پەروەندەبەکانمان، بەلکو بە پێچەوانەو رەنگە حەزم لێیان نەبێت و بە راکێشانی
حساب بکەم نەک بە پاشەکەوتکردن چونکە پێویستم پێیان نییە و لەگەڵ
بەرزەوێندەییە قوڵەکانی ناخدا ناگونجێن.

پەیمانی ژبانی کەسێک، بەلای کەسێکی دیکەو هەر تەنیا وردەکارییە. لەبەرئەو
نەگەر دەتوانیت پاشەکەوت بکەیت پێویستە ئەو بەلای کەسە کەو گەرنە، تۆش
بە گەرنە بزانیت. هێندە گەرنە کەسە کە داخوای و ئارەزووەکانش پێ گەرنە
بن. تۆ رەنگە سەرقالی مەسەلەیهکی زۆر گەرنە بیت کە منالە شەش سائەت
نیشەت پێ دەبڕیت بۆ مەسەلەیهک کە بەلای تۆو بێبایەخە؛ بەلام لای ئەو
ئەو پەری بایەخی هەیە. شۆفەرکردنی خووی ژمارە (۲) بوارت دەدات خۆت کەسە کە
بناسیت و بایەخە کەشی تێگەشت، خووی ژمارە (۳)یش بوارت بۆ دەرەخسێنیت
پلانەکان بەخەیتە خەمەت ئەو ریزبەندییە مەوقایەتییهو. تۆ نەگەر نرخ بۆ قسەو
ئارەزووەکانی کەسە کە بەمبەرت دابنیت دەیسەلێنیت کە تۆی گەشتیوت، ئەمەش
بە پاشەکەوتیکی مەزن حساب دەکەیت.

هاوڕێیەکم هەمە کۆرەمەکی زۆر خولای پاری بەیسبۆڵە، بەلام هاوڕێیەکم هەرگیز
بایەخی بەم پارییە نەداوە. کەچی جارێکیان لە رۆژیکی هاویندا کۆرەمەکی برد
بۆسەری پارییەکی بەیسبۆڵ. گەشتە کە هەم پارییەکی زۆری تێچو، هەم کاتیکی
زۆری برد، بەلام بوو ئەزموونی پێکەووە گێدانیکی بەهیزی پەروەندەبەکان.
کۆرەمەکی لە باوکی پرسی: تۆ ئەوێندە خەزات لە بەیسبۆڵە. هاوڕێیەکم وەلامی داوەو،
نەخێر، بەلام کۆرەمەم هێندە خوش دەوێت.

هاوڕێیەکی دیکەم هەمە مامۆستای زانکۆیە .. ئەم هاوڕێیەم پەروەندەبەکی زۆر

خراپى ھەبو لەگەل كۆرەكەيدا. ئەم كاپرايە ھەمو ژيانى خۇي تەرخان كوردبو بۇ كارەكەي. ھەستىشى دەكرد كۆرەكەي لە جياتى ئەوئى خەرىكى كارى ھزرى بېت، ھەمىشە خەرىكى كارى جەستەپىيە. باوكەكە ئەمەي پىناخۇش بو .. دەپوت ژيانى خۇي خەسار دەكات. لەبەرئەو ھەمىشە ناكۆكىيان ھەبو. زۇرجار، لە ساتەو ھەختى پەشىمانىدا ھاورپكەم ھەولئى دەدا لە بانقى سۆزدارى كۆرەكەيدا پاشەكەوت بكات بەلام ھەولەكەي شكستى ھىنا. كۆرەكە وا لىك دەدايەو ھە ئەم ھەولانەي باوكى جۆرىكى تازەي رەتكردنەو ھەولئى رازىنەبون و بەراوردكارى و دادگاپىكردنە. پەيوەندىيەكە ھىندەي دىكە خراپ بو، ئەمەش دلئى باوكەكەي زۇر نارەحەت دەكرد.

رۇژىكيان من و ئەو ھاورپىيەم پىكەو ھەگفتوگۇمان لەسەر ئەو پرنسىپە كورد كە دەلئىت: تۆ چەند كەسەكەت لەلا گرنگ بېت ھىندەش بايەخ بەو شتانە دەدەيت كە بەلەيەو ھەگرنگ. ھاورپكەم بەدل ئەم پرنسىپەي ھەرگرت و لەگەل كۆرەكەيدا دەستيان كورد بە پىرۆزەي دروستكردنى ھەسارىك بە دەورى مائەكەياندا. پىرۆزەكە كاتىكى زۆرى خاياند و زۆرىش ماندوى كردن. سالونىوئىك زياتر پىكەو ھەكارىان كورد.

لەپىي ئەم ئەزمونەو مائەكە ئەو قۇناغەي لە ژيانىدا تىپەپراند و ئارەزوويەكى قول و راستەقىنەي تىدا دروست بو كە شارەزايىيە ئەقلىيەكانى برەو پىبدات. بەلام گرنگترىن سود بە پەيوەندىيەكەي نىوانيان گەشىت كە لەجياتى خراپى و نارەحەتتەيەكەي جاران بوو ھەراو ھەز و بەختەو ھەزى، بۇ كۆرەكەش و باوكەكەش.

ئىمە بە شىومەيەكى گشتى لە بىرەو ھەزىيەكانى خۇمانەو تەماشاي جىھان دەكەين و ھەول دەدەين واى لىك بدەينەو كە ئەوئى خۇمان پىمان خۇشە، خەلكەكەش پىيان خۇشە. نامانج و مەبەستەكانمان بەسەر رەفتارى خەلكىدا دەسەپىنن. تەنيا ئەو مەسەلەنەش بە پاشەكەوت حساب دەكەين كە لەگەل پىويستى و ئارەزوو تايبەتەكانى خۇماندا بگونجىن. ئىتر گرنگ نىيە پىويستى و ئارەزوو تايبەتەكانى ئىستانبىن ياخود ھى ئەوسەردەمەي ژيانمان كە بەقەدەر ئىستاي كەسەكە دەبوين. خۇ ئەگەر بەرامبەرەكەمان ئەم ھەولەمان بە پاشەكەوت حساب نەكات و ھەكو ئىمە تەماشاي نەكات ماناي واىە رەنجهكەمان رەت دەكاتەو كە بەو ھەزى نىازپاكىيەو

کيشاومانهو لهئهنجامدا ئيتړ واز دمهينين.

باسايه کی ئالتونی هه یه ده لیت، "نهوه پیشکشی خه لکی بکه که هه زده که یت پیشکشی بکه" واتا رواله تییه که ی قسه که نه مه یه، مروؤ نهو شته ده به خشیت و پیشکشی دمکات که هه زده کات پیشکشی بکریت. هه زت له چی بیت نهوه دمه یت به خه لکی. به لام واتا قول و گه وهه رییه که نه وه یه به قولی له به رامبه ره که تی بگه یت. چون بیت خوشه خه لک تیت بگات پیویسته خویشت ئاوا له خه لکه که بگه یت. که نه مه یت کرد ئیتړ دمه توانیت له روانگی نهو لیکتیگه یشتنه وه هه ئسوکه وت بکه نه له گه ل یه کتریدا. له م بارمه وه باوکیکی سه رکه وتو ئاوا باسی په روه رده ی منال دمکات: هه مویان وکو یه ک په روه رده بکه به وه ی که له گه ل هه رییه که یاندا به شیوازیکی جیاواز رهفتار بکه یت

بایه خدان به مه سه له بچوکه کان

زور گرنگه هه میسه که سیک روخوشی و نه رمونیانی بو به رامبه ره که ی دهر بپیت. بپریزی کردن و گرزی و بیئسوئینواندن چه نده که میس بن، برپکی زور سه رمایه راده کیشن له بانقی په یوه مندییه کاند، چونکه له دنیای په یوه مندییه کاند شته گه وره کان هه مان شته بچکوله کان.

نهو ئیوارمه م چاک له بیره که چه ند سالتیک له مه وه به له گه ل دوان له مناله کاندا بوم. سه یرانیکی ئاسایی بو. که میک یارییان کردو تۆزیک خواردن و میوه و شه ربه ت و نیجا ته ماشای فلیمیتمان کرد.

له ناو مرستی فیلمه که دا، خه و زوری بو (شین) هیئا که نه وکاته ته مه نی چوار سال بو. به لام (ستیفن) ی برای گه وره ی که شه ش سالن بو به بیئدارییه وه مایه وه و پیکه وه ته ماشای فیلمه که مان کرد هه تا ته و او بو. نه و سا به باوه ش (شین) م هه لگرت و برده ناو ئوتومبیله که وه و له دواوه پالم خست. نهو ئیوارمه زور ساردبو، له به رنه وه پالتۆکم له به ری خوم داکه ندو به هیواشی نهوم پی داپوشی که خه وی ئی که وتبو.

که گه یشتینه ماله وه، به خیرایی (شین) م داگرت و خسته ناو جیگا که ی خویه وه و جوان دامپوشی. (ستیفن) یش بیجامه ی له به رکردو ددانه کانی شوری و له نه یشتیه وه هال که وتم بو نه وه ی پیکه وه باسی گه رانه که بکه ین.

- سەيرانەكە چۆن بو ستېفن؟

وئەلامى دامەۋە: خوش بو

- چىزىت ئى بىنى

* بەلى؟

- خوشترىن شت كامەيان بو

* نازانم .. پېم وايە پياۋە ھەزەلىيەكە بو

- راست ئەكەي .. شتى خوشى دەگرد. سىحر و قەلەمبازو ..

ستېفن وئەلامى پېنەبو. ھەستم كرد قسە لەگەل خۇمدا دەكەم. بەلام كە بىدەنگىيەكەي درىژەي كېشا بە تەۋاۋى واقم وپما. چونكە ئەو بەۋە ناسراۋە كە لەۋجۇرە دۇخانەدا ھەزى لە قسەيە. ھەستم كرد كېشەيەك ھەيە چونكە بە درىژايى رېگاگە و ھەتا ئەۋكاتەش ھەر بىدەنگ بو. لەپىر روى كرده دىۋارەكە. سەيرم پىھات كە لىنى وردبومەۋە دەبىنم چاۋى پىرپوۋە لە فرمىسك.

- چىتە ئازىزەكەم؟ چى روىداۋە؟

روى تىكردمەۋە. ھەستم كرد ناپەھەتە لەۋەي چاۋى پىرە لە فرمىسك و لىۋەكانى دەلەرزىن "بابە. ئەگەر منىش سەرمام بوايە، بە پالتۇكەت منىشت دادەپۇشى؟" ئەھا .. لەناۋ ھەمو رووداۋى ئەو ئىۋارە تايبەتەدا كە خۇم و دوو منالە بچكۆلەكەم پىكەۋە بوين تەنيا رەفتارىكى سادە لە دەربىرىنى سۆزو بەزەيى بەرامبەر مناللىكى بچكۆلەي خەۋتو گىرنگىرىن رووداۋە - دەربىرىنى خوشەۋىستى بۇ برا بچكۆلەكەي بە شىۋەيەكى خۇرسك و خىرا.

ئاي كە دەرسىكى بەھىز لەو ئەزمونە تايبەتەۋە فىربوم. ھەتا ئىستاش ھەر شتى لىۋە فىردەبم و ھەرگىز بىرم ناچىتەۋە. مەۋۇ لەناۋەۋە ناسكتر و ھەستىارتەر. نە ئەزمون و نە تەمەن كارىان بەسەر ئەم ھەستەۋە نىيە. تەنانەت ئەۋانەش كە بەروالەت دىلرەق ديارن لە ناخدا ھەستىارو دل ناسكن.

پەيمان بىردنە سەر

پاراستنى گەفت و بەلئىنەكان و جىبەجىكردنىان بە پاشەكەۋتكدردنىكى مەزن حساب دەكرىت لە ژمارە حسابى بانقى سۆزدارىيدا. ديارە پىچەۋانەكەشى راستە و

ئەگەر تۇ بەلئىنىك بە كەسىك بىدەيت و نەبەيتەسەر ئەوا گەورەترىن بىرە سەرمايەت لە ژمارە حسابەكەت راكىشاۋە. كەسەكە ئىتر بىرۋا بە ھىچ بەلئىنىكت ناكات. مەۋۇ بەگشتى ھىواكانىيان لەسەر بەلئىنە تايبەتەكان ھەلدەچىن، بەتايبەت ئەو بەلئىنانەي كە پەۋەستىن بە بۇيۇي ژيانىيان.

من وەكو باوكىك ھەۋلەم داۋە ھەرگىز بەلئىنىك نەدەم كە نەتوانم بىبەمە سەر، ھەرۋەھا ھەۋلەش دەدەم ھەتا دەتوانم دەست بىگرمەۋە لە بەلئىندانى زۇردا و ئەۋەم لەبەرچاۋبەيت كە بارودۇخەكان ھەمىشە چاۋەروانى گۇرپان و ھەلگەرپانەۋمىيان لى دىكرىت، بۇ ئەۋەي لە خۇمەۋە بەلئىن و پەيمان نەدەم.

بەلام ھەندىك چار سەربارى ھەمو وريايىەكەش، بابەت و روداۋى وا دېنە پېشەۋە كە (يان) مەھالە بەلئىنەكە جىبەجى بىكرىت ياخود جىبەجىكرىدەكەي دەبىتە شتىكى زىان بەخش و نىشانەي بى ئەقلىي. لە دۇخى وادا من بەلئىنەكە ھەلدەسەنگىنەم و ئىنجا (يان) ئەۋەتا بەھەر نىرخىك بىت جىبەجى دەكەم، ياخود بە دورودرىزى ھەلۋىستەكە بۇ ئەۋەكەسە رون دەكەمەۋە و داۋى لى دەكەم ئازادەم بىكات لەو بەلئىنە.

رېزگرتى بەلئىنەكان و جىبەجىكرىدەنيان وا دەكات پەردى مەمانە دروست بىت. تۇ ئەگەر پەۋەندەيت لەگەل مەنەكەتدا باش بىت و لىكتىگەيشتىن لەنيۋانتاندا لە ئاستىكى بەرزدا بىت، ئەۋەكاتە ئەگەر ئەو داۋى شتىكى لى كرىت و تۇ بە ئەزمون و بە تەمەنى خۇت تۋانىت ئەو دەرمەنجامە بىبىنىت كە مەنەكەت نايىبىنىت، پىي بلى "رۇلە گىيان ئەگەر وا بىكەيت دۇنيابە ئەنجامەكەي ئاۋا دەبىت". ئەمە باشترىن رەفتارە چونكە مەنەكە بەقسەت دەكات بە مەرجىك تۇ پىشتىر تۋانىبىتتە مەمانەي لەلا دروست بىكەيت و باۋمىرى بە قسەۋ بەلئىنەكانت ھەبىت.

رونكرىدەۋەم لىكەدانەۋەي چاۋەروانىيەكان

بىيەنەرە بەرچاۋى خۇت بزانە چەند زەحمەتتە دېتە رى ئەگەر خۇت و سەرۋەكەت بۇچونى جىاۋازتان ھەبو دەربارەي ئەۋەي كى بۇي ھەبە نەرك و دەسلەتەكانى تۇ دىارى بىكات.

تۇ دەپرسىت، "كەي نەرك و دەسلەتەكانم بۇ رون دەبىتەۋە؟"

سەرۆكەكەت رەنگە ۋەلاۋەت بىداتەۋە بلى؛ "وام دەزانى فۇرمىك دەھىنىت لەۋبارمىۋە ۋە نىشانى دەھىت تا پىكەۋە گفتوگۇ لەسەر بىكەين.

- بەلام ۋابىزانم ئەۋە ئىشى تۆپە ئەرك ۋە دەسلەتەكانم دىارى بىكەيت

* نەخىر بە ھىچ جۇرىك ئىشى مىن نىيە؛ بىرت نايەت پەكەمجار چىم پى

ۋىتەت؟ ۋەم شەكە بەدەست خۆتە ۋە پەيۋەندى بەۋەۋە ھەيە چەند كاردەكەيت"

- مىن ۋامزانى مەبەستەت لەۋەيە ئىشەكە بە باشى بىكەم ۋە بەس ئەۋانى دىكە

لەسەر تۆپە ۋە تۇ بۇم دىارى دەكەيت

تەمومۇز لە چاۋمىروانىيەكاندا بەتايەت لە مەسەلەي ئامانجەكاندا زىان بە

گفتوگۇ ۋە بە مەمانەكانىش دەگەيەنىت.

- ھەرچىەكەت داۋا لى كىردم ئەنجامم داۋەۋە ئەمەش راپۇرتەكەيە

- راپۇرتەم بۇ چىيە؟ لاي مىن گىرنگ ئەۋەيە كىشەكە چارەسەربىيەت. نەك شى

بىكەيتەۋەۋە راپۇرتى لەسەر بىنوسىت

* ۋامزانى ئامانجەكە دەستىشانكىردنى كىشەكەيە ۋە دەمانتۋانى روبەروى

كەسىكى دىكەي بىكەيەۋە.

"چەند جار ئىمە باسى ئەم كىشەيەمان كىردۋە؟"

* تۇ ۋەت ..

* نەخىر تۇ ھەلەيت. ھەرگىز تۇ بە مىنت نەۋتۋە كە پىۋىستە .."

"بەلى ۋەم .. بە ئاشكرا پىم ۋەتت"

"ھەرگىز شتى ۋات باس نەكىردۋە .."

"نەخىر ئىمە لەسەر ئەۋە رىك كەۋتىن"

لە مەسەلەي پەيۋەندىيەكاندا بەشىكى زۇرى كىشەكان زادەي تەمومۇز لە

چاۋمىروانى ۋە لىكەندەۋەكاندا دەربارەي رۇل ۋە ئامانجەكان. مەسەلەكە ھەرچىيەك

بىت دەبىت بىزانىت كە تەمومۇز لە داۋاكارى ۋە چاۋمىروانىيەكاندا دەبىتە خىراپ لىك

خالىبون ۋە ئانومىدى ۋە راكىشانى زۇر لە پاشەكەۋتى ژمارە حسابى مەمانەدا.

بەشىكى زۇرى چاۋمىروانىيەكان ئاشكرانىن، بەلكو لە دلدان، كەچى لە ھەلۋىستى

دىارىكراۋدا دەبىنىت كەسەكە دەرى دەبىرىت. بۇ نەمۇنە لە ھاۋسەرگىرىدا، كە ژن ۋە

پياۋكە پېشەبىنى و چاۋمپروانى واپان ھەيە كە پېشتر نە دىريان بىرپومو نە گىتوگۆيان لەسەر كىردوو بەلام ئەگەر لايەنەكەي بەرامبەر پىچەوانەي چاۋمپروانىيەكەي ئەم بىكات زىيانىكى گەورە بە پەيومندىيەكان دەگەيەنەيت و بىرئىكى زۆر لە پاشەكەوتەكەي رادەكىشەيت.

بۆيە زۆر گىرنگ و پىۋىستە ھەمو چاۋمپروانىيەكان دىرخەيت و بىيانخەيتە بەرچاۋ. مەرقۇ بە سىروشت وا دروست بوو كە لە ھەلۆيەست و رووداو تازەكاندا لەرىكى ئەو چاۋمپروانىيەو ھوكم بەسەر بەرامبەرەكەيدا دىمات و ئەگەر ھەست بىكات شتەكە بەپىي پېشەبىنى و چاۋمپروانىيەكەي ئەم نەبوو ئەوا پاشەكەوتەكە مەمانەي لى كەم دىمىتەو. ئىمە زۆر جار بۆيە ھەلۆيەستى نەرىنى و مەردەگرىن چونكە پىمان واپە چاۋمپروانىيەكانمان روون و ئاشكران و بەرامبەرەكەمان بە باشى تىيان گەيشتوو.

پاشەكەوتكىردن لەم بواردە ئەومىە ھەر لە سەرەتاو چاۋمپروانىيەكان روون و ئاشكرابىن، ئەمەش بەو دەستبەردىمىت كە ھەولە تەواۋ بىدىمەيت و كاتى گونجاۋ بىبەخشەيت بە رونكىردنەو ى داخوازى و چاۋمپروانىيەكان. ھەر ھەول و ھەر ماۋىيەك لەمەدا تەرخان بىكەيت، دواتر كات و ماندوبونىكى زۆرتەرت بۇ دەگەپتەو. ئەگەر چاۋمپرواپىيەكان و پېشەبىنىيەكان روون و ئاشكرانەبىن و خەلكەكە بەشدار نەبىن لەگەلماندا ئەوا لىكەئالەنەبۇنە سادەكان ئالۆز دىمىن و شەپى قورسىان لى دەكەۋىتەو و پەيومندىيەكان دىمچەپىن.

رونكىردنەو ى چاۋمپروانىيەكان زۆر جار پىۋىستى بە نازايەتىيەكى بەرچاۋ ھەيە و ھەندىك جارىش وا ئاسانترە بە جۆرنىك رەفتار بىكەيت وەك ئەو ى ھىچ ناكۆكىيەك لەگۆرپدا نەبىت، بەھىۋاى ئەو ى نىشەكە بىروات. ئەمە لەبرى ئەو ى ناچاربىت روبەروى ناكۆكىيەكان بوستەيت و پىكەو ى كاربەكەن بۇ گەپشتەن بە كۆمەلە نامانجىكى ھاۋبەش كە لەسەرى رىك كەوتون.

نیشانەدانى پاكى (نەزاهە)

پاكى خولەقنەرى مەمانەيە و بناغەى زۆرنىك لە پاشەكەوتە جىياچىپاگانە. نەبونى نەزاهە دىتوانىت زىان بە ھەمو ھەولەكانى دىكە بگەيەنەيت كە بۇ

باشەكەوتى چاكي متمانه دەدرين. تۆ رەنگە بتوانىت لەگەل بەرامبەرەكەتدا بە باشى لىك تىبگەن و رەنگە بشتوانىت مەسەلە بچكۆلەكانت لەبىربىت و بەلئىنەكان ببەيتە سەرو پېشەبىنى و چاومپروانىيەكانت رون بكەيتەو، بەلام ئەگەر لە ناخەو رىكارو دووروو بيت ناتوانىت متمانهى كەس بەدەست بەيىت.

پاكي مروف تەنيا ھەر راستگويى نىيە. راستگويى برىتييە لەوھى قسەى راست بكەيت – واتە قسەكانمان لەگەل واقعدا چون يەك بن. پاكي (نەزاهە) برىتييە لەوھى واقع بە قسەكانمان چون يەك بكەين. "واتە بەلئىنەكان بەرىنە سەرو چاومپروانىيەكان جىبەجى بكەين. ئەمەش پىويستى بە كەسايەتى كامل ھەيە و لە ھەنگاوى يەكەميشدا پىويستى بەوھيە لەگەل ناخى خويىدا و ئىنجا لەگەل زياندا (يەك) شت بيت.

يەكەك لە شيوازەكانى نيشاندانى پاكي ئەوھيە كە دئسۆزبيت بۆ ئەو كەسانەى كە ليرە نين. ئەمە وا دەكات متمانه دروست بكەيت لەگەل ئەوانەدا كە ليرەن. بە بەرگرى كردن لەوانەى كە خويان ليرەنين، متمانهى ئامادەبوان بەدەست دەيىت. گریمان من و تۆ دووقوئى دانىشتوين و قسەدەكەين. رەخنە لە لىپرسراوگەمان دەگرين بە جورىكى وا كە ئەگەر خوى ليرەبيت نەويړين ئاوا قسە بكەين. باشە ئەگەر من و تۆ رۇژىك لە رۇژان بو بەشەرمان، ئايا دئنيانيت لەوھى كە ھەمو عەيب و عارو ناتەواويەكانت بۆ كەسيكى ديكە باس دەكەم؟ وەك چۆن لە پاشملە زەمى لىپرسراوگەمان كرد ئاواش زەمى تۆ دەكەم. سروشتى من شارەزايىت و دەزانىت بەرەوروو قسەى خۆشت بۆ دەكەم و لە پاشملە بەخراپى باست دەكەم. چونكە شتى وات لى بينيوم.

ئەمە كرۆكى دوورووى و موناقيقىيە. ئايا من بەم شيۆميە دەتوانم خاومنى ھىچ باشەكەوتىكى متمانه بەم لەلاى تۆ.

بەلام ئەگەر گریمانەكە وا دابىيىن كە تۆ دەستپېشخەريى بكەيت لە زەمكردنى سەرۆكەكەماندا و رەخنەى لى بگريت، منيش بيت دەلئيم كە بە شيۆميەكى بنەپەرتى لەگەل ناومپروكى ھەندىك لە رەخنەكانتدام و پېشنيارم بۆ كرديت ھەردوكمان بەجوتە بچينە لاى و راى خۆمانى پى بلئين كە دەبوايە چۆن كارەكانى ئەنجام

بدايە. ئەوسا تۆ بە چاۋىكى دىكە تەماشام دەكەيت و دۇنيائيت لەۋەي ئەگەر كەسنىك
هات و لە پاشملە زەمى تۆي كىرد، من چۇن ۋەلامى دەدەمەۋە.

نەمۇنەيەكى دىكە: گرىمان من بۇ ئەۋەي پەيۋەندىت لەگەلدا دروست بىكەم
راوبۇچون و قەسەيەكت لادىركىنم كە پىكەۋە لەگەل كەسنىكى دىكەدا ھاۋبەشىن و
ئەم مەسەلەيە نەينىيەكەۋ ناپىت كەس بىزانىت. "ئەۋى راستى بىت ئەمە
نەينىيەۋ ناپىت بىلەم" رەنگە بىلەم "بەلام چۈنكە تۆ ھاۋرىمىت .." ئايا من
بەم ناپاگىيەم دەرھەق بە كەسنىكى دىكەۋ ھەلمايىنى نەينىيەكە دەتوانم پاشەكەۋتى
مىمانە لە بانقەكەمدا لاي تۆ بىكەم؟ ياخود، ئەگەر نەينىيەكەم پى بىلەيت و من بىلەم
قوربان گىان بىستومە، فىساركەس پىي وىم، ئايا بەمە توشى شۇك ناپىت؟

ئەم ھەلۋىست و رەقتارە رەنگە بە رۋالەت پاشەكەۋتىردن بىت لاي كەسەكەي كە
قەسەكانى بۇ دەكەيت، بەلام لەراستىدا پاشەكەۋتىردن نىيە بەلكو ئى راگىشانە،
چۈنكە رەقتارىكە پاكيى خۋتى پى كەم دەبىتەۋەۋ دەيسەلىنىت كە ئەمىن و زمان
پاك و نەينى پارىزنىت.

تۆ بەم رەقتارە رەنگە ھىلكە ئالتونىيەكەت بە شىۋەيەكى كاتى دەست بىكەۋىت
و چىز بىبىنىت لە زەللىل كىردى كەسنىكى دىكە ياخود لە پىشت شكاندىدا، ياخود بە
بەشدارىكەن لە زانىارىيەكى گىرگىدا، بەلام ئەمە رەقتارىكە قازەكەي تىدا
دەكۋىزىت و پەيۋەندىيەكەت لەگەل ئەۋ كەسەدا لاۋاز دەكات كە دەيتۋانى
بەختەۋەرىت بداتى و بىتە ھاۋكارت.

پاكي لە بوۋارى مىمانەدا، زۆر بە سادەيى بىرىتىيە لە، رەقتارەكەن لەگەل
ھەمواندا بەھەمان كۆمەلە پىرنسىپ. ئەگەر ۋابىكەيت، خەلك مىمانەت پى دەكەن.
سەرەتا رەنگە خەلكەكە ئەزمۇنە جۋامپىرانەكەي ئەۋ روبوروبونەۋەيە نەنرخىنن كە
پاكي (نەزاھە) دەيخولقىنىت. روبەروبونەۋەكان پىۋىستىيان بە ئازايەتتىيەكى زۆرەۋ
رەنگە ئەمە لەگەل سىروشتى زۆرىنەي خەلكەكەدا نەگونجىت كە جەزىيان لە شتى
ئاسان و رەخنەۋ قەسەۋ قەسەلۋك و پەيمانىكىنى و زەم و زەمكارىيە. بەلام تۆ ئەگەر
رەنگە سەختەكەي روبەروبونەۋە بىگىرتە بەر ئەۋا لە دوۋرەۋەدا خەلكەكە مىمانەت
پىدەكەن. رەزىت ئى دەگىر بە مەرجىك كراۋە و مېرەبان و جۋامپىر بىت لەگەلىاندا.

ئەو پەندە زۇر راستە كە دەلەت (مەمانەت پەيكەن زۇر باشترە لەوہى خۇشيان بونەت). مەن خۇم باومپى تەواوم ھەيە كە مەوۇ ئەگەر جىگەى مەمانە بىت، ئەوا لەدوور مەودادا خۇشەوئىستىش دەبىت.

(چۇشوا)ى كورم كە مەنال بو زۇرجار پەرسىارىكى ئى دەكردم كە پەيوەست بو بە خۇشەوئىستە كەندەو. ئەو مەنالىكى زۇر ھەستىيارو دەست پاك و راستگۇبو، پەيوەندىيەكەى نىوانىشمان لەوپەرى باشىيدا بو. ھەركاتىك مەن بەرامبەر كەسەك كاردانەوئىيەكى توندم ھەبوايە ياخود سۇز و پشودرىزىم نەمايە، ئەو بە سادەمىي دەپىرسى: "بابە، خۇشت دەوئىم" ماناى وابو، لەوكاتانەدا كە دەبىينى مەن بىناغە و پەرسىيەكى بىنەرمەتى زىان بەرامبەر كەسەك دەشكىنەم، گومانى ئەوہى لا دروست دەبو كە لەگەل ئەوئىشدا ياسا و پەرسىيەكان دەشكىنەم.

مەن وەكو مامۇستاو ھەرومھا وەكو باوكىش بۇم ساغ بۇتەوہ كە كىلىلى (۹۹)كە (۱)ە، بەتايبەت ئەو يەكەى كە پشودرىزى و تاقەتى زۇربەى خەلكەكە تاقى دەكاتەوہ. ئەو (يەكە) خۇشەوئىستى و دىسپلىنى تاقە خوئىندكار و تاقە مەنلەكەيە. ئەو (يەكە)يە كە خۇشەوئىستى دەگوئىزىتەوہ بۇ ئەوانى دىكە. چۇنەتتى مامەلە كەردن لەگەل ئەو (يەكە)دایە كە دەرىدەخات تۇ چۇن رەفتار لەگەل (۹۹)كەدا دەكەيت. چۇنكە ھەمو كەسەك دواچار تەنبا (يەك)يەكە.

پاكى (نەزاھە) بىرىتىيە لەومش كە خۇت بەدووربەگىت لە ھەر گەفتوگۇيەك بۇنى فەل و رىاكارىي و درۇى ئى بىت و مايەى رىزى خەلكەكە نەبىت. (درۇ بىرىتىيە لەو پەيوەندىيەى كە نامانجەكەى فەلە). ئەمە يەكەكە لە پىناسەكانى درۇ. ئىتر پەيوەندىيەكە بە قسە بىت ياخود بە ھەئسوكەوت. مەوۇى پاك ھەرگىز فەلەكەردن ناكاتە نامانج

كە لە سەرمایەكەت راكىشا راستگۇيانە داواى لىبوردن بكة

ئەگەر ھەستەت كەرد لە بانقى سۇزدارىيدا سەرمایەت راكىشاوہ پىئويستە داواى لىبوردن بكةيت و راستگۇيانەش بىكەيت، چۇنكە پاشەكەوتى گەورە لە وشە راستگۇكاندایە

"مەن ھەلەبوم.

"نه‌وهی کردم کاریکی خراب بو"

"بیریزیم نواند بهرامبهرت"

"زور به داخه و هم که قدری به یرتتم نه زانی"

"لہ بہ ردمی ہاوپٹکانتدا بیزارم گردیت۔ نہ دہبو شتی واپکہم۔ تہ نانت نہ گمر

مه‌سه‌له‌گه‌ش رونکردنه‌وه‌ی بویستایه هه‌رگیز نه‌ده‌بو وابکه‌م. بمبوره "

مروؤ بؤ نهوهی بتوانیّت خیراو له دلهوه، نهك لهروی بهزمیهوه، داوی لیبوردن
 بکات پیویسته خاومنی کهسایهتییهکی بههیز بیّت. مروؤ پیویسته جلّهوی خووی
 بهدمست خویهوه بیّت و به قولی ههست به دنیایی و ئاسایش بکات دمرههق به
 پرنسیپه بنهپرمتییهکان و دمرههق به بنهماکان نهگینا ناتوانیّت راستگوئیانهو بی
 هیچ فیل و تهلهکهبازییهك داوی لیبوردن بکات.

ئەوانەى گە تەنیا خاومنى بېرىكى كەم لە ئاسايش و دۇنيايىن ناتوانن داواى
لېبوردن بگەن، چونكە ئەو ھەستىارىان دەكات و زوو توپە دەبن و وا ھەست دەكەن
ئەگەر داواى لېبوردن بگەن ماناى واىە مروڤى ھەلەشەو خاومنى كەسايەتى لاوازن و
دەترسن خەلك سودى خراب لە لاوازيەگانىان وەربگرن. لای ئەم جوۆرە كەسانە
ئاسايش بېرىتىپە لەوەى خەلك بېروبوچونى باشى ھەبېت لەسەرت، لەبەرئەو
نىگەرانش لەوەى بەرامبەرەكە چۆن بېریان ئى دەكاتەو. ھەروەھا ئەمانە بەجوۆرىكن
كە ھەمىشە باوەرپان بە كارەكەى خۆيان ھەپەو ئى رازىن و ئوبالى ھەمو ھەلەپەك
دەخەنە ئەستوى كەسىكى دېكە. ئەگەر داواى لېبوردنىش بگەن شتەكە ھەر
روكەشەو لە دلەوە نىپە.

حیکمه تیک ههیه ده لیت؛ "نه گهر چه مایته وه به زه لیلی بچه میروه". داوا کردنی لیبوردن بۆ نه وهی ببیته پاشه که وتکردن پیویسته داوایه کی راستگوبیت و پیویسته بهرام بهر که مت ههستی پی بکات و بزانییت به راستیته. لیو رو سکین ده لیت؛ "لاواز نه و که سهیه دلر مهی دنو نیت. نه رمونیانی ته نیا هه ر له مرو فی به هیز چاو مروان دکریت"

نیوارمه کیان من له نویسنه کهم سهرهائی نویسن بوم. نویسنه کهم دهر باره
هه موشتیک بو له سهر مهسه لهی بشودریژی. پاش ماوهیک گویم له مناله کان بو له
هوله کهدا رایان دهکردو غه لبه غه لبه یان بو. ههستم کرد خهریکه خویم بی ناگیریت.

لەمەر (دايىقىد)ى كۆرۈم دەستى كىرگەن بىلەن دەمەككە و بە ھەمە
ھىزى خۇي ھالارى دىمىرگە "بىكەرمە، بىكەرمە"

بە تۈرۈپمە ھەمە نۆسەنگەكەم ھاتە دىمىرگە و پىمە وت؛ "دايىقىد، ئەزانى ئەم ھات
و ھالارە چەند بىزارم دىمەك؟ بىرەم بۇ ناكىرەتە ھەمە ھىچەم بۇ نانسىرەتە ھەمە بىرۈرە
ژوورمەكى خۇت و نەپەتە دىمىرگە ھەتە رەفتارت چاك نەگەيت." ئەھۈش بە
بىزارىيە ھەمە رۆيشت و بە تۈرۈپمە ھەمە دىمەككە داخست.

كە گەمە ھەمە نۆسەنگەكەم، كىشەيەكى دىكەم بىنى. مەنەكان يارى تۈپى پىيان
دىمىرگە يەكەكەن ئانىشكەك بەردەمە كەوتىپە پىر كىرەپە ھەمە خۇپەن. لە ھەلەكەدا
راكشاپو خۇپەن لە دەمە ھەمە دەھاتە دىمىرگە. بۇم دىمەككە دايىقىد كە لە دىمەككە داخست
وئىستۈيتى بىچىت پەپۈيەكى تەر بىھىنەت خۇپەنەربونەكە بۈستىنەت بەلام مەرياي
خۇشكى بەپىكەوت ئەھۈكەتە لە ھەمەمە بۈۈ. بۈيە ئەم ئاۋا تۈند لە دىمەككە داخست
بۇم دىمەككەوت مەن خراب مەسەلەكە ھالە بۈم لەبەرئە ھەمە رۆيشتەم داۋاي لىبوردەن
لە دايىقىد بىكەم

كە دىمەككەم كىرە ھەمە، يەكەم قەسە ئەمەبو "لەت نەبۇرەم".
وتەم؛ "بۇچى بە ھۆربان؛ باۋەر بىكە بى نەمەزەن وئىستۈتە يامەتە بىرەكەت بىدەيت.
بۇچى لىمە نەبۇرەت"

دايىقىد ھەلەمە ھەمە؛ "لەبەرئە ھەمە ھەفتە رەبىرەش ھەمە ھەمە شتە كىرە"
دايىقىد بە شىۋازى خۇي وئىستى پىمە بىلەت "بابە تۇ سەرمەيە زۆر رادەكەشەت لە
ژمارە ھەسەبەكەت و بەم جۇرە رەفتارە ناتوانەت كىشەكە چارەسەر بىكەيت"

ئەھۈي دىسۆزانە داۋاي لىبوردەن بىكەت پاشەكەوت دەھاتە سەر ژمارە ھەسەبەكەي.
بەلام عوزرەھىنە ھەمە زوۋ و لىك دەمەتە ھەمە كەبىرەكە بەپەستى نەپە و لەمەنەجامەدا
دەمەتە رەكەشەن و ئەمەش لە شىۋازى پەپۈمەندىيەكاندا لە ئاپىندەدا رەنگ دەمەتە ھەمە.

ھەلەكەردەن شەتەكە داۋاي لىبوردەنەكەردەن شەتەكە دىكەپە. مەروۇ لە ھەلەكان
خۇش دەمەتە، چۈنكە ئەھۈ ھەلەنە ھەلەي مەشكەن و دەمەنەجامە ھەلە ھەسەبەكەردەن و
ھەلە تىگەپەشتەن، بەلام ئەھۈي كە مەروۇ بە ئاسانە ناتوانەت لى خۇش بىبەت
ھەلەكانى دىلە، مەبەستە چەوتەكانە، نەياز خرابىيە ھەمە ئەھۈكەسە خۇبەزەنەپە كە
بىرۈبىيانو دەمەتە ھەمە بۇ پەسەكەردەنە ھەلەي يەكەم.

ياساكانى خوشەويستى و ياساكانى ژيان

ئىمە كە دەست دەكەين بە پاشەكەوتكردى خوشەويستى بىمەرج و كە ياسا سەرھەتايەكانى خوشەويستى ئەزمون دەكەين، لەراستىدا بەرامبەرەكەمان ھان دەمەين ياسا سەرھەتايەكانى ژيان تاقى بىكەتەو. واتا كاتىك ئىمە بەبى ھىج مەرج و كۆت و پىۋەندىك كەسىكەمان خوش دەوېت ماناى واىە يارمەتى دەمەين ھەست بە ئاسايش و دۇنيايى بىكات. ھەست بە خوشەماندن و پىشەستكردەوې بەھا گەرھەرىيەكان بىكات .. ھەست بە ناسنامەى خۇى و بە دەستباكىى خۇى بىكات. ئەوكەسە پىرۇسەى گەشەكردە سىروشتىيەكەى ھان دراو. ئىمە بە خوشەويستى ئەو يارمەتى دەمەين ياساكانى ژيان ئەزمون بىكات كە بىرىتىن لە ھاوگارى و بەشدارى و خۇدپىسلىنكردن و پاكيى. يارمەتى دەمەين لە ناخى خۇيدا راستگۇيى بدۇزىتەو و تا ئەوپەرى توانا لەگەئىدا بۇى. ئازادىى ئەوې پىبەخشىن بەپىى مەرج و فەرمانەكانى ناخى خۇى بۇى نەك بەپىى مەرج و كۆت و پىۋەندەكانى ئىمە. بەلام ئەمە ھەرگىز بەو مانايە نايەت كە شلوشىۋاو بىن و مەسەلەكان بە جىددى وەرنەگرىن چۈنكە ئەمەش خۇى لەخۇيدا بە راكىشانىكى گەرە حساب دەكرىت .. خوشەويستى بىرىتىيە لەوې كە ھاوگات لەگەل ئەنجامدانى راوېز و پىشەكەشكردى بەلگە و ھۆكارەكان و دىارىكردى سنورەكان و پىشەبىنى و نىرخاندنى پىشەھاتەكاندا، ئىمە لە ھەمو حالەتتىكدا عاشقىن.

پىشەلىكردى ياسا بىنەپەتىيەكانى عىشق – واتا دروستكردى مەرج و كۆت و پىۋەند بۇ ئەو نىعمەتە – لەراستىدا ھاندانى بەرامبەرەكەتە لەسەر پىشەلىكردى ياسا بىنەپەتىيەكانى ژيان و دانانى لە ھەلۋىستى بەرگىركدن و كاردانەوېدا بۇ ئەوې وا ھەست بىكات ھەمىشە فەرزە لەسەرى بىسەلەننىت كە؛ "ئەو وەكو كەسىكى جىاواز لە تۆ رەفتار دەكات".

لەراستىدا بەرامبەرەكەت بەو ھەلۋىستەى تۆ واى لى نايەت پىشت بەخۇى بىسەتت، بەلكو بە شىۋە پىچەوانەو دزەكە ھەلۋىكەوت دەكات و ئەمەش خۇى جۇرىكە لە جۇرەكانى پىشەستىن و سەرچاۋەكەشى لاپەنە لاوازەكەيە. كەسى لەو جۇرە دەپتە مەۋفىكى كاردەروو و ھەمو فەكرو خەيالىكى ھەر لەلەى دوزمە.

لەبرى ئەۋەي گۈي لە گيانى دەستپېشخەرى بگرىت و فەرمانەكانى ناخى خۇي جىبەجى بكات، تەنيا ھەر بەرگرى لە مافەكانى خۇي دەكاتەۋە و ھەر ھەۋلى ئەۋە دەدات بەلگەۋ نىشانە پېشكەش بكات بۇ سەلماندى سەربەخۇي خۇي. ياخيئون و لاسارى گرىي دىن نەك ھى ئەقلى. گرنگ ئەۋەپە بەردەۋام خۇشەۋىستى بى قەيدو شەرت پاشەكەوت بىكەيت.

ھاورپىيەكە ھەبو راگرى كۆلىزىكى بەناۋبانگ و خاۋمنى پىگەپەكى بەرز. ئەم ھاورپىيەم سالانىكى دورودرىز نەخشەي ئەۋەي داپشت كە بوۋ بۇ كۆرەكەي بىرەخسىنىت بچىتە ئەو كۆلىزە، بەلام كە كاتى ئەۋە ھات بچىت كۆرە قىۋلى نەكردو نەجو.

ئەم مەسەلەپە بۇ باۋكەكە زۆر گرنگ بو، چونكە تەۋاۋكردى ئەو كۆلىزە كە پىگەپەكى تايپەتى ھەبو، دەۋۋە سەرچاۋەپەكى ھىز. جگە لەۋەي كە ھەمو ئەندامانى خىزانەكەش لەو كۆلىزە خويندېۋيان: سى ئەۋەي پېشترى خىزانەكە لەۋى دەرچوبون. باۋكەكە زۆر لە كۆرەكەي پاراپەۋە، قسەي لەگەلدا كىردو ھانى دا. ھەروەھا ھەۋلىشى دا گۈيى ئى بگرىت بۇ ئەۋەي تىي بگات و ھەمو ھىۋاپەكى ئەۋەبو كۆرەكە پەشيمان بېيتەۋە.

پەيامە نەرمو رەۋانەكەي ئەم باۋكە پەيامى خۇشەۋىستىيەك بو بە مەرچەۋە. كۆرەكە ھەستى كىرد نازمۇۋەكەي باۋكى لەۋەي ئەم بچىتە ئەو كۆلىزەۋە لەۋەۋە نەھاتۋە كە باۋكەكە ۋەكو مەۋفەك و ۋەكو جگەرگۈشەپەك تەماشاي ئەم دەكات. بەلگۈ شتەكە ئەۋانەشى تىپەراندۋە و نەمەش ھەپشەپەكى ترسناكە. بۇپە كۆرەكە بەرھەلىستى نازمۇۋەكانى باۋكى كىرد و زىاتىر ناسنامە و تايپەتمەندىپەكى خۇي دەرخت، ھەۋلى زۆرىشى دەدا تا ھۆكارى لۇجىكى بدۆزىتەۋە بۇ رەتكىرنەۋەي ئەو كۆلىزە.

باۋكەكە پاش شىۋفەكردىنىكى چىرۋىپى ناخى خۇي، بىپارى دا قوربانىيەك پېشكەش بكات – ۋاز لەو خۇشەۋىستىپە مەرچدارە بھىنىت، چونكە تىگەپشتبو كە رەنگە كۆرەكە ھەزى لەۋەپىت پىچەۋانەي نازمۇۋەكانى باۋكى بىت. بەلام لەگەل ئەۋەشدا كاپرا، خۇي و ژنەكەي بىپارىيان دا بەپى ھىچ مەرچىك كۆرەكەيان خۇش

بۇنىت، ھەرچەندە ئەم بېرىدى كۆرەكەشيان بەلاۋد زۇر دۇۋاربۇ لەبەرئەۋدى
ئەزمۇنىكى زۇريان لە مەسەلەي بەرۋەردەدا ھەبو، ھەرودەدا سالانىكى دۇرۋەرنىش
بۇ نەخەشەيان بۇ ئەۋد ئارشتىبو كە كۆرەكەيان بىخەنە فلانە كۆلىز.

باوك و دايكەكە قۇناغە سەختەكەيان تىپەراند و رەنجىكى زۇريان كىشا تا
تىگەن خۇشۋىستى بىقەيدو شەرت جىيە. ھەرودەدا پىشيان راگەيانە كە ئەۋان
گەشتۋەتە باۋەرنىكى تەۋاو كە بېرىدى كۆرەكە ھىچ لەۋ خۇشەۋىستە بى
مەرچەيان بەرامبەر ئەۋ كەم ناكاتەۋد. ئەمان وايا نەكرد بۇ ئەۋدى كارى تىگەن
ياخۇد بەجۆرنەك لە جۆردەكان ئارزۋودكانى خۇيانى بىگەيەنن بەلكو ئەم
ھەلۋىستە و ئەم خۇشەۋىستىيە بىقەيدو شەرتەيان بۇ كۆرەكە دەرەنجامىكى
سروشتى گەشەكردن و كەسايەتەيان بو.

كۆرەكە سەردەدا ھىچ كارەنەۋىيەكى نىشان نەدا. بەلام چۈنكە باوك و دايكەكە
لەۋكاتەدا خاۋەنى پارانىمىكى تايبەت بون بە خۇشۋىستى بى قەيدو شەرت.
لەبەرئەۋد ھەست و ھەلۋىستيان بەرامبەر كۆرەكە نەگۇرا. ھەفتەيەك پاش ئەۋد
كۆرەكە باوك و دايكى ناگادار كەردەۋد كە بېرىدى داۋد نەچىتە ئەۋ كۆلىز. ئەۋان
جاۋەرنىكى ۋەلامىكى وايا دەكرد و بەردەۋامبون لە نىشانەنى خۇشەۋىستىيە بى
مەرچەكان بۇي، ھەمو شتىك ئاسايى بوۋەۋد و زىانىشيان رەۋتە ئاسايى و
سروشتىيەكەي ۋەرگرتەۋد.

دواتر پاش ماۋىيەكى كەم، شتىكى سەرنجراگىش روۋىدا، ئىتر كۆرەكە كەۋتە
دۇخىكەۋد كە چىتر ھەست نەكات پىۋىستى بەۋەبىت بەرگى لە ھەلۋىستى خۇي
بكات، لەبەرئەۋدى لە دلى خۇيدا قولىر مەسەلەكەي لىك دايەۋدو بۇي دەرەۋت كە
بەرەستى دىيەۋىت بىچىتە ئەۋ كۆلىز. داۋايەكى پىشكەش كەردو مەسەلەكەشى بە
باوكى راگەيانە، ئەۋىش جارىكى دىكە خۇشەۋىستىيە بى مەرچەكەي بۇ دەرەخت
لەرنى قىۋلكرەنى ئەم بېرىدى كۆرەكەيەۋد. ھاورىكەم ئەم بېرىدى كۆرەكەي
پىخۇش بو، بەلام زۇر زۇرىش نا، چۈنكە ئىتر قىربوبو بەبى ھىچ مەرچىك خەلكى
خۇش بۇت. (داگ ھامەرسكجۇلد) سكرتېرى پىشىنى نەتەۋد يەكگرتوۋەكان
ۋەيەكى بەناۋبانگى ھەيە كە ددلىت: "زۇر جوامىرانەترە مرۇف قوربانىي بۇ يەك

كەس بىدات لەۋى كە خەبات بىكات لەپىناۋى رىزگار كىردى ھەزاران كەسدا. " مەبەستەم لەۋىيە كە خۇم خەفتەي شەش خەوت رۇزگار دەكەم و ھەر رۇژەي ھەشت سەعات و دە سەعات و دوانزە سەعات تەرخان دەكەم بۇ ھەزاران كەس و بۇ كارو پىرۇژى جىاجىيا لە دىرومى مالەكەي خۇم، كەچى ھىشتا نە لەگەل ھاوسەرەكەم و نە لەگەل كۆرە ھەرزىكارەكەم و نە لەگەل ھاوكارە ھەرە نىزىكەكانەدا، نەمىتوانىۋە پەيۋەندىيەكى قولى واتادار دروست بىكەم. ديارە جۋانتر و جۋامىرانتر و نازايانتر و بى فېزانتر ئەۋىيە ھەۋلى دروست كىردى پەيۋەندىيەكى وا بىدەيت نەك ئەۋ ھەمو ماۋە زۆرە كار بىكەيت لەپىناۋى خەلك و مەسەلە گىشتىيەكاندا.

بىستە پىنج سال كار كىردن و راۋىز كىردن لەگەل رىكخراۋەكاندا واى لى كىردم ئەم قەسەي (داگ) زۆر زۆر كارم تىبكات. چۈنكە زۆر بەي زۆرى كىشەكان لە دىزگا و رىكخراۋەكاندا ھەلقولۇۋى پەيۋەندىيە زەخمەتەكانن لەسەر ئاستى سەر كىردايەتەيە بالاكەن. دوو ھاۋبەش لە كۆمپانىيەكەدا، خاۋەنى كۆمپانىيەكەو سەررۆكەكە، سەرۋەكى كۆمپانىياۋ جىگىرەكەي .. ئايا جۋامىرانتر نىيە مەۋۇ راستگۇيانە روبەروى ئەۋ مەسەلەنە بىيئەۋە لەبرى ئەۋى بەردىۋام بىت لەسەر خىزمەت كىردى پىرۇژەۋ خەلكەكە دور لە مال و مەل".

يەكەمجار كە ئەم وتەيەي (داگ)م بەرچاۋكەوت لەگەل رىكخراۋەكەدا كارم دەكرد كە پەيۋەندى مەن و يارىدەمدەرە ھەرە نىزىكەم تەمومزاۋى بو. ھىندە ئازا نەبوم روبەروى ناكۆكىەكانەمان بوستەۋە سەبارت بە رۇل و نىرخاندن و چاۋمىرانىيەكان و شىۋازى بەرپەۋىرىنمان كە جىاۋازى زۆرمان ھەبو لەگەل يەكتىدا. بۇيە چەند مانگىك پەنام بىردە بەرچاۋسەرى مامناۋەندىيە لەترسى ئەۋى نەگەر روبەروى بېمەۋە رەنگە شتى ناخۇش روبىدات. ديارە لەۋ ماۋىيەشدا زىاترو زىاتر لە ناخماندا رىق و كىنە بەرامبەر يەكتە دروست دەبو.

كە وتەكەي (داگ)م خەۋىندەۋە (زۆر جۋامىرانترە مەۋۇ قوربانى بۇ (يەك) كەس بىدات لەۋى خەبات بىكات بۇ رىزگار كىردى ھەزاران كەس) زۆرگارى تىكردم و بە جىدى بىپارم دا پەيۋەندى لەگەل يارىدەمدەرەكەمدا دروست بىكەمەۋە. دىمزانى كارەكە ئاسان نىيە و قوتاربون لە جىاۋازىيەكانى نىۋانمان بە ئاسانى ناھەتەدى

له بهرنه وه ناچار بوم وره بدهمه خوّم بۆ زالبون به سهر ناگۆکییه گان و به ديهينانی
لېکتیگه یشتنیک و بابهنده بونیک قوّل و هاوبهش. بیرمه که دواى نهو برپاره تهوقه
له گه لدا کرد به پیاوینکی ناسان نه هاته بهرچاوم. له بهرنه وه رینگا تایبه ته گانی خویم
گرته بهر چونکه پئویستم به تواناو به هره گانی هه بو. دهشتر سام ههر
روبهر و بونه و دیه که نهو به یومندییه تیک بدات و له نه نجامدا توانا کانیم له کيس بجیت.

باش نهودی که تی گه یشتم و ره ههنده کانیم ناسی، برپاره کهم له سهر نه وه ساغ
بووه وه که له بری رهفتار و شیوازی کارکردن، بایه خ به پرئسیپه گان بدهم. بهمهش
له ناخه وه ههستم به نازایه تی و نارامیی نه وه کرد که ددست بکه به پیه وه ندیکردن
به یاریده دهره کهمه وه. کاتیک که دانیشتن، به سهر سورمانه وه بۆم دهرکهوت کابراش
به هه مان قوناغ و نه زمونی مندا دهروات و ده میکه چاوه پروانی په یوه ندیییه کی له م
جۆره یه، به لام وه کو کابرایه کی که لهره ق بهرگری له هه ئویسته گانی خو ی کردوه.

له گه ل نه مه شدا شیوازی کارکردن و به پئوه بردنی من و نهو له یه کتری
جیاوازی به گان رهنگیان دایه وه له پیکهاته و ریکخستنی ناوخو یی
کۆمپانیادا و ههر دوکی شمان ناگاداری نهو گروگرفتانه بوین که له نه نجامی
جیاوازی به گانی من و نه وه دروست بون. یه کتر ببیننه گانمان زیادی کردو توانیمان
روبه روی مه سه له ههره قوله گان ببینه وه و بیانخهینه سهر میزی گفتوگو و به گیانی
رېز له یه کتر گرته وه یه که چار سه ریان بکه یین و توانیمان من و نهو ببینه نهو
تیمه ی یه کتری ته و او بکه یین.

خولقاندنی یه کپارچه یی و یه کبون له کار و خیزان و هاوسه رگیرش پئویستی به
نازایه تی به کی زۆرو به که سایه تی به هیز هه یه.
مروّف چهنه شارمزیی هه بیت له هونه ری به پئوه بردنی کاره جه ماوه ری به گاندا
هینشتا ههر پئویستی به خه سه لته جوانه گانی که سایه تی هه یه بۆ بره ودان به
به یومندییه که. زۆر گرنگه بتوانیت له سهر ناستی تاکه که سی گوزارشت له یاسا
سهرمتایی و بنه رمتیه گانی عیشق و زیان بکه یت.

کیشه گانی به ره مه ینان ده بنه هه لی توانای به ره مه ینان

نه زمونه که ی سهر مه پارانی میکی به هیزی دیکه ی پئیه خشییم دهر باره ی
هاوکاری کردنی خولقینهر (یه کتر ته و او کردن). مه سه له که په یوسته به وه وه که ئیمه

چۇن كېشەكان دەپىنن. من چەندىن مانگ ھەولم دەدا خۇم لەو كېشەپە بەدوور بگرم چۈنكە وام دىزانى كە سەرچاۋى نىگەرانى و تورمى و كۆسپەكانە. ناۋاتەخۋازبوم خۇي بە شىۋەپەك لە شىۋەكان نەمىنىت. بەلام مەسەلەكە وەرچەرخا و خودى كېشەكە بوو بە ماپەي دەرگەوتنى ھەبۇنى ھەلىك، بۇ دامەزراندنى پەيۋەندىيەكى قولى وا كە توانىمان پېكەۋە تىمىك دروست بىكەين پەك نەۋى دېكە تەۋاۋ بىكات.

من باۋەرم وايە لە ھەر ھەلۋىستىكا كە پەيۋەست بىت بە ھاۋكارى و پەيۋەندى خولقېنەرەۋە، ھەمو كېشەپەكى بەرھەم لەراستىدا ھەلىكە بۇ توانى بەرھەمەنن. واتا بۇ دروستكردى پاشەكەوتىك لە بانقى سۆزدارىدا بە جۇرئىك كە كارىگەرپەيكى قول لەسەر نەۋ بەرھەمەننە دروست دىكات كە بەشەكانى پەيۋەستىن بە يەكترپەۋە.

كاتىك كە باۋك و دايك كېشەي منالەكانيان بەۋ چاۋە تەماشى دىكەن كە ھەلىكە بۇ دروستكردى پەيۋەندى نەك ۋەكو مەسەلەپەكى نەرىنى و بىزاركەر، نەۋا بە دىنپايەۋە سىروشتى كارلىكى نىۋان منالەكەۋ دايك و باۋكەكە گۇرانى گەۋرەي بەسەردا دىت. ۋەرو نارەزۋىيەكى گەۋرەتر لاي دايك و باۋكەكە دروست دىبىن و زياتر ھەزدەكەن لە منالەكانيان تىبگەن و يارمەتپان بىدەن. كە منالەكەت بە كېشەپەكەۋە دىتە لات، تۇ لەبرى نەۋى بلىي، "نۇي نەپراپەۋە نەم ھەمو گىروگرفتە" پىۋىستە خاۋەنى پارادىمىك بىت بلىيت، "نەمە ھەلىكى راستەقىنەپە ھاتۋە پىش تا يارمەتى منالەكەمان بىدەين و پەيۋەندىيەكەمان پەرمىبىدەين."

بەشنىكى زۇرى كارلىكەكان گۇرانيان بەسەردا دىت و لە مەسەلەپەكى ئىجرائىيەۋە دىبەنە پەيۋەندى قولى چۈنپايەتى پىر لە خۇشەۋىستى و مەمانە ھەمۇشيان دىرەنجامى نەۋەن كە منالەكە ھەست بىكات دايك و باۋكەكە دىنرخىنن و باپەخ بە كېشەكانى دىدەن و ۋەكو مەۋە تەماشى دىكەن.

نەم پارادىمە لە بوۋارى بازىرگانىشدا تىرۋانىنىكى گىرگە. پەكىك لە سەنتەرە بازىرگانىيەكان كە نەم پارادىمەي بەكارھىتا توانى جۇرە پابەندىبۇنىك لەناۋ كىپارەكاندا دروست بىكات كە كىپارىك بە كېشەپەكەۋە دىچىتە نەۋ سەنتەرە، كارمەندىكان بەۋچاۋەۋە تەماشى كېشەكە دىكەن كە ھەلىكە بۇ دروستكردى

به پوهندی له گهل نه و کړپاره دا و نارم زو بیه کی نه ریڼی نیشان ددهن بو چارمه رکردنی کیشه که به جوریک که بپیته مایه ی دلخوشکردنی کړپاره که. هینده به نسول و رزمه وه رهفتاری له گهل ده کهن و له چارمه رکردنی کیشه که پدا خزمه تگوزاریه کی وا پیشکesh ده کهن که کړپاره که هرگیز بیر له وه نه کاته وه بپیته شوینیکی دیکه. زانینی نه و راستیه که هاوسه نگی نیوان بهرهم و توانای بهرهمه مینانه مه سه له یه کی زور گرنگه له بواری هاوکاری و په کتر ته واوکردندا، دمتوانین کیشه کانمان به جوریک هه ټبسه نگیڼین که بینه مایه ی زیادکردنی توانای بهرهمه مینان.

خووه کانی په کتری ته واوکردن له گهل خه لکیدا

نه گهر نه وه بهینینه بهرچاوی خو مان که بانقی سوزداری هیه، دمتوانین نامادمی نه وه لای خو مان دروست بکهین که بگویرینه وه بو لای خووه کانی سرکه وتنی به کومه ل و کارکردن له گهل خه لکیدا به شیومه یه کی سرکه وتو. که نه مه مان کرد دهبینین نه و خووانه چو ن پیکه وه کارده کهن بو هاوکاریکردنی خولقینه ر له گهل خه لکیدا و هرومها دمشبینین که چو ن رهفتارو بیرگردنه وه ی خه لک کارمان تی ده کهن.

سهرباری نه مانesh دمتوانین زور قولتر نه و راستیه ببینین که په کتر ته واوکردن له گهل خه لکیدا ته نیا نه و که سانه دمتوانین به دی بهینن که به راستی پشتمان به خویان به ستووه. مه حاله بتوانین سرکه وتنی به کومه ل و قازانجی گشتی مسوگر بکهین نه گهر ته نیا هر پشت به شیوازی براوه/ براوه و چارمه رکردنی خولقینه رانه ی کیشه کان به ستین و خه سلته جوان و بنه رپتیه کانی مرو ف فهراموش بکهین.

ومرن پیکه وه به قولي له خووه کانی سرکه وتنی به کومه ل وردببینه وه.

خووس چوارهم
 سودی شه موان
 بیرکردنه وه به شیوازی براوه - براوه

بىنە ماكانى سەركردايەتى بەكمەن

ئىمە ياسا ئاقتونىيە كەمان ئەزىمىر كىردۈۋە. دە با ئىنر لە زىلنماندا جىنەجىزى بىكەين
- ئىلوين ماركەم

جارتىكان كارم بۇ كۆمپانىيەك دىكرد كە سەركەمەى زۇر نىگەران بو.
نىگەرانى ئەمەى كرىكارەكان ھاۋكارىيان لەنىۋاندا نىيە.

بىتى وتە: سىتىقن. كىشە سەركىيەكەمان ئەمەىيە ئەوان زۇر خۇپەرسىتن.
يارمەتەيان لەنىۋاندا نىيە. دىنىام ئەگەر يارمەتەىم بىدن بەرەمەكەمان زىاتەر
دىكات. ئايا تۇ دىتوانىت لەرىكى داپشتىنى بەرنامەيەكى گونجاۋدە بۇ گەشمەيدانى
بەيۋەندىيە مەۋقايەتەيەكان ئەم كىشەيە چارەسەر بىكەيت؟
لەم پەرسى: ئايا كىشەكەى تۇ ئەم خەلگەيە ياخود پارائىمەكەيە؟
وتى: خوت بۇى بگەرى.

مەنىش وام كىردو بۇم دەرگەوت كە خۇپەرسىتەيەكى راستەقىتەمۇ رەتىكى جەدى
ھەيە بەرامبەر ھەمۇ ھاۋكارى و يارمەتەيەك. ھەروەھا رەبەرايەتەيەكرەنى
دەسەلاتەش بالادەستە و لە بەيۋەندەيەكرەندا خۇپارەزن. ھەروەھا بۇم دەرگەوت كە
ھىندەيان لە بانقى سۆزدارى راكىشاۋە كە ئەۋەپەرى بىنەمانەيى بە يەكترى بۇتە
كەلتورىكى باۋ. بەلام مەن پەرسىارم كىردو وتە: با قولتر تەماشاي كىشەكە بىكەين.
بەراى تۇ ئەم خەلگە بۇچى ھاۋكارىبەت ناكەن و لەو ھاۋكارىنەكرەنە چىيان دەست
دىكەۋىت؟

ۋەلامى دامەۋە وتى: ھىچيان دەست ناكەۋىت. بە پىچەۋانەۋە، دىنىات دىكەمەۋە
ئەگەر ھاۋكارى بىكەن دەستكەۋىتى زۇر زىاتەريان دەبەيت.
پەرسىم: ناۋۋا؟

لەپشت پەردەى دىۋارىكى ژوۋرەكەى نوسىنەگەى ئەم كابرايە تابلۇيەك
ھەلۋاسرابو. تابلۇكە ۋىنەى كۆمەلەك نەسەپى راپەسز بو كە لەسەر ھىللى پىشەپكىكە
ۋەستابون و روخسارى ھەر ئەسەپك ۋىنەى روخسارى بەرپۇۋەبەرىكى خرابوۋە سەر.
لە كۆتەيى گۆرەپەنى پىشەپكىكەش بۇستەرى گەشتىكى دىلرەپىن بو بۇ (بەرمۇدا)،

لەگەڵ وێنەی ناسمانیکی شین و کۆمەڵێک بەلە هەوری ورد و ژن و پیاویک دەستیان لەناو دەستی بەگێردا بە قەراغ دەریاکەدا پیاسەیان دەکرد.

هەموو هەفتەیهک ئەم پیاوێ تێکرای کارمەندەکان بانگ دەکاتە ئەم نوسینگەیه و بای پێی پارمەتی دەکات "دەمی با پێکەوێ کاربەکەین، بە یارمەتیدانی یەکتری پارمەتی زۆرمان دەست دەکەوێت" نینجا بەردەمکە لادەدات و تابلۆی سەردیوارەکانی نیشان دەدات و دەڵێت: "ئێستا کێ لە ئێوە خەلاتی گەشتکردنی بەرمۆدا دەباتەو؟"

لەرستیدا ئەمە وەک ئەو وایە بە گۆلێک بێتیت خێراکە برۆی و کەچی گۆلێکی دیکە ئاوبەدەیت. هەروەها وەک ئەو وایە بێتیت: تا وەرەمان چاک نەبێت هەر بەردەوام دەبین. ئەم کابرایە داوای پارمەتی دەکات و هاوکاریکردنی مەبەستە. دیمەوێت ئەوانەمی کاری لەگەڵدا دەکەن پارمەتی یەکتری بێن و یەکتری بەشدار بکەن و هەمووان سودمەندین، کەچی لەهەمان کاتیشدا دیمەنخاتە پێشپێکێوە لەگەڵ یەکتری، چونکە سەرکەوتنی بەرپۆمەبەریک واتە شکستەینانی بەرپۆمەبەرمەکانی دیکە.

وێک زۆربەمی ئەو ئێشانەمی دیکە کە لەناو خێزان و شوێنی کارو پەڕیومەندییهکانی دیکەدا روو دەدەن، هۆکاری ئەم کێشەیهش پارامی هەلە بو. سەرۆکەکە هەولێ دەدا بەری هاوکاری لە پارامی کێشکێکردنەوێ بەجێتەوێ. کە بێنیشی ئەمە دادی نادات وێستی هانا بباتە بێر تەکنیک و پڕۆگرام و دەرمانیکی خێرا لە پێناوی ئەوێ کارمەندەکانی هاوکاری یەکتری بکەن.

بەلام دیارە بەبێ گۆڕینی رەگ و رێشەمی درەختەکە ناتوانیت میوهکە بگۆڕیت. کارکردن لەسەر رەفتار و هەلسوکهوتی خەلکە وەک هەڵپاچینی درەخت وایە. لەبەر ئەوە ئێمە هاتین لەبیری ئەوە جەختمان کردە سەر پێشخستن و زیادکردنی توانا رێکخراوی و تاکە کەسییهکان بە شێوازیکی تەواو جیاواز لەرێکی گەشەدان بە زانیارییهکان و بە سیستمی پاداشتمەکان کە سەرلەنوێ بایەخی هاوکاریکردنی چەسپاند.

یەکەم هەنگاو لە سەر بەخوێبەوێ بەرمۆ هاوکاریکردن لەگەڵ خەلکیدا هەنگاوانە بەرمۆ رۆلی سەرکردایەتی، نێر گرنگ نێرە ئەو کەسە بەرپۆمەبەربێت یاخود دەرگاوان. بەم هەلوێست و هەنگاوانە کەسەکە دیمەتە خاوەنی کاریگەریتی گرنگ لەسەر کەسانی دیکە. ئەمەش ناوێرێکی بێرکردنەوێ بە شێوازی برابەر/ برابەر کە خوێبەوێ تەبەت بە کۆنترۆڵکردنی پەڕیومەندییهکان لەنێوان خەلکیدا.

شەش پاردايمەكەي پەيوەندى نىۋان خەلك

بىر كىرەنەۋە بە شىۋازى براۋە - براۋە (سودى ھەموان) بە تەنبا ھەر تەكنىك و رىنگاپەكى كار كىرەن نىيە، بەلكو ھەلسەھەپەكى تەۋاۋە بۇ كارلىكە مەۋھاپەتتەپەكان. ئەم شىۋازە، لەراستىدا، پەككەكە لە شەش پارايمى كارلىكى نىيەى مەۋھ لەگەل پەكتىدا .. پارايمەكانى دىكە بىرەتتەن لە براۋە - دۇراۋ، دۇراۋ - براۋە، دۇراۋ - دۇراۋ، براۋەى تەنبا و براۋە - دۇراۋ، ياخود ھىچ.

براۋە/ براۋە

براۋە/ براۋە چوارچىۋەى ئەۋ نەقلى و دىئەپە كە ھەمىشە و لە ھەمۇ پەيوەندىيە مەۋھاپەتتەپەكاندا بىر لە سودى ھەردولايەنەكە دەكاتەۋە.

براۋە / براۋە ماناى واپە كە چارمەسەرەكان و رىكەۋتتەكان سودى ھەردولايەنەكەيان تىداپە و ھەردولا پىي قايلان. ئەم شىۋازى چارمەسەرە ماپەى خۇشخالى ھەردولايەنەكەپە و پاپەندىان دەكات بە پلانى كار كىرەنەكەۋە. براۋە - براۋە بەۋ چاۋە تەماشاي زىيان دەكات كە گۇرپھانىكە بۇ ھاۋكارى نەك بۇ مەملەننىكرەننى پەكتى. نىيەى مەۋھ زۇر بەمان ئەقلىكى دۋاليزمىمان ھەپە. بەھىز ياخود لاۋاز، تۈندۈتتىزى ياخود نەرمۈنىيانى، بىبەمەۋە پان بدۇرپم. بەلام ئەم شىۋازى بىر كىرەنەۋەپە ناتەۋاۋەپەكى گەۋھەرى تىداپە، چۈنكە بىر كىرەنەۋەپەكە پناغەى بىرەتتەپە لە دەسەلات و ھەلۈپست نەك بىنەماۋ پىرنسىپ. براۋە/ براۋە لەسەر ئەۋ پارايمە داپىزراۋە كە "شەكە" بەشى ھەمۇ كەس دەكات و سەرگەۋتتى كەسنىك ھەرگىز لەسەر حسابى مەخرۇم كىرەننى خەلكى دىكە نىيە لە سەرگەۋتن.

براۋە/ براۋە باۋەپەننەنە بە ئەلەرناتىفنى سىيەم. رىنگاكە رىنگاكەى من نىيە، ھەروھە رىنگاكەى تۇش نىيە، بەلكو رىنگاپەكى چاكتە، رىنگاپەكى بالاترە.

براۋە/ دۇراۋ

پەككەكە لە ئەلەرناتىفەكانى شىۋازى براۋە - براۋە، بىرەتتەپە لە شىۋازى (براۋە/ دۇراۋ). كە پارايمى پىشەركىكەپە بۇ بەرمۇدا. پارايمەكە دەلەت ئەگەر من براۋە پە، تۇ دۇراۋەيت.

لە گۇشەنىگى خەلكانى سەر كىرەۋە، براۋە - دۇراۋ شىۋازىكى سەرگەۋتەرانەپە،

"من دەگەم بەلام تۆ نابىت بگەيت" كەسك ئەم شىۋازە پەپرو بىكات ھەزى لىيە دىسەلات و توانا و پارەو تاكرەوتى خۇى بەكاربەيتت بۆ بەدىستەيتنانى نامانجەكەى.

نېمە زۆربەمان ھەر لە منالىيەو لەسەر ئەم شىۋازى كارگردنە راھىنراوين. پەكەمىن و گىرنگىرەن پىگە لەم روومو خىزانە. كاتىك كە منالىك بە منالىكى دىكە بەراورد دىكرىت و سۆز و خۇشەويستى و پشودرىژى و لىكتىگەشتن لەسەر بىنەماى ئەم بەراوردكارىيانە دىكرىت بە منالەكە پاخود لىي دىسەندىرئەو، ئەو ماناى واپە شىۋازى براو/ دۇراو پەپرو دىكات. تۆ ئەگەر كەسكە بە مەرج خۇش بوئىت و كەسكە ناچاربىت ئەو خۇشەويستى بە بەدىست بەيتت كەواتە خۇى لە ناخەو شاپستەى رىزو خۇشەويستى نىيە. نىخەكە لە ناخى ئەودا نىيە، بەلكو لە دىرمەو. لە بەراوردگردىداپە بە كەسكى دىكە پاخود دىرەق بە پىشېنى و مەرجىكى دىارىكراو،

گەنج چۈنكە ھەستىارە و خىرا دىكەوتتە ژىر كارىگەرىيەو زۆر پىويستى بە پىشوانى و ھاندانى دىك و باوكى ھەپە، لەبەرئەو ئەم خۇشەويستى مەرجدارە واى لى دىكات بە شىۋازى براو – دۇراو بىرىكاتەو و رەفتار بىكات.

"ئەگەر من لە براكەم چاكرەم، دىك و باوكەم زىاتەر منيان خۇش دەوت، كەواتە من ھىندەى ئەو گىرنگ و باپەخدار نىم". نىمەپەكى بەھىزى دىكەى ئەم شىۋازە لەناو ھەرزەكارە ھاوتەمەنەكانداپە، كە لە سن و سالىكى نىك پەكرەدان و زۇرىش مىلانىي پەكرى دىكەن. لەسەرمتادا منال بەدواى ئەودا دىكەرت كە دىك و باوكى قىبولى بىكەن، پاشان لەلاپەن ھاوتەمەنەكانىيەو. نىتر ئەو ھاوتەمەنە ھاوپرىتى بىت پاخود خىزم. ھەموشمان دىزانىن كە ھەندىك چار ھاوتەمەن زۆر دىرەقە. ئەمانە زۆربەى كات لەسەر بىناغەى پىومەكانى خۇيان بىرپار دىمەن كەسى بەرامبەر قىبول بىكەن پان رەتى بىكەنەو. پىومەكەش ئەومەپە كە ئەوكەسە چەندىك دىگونجىت لەگەل رەفتار و پىاپاپەرموونى ئەماندا. ئەمەش دىارە ھىندەى دىكە شىۋازى براو/ دۇراو دىچەسپىتت.

دىناى زانكۆ و خۇيىندى ئەكادىمىيائىش نىمەپەكى دىكەپە لەو نىمەنەى كە

شىۋازى براۋە/ دۇراۋى برەۋى پىدەدەن. شىۋازى دابەشكردن و وەرگرتنى نەمە، بە شىۋمبەكى بىنەرمەتى دەلىت، تۇ بۇيە نەمە (۸۰) ت وەرگرتوۋە چونكە كەسكى دىكە نەمە (۶۰) ى وەرگرتوۋە. كەۋاتە نرخی تۇ ئەنجامى بەراۋردكار تۇيە لەگەن كەسكى دىكەدا. كەۋاتە ھىچ دانپىدانانىك نىيە بە بەھا ناۋەكىيەگانى مەۋۇ، ھەمە كەسكى لە دەرۋە پىناسە دەرگىت و نرخەكەي دىارى دەرگىت.

"ئۇي چەندەم پىخۇشە لەم كۆبۈنەۋمەيە باۋگاندا بىنەمىت. بەراستى پىۋىستە شانازى بىكەيت بە كچەكەتەۋە كە لە خۇندكارە ھەرە زىرەكەگانە"

"ئەمە مايمەي خۇشچالىمە"

"بەلام (جۇنى) كۆپ كىشەي ھەيە. نەمەگانى زۆر نەمە"

"بەراست؟! ئۇي كە ناخۇشە! نەي باشە چى بىكەين؟"

نەمەي ئەم بەراۋردكارىيە پىت نائىت ئەۋمەيە كە رەنگە (جۇنى) بەھىزى ھەشت سىلندەر ھەۋل دەمەت و مانەۋ دەپىت، بەلام ھەۋلى كچەكە لەنىۋان ۴ - ۸ سىلندەردايە. ۋاتە مەۋۇ ۋەكو خۇدى خۇي ناناسرىت و نرخی بۇ دانانرىت و لەگەن تۋانگانى خۇيدا و ھەۋلەدانى ئىستاي خۇيدا بەراۋرد ناكىت، بەلكو دەرگىتە بەراۋردكارىيەۋە لەگەن خەلكى دىكەدا. ھەر ئەم پەي بەراۋردكارىيەشە بەھا كۆمەلەيتىيەگان دىارى دەكات و دەرگى ھەل و فرسەتەگان كۆنترۆل دەكات. نەمەي لە ھەناۋ و كۆۋكى پەۋسەي فېرگەردندايە مەملانىيە نەك ھاۋگارى. نەراستىدا بەۋ چاۋە تەماشە دەرگىت كە پەيۋستە بە فېل و چەۋاشەكەردنەۋە.

نەمەيەكى دىكەي شىۋازى براۋە/ دۇراۋى لە بۋارى وەرزشدايە، بەتاپبەت بۇ لاۋانى قۇناغەگانى نامادىمى و زانكۇ. زۇرجار ئەمان دەبنە خاۋمنى پارادىمىك كە دەلىت زىان پارىيەكى گەۋرەيە، پارىيەك كە دەرەنجامەكەي سەفرە چونكە بەشكىك دەپاتەۋە و بەشكىكىش دەپۇرپىنىت. لە بۋارى وەرزشدا (بەرنەۋە) ۋاتا بالادەستى.

بۋارىكى دىكەي ئەم شىۋازى بېرگەردنەۋمەيە بۋارى ياسا و دادگايە. بىگومان ئىمە ھەمومان پىۋىستەمان بە ياسايە و لە كۆمەلگايەكە دەزىن كە ياسا دەپارپىزىت. ئىمە كاتىك لەگەن كەسكىدا توشى كىشەيەك دەبىن، يەكەمىن مەسەلە بىرى لى بىكەنەۋە نەۋمەيە بېدەينە دەست دادگا. ۋاتە لەسەر حسابى ئەۋ كەسە (براۋە) بىن. بەلام ئەم جۇرە نەۋلىيەتە داکۇكىكارە نە خۇلقىنەرە و نە ھاۋكار.

ئىمەي مەۋق بە دۇنيايىيەۋە پىۋىستمان بە ياسايە، ئەگىنا كۆمەلگا دىفەوتىت.
ياسا مايە مانەۋەي كۆمەلگايە، بەلام ناتوانىت ھاۋكارىي خولقېنەر فەراھەم بىكات.
نەۋبەرەكەي بتوانىت كېشەي نىۋان خەلگەكە ھەمۋار بىكات، چۈنكە ياسا لەسەر
بىنەماي ناكۇكى و شىكات دامەزراۋە. ئارمىزى ئەۋەي پارىزەرمكان و خوتىندىنگاكانى
ياسا ھان بىلرېت كە ھەۋل بىدن ھەردولايەنەكە بىخەنە دانۇستانەۋە بەمەبەستى
گەشتەنە چارسەرىكى براۋە/ براۋە. چارسەرى كۇتايى كېشەكە نىيە بەلام
دىتوانىت ھۇشيارىيەكى زياتر دىربارەي ناكۇكىيەكە دىستەبەر بىكات.

بىتگومان بۋارى شىۋازى براۋە/ دۇراۋ لەۋ شوېن و پىگانەدايە كە بەراستى شوېن
و پىگەي مەملانىن و ناستى مەمانەكردن تىياندان ئاستىكى نىزە. بەلام پىۋىستە ئەۋ
راستىكە بىزانىت كە بەشىكى زۇرى ژيان بىرىتى نىيە لە مەملانى و پىشېركى. ئىمە
پىۋىست ناكات ژيانى رۇزانەمان تەرخان بىكەين بۇ پىشېركى كىردن لەگەل ھاۋسەر و
مىنال و ھاۋسى و ھاۋكار و ھاۋپىكانەماندا. بەراستى ئەۋ پىرسىارە زۇر گەۋجانەيە كە
دەپرسىت لەم ھاۋسەرگىرىيەدا كاممان براۋمىن؟ چۈنكە ئەگەر ھەردوكتان براۋە
نەبن، بە دۇنيايىيەۋە ھەردوكتان دۇراۋن.

بەشىكى زۇرى ژيان پەيۋىستە بە پەيۋىندىيەكان لەگەل خەلگەنى دىكەدا نەك
بە سەربەخۇيى خۇمانەۋە. زۇربەي ئەۋ ئامانچ و ئەنجامانەي كە دەمانەۋىن
پەيۋىستەن بە ھاۋكارىمانەۋە بە خەلگەنى دىكەۋە و ئەقلىيەتى براۋە – دۇراۋ
لەراستىدا ئەم پەيۋىندىيە دىشۋىۋىنىت.

شىۋازى بىر كىردنەۋەي دۇراۋ/ براۋە

ھەندىك كەس شىۋازى دىكە پەيۋىرەۋ دىكەن – شىۋازى دۇراۋ/ براۋە.

(زىيانى خۇت و سودى خەلگى)

(مەن دىدۇرېم – تۇ قازانچ دىكەيت)

(بەردەۋام بە. رىگەي خۇت لەگەل مىندا بېرە)

(ئەمجارەش پىت بىن پىمدا – ھەمۇ كەس وادىكات)

(مەن دۇراۋم. مەن ھەمىشە دۇراۋ بوم).

(مەن ئاشتىخۋازم. ھەمۇ شىتېك دىكەم لەپىناۋى پاراستىنى ئاشتىدا). شىۋازى

دۇراۋ/ براۋە، شىۋازىكە زۆر لە براۋە/ دۇراۋ خراپترە. چۈنكە نە پىۋەرى ھەپە و نە داۋاكارى ھەپە و نە تىپروانىن. ئەوانەي بە شىۋازى دۇراۋ/ براۋە بىردەكەنەۋە ھەمىشە پەلەيانە لەۋەي كە خۇيان قايىل بىكەن يان بەرامبەرەكەيان. ھىزەكە لەۋەدا دەپىنن كە جەماۋەريان ھەبىت پاخود قىۋول بىكرىن. ھىندە نازانىن بتوانن گوزارشت لە ھەست و بىروباۋەرى تاپبەتى خۇيان بىكەن و زوو تەسلىمى ئەو خەلگانە دەپن كە كەسايەتپان بەھىزە (خود، ego)

لە دان وستانەكاندا ئەم شىۋازى بىركردنەۋەپە (براۋە/ دۇراۋ) جۇرىكە لە تەسلىمىبون – ۋازھىنان پاخود ملكەچىبون. ئەم شىۋازى بىركردنەۋەپە بۇ سەركردايەتپكرىن دەست نادات چۈنكە بە جۇرىك لە نەرمونيانى و چاۋپۇشلىپكرىن حساب دەكرىت. بىركردنەۋە بە شىۋازى دۇراۋ/ براۋە دەپەۋىت بىتكات بە كەسلىكى چاك (پياۋىكى چاك) تەنانت ئەگەر خەلگە باشەكەش ھىچ ئامانچىك بەدەست نەھىنن.

ئەوانەي بە شىۋازى براۋە/ براۋە بىردەكەنەۋە مەپلىان بەلاي لاپەنگرانى شىۋازى دۇراۋ/ براۋە زۆرە و خۇشيان دەۋىن چۈنكە دەتوانن لەسەريان بىزىن (ۋەك دەلىن رىزقپان لەسەر ئەم جۆرە كەسانەپە). خەزپان لە لاۋازىپەكانى ئەم جۆرە كەسانەپە و سودى ئى وەردەگىرن بۇ خۇيان. واتە لاۋازىپەكەي ئەوان دەپتە ماپەي زىاتەر بەھىزىبونى ئەمان.

بەلام كېشەكە لەۋەداپە كەسانى شىۋازى دۇراۋ/ براۋە بەشىۋەپەكى وان كە بەشىكى زۆرى ھەست و دىدو بۇچۈنەكانيان دەشارنەۋە.

دپارە ھەر ھەست و ئارمىزۋەپەكىش كە خاۋنەكەي نەتوانىت گوزارشتپان ئى بىكات ماناى ۋا نىپە دەمرن. نەخىر ھەرگىز نامرن و بە زىندۋىي لە قولاى ناخى كەسەكەدا دەمىننەۋە و دواتر بە رىگاي خراپتر و ناشىرىنتر دەردەكەون. بۇ نمونە نەخۇشىپە دەرونى – جەستەپەكانى كە ھۇكارى ئەقلى و سۆزدارىي تاپبەتپان ھەپە، ۋەك نەخۇشىپەكانى دل و كۆنەندامى ھەناسە و نەخۇشىپە دەمارىپەكان لەراستپدا بەرجەستەكردنى ھەستكردنن بە شكست و تورپىي و ئاۋمىدپون و ۋەھم كە ھەمۇيان بەھۋى ئەقلىپەتى دۇراۋ/ براۋەۋە سەركوت كراون و شاردراۋنەتەۋە. تورپىبونى ناناساىي و گالتەپىكرىن و كاردانەۋەي توندوتىز بەرامبەر بچوكتىن وروژاندىن چەند نمونەپەكى دىكەي بەرجەستەكراۋى ئارمىزۋە سەركوتكراۋەكانن.

مىۋە ئەگەر بەردەوام ھەست و ئارمىزومكانى بشارىتە و ھەول نەدات كە بىيانگۇرپىت بى نامانجى باشتىر و بالاتىر، دواتر دەپىنىت كە ئەمە كارى خراپ دىكاتە سەر جۇرى رېز لەخۇگرتن و لە ئاكامىشدا پەيۋىندىيەكانى لەگەل خەلكىدا تىك دەچن.

لەمەۋە بۇمان دەرگەوت كە ھەردوو شىۋازمەكە: براۋە - دۇراۋ و دۇراۋ - براۋە شىۋازى لاۋازن بناغەكەيان بىرىتىيە لە نىگەرانى و ناسەقامگىرى. دىيارە شىۋازى براۋە/ دۇراۋ لە كورت مەۋدادا دىتوانىت ئەنجامى زىاتىر و باشتىر دەستەبەر بىكات چۈنكە بەشىۋەيەكى گىشتى و لە زۇربەي حالەتەكاندا پىشت دەبەستىت بە ھىز و بە بەھرى كەسانى سەرمەۋە. بەلام شىۋازى دۇراۋ/ براۋە ھەر لەسەرمەتاۋە لاۋاز و تەمومزاۋىيە.

رېژمىيەكى زۇرى بەرپۇمبەران و جىبەجىكاران و تەنانەت باۋكانىش ۋەكو بەندۇلى سەعات لەنىۋان ئەم دوو شىۋازى بىرگىردنەۋەيەدا دېن و دەچن، جارىك براۋە/ دۇراۋ پەپىرەم دىكەن و جارىكى دىكە لايەنگىرى دۇراۋ/ براۋەن. براۋە/ دۇراۋ رېز بۇ ھىچ پىۋەر و مەسەلەيەك دانانىت و دۇراۋ/ براۋەش نەرمۋىيەنە و چاۋپۇشى لە زۇر مەسەلەۋ پىرنسىپ دىكات.

ئەم جۇرە كەسانە ناتۋان ماۋىيەكى زۇر خۇيان رابگىرن لەبەرامبەر ئائىرامى و سەرلىشىۋان و كەمى دىسپلىن و پېشېنى و سىستەم. يەكسەر ھەلۋىست دىگۇرن و دېن شىۋازى براۋە/ دۇراۋ پەپىرەم دىكەن تا ئەۋكاتەي ھەست كىردن بە تاۋان ۋەرمەيان دادىمىزىنىت و تاقەتى ئەم جۇرە رەفتارمەيان تىدا نامىنىت و لەئاكامدا جارىكى دىكە دىگەرپىنەۋە سەر رىبازى دۇراۋ- براۋە تا ئەۋكاتەي تۈرپىي و ئانۋىدى زۇرىان بۇ دەپىنىت و سەرلەنۋى جارىكى دىكە دەچنەۋە سەر شىۋازى براۋە/ دۇراۋ.

دۇراۋ/ دۇراۋ

بەرىمەككەۋىتى دوۋكەسى لايەنگىرى رىبازى براۋە/ دۇراۋ بىرىتىيە لە كارلىكى نىۋان دوۋكەسى كەللەرمەق و خۇپەرسىت كە لە بىپارى خۇيان بەشىمان نابىنەۋە و ئەنجامەكەش بە زىانى ھەردوكان دەشكىتەۋە. (دۇراۋ/ دۇراۋ) ھەردولا زىانىيان بىدىكەت و ھەردولاش بە شوۋىنى تۇلەسەندىنەۋەدا دىگەرپىن. خواخاۋايانە جارىكى دىكە بولرىان بىرىتى بۇ تۇلەسەندىنەۋە. بەلام نازانن كە تۇلەسەندىنەۋە تىپىكى

دوودەمەو پىياوكوشتنىش بەدەستى ئەنقەست لەراستىدا خۇكوشتنە.

من ناگادارى پىياوئىكم كە ژنەكەي تەلاق داو. حاكم پىي راگەياند پىيوستە
 ھەرچىەكت ھەيە بىفرۆشيت و نىووى پارەكەي بەدەيت بە ژنە كۆنەكەت. ئەویش
 ھەستا نوتومبىلە دە ھەزار دۆلارىيەكەي فرۆشت بە پەنجا ھەزار دۆلار و لەو پارەيە
 بىست و پىنچ ھەزار دۆلارى نارد بۆ ژنە كۆنەكەي. كاتىك ژنە كۆنەكەي كەردى بە
 ھەرا، تەماشايان كەرد ھەمو شتەكانى دىكەي ناوا تالانفرۆش كەردووە.

ھەندىك كەس ھىندە بىر لە دوژمنەكەيان دەكەنەو و ھىندە خەيال دەدەنە
 رەفتارى كەسەكەي بەرامبەريان كە ئىتر ھىچ شتىكى دىكە نابىنين جگە لەووى چۆن
 وابكەن ئەوكەسە زىانى پىبگات، تەنانت ئەگەر شتەكە بە زىانى خۇشيان تەواو
 ببىت. ئەم شىوازي دۆراو/ دۆراو ھەلسەفەي مەملانىي دوژمنكارانەيە و ھەلسەفەي
 شەرە. (كورد دەلىت تۆپىنى خۆي و زەرمەري خاومنى دەوئىت)

شىوازي دۆراو/ دۆراو ھەلسەفەي ئەو كەسانەشە كە خەمبار و دلتەنگن و بى
 ئەووى ھىچ ھۆكارىكى ماقول ھەبىت، بون بە بار بەسەر خەلكىيەو. شىوازي دۆراو/
 دۆراو دەلىت: زىانىش بىكەيت قەيناكە، بە مەرجىك بەرامبەرەكەيشت زىان بىكات.

براو:

شىوازيكى دىكەي بىرگەرنەوومىيە كە زۆر باو، ئەومىيە كە تۆ قازانچ بىكەيت و
 بەس. خاومنى نەمجۆرە ئەقلىيەتە مەرج نىيە پىي خۇش بىت بەرامبەرەكەي
 زىانى پىبگات. نەخىر مەسەلەكە ئەو نىيە. گەنگ ئەومىيە ئەم خۆي بگاتە نامانچ
 و بەس. شىوازي براو رەنگە ناسانتىن و باوترىن شىوازيبىت بەتايبەت لەو بابەت و
 مەسلەنەدا كە كىپرەكى و مەملانىيان تىدا نىيە، خاومنى ئەم جۆرە ئەقلىيەتە بىر لە
 زامەنەرنى بەرژمومندىيەكانى خۆي دەكاتەو و دەلىت: تۆش نازابەو
 بەرژمومندىيەكانى خۆت بپارىزە.

كام شىوازه باشتىنە؟

پىنچ ھەلسەفەكەي كە تا نىستا باسەن كەردن بىرىتىن لە: براو/ براو، براو/
 دۆراو، دۆراو/ براو، دۆراو/ دۆراو، پىنچەمىنىش شىوازي براومىيە واتە قازانچى خۆت
 و بەس. ئەگەر بپرسىن بلىين كامەيان لە ھەموان باشت و كارىگەرتەرە؟ وەلامەكە

دەلىت بەپىي بابەتەكەيە. بۇ نمونه لە يارى قىتۇلىندا سەركەوتنى تۇ تەنيا بەو دەپتە دى كە تىمەكەي بەرامبەر بدۇرپت. ھەرومھا ئەگەر لە نوسىنگەيەكى ناوچەيدا كاربەيت كە چەندىن ميل لە نوسىنگە ناوچەيەكى دېكە دوور بېت و ئەم دوو نوسىنگەيە بە كەردەو ھىچ پەيوەندىيەكيان لەگەل يەكتىدا نەبېت ئەوا ناسايپە پېشېركىنكەت لەگەلىدا بە شىۋازى براوہ/ دۇراو بېت بەمەبەستى ئەوۋى كارمەكە بخەيتە جوئە و ھاندان بېنىتە ئاراوہ .. بەلام بە دۇنيايەو شىۋازى براوہ/ دۇراو بۇ ئەو جوۋرە كارو بوارانە دەست نادات كە ئەنجامەكە پېۋىستى بە ھاوكارى گروپ و تاكەكانە لەنيوان خۇياندا بۇ بەدەستەينانى ئەوپەرى سەركەوتن، ھەرومھا لەو بوارانەشدا كە مەملانى لەناو كۆمپانىيەكەدا ھەبېت، ياخود بۇ نمونه خەلاتىكى ديارىكراو ھەبېت بۇ براوہ (وہك نمونهكەي پېشېركىنكەت بۇ گەشتى بەرمۇدا)

ئەگەر لە پەيوەندىيەكى ديارىكراودا ھەستەت كەرد مەسەلەكە بايەخىكى ئەوتۇي نىيە، ئەوا بىر كەردنەو بە شىۋازى دۇراو/ براوہ لە ھەندىك بارودۇخدا گونجاوہ بۇ ئەوۋى راستگۇيى و خۇشەۋىستى خۇت بۇ كەسەكە بسەلىنىت (تۇ بەلامەو گەنگىت نەك مەسەلەكە، لەبەر ئەوۋە باشترە كە بە دلى تۇ بېت). نمونهيەكى دېكەي ئەو ھالەتانەي كە شىۋازى دۇراو/ براوہ گونجاوہ ئەوۋىە كە ئەگەر ھەستەت بىكەيت بىردنەۋەت لەم گەمەيەدا زىان بە بنەما بالاكانت دەگەيەنېت و ئەو ناھىنېت خۇتى بۇ ماندو بىكەيت و كاتى تيا بەمفېرۇ بدەيت.

دېارە ھەندىك بارودۇخى دېكەش ھەن كە دەتەۋىت براوہ بېت تياپاندا و زۇر بەلاتەو گەنگ نىيە ئەم بىردنەۋىيە كارىكى چۇن دەكاتە سەر بەرامبەرەكەت (نەۋىش براوہ دەبېت ياخود دەدۇرپت). بۇ نمونه ئەگەر زىانى مەنەكەت لە مەترىسيدا بېت، ئەوا گەنگەين مەسەلە بەلاي تۆۋە رەزگار كەردنى زىانى مەنەكەتە و ھېندە گۇئ نادەيتە خەلكەكە و بارودۇخەكە.

كەۋاتە ھەلبىزاردنى شىۋازەكە پەيوەستە بە ۋاقىيە مەسەلەكەۋە. گەنگەين مەسەلە ئەوۋىە چۇن ئەو ۋاقىيە بەراستى و بە وردى بخۇننېتەۋە.

لەراستىدا زۇربەي ھەلبىزەستەكان جۇرېك لە ھاوكارى و پەكتەۋاۋا كەردىيان تىدايە، لەم ھالەتمەشدا تاقە ھەلبىزاردن لەناو ئەو پېنج ھەلبىزاردەيەدا ھەلسەفەي براوہ/ براۋىيە (چاكەي ھەموان) كە قابىلى جىبەجى كەردن بېت.

فەلسەفەى براۋە/ دۇراۋ قابىلى جېبە جېكرىدىن نىيە، چۈنكى ھەلۋىست و
 بىرۈچۈن بىرەمبەرم دىگۈچى. بۇ نەمە، ئەگەر مەن ھوردەكارى كەلۈپەل بىم بۇ
 كۆمپانىيا كەتەن و لەرىنى جۈرە دانۇستانىكەۋە قازانچىك بۇ خۇم مەسۇگەر بىكەم كە بە
 زىانى تۇ تەۋاۋ بېيىت و ئەمەزۇ بىگەمە ئەۋ نامانجەي مەبەستەم بوۋ، ئايا تۇ نامادەيت
 جارىكى دىكە مامەلەم لەگەلدا بىكەيت؟ دەستكەۋىتىكى كەمى كورتخايەن ئەگەر چاك
 لىنى وردىيەۋە، لە مەۋدايەكى دىرئخايەندا زىانە، بە تايىمەت ئەگەر ئىتر ھىج
 مامەلەيەك لەنىۋانماندا روۋنەدات. لەبەرنەۋە فەلسەفەى براۋە/ دۇراۋ بۇ ئەۋ كەسانەى
 كە بىانەۋىت ھاۋكارىي خولقېنەر بنوئىن لە مەۋدايەكى دىرئدا دەبىيەتە دۇراۋ/ دۇراۋ.
 شىۋازى دۇراۋ/ براۋەش، بەھەمان شىۋە، رەنگە لەم چىركەساتەى ئىستاندا
 مەبەستەكەت بۇ بەيىنىتەدى. بەلام ئايا ئەم شىۋازى بىر كەرنەۋىيە كارناكاتە سەر
 ئاينەدى پەيۋەندىيەكانى نىۋان مەن و تۇ و ئايا ئەمەك و پاپەندىۋەنم بە
 رىكەۋتەكەۋە ناگۇرئىت؟ رەنگە وام لى بىت كە ئىتر ھەرنەكەم دىلخۇشت بىكەم و لە
 دانۇستانەكانى ئاينەمدا ھەۋل بىدەم زىانەت پى بىگەيەنمە و پەيۋەندىيەم لەگەل
 نەۋانەدا پتەۋ دەبىيەت كە بە جۇرئىكى خراب لە خۇت و لە كۆمپانىيا كەتەى تىگەيشتون.
 بەمەش وامان لى دىت ھەمۇمان خۇمان لە چۈرچىۋەى دۇراۋ/ دۇراۋدا بىيىنىنەۋە و
 ئاشكراشە كە فەلسەفەى دۇراۋ/ دۇراۋ (زىانى ھەموان) بە ھىج جۇرئىك قابىلى
 جېبە جېكرىدىن نىيە.

خۇ ئەگەر تەنبا ھەر جەخت لەسەر قازانچى خۇم بىكەم و ھىج حسابىك بۇ
 بىرۈچۈن تۇ نەكەم، ئەۋا پەيۋەندىيەكەمان ھىج بەرھەمىكى نابىت.
 ئەگەر لە مەۋداى دووردا ھەردوۋلامان قازانچ نەكەيىن ماناى واىە ھەردوۋكەمان
 دۇراۋىن. لەبەرنەۋە تاقە ھەلۋازدە شىۋازى براۋە- براۋەيە لەۋاۋا قەيەنەدا كە
 ھاۋكارى و ھاۋدەستىيان تىدايە.

جارىكىيان نىشم لەگەل كابرەيەكدا دىكرى سەرۋىكى كۆمەلنىك فرۇشكا بو. پىرى
 وتە: "ئەۋ بىرۈكەيەى كە داۋادەكەت ھەردوۋلا براۋە بىن بە رۋالەت بىرۈكەيەىكى
 جوانە، بەلام زۇر ئايدىيالىيە و لە ۋاقىعدا مەھالە. چۈنكى دىنيا ۋاقىمى و
 بەھىزەكەى بازىرگانى بەم شىۋەيە نىيە. لە ھەمۇ شۋىنىك دۇراۋ ھەيە و براۋە
 ھەيە. تۇش ھەر ئەۋ يارىيەت لەبەردەمدايە."

پېم وت، "زۇرچاكە. بىر لە شىۋازى دۇراۋ / براۋە بىكەرەۋە. خۇت قازانچ بىكەي و
بىرامبەرەكەت زىانى پى بگات. نايە نەمە شىۋازىكى كىردەنى و باشە؟
ۋەلامى دامەۋە: نەخىر؟

- بۇچى

* چۈنكە ھەمو كىپارەكانم لەكىس دەچىت.

- زۇرچاكە. كەۋاتە شىۋازى دۇراۋ / براۋە بەكاربەينە. دەستبەردارى فرۇشكاكەت بېە.

* ناتوانم ئەۋە بىكەم. نە ھىندە پارەدارم و نە رىكخراۋى خىرخوازييم داناۋە.

نېتر كە ھەمو شىۋاز و رىگا جۇراۋجۇرەكانمان شى كىردەۋە، بۆمان ئاشكرابو كە
شىۋازى براۋە / براۋە تاقە شىۋازىكە كە بەراستى ۋاقىيى بىت.

ۋتى، ۋابزانم نەم شىۋازە بۇ كىپارەكان باشە، بەلام بۇ ھاوردەكاران دەست نادات.

پېم گوت، بەراي تۇ، ئەۋ كاپرايەي كالا بۇ تۇ دەھىننىت بۇچى نەم پىرنسىپە
جىبەجى ناكات؟

ۋتى، ئەۋى راستى بىت من لەگەل خاۋەنەكانى نەم مۇلە و ھەروەھا لەگەل
كاربەدەستەكانىشدا مەسەلەي گىرەبەستەكانمان باس كىردو شىۋازى براۋە - براۋەمان
بەپەرەۋەكرد. زۇر كراۋە و لۇجىكى بوين لەگەلئاندا و ھەۋلمان دەدا رازىيان بىكەين و
دلىان رابگرين، بەلام ئەۋان نەم ھەلۋىستەي ئىمەيان بە لاۋازى حساب كىرد بۆمان و
لە نەنجامدا شىكستمان خوارد.

لېم پىرسى، بۇچى شىۋازى دۇراۋ / براۋەت پەپەرەۋە نەكرد

- پەپەرەۋەمان نەكرد. شىۋازى براۋە / براۋەمان بەلاۋە پەسەندبو

* ھەرموت ئەۋان لە دانۇستانەكاندا ئىۋەيان بەزاندا

- بەلئ

* بەعننى دۇرانتان؟

بەلئ

* نىۋە دۇرانتان و ئەۋان بىردىيانەۋە؟

- بەلئ

* كەۋاتە نەم شىۋازە ناۋى جىپە؟

كاپراكە تىگەپىشت ئەۋەي ئەۋ بە شىۋازى براۋە / براۋە تىي گەپىشتۋە ھەراستىدا

شىۋازى دۇراۋ / براۋە بو، توشى شۇك بو. كە لە ئەنجامى دوورمەوداى ئەم شىۋازەش وردبوينەۋە و تېبىنى ئەو ھەمو بنەما پېشىل كراۋە ئەو رق و بىزارىەيان كىرد كە لەدىۋى ناۋمەۋى پەيوەندىيەكاندا خۇيان دەخۇنەۋە، تىگەپشتىن كە مەسەلەكە لەراستىدا بە زىانى ھەموان (دۇراۋ / دۇراۋ) كۇتايى ھاتوۋە.

ئەم كابرايە ئەگەر بەراستى شىۋازى براۋە / براۋە مەبەست بوايە دەبو ماۋمىيەكى زۇرتىر بۇ پەيوەندىكىرنەكە تەرخان بىكات و زىاتىر كۇيى لە خاۋمنى مۇلەكە بىگرتايە ئىنجا بە ئازايەتتەيەكى زۇرتىرەۋە بىروبوچونى خۇي دەربرپايە و بەردەۋام بوايە لەسەر گىيانى براۋە / براۋە تا ئەۋكاتەي دەگەپشتە چارسەرىك ھەردولايەنەكە پىي رازى بىن و ئەمەش ھەئىزاردەي سىيەمە. كە دەبوايە ھەئىزاردەيەكى ھاۋكارىيانەي داھىنەرانە بوايە.

شىۋازى براۋە / براۋە يان ھىج

ئەگەر ئەو كەسانە نەگەپشتىنە چارسەرىكى داھىنەرانەي ھاۋكارانەي وا كە ھەردوۋ لايەنەكە پىي رازى بن مەسەلەكە دەگەپشتە دۇخىكى گەۋرەتر لە شىۋازى براۋە / براۋە كە ئەۋىش شىۋازىكە پىي دەۋىرتىت شىۋازى براۋە / براۋە يان ھىج (ۋاتە يان ھەموۋلايەنەكان سودمەند بن ياخود ھىج رىكەۋىتنىك نەكرىت).

رىكەنەكەۋىتن بە شىۋمىيەكى بىنەپەرتى ماناى ئەۋمىيە كە ئەگەر نەتۋانىن رىكە چارمىيەك بدۇزىنەۋە سودى بۇ ھەردوۋكان ھەبىت، ئەۋا لەسەر ئەۋە رىك دەكەۋىن كە رازى بىن جىاۋازىمان ھەبىت و ئەۋ جىاۋازىشمان قىۋول بىت. ۋاتە ھىج رىكەۋىتنىك لەگۇرئىدا نابىت. ئىتر ھىج لەيەكترى چاۋمىروان ناكەين و كارى ھاۋبەش ئەنجام نادەين و لە كارەكەمدا ھاۋكارىم ناكەيت چۈنكە ئاشكرايە ئامانچ و بىنەماكانى من پىچەۋانەي ئاراستەي ئەۋانەي تۇن. دىارە كارىكى زۇر چاكىشە كە ئەگەر لەسەرەتاۋە درك بەم راستىە بىكرىت نەك لەگەل رەۋتەكەدا بىرۋىت و لەپاشان نانومىد بىت كە دەبىنىت كە پىشېنىيەكانت نەھاتونەتە دى.

مىرۇف ئەگەر لە مىشكى خۇيدا ئەم رىكەۋىتنە ۋەك يەككىك لە ھەئىزاردەنەكان دابىنىت، ئىتر ھەست بە ئازادى دەكات، چۈنكە پىۋىستى بەۋە نابىت گۇشار بىخاتە سەر خەلگى و بەزۇر بەرنامەكەي خۇي بىسەپىنىت. ئەم ھەئىزاردەيە ماناى ۋايە

دەكەم كە تۆ خوشحال نيت لەو رىككەوتنە، لەبەرنەوۋە ئىمە گرىبەستەكە و پاردى
دلىيايەكەت بۆ دەگىرپىنەوۋە. ئەگەر لە ئاينىدەشدا پىنويستت بە چارسەرى بەرنامەي
(سۇفت ومىر) ھەبوو، دەتوانىت پەيوەندىمان پىنۋە بكەيت.

من بەم ھەئۆستەم زۆر بابەتيانە وازم لە گرىبەستىك ھىنا كە بايى ھەشتاوجوار
ھەزار دۆلار بوو، ئەمەش خۆكوشتنىكى دارايى بوو، بەلام ھەستم كرد كە ئەگەر
پرنسىپى (براوۋ/ براوۋە يان ھىچ) پرنسىپىكى راست بىت ئەوا لە ئاينىدەدا بابەتەكە
دەگەرپىتەوۋە و بارەكەش دەدات.

باش تىپەرىپونى سى مانگ، بەرپۆەبەرە تازەكەي ئەو بانقە بانگەشتى كردم و
وتى، من دەمەوئىت گۆرانكارىي بكەم لە شىۋازى داتاكان و دەمەوئىت لەم بواردا كار
لەگەل تۆدا بكەم. ئىتر گرىبەستىكى لەگەلماندا ئىمزا كرد بە برى دوسەدو چل
ھەزار دۆلار.

ھەر شتىك لە شىۋازى (براوۋ/ براوۋە يان ھىچ) كەمترىت لە پەيوەندىيە
ھاوكارىيەكاندا ئەكەوئىتە پلەي دووۋەمەوۋە و لە دورمەودادا كارى خراب دەكاتە سەر
پەيوەندىيەكان. نرخى ئەم كارىگەرىش پىنويستى بە لىكۆئىنەوۋى ورد ھەيە. تۆ
ئەگەر ئەگەيشىتە براوۋ/ براوۋەيەكى راستەقىنە، لە زۆرىيە زۆرى حالەتەكاندا وا
باشترە ھىچ رىككەوتنىك ئەكەيت.

شىۋازى براوۋ/ براوۋە يان ھىچ لە پەيوەندىيەكانى ناو خىزاندا سەربەستىيەكى
سۆزدارى گەورە دەپەخسىنىت. بۆ نمونە ئەگەر ئەندامانى خىزانىك زانىيان كە ھەر
ھەمويان چىژ لە تەماشاكردنى فېدېۋىيەك نابىنن، دەتوانن زۆر بە سادەيى
بىرپاربدەن كارىكى دىكە بكەن. ئەويش رىك ئەكەوتنە. ئەم رىك ئەكەوتنە باشترە
لەوۋى ھەندىكىيان لەسەر حسابى ھەندىكى دىكەيان چىژ وەربىگرن.

* * *

ھاوړىيەكەم ھەيە كە ئەندامانى خىزانەكەي ماوۋى چەند سائىك پىكەوۋە
گۆرانىيان دەوت. ئەوان كە منال بون، ھاوړىكەم مۇسقىاكەي رىك دەخست و ئەو
جلوبەرگەي بۆ دابىن دەكردن كە لە ناھەنگەكاندا دەيان پۇشى. ھەروەھا بەدەم پىانو
لىدانىشەوۋە سەربەرشى گۆرانىوتنەكەيانى دەكرد.

که منالەکان گەورەبون و تەمەنیان ھەلکشا، زەوقی مۆسیقاییشیان گۆرانی
بەسەردا ھات و ویستیان لە مەسەلە ی جلۆبەرگ و لە چۆنیەتی گۆرانیوتنیشتا رۆلی
گەورەتریان ھەبێت، لەبەر ئەوە کەمتر گۆئیان بە رێنماییەکانی ھاوڕێکەم دەدا.

بەلەم ھاوڕێکەم خاوەنی ئەزمونیکی چەندین سالە بوو لەو بوارەدا و دەیزانی
خەلک حەزی لە چێشە. لەبەر ئەوە ھەستی کرد پێشنیاری خوشک و براکانی
پێشنیاریکی گونجاو نەدا، بەلەم لە ھەمان کاتیشتا دەیزانی کە ئەوان پێویستە
نازادی رادەربڕینیان ھەبێت و بەشداری بکەن لە بڕیارەکاندا.

لەبەرئەوە ھاوڕێکەم شیوازی (براو/ براو یان ھیچ) ی پەڕەو کرد و پێی وتن
کە دەیەوێت لەگەڵیاندا بگاتە رێکەوتنیکی وا کە ھەمویان پێی رازی بن، ئەگەر نا با
بەدوای شیوازی دیکەدا بگەرێن بۆ چیژوەرگرتن لە بەھرە و ئارەزووەکانیان. لە
ئەنجامی ئەمەشتا خوشک و براکانی ھەستیان بە نازادی تەواو کرد لە چۆنیەتی
گوزارشت کردنی ھەست و بیروبوچوندا. تا وایان ئی ھات ئەنجامەکە ھەرچییەک بێت
قبولی بکەن، چونکە ئێتر ھەمویان لەروی سۆزدارییەو ھیچ گوشار و نیگەرانیەکیان
لەسەر نەمابوو. ئەم شیوازی بیرکردنەوێیە زیاتر لە سەرمتای کارەکاندا باشە.
لەسەرمتای پەییوەندی و یاخود دامەزراندنی کۆمپانیاکاندا، چونکە لەگەڵ بەردەوام
بونی کارەکاندا جێبەجێکردنی ئەم شیوازی زەحمەتەر دەبێت و رەنگە گیرۆگەبونی
توندی ئی بکەوێتەو، بەتایبەت لە کاروباری خێزاندن، یان لەو ئیش و کارانەدا کە بە
شیواییکی بنەڕەتی لەسەر سۆز و راستگۆیی ھەلچنراون.

مرۆف لە ھەولێ پاراستنی پەییوەندیەکاندا، رەنگە سالەهای سالی سازش لەدوای
سازش پێشکەش بکات. لەم بوارەدا ھەندیک بە شیوازی براو/ دۆراو و ھەندیک بە
شیوازی دۆراو/ براو رەفتار دەکەن. کەچی وا دەزانن کە رێبازی براو/ براو یان
ھیچ جێبەجێ دەکەن. ئەمەش کێشە قورسی ئی دەکەوێتەو ھەم بۆ خەلکەکە و
ھەم بۆ کاروبارەکانیش بەتایبەت ئەگەر پێشپێکە لەسەر بناغە ی براو/ براو یان
ھیچ دامەزراوو. بەبێ ئەم رێکەوتنە زۆر کار و پڕۆژە دەپوختن یان شکست
دەھێنن و یاخود رووبەرەوی بەرپۆشەری شارمزا دەکێنەو: ئەزمونەکانی ژیان
دەریان خستوو کە زۆر جار وا باشترە رێک نەکەوتن لەبەرچاو بگێرێت بەتایبەت
ئەگەر کارە بازارگانیەکە لەگەڵ خزم و کەس و کار و ھاوڕێدا بوو. واتە جوړیک لە

شىۋازى كرىن و فرۇشتىنى تىدا بىت ئەگىنا زۇر پىكى تىدەجىت شىكىتى كارمەكە
بىتتە ھۆى نەمانى پەيۋەندىكە بە شىۋىيەكى ھەمىشەيى.

بىگومان ھەندىك پەيۋەندى ھەن كە ئەم شىۋازى رىك نەكەوتنە لەگەلىاندا
دەست نادات. بۇ دەۋنە لەگەل ھاۋسەر و منالەكانى خۇتدا. "لە دۇخى وادا نەگەر
ناچار بويت دەتوانىت رىگەي سازش بگىرتە بەر كە شىۋىيەكى نىزمىرە لە شىۋازى
براۋە/ براۋە يان ھىج."

بەلام لە زۇربەي ھالەتەكانى دىكەدا دەتوانىت لەسەر ئەم شىۋازى (براۋە/ براۋە
يان ھىج). سازش بىكىت و ئەم نازاىيەي كە لەم رىبازىيە نازاىيەكى سەرسۇرھىنەرە.

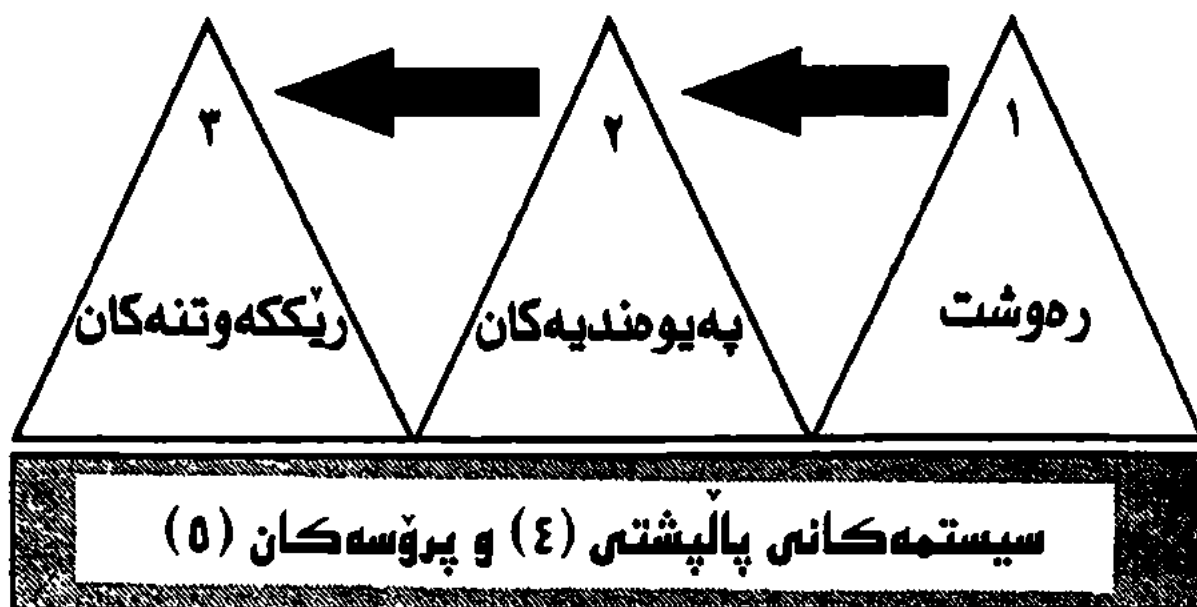
پىنج رەھەندى براۋە/ براۋە

بىرۋەكەي براۋە/ براۋە لەراستىدا خۇى سەرگردايەتىكردى بەكۆمەلە و بىرئىيە
لە مەشق و راھىنانكردىن لەسەر ھەمۇ بەھرە بىھاۋتاۋ سىروشتىيەكانى مەۋق و
ھەروھما خۇناسىن و ئەندىشە و وىژدان و سەربەخۇيى بىپاردان. لەسەر ئاستى
پەيۋەندىيەكاشمان بىرئىيە لە ئالوگۇركردىن زانىارى و قازانچ و كارىگەرىيى.
خولقاندنى ئەم سوۋدە ھاۋبەشانە پىۋىستى بە بىرگردنەۋە بە نازاىيەتىيەكى
گەۋرە ھەيە، بەتايىبەت ئەگەر بەرامبەرەمەت لەم كەسانە بو كە شىۋازى براۋە/
دۇراۋ لە ناخياندا چەسپىۋە.

بۇيە ئەم خەۋە پىرنسىپەكانى سەرگردايەتى بەكۆمەلە لەخۇ گىرتوۋە. ئەم
سەرگردايەتىيەش پىۋىستى بە زەينىروۋنى و ئاسايش و ھەكىمى و ھىز و رىنمايىكردىن
ھەيە كە ھەمويان خەسەلتى جۇرە كەسايەتىيەكن پىرنسىپ گەۋھەرمەكى بىت.

پىرنسىپى براۋە/ براۋە بەردى بناغەي سەرگەوتنە لە ھەمۇ كارلىكىكدا و خاۋەنى
پىنج رەھەندى ھاۋكارانەي خولقەنەرى ژيانە. لە كەسايەتىيەۋە دەست پىدەكات بە
ئاراستەي پەيۋەندىيەكان و رىكەوتنەكانى لىۋە دەردەچىن. ئەم پىرنسىپە لە
ژىنگەيەكدا گەۋرە دەبىت كە ھەم بەيكەرەكە و ھەم سىستەمەكە لەسەر بناغەي
براۋە/ براۋە داپىژراۋن. رەھەندىكى دىكەي ئەم پىرنسىپە (پىرنسىپى براۋە/ براۋە)
بىرئىيە لە پىرۋسە، چۈنكە ھىج كەسەك ناتوانىت بە كەرسەكانى براۋە/ دۇراۋ
ياخود دۇراۋ/ براۋە ئامانجەكانى براۋە/ براۋە بەيئىتە دى.

شېووەکەى خواریوە پەيوەندى رەهەندەکان لەگەڵ پەکتريدا ديارى دەکات

ئىستاش يەك يەك رەهەندەکانى باس دەکەين.

رەوشت

رەوشت بناغەى فەلسەفەى بىرکردنەوى براوە/ براوەیە. هەروەها بناغەى هەمو شتىكى دیکەىە کە لە ناکامى بىرکردنەوى براوە/ براوەدا بێتە گۆرێ. لە پارادایمى براوە براوەدا رەوشت (۲) سى خەسلەتى بنەرەتى هەیه.

پاکى (نەزاهە): ئیمە پېشتر نەزاهەمان وا پېناسەکرد کە ئەو پېز و بەهایەیه مرووف بە خۆى دهبەخشیت. خووەکانى ژمارە (۱-۲) یارمەتى دەرن لە پاراستن و گەشەپێدانى دەستپاکیدا. ئیمە کاتیک پېناسەى بنەماکانمان ديارى دەکەين و پێکیان دەخەين و رۆژانە جێبەجێيان دەکەين لەراستیدا بەو کردەودیه پرۆسەى خۆ ناسینمان گەشە پێدەدەين و هەروەها بڕەو دەدەين بە ویستى سەرەخۆیى خۆمان لەرێى خۆلقاندى پەیمان و ئامانجى واتادار و پاراستن

ئیمە تەنانەت نەگەر لە ناخیشەووە هەست بە پێکھێنەرەکانى شیوازی براوە براوە نەکەين و نەزانين چەند هاوناھەنگن لەگەڵ پرنسپبە قولەکانى ناخماندا هیشتا هیچ چارەبەکى دیکەمان نییە و هەر دەبیت ئەو شیوازە پەیرەو بکەين. مرووف نەگەر لەگەڵ ناخى خۆیدا راستگۆ نەبیت و نەتوانیت بەلێنەکانى بپارێزیت ئەوا ناتوانیت

لەگەل خەلکیشدا راستگۆ بىت و بەيمانەگانى بباتەسەر. لەئەنجامیشدا هەست بە دوو پرووى دەکات و متمانەى بە هیچ شتێك نامىنیت کەواتە بەبى دەستپاکى ئەم شىوازى براوە براویمە دەبیتە تەکنیکى پروکەش. دەستپاکى بەردى بناغەى ئەم فەلسەفەى پێکدەهینیت.

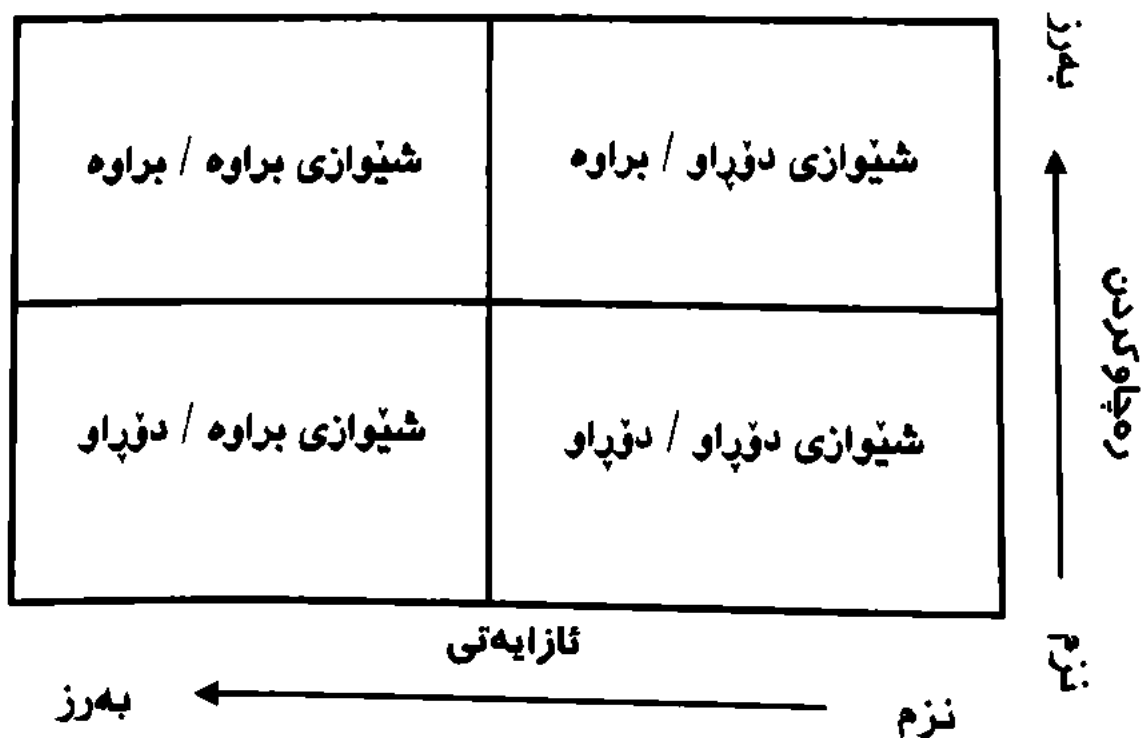
کاملبوون، کاملبوون هاوسەنگى بە لەنىوان نازایەتى و رەچاوگردندا. من ئەم پىناسەى کاملبون لە کوتاى سالى ۱۹۹۵ دا فیربووم لە مامۆستایەكى مەزنى زانگۆوە کە ناوى (هاراندساكسىنيان) بوو لە خویندنگەى هارفارد بەشى کارە بازەرگانىيەکان. ئەو لەوى ئاسانترين و قوتترين پىناسەى کاملبوونی فیرکردین، پىناسەکەش ئەمەى "توانای گوزارش کردن لە هەستى تايبەت و لەهەمان کاتیشدا باوەر بوون بەوێ کە پىویستە ئەم گوزارشتکردنە هاوتەریب بىت لەگەل بیرکردنەووە لە هەست و بۆچونی خەلکى و بەهەند وەرگرتنیان"

ساكسىنيان لە توێژینەووەکەیدا بۆ نامەى دکتۆراکەى ئەم پىوهرەى پەپرەوکرد و گەشەى پێدا لە بواری توێژینەووەى راستەوخۆى میژوویدا. پاشان دەرە پەسەنەکەى ئەو توێژینەووەى لە سالى ۱۹۵۸ دا نوسی و کۆمەلێك پىشنياریشى پىوہ پەيوست کرد بە مەبەستى پەپرەوکردنیان لە بواری پراکتیکیدا. ديارە ئیمە زاراوێ کاملبوون لە حەوت خووەکەدا بە شىوازیك بەکار دەهینین جیاواز لە زاراوێکەى ساكسىنيان. لەلای ئیمە کاملبوون پەيوستە بە پرۆسەى گەشەکردن و گەشەپێدانەووە. واتە لە دۆخى پشت بەستن بە خەلکىيەووە بۆ پشت بەستن بە خودى خۆمان و لەوێشەووە بۆ قوناغى هاوکاری کردنى خولقینەر لەگەل خەلکیدا. زۆر بەى ئەو پرسىار و قۆرە دەرونیانەى کە بەکار دەهینرێن لە بواریگانى دامەزراندن و راهینان و پىشخستندا بە شىوازیك داپۆزراون کە بتوانن ئەم جۆرە کاملبوونە هەلبەسەنگین چ لەویدا کە پى دەوتریت هاوسەنگى لەنىوان هیزی من/ هاوسۆزى پاخود لە هاوسەنگى نىوان متمانە بەخۆبون و ریزگرتنى بەرامبەردا پاخود لە هازانجى هەردولایەنەکەدا (لە بواری گریبەستەکاندا) ئەمانە هەمويان بەکردەووە هاوسەنگین لەنىوان نازایەتى و رەچاوگردندا.

ئەم خەسەتە کە بابەتێكى رەسەنە لە تیۆرى کارلیکی مرووى و سەرگرداپەتیدا

لہر استیدا بہر جہستہ گردنیکى بہہیزی ہاوسہنگیہ لہنیوان بہرہم ہینان -
توانای بہرہم ہیناندا (ب/ ت ب).

لە کاتێکدا نازایەتی دیمەویت هێلکە ئالتونییەکە بە دەست بەیئیت، رەچاوکردن دیمەویت لەسەر ئاستیکی دوورمەودادا بەرامبەر مەکش خۆش گوزەران بکات. نەرمکی بێنەرمی سەرگردایەتی بەرزکردنەوی ئاست و جۆری ژبانی هەموانە. زۆرکەس لە بێزکردنەویاندا شیوازی، یان ئەمە یان ئەو بەپرەو دەگەن. باوەڕیان وایە مەرۆڤ ناتوانێت پیاوی چاکیش بێت و سازشکەریش نەبێت. بەلام شیوازی براوە/ براوە هەم پیاوچاکیشە و هەم سازشیش قبوڵ ناکات، تەنانەت پێداگریشە لە شیوازی براوە/ دۆراو. مەرۆڤ بۆ ئەوەی بتوانێت لەسەر رێبازی براوە/ براوە بەردەوام بێت نەک هەر پێویستە پیاوچاک و نەرمونیان بێت بەلکو پێویستە نازاش بێت. نەک هەر سۆز کاری تێبکات بەلکو پێویستە نازاش بێت. بەدیھێنانی ھاوسەنگی لەنیوان نازایەتی و رەچاوکردندا ئەو گەوهەرمیە کە پێی دەلێن کامڵبونی راستەھێنە. ئەمەش کرۆکی رێبازی براوە/ براوەیە.

مىرۇق ئەگەر زۇر ئازاپىت بەلەم رەھبەر بەرامبەرەكەي نەكەت ئەو شىۋازى
بىر كىرەنەكەي بىرەتە دىمىت لە براۋە/ دۇراۋ. مىرۇق لەوچۇرە مىرۇقەي بەھىزە و
زۇر پەيۋەستە بە خەۋى خۇيەۋە و مەنەي بە بىرۈچۈنەكەي خۇي ھەيە و
كەسەكەي ئازاپە بەلەم رەھبەر بەرامبەرەكەي نەكەت و گەۋى پېنەدەت. بۇ
قەرىۋەكەي ئەو كەمۈكۈپەي كە ھەيەتە لە كامىلۈۋەن و ھىزى سۇز رەنگە
كەسەكە پەنا بۇ پۇست و دىمەلەتەكەي بىت پەخود ھانا بۇ پېگە بەرەكەي و
بىرۈنەكەي و خىزان و نەمەلەكەي بىت.

جۇرەكەي دىكەشەن ھەيە كە ئەو كەسەنە دىمەلەتەۋە زۇر سەل دىمەنەۋە و
رەھبەر بەرامبەر دىمەن بەلەم ئازا نىن. مىرۇق لەوچۇرە شىۋازى دۇراۋ — براۋە
پەيۋە دىمەت. بە وراپەيۋە مەمەلە لەگەن بۇچۈن و ئارەۋەكەي كەسە بەرامبەر
دىمەت و رەھبەر بۇ دىمەت، بەلەم ئازاپەتە ئەۋەتە تىدا نىرە بىرۈپەۋە و
بۇچۈنەكەي خۇي دىمەت و بىنەيۋەتە.

رەھبەر براۋە براۋە پىۋەستى زۇر بە ھەردەۋە توخەكە ھەيە بە ئازاپەتەش و
بە رەھبەر دىمەن بەرامبەرەش. ئەمە ھەۋەنەكەي كە بە نىشەنە كامىل بونى
رەھبەرەنە سەب دىمەت ئەۋە ھەۋەنەكەي وات لە دىمەت دىمەتەكە بىنەت و
بىنەت و تى بىگەت بەلەم ئەھمەن كەتەشە لە بەرامبەرەنە ئازاپەتە بىنەت.

بەراۋەتەش، سەيەمەن توخە رەھبەر و پەيۋەكەي گەنەكە دىمەن رەھبەر
براۋە/ براۋە بەراۋەتەش. ئەۋەكە بەرەت ھەيەتە شەكە بەشە ھەۋەنە دىمەت.

زۇرەھەنە و رەھبەرەنە كە بەراۋەتەنە بىن. و دىمەن سەمەنەكە تەنە پەك
كەلەنە لىيە و ئەگەر تۇ پەيۋەكەي گەۋەنە لى بىگەتەۋە، نىمە پەيۋەكەمەن
لەبەسەنە دىمەن. ئەم جۇرە ئەۋەلەتە ھەمەشە ئەنەمەكەي سەۋە.

مىرۇق بەراۋەتەنە پەيۋە ناخۇشە بەشەدەي بىكەت لە رەزگەتەنە و مەنە
بەشەنە، لە دىمەلەتە و قازانچە. تەنەتە لەگەن ئەۋەنەشە كە بەشەدەي دىمەن
لە بەرەھەمەنەنە. ھەۋەھە سەركەۋەنە خەلەكەشەنە پەيۋە ناخۇشە، بەتەپەتە
سەركەۋەنە ھەۋە و كەسە نەزىكەكەنەنە و كە تۇ پەيۋەكە بەدەستە دىمەتەنە پەخود
خەلەتەكە دىمەتەۋە و دىمەتەنە لە خۇي كەم بۇتەۋە.

ئەۋ بە سەرزەرەكەي ۋە دىمەتەنە كە سەركەۋەنە بەرامبەرەكەي پەيۋەشە،

به‌لام له ناخدا خه‌ریکه شه‌ق ده‌بات له‌داخدا. نه‌و نرخ‌ی خو‌ی له به‌راورد‌کردندا دم‌بښت. له‌به‌ر نه‌وه سهر‌که‌وتنی که‌سیکی دیکه یه‌کسانه به شک‌سته‌پنانی خو‌ی. به‌و لوجیکه بیرده‌کاته‌وه که ده‌لټ: چه‌ند خو‌یند‌کاریک ده‌توانن له لیستی یه‌که‌مه‌کاندا بن، به‌لام ته‌نیا یه‌ک خو‌یند‌کار ده‌توانیت خو‌ینکاری ژماره (یه‌ک) بښت. له‌به‌ر نه‌وه نه‌گه‌ر بته‌ویت براوه بیت پښو‌سته به‌رام‌به‌ره‌که‌ت ببه‌زښت.

زور‌جار که‌سی به‌ر‌چاوت‌ه‌نگ له ناخدا ئاواتیکي ددرنه‌برای هه‌یه که به‌رام‌به‌ره‌که‌ی به‌دبه‌خت بښت. زور به‌دبه‌خت نا، تو‌زیک به‌دبه‌خت. هښده به‌دبه‌خت بیت که له شو‌ینی خو‌یدا بمښت‌ه‌وه و گه‌شه نه‌کات. چونکه هه‌میشه خه‌ریکی به‌راوردو پېش‌برک‌ی‌یه و هه‌مو هه‌ولیک ده‌خاته گه‌ر بو نه‌وه‌ی خه‌لکه‌گان و شته‌گان هه‌موی بښه ملکي نه‌و تا زیاتر هه‌ست به نرخ‌ی خو‌ی بکات.

مرو‌قی به‌ر‌چاوت‌ه‌نگ ده‌یه‌ویت خه‌لک له‌سهر نه‌و ریگه‌یه بر‌وات که نه‌م دست‌نیشانی کردووه و زور‌جار هه‌ول ده‌دات نه‌و خه‌لکه فو‌توکو‌پی بکات و که‌سی وا له‌خو‌ی نریک ده‌خاته‌وه که هه‌ر (به‌لج) بزانی‌ت. که‌سیک که له خو‌ی لاوازتر بیت و بیر له مل‌لانیکردن نه‌کاته‌وه.

که‌سی به‌ر‌چاوت‌ه‌نگ زه‌حمه‌ته بتوانیت له تیمیکدا ببیت‌ه نه‌ندام که نه‌ندامه‌کانی یه‌گتری ته‌واو بکه‌ن، چونکه پی‌ی وایه جیاوازی‌به‌کان نیشانه‌ی پابه‌ندنه‌بوونه و خه‌سله‌تی یاخیه‌کانه.

له به‌رام‌به‌ردا به‌ر‌چاوت‌یریی هه‌لقولاوی هه‌ستیکی راسته‌قینه و قوونه به‌نرخ‌ی خو‌ت و به‌وه‌ی که هه‌ر‌مشت له‌سهرنی‌یه. نه‌و پاراندیمه‌یه که شته‌که به‌شی هه‌موان ده‌کات. بویه زور به دل‌خوشیه‌وه به‌شداري ده‌کات له ری‌زگرتن و بریاردان و سوده‌کاندا. به‌ر‌چاوت‌یری دمر‌گای تواناگان و داهینان و هه‌ل‌ب‌زارد و نه‌لته‌رناتیفه‌کان ده‌کاته‌وه. به‌ر‌چاوت‌یری وا ده‌کات که به‌خته‌ومری که‌سه‌که و قایل‌بون و خووه‌کانی یه‌گه‌م و دووه‌م و سی‌یه‌م بښه مه‌سه‌له‌یه‌کی ئاشکراو ری‌زی تایبه‌تیش بو مه‌سه‌له سهر‌نجر‌اکیش و بی‌هاوتاگان دابنیت و چالاکی و هه‌ول و ته‌قه‌لای به‌رام‌به‌ریش به‌هه‌ند وهر‌بگری‌ت. به‌ر‌چاوت‌یری نه‌و راستیه ده‌زانیت و ری‌زیشی لی ده‌گری‌ت که سنوره‌کانی نه‌ش‌ودما کردن و گه‌شه‌کردنی نه‌رینی کو‌تایبان نی‌یه و له‌وانه‌شه‌وه ده‌توانریت نه‌لته‌رناتیفه‌یکی تازه‌ی کاریگه‌ر یان گونجاو دروست ببیت.

ئەلتەرناتىفى سىيەم

مەبەست لە سەركەوتنى بەكۆمەل سەركەوتن نىيە بەسەر خەلىكدا، بەلكو سەركەوتنە لە كارلىكتىكى بەدەورو تەنسىدا كە بتوانىت كۆمەلنى ئىنجامى بەسودى ھاوبەش بۇ ھەمو بەشداربووان دابىن بكات. سەركەوتنى بەكۆمەل ھەروھەا برىتییە لە كارى بەكۆمەل و لە پەيوەندى بە كۆمەل و لەموى ئەو ئىنجامانە بەدەست بەینىن كە خەلىككە نەتوانن خۇيان بەتەنیا بەدى بەینىن. سەركەوتنى بەكۆمەل بەرھەمى نەقلى بەرجاو تىرە. ھەر كەسایەتەك كە دەست پاك و كامل و بەرجاو تىر بو ھىندە راستگۇ و بىگەردە كە دەتوانىت بە باشترین شىواز بەشدارى بكات لە كارلىكە مەروپەكاندا. بۇ ئەو كەسانەى كە شىوازی براوہ/ دۇراو پەپرەو دەكەن، مەن وا پىشنىار دەكەم كەسەك بەكەن بە نەونەى خۇيان كە بە شىوازی براوہ/ براوہ رەفتار دەكات، چونكە پەپرەوكەرانى شىوازی براوہ – دۇراو زۇرجار پەيوەندىيان ھەر بە خەلىكى وەكو خۇيانەو ھەمە و بواریان بۇ نارەخسەت بە شىویمەكى پراكىتىكى فەلسەفەى براوہ/ براوہ پەپرەو بەكەن. لەبەرئەو مەن پىشنىارى خۆئەندەو ھەمە ئەدەبىيەگان دەكەم، بەتایبەت ژياننامە ئىلھام بەخشەكەى ئەنومر سادات، ھەروھەا ئەو شانۆگەرى و فەلمە بەناوبانگانەى كە تايبەتەن بە گەران بەدواى خۆدى خۆتەدا. بەلام بىرت نەچىت؛ ئەگەر ئىمە بە قولى بە ناخى خۇماندا بگەرپىن - بىگوىدانە راھاتن و بىگوىدانە ھەلسوكەوتەكانى كە فەپرىان بوین - دەبىنن كە فەلسەفەى براوہ/ براوہ و ھەمو بىنەمايەكى دىكەى راست و دروست لە ژيانى تايبەتى خۇماندان.

پەيوەندىيەگان

بەنيادنەن و راگرتنى پەيوەندىيەگانى براوہ/ براوہ لەسەر بناغەى رەوشتە. كروكى فەلسەفەى براوہ/ براوہ برىتییە لە مەمانە و لە پاشەكەوتەكەى كە لە بانقى سۆزدارىدا خاوەنپان نین. ئەگەر مەمانە نەبەت گەورەترین ئىنجام بتوانىن تۆمارى بەكەن دۆزىنەو ھەمە چارەسەرىكى مامناوەندىيە. ئەگەر مەمانە نەبەت ئەو راستگۆيەش لە ئارادا نابەت كە پەيوەستە بۇ ھەموو لىفەپرىبونىك و ھەمو پەيوەندىيەكى كراو ھەمو داھىنانىكى راستەھىنە.

بەلام ئەگەر پاشەكەوتى ناو بانقى سۆزدارىمان پاشەكەوتىكى چاك بو راستگۆيى ئىتر كېشە نابىت، چۈنكە پاشەكەوتەكە بايى ئەو دەبىت كە تۆش بزانىت و منىش بزانم ئىمە ھەردوگمان بەراستى رىزى يەكتىرى دەگرىن. ئەمە وا دەكات كە ئىتر بايەخ بەدەين بە مەسەلەكان نەك بە پۆست و كەسايەتتەكان.

ئىمە كە رىزى يەكتىرىمان گرت، ماناى وايە لەگەل يەكتىرىدا كراو دەبىن. كاغەزى يارىيەكەمان لەسەر مېزەكە بە ئاشكرا دادەننىن. ئىمە كە متمانەمان بە يەكتىرى ھەبو، ئىتر تىرۋانىنى جياوازىشمان بۇ مەسەلەكان نابىتە كېشە، چۈنكە دۇنيام تۆ پىت خۇشە بە رىزەو گۆى لە من بگىرىت لەكاتىكىدا باسى كچە گەنجەكەت بۇ دەكەم، تۆش دۇنيات كە ئەگەر باسى خانمە پىرەكەم بۇ بگەيت من بەھەمان رىزەو گۆيت لى دەگرم. ئىمە ھەردوگمان بابەندى ئەو دەين ھەولبەدەين گۆشەنىگى يەكتىرى تىبگەين و پىكەو كاربكەين بۇ ئەلتەرناتىقى سىيەم، كە چارەسەرىكى ھاوکارانەى خولقېنەرە و بۇ ھەردوگىشمان باشترە.

ئەو پەيوەندىيەى كە پاشەكەوتى بانقى سۆزدارىيەكەى بەرزبىت و ھەردوولايەنەكەش باوهرى قوليان بە شىۋازى براو/ براو ھەبىت باشتىن خالى دەستىكە بۇ ھاوگارى خولقېنەرە گەرە (خووى ۶). ئەو پەيوەندىيە نە جياوازىيەكان دەسپىتەو و نە ھىچ شتىكىش لە راستى و بايەخى مەسەلەكان كەم دەكاتەو. بەلام ئەو وزە نەرىنىيە رادەمالتىت كە جەخت دەكاتە سەر جياوازىيەكان لە كەسايەتى و پلەو بايەداو وزەيەكى نەرىنى ھاوناھەنگ دەخولقېنىت كە بايەخ بەو بەدات مەسەلەكان بەقولى تىبگەين و بە جۇرىك چارەسەرى بگەين سودى ھاوبەشى تىدابىت.

بەلام ئەى ئەگەر ئەم جۇرە پەيوەندىيە لەئارادا نەبو؟ ئەگەر ناچاربوين لەگەل كەسكىدا بگەينە رىكەوتن كە تەنانت ناوى شىۋازى براو/ براو ھەبىت نەبىستوو و باوهرى رەھى ھەيە بە شىۋازى براو/ دۇراو، يان بە شىۋازەكانى دىكە؟

باشتىن شىۋاز بۇ تاقىكرەنەو براو/ براو ئەو ھەئسوكەوت لەگەل براو/ دۇراودا بگەيت. زۇر بەدەگمەن شىۋازى براو/ براو بە ئاسانى دىتە دى، بەلكو پىويستى بەو ھەئسوكەوت لەگەل مەسەلە قولەكان و جياوازىيە بىنەرەتتەكاندا

بکهیت. بهلام به دنیاییه وه کارمه که ناسانتر دهییت نه گهر ههر دولایه نه که ناگاداری
نهم شیوازه بن و به ناگاپیه وه به پر موی بکهن و به یوهندییه کهشیان خاومنی
پاشه کهوتیکی باش بییت له بانقی سۆزداریدا.

سهنگی مهحهک لهو دۆخه شدا ههر به یوهندییه گانه که به رامبه ره کهت بهارانی می
براهه/ دۆراوی هه بییت. لهم دۆخه دا تۆ هه مو بایه خیک دهمهیت به باز نهی
دهوروته نسیره کهت و پاشه کهوتی بانقی سۆزداریه کهت زیاد ده کهیت له پری
نهرمونیانی و ریز و پیزانی نی نهو که سهو گۆشه نیگا که ی. نه مه ده بیته هوی
دریز کرد نه هوی ماوهی به یوهندییه کهت و زیاتر و هوتر ده بیستیت و به
نازیه تییه کی زیاتر مهو گوزارشت له خۆت ده کهیت. تۆ هه لۆیسته گانت کاردانه وه
نین. رۆ ده چیه ناخی خۆته وه بۆ به هیز کردنی نهو رهوشته ی که پئویسته بۆ
نهوهی جلهوی مه سه له کان بگریته دست و بهردموام ده بییت له دروست کردنی
به یوهندییه کهت دا تا که سه که ی به رامبه رت له مه بهستی تۆ تی ده گات و ده زانییت
راستگۆیانه و دلسۆزانه دمه ویت چاره سه ره که دهست کهوتیکی راسته قینه بییت بۆ
ههر دوکتان. نه م پرۆسه یهش به پاشه کهوت کردنی کی گه وره حساب ده کریت له بانقی
سۆزداریتدا. مرۆف هه تا به هیزتر بییت و هه تا که سایه تییه کی راستگۆی هه بییت و هه تا
زیاتر به توانییت بارودۆخه کان کۆنترۆل بکات و زیاتر پابه ندی شیوازی براوه — براوه
بییت زیاتر دمه توانییت کاری گه ری گه وره له سه ر به رامبه ره که ی دروست بکات. ههر
نه مه شه مه رجی راسته قینه ی سه ر کردایه تی به کۆمه ل که سه ر کردایه تی کردنی
ناسایی تی ده په رینییت و ده یکاته جۆره سه ر کردایه تییه ک که ته وای مه سه له که
بگۆریت. واته هه م گۆرینی که سه کان و هه م گۆرینی به یوهندییه گانی ش.

رئبازی براوه/ براوه له به ره نه وه ی پر نی سی پیکه خه لک دمه توانن بیکه نه مه سه له یه کی
فه رمی و یاسایی له ژانیاندا که واته زۆر به ناسانی دمه توانن باوه ر به خه لکه که
به ینین که نه گهر هه ول بده یین مه بهستی ههر دولامان به ییکین نهوا نهوان دهست کهوتی
زیاتریان بۆ دابین ده بییت. به لام نابییت له بیرمان بجیت که ته نیا ریز مه یه کی که می
خه لکه که به م شیومه یه بیر ده که نه وه. زۆر به یان لایه نگری رئبازی براوه/ دۆراون. له م
دۆخه دا ریک نه کهوتن باشترین هه لبژاردیه له گه لیاندا. خۆ نه گهر نه کرا دمه توانییت
بگه یته سازشیک له گه لیاندا که شیومه یه کی بچکۆله ی رئبازی براوه/ براومه یه.

گرنگە ئەو راستىيە بزانين گە مەرج نەيە ھەمو بېرەنگان لەسەر شىۋازى
براۋە/ براۋە بن تەنانەت نەگەر پاشەكەوتى بانقى سۆزدارپىش بەرز بىت. دوبارەى
دەكەنەۋە كە كىلىلى مەسەلەكە بىرىتىيە لە پەيوەندىيەگان. بۇ نەۋە نەگەر مەن و
تۇ پىكەۋە كارىكەين و تۇ رۇژنىك بىيتە لام بلىيت؛ (ستيفن نەزانم تۇ نەم بېرەرت
بىن خۇش نىيە بەلام بوارم نىيە بۇت رەن بىكەمەۋە. ھەقت نەبى بەسەرەۋە. بىيە بە
شەرىكەم و نەگەر نىستەش بە ھەلەى بزانى گرنگ نىيە قەپناكە. دەلىى چى؟)
بىارە نەگەر تۇ لەلاى مەن خاۋەنى پاشەكەوتىكى باشى سۆزدارى بىت بە دىنبايىيەۋە
پشتىگرىبىت دەكەم. ھىۋادارىش دەبىم مەن ھەلەبىم و تۇ راست بىت. ھەمو ھەۋلىكىش
دەدەم بۇ سەرخستنى بىرەركەت و بەدەستەينانى ئەنجامى باش.

به‌لام نه‌گهر پاشه‌كهوتت نه‌بيټ و كه‌سيك بيت هه‌لوټسته‌كانت هه‌موى كار دانه‌وه
بن نه‌وا بى‌گومان پشت‌گيرى برپاره‌كه‌ت ناكه‌م و هيچ سه‌رمايه‌گوزاريه‌ك بو
سه‌رخستنى برپاره‌كه‌ت ناكه‌م.

خۆ ئەگەر لە وەجۆره كەسانە بێم كە توندپەروون لە كاردانە وەهياندا ئەوا دور نىيە
هەولێ تىكدانى بىپارەكەت بىدەم و هەرچى يەكيشم لە دەست بىت بەكارى دەهينم بۆ
ئەوى خەلكانى دىكەش هەمان شت بكن و بىپارەكەت ئى تىك بىدەن. ياخود رەنگە
هەلبازانە گوێپراپەت بىم و هەرچى يەكەم داوا ئى بكنەيت ئەنجامى بىدەم بەلام ئەچمە
ئۆزبارى ئەنجام و بەرپر سيار تىيەكانە وە.

له ماوهی ټهو پینج سالددا که له بریتانیای مهزندا دهزیام دوجار ټهو ولاتم
 بیڼی هیترایه سهرچوک چونکه بلیتبرهکانی شهمهندهفر زور گوږپایه‌ئی ټهو یاسا و
 فهرمانانه یون که لهسهر کاغهز نوسرابون.

برپاری سەرکاغەز هیچ بايەخىكى نەوتۆى نىيە نەگەر رەوشت و پەيوەندى وای
لەگەندا نەبىت كە رۆحى برپارەكە بپاريزىت. لەبەرئەو پەيوەستە بە ئارەزوئەكى
راستەقەينەو سەرمايەگوزارى بكەين لەو پەيوەنديانەدا كە شىوازى براو/ براو
بەدى دەھيئن.

ریکھ وقتنه کان

له به پوښه کانه وه ریکه و تنه کان هه لدمه قولین و ریکه و تنه کانیش شیوازی
بهرگرښه وی براوه / براوه دمستنیشان و ناراسته دهکهن. نهو ریکه و تنانه هه نندیک

جار رېكەوتنى ئەنجامدانن و ھەندېك جارىش رېكەوتنى بەشدارىكرىن. كە پارادىمى پەيوەندىيە بەرھەمھېنەكە دەگۈرېت لە ستونىيەو بۇ ناسۇسى و لە چاودېرىكرىن و سەرپەرشتىيىكرىكى دودل و ناوبەناوۋە بۇ خۇ چاودېرىكرىن و ھەولۇستومرگرتن و بۇ بەشدارىكرىن لە سەرگەوتندا.

رېكەوتنەكانى شىۋازى براۋە/ براۋە مەودايەكى زۆرى ئەو پەيوەندىيەنە دەگرەوۋە كە پەيوەستىن بە يەكتىيەوۋە. نېمە لە خوۋى ژمارە (۲)دا نمونەيەكى گرنگى چۆنىتى جىبەجىكرىنى ئەم رېكەوتنەمان لە چىرۆكى (سەوز و چاك)دا رونكرىدەوۋە. ھەر پېنج توخمەكەي كە لەۋىدا رىزمان كرىن پەيكەرى رېكەوتنەكانى شىۋازى بىرگىرنەوۋە براۋە/ براۋە پېك دەھىنن لەنىۋان خاۋمن كارو كارمەندەكاندا و لەنىۋان خەلگە سەرپەخۆكەدا كە پېكەوۋە لە پىرۆزەكاندا كاردەكەن و لەنىۋان ئەو گروپانەدا كە ھاۋكارىي يەكتى دەكەن لەپىناۋى ئامانجىكى ھاۋبەشدا و لەنىۋان كۆمپانىيەكان و ھاۋردەكاراندا و لەنىۋان ئەۋانەدا كە بۇ تەۋاۋىكرىنى كارەكە پىۋىستىيان بە ھاۋكارىي يەكتىيە. ئەم پىۋىستىيانە رېكەيەكى كارىگەر دەخولقېنن بۇ رونكرىدەوۋە و سەرپەرشتىيىكرىنى ئەو چاۋەروانىيەنەي كە خەلگە بەشدارەكە ھەيانە لەو ھەۋلە ھارىكارىيە خولقېنەرەو يەكتىتەۋاۋەكەرەدا.

لە رېكەوتنى براۋە/ براۋەدا ئەم پېنج توخمەي خوارەوۋە زۆر ئاشكران:

* ئامانجە خاۋازاۋەكان (نەك رىگاكان) ئەركەكە و كاتى ئەنجامدانى ئەركەكە دىارى دەكەن.

* ھىلە رېنىشانەرمەكان پارامىتەرەكان دىارى دەكەن (پرنسىپ و سىياسەتەكان و تاد) كە لە چۈرچىۋەياندا ئەنجام بەدى دەھىنرېت.

* سەرچاۋەكان پىشتىۋانىيە مەۋىي و دارايى و ھونەرى و رېكخراۋەيە دابىنكرەۋەكان دىارى دەكەن بۇ يارمەتىدانى تەۋاۋىكرىنى ئەنجامەكان

* رونكرىدەۋەي وردىكارىي بۇ دىارىكرىنى ئاستەكانى ئەنجامدان و كاتى ھەئسەنگاندەكە.

* پېشەتەكان بۇ دىارىكرىنى باش و خراپ و سىروشتى لۇجىكى و ئەۋەي ئىستا روۋدەدات و ئەۋەش كە بەپىي ھەئسەنگاندەكە پېشېنى دەكرېت روۋدەدات.

ئەم پېنج توخمە مەيەي زىندوبون و مانەۋەي رېكەوتنەكانى براۋە/ براۋەن.

لېكىن كەشتىنىكى روون و ھاوبەش و كەشتە رىكەوتن لەم بولارنىدا ئاستىكى وا
دەخولەننىت كە مەۋە بىتوانىت لە رىكەيەۋە سەركەۋىتى ئايەتتى خۇي بېيۇنىت.

دېارە ھەمۇ چاۋدېرىكىرىنىكى سەركۈتكەرەنى كلاسكى لەراستىدا پاراڭمىكى
براۋە/ دۇراۋە .. ھەرومەھا ئەنجامى راگىشانى زىاد لە ئەنەزەپە لەمۇ پاشەكەۋىتى كە
لە بانقى سۆزدارىدا ھەپە. نەبۇنى مەمانە و نەبۇنى دېلىكى ھاوبەش بۇ ئەنجامە
خاۋازاۋەكان دەپتە ھۇي دوۋدىلى و سەرلەنۇي چاۋخشانەۋە و ئاراستەكرىن. مادام
مەمانە لەئارادا نىپە، تۇ بە ناچارى ھەۋلى كۆنرۇلكرىنى بەرامبەرەكت دەپت.

بەلام نەگەر پاشەكەۋىتى مەمانەكە پاشەكەۋىتىكى زۇربو، چى؟ لاچۇ لەسەر
رىكەياندا و مادام رىكەۋىتىكىيان ھەپە لەسەر رىبازى براۋە - براۋە و ئەۋانىش
نەركەكەيان شارمەزان و دىزان چىيان لى چارۋەپروان دىكرىت، كەۋاتە رۇلى تۇ تەنبا
پشتىكرىكرىن و ۋەرگىرنى راپۇرت و رۈنكرىنەۋەكانىانە.

كارى جۋامىرانە ئەۋەپە بەرامبەرەكت ھىندە بەتۋانابكەپت خۇي حۈكم
بەسەرخۇيدا بىدات نەك تۇ حۈكمى بەسەردا بىدەپت.

نەمە لەمۇ كۆمەلگايانەدا راستر و وردترە كە مەمانە تىايدا لە ئاستىكى بالادىپە.
لەزۇربەي ھالەتەكاندا مەۋە بە چاۋى دىل زۇر باشتىر شتەكان دەپىننىت لەۋى كە
راپۇرت و تۆمارەكان نىشانى دەمەن. سەلىقە و زىرمكى زۇرجار لە ھەمۇ پىۋەر و
تېپىننىپەك وردترن.

راھىنان لەسەر بەرپۈەبىردىنى شىۋازى براۋە/ براۋە

چەند سالىك لەمەۋبەر، مەن بە شىۋەپەكى ناراستەۋخۇ بەشدارىم كىرد لە
پروژمەكى راۋىزكارىدا بۇ دىزگاىەكى گەۋرى بانق كە دەپان لىقى ھەبو. داۋايان لى
كرىدىن پروگرامى راھىنانى كارگىرپىيان ھەلبەسەنگىننن و چاكسازى تىدا بىكەپن كە
سالانە بودجەپەكى (۷۵۰) ھەزار دۇلارى بۇ تەرخان كرابو. پروگرامەكە پىك ھاتبو
لە ھەلبىزاردىنى دىرچۋانى زانكۇ و ئىنجا ماۋى زىاتر لە شەش مانگ بىخىرنە بەشە
جىياجىياكانەۋە بۇ ئەۋى زانىارى گىشتى پەيدا بىكەن دىربارى پىشەسازى. لەبەرئەۋە
دوۋ ھەفتەپان لە قەرزە بازىرگانىپەكان و دوۋ ھەفتەي دىكەش لە قەرزە
پىشەسازىپەكاندا و دوۋ ھەفتەش لە خىستەنە بازاردا بەسەربىرد و .. تاد. پاش

كۆتايھاتنى ماۋى شەش مانگەكە ھەريەكەيان كرا بە يارىدەدەرى بەرپۆۋەبەرى
لەيلى جىياۋزى بانقەكە.

ئەركى ئىمە برىتى بو لە ھەئسەنگاندنى ماۋى راھىئانە ھەرمىيە شەش
مانگىيەكە. كە دەستمان دايە كارەكە بۆمان دەرگەوت زەحمەتتىن بەشى ئەركەكە
بەدەستەيتىنى وئەيەكى روونى ئامانجە خوازراۋەكانە. لە گشت بەرپۆۋەبەر و
جىبەجىكارەكانمان پەرسى؛ ئەمانە كاتىك كە خولى راھىئانەكەيان تەۋاو دەكەن
پىۋىستە تۋاناي جىيان ھەبىت و چ كارىك بگرنە ئەستۇ؟ پەرسىارەكەمان پەرسىارىكى
گرىگ بو، بەلام ۋەلامەكان تەمومزاۋى و دژبەيەك بوون.

بەرنامەى راھىئانەكە بايەخى بە رىكارەكان دەدا نەك بە ئەنجامەكان. لەبەرئەۋە
ئىمە پىشنىارمان كرد بەرنامەيەكى سەرەكى "پىشەنگ" دروست بگەن كە لەسەر
پارادىمىكى جىياۋز دامەزرايىت. بەرنامەكە پىي دەوترىت "ئەۋ بەرنامەيەكى كە
فېرخواز كۆنترۆلى دەكات" ئەمەش رىكەوتىك بو لەسەر شىۋازى براۋە/ براۋە كە
دىارىكردنى كۆمەئىك ئامانج و پىۋەر لەخۇ دەگرىت و شىۋازى ئەنجامدانى ئەركەكە
رون دەكاتەۋە و ھەروەھا رىنمايەكان و سەرچاۋەكان و مىكانىزمى چاۋدېرىيە
دارايىيەكان دەستنىشان دەكات، ھەروەھا ئەۋ نىشانانەش كە پاش بەدەيتىننى
ئامانجەكان دەردەكەون. پىشەتەكانىش لەم دۇخەدا بەرزگەردنەۋمىيە بۇ پۇستى
يارىدەدەرى بەرپۆۋەبەر، بە شىۋازىكى ۋا كە پۇستەكە بەشەك بىت لە راھىئانەكە و
ھەروەھا زىادكردنى مۇجەش بە شىۋەيەكى بەرچاۋ.

ئىمە بۇ رونكردنەۋە و دىارىكردنى ئەۋ ئامانجانە ناچاربوين گوشار بگەين.
دەتەۋىت ئەۋان جى بزائىن لە ژمىريارىدا؟ ئەي لە مەسەلەي خستە بازارەۋە؟ ئەي
دەربارەي قەرزەكانى ملىكدارىي؟ لەم بارەيەۋە لىستىكمان ئامادەكرد كە زىاتر لە سەد
پەرسىارى گرتبەۋەخۇ. پاشان بە رونكردنەۋە و كورتكردنەۋە و جىبەجىكارە
تۋانىمان بىكەينە (۲۹) ئامانجى دىارىكاراۋ، كە ھەر ئامانجىك رەفتار و پىۋەرى
تايبەتى خۇيى لەگەلدابو.

رەخساندى فرسەت و زىادكردنى مۇجە پالئەرى گەۋرەبون بۇ ئەۋەي بەشدارانى
راھىئانەكە ھەۋلى خۇگونجاندىن بىدەن لەگەل پىۋەرەكاندا بە زووترىن كات. ئەمە
ھەم قازانچىكى گەۋرەي بەشداربوۋەكانى تىدابو، ھەم سودىكى مەزنىشى بە

كۆمپانىياكە گەياند، چونكە بوبوۋە خاۋەنى ژمارەيك يارىدەمدەرى -- بەرپۆمبەرى وا كە بەرپاستى ھوشيارىيان ھەبىت لەسەر چۆنىتى بەدپھىئانى ئامانجەگان، نەك ھەر بە روالەت خۇيان نیشان بدەن و لە كىردەۋەشدا كارىكى ئەۋتۇيان لەدەست نەيەت.

لەبەرئەۋە ھاتىن ئەۋ جياۋازىيانەمان بۇ راھىئىراۋەگان روونكىردەۋە كە لەنىۋان ئەۋ دوو شىۋازەي فېرگىردنەدا ھەيە، فېرگىردنىك كە فېرخۋاز خۇي كۆنترۆلى دەكات و ئەۋ فېرگىردنەي كە سىستەمەكە كۆنترۆلى دەكات. پېمان وتن: ئەمانە ئامانج و پېۋەرەگانن، ئەمانەش سەرچاۋەگانن، بەۋەشەۋە كە لەيەكتى فېربىن. ھەر كاتىك گەيشتە ئاستى دىيارىكراۋ، پۆستەگانناتان بەرزەكرىتەۋە بۇ يارىدەمدەرى بەرپۆمبەر."

خولەكە بە سى ھەفتە و نيو كۆتايى ھات. كەۋاتە ئىمە بە ۋەرچەرخاندىنى پارانىمى راھىئانەكە توانىمان ھاندان و خولقاندنىكى چاۋەرۋاننەكراۋ بەيئىنە ئاراۋە.

ئەم كارەي ئىمەش، ۋەك ھەمو ۋەرچەرخاندىكى دىكەي پارادىمەگان بى بەرھەلىستكار نەبو. زۆربەي زۆرى بەرپۆمبەرە گەرەگان باۋەرپان نەدەكرد. كاتىكىش بە بەلگەۋە بۆمان سەلمانن كە پېۋەرەگان ھاتونەتە دى، قسەي سەرەگىيان ئەمە بوو: "راھىئىراۋەگان بى ئەزمونن و ئەۋ مەسەلە بنەرمىئانەيان ناتەۋاۋە كە بتوانن بىنە يارىدەمدەرى بەرپۆمبەر و خاۋەن بېيار."

باشتر كە قسەمان لەگەلدا كىردن تىگەيشتىن مەبەستىيان ئەۋمە ئەمان خۇيان زەحمەتىيان زۆر بىنىۋە تا گەيشتونەتە ئەۋ پۆست و پلانە، ئىتر چۆن قايل دەبن ئەم راھىئىراۋە تازانە بە ئاسانى بىنە يارىدەمدەرى بەرپۆمبەر؟ .. بەلام بە ئاشكرا ئەۋمەيان نەدەۋت، بەلگەۋە بىانىۋى دىكەيان دەھىئايەۋە "ئەزمونىيان كەمە" سەربارى ئەمانەش و لەبەر كۆمەللىك ھۆكارى ئاشكرا (لەۋانە بودجە ۷۵۰ ھەزار دۆلارپەكەي كە بۇ پىروگراممىكى شەش مانگى تەرخان كرابو) بەشى خۇيەتى كۆمپانىياكە تۈرە و بېزاربو.

لە ۋەلامدا پېمان وتن: "زۆرچاكە. با كۆمەللىك پېۋەر و ئامانجى زىاتىيان بۇ دىيارى بگەين، بەلام لەسەر ھەمان پارادىمى ئەۋ بەرنامەيەي فېرخۋاز كۆنترۆلى دەكات". توانىمان ھەشت ئامانجى دىكە بە پېۋەرى زۆر قورس و زەحمەتەۋە دابىئىن بە مەبەستى دىئىاكردىنى بەرپۆمبەرە بالاكەن كە ئەۋ راھىئىراۋانە ئامادەن و مەرجى ئەۋمىيان تىدايە بىنە يارىدەمدەرى بەرپۆمبەر و درىئە بە راھىئانەكەيان بدەن لەۋ پۆستەدا. دۋاي بەشدارىكردىيان لە ھەندىك دانىشتىنى خولەكەدا پاش دانانى پېۋەرە

زەخمەتەكان، زۇرۇڭ لە بەرپۆمبەرە بالاكان رايانگەياندا كە ئەگەر بەشداران بتوانن ئەو پېومرە سەختانە جېبەجى بىكەن لەو كەسانە باشتەر دەردەچن كە خولى شەش مانگىيان بېنيو.

ئىمە بەشداربوانمان وا ئامادەكرد كە بتوانن وەلامى بەرەئىستكاران بدەنەو. ئامانجە تازە سەرەپايەكان و پېومرەكانمان بو ئاشكرەكرەن و وتمان، وەك پېشېنېمان دەكرد، بەرپۆمبەرەيەتى كۆمپانیاكە پىي باشە نېو ھەندىك ئامانجى زياتر تەواو بىكەن بە پېومرى زەخمەتەرەو. ئەوان ئەمجارە دۇنيان كىرەپنەتەو كە ئەگەر مەرچەكانتان تېدا بەرچەستە بېيت دەتەنكەنە پارېدەمەرى بەرپۆمبەر.

بەشداران بە شېومەكى سەرنجراگىش دەستيان داپە ئەركەكە. سەردانى بەشە جىاجىياكانيان دەكرد، بو نمونە دەچونە بەشى ژمېرىارى و قسەى ئاوايان دەكرد "گەرەم، مەن ئەندامىكى ئەم پىرۇگرامە پېشەنگەم كە پىي دەوتىت ئەو رەھىنانەى فېرخواز كۆنترۆلى دەكات. ئاگادارىش كە بەرپىزت بەشدارىت كىرەو لە داپشتى ئامانج و پېومرەكاندا.

"مەن لەم بەشەى كۆمپانیاكەدا پېويستە شەش مەرچ جېبەجى بىكەم. سىيان لە زانكۇ فېريان بوم و پەكىكىشىان خۇم لەرئى خويندەنەو كىتېبەو شەرمەزىم تېدا پەيدا كىرەو و پېنچەمىشىان ئەو ھاورپىيەم فېرى كىردم كە بەرپىزت ھەفتەى رابىرەو مەشقت پىكرد. ماوتەو مەرچى شەشەم. ئاخۇ كەسك لەم بەشەدا ھەپە چەند سەعاتىك كاتى خۇيم بداتى و فېرم بىكات؟؟ بەم شېومە، لەبرى ئەو مى دوو ھەفتە لەو بەشەدا بىنېتەو، ھەرىكەيان كارەكەى بە نىو رۇز تەواو كىرد.

بەشدارانى رەھىنانەكە ھاوكارى پەكتىريان دەكردو بىرەوچونى سەرنجراگىش و كىتەپىيان ئالوگۇر دەكرد و لە ماو مى ھەفتەو نىوتىكدا ئامانجى زياتريان بەدەست ھىنا. بەم جۇرە ماو مى خولەكە لە شەش مانگەكەو بو بە پېنچ ھەفتەو ئەنجامەكانىش بە شېومەكى سەرنجراگىش زياتر و ھولتر بون. دەتوانىت بەھەمان شېو ئەم جۇرە بىر كىرەنەو بە لە ھەمو بوارىك لە بوارەكانى ژيانى رىكخراومەدا كارىگەرى بىنېت، بە مەرچىك خەلكەكە نازاپەتى ئەو مىان تېدا بىت بارانمەكانيان ئاشكرا بىكەن و جەخت بەنە سەر شېوازى براو/ براو. مەن ھەمىشە سەرسامم بەو ئەنجامەنى كە دىزگاكان و تاكە كەسەكان بەدەستى دەپنەن

كاتبك كە خەلگە بەرپرسىيار و رېچكە شكىن و خۇ ئاراستە كەرەكان جەلەوى كارەكە دىگرنە دەست.

رېكەوتنەكانى ئە نجامدانى شىۋازى براۋە/ براۋە

خولقاندنى رېكەوتنى تايىبەت سەبارەت بە جۈنئىتى ئەنجامدانى شىۋازى براۋە/ براۋە پىۋىستى بەومىيە وەرچەرخاندنى بىنەپەرتى لە پارادىمەكاندا بەيئىتە دى. جەختەكە لەسەر ئەنجامەكانە نەك لەسەر رېكارەكان. ئىمە زۆر بەمان حەزمان لەومىيە چاودىرى رېكارەكان بىكەين. بەلام رېكەوتنەكانى براۋە - براۋە زىاتر ئامانجەكانىان لەلا مەبەستەو ئەمەش تۈانا مەۋىيە گەورەكان ئازاد دەكات و ھاۋكارىيەكى خولقىنەرى مەزنىر دەيئىتە ئاراۋە و لەبرى ئەۋەدى تەنبا ھەر جەخت بىكەتە سەر بەرھەمەينان، كارىك دەكات تۈاناي بەرھەمەينان فراۋانتر و زىاتر بىت.

فەلسەفەى براۋە/ براۋە جۆرە بەرپرسىيارىتتەيەكە مەۋۇ خۇي ھەلەسەنگاندن بۇ خۇي بىكات. شىۋازە كلاسىكىيە بىنەپەرھەمەكەي ھەلەسەنگاندن كە خەلگى بەپىرەۋى دەكەن لە ھەلەسەنگاندنى يەكتىدا گەمەيەكى بى ئەنجامە و پەيومندىيەكان دەشۋىئىت و لاۋازىان دەكات. لە شىۋازى براۋە/ براۋەدا خەلگە بەو پىۋەرانە خۇيان ھەلەسەنگىن كە پارمەتتىيان داۋن لە پىشخستنى خۇياندا و ھەر خۇشيان رۇلىان ھەبۋە لە دارىشتنى ئەو پىۋەرانەدا. ئامادەگردن و رېكخستنى ئەم پىۋەرانە بە باشى مەرجىكى گىرگە بۇ ئەۋەدى خەلگى بتۈانن جىبەجىي بىكەن. لە شىۋازى براۋە/ براۋەدا تەننەت مىئالى حەوت سالانىش دەتۈانىت خۇي ھەلەسەنگىنىت و بزانىت تا چەند دەتۈانىت (خەۋشەكە بە سەۋزى و پاكى) بەيئىتەۋە.

باشترىن ئەزمۈنى قۇناغى مامۇستايەتتىم لە زانكۇ ھى ئەو كاتەيە كە تۈانىم بۇ بەدەيئىنانى ئامانجەكەمان لىكتىگەيشتىنكى ھاۋبەش بەيئىنە ئاراۋە سەبارەت بە شىۋازى بىرگىرنەۋەدى براۋە/ براۋە. "ئامانجەكەي كە ھەۋل دەدەيىن پىي بىگەين ئەمەيە .. ئەمانەش پىۋىستىيەكانن يەك و دوو و سى، ئامانجى مىنىش ئەۋەيە يەك بە يەكتان پارمەتى بىدەم پەلەي يەكەم بەدەست بەيئىت. ئىستا ئىتر پىۋىستە خۇت ئەو مەسلانە شىۋە بىكەيت كە قسەمان لىۋە گرد، بۇ ئەۋەدى بزانىت دەتەۋىت لەپىناۋى بەدەستەيئىنانى ئامانجەكەدا چى بىكەيت و چ رۇلىك بىگىرپىت، كە ھەر

تايەت بېت بە خۇت. پاشان پېكەوۋە دادەنېشىن بزانىن تۇ حەزىت لە پەلەي
چەندەمەو چ پلانىكت لە خەيالىدايە بۇ بەدەستەينانى ئەو پەلەيە."

فەلەسوف و راۋىزكارى كارگېرى (پېتەر دراگەر) پېشنىياري بەكارهينانى "نامەي
بەرپومبەر" دەكات، وەك نامرازىك بۇ بەدەينانى نامانجەكانى رېكەوتنى نېوان
بەرپومبەر و كارمەندەكانى. مەبەستىش لە نامەي بەرپومبەر ئەمەيە، پاش گەتوگۇ
و بىرو را گۇرپنەوۋى قول و تېروتهسەل سەبارەت بە پېشبنىيەكان و رېنمايى و
سەرچاۋەكان بە مەبەستى دۇنيابون لەوۋى كە ئەمانە گشتيان ھاوناھەنگن لەگەل
نامانجەكانى رېكخراۋەكەدا، ئىنجا كارمەندەكە نامەيەك بۇ بەرپومبەر دەنوسىت كە
پوختەي گەتوگۇكانى تېدا تۆمار دەكات و نامازەش بەو دەكات كەي پلانى
ئەنجامدانى ئاپندە جېبەجى دەكرىت ياخود كەي چاۋدەخشېنرېتەو بە گەتوگۇكاندا.

پېكەينانى رېكەوتنى لەمچۆرە بە گرنگىر ئەلەقەي كارگېرى ئەزمار دەكرىت. لە
رېكەوتنى ئاۋادا كارمەندەكان دەتوانن خۇيان لەناو چوارچىۋەي رېكەوتنەكەدا رېك
بەن. بەرپومبەرەكەش دەتوانىت تەنيا رۆلى ئەو ئوتومبېلە بېينىت كە لە
پېشېرگېكاندا خېرايىيەكە ديارى دەكات. واتە شتەكان دەخاتە گەر و رېكەكەيان بۇ
چۆل دەكات.

كە سەرۋكى دەزگاكە دەبىتە يارمەتيدەرى يەكەمى يەك بەيەكى كارمەندەكانى
خۇي، ئەو دەتوانىت زياتر گۇنترۆلى مەسەلە كارگېرپىيەكە بكات و خۇي لە بابەتى
لاۋەكى و بىكەك رزگار بكات .. لەبرى سەرپەرشتىكرىنى شەش حەوت كەس،
دەتوانىت بېست سى كەس بگرە زياترىش سەرپەرشتى بكات.

لە رېكەوتنەكانى ئەنجامدانى شىۋازى براۋە/ براۋەدا ئەنجامە سىروشتى و
لۇجىكىيەكە برىتى دەبىت لە پېشەتەكان نەك لەو پادداشت و سزا
سەرگوتكەرەنەيەكە بەرپرسىارەكە ديارىيان دەكات.

لە بىنەرەتدا چوار جۆر پېشەت (پاداشت و سزا) ھەن كە بەرپومبەرەپەتتەيەكان و
باۋكان و داپكان دەستيان بەسەرياندا دەروات. دارايى، دەرونى، ھەل و بەرپرسىارىتى.
پېشەتە دارايىيەكان بابەتى وەكو داھات و ېشك و مافى كېرىن و فروشتن و سزاى پارە
لەخۇ دەكرىت. پېشەتە دەروونىيەكانىش برىتىن لە رېز و ددانپېدانان و راستگۇيى
و لەدەستدانى مەمانە. جۆرى سىيەمى پېشەتەكانىش (ھەل) برىتتەيە لە مەشق و

گەشەكردن و سوودەكانى دىكە. بەرپرسيارتىش ئەو مەسلەنە دىگىرتەو كە
پەيۋەستىن بە دەسلەت و ئامانجەو، كە ھەركامىتىيان ئەگەرى گەورەبون و
لەناوچونىيان ھەيە. رىكەوتنەكانى بوۋارى براۋە/ براۋە ھەمىشە پېشەتەكان لە
پەكەك ياخود زىاتىرى ئەو بوۋارەنەدا دىۋارى دەكەت و مەسلەكەش بە جۆرىك دەپىت
كە ئەوانەي ناو رىكەوتنەكە دەپزانن و ھەستى پى دەكەن، لەبەرئەو پىۋىست بە
فېل و ئەمسەر و ئەوسەر ناكەت، شتەكە لەسەرتاۋە روۋنە.

سەربارى ئەم پېشەتە كەسىتى و لۇجىكىانە، مەسلەمەكى زۆر گرنگى دىكە
نەمەپە پېشەتە سىروشتىيە رىكەراۋىيەكان دىۋارى بىكەيت. بۇ نەمەپە ئەگەر دەرەنگ
چۈپتە سەركار چى روۋدەت؟ ياخود ئەگەر لەگەل كارمەندەكانى زىردەستى خۇتدا
رىكەوتنىكى باش لە شىۋازى براۋە/ براۋە نەمەيتىتە ئاراۋە، ياخود ئەگەر
بەرپرسيارىيان نەگەم بەرامبەر ئەنجامە خاۋازاۋەكان ياخود ئەگەر پالپىشت و
ھاندەريان نەمە بۇ پېشەكەوتنىيان لە بوۋارى كارو پېشەكانىياندا.

كاتىك كەچەكەم تەمەنى گەپشە شانزە سال، ئىمە سەبارەت بە چۈننىتى
بەكارەينانى ئوتومبىلەگەي مائەو رىكەوتنىكى براۋە/ براۋەمان لەگەلدا كەرد. وا
رىكە كەوتىن كە ئەو پىۋىستە ياساكانى ھاتوچۇ بەپرەو بىكەت و ئوتومبىلەكە بە
پاكى و بە چاكى رابگىرت و ھەر بۇ كارى پىۋىست لىنى بىخوڭىت و ئەگەر مەن و داپكى
ئىشەكەمان ھەبو، بە ئوتومبىلەكە بەمانگەيەننىت و ھەروەھە پىۋىستە بە روۋىەكى
خۇشەو نەركەكانى دىكەپشە ئەنجام بەدەت. ئەمانە ھازانجەكانى ئىمە بون.

ھەروەھە رىكەوتنەكە ئەۋەشى تىابو كە نەركى دابىنكەردنى ئوتومبىلەكە و
بەنزىن و پارەي بىمە لە ئەستۋى مەن بىت. ھەفتەي بەك جارىش (باشنىۋەپۇي
كۆتەي ھەفتە) كۆبىيەنەو بۇ ھەلسەنگەندى ئىشەكارمەكان تا بىزانىن
ئىشەكارمەكان لە چوارچىۋە رىكەوتنەكەدان يان نا. ئەنجامەكانىش روۋن و
ئاشكەرابون. ھەتا ئەو پابەندى مەرجەكان بوۋە، دەپتەۋانى ئوتومبىلەكە
بەكارەيننىت، بەلام ئەگەر پابەند نەبوۋە، ئوتومبىلەكەمان لى دەسەندەو تا
نەۋكەتەي بىرپارى دەدايەو پابەندى مەرجەكان بىت.

ئەم رىكەوتنە براۋە/ براۋەيە ۋاى كەرد ھەر لەسەرتاۋە ھەردولامان بەرچاۋەمان
روۋن بىت و بىزانىن ئەو ئەگەرەنە چىن كە رەنگە روۋبەند، بۇ كەچەكەمان

رێکەوتنێكى براوه/ براوه بو. چونکە بۆى هەبو ئوتومبیلەگەى پێ بێت. دیارە بە دانیاییهوه بۆ من و هاوسەرەگەشم قازانجى هەبو. بەم رێکەوتنە ئەو هەمو ئەرکەى گواستەوهى خۆى و هەندێک لە هاتوچۆى ئێمەى دابین کرد. ئێمەش مەسەلەى پاک راگرتن و ئیدامەى ئوتومبیلەگەمان لەگۆل کەوت. هەروەها بەرپرسیاریتێ و متمانەشمان بەرامبەر کچەگەمان هەبو. پێویستى نەدەکرد تاقیبى بکەم و دەست بخەمە ئیش و کارییهوه .. زیرەکی و پاکى و بەویژدانى و ئەو پاشەگەوتە زۆرەى کە لە بانقى سۆزداریدا هەمان بو، هەمو وایان لێ کرد ئیش و کارەکان زۆر باشتەر ئەنجام بدات. پێویستمان بەوه نەبو چاودێرى هەمو هەلسوکهوتنێكى بکەین و ئەگەر شتێكى کرد بە دلى ئێمە نەبو سزای بدەین. نەخیر ئێمە لەگەڵ ئەودا رێکەوتنیکمان هەیه و ئەو رێکەوتنەش هەردولامانى ئازادکردوو.

رێکەوتنەکانى بوارى براوه/ براوه تا ئەندازمێهێكى زۆر بە رێکەوتنى ئازادبەخش هەژمار دەکړین، بەلام لەبەرئەوهى بەرھەمى تەکنیکى و تەکنیکى ڕەنگە گۆشەگیربێت کەواتە بەردەوامبوونیشى مەسەلەیهێكى حەتمى نىیە ئەگەر متمانەى بەهێزمان بە یەگرتى نەبێت و بەرامبەرەگەمان بە دەستپاک و راستگۆ نەزانین. رێکەوتنى راستەقینەى شیوازی بیرکردنەوهى براوه/ براوه بەرھەمى پارانیمە، کە پەيوەندى و ڕەوشت لەویوه گەشە دەکەن. لەبەرئەوه رێکەوتنى لەمچۆرە، هاوکارییە خۆلقینەرەکان دەستنیشان و ئاراستە دەکات، ئەو هاوکارییە کە هەر لەسەرەتاهو رێکەوتنەکەى لەپێناودا دایژراوه.

سیستەم:

بیرکردنەوهى براوه/ براوه لە هیچ رێکخراوێکدا ناتوانیت بژى ئەگەر سیستەمەکە پشەتگیری نەکات. تۆ ئەگەر بە ھەسە باسى براوه/ براوه بکەیت بەلام لەسەر بناغەى براوه/ دۆراو خەلات بەمیتە بەرامبەرەگەمانای وایە بەرنامەگەشت شەستخواردو دەگەیت. جى بچینیىت هەر ئەو دەدوریتەوه. مەروۇ ئەگەر بیەوێت ئامانجەکانى بەدەست بەینیت و بنەماکانى ڕەنگ بەدەنەوه لە پەيامەگەى ژيانیدا، پێویستە ئەو سیستەمى کە خەلکەگەى پێ خەلات دەکات هاوتەریب بێت لەگەڵ ئەم پرنسپ و ئامانجانەدا. ئەگەر ئەو شیوازی خەلاتکردنە بە شیومەیهێكى سیستیمایى هاوناھەنگ نەبێت، ئەوا

ئىسەم كىرگەن رەڭ ئايەتمە. ۈمك ئەم بەرپەمبەرت ئى دىت كە پىشەر نامازمەن پى
كرد، بە دەم باسى ھاۋكارى دىكرد كەچى كارمەندەكەنى ھان دەم پىشەرپەن بىكەن
لەكەن پەكەزىدا.

من ماۋى جەند سالىك لەكەن كۆمپانىيەكى گەۋرى خانوۋبەردە كارم كرد لە
خۇرەلەتتى ناۋەرىستىدا. پەكەم ئەزمونەم لەكەن ئەم دەزگاپەدا سەمبەرت بە
گىرەپونەمەۋىكى گەۋرى فرۇشتەن بو. زىاتەر لە (۸۰۰) دەزگاپ فرۇشپار - بو
تەۋىتى كەردىنى بەرنامە پادىشتى سالانە گىرەپونەمە. لە دانىشتەنەكەدا ھەمۇ دىخۇش
و سەرھال بون. كۆمەلىك خۇپىندىكارى زانكۇش لە دانىشتەنەكەدا نامادە بون و
بەشلىرىيان ھەمۇ لە غەلبەغەلب و پىكەنىنەكاندا.

لەناۋ ئەم (۸۰۰) كەسەدا كە نامادەبون، نىزىكە چىل كەسىيان خەلەتپان ۈمىگرت.
ناۋىشانى خەلەتەكانىش جۇراۋجۇر بون، بو ئەمۇنە (زۇرتىرەن فرۇش) و (زىاتىرەن
پى) و (راگىشانى زۇرتىرەن كىرپار) و (خاۋەنى گەۋرىتەن لىست) و .. تاد.
لەكەتتى پىشەكەشكەردىنى خەلەتەكانىشدا ھەمۇ جارىك دەپۋە جەپەلەلپەن و
پىكەنىن و خۇشى.

دىارە لەم رىۋەسەمەدا چىل كەس سەركەۋەتپان بەدەست ھىنا، بەلام ئەۋەش بە
ئەشكرا دىكى پى دىكرا كە (۷۱۰) كەس دۇپاون.

لەبەرنەۋە خىرا پىرۇسەمەكى قىرگارى و رىكەستنى ۋامان دەست پى كىرد كە
سىستەم و پەيگەمەكانى ئەم كۆمپانىيە رىبازى براۋە/ براۋە پەسەند بىكات.
خەلەكەكەش بەشلىرىكرد لە پىشەستنى ئەم سىستەم و بناغانەي كە دەتۋانن لەم
روۋۋە پىشەۋى بىكەن. ھانىشمان دان پارمەتى و ھاۋكارىكەردىنى پەكەرتى پەپەرە
بىكەن تا بىتۋانن ئەم ئامانجە خۈلزارۋانە بەدى بەپىن كە پىشەر خۇپان لەناۋ خۇپاندا
لەسەرى رەڭ كەۋتون.

سالىك پاش ئەمە و لە گىرەپونەۋى داھاتودا، زىاتەر لە ھەزار دەزگاپ فرۇشپار
بەشلىرىيان كىرد. لەم ژمارەپە نىزىكە ھەشتەسە كەسىيان خەلەتپان ۈمىگرت.
ژمارەمەكى كەمى خەلەتەكان لەسەر بناغانەي بەراۋرىكارى بو، بەلام پىرۇگرامەكە بە
شەۋەمەكى سەردەكى باپەخى دىبو بەم كەسانەي كە بە شەۋەزى تاپەتەي خۇپان
ئەلەنجى گىرەگىيان بەدەست ھىناۋ. ھەروەھا جەختى گىرەپۋە سەر ئەم گىرەپانەش

که به کلری دستمجمعی توانیبویان نامانجی گروپمکان دستمبهر بکمن. نیت
پنویستی بموش نمدمگرد خویندکاری زانکو و نامادیمی بلنگهشت بکمین بین
چمپله لی بدن و نامنگ بگپرن و به زوری زورداری کش و هموایمکی گوایه خوش
و پر له وره بخولقینن. شتمکه زور سروشتی و سرنجراگیش بو، چونکه نامادهبوان
همویان بمشدریون لهو خوشییما و زوریمی همره زوریان براوه بون، که یمکیک له
خه لاتمکانیان گشتیکی بمکومهل بو بؤ شوینیکی گشتیاری.

خاله گرنگمکی نموهو که زوریمی همره زوری نهو (۸۰۰) کهسانی
خه لاتمکیان و مرگرت لهو سالما، برهممی هر یمکیکیان لرووی قمارو
قازانجهوه هیندی برهممی چل کهسمکی سالی پیتو بو. کهواته نهو گیانی براوه/
براویمه توانویتی ژمارمی هیلکه ئالتونییماکان به ریژمیکمی برچاو زیاد بکلت و
لههمان کاتیشدا خولردنی قازمکه دبین بکلت و بههرمو توانا سمرسور هینمرهکانی
مروقی تمقاندهوه. هروده هاوکارییمکی خولقیننرانمی وی درنزه پیندا که همو
بمشدرانی سمرسام کرد.

دیاره پشپرکیکردن له دنیای بازرگانی و بازاردا شوینی خوی همیه و هروده ها له
بهرامبهر نیش و کاری سالی رابردووشدا دهتوانیت پشپرکی بکمیت. تمنانمت دزی
نوسینگهیهک پاخود دزی کهسکی دیکمش که هاوکاری نکات (چونکه لهم دؤخما
نیت پنویستت به هاوکاری نامینیت). بهلام هاوکاریکردنی له شوینی کاردا زور
گرنگه و مهرجیکی بنهرمتکیه بؤ نازادکردنی کۆمپانیاکه. ململانیکردن له دنیای
بازاردا چمند گرنگه، هاوکاریکردن له شوینی کاردا هینده گرنگه. نهو ژینگهیهی
که رگابهری و ململانی خسلتمتی بن ژینگهیهک نیه گیانی براوه/ براوه بتوانیت
تیایدا بزی.

نمگر بمانهویت شیوازی براوه/ براوه بتوانیت بزی و کاربکات پنویسته
سیستمکه پشتیوانی لی بکات. چۆن؟ لهپری سیستمکانی راهینان و نهخشسازی و
بودجه و همیومندیماکان و زانیاری و هر میوگردنمهوه و .. تاد. واته پنویسته تیکرای
نمانه لهسر بناغهی براوه/ براوه داپهژرین.

جاریکی دیکمش کۆمپانیایهک داوی پارممتی و راویژکاری لی کردم. کۆمپانیاکه
وی دزمانی هیچ ناتهواوییهک له سیستمکهیدا نیه بهلکو ناتهواوییهک له

كارمەندەكاندايە. بۆيە داوايان كىرد خولىكى راھىنان بۇ ئەو كارمەندەكە بىكەمەۋە و ئاستى پەيۋەندىيەكانيان لەگەل كىپاردا چاك بىكەم.

بەپۈمبەرى كۆمپانىيەكە پىي وىم؛ بە ئارەزوى خۆت فرۇشگايەك ھەلبىزىرە و بىرۇ بزانە كارمەندەكان چۆن ھەئسوكەوتت لەگەلدا دىكەن. تەنيا ھەر فەرمان جىيەجى دىكەن. نازانن چۆن دلى كىپار رابگرن و ھىچ شارمەزايەكان نىيە لەۋەي كىپار راكىشن بەلای بەرھەمەكاندا.

مىنىش لەسەر قىسەكەي ئەو، چەندىن فرۇشگا گەپرام و بۆم دىركەوت كاپرا راست دىكات. بەلام كاپرا ۋەلامى ئەو پىرسىارەي لانەبو كە؛ بۆجى ئەمە وايە؟

بەپۈمبەرىكە پىي وىم؛ تەماشاكە، ئىمە نەۋبەرى كىشەمان ھەيە. سەرۋىكەشى زۆر بەتوانامان ھەيە. پىمان وتون دوو لەسەرسى بۇ فرۇشتىن بىت و يەك لەسەر سىشى بۇ كارگىپى. لەمەشدا زۆر سەرگەوتوون. تەماشاي فرۇشيان بىكە، لە ھەموان باشىرە. تەنيا ئەۋەمان لەتۇ دەۋىت خولىكى راھىنان بۇ ئەۋانەي فرۇشگاكان بىكەيتەۋە؛

بەم قىسەيە ئالاي سور بەرزىۋەۋە. وىم؛ با نەختىك زانىارى ۋەربىگرم.

بەپۈمبەرىكە ئەم قىسەيەي مىنى پىي خۆش نەبو، چۈنكە، بە حسابى خۆي، دىزانى كىشەكە جىيە و دەۋىست خولى راھىنانەكە دەست پىبىكەم و بەس. بەلام مىن سوربوم لەسەر ھەلۋىستى خۆم و لە ماۋەي دوو رۇزدا تۈانىمان كىشە راستەقىنەكە بدۆزىنەۋە. كىشەكە لە جىدابو؟ لە پىناسەي پۇست و لە سىستىمى پاداشتكرىندا بو. سىستەمەكە بە جۆرىك داپىزراپو كە ھەمو بەرھەم و قازانچەكە بۇ بەپۈمبەرىكەكان بىت. كارىكان كىرەبو ئىشە زەحمەت و كەم بايەخ و پىسەكان بۇ فرۇشيارەكان بىت، بۇ نەمۇنە ئەنباركردن و پاكوخاۋىنى و پىشكىنى كەلۈپەلەكان. خۆشيان كۆمپانىيەكان دادەدۇشى.

لەبەر ئەۋە ئىمە تەنيا دەستكارى (يەك) سىستەمەمان كىرد – سىستىمى پاداشت. بەمەش كىشەكە دەستۈبىرد چارمەسەر كىرا، چۈنكە سىستەمەكەمان والى كىرد كە ھەتا فرۇشيارەكان قازانچى خۆيان دەست نەكەۋىت، بەپۈمبەرىكەكان ھىچ قازانچىك نەكەن. وامان كىرد ئامانچ و پىۋىستىيەكانى بەپۈمبەرىكەكان تىكەلى ئامانچ و پىۋىستىيەكانى فرۇشيارەكان بىبن. لەبەر ئەۋە ئىتەر پىۋىستى بەۋە نەما خولى راھىنان لەسەر

بەيۋەندىيە مەۋىيەكان بىكەمەۋە. خالە گەۋەرىيەكە ئەۋەبو سىستىمىكى پاداشتكردىنى راستگۇ و راستەقىنىۋى ۋا بەيىنە نارۋە كە لەگەل شىۋازى براۋە/ براۋەدا بگۈنجىت.

نەۋەيەكى دىكە ئەۋەبو كە جارىكىان لەگەل بەرپۆمبەرى كۆمپانىيەكدا كارم كرد. كۆمپانىيەكە دىۋىست ھەئسەنگاندنى ھەرمى بكات بۇ توانى كارمەندەكانى. ئەم بەرپۆمبەرە كىشەيەكى ھەبو چۈنكە نەيدەزانى چۈن بتوانىت يەككە لە سەرۋك بەشەكان ھەئسەنگىنىت. ۋتى: ئەۋ شايستەى ئەۋەبو بخرىتە خانەى سىيەمەۋە. بەلام من خستە خانەى يەكەمەۋە، كە پۆستەكەى پى بەرز دەيىتەۋە.

لەيم پرسى: بۇچى نەۋت خستە خانەى يەكەمەۋە؟

ۋتى: لە مەسەلەى ئامار و داتادا زۇر باشە

پرسىم: ئەى بۇچى دەئىت شايستەى خانەى سىيەمە؟

ۋتى: لەبەرئەۋەى گۈئ ناداتە كەسو ئازاۋەگىرە.

ۋتم: ۋا ديارە ئەم كابرەيە تەنيا ھەر بايەخ بە بەرھەم دەدات. لەبەر ئەۋە تۇ خەلاتى دىكەيت و پەكەى بەرزەكەيتەۋە. بەلام بۇچى بە راشكاۋى كىشەكەى لەگەلدا باس ناكەيت؟ ھەق ۋايە تىگەيەنىت كە توانى بەرھەمەئەن گىرنگىرە لە بەرھەم.

ۋتى: زۇرم ھەۋل داۋە. كەلكى نىيە.

ۋتم: ئەى بۇچى رىكەۋتنىكى براۋە/ براۋەى لەگەلدا نابەستىت كە ھەردوكتان رىك كەون لەسەر ئەۋەى لە سى بەش دوۋبەشى ھەئسەنگاندەكە لەسەر بەرھەم بىت – ۋاتە لەسەر ئامار و ژمارەكان و بەشىكىشى لەسەر ھىزى بەرھەمەئەن بىت – ۋاتە لەسەر ئەۋەى خەلك چۈن ھەلى دەسەنگىن و چۈن لىپرسراۋىكەۋ تاج ئاستىك دەتوانىت گروپەكە بەرپۆە ببات و خەلكى باش دروست بكات؟

ۋەلامى دامەۋە ۋتى: بىرۋكەيەكى باشە.

زۇرجار كىشەكە لە خەلكەكەدا نىيە بەلكو لە سىستەمەكەدايە. لە سىستىمى خراپدا كەسى باش و بەتوانا ھەشبن ئەنجامەكان ھەر خراپ دەردەچن. پىۋىستە ئەۋ گۈلە ئاۋدەمىت كە دەتەۋىت گەۋرە بىت.

مروۋ ئەگەر بەراستى فېربىت بە شىۋازى براۋە/ براۋە بىرېكاتەۋە، دەتوانىت

سىستېمىك بېھىنىتە ئاراۋە ئەو شىۋازى بىر كىرەنەۋىيە بەھىز و كارىگەر بىكات. ھەروھە دىتوانن لەبرى پېشېركى و ركابەرايەت كىردنى يەكترى ھاۋكارى و يارمەتى خولقېنەر بېھىنە ئاراۋە و دىتوانن رۆلى كارىگەريان ھەبىت لە بەرھەم و تواناى بەرھەمەنەنەشدا.

لە كاروبارى بازىرگانىدا، بەرپۆدەبەر (سەرۋك) دىتوانىت سىستېمەكە ۋا لى بىكات بىتوانىت تىمى بەرھەمەنەنە بىتواناى ۋا بخولقېنەت كە پېشېركى بىكات لەگەل دىزىگانى دىكەدا .. لەبۋارى پەرۋەردە و فېر كىردنىشدا مامۇستاكەن دىتوانن جۈرە سىستېمىك بۇ نەردەنانە دابىرېژن كە ھەم لەگەل ئاستى خولقېنەكەدا بىگونجىن، ھەم خولقېنەكەنىش ھان بىدەن ھاۋكارى يەكترى بىكەن لە فېرىبون و داهىنەندا. لەناۋ خىزانەشدا دايك و باۋك دىتوانن پېشېركى و مەملەنەكەرنى يەكترى بىگۈرۈن بە ھاۋكارى. لەسەر ئاستى چالاكەيەكەنىش، بۇ نەمۇنە لە يارى بۆلىنەدا، دىتوانن ژمارەكە بۇ خىزانەكەيان بەدەست بېھىن كە نە ژمارە تۆمەركراۋى جارى پېشۋو زىاتىر بىت. ھەروھە دىتوانن فەلسەفەى براۋە/ براۋە بۇ ئەركەكەنى ناۋمەلىش پەپرە بىكەن چۈنكە رىبازىكە ھىچ بۆلەۋ گەلەيەك نەھىلىت و دايك و باۋكەكەش ھەر ئەو ئەركەنە جىبەجى دەكەن كە تەنەيا ھەر خۇيان دىتوانن بىيانكەن.

جارىكەيان لەگەل ھاۋرېيەكەدا پېكەۋە تەماشى ئەفلامكار تۆنىكەمان دەكرد. دوو مەنالى بون پېكەۋە قەسەيان دەكرد. يەكەكەيان بەۋى دىكەيانى ۋت: "ئەگەر ئائىستە دايكە لە خەۋ ھەنەسەت، ئىمە لە قوتابخانە دۋادەكەۋىن". ئەم قەسەيە سەرنجى ھاۋرېكەمى راكېشا بۇ خالىكى گىرەك، كە ئەگەر فەلسەفەى براۋە/ براۋە لە خىزانەدا نەجەسەت كېشەى چۈن رۋىيان تىدەكەت.

فەلسەفەى براۋە/ براۋە ئەركى بەدەستەنەنى ئامانجىكى دىارىكراۋ دەخاتە ئەستۋى (تاك) لە چۈرچىۋەى كۆمەلەك سەرچاۋە و رېنەمەيى دىارىكراۋدا. ئەم فەلسەفەيە ۋا لە كەسەكە دەكەت بەرپرسىياربىت بەرامبەر چۈنەتتى ئەنجامدان و ھەنەنگەندى ئەنجامەكان. ھەروھە سىل لە پېشەتەكەنىش دەكەتەۋە. ئەم فەلسەفەيە ژىنگەيەك دەخولقېنەت كە پىشەرى رېكەۋتەنەكان بىكات و گەشەيان پىدەت.

پرۇسە

ھەرگىز ناتوانىت ئەنجامى شىۋازى براۋە/ براۋە بە پەيردوگىردنى براۋە/ دۇراۋ
ياخود دۇراۋ/ براۋە بەدەست بەيىت، ناتوانىت بلىت من مەبەستم براۋە/ براۋە
بوو، كەۋاتە دەيىت ئەۋ نامانجەشم دەست بىكەۋىت. كەۋاتە پىرسىاردكە ئەمەيە: چۈن
بىگەينە رىگە چارەيەكى براۋە/ براۋە.

(رۇجەر فېشەر) ۋ (ۋىليام يورى) كە دوو پىرۇفېسۇرى بوۋارى ياسان لە زانكۆى
ھافارد لە كىتەپ گىرنگەكەياندا (گەيشتن بە بەئى) دا تۋانىان رەۋىتىكى تازە بدۇزىنەۋد.
ئەم رەۋىتە تازەيە كە رەۋىتىكى پىرسىپىئامىزە پىچەۋانەى ئەۋ رەۋىت ۋ شىۋە
بۇچوۋنەيە كە ھەر پىگە كۆمەلەيەتى ۋ ھەلۋىستەكان دىيىنىت، ۋاتە: بىنەما ۋ
پىرسىپ لە بەرامبەر ھەلۋىست ۋ پىگەدا. ھەرچەندە لەم كىتەپدا ناۋى شىۋازى
براۋە/ براۋە نەھىنراۋە، بەلام رۇخ ۋ ھەلسەفەى كىتەپكە زۆر ھاۋناھەنگىن لەگەل
شىۋازى براۋە/ براۋەدا.

ئەم دوو نوسەرە لە كىتەپكەياندا دەئىن كە ناۋەرۋكى دانۇستانى پىشت بەستو بە
بىنەماۋ ياساكان ئەۋەيە كەسەكە لە كىشەكە جىياپكەيتەۋە ۋ بايەخ بە
بەرژەۋەندىيەكان بىدىت نەك بە ھەلۋىستەكان ۋ ھەرۋەھا ھەۋلى بەدەستەيىنانى
رىگەى قازانجى ھاۋبەش بىدىت ۋ سۈربىت لەسەر پىۋەرە بابەتتەيەكان.

- ھەندىك پىرسىپى دەرەكى ۋ پىرسىپى ۋا كە ھەردوۋ لايەنەكە پىۋى ھايىل بىن.
من لە ئەنجامى ئەۋ ئەزىمۇنانەى كە لە دەرەنجامى كارگىرندە فىريان بوم لەگەل
خەلك ۋ لايەنى جىياچىادا لە مەسەلەى چارەسەرەكانى براۋە/ براۋەدا پىم ۋايە ئەم
ھەنگاۋانەى خوارەۋە زۆر گىرنگىن.

يەكەم، كىشەكە لە چاۋى كەسەكەى بەرامبەر تەۋە بىيىنەۋ گۆشەنىگەى ئەۋ
بەھەند ۋ مەبەرگەرە .. پىۋىستە راستگۇيانە ھەۋل بىدىت پىۋىستى ۋ ئارەزوۋەكانى
لايەنى بەرامبەر تىبگەيت ۋ بۇيىشى روۋن بىكەيتەۋە كە تىيان گەيشتۋىت (ۋەك
خۇيان يان باشتەر لە خۇيان).

دوۋەم: گۆى مەدەرە ھەلۋىست ۋ پەۋ پايەكان بەلكو مەسەلە گىرنگەكان ۋ
ئارەزوۋە سەردەگىيەكان دىيارى بىكە.

سۈيەم، بزانە ھەمو لايەنەكان كام ئەنجام بە چارەسەرئىكى تەواو و ھېولكراو دەزانن. چوارەم، بۇ بەدپەينانى ئەو ئەنجامانە شىواز و مىكانىزمى گونجاو ديارى بكة. خوومەكانى ژمارە (۵) و (۶) راستەوخۇ پەيۋەستىن بەم پىرۇسەيەو و ئىمە لە بەشەكانى داھاتوودا بە دوورودىرئى باسيان دەكەين.

بەلام رىگەم بىدەن ئاليرەدا سەرنجتان بۇ سىروشتى ئەو پەيۋەندىيە بالايە رابكىشەم كە پىرۇسەي بىر كىرەنەوۋى براوۋ/ براوۋى لەگەل گەوھەرى ئەو ھەلسەفەيەدا ھەيەتى. رىگا چارەي براوۋ/ براوۋ ھەر لە پىرۇسەي براوۋ/ براوۋوۋ دىتەدى. ئەنجام و پىرۇسەكە لىك جياناكرىنەوۋ و يەك شتن.

شىۋازى براوۋ/ براوۋ تەكنىكىك نىيە پەيۋەندى بە خودى كەسەكەوۋ ھەيەت. بەلكو پارادىمىكە سەرومىر پەيۋەستە بە كارلىكە مۇقاپەتتەيەكان (پەيۋەندىيەكانى نىۋان خەلكى) و ھەلقوللوى خەسلەتەكانى دەستپاكى و كاملى و بەرچاوتىرىيە و لەناو ئەو پەيۋەندىيانەدا گەشە دەكات كە مەنەي بەرزى تىدايە. لەو رىكەوتنەنەدا بەرجەستە دەيىت كە پىشېينىيەكان و دەستكەوتەكان كۆنترۆل دەكات و لەو سىستەمانەدا نەش و نەما دەكات كە ھاندانىان تىدايە و لە پىرۇسەيەكدا دىتە دى كە ئىمە لە خوومەكانى (۵) و (۶)دا بە تەواۋى باسى دەكەين.

چەند پىشېيارىك بۇ جىيە جىگەردن:

۱. بىر لە كارلىكى چاومىرۋانكراو بىكەرەوۋ كە ھەول دەدەيىت بگەيتە رىكەوتنىك پاخود لەپىناۋى چارەسەرئىكدا دانۇستاندن دەكەيت. ھەر لە ئىستائە ھەول بەدە ھاسەنگىيەك رابگىرەت لەنىۋان نازايەتى و رەچاۋكردندا.
۲. لىستىك بكة بە ناۋى ئەو گىرۋگرفتەنەي كە زوو زوو دەبنە رىگر لەبەردەمتدا لە مەسەلەي جىيە جىگەردى شىۋازى براوۋ/ براوۋدا. ئىنجا بىر بىكەرەوۋ بزانە لە چوارچىۋەي بازىنەي دەوروتەنسىرەكەتدا چۆن دەتوانىت ئەم رىگرانە لايىبەيت.
۳. پەيۋەندىيەكى ديارىكراو ھەلبىزىرە كە پىت خۇشە رىكەوتنىكى براوۋ/ براوۋى تىدا بېستىت. ھەول بەدە خۇت لە شوپنى ئەو كەسە داىنىيەت و ئىنجا بەراشكاۋى بنۇسە ئەو كەسە چۆن رىگا چارەكە دەيىنىت. پاشان لە گۇشەنىگى خۇتەوۋ لىستىك نامادە بكة بەو شتانەي كە تۇ پىت وايە بەلاي تۇۋە ھازانچ

بەھەردوولاتان دەگەيەنيت. ئىنجا لە كەسەكە نزيك ببەرەوۋە لىي بېرسە بزانە پىي خوشە لەپىناۋى گەپشتنە رىكەۋتن و خالى ھاوبەشدا ئامادەيە ھاوكارىت بكات؟
 ۴. سى پەيوەندى سەرەكى ژيانى ديارى بكة و ئىنجا ئاماژە بدە بە ھەندىك لەو ھاوسەنگىيانەي كە ھەست دەكەيت ھەركام لەو پەيوەندىيانە لە بانقى سۆزدارييدا ھەيانە. ئىنجا چەند رىگايەك باس بكة بۇ زيادكردى پاشەكەۋتى ھەركام لەو ژمارە حسابانە.

۵. بە قولى شىۋاز و رەشنىسى كاركردى خۆت شرۆفە بكة. بزانە ئايا شىۋازى براۋە/ دۇراۋە؟ ئايا ئەمە چۆن كاردەكاتە سەر ھەئسوكەۋتت لەگەل خەلكيدا؟ ئايا دەتوانيت سەرچاۋەي سەرەكى ئەم رەشنىسە ديارى بكةيت و ئايا ئەم جۆرە دەقە دەتوانيت لە دۆخى ئىستاي تۇدا سودت پىبگەيەنيت.

۶. ھەول بدە نمونەيەكى وای براۋە/ براۋە ديارى بكةيت كە تەنانەت لە بارودۆخە سەختەكانيشدا بەراستى سودى ھاوبەش بگەيەنيت. بپاربەد زۆر بە وردى چاودىرى ئەو كەسە بكةيت و لىۋەي فېر ببيت.

خوواس پیتجهه

بو نه وهی تیت بگه ن، سه ره تا هه ول بده تی بگه یت

پرىنسىپەكانى پەيۋەندىيە ھاسۇزىيەكان

دل كۆمەلەككە حەكەم و لۇجىكى تايىت بە خۇي ھەيە كە ئەقلى لىيان بىئەگايە
- پاسكال

گريمان تۇ بەھۇي كېشەيەكى چاوتەۋە بېرىت دا بېچىت بۇلای پزىشكىكى چاۋ و
ئەۋىش دۋاي ئەۋەي بە كورتى گۈيى ئى گرتىت سەبارەت بە ناپەھەتتەيەكەت
يەكسەر دەستى بىردو چاۋىلكە پزىشكىيەكەي خۇي داكەند و دايە دەستت و وتى؛
ئەم چاۋىلكەيە بىكەرە چاۋت. دە سالىە مەن دىكەمە چاۋم و باشترىن سودم ئى بىنيۋە.
بىيە بۇ خۇت، لە مالىۋە چاۋىلكەي دىكەم ھەيە. تۇش لەسەر قەسەي ئەۋ، چاۋىلكەكە
دەكەيتە چاۋت بەلام دۇخەكە خراپەت دەپىت.

تۇ دەلئىت: شتىكى زۇر خراپە، ھىچ نابىنم.

پىت دەلئىت: قەسەي سەپىر .. مەن بەكارم ھىناۋە زۇر زۇر باش بوۋە. ئەمجارە
تاقى بىكەرەۋە بزانە.

ۋەلامى دەمەيتەۋە: چى تاقى بىكەرەۋە دىكتۇر گيان ..! دىنا لەبەرچاۋم ھەمۇي
تەمە

دەلئىت: ئەۋە چىتە؟ نەختىك گەشېن بە عەيە

ۋەلام دەمەيتەۋە: زۇر گەشېنم كاك دىكتۇر، بەلام باۋمېرت بى ھىچ نابىنم.

بە سەرزەشتەۋە پىت دەلئىت: ئاي رۇلە چەند سىلەيت !! ئەناۋا چاكەم

دەمەيتەۋە ؟!

پرسىارەكە ئىستا ئەمەيە: ئايا تۇ ئىتر بېراي بېراي دەچىتەۋە بۇلای ئەۋ
پزىشكە؟ باۋمېرناكەم، چۈنكە كەس مەمانە بە پزىشكىك ناكات كە پىش ئەۋەي
نەخۇشېيەكە دىپارى بىكات چارسەر و دەرمانى بىداتى.

بەلام ئايا ئىمە لە زىيانى رۇزانە و لە پەيۋەندىيەكانەندا چەند چار روۋدەدات
كە پىش دەستىشانكردن چارسەر پىشكەش بىكەين. "دەي بەقۇربان، ھىچم ئى
مەشارەۋە .. دىزانم ئەم شتە زەھمەتە، بەلام ھەۋل دەمە تى بىگەم."

"وى دايە .. نازانم .. بەبى ئەقلم تىدەگەيت"

"بىگومان شتى وا نابىت. دەى پېم بلج. كەس ئەۋەندەى من دئسۆزت نىيە. من تەنيا بەرژەۋەندى تۆم مەبەستە. بۆچى ئەۋەندە خەمبارىت؟"
"ئۆى .. نازانم"

"دەى كچى خۆم .. چى بوۋە؟ .."

"زۆرچاكە .. مادام واى لى ھات راستىيەكەت پى دەلېم .. من تاقەتى خويندەنم نەماۋە."

يەكسەر دىتەقەتەۋە. "يەنى چى تاقەتى خويندەنم نەماۋە؟ پاش ئەۋ ھەمو رەنج و ماندوئىتيەى كە كىشامان بۆ ئەۋەى خويندەن تەۋاۋ بىكەى ئىنجا وا ئەلەى؟! خويندەن نەبى پاشەرۆزىشت نابىت. چاۋ لە خوشكە گەۋرەكەت بىكە، ئەھا ئەۋ ھەمىشە خەرىكى خويندەن و دىرس و دەرەكەيەتى!! .. قورگمان وشك بو ئەۋەندەمان ئامۇزگارى كرىت. دە بەسە ئىتر وامەكە .. كچىكى ئاقىل و باش و زەرىقىت، بەس ئەۋەى سەى ناكەيت. بىر بىكەرەۋە و ھۆش بىنەرەۋە دىرونى خۆت."

چىرەكەيك بىدىنگى

"دەى رۆلە .. ۋتت چى؟"

ئىمەى مەرۇف ھەمىشە ئارمىزۋى ئەۋەمان ھەيە گۈپ بخۆينەۋە و تەنيا بە ئامۇزگارىكرەنى چاك ھەۋلى چاكسازى و راستكرەنەۋەى ھەلەكان بىدەين، بەلام بايى ئەۋە كاتى خۇمان تەرخان ناكەين كىشەكە دەستىنشان بىكەين و لىتى تىبگەين بزانين چىيە.

ئەگەر بىمەۋىت لە يەك رستەدا ئەۋ پىرنسىپە ھەرە مەزىنە كورت بىكەمەۋە كە لە بىۋارى پەيۋەندىيە كۆمەلەپەتتىيەكاندا فىرى بوم دەلېم: يەكەمجار ھەۋل بىدە تىبگەيت، بۆ ئەۋەى بە ئاسانى لىت تىبگەن. ئەم پىرنسىپە كىلىلى ھەمو پەيۋەندىيەكى كارىگەرە لەنىۋان خەلگىدا

رەۋىشت و پەيۋەندى

تۇ ئىستا كىتەبىك دەخۆينىتەۋە كە من نوسىۋەمە. خويندەنەۋە و نوسىنىش ھەرىكەيان شىۋمەيەكن لە شىۋەكانى پەيۋەندى. دىارە قسەكرەن و گۈنگرتنىش ھەروان. لەراستىدا قسەكرەن و گۈنگرتن و خويندەنەۋە و نوسىن چۈار شىۋەى

بىنەپەتتى پەيۋەندى پىك دەپنەن. بېيەنەرە بەرجاۋى خۇت بزانە رۇزانە چەند سەعات لەھەرگام لەو چوار كىرەدەمبەدا بەسەردەبەيت. چۈنئىتى ئەنجامدانى ئەو كىرارانە بايەخىكى رەھاي ھەپە لەسەر دەۋرۋەتەنسېريان.

مەزىنەن مەسەلە لە ژياندا پەيۋەندىپە. ئىمە زۇربەي كاتەكانى بىندارىمان خەرىكى پەيۋەندىكىردىن. بەلام تىكايە سەرنج لەمە بدە، ئىمەي مەۋۇ سالانىكى زۇرى تەمەنمان تەرخان دەكەين بۇ فېربونى خۇيىندەۋە و نوسىن، چەندىن سالىش بۇ فېربونى قەسەردن، كەچى بايەخ نادەين بە گۈيگرتن و ھىچ كاتىك و ھەۋلىكى بۇ تەرخان ناكەين. لەخۇت بېرسە بزانە چ مەشق و راھىنانىكت بىنيۋە بۇ ئەۋەي بتوانىت بە جۇرىك گۈي لە بەرامبەرەكەت بگىرت كە بەراستى تىى بگەيت، بە قولى تىى بگەيت و ۋەكو مەۋفېكى سەربەخۇ و تەۋاۋ.

ئەۋانەي كە مەشق و راھىنانىان لەسەر ھونەرى گۈيگرتن بىنيۋە رېزەكەيان كەمە. زۇربەي زۇرى خەلگەكە لە مەسەلەي گۈيگرتندا كۆلن و بىنەماكانى رەۋشتى و پەيۋەندىپە جەۋھەرىيەكان رەچاۋ ناكەن كە مەرجى سەرمەكىن بۇ تىگەشتىنى راستەقىنە لە كەسى بەرامبەر. تۇ ئەگەر بتەۋىت كاريگەرەنە رەفتارم لەگەلدا بگەيت و دەۋرۋەتەنسېرت ھەبېت لەسەرم، پەكەمجار پېۋىستە تىم بگەيت. ھاسەرەكەشت و كۈرەكەشت و ھاسىكەشت و ھاپۇرئ و ھاكەرەكەشت ھەمان شتىان پېۋىستە. تىگەشتىنىش ھەر قەسەۋ رۋالەت نىپە. مەن ئەگەر ھەستەم كىرە راستەم لەگەلدا ناكەيت و بە شىۋازى جۇراۋجۇر خۇت ۋا نىشان دەمەيت كە تىم گەشتۋىت پەكسەر ھەست بە دەۋرۋەبېت دەكەم و لە خۇم دەپرسەم دەلېم ئاخۇ مەبەست و نامانجەت چىپەۋ ھەرگىز ۋام لى ناپەت نامادەم ئاخى خۇمەت بۇ بگەمەۋە.

تۇ ئەگەر بتەۋىت دەۋرۋەتەنسېر لەسەر بەرامبەرەكەت دروست بگەيت، كىلەكە خۇتەيت، ھەلسۈكەۋتى خۇت ھەمۇ شىكە. كەسايەتى خۇت ۋىنە سىرۋشتى و راستەقىنەكەت دروست دەكات نەك ئەۋەي خەلگەكە چۈن باست دەكەن، پان ئەۋەي كە تۇ دەتەۋى بە مەنى قىۋل بگەيت. ئەمەش بەچىدا دەردەكەۋىت و ساغ دەپتەۋە؟ بەۋ ئەزمونەي كە بە كىرەۋە تىى دەپەپنەيت. كەسايەتى تۇ دائىم و دەرمەم رەنگ دەداتەۋە و بەردەۋام دەپتەيت و لەمەشەۋە مەن دەگەپەنئە ئەۋەي مەمانەت پىكەم پان نا.

مرۇف ئەگەر لەگەل بەرامبەرەكەيدا ھەردەمەي لەسەر مەزاجىك بىت و لەنىوان ساردو سېرى و گەرموگورې و سۆز و دلرەقىدا ھەمىشە ھەلبەز و دابەز بىكات زەحمەتە بتوانىت وا لە بەرامبەرەكەي بىكات ناخى خۇي بۆ ھەلپىزىت. لەموش گرنگر ئەوھىيە كە ھەلسوكەوتى تايبەنمان لەگەل كەسىكى ديارىكراودا ھاوناھەنگ و گونجاو بىت لەگەل رەفتارى گشتيماندا. كەسىك ئەگەر لەناو كۆمەلدا بەوھ ناسرابىت كە پەيمان شكىنە ناتوانىت لەگەل كەسىكى ديارىكراودا خۇي بە سەرپاست نىشان بدات. من رەنگە ھەز بىكەم و بگرە پىويستىش بە سۆز و بە دەورو تەئسىرى تۆ ھەبىت بەلام ناتوانم ھىندە بىروات بىكەم كە بىروبوچون و ئەزمون و ھەست و نەستى خۇمت بۆ دەربىر چۈنكە نازانم سەبى رۆز جى روودەدات."

تۆ ئەگەر لىم تىنەگەيت و درك بە ھەست و ھەلۆست و ھولايى ناخى من نەكەيت چۈن دەتوانىت نامۇزگاريم بىكەيت و بىيتە راوئىزكارم. قسەكانت جوان و شىرىن بەلام ناتوان كارم تىبەكەن.

رەنگە تۆ پىم بلىت كە رىزى منت بەلاوھ گرنگەو منت زۆر مەبەستە، رەنگە منىش زۆر پىويستم بەومبىت باومر بەو قسانەت بىكەم، بەلام چۈن بزەنم كە تۆ منت پىگرنگە لەكاتىكدا كە ھىشتا نەتوانىوھ تەنانەت تىم بگەيت؟ تۆ تاكو ئىستا ھەر قسەت كىردوھ و قسەي رووتىش جى متانە پىكرىدىن نىيە. ئەمەي كە ناتوانم بىكەومە زىر كارىگەرى قسەكانتەوھ دەبىتە ماىيە بىزارى و تورەبونم چۈنكە لە ناخى خۇمدا پىويستم پىتە، دلنىابە نامۇزگارەكانىشت ناتوان. مرۇف ئەگەر بىھوئىت بىبىتە گوئىگرىكى چاك. واتە ئەو گوئىگرىتە سۆزدارىيەي كە لىوانلىوھ لە كرەنەوھ و متانە. پىويستە پاشەكەوتىكى چاك لەو ھەستە راستگۇيانەي ھەبىت كە لە بازارى دلاندا رەواجى زۆرە.

گوئىگرىتنى ھاوسۆزى

ئەو قسەبەي كە دەلىت: "يەكەمجار ھەلۆبە تىبگەيت" لەراستىدا پاردايىمى ئىمە ھەلدەگىرپىتەوھ و ئەوپەرى گۆرانكارى بەسەردا دەھىنىت، چۈنكە ئىمە وا راھاتوين كە ھەلۆبەدىن يەكەمجار بەرامبەرەكەمان تىمان بىكات. زۆرەمان كاتىك كە گوئى دەگرىن بەو مەبەستە گوئى ناگرىن كە تىبگەين بەلكو ھەر بۆ ئەوھ گوئى

دەگرىن كە ۋەلەم بىدەينەۋە. ۋاتە يان قسە دەكەين ياخود خۇمان بۇ قسەكردن نامادە دەكەين. ھەمو شتېك لە پارادىمى خۇمانەۋە ھەلدەھىنجىن و لە ژياننامەي خەلگىدا ژياننامەي خۇمان دەخوئىنەۋە.

"رېك دەزانم ھەست بە چى دەكەيت"

"منىش ھەمان بەزم بەسەردا ھاتوۋە. با ئەزمونەكەي خۇمت بۇ باس بكەم". بەردەوام فىلمە سىنەمايەكانى خۇيان بەسەر ھەلئسوكەوتى خەلگىدا نەمايش دەكەن. چاۋىلكە پزىشكىيە تايبەتەكەي خۇيان ۋەكو چارەسەر پېشكەشى ھەمو كەسېك دەكەن و ئەگەر لەگەل ھاوسەر و منال و بەرپوۋەبەر و كارمەندىكى خۇياندا كېشەيەكيان ھاتەرى دەلئىن: ئەم زەلامە ھىچ تىناگات.

برادەرىكم رۇژىكيان باسى كۆرەكەي خۇي بۇ كردم، وتى من لەو كۆرەم تىناگەم و تەنەمت گۆشەم ئى ناگرىت. پېم وت رېگەم بدە قسەكەت بەم شىۋەيە دابرىزم: تۆ لە كۆرەكەت تىناگەيت چۈنكە گۆيت ئى ناگرىت؟ ۋەلەمى دامەۋە: بەلئ.

پېم وت: با ئەمجارە بىلئەۋە، تۆ لە كۆرەكەت تىناگەيت چۈنكە گۆيت ئى ناگرىت. بە بېزارىيەۋە ۋەلەمى دامەۋە: بەلئ ۋايە. وتم: بە برۋاي من مروۇ ئەگەر بىەۋىت لە كەسېك تىبگات پېۋىستە گۆي ئى بگرىت.

بە سەرسورماۋىيەۋە وتى (ئۆۋ) پاشان قەدرىكى باش بىدەنگى ئى كردو ئەۋسا جارىكى دىكەش وتىيەۋە (ئۆۋ). ئەمەي بە جۆرىك بو ۋەك ئەۋەي شتېكى تارىكى ئى روون بوبىتەۋە .. ئۆۋ. بەلەم من لىي تىگەيشتوم. دەزانم خەرىكى چىيە. منىش بەھەمان ئەزموندا تىپەريوم، بەلەم تىناگەم نازانم بۇچى گۆيم ئى ناگرىت.

ئەم كابرايە ھىچ ئاگاي لەۋە نىيە كۆرەكەي بىر لە چى دەكاتەۋە، تەنيا تەماشاي سەرى خۇي كردوۋە و ۋا دەزانىت ھەمو دىئاي بىنيۋە، بە سەرى كۆرەكەي خۇشەيەۋە.

زۆربەي زۇرمان ۋەك ئەو كابرايە ۋاين. سىخناخىن لە ھەستى ئەۋەي كە ئىمە راستىن. سەرقالى ژيان و ژياننامەي خۇمانىن و ھەر ئەۋە دەبىنىن كەچى خەزىش دەكەين بەرامبەرەكەمان تىمان بگات. قسەكانمان يەكپارچە مۆنۈلۈگە و نازانىن لە ناخى ئادەمىزادەكەي بەرامبەرماندا چى روودەدات.

گوڭگرتىن جوار ئاستى ھەيە. نەوگاتەي كە بەرامبەرەمكەت ھەت بۇ دەكات، تۇ بە ناستىك لەو ئاستانە گوڭى ئى دەگريت. رەنگە ھەرامۇشى بىكەيت و لەراستىدا ھېچ گوڭى ئى نەگريت. رەنگە خۇت وا نىشان بىدەيت كە گوڭى ئى دەگريت و بە درۋوھ سەرى بۇ ئەلەقەيتىت و بلىئى (واى .. ئۆو .. بەراست؟) لەوانەشە تەنيا گوڭى لە چەند بەشىكى ديارىكراوى قەسەكانى بگريت. ئەمە شىۋازى گوڭگرتنە لە چەنەبازىيەكانى ئەو منالەي كە ھىشتا نەخراۋەتە قوتابخانە. جارى واش ھەيە گوڭگرتنەكەمان لەناستى گوڭگرتنى سەرنجەمدردا (ورىادا) دەپىت، واتە بە ورياپىيەوھ گوڭى دەگرين و دىققەت دەدەين لەو شتانەي كە دەيانلىت. بەلام تەنيا رېژمىيەكى كەمى مەروۇ گوڭگرتنەكەي لە ئاستى پېنچەمدايە كە بەرزترين ئاستە و پىنى دەلئىن گوڭگرتنى ھاسۇزىي.

كە دەلئىم گوڭگرتنى ھاسۇزى، مەبەستەم ئەوھ نىيە زىرەكانە خۇت بۇ قەسەكانى مەلاس دابىت بۇ ئەوھى لە نىزىكترين ھەرسەتدا وەلامى بىدەيتەوھ، چۈنكە ئەمە مەبەستى خۇپەرستانەي لەدوايە و ھېچ گەتوگۇيەكى قولى ئى ئاكەوئەتەوھ و ئامانجەكەي بىرئىيە لە وەلامدانەوھ و كۆنترۆلكردن و قۇرغكردن.

مەبەست لە گوڭگرتنى ھاسۇزىي گوڭگرتنە بە نىيازى تىگەپشتن. واتە تۇ دىتەوئەت پەكەمجار تىبگەيت، تىگەپشتنىكى راستەھىنە و ديارە ئەمەش پارادىمىكى زۇر جىاوازە.

ھاسۇزىي بىرئىيە لەوھى لەپرووى ھەستەوھ خۇت بىخەيتە شوپنى بەرامبەرەمكەت، بۇيە گوڭگرتنى ھاسۇزىي دىتخاتە ناخى بەرامبەرەمكەتەوھ و وات ئى دىكات لە جاوى ئەوھوھ بېروانىتە شتەكان و بەو شىۋەيەي ئەو دىنيا بىبىنىت و لە پارادىم و ھەست و نەستەكانى بگەيت.

خۇ خستە شوپنى بەرامبەرەمكەت لەروى سۆزەوھ بىرئى نىيە لە ئالوگۇپكردىنى سۆزەكان، چۈنكە ئەم ئالوگۇپە شىۋەيەكە لە شىۋەكانى رېكەوتن و جۇرئەكە لە داپىژمەكانى بېرار، كە ھەندىك جار خراپترين سۆز و كاردانەوھى ئى دىكەوئەتەوھ. گوڭگرتنى ھاسۇزى ماناى ئەوھ نىيە كە تۇ لەكەل بەرامبەرەمكەتدا ھاپراپت بەلگو ئەو مانايە دىبەخشىت كە تۇ بەراستى و بە تەواوى و بە قولى لەو كەسە تىگەپشتەيت.

گوڭگرتنى ھوسۇزى تەنيا ھەر تۇماركردن و بىرگىرئەوۋە و تەنانت تەنيا ھەر ھەكەنىش نىن كە دەوترىن. لەراستىدا زاناكانى بوۋارى پەيوەندىكردن باومېرىان واىە وشەكان تەنيا ۱۰٪ گىگتوگۇكان پىك دەھىنن. دەنگى وشەكەنىش (واتە دەنگى خۇمان و شىۋەى دەربېرىنى وشەكان) پىكەپىنەرى ۲۰٪ گىگتوگۇكانن، بەلام رىزە زۇرمەكە، كە دەكاتە ۶۰٪ گىگتوگۇكان، بىرىتە بە زمانى جەستە. لە گوڭگرتنى ھوسۇزىدا تۇ تەنيا ھەر بە گوڭچەكەكانت گوڭ ناگىرىت، بەلكو گىرگىرەكە، بە چاۋ و بە دلىش گوڭ دەگىرىت. گوڭ لە ھەستەكان دەگىرىت، گوڭ لە واتاۋ رەفتارەكان. گوڭگرتنى ھوسۇزى ھەر تەنيا نىۋەى جەپى مىشكى تىدا بەكارناھىنرىت، بەلكو نىۋە راستەكەى دىكەش بەكاردەھىنرىت. لەم جۇرە گوڭگرتنەدا گوڭگىرەكە تىدەكات و پىشېبىنى دەكات و ھەست دەكات. ھىزى ئەم جۇرە گوڭگرتنە لەۋەداپە كە زانىارى وا وردت دەداتى بتوانىت ھەنگاۋەكانتى لەسەر بىنپاد بىنىت و ئىتر لە برى ئەۋەى زىاننامەى خۇت بگىرىتەۋە و ھەست و بىرۇكە و پالئەم و لىكەدانەۋەكانى خۇت بىسەپىنىت، رووبەروۋى ئەۋ راستىيە دەپىتەۋە كە لە دل و مىشكى بەرامبەرەكەتداپە. ئەم جۇرە گوڭگرتنە بۇ پىشۋازىكردنە لە ئامازە ھەرە قۇلەكانى مەۋفەكەى بەرامبەرەت.

سەربارى نەمانەش گوڭگرتنى ھوسۇزى سەرچاۋەى كەلەكەبۇنى پاشەكەۋتەكانتە لە بانقى ھەستەكاندا چۈنكە ئەۋەى تۇ دەپكەپت تەنيا كاتىك بە پاشەكەۋت لەقەلەم دەھرىت كە بەرامبەرەكەت پىزى بزانىت و ھەستى پىزى بكات. ئەم پاشەكەۋتە كەلەكى نابىت نەگەر بۇ ئەۋە نەپىت كە تىبگەپت بزانىت ھەنگاۋى گىرنگى دوۋەم لای بەرامبەرەكەت چىيە و بگىرە بە خراپەش دەشكىتەۋە و وا لىك دەھرىتەۋە كە ئامرازىكە بۇ مۇنۇپۇلكردن و سودى تاپبەتى خۇت.

گوڭگرتنى ھوسۇزى خۇى لە خۇيدا پاشەكەۋتىكى زۇر گىرنگە لە ژمارە حسابى بانقى ھەستەكاندا. دەرمانىكى چارەساز و كارىگەرە. چۈنكە ھەناسە بەخشى رۇخ و دەرونە.

نەگەر كىتۇپ ھەمۇ ھەۋاى ئەم زوۋرە ھەلمۇزىت كە تۇى لى دانىشتۇى ئايا ئەم كىتۇپەى بەدەستەۋەپە ھىچ بايەخىكى دەمىنىت؟ پىگومان نەخىر، نەك ھەر كىتۇپەكە بەلكو ھىچ شتىك بايەخى نامىنىت و ھەمۇ ھەۋلت بۇ ئەۋە دەپىت تۇزىك

ھەوا بەدەست بەھنیت. لەم دۇخەدا تاقە ھەولت بۇ ئەۋەپە بە زېندەيى بەھنیتەۋە. كاتىكىش كە ھەوات دەست دەكەۋىت ئىتر ھەۋاكە ئەۋ پالئەرى تۇزى لەۋەۋەپىشى نامىنیت. ئەمەش يەككە لە خەسلەتە ھەرە قولەكانى پالئەرى مەۋىيەكان، "پىۋىستىيە تىركراۋەكان ھەرگىز نابىن بە پالئەرى" بەلگە ئەۋ پىۋىستىيەكانە دەپنە پالئەرى مەۋە كە تىر نەكران. گرنگىزىن پىۋىستىيەكانى مەۋەپىش يەكسەر دۋى مانەۋى جەستەيى برىتتەيە لە مانەۋى مەنەۋى. واتە ئەۋەي كە خەلك لىت تى بگات و پىگەي شىۋى خۆتت ھەپىت و رىزىت لى بگىرەت و .. تاد. تۇ كاتىك ھاسۇزانە گۈي لە بەرامبەرەكەت دەگىرەت بەم كەدەۋەپەت بۋارىكى مەنەۋى بۇ دەرەخسىنەت ھەناسە بىدات، نىنجا پاش ۋەلامدانەۋى ئەم پىۋىستىيە گرنگە نىتر دەتوانىت گۇرەنكارى بەدى بەھنیت ياخود كىشەكە چارمەس بەكەيت. لە ھەمە ئاستىك لە ئاستەكانى زىاندا مەۋە پىۋىستى بەم ھەناسەدانە مەنەۋىيە ھەپە.

★ ★ ★

من جارىتكان لە كۆرەك لە كۆرە فىركارىيەكانىدا ئەم جەمكەم لە شىكاگۇ باس كەردو داوام لە بەشداران كەرد شىۋازى گۈيگرتنى ھاسۇزى پەپەرە بەكەن لە نىۋارى دۋى كۆرەكەدا.

بۇ رۆزى دۋاتر كابرەك زۇر بە خۇشحالەيەۋە بە ھەلەداۋان ھاتە لام و پىيى وتم: (ئەزانىت دۋىنى شەۋ چى رويدا؟ با بۇت باس بەكەم. من ئەم ماۋەيەي كە لىرە بوم لە شىكاگۇ دەۋىست مامەلەيەكى بازىرگانى گەۋرە بەنەنجام بەگەپەنم، چەند جارىتكىش لەگەل كىپارەكان و پارىزەرمەكانىندا كۆبۈمەتەۋە و ھەمە جارىك شتى تازىيان دەھىناپە گۈرە. وام دەھاتە بەرچاۋ كارمە سەرنەگىرەت و رەنجى ئەۋ شەش مانگى رابردۈۋەم بەفەرە دەۋات. ئەمەش بۇ من شتىكى ناخۇش بو، چۈنكە ۋەگە دەلەن ھەمە ھىلەكەكانم كەدەۋە ئەم سەبەتەيەۋە. ھەمە ھەۋەتتىكى خۇم خەستەگەر بۇ ئەۋى بەرەستەكان بەشكەنم. دۋاجار ھەۋەم دا بىرپارەكە دۋاۋەم. ئەۋان ھەۋەيان نەكەرد و وتىيان دەھىكە خەرىكى ئەم مامەلەيەن لەبەر ئەۋە پىۋىستە يەكلايى بەكەنەۋە. نا لەم كاتەدا من لە دلى خۇمدا وتم باشە بۇچى ھەۋەي ئەۋە نەدەم بەكەمجار لىيان تىپكەم بۇ ئەۋى ئەۋەپىش بە ئاسانى لىم تىپكەم. چىم لەكەس نەھنەت. بۇيە بە كابرەكەم وت رىگەم بەدە بە باشى لىت تىپكەم بەزەم بۇچى لە

قەسەكانى من دىتەرسىت، بۇ ئەۋەى پېكەۋە چارەسەرىكى بىكەين. بەراستى وىستەم خۇم بىخەمە شوپنى ئەۋ. ھەۋئەدا ۋەكو ئەۋ گوزارشت لە پېۋىستى و گومانەكانى بىكەم .. ۋەردە ۋەردە كابرا ۋاى لى ھات ناخى خۇيم بۇ بىكاتەۋە. قەسەكانەم دەربارەى گومان و نىگەرانىيەكانى كارىكيان كەرد كابرا زىاتەر و زىاتەر بىكرىتەۋە، دواچار لە گەرمەى گەتوگۇكانەماندا ھەستاۋ چوۋە لاي تەلەفۇنەكەۋە و قەسەى لەگەل ھاۋسەرەكەيدا كەرد پىي ۋت ئەۋە رىك كەۋتەين تەۋاۋ. ئەمەش ۋاى لى كەردم لە شەۋەۋە تا ئىستا قەسەم بۇ نەكرىت.) چىرۇكى ئەم كابرايە چىرۇكى پاشەكەۋت كەردنى بىرپىكى زۆر ھەست و مەمانەيە لە بانقى ھەستەكاندا. تۋانىۋىتتى بۋارى ھەناسەدانىكى مەعنەۋى بۇ بەرامبەرەكەى بىرەخسىنىت. كە مەسەلەكە بىكاتە ئىرە ئىتر شتەكانى دىكە ۋەكو يەكيان لى دىت. لە ھەمو شتىكدا مەسەلە مەۋىيەكان زۆر لە رەھەندە پېكەۋەمىيەكانى مامەلە بازىرگانىيەكان گەنگەرن.

دىارە ئەمەش كارىكى زەحمەتە. ئاسان نىيە ھەۋئەدەيت يەكەمجار تىبگەيت و پېش نامۇزگارى و رەجەتە نوسىن، نەخۇشەيەكە دەستنىشان بىكەيت. ئەۋە كارىكى قورسە. نىشە ئاسان و قەدبىرەكان ئەۋەمىيە ئەۋ چاۋىلكەيەى خۇت پېشكەشى بەرامبەرەكەت بىكەيت كە سالىھەى سالىھ سودت لى بىنيۋە. ئەمە بۇ مەۋدا كورتەكان كارىكى زۆر ئاسانە، بەلام لە ئايندەمەكى دوۋردا كارىگەرىى زۆر خراب دىكاتە سەر بەرھەم و تۋاناي بەرھەمەيتان. تۆ ئەگەر زانىبارى ۋەت نەبىت لەسەر بەرامبەرەكەت و نەزانىت سەرچاۋەى رەفتارەكانى لەكوپۋە ھەلەدەۋلەين ناتۋانىت سودى تەۋاۋ لە ھاۋكارى و پەيۋەندىيەكان بىبىنىت .. ھەروەھا پەيۋەندىيە دەستە جەمەيەكانىش بەرھەمەيىكى ئەۋتۇيان لى ناكەۋىتەۋە ئەگەر ئەۋ كەسانەى ھەلسۈكەۋتەين لەگەلدا دىكەيت ھەست نەكەن بە تەۋاۋى تىيان گەپشتۋىت. ھەروەھا پېۋىستە ئەۋەش بىلەين كە گۈنگەرنى ھاۋسۇزى مەترسى زۆرى تىدايە و پېۋىستى بەۋەمىيە بىجىتە ناۋ ئەزمونەكانى گۈنگەرنەۋە. گۈنگەرنىكى قولى ۋا كە رەنگە كارىگەرىت لەسەر دروست بىكرىت و ئەمەش خۇى لە خۇيدا ناكۇكى دروست دىكات لەگەل نامانجەكەتدا. ۋاتە بۇ ئەۋەى بتۋانىت كارىگەرى دروست بىكەيت پېۋىستە بىكەۋىتە زىر كارىگەرىيەۋە. بە كورتەيەكەى يەعنەى پېۋىستە بەراستى لە بەرامبەرەكەت تىبگەيت.

لەبەر ئەوە خووەکانی یەکەم و دووەم و سێیەم بناغەی پتەوی دورمەودایان هەیە. ئەم خووانەن کە ناومڕۆکیکی گەوهەرداری وا بە مڕۆف دەبەخشن کە نەگۆرپێت و وای ئی بکات ببێتە خاوەنی ئەو ناوەندە سەرەکییەکی کە بە ئاسانی دەست بداتە مەسەلە دەرەکییەکان.

دەستنیشانکردن پێش چارەسەر

مەسەلە ی دەستنیشانکردن پێش چارەسەر، یاخود ئەوەی سەرەتا تی بگەیت و ئێنجا هەول بەدەیت ئیت تی بگەن هەرچەندە زەحمەت و مەترسیدارە بەلام لە زۆربەی بوارەکانی ژیاندا پرنسیپیکی راست و دروستە. کەسانی پڕۆفیشنالی راستەقینە بەوجۆرە رفەتار دەکەن و بەلای پزیشکان و پزیشکانی چاویشەووە مەسەلە یەکی یە کجار گرنگ و هەستیارە، مەحاله تۆ متمانە بە رەجەتە ی ئەو پزیشکە بکەیت کە گومانە هەبێت لە دەستنیشانکردنە کەیدا.

جاریکیان (جولی) کچمان لە تەمەنی دوومانگیدا کتوپر نەخۆش کەوت. بیرمە ئەو رۆژە رۆژی شەممە بو، کە لە شارۆچکە کە ی ئێمەدا یاری تۆپی پێ زۆربەی هەرە زوری خەلگە کە ی بەخۆیەووە سەرقال کردبو. یاریبەکش هیندە گرنگ بو نزیکە ی شەست هەزار کەس چوبون بۆ تەماشاکردن. من و ساندرا ی هاوسەریشم حەزمان دکرد بچینە تەماشای، بەلام دلمان نەهات کچە بچکۆلە کە مان تەنیا جی بەیڵین کە سکیوون و رشانەوویەکی کتوپر شپرزە ی کردبو.

پزیشکی ئیشکگریش (کە پزیشکی خێزانە کە مان نەبو) لە سەیری یاریبە کە بو. کە دۆخی کچە کە مان تێک چو ناچاربوین پەيوەند ی بکەین بە پزیشکە کەووە. ساندرا ی هاوسەرم لە رێ ی ئامپێرێکی تایبەتەووە پەيوەند ی پێوەکرد و رێکەوتیش کاتی پەيوەند یکردنە کە ئەو یارییە لە قوناغێکی زۆر هەستیاردا بو هاوسەرە کەم لە ئۆنی قسەکانی پزیشکە کەدا هەستی بەووەکرد کە لە وەلامدا پێ ی وت "بە ئی فەرمو جی بوووە؟".

- "من هاوسەری دکتۆر (کۆفی) م. تەندروستی کچە کە مان (چینی) نیگەرانی کردوین" ساندرا مەسەلە کە ی بۆ باس کردو پزیشکە کە وتی "زۆرچاکە، دەرمانە کە مان بۆ نیازی دەرمان .. ناوی ئەو دەرمانخانە یەم پێ بێن کە مەعمیلی ئێمە یە"

کە ساندرا قسەکانی تەواو کرد، هەستی کرد لەتاو شپۆزەیی خۆی مەسەلە کە ی بە تەواوی بۆ پزیشکە کە روون نەکردۆتەووە. لێم پرسى: "تۆ بۆ ئێ بزانیت (جینی) ساواپە"

وتى: من دانیام لەو

وتى: چۆزانیت !! خو ئەو پزیشکی خێزانە کە مان نییە و لەووە پێشیش (جینی) مان نەبردوووە بۆلای.

وتى: بە هەر حال، من زۆر دانیام کە دەزانیت.

ساندرا نەختیک بێدەنگ بو، پاشان رووی ئێ کردم و لێی پرسیم: چی بکەین ئیستا؟ پێم وت: پەيوەندى پێوە بکەرەو.

وتى: نا .. تۆ بیکە

بە قسەم کرد. پەيوەندى پێوە ئەمجارەشیان لە پارێهە کە ی دابری. پێم وت: ئایا ئەو دەرمانە ی نوسیوتە دەگونجیت بۆ منائیکی دوو مانگ؟ جینی تەمەنی دوو مانگە دوکتۆر.

بە سەر سۆرماوی پێوە وتى: نەخێر نەمەزانی .. زۆر چاگت کرد پەيوەندى پێوە کردمەووە. ئا ئیستا دەستبەجێ رەچەتە کە ی بۆ دەگۆرم.

کەواتە ئەگەر متمانەت بە دەستنی شانکردنە کە نەبیت متمانەشت بە چارەسەرە کە نابیت.

ئەم قسە پە لە کپین و فرۆشتنیشدا راستە. فرۆشیاری لێهاتو پە کەمجار هەول دەدات بزانیت خەلکە کە پێویستی بە چیه و کپارەکان چۆن بێر دەکەنەووە لە چ و مەزەتێکدان. فرۆشیاری نەشارمزا کالاً دەفرۆشیت بەلام ئەگەر پڕۆفیشنال و شارمزا بێت چارەسەری کێشەو پێویستیهکان دەفرۆشیت. ئەم دوو رێبازەش دوو رێبازی زۆر جیاوازن. کەسی پڕۆفیشنال فێری ئەو دەبیت شتە کە دەستنی شان بکات و تێی بکات، هەر وەها دەشزانیت چۆن پێویستی خەلکە کە ببەستیت بە بەرەم و خزمەتگوزاری پێهەو. هەر وەها با ی ئەو شتە راستگۆ و سەرپاستە کە ئەگەر بەرەمە کە ی یاخود خزمەتگوزاری پێهەو بە کەلکی کپارە کە نەبیت رێک و رەوان بێی بلیت.

دەستىنىشەنكىنى پېش چارەسەر لە بوۋارى ياساشدا بايەختىكى سەرەكى ھەيە. پارىزەرى پىرۇفېشنال و لېھاتو سەرەتا دەست دەكت بە كۆكردنەۋەي زانىيەيە راستەكان بۇ ئەۋەي لە مەسەلەكە تېگەت و پېش نامادەكردنى بابەتەكە بە تەۋاۋى لە پېشىنەكان و لە ياساكان ھالى بويىت. پارىزەرى باش زۇرچار پېش ئەۋەي مورافەكەكەي خۇي بنوسىت، خۇي دەخاتە شوپنى پارىزەرى لاپەنەكەي بەرامبەر و لە گۆشەنىگەي ئەۋەۋە مورافەكەكە دەنوسىت.

ئەم دروشمە لە بوۋارى دىزايىنكىنى بەرھەمىشدا راست و گىرەكە. ئاپا ھەرگىز رىي تىدەچىت كەسەك لە كۆمپانىيەكەدا بىلىت "زەۋقى كېرەك بە جەھەننەم .. بىرۇن خەرىكى بەرھەمەننىان بن". گوى ئەدان بە زەۋق و نەرىتى كېرەك و خۇسەرۋالكردن بە دروستكردن بەرھەمەۋە ھېچ سەرگەۋتەنكى ئى بەدى ناپەت.

ئەندازىيە بەتۈنەش سەرەتا ھەۋل دەدات ئەندازەي ھېز و گوشارەكان تېگەت نېنجا دەست بداتە دىزايىنكىنى پردەكە. مامۇستاي بەتۈنەش بەر لەۋەي وانەكە بۇ خۇيىندكارەكان شەرح بكت ھەۋل دەدات بىانناسىت و ھەئىانبەسەنگىنىت. خۇيىندكارى لېھاتوش پېش ئەۋەي زانىيەيەكە پىراكتىك بكت ھەۋل دەدات تىي بگەت. باۋكى لېھاتوش بەر لە بېرەك و ھوكم دەرگىرەن ھەۋل دەدات مەسەلەكە تېگەت. كىلىلى ھەمۇ بېرەكتى راست لە تېگەپىشتەنەيە. بازدان بەسەر ئەمەدا و ھوكمدەرگىرەن خىرا مۇۋ نامە ھوروم دەكت لە تېگەپىشتەنە تەۋاۋ.

سەرەتا ھەۋل بدە تېگەپت .. ئەمە پىرنسىپىكى رەن و ئاشكرەي راستە بۇ ھەمۇ بوۋارەكان. پىرنسىپىكى سەراپاگىر و كۆلكەي ھاۋبەشە، بەلام گىرەكتىن كارىگەرىيەكان لە بوۋارى پەيۋەندەيە دەستەجەمەيەكانى مۇۋفەدەيە.

چۈرەكاردانەۋەكەي ژياننامە

ئېمە لەبەر ئەۋەي لە پارادېمى ژياننامەي خۇمانەۋە تەماشاي شتەكان دەكەين، ھەزدەكەين بە يەكەك لەم چۈرە رىگايە كاردانەۋە نىشان بىدەين - يەكەمىن ھەئىسەنگەن - شتەكەمان بە دلە پان بەدل نىيە - دوۋەمىيان لېكۆلېنەۋەيە. لە گۆشەنىگەي خۇمانەۋە پىرسىيار ئاراستە دەكەين - سىيەمىنيان نامۇزگارەكرەنە. لە رۋانگەي ئەزمونەكانى خۇمانەۋە نامۇزگارە پېشكەش دەكەين - چۈرەمىشيان

لىكدانەوھىيە- ھەول دەدەين لە روانگەى پالئەرەكان و رەفتارەكانى خۇمانەوھ لە نەينى بەرامبەرەكەمان تىبگەين و پالئەرەكان و رەفتارەكانيان لىك بدەينەوھ. ئەم كاردانەوانەمان بە شىوھىەكى سروشتى بۇ دىت، چونكە كۆمەلە دەقتىكە رۇچونەتە ناخمانەوھ و ھەمىشە بە دەورى ئەواندا دەژين. بەلام ئايا ئەم كاردانەوانە يارمەتيدەرن لەوھى راست و دروست لە شتەكان تىبگەين؟

بۇ نمونە من ئەگەر بمەوئ پەيوەندىم لەگەل كورە ھەرزەكارەكەمدا بەو شىوھىە بىت كە ھەمو قسەكانى ھەئبەسەنگىنم، ئايا كورەكەم ھەست بە ئازادى دەكات لەگەلەمدا و ئامادەيە بەراستى خۆيم نیشان بدات؟ ئايا بەم جۆرە پەيوەندىيە دەتوانم ھەناسەدانىكى مەعنەوى بى بېخشم؟

كە ھەست بكات من لىكۆلئىنەوھى لەگەلەمدا دەكەم چى بەسەردىت؟ لىكۆلئىنەوھ بىست جۆر پرسیار لەخۇ دەگرت. شتىكە پەيوەستە بە ژياننامەى تايبەتى خۇمەوھ و گوزارشت لە كۆنترۆلكردن و داگىركردن دەكات. لىكۆلئىنەوھ ھەروھە لەژىر كاريگەرى لۇجىكدايە. زمانى لۇجىكىش جياوازە لە زمانى ھەست و خۇشەويستى. تۆ دەتوانىت رۆژ تا ئىوارە پرسیار بكەيت، بەلام ھىچ زانىارىيەكى وات دەست نەكەوئ كە يارمەتيدەرت بىت لە ناسىنى كەسەكە. ئەم جۆرە لىكۆلئىنەوھ بەردەوامە يەككە لەو ھۆكارانەى كە ناھىلىت باوكان لە كورەكانيان نرىك بېنەوھ.

* چۆنىت كورم؟

- باشم

* دەنگوباس؟

- ھىچ

* ئەى ھى مەكتەب؟

- ھىچى وا نىيە.

* ئەتەوئ ھەينى چى بكەيت؟

- نازاتم

بەمجۆرە گەتوگۆيە (كە لەراستىدا لىكۆلئىنەوھىيە) ناتوانىت واى لى بكەيت واز لە تەلەفۇنەكەى بھىنىت لەگەل ھاوپىكەيدا. وەلامەكەشى لە يەك دوو وشە زياتر تىنەپەرئت. مائەكەت بەلاى ئەوھوھ لە مۆتىلىك زياتر ھىچى دىكە نىيە كە تيايدا

دەخوات و دەخەوئەت، بەلام ھەرگىز نە دەكرىتەوۋە لەگەلتدا و نە بەشدارى ھىچى شتېكىش دەكات. بەينى خۇمان بېت، ناھەقىشى نىيە چونكە ھەر جارېك كە وىستېئى ناخى خۇيت بۇ بىكاتەوۋە و ناسكرىن ھەستى خۇيت بۇ دەرېرېت، تۇ بە نامۇزگارېيەكەت ئەو ھەست و ناومرۇگەت پىشېل كىردوۋە و بىزارت كىردوۋە. ھىندەت ئى دووبارە كىردۆتەوۋە: پىم وتيت، بۇم باسكرىت، ئاگادارم كىرىت .. تاد.

بە شىۋمىيەكى گشتى ئىمە ھەمومان زىاد لە پىۋىست پابەندى ئەم جۇرە كاردانەوانەين كە وەكو دەقى نوسراو وان و تەنانەت ناشزانين كەي بەكارپان بەينين. من خۇم ئەم چەمكەم بۇ ھەزاران كەس روونكرىدۆتەوۋە لە سەرتاسەرى ولاتدا. جارېكىش نەمدىۋە خەلكەكە بەوۋە توشى سەرسوپمان نەبېت كە بىنيۋىتى چۇن بەپرەموكرىنى گويگىرتنى ھاوسۇزى دەرمنجامى گىرنگ و چاكى ئى دەكەوئەتەوۋە. بەلاى زۇربەى خەلكەوۋە ئەم خوۋە كە دەئىت يەكەمجار ھەولبە تىبگەيت، سەرنجراكىشترىن خوۋە و جىبەجىكرىنى دەستبەجىشى لە ھەمويان ناسانترە.

ئىستاش با چاۋېك بىخىننن بە گىتوگۇيەكى ناساى و كلىشەيى نىۋان باۋكىك و كورە ھەرزەكارمەكى. تىكايە بەپىى ئەو زانىيارپانەى كە باسما كىرد قسەكانى باۋكەكە يەكەيەكە پۇلېن بكە.

- بابە من بۇم دەرگەوتوۋە خوئىندىن يەك فىلى قەلب ناھىئەت.

* جى بوۋە كورم (لىكۆلىنەوۋە)

- خوئىندىن زۇر بى ھوۋدەيە .. من ھىچ سودىكى ئى نابىنم

* ئىستا وا ھەست دەكەيت كورم .. منىش كە لە تەمەنى تۇدا بوم ھەمان ھەستم ھەبو. بىرم دىت كە جومە پۇلەوۋە وامدەزانى كات بەمپۇدانە. بەلام دواتر خوئىندىن بو بە باشترىن پىشتىوانم. پىۋىستە بەردەوام بىت لە خوئىندىن و پىشودىرېرېت. (نامۇزگارى)

- دە سالى رەبەقە خەرىكى خوئىندىنم. پىم ئالئىت س + من كەلكى جى ھەيە،

دوور نەپۇن بۇ فېتەرىك؟

* فېتەر؟ دىنيام سوعبەت دەكەيت (ھەلسەنگاندن)

- نەخىر سوعبەت ناكەم. تەماشاي پوسف بكە. وازى لە خوئىندىن ھىناۋ خوۋى

دەلە فېتەرى. ئىستا ئەمەندە دەولەمەند بوۋە حسابى خۇى نازائىت. بەراستى ئەوۋە بېرەرە.

★ رەنگە ئىستا شتەكە ۋا دەرېكە ۋىت. بەلام پاش چەند سالىكى دېكە يوسف پەشيمان دەپىتەۋە لەۋەي خويندىنى ۋاز لى ھىناۋە. ھىتەرىي بەكەلگى تۆ ناپەت. پېۋىستە بخوينىت ۋ بېيت بە شتىكى چاكتى. (ئامۇزگارى)
- نازانم، بەلام ئىستا يوسف ۋەزى باشە.

★ گوى بگرە كورم، ئاپا تۆ بەراستى ھەۋلت داۋە لەگەل دەرس ۋ دەۋرەكانتدا؟
(لېكۆلېنەۋە، ئامۇزگارى)

- ئەي چۆن ھەۋلەم نەداۋە. تائىستا (دە) سالى خۆم بەس لە ئامادەپىدا سەرف كىرۋە. بەلام دىنيام بە ھىچ ناچىت.

★ خويندىنگەكت خويندىنگايەكى زۆرباشە كورم. پېۋىستە ھەقى خۆيى بىدەيتى
(ھەلسەنگاندن، ئامۇزگارى)

- خويندىكارەكانى دېكەش ھەر ۋەكو من بىردەكەنەۋە

★ تۆ دەزانىت من ۋ دايكت چ رەنجىكەمان كىشاۋە تا تۆمان گەياندوتە ئەم ناستە!
ناكرىت پاش ئەم ھەمو سالا ۋاز لە خويندىن بەيىت. (ھەلسەنگاندن)
- دەزانم چەند قوربانىتان داۋە بابە، بەلام خويندىن ئەۋە ناھىيىت.

★ دىنيام ئەگەر ئەۋ كاتە زۆرەي بەدىار تەلەفزيۇنەۋە خەسارى دەكەيت خوۋ
بىدەيتە خويندىنەكەت بۆچونت دەگۆرپىت (ئامۇزگارى، ھەلسەنگاندن)

- گوى بگرە بابە، قوتابخانە باش نىيە ۋ تەۋاۋ .. ھەقت نەپىت بەسەرمەۋە.
ھەزناكەم جارىكى دېكە بە ھىچ شىۋەيك باسى ئەم مەسەلەيە بكام.

ئاشكرايە كە باۋكەكە نىازى باشە ۋ دەپەۋىت يارمەتى بدات، بەلام ئاپا بە
كىردەۋە تەنيا يەك ھەنگاۋىشى ناۋە بۆ ئەۋەي بە راستى تىپكات!

دەپا ئىستا ۋەرتەر سەرنج لە كورەكە بىدەين. نەك تەنيا قەسەكانى بەلگو ھەست ۋ
بۆچوونەكانىشى (كە لە خوارەۋە لەناۋ كەۋانەكاندا روونيان دەكەينەۋە) ۋ بزانين
كاردانەۋە ناسايى ۋ تەقلىدپىيەكانى باۋكى چى بون لەسەرى كە باۋكەكە لە
زىاننامەي خۆيەۋە ھەلى ھىنجاۋن.

★ بابە من بۆم دەرگەۋتۋە. خويندىن يەك فىلى قەلپ ناھىيىت. (دەپەۋىت)
قەست لەگەلدا بكام، بابەخم بى بىدەيت

- جى بوو كورم؟ (كەواتە تۆ بايەخ دەدەيت بە مەسەلەكە، ئەمە شتىكى چاكە)
ناكرى نا .. بە هيچ شىۋەيك سوودى لى ناپىنم (كىشەم ھەيە لەگەن
قوتابخانەكەدا، ھەستىكى خراپم تيا دروست بوە)

- شتىكى ئاسايىيە ئىستا ھەست بە سوودەكەنى خويندىن نەكەيت. منىش كە لە
تەمەنى تۇدا بوم ھەمان ھەستم ھەبو (واى، نا. ئەمە بەشى سىيەمى ژياننامەى
باۋكەكەيە. ئەۋەى كە من ھەزدەكەم قسەى لەبارەۋە بىكەيت ئەمە نىيە. هيچ
بەلامەۋە گرنگ نىيە، كاتى خۆى ئەو چ ھەزارى و دەردەسەرىيەك خويندىن تەۋاۋ
كردوۋە. من دەمەۋىت بىگەمە كرۆكى كىشەكە؟

- بىرمە منىش گالتم بە خويندىن دەھات و دەمگوت كات كە شتىكى بىھوودەيە،
بەلام لە گۇتايىدا ھەر خويندىن و دەرس و دورمەكە فرىام كەوتن. تۆش پىۋىستە
بەردەۋام بىت و بخوينىت. پەلەت نەبى (زەمەن كىشەكەى من چارسەر ناكات. ئاى
چەند ھەزدەكەم پىت بلىم. چەند ھەزدەكەم دەرى بىرم)

* دە سالى تەمەنى خۆمەم پىيەخشيۋە. دەتوانىت پىم بلىت (س + ص) سودى
جى دەگەيەنىت بە من بۇ نمونە گەر بەمەۋىت بىمە فیتەر.

- فیتەر؟ دۇنيام سوعبەت دەكەيت (ئەگەر بىم بە فیتەر خۆشى ناۋىم، ئەگەر
خويندىنەكەم تەۋاۋ نەكەم خۆشى ناۋىم لەبەر ئەۋە پىۋىستە بىرۋىيانو بۇ قسەكانەم
بەينەمەۋە)

* نەخىر سوعبەت ناكەم تەماشاي يوسف بىكە، لەۋتەى وازى لە خويندىن ھىناۋە
و خوۋى داۋمەتە چاككردنەۋەى ئوتومبىل كۆلىك دەۋلەمەند بوۋە. ئەمەيە بىرپارى
چاك و كرىنى.

* رەنگە ئىستا شتەكە بە روالەت وابىت، بەلام پاش چەند سالىكى دىكە دۇنيام
يوسف پەشىمان دەبىتەۋە و دەلىت ئاخ خۆزگە خويندىم واز لى نەھىنايە. (ئۆى،
ئەمەشيان موحازمەيەكى دىكەيە دەربارى خويندىن)

* خۇ بە خىرئى ناتەۋىت بىبىت بە فیتەر (تو چوزانى نامەۋىت باۋكە؟ ئاىا تۆ
ئاگلت لە ھەز و ئارموزومكانى مە؟)

* تۆ پىۋىستە بەۋىيە بخوينىت و خۇت نامادە بىكەيت بىبىتە شتىكى زۇر چاك.
فیتەرى جىيە!؟

- نازانم، بەلەم يوسف كە وازى لە خوینىدىن ھېناۋە ۋەزىسى زۇر باشە (خۇي خەسارنە كىردوۋە، يوسف كە وازى لە خوینىدىن ھېناۋە خەسار نەكرد)

* گوئى بگرە كورم، نایا تۇ بە جىدى ھەۋلت داۋە لە دىرس و دەۋرەكانتدا پېش بىكەۋىت؟ (دىسانەۋە راۋىراۋىيەكەيە بابە؟ ناخ خۇزگە گوئىت ئى دەگرتە. مەن بەرەستى پېۋىستە بەۋىيە قىست لەگەلدا بىكەم دىربارى شىكى گىرنگ)

- تا ئىستا دوو سالىم بەس لە قۇناغى ئامادەيىدا بەسەربىردوۋە. ئىتر چۇن ھەۋلە نەداۋە .. بەلەم لە كات بەفېرۇدان زىاتىر ھىچى دىكە نىيە

* خوینىدىن كەت خوینىدىن كەيەكى زۇر ناسراۋە كورم. پېۋىستە نەختىك مافى خۇيى بىدەيتى (زۇر جوانە. باسى ھەق و راستگوئى دەكەيت. خۇزگە دەمتوانى بە ئارمىزى دلى خۇم لەمبارەيەۋە قىسەم بىكرەيە.

- خوینىدىن كەت دىكەش ھەر ۋەكە مەن بىردەكەنەۋە (مەنىش كەمىزەم، نەختىك لە دىنا كەشتوم)

* دىزانىت مەن و دىكىت چ رەنجىكەمەن كېشاۋە تا تۇمان كەياندۇتە ئەم رۇزە؟ (دى دى دىمەۋىت ۋام ئى بىكەيت ھەست بە گوناج و تاۋان بىكەم .. قوتابخانە شىكى باشە و دىك و باۋكىشەم زۇر مەزەن، بەس مەن گىل و ھىچ و پوچەم؟

* پاش ئەم ھەمۇ سالىم تازە چۇن دەمتوانىت ۋاز لە خوینىدىن بىنىت؟

- بابە مەن دىزانم چەند قوربانىتان داۋە، بەلەم خوینىدىن ئەۋە ناھىنىت (تۇ مەسەلەكە تىنەگەشتىت)

* گوئى بگرە كورم. دىنىام ئەگەر لەباتى ئەۋ ھەمۇ كاتەي بە تەماشاكردنى تەلەفزىۋەنەۋە خەسارى دەكەيت خەۋت بىدەيتە دىرس و دەۋرەكەت (باشە بابە گىان تەۋاۋ - ھىچ كېشەيەكەم نىيە و ئەسلەن بى ئەقلىش بوم كە ۋىستە بۇت باس بىكەم)

* گوئى بگرە بابە. خوینىدىن باش نىيەۋە تەۋاۋ .. مەنىش ئىتر بە ھىچ شىۋەيەك ھەزناكەم باسى ئەم مەسەلەيە بىكەمەۋە.

ئىستا دىزانىت تۋانەكان و دەستكەۋتەكان چەند سەۋىدار دەمەن ئەگەر بەمانەۋىت تەنبا لەرىي قىسەۋە لە بەرامبەرەكەمان تىبگەين، بە تەبىئەت ئەگەر لە ھاۋىنە تەبىئەتەكانى خۇمانەۋە تەماشاي ئەۋ كەسە بىكەين؟ بەرەستى ئەم شىۋەيە كارەنەۋەيە

كە ھەر بەھىي ژياننامەي خۇمانەو رېگريپەكى گەورە دروست دەمكات و دەست و پېمان دەبەستېتەوۋە لە ئاست ئەو كەسەدا كە بە جەددى ھەولەمدات وامان لى بكات ژياننامەكەي ئەو تىبگەين، تۆ بە ھىچ شىۋەيەك ناتوانىت بچىتە ناخى ھىچ كەسنىكى دىكەوۋە و ۋەكو ئەو جىھان بېينىت، ئەگەر خاۋەنى نارەزوۋىيەكى راستگۇ و كەسايەتپىيەكى بەھىز و سەرمايەپەكى باش نەبىت لە بانقى ھەست و سۆزەكاندا و شارمزاپىت نەبىت لە گوڭگرتنى ھاوسۆزىيدا.

ئەگەر گوڭگرتنى ھاوسۆزىى برىتى بىت لە شاخىكى سەھۆل ئەوا شارمزاپىيەكان كە چوار قۇناغ لەخۇ دەگرن تەنيا ھەر لوتكەي شاخەكەيە. چوار قۇناغەكەش ئەمانەن: يەكەمىن قۇناغ كە لە ھەمويان كەمتر كاريگەرىي ھەيە قۇناغى لاسايىكردنەوۋە و دووپاتكردنەوۋە ناومرۇكى قەسيە. مرۇقۇ ئەم جۆرە كاردانەوۋىيە لەرپىي گوڭگرتنى چالاكەوۋە فېر دەبىت كە ھەندىك جار تەعبىرپىشە. ئەگەر ھىچ پەيۋەندىيەكى بە كەسايەتى و جۆرى پەيۋەندىيەكانەوۋە نەبىت وا لە كەسەكە دەمكات بە ناچارى كۆتايى بە قەسەكانى بھىننىت. بەلام بە ھەر حال ئەم جۆرە گوڭگرتنە يەكەمىن قۇناغ و شارمزاپىيە و ھىچ نەبىت وات لى دەمكات گوى لە قەسەكە بگريت.

لاسايىكردنەوۋە ناومرۇك (دەق) كاريكى ئاسانە. تەنيا گوى لە وشەكان بگرە كە لە دەمى قەسەكەرموۋە دېنە دەرى و دوپاتيان بگەرموۋە. ئەسلەن ھەر پىۋىست بەوۋە ناكات مېشكىشت بخرەپتە كار.

(بابە، بۇم دەرگەوتوۋە خوڭندىن يەك فىلى قەلب ناھىننىت)

(بۆت دەرگەوتوۋە خوڭندىن يەك فىلى قەلب ناھىننىت) واتە تۆ ناومرۇكى قەسەكە دووبارە دەمكەپتە و بەس. نە ھەلسەنگاندن كىردوۋە، نە لىكۆلپنەوۋە، نە ئامۇزگارى و تەنانەت نە وەرگىپرانىش. بەلام لانى كەم ئەمەت نىشانى بەرامبەرەمەت داۋە كە گوى دەگريت لە قەسەكانى. ئەمە باشە، بەلام ئەگەر بىتەۋىت تىبگەيت پىۋىستت بە كارى زىاترە.

قۇناغى دوۋەمى ئەم جۆرە گوڭگرتنە پىي دەگوترىت قۇناغى (دەرستەنەوۋە ناومرۇك) كە لە قۇناغى يەكەم كاريگەرترە بەلام ھىشتا ھەر لە سنورى پەيۋەندى

"بابە، مەن بۇم دەرگەوتوۋە خوۋىندىن يەك فىلى قەلەپ ناھىيىتى"

"ئىتر ناتەۋىت بېچىتەۋە بۇ قوتابخانە"

لەم قۇناغەدا تۇ مەبەستەكەي ئەۋ بە وشەي خۇت دەرگەبىرەت كەۋاتە بىر لە
قەسەكانى دەكەپتەۋە، بەلام بىرگەردنەۋەكە زىاتەر لە نىۋەي چەپى مىشكتەدايە، ۋاتە لە
نىۋەكەي لۇجىك و لىكەدەنەۋەدا.

قۇناغى سىيەم كە ئاستەكەي بەرزترە قۇناغى گوزارشت كەردنە لە ھەست و سۆز.

"بابە، بۇم دەرگەوتوۋە خوۋىندىن يەك فىلى قەلەپ ناھىيىتى"

"لەۋە دەجىت زۆر ناۋمىدەيت"

لەم ئاستەي پەيۋەندىدا ھىندەي كە تۇ بايەخ بە قەسەكانى بەرامبەرەكەت
دەدەيت سەد ھىندە بايەخ بەۋ ھەست و بارى دەرۋىيەي كەسەكە دەدەيت كە لە
كاتى دەرۋىيەي قەسەكەدا نىشانى دەدات. قۇناغى چۈرەم بىرەيتىيە لە ھەردوۋ قۇناغى
دوۋەم و سىيەم پىكەۋە. ۋاتە ھەم قەسەكە دادەپزىتەۋە و ھەم ھەست و سۆزەكەشى
نىشان دەدەيتەۋە.

"بابە مەن بۇم دەرگەوتوۋە خوۋىندىن يەك فىلى قەلەپ ناھىيىتى"

"بەرەستى ناۋمىدەبەيت بەرامبەر خوۋىندىن" ناۋمىدەبۇن ھەستەكەيە و
خوۋىندىش ناۋمەۋكەكە. لەم پەيۋەندىيەدا تۇ ھەردوۋ لاي مىشكت بەكاردەھىيىتى
بۇ ئەۋەي ھەردوۋ رەھەندى قەسەكە تىبگەيت.

لەكاتى بەكارەينانى ئەم ئاستى چۈرەھەمەي گۈڭرتنى ھاۋسۆزىدا، شتى ۋا
روودەدات خۇيشت باۋمەپناكەيت. تۇ كە ناۋمەۋكەي قەسەكە بە وشەي تايەتەي خۇت
دادەپزىتەۋە و ھەست و سۆزى بەرامبەرەكەت بە ھەند وەردەگىرەت و گوزارشتى لى
دەكەيت لەراستىدا ھەناسەدانىكى مەنەۋىي پەدەبەخشىت. ھەروەھا پارمەتەشى
دەدەيت ھەز و سۆزى خۇي بىكەتە پەپەۋى كارمەكانى و ھەتا زىاتەر مەمانە بەۋە بىكات
كە تۇ راستگۇيانە ئارمەزومەندەيت گۈيى لى بگىرەت و تىي بگەيت، زىاتەر دىۋارى
نىۋان ناخى خۇي و تۇ دەرۋەختى. ئىتر ۋا نامىيىتى كە ھەست و ھەزرى شتىك بىن و
قەسەكانىشى شتىكى دىكە، بەلكو ھەمەۋان ھاۋجوت دەمىن، چۈنكە بەۋەپەرى ھەست و
ھەزرى قۇلەۋە مەمانەت پە دەكات.

"بابە، مەن بۇم دەرگەوتوۋە خوۋىندىن فىلى قەلەپ ناھىيىتى." "دەمەۋىت قەست

لەگەلدا بىكەم، بايەخم پېدەيت.

"بەراستى ھەست بە ئاۋومىدى دەكەيت لە خوئىندن" راستە ھەستى پېدەكەم"
"بە دۇنيايەھو ھەست بۆم ناكىرئ و بە ھىج شىۋەيەك سودى لى نابىنم"
"تۆ ھەست دەكەيت خوئىندن ھىج چاكەيەكى بۆت نابىت" ئايا مەبەستەكەي
تۆ ئەمەيە؟"

"بەلئ وايە. ھىج شىتەكى بەكەلگى لىۋە فېرنابىم. مەبەستەم ئەمەيە تەماشاي
يوسف بىكە. خوئىندى واز لى ھىناۋ ئىستا ئىشى فېتەرى دەكات. پارەي چاكى دەست
دەكەۋىت. شتى پراكتىكى ئاۋايە."

"تۆ ۋا ھەست دەكەيت يوسف ئىشىكى چاكى كىدوۋە" (زۇرباشە ..)

(ئەي خراپىيەكەي چىيە؟ پارەي چاكى دەست دەكەۋىت)

"بەلام گىرە دەكەم چەند سالىتى دىكە پەشيمان دەپتەھو" "بە بىرۋاي تۆ
يوسف سبەي رۆز ھەست دەكات بىرپارىكى ھەلەي داۋە"

"دۇنيام ھەستى پېدەكات. دەزانى چى لەخۋى كىدوۋە" "مەبەستەم ئەمەيە مەرۋف
بەبىن خوئىندن ھىج شىتەكى چىگ ناكەۋىت لەم جىھانەدا"

"خوئىندن گىرگە و نكۋلى لى ناكىرئ"

"بەلئ مەبەستەم ئەمەيە مەرۋف ئەگەر بەلگەنامەيەكى نەبىت و نەتوانىت كارىكى
دەست بىكەۋىت يان بىچىتە زانكۆ ئىتر دەتوانىت چى بىكات"

چار ئىيە ھەر دەبىت بخوئىنىت و تەۋاۋى بىكەيت

"خوئىندن بۆ ئاپندەت گىرگە"

"بەلئ وايە .. ئەزانى چى .. بەراستى نىگەرەنم. گۈئ بگىرە. ھىج شىتەك
لەمبارەيەھو بۆ دايەت باس نەكەيت. باش"

"تۆ پېت خۇش نىيە دايەت بە مەسەلەكە بزانىت"

"ئا. زۇر بەلامەھو گىرگ نىيە .. دەتوانىت پىچى بلىيت. ئەمىرۋ بىت يان سبەي
ھەر پى دەزانىت. تەماشاكە بابە. ئەمىرۋ چوۋمە تاقىكىرنەھوۋە .. تاقىكىرنەھوۋە
خوئىندىھو بو، وتيان ئاستى چوارمە بۆ قۇناغى يەكەمى نامادىيى، ۋاۋا ئاي لىك
تىگەشتىن چ جىۋازىيەكى گەۋرە دروست دەكات. ۋەكۈ دەللىت ھەمۇ ئامۇزگارەيە
باشەكان تورىك ناھىن ئەگەر كىشە راستەقىنەكە بە ھەند ۋەرنەگىرن. مەرۋف ئەمەيە"

خۇي رادەستى بۇچۈنە تايىبەتەكانى خۇي بىكات و ماوئەيەكى زۇرىش چاويلەكەكەي دانەكەندىيىت بۇ ئەوئەي جىيەن لە پارادىمىكى دىكەوئە بىيىنىت ناتوانىت بىگاتە كرۇكى كىشەكە.

"بابە من دەرناچەم. وابزانەم واز لە خویندن بەینەم باشترە لەوئەي كە راسىب بىم. بەلام حەزناكەم وازى لى بەینەم"

"هەست دەكەم خراپ گىرت خواردوو و كەوتوئە گىزاوئە"

"بەراي تۆ چى بكەم باشە بابە؟"

باوكەكە بەم كردارەي كە وىستى يەكەمجار تىبگات، توانى ئاستى ھاوكىشەكە لە ئالوگۇرگارىيەو بىكات بە گۇرپانكارىي. واتە لەجىياتى ئەوئەي پەيوەندىيەكە ھەر لە ئاستىكى روگەشدا رابگىرت و تەنبا ھەر ئەركىك جىيەجى بىكات، توانى دەرەفەتەك بەيىنىتە كايەوئە لە رىگەيەوئە دەوروتەئىرىكى وای ھەبىت گۇرپانكارىي دروست بىكات، گۇرپانكارى نەك ھەر لە كۆرەكەيدا، بەلكو گۇرپانكارىي لەو پەيوەندىيەشدا دروست بىكات كە بە كۆرەكەيەوئە دەيىبەستىتەوئە. ھەر وئەها توانىشى ژياننامەكەي خۇي بنىتە لاوئە بەراستى ھەول بەدات يەكەمجار تىبگات. ئەو توانى پاشەكەوتىكى گەورە بخانە سەر ژمارە حسابى (بانقى ھەست و سۆزەكان) و وردە وردە وای لە كۆرەكەي كرد كراوئەتر و كراوئەتر و كراوئەتريىت تا دەگاتە كرۇكى مەسەلەكە.

بەم شىوئەيە باوك و كۆرەكە ئىستا لە تەنىشت يەكترييەوئەن نەك بەرامبەرى يەكترى و وەك دوو ھاوكار تەماشاي كىشەكە دەكەن نەك وەكو دوورپاگەر. كۆرەكە ئىستا لە پىناوئە بەدەستەتەننى رىنمايى و نامۇزگاریدا ژياننامەكەي باوكى كردۆتەوئە.

باوكەكە كە لەم بارودۆخەشدا نامۇزگارى پىشكەش دەكات پىويستە وريابىت لە مەسەلەي پەيوەندىكردن بە كۆرەكەيەوئە. ھەتا كاردانەوئەكان لۇجىكى بن باوكەكە بەردەوام پرسىار دەكات و كاريگەرەنەش نامۇزگارىيەكانى رادەگەيەنىت، بەلام ھەركاتەك ھەستى كرد كاردانەوئەكە بوو بە كاردانەوئەكەي سۆزدارى، پىويستە دەستبەجى بگەرپتەوئە بۇ گوينگرتنى ھاوسۆزىي.

"بە باومپى من، ھەندىك مەسەلە ھەن پىويستە رەچاويان بكەيت"

"وئەكو چى بابە؟"

"ۈمك ئەۋەى لە بۋارى خويندەنەۋەدا بەدۋاى يارمەتى تايبەتدا بگەرپىت و
وابزانم لە خويندنگاى تەكنىكى بەرنامەيەكى تايبەتيان ھەيە بۇ ئەۋ بۋارە"
"پرسىارى ئەۋەم كرد بابە، دووشەۋ و رۇژىكى رەبەق دەخايەنىت. ئەۋەش
كاتىكى زۆرە."

لەم ۋەلامەدا باۋكەكە ھەست بە زالبونى سۆز دەكات، لەبەر ئەۋە پەكسەر
دەگەرپتەۋە بۇ پەيوەندى ھاۋسۆزىي"
"زۆرە"

"بىجگە لەۋە بابە، من خويندكارەكانى قۇناغى شەشەمم بەتەما كردۋە كە
بىمە راھىنەريان."

"ناشتەۋىت دەستبەردارىان بىت"

"بەلام دەمەۋىت يەك شتت پى بلىم بابە. ئەگەر زانىم خوۋلى فېرگرنەكە
سۈدى دەبىت، ھەمۇ شەۋەكان نامادى دەبم و ھەۋل دەدەم راھىنەرىكى دىكە بۇ
خويندكارەكان ھەلبىزىرم."

"كەۋاتە تۇ بە جەدى بەدۋاى يارمەتيدا دەگەرپىت بەلام نازانىت ئەۋ خولە
سۈت پى دەگەيەنىت يان نا."

"تۇ لەۋ باۋمەدەيت سۈدى ھەبىت بابە؟"

بەم شىۋەيە كۆرە جارىكى دىكەش گەراپەۋە سەر ئەۋەى كە كراۋەتر و لۇجىكىتر
بىت. جارىكى دىكەش زىاننامەكەى باۋكى كىردەۋە و فرسەتتىكى دىكە بۇ باۋكەكە
ھەلگەۋت كە ھەم خۇى بگۆرپىت و ھەم كارىگەرپىشى ھەبىت.

ھەندىك جارىۋەرچەرخانەكە و گۆرپانەكە پىۋىستىيان بە نامۇزگارى دەرەكى
نابىت. بەشىۋەيەكى سۈشتى، مەۋۇ فرسەتى ئەۋەى بۇ ھەلبىكەۋىت كە كراۋە بىت،
خۇى كىشەكانى خۇى چارەسەر دەكات و لەۋ ماۋەى كرانەۋەيەيدا چارەسەرەكە
لەبەر جاۋىدا روۋن و ناشكرايە.

جارى دىكەش رىك دەكەۋىت كە پىۋىست بە ھاۋكارى دەرەكى و تىرۋانىنى زىادە
بىكت. كىلىلى مەسەلەكە لەۋەدەيە چەندە راستگۇيانە ھەۋل دەرىت لەپىناۋى چاكەى
كەسەكەدا و چەندىك گۈنگرتنى ھاۋسۆز بەرەقەرارە و رىگە بۇ كەسەكە خۇش كراۋە
خۇى لە كىشە تىبگات و بەپىرى تواناۋ بۋارى رەخساۋى خۇى چارەسەرى بىكت.

مەسەلەكە ۋەكۈ پاككردنى سەلكە پيازىك ۋايە كە تۈيكل تۈيكل لاي دەبەيت ھەتا دەگەيتە ناۋكە نەرمەكەي ناۋى ناۋەۋە. تۆ ئەگەر راستگۇيانە گۈي لە بەرامبەردەكت بگريت بە مەبەستى تىگەشتىن ئەۋىش بە شىۋەيەكى سەرسۈرھىنەر بۆت دەكرىتەۋە، تەننەت ئەگەر پېشتىر نيازى ئەۋەبۈبىت ئازارت پى بگەيەنەت. كرانهۋە شتىكى سىروشتىيە لە مەۋفدا. مەلانىش بە ھەمۇ شىۋەيەك كرانهۋەميان دەۋىت. دەيانەۋىت زياتر بەروۋى باۋك ۋ دايكاندا بگرىنەۋە. ۋەك لە ھاۋتەمەنەكانيان. مەل كاتىك دەكرىتەۋە كە ھەست بكات تۆ بى ھىچ قەيدۈ شەرتىك خۇشت دەۋىت. كە ئەۋ ھەستەيان لا دروست بو ئىتر دىسۆزى خۇيان دەردەبىرن، بى ئەۋەي پىۋىست بكات فەرمانيان بۆ دەربكەيت ياخود گالتەيان پىبكەيت.

تۆ ئەگەر بەراستى ۋ بەبى ھىچ كىنەۋ دوۋروۋىيەك ھەۋلى تىگەشتىن بدەيت، ئەۋا خۇيشت سەرت سۈردەمىنىت لەۋ ھەمۇ زانىارى ۋ تىگەشتىنەي كە بە لىشاۋ لە بەرامبەردەكەتەۋە پىت دەگەن. ديارە بۆ ئەۋ تىگەشتىنە قوۋلەش مەرج نىيە ھەمۇ جارىك پىۋىست بەۋە بكات قسە بكەيت. بەلگۈ ھەندىك جار قسە دەبىتە رىگر. ئەمەش يەككە لەۋ ھۆكارانەي كە بۆچى شىۋاز بە تەنيا خۇي ھىچ ئەنجامىك نادات بەدەستەۋە. ئەم جۆرە تىگەشتىنە شىۋازەكان تىدەپەرىنىت. شىۋاز ئەگەر بە تەنيا ھەر خۇي بىت، لەم بۋارەدا حسابى رىگرى بۆ دەكرىت.

ئەم مەسەلەي گۈيگرتنى ھاۋسۆزىيەم بۆيە ۋا بە درىژى باس كرد چۈنكە بايەخىكى گىرنگى ھەيە لە ھەمۇ خوۋىيەكدا ۋ ئىمە ھەمومان پىۋىستمان بەۋىيە شارمابىن لەم بۋارەدا. بەلام دىسانەۋە دوۋپاتى دەكەمەۋە كە ھىچ شارمىيەك كارىگەر نابىت ئەگەر سەرجاۋەكەي ئارەزوۋىيەكى قولى تىگەشتىن نەبىت، چۈنكە ھىچ كەسنىك بە ئاسانى خۇي نادات بەدەستەۋە ۋ بەرھەلىستى ھەر ھەۋلىك دەكەن كە بىەۋىت كۆنرۇلىان بكات. لەراستىدا ئەگەر ئەۋ كەسەي مامەلەي لەگەلدا دەكەيت پەيومندى پتەۋى پىتەۋە ھەبۈ باشتر ۋايە پىيان بلىيت كە دەتەۋىت چى بكەيت.

"كاتىك من ئەم كىتەبەم دەخويندەۋە كە باسى گۈيگرتنى ھاۋسۆزى دەكات بىرم لە پەيومندىيەكانى نىۋان خۇم ۋ نىۋە كىردەۋە؛ بۆم دەرگەۋت كە ۋەكۈ پىۋىست گۈنم

ن نەگرتون و ئىستا پىم خۇشە بەراستى گوڭتان ن بگرم. رەنگە مەسەلەكە بۇ من كارىكى زەحمەت بىت و ھەندىك جارىش سنوربەزىنم، بەلام سورم لەسر ئەۋى سەرگەۋتن بەدەست بەينم. من بەراستى ئىۋەم بەلاۋە گرنگە و دەمەۋىت تىبگەم، داۋاشتان ن دەكەم يارمەتىم بدمن". يەككىك لە پاشەكەۋتە گەۋرەكان ئەۋەيە مەرۇف جەخت لە پالئەرەكانى خۇى بىكەتەۋە.

بەلام نەگەر دىسۆز نەبۋىت باشتر واىە نەيكەيت. چۈنكە مەسەلەكە كرانەۋى ن دەمەۋىتەۋە و ھەمو بەربەستەكان لادەبات و ئەمەش لەۋانەيە خراب بىسەرتدا بشكىتەۋە و زىانى گەۋرەت پى بگەيەنەت نەگەر بەرامبەرەكەت بۇى دەرگەۋت كە تۇ مەسەلەكەت بەلاۋە گرنگ نەبۋە و نەتۈيستۋە بەراستى تىبگەيت و مەبەستت تەنيا ئەۋمبۋە ئەۋ كەسە نەينىيەكانى خۇيت بۇ دەرېخات و ناخى خۇى ھەلبەلەيت بۇ ئەۋى تۇ زىانى پىبگەيەنەت. تەككىك، كە لوتكەى شاخە سەھۋەكەيە، پىۋىستە لەۋ بىكە فراۋانەۋە دەرېچىت كە خەسلەتە رەۋشتىيەكانى لەخۇى گرتۋە. ھەندىك كەس رەخنەى ئەۋە لە گوڭگرتنى ھاۋسۈزى دەگرن كە كاتىكى زۆرى دەۋىت. لەراستىدا ئەم جۆرە گوڭگرتنە لە سەرمتادا رەنگە كاتىكى زۆر ببات، بەلام دواتر كاتىكى زۆر و زەبەنەت بۇ دەگىرپىتەۋە. تۇ نەگەر پزىشك بىت مەزىنەن كار كە بىكەيت و بتەۋىت چارەسەرلىكى سەرگەۋتو دىارى بىكەيت ئەۋەيە كە نەخۇشەيەكە بە وردى دەستنىشان بىكەيت. كەس لىت قىۋل ناكات بلەيت "من زۆر پەلەمە كاكە، فرىاناكەۋم نەخۇشەيەكە دەستنىشان بىكەم. قەيناكە ئەم دەرمانە بىخۇ."

بىرە جارنىكان كە لە (ئۇھۇ) بوم لە ھاۋى، خەرىكى شت نوسىن بوم لە ژۋورنىكى قەراخ دەرپادا و شەمالىكى خۇشى ھەبو. دوو پەنجەرەم كىردەۋە، يەككىكان ھى بىشەۋمە يەككىك ھى لاتەنىشتى ژۋورمەكە بۇ ئەۋى ئەۋ ھەۋا خۇشەم ن بىت. سەرمىزەكەش كۆمەللىك كاغەزى نوسراۋى لەسەردانرابو كە بەش بەش رىكەم خىسەۋن.

لەپ شەمالەكە بو بە رەشەپايەكى بەھىز و ھەمو كاغەزەكە بەردى، ئان كە ھەستىكى ناخۇش بو. كاغەزەكان ھەمۋان تىكەل بون و بۇ نەشەلەشەن سەرتەۋەن لاپەرە ژمارەيان نەخراپۋە سەر. خىرا رامگىرد فرىاى كاغەزەكان بىكەۋم. سودى نەبو. دواتر بۇم دەرگەۋت باشتر واىە (ماۋەى دە جىركە) كاتى خۇم تەرخان بىكەم بىم يەككىك لە پەنجەرەكان دىكەم.

كەواتە راستە، گوڭرتنى ھاسۆزى كاتى دەۋىت، بەلام ھەرگىز و لە ھىچ شوڭنىڭ ھىندەي ئەۋكاتە نابىت كە گەرانەۋە راستكردنەۋەي خراب لىك خالىبۇنەكان و ھەلكرىن لەگەل گىروگرفتەكاندا دەيانەۋىت. بىرت نەجىت ھەلسوكەوتكردنىش لەگەل ئەو ئەنجامانەي كە دابىنەكردنى بوارى ھەناسەپىدانى مەعنەۋى دروستى دىكەن ئەۋىش كاتىكى زۆر و وزمىپەكى زۆرت دەبات.

تۆ ئەگەر وريابىت و ھاسۆزانە گوڭ لە بەرامبەرەكت بگىرت دەتوانىت زۆر بە خىرايى ناخى بەرامبەرەكت بخوڭنىتەۋە و ببىتە جىگەي رىزامەندىشى و ھىندە لىت تىبگات كە نامادىبىت بۆت بگىرتەۋە بۆ ئەۋەي چىن چىن دەست بەرىت و بگەيتە گەۋھەرە ناسكەكەي قولايى ناخى ئەو، واتە بۆ ئەو شوڭنەي كە كىشە راستەقىنەكەي تيا حەشاردراۋە.

مروڭ بە شىۋمىپەكى گشتى پىي خوشە بەرامبەرەكەي لىي تىبگات. ھەر سەرمایەگوزارىپەكىش لەپىناۋى ئەم مەبەستەدا بگىرت بە خەسار ناچىت، چونكە سوۋدەكانى لەروۋى كاتەۋە زۆر زۆرتەرە لەبەرئەۋە بە وردى لە كىشەكان گەپشتۋىت و پاشەكەۋتەكەش لە بانقى ھەست و سۆزەكاندا ھىندە گەۋرەپە كە تەۋاۋ نابىت.

تىگەپشتن و دىد و بۇچون

كە بە قولى گوڭ لە خەلك بگىرت، دەزانىت چەندىن شىۋازى جۇراۋجۇرى بۇچون ھەپە. جىۋاۋازى لىكەدانەۋە بۇچونەكان كارىگەرى زۆريان ھەپە لەسەر خەلكى كە ھەۋلەدەن پىكەۋە كارىكەن و ھەلۋىستى ۋاپان دىتەرى كە پىشت بەمەگەر بىبەستن. رەنگە تۆ ژنە گەنجەكە ببىنىت و منىش خاتوونە پىرەكە و ھەردۈگىشمان بۇمان ھەپە راست بىن.

رەنگە تۆ لە چاۋىلكەپەكەۋە تەماشاي دىيا بگەيت كە ھەر ھاسەرەكت دەبىنىت، بەلام چاۋىلكەكەي مەن تەنبا ھەر پارەۋ مەسەلە ئابورپەكانى بەلاۋە گرنگ بىت.

رەنگە تۆ كەسكى بەرچاۋ تىر بىت، بەلام مەن پەككىم لە بەرچاۋتەنگەكان و رەنگە تۆ لە پارادىمى بەشى راستى مىشكەۋە مامەلە لەگەل كىشەكاندا بگەيت كە سەنتەرى تىروانىپە زەينىپەكان و پىشپىنى غەرىزى و پەپىرۇز راگرتنى شتەكانە،

بەلام من لە كۆمەلەي نيوەي چەپدايم و لە گۆشەنيگاي بەدواداھاتن و زمانەوانىيەو
تەماشاي كېشەكە بكەم.

رەنگە بۆچوونەكانى جياوازي زۆريان لەنيواندا ھەبەت. ھەريەكەمان سائەھاي
سائە لەگەل پارادىمي تايبەتي خۆماندا دەژين و بەراستىيەكي بى ئەملاوئەولاي
دەزانين و گومان لە كەسايەتي و زيرەكي ھەركەسيكيش دەكەين كە ئەو راستيانە
نابين.

ئىستاش، سەربارى ئەو ھەمو جياوازيانە، ھەول دەدەين پېكەوە بين لە كاردا
ياخود لە پرۆسەي ھاوسەرگريدا، يان لە پرۆژەيەكي خزمەتگوزاري گشتيدا و .. تاد.
دیارە سەركەوتن لەو كارەدا وا پېويست دەكات سنورى بۆچوونە تاكە
كەسييەكانى خۆمان تىببەپېنين و پەيوەندى قول و تۆكە دروست بكەين بۆ ئەو
بتوانين لە مەسەلەكاندا ھاريكاري يەكترى بكەين و بگەينە ئەو چارەسەرانەي كە
بەرژمەندى ھەمو لايەكي تىدايە (براو/ براو).

بەدەستەينانى ئەو ھەمو مەبەست و نامانجانە لە خووي پېنجەمدايە. ئەم خووە
ھەنگاوي پەكەمي براو/ براو.

تەنانەت ئەگەر (بە تايبەت ئەگەر) بەرامبەرەكەت سەر بەم پارادىمە نەبو،
ھەولیدە پەكەمجار تۆتى بگەيت.

ئەم پرىسنىپە سەركەوتنىكى گەورەي بەدەست ھيئا لاي بەرپۆمبەريكي ئاشنا، كە
ئەم چىرۆكەي بۆ گىرپامەو:

"من لە كۆمپانيايەكي بچوكدا كارم دەكرد كە كەوتبوو دانوستاندن لەگەل
دەزگايەكي گەورەي بانقدا بەمەبەستى ئىمزاگردنى رېكەوتننامەيەك لەگەلیدا.
دەزگاكە دوو پارىزەري لە سانفرانسيسكو و نوپنەريكي گەورەي لە (ئۆھايو) و
كۆمەلەك گەورە كارمەندى دېكەي لە بانقەكەو ناردو بە ھەمويان وەفديكي ھەشت
كەسيان دروست كرد. كۆمپانياكەي منيش پېش وەخت بېريارى دابو پرىسنىپەكە
نەوھبەت كە يان ھەردولا براو-براو بن يان ھىچ رېكەوتنپەكيان لەگەلدا ئىمزا
ناكەن، كۆمپانياكەي ئېمە بە راستى دەويست ھەم ناستى جۆري بەرھەم
بەرزبكاتەو ھەم نرخەكەشى، بەلام داواكارپەكانى ئەو دەزگا دارايەپە گەورەپە
نيگەرانىيەكي زۆري دروست كەردبو."

"سەرۆکی کۆمپانیاکەمان، سەرەتای دانوستاندنە کە ی ئەو بوو کە وتی: ئێمە پێمان خۆشە ئێوە خۆتان رێکەوتنە کە بنوسن بەو شیوەیە کە دەتوانەوێت تا بتوانن بە باشی لە داواکارییەکانتان تێبگەن و بزانیان بایەخ دەدەن بە جی. کە ئێمە وەلامی هەمویان دەدەینەو، پاشان دەربارە ی نرخەکان گفتوگۆ دەکەین."

بەمە دانوستاندنە کە ی بەرامبەر واھیان و پڕماو پێیان سەیربو کە فرسەتیان دراوتی گریبەستە کە بنوسن. ئەم گریبەستە سی رۆژی پێچوو.

کاتیکیش گریبەستە کە یان نیشان داین سەرۆکە کە مان پێی وتن: ئێستا رێکەمان بدەن با تێبگەین بزانیان چیتان دەوێت. ئێنجا کەوتە خۆپندنەوێ گریبەستە کە و ناوەرۆکە کە ی بە شیوازی خۆی داڕشتەو. لە گۆشە نیگای سۆز و هەستی تیمی بەرامبەرەو. پاشان ئەویش و ئەوانیش زانیان جی بەلایانەو گرنگە (بەلێ ئەمە راستە. نەخیر مەبەستە کە مان ئەمە نیە. بەلێ ئێستا مەبەستە کە تێگەشتەم).

"کاتیکیش بە قوڵی لە گۆشە نیگای ئەوان حالی بو، دەستی کرد بە رونکردنەوێ گۆشە نیگا و پارادیمە کە ی خۆی و ئەوانیش گوێیان لێ گرت. ئامادە ی گوێگرتن بوون. هیچ شتێک نەبو بۆنی خۆسە پاندنی لێ بکریت. ئەو کەش و هەوا یە کە لەسەرەتادا زۆر فەرمی دەرگەوت و کەمترین متمانە و باوەرپێکردنی پێوە دیاربو، بگرە تەنانەت دوزمنکارانەش بو، گۆردرا بە ژینگە یەکی بەپیت. و بەرەگەتی هاوکاریکردنی یەکتری. کە گفتوگۆکانیش کۆتاییان هات، تیمە کە ی بەرامبەرمان رایگەیان: "ئێمە دەمانەوێت کارتێان لەگەڵدا بکەین و پێمان خۆشە گریبەستە کە نیمزا بکریت. بەس پێمان بلێن چ نرخێکتان پێ باشە با پەسندی بکەین."

ئێنجا .. هەول بە تێت بگەن

هەولبە پەگەمجار تۆ تێبگەیت .. بۆ ئەوێ بە ئاسانی تێت بگەن. زانیانی ئەوێ چۆن وابگەیت تێت بگەن بەشی دووەمی خووی پێنجەم پێک دەهێنێت و هێندە ی بەشی یەکەمیش گرنگە لە بەدەستپێانی ئەنجامی براوە-براویدا. پێشتر ئێمە پێناسە ی گامبەردمان کردو وتمان گامبەردن بریتییە لە هاوسەنگی نێوان ئازایەتی و ریزگرتنی هەستی بەرامبەردا. ئەگەر بێتەوێت تێبگەیت پێویستت بە تەگبێرو بە ریزگرتنی هەستی بەرامبەرە کە. ئەگەر بێتەوێت خەڵکە کە لێت

تىبگەن پىۋىستە نازابىت. گەيشتن بە نەنجامى براۋە- براۋە و بەدەستەينانى سودى
 ھەموان پىۋىستى بە ئاستىكى بەرزى ھەردوۋ خەسەتەكە ھەيە. ئەمىر ئەۋە زۆر
 گرنگە بۇ ئىمە كە خەلگەكە لىمان تىبگات بەتايىبەت لەۋ ھەلۋىستاندا كە پىۋىست
 دىگەن لەگەل دەۋرۋەردا مەمانەمان بە يەكترى ھەيىت.

لە گرىكى كۈندا فەلسەفەيەكى جوان ھەبو كە لە سىۋەشەدا كورت كرابۋە.
 ۋەشەكان بە شىۋەيەكى مەنھەجى رىزىكران و برىتىن لە ئىئۇس، پائۇس و لۇگۇس.

(ئىئۇس ethos) واتە مەمانەي دەۋرۋەر، برىتىيە لە ناۋبانكى تايىبەتى تۇ، لەۋ
 باۋمەي كە خەلگەكە ھەيەتى بە شارمەزىي و سەرراستىت. ئەۋ مەمانەيە كە
 ئىلھامبەخشەكەي تۇيت، پاشەكەۋتەردنە لە بانقى ھەست و سۆزەكاندا. ۋەشەي
 (پائۇس pathos) واتە ھاۋسۋزىي. واتە لايەنى ھەست و دۇنيايىي. واتە تۇ
 ھاۋناھەنگ و گونجاۋىت لەگەل ئەۋ تەۋزە سۆزدارەي كە پەيۋەندى كەسەكەي
 بەرامبەرت ھەلى گرتوۋە. ۋەشەي (لۇگۇس logos) واتە ئەقەل و مەبەست لىي
 لۇجىكە، بەشە ئەقەللىيەكەي نەمەشەكە پىك دەھىنەيت.

تەكە سەرنج لە رىزبەندى ۋەشەكان بەدە، مەمانەي خەلگەكە، ھاۋسۋزىي، ئەقەل،
 واتە كەسەپەتەيت، پەيۋەندىيەكانت، ئىنجا ئەۋ لۇجىكەي كە خۇنەيشەردەنەكەت
 دەفەلسەفەنەيت. دىارە ئەمەش ۋەرچەرخانىكى گەۋرەي پارادىم دروست دەكات.
 زۇربەمان كە بمانەۋىت رەزامەندىي بەرامبەركەمان لەسەر مەسەلەيەك بەدەست
 بەيىنن پەكسەر پەنا دەبەين بۇ ئەقەل، بۇ لۇجىكى بەشى چەپى مەشك. واتە بى
 ئەۋە سەرەقا ھىچ بايەخىك بە مەمانەي كۆمەل و بە ھاۋسۋزىي بەدەن ھەۋل دەدەن
 لەرەي لۇجىكەۋە بەرامبەركەمان قەمەنەت پىبەيىن.

برادەرنىك دەناسم خىراپ تىك شەكەۋ چۈنكە ۋاى ھەست دەكرد لىپرسراۋەكەي
 كەسەكى داخراۋە و لە سەرگەردايەتىكەردندا شىۋازىكى زۆر بىكەك پەيۋە دەكات.

لىي پەرسىم، "نازانم بۇچى ھىچ ناكات؟" چەندەن چار باسى ئەم مەسەلەيەم بۇ
 كەدوۋە و زۆر چاك لىي ناكادارە، كەچى ھىچ شەك ناكات"

پەم ۋە: "ئەي بۇچى تۇ خۇت نەمەشەكى كارىگەر پەشەكەش ناكەيت؟"
 "كەردم"

"لايەتلىك كارىگەر پەمەنى چى؟ كە نۆپەنەركەي بەشى فرۇشتەن شەكست دەھىنەيت"

بۇ جبارى دووھەم كى دەنئىرنەو؟ كىرەكە؟ كارىگەر بە شتىك دەوترىت كە سەرگەوتن بەدەست بەننىت و كارەكە ئەنجام بدات. برىتييه لە بەرھەم و توانای بەرھەمھىنان (ب/ت ب) ئايا تۇ ئەو گۆرانەت خولقاندووە كە مەبەستت بوو؟ ئايا لەو پىرۇسەيەدا پەيوەندىيەكت دروست كىردووە؟ دەرەنجامى كارو نامبەشەكانت چى بوون؟"

"پىم وتىت ئەو ھىچ شتىك ناكات - گوئى ناگرىت"

"كەواتە پىويستە نامىشىكى كارىگەر ئەنجام بدەيت .. دەبوايە بچويتايەتە ناو قولايى سەرييەو. پىويست بو چوارچىوئى ئەقلى تىپەپىننىت و بەشيوەيەكى روون و ئاشكرا راوبۇچونى خۆتت بۇ دەرەپىايە و لە خۆى باشتر ئەو ئەلتەرناتىفەت بۇ باس بىكردايە كە بشتىوانى ئى دەكات.

ئەمە رەنگە پىويستى بە كارو خۆماندوگردنى زياتر ھەبىت .. ئايا ئامادەيت

"ئىنجا بۇ بىكەم؟ من چ مەجبورم؟"

"كەواتە تۇ دەتەوئىت كابرە بە تەواوى شىوازى سەرگىدايەتىكردنەكەى بگۆرىت بەلام خۆت ئامادەيىت تيا نىيە شىوازى دەرخستنى دۆخەكەت بگۆرىت؟"

"وابزانم وايە"

"زۆرباشە .. بە سىنگىراوانىيەو دۆخەكە قىبول بىكەو لەگەلدا بىزى"

"ناتوانم بىزىم لەگەلدا .. بۇ من جوان نىيە"

"زۆرچاكە، كەواتە دەستپىشخەرى بىكەو كارىگەرەنە دۆخەكەى بۇ باس بىكە.

ئەمە كارىكە لە سنورى دەوروتەنسرى خۆتدا"

لە ئەنجامدا ئاشناكەم نەيتوانى شتى وابكات چونكە پىي وابو سەرمايەگوزارىيىكردنەكە لەو مەسەلەيەدا شتىكە گەرەتر لە تواناكانى ئەو.

ناسىاويكى دىكەشم، كە مامۇستاي زانكۆبو، كىشەيەكى لەوچۆرەى ھەبو. بەلام ئەو ھەزى دەكرد و ئامادەيى تىابو خەرجىيەكەى بگىرتە ئەستۆ. رۆژىكىيان پىي وتم چى بىكەم ستىفن؟ زانكۆ ئامادە نىيە پارەى ئەو لىكۆلئىنەوئىيە بدات كە خەرىكىم چونكە لىكۆلئىنەوئىيە لەگەل ئەو ھىللە سەرەكەيەدا ناگونجىت كە سەرۆكاپەتى زانكۆ بەپرەوى دەكات.

باش گىتوگۆيەكى دوورودرىژ، پېشنىيارم بۇ كىرد لەرىي بەكارهينانى متمانە و ھاوسۆزى و لۇجىكەوۋە نايشىكى كارىگەر پېشكەش بىكات.

پىم وت: مەن دەزانم تۇ چەند دىسۆزىت و دىنىاشم لىكۆلىنەوۋەكەت دەرمنجامى مەزنى لى دەكەوۋىتەوۋە. ھەولبىدە لە خۇيان باشىر ئەو ئەلتەرناتىفە روون بىكەپتەوۋە كە سەرۇكاپەتى زانكۆ پىشتىوانى لى دەكات و بۇيان بىسەلىنە كە تۇ چاك تىيان گەپىشتوۋىت. پاشان بۇيان روون بىكەرەوۋە كە ئەو داواكارىيەى تۇ چۆن لۇجىكىكى تىايە.

"زۆرباشە، ھەول دىدەم"

"پىت خۇشە پىكەوۋە مەشقى لەسەر بىكەپن؟"

نامادىمى نىشان دا و ھەمو رىۋوشوۋىنە پىۋىستەكانمان گىرتەبەر. لەسەرەتاي باسكىردنى بىرۇكەكەيدا وتى:

"يەكەمجار تىكايە رىگەم بىدەن بزانم مەن تىگەپىشتوۋم لەۋەى كە ئىۋە نامانجەكەتان چىيە و نىگەرانىيەكانتان دەربارەى پېشنىيارەكانى مەن بىرىتىن لە چى؟"

ئىتر لەسەرخۇ و وردە وردە كەوتە روونكىردنەوۋە و لەكاتى نايشكىردنى بۇچوۋنەكانىدا رىز و تىگەپىشتىنىكى قولى نىشان دىدا سەبارەت بە بىروبوچونەكانى نەوان. يەكەك لە مامۇستا گەۋرەكان سەرى لە مامۇستايەكى دىكە نىزىك كىردەوۋە و چەند جارىك سەريان بۇ يەكترى لەقاند، پاشان بە ئاشناكەمىان وت: پىرۇزە، رەزامەندىت و مەركىرت.

كەۋاتە مەۋۇ ئەگەر بىتوانىت بىروبوچوۋنەكانى بە روۋنى و دىيارىكراۋى و بەرجەستەكراۋى دەربرىت وە لەۋانەش گىرنگىر - لە سىياقى پارادىم و بايەخەكانى نەۋاندا گوزارشت لە دىدو تىروانىيەكانى بىكات - دىتوانىت تا ئەندازمىەكى چاك متمانەى خۇى بەرز بىكاتەوۋە.

مەۋۇ بونەۋمىرك نىيە گىرۋەدى (تايپەتمەندىيەكانى) خۇى بوبىت و تەنبا ھەر دەربرى ناخى خۇى بىت بە شىۋەمىەكى رەقوتەق، بەلكو بونەۋمىركە دىتوانىت بەرەستى لە شتەكان تىبىكات. ئەۋەى كە دىپلىت رەنگە جىياۋازبىت لەۋەى كە تۈزىك لەمەۋپىش باۋمىرى پىتى بوۋە چۈنكە لەكاتى ھەۋلەندىدا بۇ تىگەپىشتىن، زانىيارى دىكەت دىستەموتوۋە.

خووى پېنجەم ۋا لە مەروۇ دەكەت وردەر و سەرپاستر بېت. خەلگەكە ئەمە
دەزانن و دەشزانن كە تۇ كاتېك گوزارشت لە ناخى خۇت دەكەيت و رېز و
پېزانىنىش بۇ ھەمو دېدو بۇچونەكان و راستىيەكانى دېكە دادەنىيت، كارېكە سودى
ھەموان مەسۇگەر دەكەت و ئەنجامى براود- براودى تېدا دابېن دەكرېت.

ھەنگاۋ بە ھەنگاۋ

خووى پېنجەم بۇيە بەھىزە چونكە لەناوجەرگەي بازنى دەوروتەنسېرى
خۇتدايە. لە پەيۋەندىيەكانماندا لەگەل دەوروبەردا كە مەمانە بە يەكترکردنېان تيا
پېۋىستە، كۆمەلېك ھۆكار ھەن لە بازنى ئەو شتانەدا كە مايەي بايەخى ئىمەن -
كېشەكان، بارودۇخەكان و رەفتارى خەلگى و رېكەكەوتنەكان چەند دەمەنەيەكن
لەوانە. مەروۇ ئەگەر زۇر جەختيان بخاتە سەرو خۇيان پېۋە خەرىك بىكات، ئەوا
وزمەكى زۇريان تيا خەسار دەكەت بى ئەۋەي ئەنجامى گەورمى باشيان لى بەدەست
بەيىت. بەلام تۇ دەتوانىت يەكەمجار ھەول بەدەيت خۇت تىبگەيت. ئەمە كارېكە
لەزىرى كۆنترۆلى خۇتدايە .. تۇ كە ئەم كارە دەكەيت و كە فۇكەس دەخەيتە سەر
بازنى دەوروتەنسېرىت، لەراستىدا كارېك دەكەيت بە قولى لە خەلگەكە تىبگەيت.
ئىنجا ئىتر زانىيارىيە راستەكانت دەستگىر دەبېت و دەگەيتە كرۇكى مەسەلەكان و
پاشەكەوتى بانقى ھەست و سۆزەكانت زياتر دەبېت و ئەو ئۆكسجىنە دەرونىيەيان
پى دەبەخشىت كە پېۋىستىانە بۇ ئەۋەي پېكەۋە چالاكانە كارېكەن.

ئەمە نىزىكبونەۋەيەكە لەناۋەۋە بۇ دەروە. كە ئەم كارە دەكەيت سەرنج بەدە
بزانە بازنى كارېگەرىيەكانت چى بەسەر دېت. تۇ كە بەراستى گويىت
لەبەرامبەرەكەت گىرت كارېگەرىشت لەسەرى زياتر دەبېت. ئەمە ۋا دەكەت
كارېگەرىت لەسەر خەلگى دېكەش زياتر بېت. بازەكەت فراۋان و فراۋانتر
دەبېت. دواتر وات لى دېت كارېگەرى زياتر ھەبېت لەسەر ئەو بابەتانەي كە
دەكەونە ناۋ بازنى بايەخەكانت. تەنانەت خودى خۇپشت گۇرانت بەسەردا دېت.
ھەتا زياتر لە بەرامبەرەكەت تىبگەيت، زياتر رېزى دەگىرت و زياتر بايەخى پى
دەدەيت كە تۇ بەر رۇخى مەروۇفېكى دېكە دەكەويت ۋەك ئەۋە ۋايە بەسەر
زەۋىيەكى پېرۇزدا بېرۇيت.

خوۋى پېنج، شتىگە ھەر ئىستا دىتوانىت پەپىرەمى بىكەيت. ئىتەر كە وىستت پەپومندى بە كەسكىكەۋە بىكەيت مەسەلە تايپەتەكەنى خۇت و ژياننامەى خۇت بىخەرە نەۋلاۋە. دىلسۇزانە ھەۋلىدە لىنى تىبگەيت. ئەمە پەپىرەمى بىكە تەنانەت ئەگەر بەرامبەرەكت نەپوۋىست كىشەكەنى خۇت بۇ باس بىكات، تۇ ھەر دىتوانىت ھاسۇز بىت. دىتوانىت ھەست بە ناخ و رۇخ و دلى بىكەيت و ئەم ھەستەش بە رستەپەك دىرېرېت بىلىت تۇ ئەمىرۇ لە باش ناچىت. رەنگە ئەۋ ھىچ نەلىت. ھەى چىكا!!! گىرنگ ئەۋەپە تۇ پىز و ھاسۇزىت بەرامبەرى دىرېرى.

پەلەمەكە. پىشوو دىرېزبە و تا دىتوانىت رىزى بەرامبەرەكت بىگرە. كەس كاردانەۋەى باش بەرامبەر ھەسەكانت دىرناپىت ھەتا تۇ ھاسۇزى نەۋىنىت، تۇ دىتوانىت بە دىرزاى رۇزەكە، بە ھەلىسوكەۋى خۇت، ھاسۇزىيان لەگەلدا بىۋىنىت. پىۋىستە زىرەك و ھەستىار و ورىابىت و لەكاتى پىۋىستىشدا ۋاز لە تايپەتەندىتى و ژياننامە تايپەتەكەى خۇت بېنىت.

خۇ ئەگەر كاردانەۋە ئەرنىيەكت لە پەلەپەكى بەرزداپو دىتوانىت رى لە سەرھەلداى كىشەكەنىش بىگرىت و پىۋىست نەكات چاۋەپى بىت مائەكەت لە خۇندىندا ھالانە كىشەى بىتەرپى ياخود خۇت لە پىشەكەدا فىسارە تەنگە چەئەمەت روۋبەرۋو بىتتەۋە، ئىنجا ھەۋلىدەيت تىبگەيت.

لە ئىستاۋە كاتى گونجاۋ تەرخان بىكە بۇ ئەۋەى لەگەل مائەكانتدا بىت، پەك پەك .. گوىيان لى بىگرەۋ تىيان بىگە. تەماشى مائەكەت بىكە، تەماشى ژيانى ناۋ خۇندىنىيان بىكەۋ بزانە چ كىشەۋ مەملانىيەكىيان ھەپە. لە چاۋى ئەۋانەۋە ھەمو شەكان بىپىنە. ژمارە حسابى بانقى ھەست و سۇزىيان لەگەلدا بىكەرەۋە، ئۇكسجىنى مەنەۋىيان پى بىبەخشە.

ھەمو جارىك لە كاتىكى دىارىكراۋدا لەگەل ھاسەرەكتەدا بىچۆرە دىرەۋە. نانى ئىۋارەى لەگەلدا بىخۇ پان دوۋقۇلى خۇتان سەرگەرمى كارىك بىكەن كە چىزى لى دىمىنن. گوى لە پەكتى بىگرن و ھەۋلى لىكتىگەپشتن بىدەن. لەچاۋى پەكتىپەۋە ژيان بىپىنن.

من ئەۋكاتەى كە رۇزانە لەگەل (ساندرا)ى ھاسەرەمدا بەسەرى دىبەم بە ھىچ شتىكى ئەم دىنپەپەى ناگۇرەۋە. ئىمە جىگە لەۋەى كە ھەۋل دىدەپىن لەپەكتى

كارمەت ھەم كاتىكى زۇر و ھەم وزە و بودجەيەكى زۇر دەگىرپتەو ھەم بۇ بەرگە مائىگەرنى پەيودەندى گونجاو بە سەرچاۋە مەۋىيەكانەو ھەم ئاستە جۇراۋجۇرەكانى كاردە. مەۋۇ بە گونگرتەن فەنر دەمىت و ئۆكسەجىنىكى مەنەۋى زۇرچاگىش دەبەخسەت بە ھاۋكارەكانى. ئەم جۇرە رەفتار و مامەلەيە ۋا لە بەرامبەرەمەت دەكات بېتە لايەنگەر و پىشتىۋانى تۇ و زۇر بە ئاشكرا ئەو دەستكەۋتە ماددىيەنە تېپەرپىتە كە پىرى دەۋىرتە (ھەشت بەرامبەر بە پىنج) و بۇ كارمەندىنى شەتتىكى پىۋىستە.

يەكەمچار ھەۋلەدە خۇت تىگەيت. رى لە سەرھەلەدانى كىشە بگەردو خۇت دەستپىشخەرى بىۋىنە. تەكايە پىش ئەۋە دۇخەكە ھەلەسەنگىنرەت و دەست بىكەيت بە دىارىگەرنى چارەسەر و پىش ئەۋە ھىچ رايەكى خۇت دەربىرەت، ھەۋلەدە سەرما خۇت فەربىرەت. ئەمە ھەيەكى زۇر گەنگ و بايەخدارە لە بىۋارى ھاۋكارى كەرنى ئەۋانى دىكەدا.

مەن و تۇ ئەگەر بەراستى و بە قولى يەكەرتىمان ناسى، ئەۋا دەركا بەروى چارەسەرە خۇتقەنەردەكان و سى ئەلەرناتىفەكەدا دەكەينەۋە. ھەروەھا ناكۇكى و جىۋازىيەكانىشمان نابنە كۆسەپ و تەگەرەدى سەر رىگەي پەيودەندى پىشكەۋتەن. بەلگە لىۋى ئەۋانە، دەپنە بەردەبازى سەرپىرى سەرگەۋتەنمان.

چەند پىشنىيارىك بۇ جىيە جىگەرن

۱. يەكەك لەۋ پەيودەندىيەنە ھەلەبىزىرە كە ھەست دەكەيت پاشەكەۋتى لە بانقە سۆزدارىيەكەدا زۇرخراپە. ھەۋلەدە تىگەيت و ئىنجا مەسەلەكە لە گۆشەنىگەي كەسەكەي بەرامبەرەتەۋە بنوسە. دواتر لە يەكەمىن پەيودەندىدا گۆى بگەرە بۇ ئەۋە تىگەيت. قەسەكانى كە دىيانبىستەت بەراۋردىيان بىكە بەۋانەي نوسىۋتەن. ئايدا بۇچۈنەكانت تە چەند راست نەبۇن؟ ئايدا بەراستى دىدو بۇچۈنى بەرامبەرەمەت تىگەپشتەيت.

۲. لەگەل كەمىكى نەزىك و مەمانەپىكراۋى خۇتدا ھەۋلى ھاۋسۇزى و ھەۋلەنەۋە بىد. پىرى رابگەيەنە كە تۇ دەتەۋىت ئەزمۇنى گونگرتەننى راستەقەينە لە خەلەك تاقى بىكەيتەۋە و داۋى لى بىكە تىبىنىيەكانى خۇت لە ماۋدى خەفەتەيەكەدا پىگەيەنەيت.

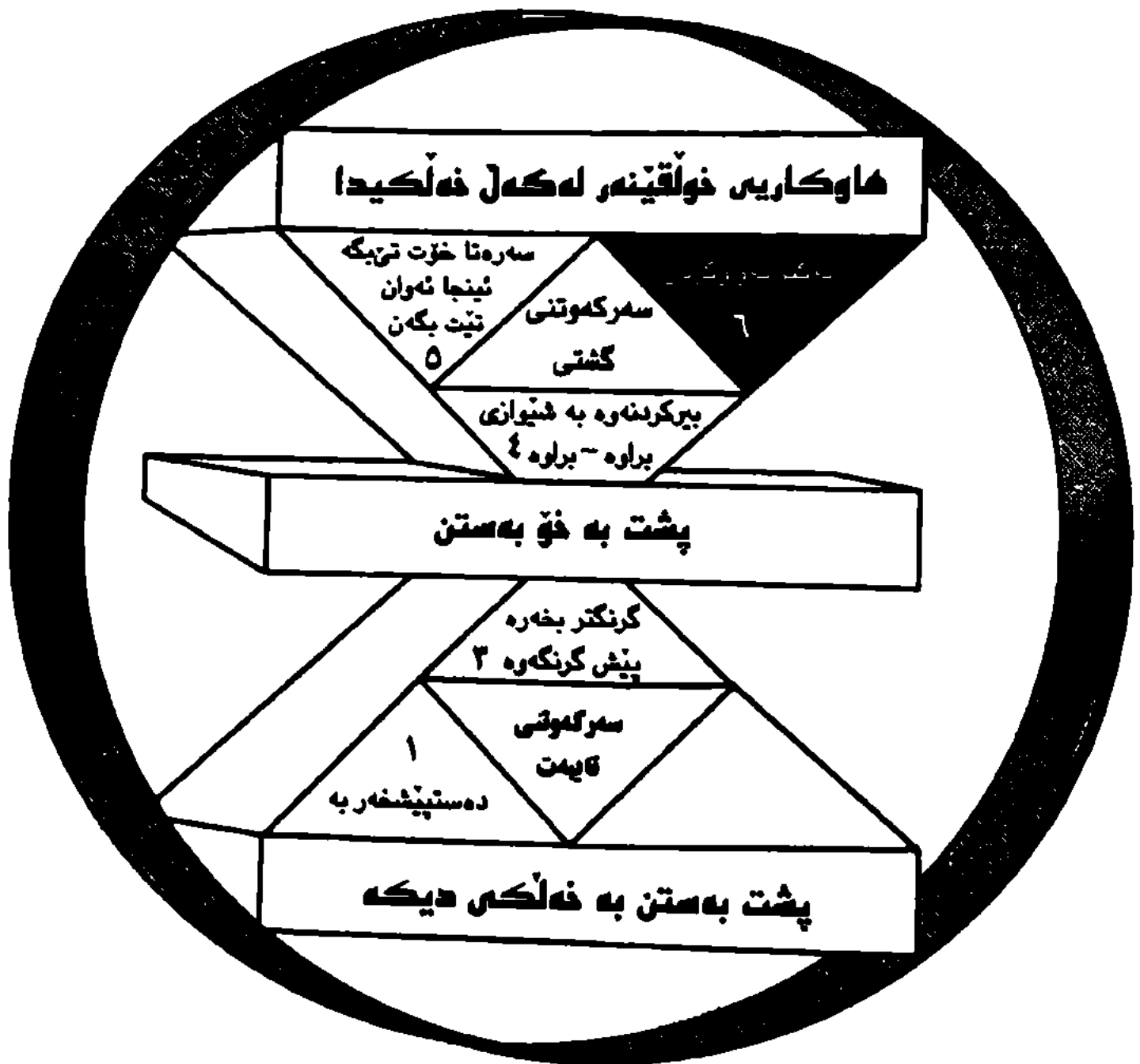
ئايا ئەم كارمەت ئەنجامەكەي چۇن بو؟ چ جۇرە كارىگەرپىيەكى لەسەر ھەست و سۆزى نەم كەسە بەجى ھىشت.

۲. لە نىزىكترىن فرسەتدا ئەگەر بۆت ھەلگەوت چاودېرى دووكەس بىكەيت خەرىكى پەيۋەندى و گەتوگۇبون، ماۋەي چەند خولەگىك توند دەست بىنى بە گۈنچكەتەۋە و تەنبا ھەر تەماشىا بىكە. ئايا تۇ چى لە دۇخەكە ھالى بویت و ئەو شتانە چى بون كە تىيان گەپشەيت بى ئەۋەي گۈيت لە ھەسەكان بىت (ئەو ھەست و سۆزانەي كە تەنبا ھەر بە ھەسە ناگۈنرېنەۋە).

۴. ئەمجارە ئەگەر ھەستەت كىرد سەرگەرمى ئەو جۇرە پەيۋەندىيەيت كە زىاننامە و تاپەتمەندىيەكانى خۇتى تيا بەگاردەھىنەيت و خەرىكى لىكۈلەنەۋە ياخود ھەلەسەنگاندىن ياخود نامۇزگارى ياخود لىكدانەۋەيت ھەۋلەدە خىرا ھەلۈنستەكە بگۇرەۋ لەرپى ددانپىيانان و داۋاگىردىنى لىبوردنەۋە بىكەيت بە پاشەكەۋتەك و بلى؛ (بىۋرە). نا ئىستا بۇم دىركەۋت كە نەمۈيستەۋ تىبگەم .. ئايا دەتۋانەين سەرلەنۈئ دەست پىبىكەينەۋە؟

۵. با نەپاشكردەنەي داھاتوت (پېشكەشكردەنەكەت) لەسەر بناغەي ھاسۇزى بىت. گۇشەنىگەي بەرامبەرەكەت ۋەكو خۇدى كەسەكەۋ يان باشتەر لەو روون بىكەرەۋە. ئىنجا ھەۋل بەدە ئەۋىش ۋەكو خۇي لە تۇ تىبگات.

خووی شه شهه یه کتر ته و او کردن

پرنسیپەکانى ھاوکارى داھینەرانه

من رینمایى خۆم لە دوای پیاوچاكانهوه وەردەگرم

یەكیتی لە ھەلوێستە دژوارەكاندا

ھەمەرەنگى لە ھەلوێستە گەنگەكاندا

بەخشندەیی لە ھەمو ھەلوێستەكاندا

- بەشێك لە وتەكانى (جۆرج بوش)

سەرۆكى ئەمریکا لەكاتى دەستبەكاربونیدا

كاتێك كە (وینستۆن چەرچل) بانگهێشت كرا ئەركى سەرۆكایەتیکردنى چالاکییە جەنگیەكانى بریتانیای مەزن لەنەستۆ بگریت، رایگەیاندا وتی: من ھەمو ژيانم تەنیا بۆ ئەم سەعاتەى ئامادەكردووم. بەھەمان واتاش دەتوانین بڵێین كە پەڕەوکردنى تێكپرای خووەكانى دیکە بۆ ئەو ئامادەمان دەكات كە ھاوکارى خولقینەرانه بنوینین و لەگەڵ خەلكیدا یەكترى تەواو بكەین.

مرۆف ئەگەر بەرامبەرەكەى بەراستى تێى گەشتبێت ئەوا ھاوکارىكردن مەزنىترى ھەمو چالاکییەكانە لە ژيانیدا، چونكە تاقىكردنەو و گوزارشتكردنى راستەقینەى ھەمو خووەكانى دیکە پێكەو.

شیو ھەرە بالاکانى ھاوکارىكردن، ھەرچوار بەھرەكانى مرۆف و پائەنەرەكانى شیوازی براوہ – براوہ .. و شارمزاپیەكانى بواری پەيوەندى سۆزدارىش دەرەخات لە ئاست ناخۆشترین و قورسترین ملەلانیدا كە لە ژياندا دیتەرێت. بەرھەمى ئەم ھاوکارىیە شتێكە وەكو موعجیزە. مرۆف لەرێى ئەم خووەو ئەلەرناتى گونجاو دەخولقینێت. شتێك كە لەووبیش نەبوو.

ھاوکارىكردنى خولقینەرانه گەوھەرى ئەو جۆرە سەرگرداپەتیکردنەى كە پشت بە پرەسنىپەكان دەبەستێت و دەیانكاتە سەنتەرى خۆى. گەوھەرى باوكایەتیکردن و دایكایەتیکردنێكە پرنسیپەكان سەنتەرى بن. ئەم ھاوکارىكردنە مەزنىترى توانا شاراوەكانى مرۆف دەبزوینێت و پەکیان دەخات و دەیانتهەقینێتەو و تێكپرای ھەمو

خوومەكانى دېكە كە پېشەر رونمان كوردنەو، نامادەمان دىمەن بۇ ئەمەلىيەت مەنەجىزەي ئەم جۇرە ھاۋكارىيەدا (ھاۋكارىي خولقېنەر) داھىيان بىكەن. پەكتەر ئەۋاۋكردن (ھاۋكارىي خولقېنەر) چىيە؟ ئاسانترىن پېناسە ئەمەلىيەت كە (ھەمە) گەۋرەترە لە كۆي گىشتى پارچەكانى. واتا ئەمە پەيۋەندىيە كە بەشەكان پېكەۋە ھەيئەتە بەشەكە لە خۇيان و بۇ خۇيان. ئەمە پەيۋەندىيە تەنبا ھەر بەشەك نەيە و بەس، بەلكە ھاندەرتىن و وزمەخەشتىن و بىزۋىنترىن و سەرنجراگىشتىن بەشەۋ لە ھەمەشيان زىاتەر بەشەكان پېكەۋە دىمەستەت و دىمەنكات بە يەك.

پروۋسەي داھىيان، جگە لەمانەش، ترساناكتىن بەشە، چۈنكە كەس بە وردى نازانىت لەئەنجامدا چى روۋدەت و مەسەلەكە دىمەتە كۆي. كەس نازانىت ئەمە ھەرۋەشە و مەملەن تازانە چىن كە دېنە رىكى. مەۋۇ بۇ ئەمەلىيەت بە گىيانىكى سەرنجراگىشانەۋە دەست پېكەت، گىيانى داھىيان و دۆزىنەۋە شتە نەزانراۋەكان، پېۋىستى بەمەلىيەت لە ناخى خۇيدا زۇر زۇر ھەست بە ئاسايش و ئارامى بىكات .. بىگومان ئەمەش ۋا دىمەۋەت كە ناۋچە ئىسراخەتەكەي ژيانى خۇت جىبەيلىت و روۋبەكەتە جىھانىكى ئەۋاۋ نەزانراۋ و كۆيۈ نۆي. دىمەتە پېشەنگ و سەرفاۋەلى كارۋانى پېنى نەزانراۋەكان. بوۋارى نۆي و كىشۋەرى نۆي و ئەگەرى نۆيت بەروۋدا دىمەرتەۋە بۇ ئەمەلىيەت خەلكى دېكە شوۋىت بىكەۋەن.

ئەمە جۇرە ھاۋكارىيە لە ھەمە شوۋىنكى سەۋىشتە ھەيە .. تۆ ئەگەر دوو روۋەك لە نەزىك پەكتەرىيەۋە بىرۋىنتر ئەۋا رەگەكانىيان تېكەلى پەكتەرى دىمەن و خاكەكەش لەروۋى چۇنەپەتەيەۋە چاكتەر دىمەت بە جۇرىكى ۋا كە ھەردوۋ روۋەكەكە باشەر گەشە دىمەن لەمەلىيەت كە ئەگەر ھەيەكەيانت بە تەنبا بىرۋەندىيە. بەھەمان شىۋەش ئەگەر دوو پارچە تەختە پېكەۋە بىسەستىن بەرگەي كىشى زىاتەر دىمەن ۋەك لەمەلىيەت بە تەنبا بونايە. (ھەمە) گەۋرەترە لەكۆي گىشتى پارچەكانى. يەك زانىد يەك دىمەتە سى و بىگەرە زىاتەرىش. گىرەنگ ئەمەلىيەت ئىمە بىتۋەن بىرۋەندىيە ھاۋكارىي خولقېنەر، كە لە سەۋىشتەۋە فېرىان دىمەن، لە پەيۋەندىيە كۆمەلەپەتەيەكاندا جىبەجى و پەيۋە بىكەن. ژيانى ناۋ خىزان سەرنجراۋەكى باشە چەندىن نەمەلىيەت ئەمە جۇرە ھاۋدەستەيەلىيەت لىۋە فېر بىيەن. ئەمە رىگەيە كە ژن و پىۋا مەلىيەت پېنى دىمەننە دىناۋە ھاۋكارىيەكى خولقېنەرە. پەكتەر ئەۋاۋكردن لە ناۋمەۋەكدا بىرەتەيە لە

نرخاندىن و رىزگرتنى جياوازىبەكان و بىرىتە لە جەختىرىنە سەر خالە بەھىزەكان و قەرمبوگرتنى خالە لاوازەكان.

دەپارە ئىمە ھەمومان بايەخى جياوازىبە جەستەمىيەكانى نىوان ژن و پىاو دەزانىن، بەلام ئايا بەھەمان شىۋىش ناگادارىن لە جياوازىبە كۆمەلايەتى و ئەقلى و عاتىقىيەكانى نىوانيان؟ ئايا ئەم جياوازىبە نەتوانن بىنە سەرچاۋى داھىنان بۇ شىۋازى نوئ و سەرنجراگىشى ژيان بۇ خولقانىلىنى ژىنگەيەكى وا كە بەرپەستى رەچاۋى رىز لەخۇگرتن بىكات و ھەموانىشى پى ھايىل بىن و بوۋارى سەربەخۇيون بۇ ھەمە كەسەك بخولقانىلىن لە روانگەي پىشت بەخۇبەستەمە و پاشانىش وردە وردە بگەنە ناستى ھاۋكارىگرتنى پەگرتى بە شىۋازىكى خولقانىلىن. ئايا ئەم جۇرە پەگرتەۋاۋگرتنە نەتوانىت بىيىتە دەستورىكى ژيان بۇ نەمەكانى داھاتوو – دەستورىك كە زىاتەر بايەندى خەمەتەرتن و بەشدارىپىگرتن بىت و كەمەتەر خۇبەسەندو موخافىزكارانە و دوژمنكارانە و سىياسى بىت. زىاتەر بەخشش و مەمانە دروست بىكات و كراۋەتەر بىت. كەمەتەر لەبىرى پاۋانگرتن و ھوكمەدەركرتنە بىت و زىاتەر شاپستەي خۇشەۋىستى بىت و مەسەلەكان بەھەند وەرىگرت.

پەيۋەندى ھاۋكارانە

مروۇ كاتىك كە بە شىۋەيەكى ھاۋكارانە پەيۋەندى دروست دەكات لەراستىدا مىشك و دل و گوزارشتەكانى روخسارى دەكاتەۋە بەروۋى ئەگەرى نوئ و ھەلبۇاردە و ئەلئەرناتىقى نوئدا. ئەم كارە بە روالەت وادەردەكەۋىت كە پەراۋىزخەستى خەۋى ژمارە دوو بىت (كە دەستەت پىگرت با كۆتاپەيەكەيت لە خەيالدا بىت). بەلام شتەكە لەراستىدا وانىيە. پەيۋەندىگرتنى ھاۋكارانە رىك پىچەۋانەيە و جىبەجىگرتنى ئەو خەۋەيە. مروۇ كە سەرقالى پەيۋەندى ھاۋكارانە دەبىت نازانىت مەسەلەكان چۇن بەرپەۋە دەچن و ج ئەنجامگەلىكى دەست دەكەۋىت، بەلام لە ناخەۋە دەكەۋىتە ژىر كارىگەرى ھەستىكى ھىندە سەرنجراگىش و دلىيەي و پەرسەركىشىيەۋە كە دەيگەيەنەتە ئەو باۋەرى كە مەسەلەكان باشتەر دەبن لە رابردوو – ئەمەش رىك ئەو نامانجەيە كە بىرى لى كرابۇۋە.

تۇ بەو باۋەرىۋە دەست پىدەكەيت. كە لاپەنە بەشدارەكان زانىارى و

بەرچاۋروونى زىاتريان دەست دەكەۋىت و چىز و خۇشپىيەكانى ئەو تېگەپشتن و
بەرچاۋروونىيە ھاۋبەشە پالئەرىك دروست دەكات بە ئاراستەي فېربون و
گەشەكردن و بەدەستەينانى بەرچاۋروونى زياتر.

لەرستىدا زۆر كەس ھەن خاۋمنى ئەزمونىكى مامناۋەندىش نىن لە مەسەلەي
ھاۋدەستىدا، نە لە ژيانى خىزانىندا و نە لە پەيۋەندىيەكانى دېكەدا. ئەمانە بە
جۇرىك راھىنراۋن و رىكخراۋن كە لە پەيۋەندىيەكانىندا خۇپارىز بن و
دەستپىشخەرى نەكەن و لەۋباۋمېردان نە ژيان و نە دەۋرۋەر ھېچيان شاپستەي
باۋمېر و مەمانە پىكردن نىن؛ لەئەنجامىشدا دەبىنن كە ھەرگىز ناتوانن بەروۋى
خوۋى شەشەم و ئەم پرنسىپانەدا بىكرىنەۋە.

ئەمە پەككە لە تراجىدىا و لە خەسارەتەكانى ژيان، چۈنكە بېرىكى زۆرى وزە
و تواناكان ھەر بە نەدۇزراۋمى دەمىنەۋە بى ئەۋەي بە تەۋاۋى بەكاربەپنرىن
پاخود بوۋارى گەشەكردنىان بۇ بېرەخسىنرىن؛ خەلكە گىلەكەش ژيانى رۇزانەيان
دەگوزمىنن بى ئەۋەي ھېچ سەرمایەگوزارىيەك بىكەن لە تواناشاردراۋەكانىندا و
ھەمو ھاۋكارىيە خولقېنەرەكانىان لە بوۋارى كەمبايەخ و پەراۋىزكراۋدا جىبەجى
دەكەن.

رەنگە كۆمەلىك بىرۋەزىيان ھەبىت لەسەر چەند ئەزمونىكى خولقېنەرى
ئاناسايى، بەتاپەت لە بوۋارى ۋەرزىشدا. بۇ نمونە رەنگە ماۋىيەك كەۋتەنە
كەشۋەھۋاپەكى راستەقىنەي ۋەرزىشى، پاخود لە چالاكىيەكى فرىاگوزارىدا
بەشدارىيان كرىبىت كە لە پىناۋى رىزگاركردىن ژيانى كەسىكدا پاخود لە پىناۋى
گەپشتە ئامانجىكى دىارىكراۋدا ۋاپان لى ھاتىبىت فىداكارىيان نواندىبىت.

بەلەي زۆربەي خەلكەكەۋە ئەو كارانە كارى ئاناسايى و گىرىنگن و بىگرە
دەشكەۋنە خانەي موعجىزەكانەۋە. بەلام مەسەلەكە بەم جۆرە نىيە. ئەمانە
شەكەلىكن كە رۇزانە لە ژيانى زۆربەماندا روۋدەمدن. كەچى پەيۋەندى ھاۋكارانە
و ھاۋكارى خولقېنەر پىۋىستىيان بە ئاستىكى بالاي كراۋمىي و گىيانى سەركىشى و
ئارامى رۇق ھەيە.

زۆربەي ھەۋلە خولقېنەرەكان لەۋانەن كە مەۋلە بە شىۋەيەك لە شىۋەكان
غافلىگر دەكەن. ھەمىشە ئالۋىز دېنە بەرچاۋ، ھابىلى ئەۋەن ھەلەمان تىدا بىكەت و

شكست توش بېيت و زامن كردنیشيان مسۆگەر نی.یه. لەبەر ئەو ئەگەر زۆر ئیئوردە نەبیت لەناست مەسەلە ئالۆز و تەمومژاویەكاندا و پابەندبونت بە پرنسیپ و بەها ناوخواپیهكاندا دئنیاییت پی نەبەخشیت، ئەوا بیگومان چوونە ناو ئەزمونیكەو كە لە ناستیكى بەرزى خولقاندنایە رنگە رقو كینەى لی بکەوتتەو. چونكە ئەم ئەزمونە پتەوى و دئنیایى و توانای پېشبینیکردنى گەرەكە.

هاوکاریى خولقینەر لە پۆلدا

من، ومكو مامۆستایەك، گەشتومەتە ئەو باومرەى كە بەشیكى زۆرى خویندنگا هەلگەوتووكان خەریكن لە لیواری ئازاومو پشیویى نزیك دەبنەو. هاوومستی بەو تاقى دەكریتەو كە ئایا مامۆستاكان و خویندكاران بەراستى كراومن لەناست ئەو پرنسیپەدا كە دەلیت (هەمو) گەورمترە لە كۆى گشتى پارچەكانى و جارى وا هەیه نە مامۆستاكە و نە خویندكارەكە هیچیان ناگایان لە دۆخەكە نی.یه. لە سەرمتادا كەش و هەواپەكى سەلامەت لە گۆرپدایە كە یارمەتى خەلكەكە دەدات بەراستى بكریتەو و فێربین و گۆى لە بیرو بۆچوونەكانى یەكترى بگرن، پاشان لەپەر (زریانى میشتك، بیركردنەوى ئازاد و تۆماركردنى هەمو ئەو بابەت و شتانەى دین بە خەپالدا = كۆرگرتنى ئازاد و بیجلەو) دیتە ئاراو كە گیانى هەلسەنگاندن لەناست گیانى خولقاندن و بیركردنەو و كارى ئەقڵانیدا دەچیتە پەراویزەو. پاشان دیاردەپەكى ناناساپى سەرھەلەمدات. تێكپرای پۆلەكە دەبزویت لە ئاكامى ئەم دیدو بۆچون و ئەم سەرھەلدانە نوێ.یه. ئەم ئاراستە نوێ.یهى كە پێناسەكردنى زەحمەتە كەچى لەهەمان كاتدا خەلكە پەپومندیدارەكە هەستى پێدەكەن. هاوکاریى خولقینەرانە (یەكتر تەواوكردن) ومكو ئەو واپە كۆمەلەكە تێكرا بپاربدن دمقە كۆنە دەسلەتدارەكە بۆخەنە لاومو دمقى نوێ بنوسن.

هەرگیز ئەو قوناغەى كۆلیجم بیرناچیتەو كە دەرسى فەلسەفە و سیستى سەرگردایەتیکردنم پی دەوتنەو. هیشتا سێ خەفتەبو خویندن دەستى پێكردبو، كە یەكێك لەكاتى دەرسەكەدا باسى ئەزمونی خۆى كرد. ئەزمونەكە زۆر بەهیز و لیوانلیو بو لە سۆز و بەرچاروونییى. قسەكانى ئەم وای كرد كەشیكى ریزو بی فیزی پۆلەكە بگرتەو. ریز و پیزانین دەرھەق بەو خویندكارە نازایە.

ئەم گيانە وای کرد لە پۆلە کەدا زەمینیکی بەهیت مەیسەر ببیت بۆ
بەپرموکردنی هەولی هاوکارانە و خوڵقیներ. خویندگارمکانی دیکەش هەمان کاریان
دەست پێکردو کەوتنە روونکردنەوهی ئەزمون و تیروانینەکانیان. تەنانەت ترسو
گومانە تاییبەتەکانیشیان باس دەکرد. ئەم گيانی متمانە و سەلامەتکیە زۆریە
خویندگارمکانی هان دەدا بە تەواوی بکرینەوه و جێو بۆ هیژمەکانی ناخی خۆیان
بەرەللا بکەن. ئیتر وایان ئی هات لەجیاتی نمایشکردن و پیشکەشکردنی بابەتی
ئامادەکراو، سود لە دید و بۆچون و جیهانبینی یەکتری وەربگیرن. واتە خوڵقاندنی
سیناریۆیەکی تەواو جیاواز. سیناریۆیەکە که گوزارشت بکات لەو واتایە ئێمان
دەیبەخشن بە پۆلە کە. من بە تەواوی چۆبومە ناو پرۆسە کەوه. لە راستیدا
مەسەلە کە هێندە سەحراوی و داھینەرانیبو، من وام دزمانی خەوی موگناتیسیم ئی
کەوتوو. وردە وردە وام ئی هات دەستبەرداری ئەو مەرج و پێویستیانیە بێ کە پێشتر
بۆ پۆلە کەم دانابو. ئیتر دۆخیکی تازەم تواناگەلێکی نوێ هاتبۆنە ئاراوه. مەسەلە کە
تەنیا خەیاڵ و فەنتازیا بو، بە لێکو هەستکردنێکی راستەقینەبو بە هاوسەنگی و
پێگەشتن و بابەتێک کە زۆر بەرنامەو پێکھاتە ی کۆنی تێپەراندوو.

بەمجۆرە ئێمە مەنھەجە کۆنە کە و تێکرای کتیب و نمایشەکانمان خستە لاوه کە
پلانمان بۆ دانابون و ئامانج و ئەرك و پرۆژەگەلێکی نوێمان داڕشت: مەسەلە کەمان
هێندە بە لاوه سەرنجپراکێش بوو کە پاش سێ حەفتە بێ پارمان دا خەلکی دیکەش لەم
ئەزمونە ی خۆماندا بەشدار بکەین.

بێ پارمان دا گتیبێک بنوسین سەبارەت بە زانیاری و تیروانینەکانمان دەربارە ی
بابەتە کە - سەرمتاگانی سەرگردایەتیکردن - ئەرکەکان گۆرانیان بەسەردا هات و
پرۆژە ی نوێ و تیمی نوێ هاتنە ئاراوه.

خەلکە کە زیاتر و جەدیتەر خۆیان ماندوو کرد لەوه ی کە لەسەردەمی پێشوتردا
دەیانکردو مەسەلە کەش دیاربو لەبەر چیە؟ لەبەر ئەو مەبۆ کۆمەلە ھۆکارێکی نوێ
هاتوونەتە ئاراوه.

لەم ئەزمونەوه کەلتورێک هاتە ئاراوه ئەو پەڕی بێ هاوتای و پێکەوهی و
لیوانلیو لە هاوکاری خوڵقیներ کە چەندین سالی ش پاش کۆتایی هاتنی خویندەنە کە

درېژمى كېشا. خويندكارمگان دوى دمرچونيشيان كۆدھيونمەۋە و ئىستاش كە يەكتىرى
دەبىنن باسى ئەۋ سەردەمە دەكەين و بەسەرھات و ھۆكارمگانى دھگېرېنمەۋە.

خالىكى سەرنجراگېش بەلەي مەۋە ئەۋمىو كە چۆن ئەۋ ماۋە كورتە تۈنى
مەمانەيەكى ۋا لەنئوانماندا دروست بىكات ئەۋ يەكتىرەۋاۋكردنەي لى بەدى بىت.
ۋايزانم ھۆكارمەكە ئەۋمىو كە خەلكەكە تا ئەندازمەك خەلكى كامىل و پىگەمىشتوبون.
ئەۋان لە قۇناغى كۆتايى خوينىلنى زانكۇدا بوون و ئامانجەكەميان شتىك بو زياتر
لەۋمى كە تەنيا ھەر زانيارىيەكى نوئى زانكۇيى بەدەست بەينن .. ئەۋان تىنۋى
شتىكى نوئى و سەرنجراگېش بون .. تىنۋى شتىك كە ۋاتايەكى ھەبىت و بتۈۋان
بىخولقېنن. شتەكە برىتى بو (لەۋ بىرۈكەيەكى كە كاتى ھاتوۋە)

ھەرومە ھارودۇخەكەش و پىرۋسەكەش راست و گونجاۋ بون. ھەستەم دەمكرد كە
تەيىكردنەۋمى يەكتىرەۋاۋكردنەكە بە شىۋمەيەكى پىراكتىكى زۆر لەۋە بەمىزترىبو كە
ھەر بە قسە باسى بىكرىت و بەرھەمەينانى شتىكى نوئى زۆر ۋاتادار ترە لەۋمى كە
تەنيا ھەر دەھىكى كۆن بىخوينىتەۋە.

من سەربارى ئەمانەش، كاتى ۋام بەسەردا ھاتوۋە، كە دئىيام خەلكى دىكەش
بەسەرياندا ھاتوۋە، كە لىۋانلىۋ بوۋە لە ھاۋدەستى و ھاۋكارىيى خولقېنەر لە لىۋارى
گىژاۋ و بى سەروبەرىدا و چەندىن جارىش لەبەر ھۆكارى جىاجىا خلىسكاۋمەتە
ناۋيانەۋە. بەداخەۋە زۆربەي ئەۋ خەلكەي بە ئاگرى ئەم شىكستە سوتاون، كاتىك كە
ئەزمونىكى نوئى دەست پىدەكەنەۋە كارىگەرى خراپى ئەۋ شىكستەيان ھەر لەسەرمو
بۇ ئەۋمى خۇيانى لى بىپارىزن رى لە ھەمو ھاۋكارىيەك و يەكتىرەۋاۋكردنەي
نىۋانپان دەھىنن.

ئەمە لە چى دەچىت؟ لە ھەلۋىستى ئەۋ كارگىرپانە دەچىت كە ياسا و رىساي نوئى
دادەنن لە روانگەي ئەۋ سەرىپچى و خراپەكارىپانەي كە ژمارىيەكى كەمى
كارمەندانى دىزگاگە ئەنجامى دەمدەن بەمەش ئازادى و ئەگەرەمگانى داھىنان بەروۋى
زۆرىنەدا دادەخەن. ھەرومە ھاۋبەشە بازىرگانانەكانىش بەھەمان شىۋەن، مەبەستەم
لەۋانەيە كە خراپەترىن ئەگەر و سىنارىۋ دەھىننە پىش چاۋى خۇيان و ئىنجا دىن لە
بەلگەنامەيەكى ياسايدا تۆمارى دەكەن. بەمەش ھەمو گىيانىكى داھىنان و
سەركىشى و ھاۋكارى خولقېنەر دەكۆژن.

ئىستاش كە بىر لە ئەزمونەكانى خۇم دىكەمەۋە لە بوۋارى راۋىزكارى و
 فېركردنى بەرپۇمبەرەكاندا دىتوانم بلىم لە زۇربەي زۇرياندا ھەمىشە مۇركى
 ھاۋكارى خولقېنەر زال بوۋە. ديارە ھەمىشەش چركەساتىكى سەرمقايى ھەبوۋە كە
 بېۋىستى بە نازايەتى و راستگۇيى زۇر ھەبوۋە بۇ روۋبەرۋوبونەۋەي راستىيەكى
 تايىت دەربارى كەسەكە ياخود خېزانەكە ياخود دەرگاگە كە بېۋىست بو بوترايە،
 بەلام نازايەتىيەكى زۇر و خوشەۋىستىيەكى راستگۇي تيا سەرف كرا ئىنجا وترا لە
 ناكامى ئەمەدا خەلگەكەي دېكە وايان ئى ھات كراۋىتر و سەرپاستر و راستگۇتر بن
 لەگەل خۇياندا و پاشان پىرۇسەي پەيوەندىكردنە خولقېنەرەكە دەستى پىكرد.
 ھىزى خولقاندنەكەي زياتر و زياتر بو، ئىنجا گەشتە قۇناغى تىپروانىنى راست و
 نەخشەي وا كە لەسەرمقادا كەس بىرى ئى نەكردبۇۋە.

(كارل رۇجەرن) لە ۋانەپەكىدا دەلىت "ئەۋەي كە زۇر تايىتە لە ھەموان
 گشتىرە". تۇ ھەتا دىسۇزتر بىت و ھەتا راستگۇيانەتر گوزارشت لە شتەكان بىكەيت،
 بەتايىت لە ئەزمونە تايىتەكان و لەگومان لەخۇكردندا، ئەۋا خەلگە زياتر و زياتر
 مەنەت پى دىكەن كە لاي تۇ ناخى خۇيان ئاشكرا بىكەن و زياتر و زياترېش ئامازە
 بە رۇخى گوزارشتەكانى تۇ دىكەن. ئەم گوزارشتەش لە رۇخى كەسەكەدا رەنگ
 دەداتەۋە و بەمەش پەيوەندىيە خولقېنەرە راستەقىنەكە لەدايك دىبىت و
 تىپروانىنى قول و نويى ئى دىكەۋىتەۋە و ھەستىكردن بە بزوتن و گيانى سەركىشى
 دىبەنە ھۇكارى بەردەۋامبۇنى پىرۇسەكە. ئىتر خەلگەكە وايان ئى دىت بە نىۋە
 رىستەيەك لەپەكترى تىبگەن، كە ھەندىك جار پىۋىستىش ناكات پەيوەندىيان
 بىپەكترىيەۋە ھەبىت، بەلام چۈنكە لە ناخى پەكترى شارەزابون يەكسەر تىي
 دىگەن. دوابەدۋاي ئەۋە نۆرمى دىرگەۋىتنى دىنپايەكى نويىيە لە تىپروانىنى قول و
 ھەستەۋىرى نوي و پارادىمى تازمى وا كە ئەۋ ھەلېزاردانە بچەسپىنىت. ھەروەھا
 ئەلئەرناتىقى ۋاش دىنە ئاراۋە كە شاپستەي بىرلىكردنەۋە بن. ھەرچەندە ھەندىك
 جار ئەم بىرۇكانە لە ھەۋادا بە ھەلۋاسراۋى دەمىنەۋە، بەلام زۇرجار دىگەنە
 بىندىرىكى سودمەند و پىراكتىكى.

ھاۋكارى خولقېنەر لە بوۋارى كادا

بەككە لە ئەزمونە بەجىزەكانم لە بوۋارى ھاۋكارىكردنى خولقېنەردا ئەۋكاتە بو

كە لەگەل يارىدەمدەرەكاندا سەرقالى دارشتنى پەيامى دەزگاگەمان بوين. لەو ئەزمونەدا، كە چەندىن واتاي قولى پى بەخشىم، زۆربەي ئەندامانى كۆمپانىياكە چوينة ناوچەيەكى بەرزى شاخاوى. لەوى، لەناو ديمەنە دلفرېنەگەنى سىروشتا دەستمان كرد بە نوسىنى پەكەمىن رەشەنوس، كە بەلەي هەندىكەمانەو نەمۇنەيەكى نايابى پەيام بو.

لەسەرەتادا پەيوەندى نىوان ئەندامەگان رىز و ورياي و سەلمىنەو و پېشەنبىنىکردنى پىو دياربو. بەلام هەر كە باسى ئەلەرناتىفە جۆربەجۆرمەگەنى فرسەت و ئەگەرەگەنى بەردەممان كرا، خەلگەكە نىتر واپان ئى هات بە كراومى قسە بكەن و بەوپەرى دلسۆزىيەو و بىروپراي خۇيان ئاشكرا دەگرد، وەك چۆن مەروۇ بە دەنگى بەرز بىردەگاتەو و ئاوا بوين بەم شىوئە مەسەلەي دارشتنى پەيامى كۆمپانىياكە بواری ئەوئە رەخساند كە پىكەو و نازادانە بەشدارىيەكى بەكۆمەل بكەين و خۇبەخشانە بىرۆكەگان كە ئەكەبوون. خەلگەكە بەوپەرى نازايەتى و جۆش و خرۆشى راستەقىنەو و كاريان دەگرد. نىتر قۇناغى رىز لە پەگرتن و لە پەكتىگەيشتمەن تىپەراندو چوينة قۇناغى پەيوەندى بە هاوکاریيە داهینەرە خولەقینەرەكە.

مەسەلەكە زۆر سەرنجراکیش بو. هەموومان هەستمان پىدەگرد. كە پەيوەندىيەكەش گەيشە لوتكەي پىگەيشتن، سەرلەنوئ گەراپنەو و بۆ دەربىرنى بەكۆمەلئى تىپروانىنى خۆمان، سەرنجەگانمان كرده وشە، كە هەر وشەيەك بەلەي بەشدارانەو و اتايەكى ديارىكراو و چەمكىكى وای هەبو كە پىويست بو پابەندىين پىوئە.

پەيامى دەزگاگە ئەمەي خوارەو بو:

"پەيامەكەمان برىتیبە لە تواناسازى خەلك و دەزگاگان بە زیادکردنى ئاستى ئەنجامدانىانەو و لەپىناوى بەدبەينانى ئامانجى گرنگ و شايستە لەرىي لىكتىگەيشتن و پەپەرەوکردنى ئەو سەرگرداپەتیکردنەي كە سەنتەرەكەي پىك هاتبىت لە پەرنسپەگان"

ئەم پىرۇسەي يەكترتەواوگىردنە كە پەيامى دەزگاگەمانى خولقاند شوپنى شياوى خۇي لە دل و مىشكى ھەموماندا ھەلگۆلى، ھەرومھا بوو بە چوارچىۋەي ئەو سەرچاۋەمىيەي كە خەرىكى بووين و ھەرومھا ھى ئەومش كە لىۋەي دووربوين.

ئەزمونىكى دىكەي گىرنگى من لەم بوارى ھاوگارىكىردنى خولقېنەرەمدا ئەومبو كە بانگھېشتىكم قبول كىرد، رۆلى ھاندەر (كاراي يارىدەمەر) بېيىنم لە گفتوگۆكانى پلاندانانى سالانەي يەكك لە كۆمپانىيا زەبەلاخەكانى بىمەدا. چەند مانگىك پېش ئەم كۆبونەومىيە، چاوم كەوت بە لىزنى ئەمادەكارى كۆبونەومەكەو كە دوو رۆزى دەخايند و بېرىار وابو ھەمو بەرپۆمبەرە جىبەجىكارەكان لەخۇ بگىرىت. لىزنىكە پىرى وتم، ھەمىشە لەم جۆرە كۆبونەوانەدا لەپىرى چاوپېكەوتن و پىرسىار و راپىرسىيەو چوار پېنج بابەتى سەرەكى دىارى دەكرىن. بەرپۆمبەرە جىبەجىكارەكانىش پېشنىياري ئەلتەرناتىف پېشكەش دەكەن. لەبەرئەو كۆبونەومەكانى پېشووى گفتوگۆ و بىرورا دەرپىنەكان رېزلىگىرتنى پىۋە دىاربو، ھەرچەندە ھەندىك چار شەپى براو - دۇراۋەي بەرگىرىشى لى دەكەوتەو، بەلام ھەمىشە ئەو شەپانە شەپى چاومپوانكراوبون و ھىچ داھىنانىكىيان تىانەبوو و مايەي بېزاري و ومپىسبونىش بون.

كە لەگەل لىزنىكەدا باسى ھاوگارى خولقېنەرم كىرد ھەستەم كىرد ئەوانىش بە پىۋىستى دىزانن، بەلام سلى لى دەكەنەو، بۆيە بە ترس و نىگەرانىيەكى زۆرمو رەزامەندىيمان دەرپى شىۋازى گفتوگۆكان دەستكارى بگىرىت.

داوايان لە چەند بەرپۆمبەرىك كىرد كۆمەللىك (كاغەزى سې) بى ئىمزا ئەمادە بىكەن دەرپارى ھەر يەك لە بابەتە ھەرە گىرنگەكان، ئىنجا داوايان لە ھەمو بەرپۆمبەرىكان كىرد لەسەرمىتاي كۆبونەومەكەدا خۇيان بەو كاغەزانەو خەرىك بىكەن بە مەبەستى تىگەپىشتىنى بابەتەكان و ھەرومھا تىگەپىشتىنى دىدو بۆچوونە جىاوازمەكان. پىۋىست بو لەسەرىيان بە جۆرىك بچنە كۆبونەومەكەو كە ئەمادىيان تىدا بىت زىاتر گوى بگىرن نەك قسە بىكەن، ئەمادىيان تىدا بىت بۇ داھىنان و يەكترتەواوگىردن نەك بۇ پاراستن و بەرگىرىكىردن.

ئېمە نيوەى رۆزى پەكەممان لە كۆبۆنەومەكە بۆ ئەو تەرخانكرد كە خووەكانى جوارەم و پىنجەم و شەشەم و پىرنسپەكانيان ھىرى بەشداران بكەين. باقى كاتەكەى دىكە تەرخانكرا بۆ ھاوکارىکردنى خولقيئەر.

ئەمە وزمەكى خولقيئەرى سەرسورھىنى ھىناپە ئاراو. جۆلەو چالاكى نواندن شوپنى بىزارى گرتەو. خەلكەكە لەئاستى پەكترىدا بە تەواى گرانبەو و لەمەشەو تىروانىن و ھەلبژاردەى نوئ دروست بوون. لە كۆتايى كۆبۆنەومەكەدا چەمكىكى تەواو نوئ خەملىئەرا دەربارەى سىروشتى ئەو مەملانى ناوئىدىيەى كە دەزگاكە روبەروى دەبىتەو. بەمچۆرە كاغەزە سىپىيەكان بونە بارستاپىيەكى پەراوئىزخراو. جىاوازيەكانىش وەلانران و تىروانىنىكى ھاوبەش و نوئ سەرى ھەلدا.

سىروشتى ئەم ھاوکارىيە خولقيئەرە واپە كە ھەركەسىك بىكات گۆرانی گەورەى بەسەردا دىت و ئىتر ھەمان كەسەكەى جاران نابىت، چونكە دەزانىت ھەر سەركىشىيەكى ھاوشىو كە لە ئايندەدا ئەنجامى بدات دەبىتە ماىەى فراوانبونی توانا ئەقلىيەكانى.

ھەرچەندە كەمجار رىك دەكەوئت كە دوبارەكردنەوئى ھەمان ئەزمونی ھارىكارى خولقيئەر سەركەوتنى گەورە بەدەست بەئىنىت، بەلام دەتوانرىت كرۆكى مەبەستەكەى لەم ھەولە خولقيئەرەدا بەرجەستە بكرىتەو. مەسەلەكە رىك ئەو حىكمەتەى خۆرەلاتى دوورە كە دەئىت، "ئېمە نامانەوئت لاسايى مامۆستاكانمان بكەينەو، بەلكو دەمانەوئت بزانین ئەوان بەدواى چىدا دەگەرەن." واتە ئېمەش ھەول نادەين لاسايى ئەزمونەكانى پېشوو بكەينەو لە ھاوکارى خولقيئەرەدا، بەلكو زياتر بەدواى ئەزمونی نوئدا دەگەرپىن بۆ بەدبەيئانى مەبەستى جىاواز و نوئ و تەنانت بالاترىش.

ھاوکارى خولقيئەرە مەسەلە پەيوەندىيەكان

ھاوکارىکردنى خولقيئەر پەرە لە چالاكى و سەرسورمان .. داھىنان پەرە لە چالاكى و سەرسورمان. ئەو ئەنجامانەى كە پەيوەندى و گرانبەو بەدبەيئەن مەزن و فراوان. ئەم جۆرە گرانبەو لەبارىدا ھەبە دەستكەوتى گەورە و پېشكەوتنى گرنگ و راستەقىنە زامەن بكات، لەبەرئەو دەبىتە مەزۇ سەركىشى بكات لەپىناویدا.

لەپاش دووھەمەن جەنگى جىھانى، وىلايەتە يەكگرتوۋەكان (دەپفەد لىنئال David Lienthal) ى كىردە سەرۋىكى كۆمىسىۋىنى نوۋى وزى ئەتۈمى. ئەۋىش كۆمەننىك كەسى ھىنا كە ھەمەيان خەلگى كارىگەر و ھەلگەوتوبون و ھەرىكەيان لە بواری كارمەكەي خۇيدا ناۋبانگىكى چاكى ھەبو.

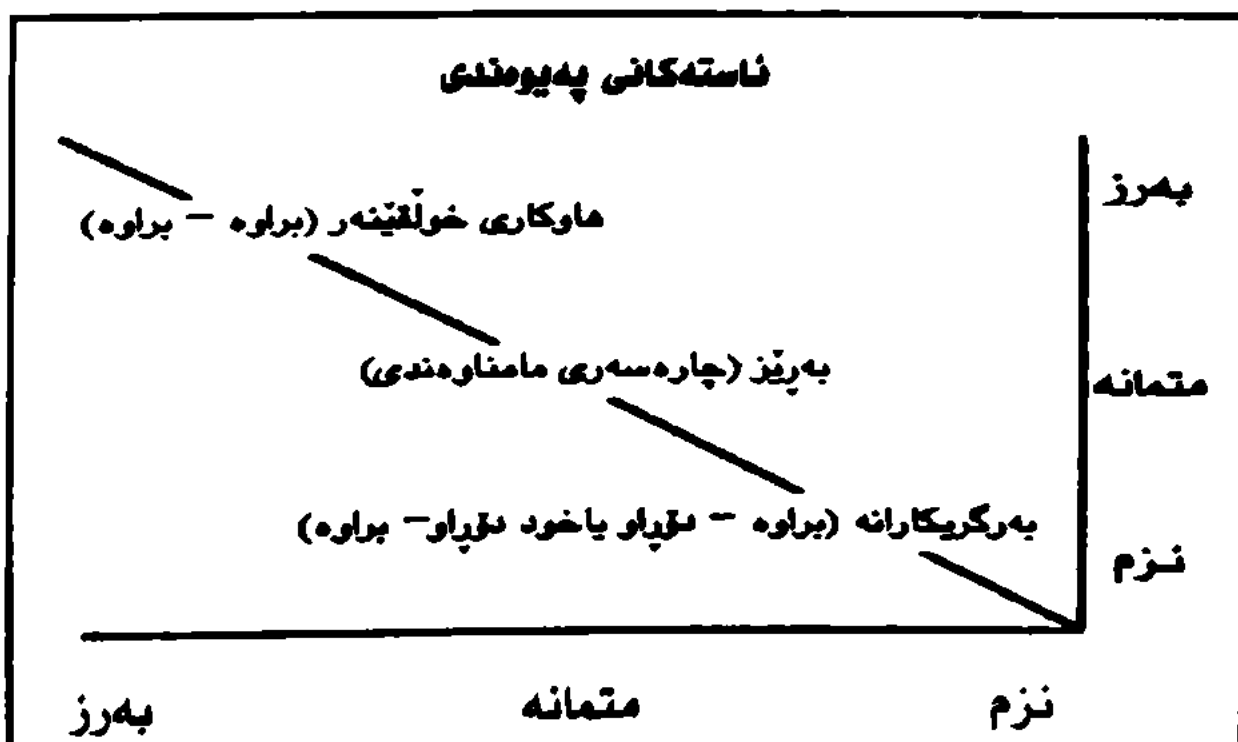
ئەم گروپە پىكھاتوۋە لە كەسەيەتى جىاۋاز ئەجىندەي ئەۋپەرى سەختى رووبەرۋو كرابوۋە و ئەۋانىش زۆر بە پەرۋش بون كە بە زووترىن كات ئەركەكەيان تەۋاۋ بىكەن. سەربارى ئەۋەش گوشارى رۇژنامەنوسانىشىان لەسەربو. كەچى (لىنئال) چەند ھەفتەيەكى تەرخان كىرد بۇ دروستكىردنى پاشەكەوتىكى چاك لە ژمارە حسابى بانكى سۆزدارىيدا. ھەۋلىدا ئەندامانى لىژنەكە يەكتى بناسن و پاشخان و نامانچ و كىشە و ھەند و پارادىم و چوارچىۋە سەرچاۋەكانى يەكتى چاك بزانن. (لىنئال) بەم كارمى تۋانى ئەو كارلىكە مەۋفەيەتتە ناسان بىكات كە زامنى خولقاندنى پەيۋەندىيە مەزەكانى نىۋان خەلگىيە. ئەو بەم كارمى گلەيى و رەخنەي زۆرى ھاتەسەر كە كاتىكى زۆرى لەو مەسەلەندا بەفەرۋ داۋە.

بەلام دەرەنجامە كۆتەپەكە لەۋەدا خۇى بىنىيەۋە كە ئەندامانى لىژنەكە پەيۋەندىيەكى توندوتۆل و زۆر نىزىكىان لەنىۋاندا دروست بو. بە تەۋاۋى لەئاست يەكتىدا كرەنەۋە و ئاستى داھىنان و ھاۋكارى خولقەنەرى نىۋانىان كەشتەنە ئەۋپەرى. رىزى يەكتىان ھىندە لەلا مەزن بو، كە ئەگەر لە مەسەلەيكدا بىرو بۇچونى جىاۋاز سەرى ھەلەدايە لەنىۋانىاندا، ئەۋا لەبرى بەرگى و بەرھەلستىكىردنى يەكتى، بەرپاستى ھەۋلىان دەدا لە يەكتى تىبگەن. ئارپاستەكە بەم شىۋەيە بو كە (ئەگەر كەسنىك لە ئاستى زىرەكى و لىھاتوۋىي و سەرپاستى مندا بىروبوچونەكەي جىاۋازتر بىت لەۋمى من، كەۋاتە بە دىنەيەۋە ھۆكارىك بۇ ئەۋ جىاۋازىيەش ھەيە كە شتىكە من تىنى ناگەم و پىۋىستە تىنى بگەم. تۆ خاۋمنى تىرۋانىنىك و چوارچىۋەيەكى دىارىكرەۋىت و من پىۋىستم بەۋەيە لىيان ئاگادارىم).

لەمەۋە نىتر كارلىكىك دروست دەبىت كە بەرگىكارانە نىيە و دەبىتە مايە لە دايكەۋنى كەلتورىكى ئاناسايى.

نەزمىن ئاستى پەيۋەندى دەرەنجامى ئەۋ ھەلۋىستانەيە كە مەمانەكانىان نەزمىن. خەسەتەكانىشى بىرىتىن لە بەرگىكارى، خۇپاراستن و زۆرچارىش بەكارھىنانى

سانىكى ياساى كە ھەمو بناغەكان دەگرېتەو و بە دوورودرېزىش واتاى وشە و راوكان روون دمكاتەو بۆ ئەووى لە لېپرسىنەوكان خۆى دمر باز بكات ئەگەر ھاتو ۇخەكە تىكچوو. ئەم جۆرە پەيوەندىيە تەنيا (پەك) رىى ئى دمر دەچىت ئەویش ناخود بەدستەينانى ھەمو شتىكە پاى لەدستدانى ھەمو شتىكە. ئەم جۆرە ھيوەندىيە جۆرىكى كارىگەر نىيە - ناتوانىت ھاوسەنگى دروست بكات لەنىوان ھرەم و تواناى بەرھەمەيناندا و لە ئاكامدا ھەر ئەووى ئى دمكەوېتەو كە ھۆكارى پاتر دروست بكات بۆ بەرگرىکردن و خۆپاراستن. بەلام ھەلوېستى ناوېراست رېتىيە لەوجۆرە پەيوەندىيەى كە رېزى تىدايە. ئەمە برىتىيە لەو شىوہ پەيوەندىيەى كە خەلكى ساغ و پىگەيشتو پەپرەوى دمكەن. ئەمانە رېزى پەكترىيان ەلايە و لەھەمان كاتيشدا سل لەو دمكەنەو ھەلوېستىك بىتە پېشەو توشى حانەحەپەشى و ملەلانىى ناخۆش بىن. لەبەرئەو مامەلەكردنىيان زۆر ئەدەب و رېزى تىدايە، بەلام بەتالە لە ھەمو سۆز و گەرم وگورپىيەك. ئەمان رەنگە مىشكى بەرامبەرەكەيان بخویننەو. بەلام ناچنە قولایى پاردايمى كەسەكەو و بەلايانەو گرنگ نىيە كە بزائن بەرامبەرەكەيان ئەگەر بكرېتەو چى لەباردا دەبىت. ئەم ھىلكارىيەى خوارەو بۆمان روون دمكاتەو كە متمانە چەند پەيوەندى ھەمە بە ئاستە جياجياكانى پەيوەندىيەو.

نەم شىۋە پەيۋىندىيە رىزدارە لە ھەلۋىستە سەربەخۇكاندا پەيۋىندىيەكى سەركەتوۋە، بىگرە لەو ھەلۋىستانەشدا سەركەتوۋە كە دوۋلايەنەكە پىۋىستىيان بىمەكتە، بەلام ناتوانىت دەرئىنجامىكى خولقېنەرى كراۋى ھەبىت. ديارە لەو ھالەتەنەشدا كە لايەنەكان پىشت بىمەكتەرى دىمەستەن، نەم جۆرە پەيۋىندىيە ھەر ئىۋى لىدەسەلاتىايە كە چارەسەرىكى مامناۋىندى بدۆزىتەۋە. (۱،۵ = ۱ + ۱) واتە ھەربۇلاكە ھەم ۋەردەگرن ۋ ھەم دىمەبەخىش. پەيۋىندىيەكە نەبەرىگىرىكەرىيە، نە خۇپارپىزىيە، نە تورپە ۋ نە كۆنترۆلكەرىشە. كەتۈگۆيەكى پاك ۋ راستگۇ ۋ رىزدارە. بەلام خولقېنەرى ۋ يەكتەتەۋاۋەكەرى نىيە. دەرئىنجامەكەشى دەرئىنجامىكى لاۋازى شىۋە براۋە/ براۋىيە. بەلام لە پەيۋىندى جۆرى سىيەمدا كە ھاۋكارىكىردى خولقېنەرى ۱ + ۱ رەنگە يەكسان بىت بە ۸ ياخۇد بە ۱۶ ياخۇد تەنانەت بە (۱۶۰۰) ىش. ھەلۋىستى نەم جۆرە ھاۋكارى ۋ پەيۋىندىيە بناغەكەى بىرىتىيە لە ناستىكى ھەرە بەرزى مەتانە ۋ چارەسەرى ۋاى لى دىمەۋىتەۋە كە لە تىكەرى چارەسەرى پىشنىار كراۋەكان چاكتە، لايەنەكانىش ئەمە دىزانن ۋ لىنى تىدەگەن. جگە لەۋىش ھەم لايەك بەرەستى چىز لەم رىكەۋتەنە خولقېنەرى ۋەردەگرن. رۈۋمكىكى بىچكۆلەيە كە مەۋ ھەم لەپىناۋىدا دىخۇشە ۋ ھەم لە بەدەستەننىشەدا، ھەروەھا دىشتوانىت ھاۋسەنگى بەدى بەننىت لەنىۋان بەرەم ۋ تۈنەى بەرەمەنەنەندا، نەگەرجى ھەندىكجار ئەو ھاۋسەنگىيە زۆر ناخايەنەت. ديارە ھەندىك بارودۇخىش ھەن كە مەۋ ناتوانىت. ھاۋكارى خولقېنەرى تىدا بەدى بەننىت ۋ رىكەۋتەنە مەھالە سەربىگىرىت. بەلام تەنانەت لەم جۆرە دۇخانەشدا رۈخى ھەۋلە دىسۇزەكان ھەمىشە دىتۈنەن رىنگا چارەى مامناۋىندى كارىگەرتەر دىستەبەر بىكەن.

گهران به دواي نه لته رناتيشي سي يه مدا

بۇ ئەمەلىي بىرۈگەچەكى باشتىرت دەستىكەۋىت سەبارەت بە كارىگەرلىتى ئاستى
پەيۋەندىيەكان لەسەر جالاكىيەكانى نىۋانمان، باشتىر ۋاپە ئەم سىنارىيۋەي خوارمۇە
گەتتە پەتەش جاۋى خۇت،

گفته بهش حاوی خوت!

كالتى پشوو مگان نزيك بۆتمەۋە و مېرىمكە دىيەۋىت لەگەل مال و مەنالىدا بېرۇن بۇ

قەراخ دەرياچەككە لە لادى و لەوى چىز لە ژيانى ناو چادرو لە راوماسى وەربىگرن. نەمە پىرۇزمىەكى زۆر گىرنگە بەلايموۋە و بە درىژايى سالىكە پلانى بۇ داناوۋە و خۇيى بۇ نامادەكرىوۋە. دەمىكە كوختىكى لەوى گىرتوۋە و بەلەمىكىشى بەكرى گىرتوۋە. كورمىكانىشى زۆر بە پەروەش كە ئەو سەيران و گەرانە بىكەن.

بەلام ھاوسەرمەكەي دەمىمىت لەم پىشووۋەدا سەردانى دايكە پىر و نەخۇشەكەي بىكات كە مالىكەيان نىزىكەي (۲۵۰) مىل لەمانەوۋە دوورە. ئەم ناپەرزىت و فرسەتى بۇ ھەل ناكەمىت كە زوو زوو سەر لە دايكى بدات، لەبەر ئەوۋە زۆر گىرنگە لەم پىشووۋەدا بىچىت بۇلاي.

ئەم جىاوازيەي نىوان ژن و مىردەكە دەتوانىت بىتە مایەي دروستىبونى كىشەيەكى گەورە و نەزمونىكى زۆر خراب. مىردەكە پىي دەلىت: ئىمە تازە ھەمو شىكىمان بىرانۆتەوۋە و كورمىكان زۆر زۇريان پىخۇشە. لەبەرئەوۋە ھەر دەمىت بىچىن. ژنەكە وەلامى دەداتەوۋە: بەلام كى دەزانىت دايكە چەندى دىكە دەزى. دەمەمىت لەلاي بىم و ھەر ئەم كاتى پىشووۋەم بەدەستەوۋەيە كە بتوانم چەند رۇژىك بە دىارىيەوۋە بىم.

- ئىمە سالىكى رەبەقە بەتەمەي ئەم حەوت رۇژى پىشووۋەيىن. مالىكەكان بىتاقەت دەيىن. يەك ھەفتە لە مالى ئەمكىاندا دابىنىشتىن چى بىكەن. شىت دەيىن. خۇ شوگر دايكىشىت ھىندە ناساغ نىيە. با خوشكەمەت لەلاي بىت. ئەو مالىيان زۆر نىزىكە لىۋەي.

* بە تەنبا ھەر دايكى خوشكەكەم نىيە. دايكى مىشە. دەمەمىت لەلاي بىم. - دەتوانىت ھەمو شەۋىك بە تەلەفۇن قەسەي لەگەلدا بىكەيت. بىچگە لەوۋە ئىمە دەمىكە بىرپارمان داوۋە لە پىشوى سەرى سالىدا ھەمو لەوى كۆبىيەنەوۋە. بىرتە؟ * لە ئىستاۋە تا جەژنى سەرى سال پىنج مانگى ماوۋە. كى دەلىت دايكە تا ئەوكاتە دەمىنىت. ھەروەھا دايكە ئىستا پىۋىستى پىمە.

- خۇ شوگور لە ھىچى كەم نىيە، دواي ئەوۋە مىنىش و كورمىكانىش پىۋىستىمان پىتە. * دايكە لە راوماسى گىرنگىزە

- بەلام مىردەكەمەت و مالىكەكانت لە دايكىشت گىرنگىزىن
پاش ئەم ھەمو بىگرمۇ بەردەمىيە، يەككىك لە ئەنجامەكان رەنگە ئەومىت بىگەنە
رەنگە چارمەيەكى مامناۋەندى: رەنگە رىك بىكەون لەسەر ئەوۋەي ژنەكە بىچىتە

سەردانى دايكى، كاپرا و كورمگانىش بېرۇن بۇ سەيرانەكەيان. بەلام ھەردوولا ھەست بە پەشىمانى و بىتاقەتى دىگەن، بەتايىمەت كورمگان كە ھىچ خۇشپىيەك لە پشووگە نابىنن.

ياخود رەنگە مىردمەكە بىچىتە سەرقەسى ژەكەي و سەيرانەكە ھەلۇشىنىتەمۇ. بەلام شتەكە بە نابەدلى دىكات، لەبەرئەمۇ بەخۇي بزانىت يان نەزانىت، ئەمۇ ماومىيە ھەر خەرىكى بېروبيانو ھىنانەمۇ دەبىت بۇ سەلاندنى قەسەكەي خۇي كە ئەمۇ ھەقتەمە لە ھەمويان بە ناخۇشىيە دىمروات.

لەوانەشە، بە پىچەوانەمۇ، ژەكە بىچىتە سەرقەسى مىردمەكەي، بەلام گۆشەگىر و مات و مەلۇل دادەنىشىت و كاردانەمۇ زۇر توندى دەبىت بەرامبەر ھەر رووداوتىك لە تەندروستى دايكىدا رووبىدات. خۇ ئەگەر ئەمۇ ماومىيە دايكى نەخۇشپىيەكى قورسى گرت و مرد، ئەمۇ ئىتر نە مىردمەكە لە خۇي خۇش دەبىت، نە ژەكەشى لىي خۇش دەبىت.

رېگا چارە مامناومندىيەكەي كە لەسەرى رىك دىگەن ھەرجىيەك بىت، پاش چەند سالىكى دىكە ۈك بەلگەيەكى خراپى ھەست و سۆزىان بەرامبەر يەكترى تەماشاي دىگەن، يان بە بېرىرىكى كەمترخەمى لىك دەمەنەمۇ ياخود دەلىن پەلەپروژىي تىابوۋە و زىانى بە ھەردوۋ لايەنەكە گەياندوۋە. دووريش نىيە رېگا چارمى مامناومندىيە ماومى چەند سالىكى بەردەوام بىيىتە مايمى ناكۇكى و دووبەرمىكى لەناو يەك خىزاندا. زۇرپىش لەمۇ پىرۇسە ھاسەرگىرىيانەي كە جاران كامەرانى و خۇپسكى و نەرمونىيانى لى دەبارى لە سايمى رېگا چارە مامناومندىيەكانەمۇ نەمبۇنەتەمۇ بۇ خراپىرىن ئاستەكانى رىق و دوژمنايمەتى. ژەكە مىردمەكە ھەرىكەيان بە شىۋمىيەكى جىاواز لە ھەلۇيىستەكە دىمروانىت. ئەمۇ جىاوازيپەش رەنگە وايان لى بىكات بىنە دوو جەمسەرى دۇبەيەك. ھەرومەھا لەوانەشە بىيىتە مايمى نەزىكبۇنەمۇيان لە يەكترى بۇ ئاستىكى چاكتىر.

ئەمۇ دوو لايەنە ئەگەر كىرەبىتەيان بە (خو) كە كارىگەرەنە پىشت بە يەكترى بىبەستەن لە پەيۋەندىيەكانىياندا، دىتوانن لە پارانىمىكى تەواو جىاوازمۇ لە يەكترى نەزىك بىنەمۇ. چۈنكە پەيۋەندىيەكەيان لەسەر ئاستىكى بالاترە.

ژن و مێرد نەگەر پاشەكەوتىكى چاكيان هەبێت لە بانكى هەست و سۆزدا ئەوا
 هاوسەرگيرىيەكەيان لێوانلێو دەبێت لە متمانە و گراومى. هاوسەرانى لەوجۆرە بە
 شىوازى براوە - براوە بىردمكەنەووە لەبەر ئەووە بەدواى ئەلتەرناتىفى سىيەمدا
 دەگەرێن، واتە بەدواى چارمەسەرىكدا كە بۆ هەردولا بەسودترە لەووى كە ئەوان
 بېشتر پېشنىارىيان كردبو. ئەوان لە ساىەى گويگرتنى هاوسۆزىي لەيەكترى و
 هەولەدانىيان لەپېناوى ئەووى كە يەكەمجار تىبگەن ئىنجا هەولەبدەن بەرامبەرەكە
 لىيان تىبگات، بە دلىايىيەووە لە ناخى خودى خۆيان و لە پەيوەندى نىوانىشياندا
 دەگەنە ئاستى ئەووى باش بزەنن ئەو بەهاو بايەخانە چىن كە لەكاتى بىرپارداندا
 پىويستە رەچاو بكرێن.

ئەم كۆمەلە توخمە پىكەووە - پاشەكەوتىكى بەرچاو لە بانكى هەست و
 سۆزەكاندا، بىرکردنەووە بە شىوازى براوە/ براوە و هەولەدانى ئەووى كە سەرمتا خۆت
 تىبگەيت - خولقينەرى ئەو ژىنگە نمونەيىيەن كە هاوكارى خولقينەر پىويستى پىيەتى.
 بودايىسم ئەمەى ناواناوە (رىگەى سىيەم) سىيەم لىرمدا مەبەست لە رىگاچارەى
 مامناوەندى نىيە، بەلكو شتىكى بەرزتر دەگرێتەووە، بۆ نمونە وەكو لوتكەى سىگۆشە.
 لە پرۆسەى گەرانددا بۆ ئەم رىگا "ناومراستە" بلىندە ژن و مێردەكە دىزانن كە
 خۆشەويستى و پەيوەندى نىوانىيان بەشىكە لە هاوكارىيە خولقينەرەكەيان.

بەمجۆرە، لە ئەنجامى پەيوەندىياندا لەگەڵ يەكترى، مێردەكە بە قولى لە
 هەستى ژنەكەى تىدەگات و درك بەووە دەكات كە ئەو چەند پىويستى بەوومە لای
 دايكى بىت. تىدەگات كە ژنەكەى چۆن دەيەوێت هەندىك ئەرك لەسەرشانى
 خوشكەكەى سوك بكات كە بەشى سەرەكى بەرپرسيارىيتى چاودەرىكردنى دايكيان
 كەوتۆتە سەرئەم خوشكە. پىاووەكە هەرومەها درك بەووش دەكات كە بەراستى
 نازەنن خەسووەكەى چەندىكى دىكە دەزى و ئەم ژنە بە دلىايىيەووە لە سەيران و
 راوهماسى گرىنگترە.

ژنەكەش بەهەمان شىوە زۆر چاك درك بەووە دەكات كە مێردەكەى چەندىك
 نارەزومەندە مالى و مەنالى لە سەيرانىكدا كۆبكاتەووە و خۆشىيەك ببەخشىت بە
 كۆرەكانى. دىزانىت كە رەنجىكى زۆرىيان داووە پارەيەكى زۆرىيان سەرف كردووە بۆ

دەپنەكردەنەي پېئوستىيەگانەي ئەم سەپرانەو دەشزانىت كە چەند گەنگە ھاوبەشىيان بگات لە دروستكردەنەي بېرەمەريپەكەي خوشدا.

لەبەرئەووە ھەمو نارمەزوومەكان بە ھەند وەرمەگەرن و كۆيان دەمەنەووە و بەرامبەر ئەم كېشەپە ھەلۆستى دژبەپەك وەرمەگەرن. ناچەنە دوو بەرەي دژ بەپەكەووە بەلگە ھەمەويان لە (پەك) لادا دەمەنەووە و پېكەووە سەرنج لە كېشەكە دەمەن و لە پېئوستىيەگان تەدەگەن و كار بۆ خولقاندەنەي ئەلتەرناتىفەكەي سەپەم دەكەن كۆيان بگاتەووە.

مێردەكە پېشنيار دەكات: ھەر لەم مانگەدا كاتىكەي دېكە رېك دەخەين سەردانى دايتكى تيا بگەيت. خۆم لە كۆتايى ھەفتەدا نيش و كاري مائەكە دەكەم و بۆ سەرمەتاي ھەفتەش كە تۆ لە مائ نابيت چارەسەرنەكەي دېكە دەدۆزەووە بۆ ئەووەي خەمەي ئېرەت نەبەيت و ئەو ماومەيە لاي دايتكى بېت.

يان رەنگە لە نەزىك مائى دايتەووە شوپەنەكەي وامان دەست بگەوێت كە چادر و راوە ماسىيەكەي مسۆگەر بېت. مەرج نەپە ناوچەكە زۆر خوش و دلەپەين بېت. گەنگ ئەومەيە كاتى پشوووەكە لە مائ نەبين و فرەيە ھەندەك لە نيش و كارەكانيش بگەوين. كۆرەكانيش لەناو چوارەپوارەكەي مائەووەدا زىندانەي نەبن. ھەروەھا فرەسەتەكەيش دەبەيت لەگەڵ خال و مام و خەزەمان و مائەكانياندا نەختەك رابوێرەن پېكەووە. بەم شەپەمەيە ھاو دەستى دەكەن. مەسەلەكە دەمەنەن و دەبەن تا دەگەنە چارەسەرنەكە ھەردولا پەي رازى ببن. ئەم چارەسەرە لە چارەسەرەكانى پەشتەر چاكتەرە كە پەشنيارىيان كەردبو. لە رەنگە چارەي مامناوئەندىيش چاكتەرە. رەنگە چارەپەكەي پەكتەرەواو كەري خولقەنەرە كە بەرھەم و تواناي بەرھەم بنیات دەمەن (ب/ ت ب) واتە لەجىياتى ئالوگۆر، گۆران روودەمات. ھەردو كيان ئەو ئامانجەيان دەست دەكەوێت كە نارمەزوويان لى بوووە و لەھەمان كاتيشدا بىرەو بە پەيوئەندەپەكانيان دەمەن.

ھاو كاري كەردەنەي خولقەنەرەنەي نەزىنەي

گەران بەدوای ئەلتەرناتىفەي سەپەمەدا لەراستىدا وەرجەر خانىكەي گەورەي پاراسىمە و دوركەوتنەوومەيە لە ئەقەلەپەتەي دووانىزم، ئەقەلەپەتەي يان ئەمە يان ئەووە (رەش يان سەي). بەلام تەماشاي ئەنجامەكان بگە بزانە چەند جىاوازن. بىر كەمەووە

بزانە ئىمەي مۇڧ لەم واقىئەدا كە ھەمومان پېۋىستمان بە پەكتىپە جەندىك وزەي نەرىنى بەفېرۇ دەدەين كاتىك دەمانەۋىت بېرىك بىدەين ياخود كىشەپەكى دىارىكراۋ چارسەربىكەين. جەندىك كاتى خۇمان بەفېرۇ دەدەين بۇ سەلماندى خەتاۋ ناتەۋاۋىپەكانى كەسەكەي بەرامبەرمان، بۇ مەلمانى ۋ خۇرخىردن ۋ دروستىردن ۋ گەورمىردى ناكۇكىپەكان؟! چەندە بە خۇرايى خۇمان ماندو دەكەين لە ۋولگىردنەۋەي گومانەكان ۋ پەپرەۋىردى ھەلپەرىستى ۋ شاردنەۋەي روخسارى راستەقىنەي خۇماندا.

ئىمە زۇربەمان لەبرى ئەۋەي قاچ لەسەر ئىستۇپەكە ھەلگىرىن بەنرىنى زىاترى دەدەينى ۋ قاچمانى لەسەر قەپات دەكەين. واتە لەپىناۋى پتەۋىردى ھەلۋىستەكەماندا گوشارى زىاتر دروست دەكەين ۋ قسەي باقو بىرىقەدارى زىاتر ۋ زانىارى لۇجىكى زىاتر ۋ زىاتر دەخەينەرو.

كىشەكە لەۋەداپە كە ئەۋ كەسانەي زۇر پىشتەستون بە خەلگى دىكە ھەۋل دەدەن لە نىۋەندى واقىيىكدا سەركەۋىتن بەدەست بەينىن كە خەسلەتەكەي ھاۋكارىكردى خولقېنەر بىت. ئەۋان سەرخاۋەي ھىز ۋ پىشتو پەناپان دوو شتە. ياخود ئەۋمىپە كە ھىز ۋ تۋانا لە ناۋەندى دەسلەتەۋە ۋمردەگىرن ۋ گەمەپەك دەكەن لەسەر شىۋازى براۋە/ دۇراۋ، يان پىشت بەۋە دەبەستىن كە لەناۋ خەلگىدا خۇشەۋىست ۋ ناسراۋن ۋ گەمەپان لەسەر شىۋازى دۇراۋ/ براۋە دەبىت. ئەمانە رەنگە لە قسەكردىدا شىۋازى براۋە/ براۋە ۋ قازانجى ھەموان، ۋىردى سەرزمانپان بىت، بەلام لەراستىدا ناپانەۋىت گۈي بگىرن، بەلگۈ ھەمو ھەۋلىكىان بۇ كۈنرۋلگىردنە. دىارە ئەمەش زىنگەپەكى باش نىپە بۇ بىرەۋپەيداگىردن ۋ گەشانەۋەي ھاۋكارىكردى خولقېنەر.

مۇڧ ئەگەر لە ناخەۋە ھەست بە ئاساپش ۋ ئارامى نەكات، ۋا دەزانىت پېۋىستە ھەمو واقىيەكان لەگەل پارانىمى ئەمدا بگۈنجىن. بە پېۋىستى دەزانىت ھەمو خەلگەكە بكانە ۋۆتۇكۇپىپەكى ھاۋجوتى خۇي ۋ دىنيا بە شىۋەپەك دابىرۋىتەۋە كە لەگەل دىد ۋ بۇجۈنى خۇيدا بگۈنجىت. مۇڧى ئاۋا لەۋ راستىپە بىئاگاپە كە ھىزى راستەقىنەي پەيۋەندى ئەۋمىپە گۆشەنىگاپەكى دىكەت ھەبىت. جىۋاۋازىپەكان سەرخاۋەي ھىزن لە پەيۋەندىپەكاندا؛ لىكچۈن پەكسان نىپە بەۋەي ھەموان پەك

شت بىن. يەككىتى ياخود يەكبون شتىكە لەگەن خۇيدا دەگاتە كاملىون نەك بەموى ھەمو پىكەينەرەكان كىتومت لەيەكترى بچن. لەيەكچون شتىكى بىزاركەرە و نابىتە ماپەى داھىنان. كرۇكى ھاوگارى خولقېنەر لەومداپە رىز لە جىاوازيپەكان بگرت.

من لەو باومردام كە كلىلى ھاوگارېكردى خولقېنەر لەگەن خەلكىدا برىتىيە لە ھاوگارېكردى ناخى خۆت، واتە ھاوگارېكردى خولقېنەر لەناومو. ديارە رۇحى نەم جۆرە ھاوگارېكردە خولقېنەرەش لە ناومو ئەومتا لەناو پرنسىپى خوومكانى يەكەم و دووم و سىيەمدا كە بايى ھىندە ناسايش و ئارامى دىبەخشن بە مروفەكە بتوانىت بەرگەى مەترسىيەكانى كرانەو و رەخنەلېگرتن بگرت. ئىمە ئەگەر بتوانىن ئەو پرنسىپە رەسەنانە ھەلېيىنجىنن بە دلىيايىپەو دىبىنە خاومنى ئەقلىكى بەرچاوتىر كە ئەقلى براو/ براو و قازانجى ھەموان و ناومرۇكى پىنچەمىن خووم.

مروف ئەگەر پرنسىپەكان بگاتە سەنتەرى خۆى، يەككە لە ئەنجامە باشەكانى ئەومىيە كە بەراستى مروفەكە لە دل و دىروندا دەگاتە كەسىكى كامل. ئىتر ئەومەسانەى كە پابەندى بىرگردنەووى لۇجىك و شىوازە گفتارىيەكەى نىووى چەپى مىشكن، بۇيان دىردەكەوئىت ئەو بۇچون و بىرگردنەووى ئەوان چەندە ناتەواو لە چارەسەرگردنى ئەو كىشانەدا كە برېكى زۆر داھىنانيان پىويستە. ئاگادار دىبىن لەمەو دىست دىكەن بە گردنەووى بەشىكى نوئ لە نىووى راستى مىشكى خۇياندا. ئەمە ماناى ئەو نىيە كە پىشتر نىووى دىستەراستى مىشكىان نەبوو، بەلكو تەنبا ھەر ناچالاك بوو. واتە ماسولكەكانى ئەو نىووىيە لە زگماكيپەو گەشەيان نەگردو، ياخود لە قۇناغىكى سەرتايى تەمەنى مائىدا پوكاوانەتەو بەھوى جەختگردنەووى زۆرى نىووى مىشكى چەپ لەسەر خويىندى فەرمى و بەپرەوگردنى دىقە كۆمەلەپەتتەكان.

خەسلەتەكانى بەشى لاي راستى مىشك برىتىن لە خولقاندىن و پەپىيىردن و بىنن. خەسلەتەكانى بەشى لاي چەپىش برىتىن لە لۇجىك و ھسەو لىكدانەو. مروف ئەگەر دىستى بگاتە ھەردووبەشەكەى مىشكى خۆى ماناى واپە مىشكەكە بە تەواى كاردەكات. بە واتاپەكى دىكە، ھاوگارېكردىكى خولقېنەرەنى دىرونىي لە مىشكماندا ھەپە. ئەمەش باشتىن كەرسەو ئامپەرە بۇ تىگەپشتن لەووى زىان چىپە.

چۈنكى زيان تەنبا ھەر شتىكى لۇجىكى نىيە بەلگو سۆز و ھەستىش رۇلى گىرنگى تىا دەگىپن.

رۇزىكىان من سىمىنارىكم دەگىپا بۇ كۇمپانىياكەك لە (ئۆرلەندۇ) لە ويلايەتى فلۇرىدا. ناونىشانى سىمىنارەكە خۇم دامناپو برىتى بو لە "بەرپۇمىردن لە چەپەو، سەرگىرايەتىكردن لە راستەو". لە كاتى پشودا سەرۇكى كۇمپانىياكە ھاتەلام و وتى "لەومدەجىت سەرم لى شىوابىت. بەلام بەراستى بىر لەو دەكەمەو بابەتى سىمىنارەكە زىاتر لە زىانى ھاسەرگىرىمدا جىبەجى بكم وەك لە بوارى پېشەكەمدا. من و ھاسەرەكەم لە مەسەلەي پەيۈمىندى نىۋانماندا كىشەيەكى جىدىمان ھەيە. نازانم ئاخۇ بۇت دەكرىت نانى نىۋمۇمان لەگەلدا بخۇيت و تەنبا ھەر تەماشا بكم بزائە من و ئەو چۇن قسە لەگەل يەكرىدا دەكەين؟".

وەلام دايەو: "بەسەرچاۋ"

كە بىكەو دانىشتىن، ھەندىك قسەي خۇشمان بۇ يەكرى گىپايەو، پاشان كابرا رووى كىردە زەكەي و وتى: "دەزانىت چى گيانەكەم" من (ستىفن)م بانگەشت كىردوۋە تا نانى نىۋمۇمان لەگەلدا بخوات و بزائىت تا چەند دەتوانىت لە گىتوگوى نىۋانماندا يارمەتىمان بدات. دەزانم تۇ پىت وايە پىۋىستە من وەكو مىردىك ھەست و پىزانىنى زىاترم ھەبىت بەرامبەرت. ئايا دەكرىت بە نمونەيەكى دىارىكراۋ بۇم روون بكمەتەو كە پىۋىستە من چى بكم؟. (بەشى چەپى مىشك كۇنترۇلى بەدەستەومبو، دەپۇست بە دىارىكراۋ شەكەنى پى بوترىت).

زەكە وتى: (زۇرچاكە، وەك پىشترىش پىم وتىت، شتىكى دىارىكراۋ نىيە: مەسەلەكە زىاتر لە ھەستىكى گىتىيەو نىزىكە، دەربارەي ئەو شتانەيە كە بەلەي مەنەو بايەخى زۇريان ھەيە). (ئەمە بەشى راستى مىشكە كە بالادەستە و سەرۋىكارى لەگەل ھەست و شتە گىتىيەكاندا ھەيە، لەگەل (ھەمو)دا و لەگەل پەيۈمىندى نىۋان پارچەكاندا).

"تىناگەم؟ مەبەستت چىيە لە ھەستى گىتى و مەسەلە گىرنگەكان. چىت لە من دەۋىت بىكەم؟ شتىكى دىارىكراۋم پى بلى. شتىك بتوانم بەدەست بىگرم

"پېم وتيت، شتەكە تەنيا ھەستە". (بەشى راستى مېشكى ئەم ۋنە خەرىكى
وېنەكان و ھەستەكانە) "وا ھەست دەكەم پەيۋەندىيەكەمان ئەومەندە بەلاتەۋە گىرنگ
نىيە كە بە قسە پېمى دەئىيت"

"باشە، چى بكەم بۇ ئەۋەى گىرنگىر بىت؟ شتىكى كۆنكرىتى و دىيارىكراوم پى بلى
لەسەرى بىرۇم".

"زەحمەتە. بە قسە ناوترىت".

ئا لىرەدا كاپرا نەختىك چاۋى گىرا و ئىنجا تەماشايەكى كردم، ۋەك ئەۋەى
بىمەۋىت بلىت (ستېفن تۆ لەگەل ھاۋسەرەكەى خۇتدا بەرگەى بى ئەقلىى وا
دەگىرىت؟).

"مەسەلەكە ھەستە ھەست، ھەستىكى زۆر بەھىز"

پىاۋەكە پىى وت، "گىانەكەم ئەۋە كېشەى خۇتە .. دايكىشت ھەمان كېشەى
ھەيە. لەراستىدا ۋن نىيە ئەم كېشەيەى نەبىت". پاشان دەستى كرد بە
پىرسىارلىكرەدى، ۋەك ئەۋەى لە دادگادا بىت و ئىفادەى لى ۋەربگىرىت
"ئەم مالىى كە تىا دەزىت بەدلتە؟"

ۋنەكە بە ھەناسەيەكى ساردەۋە ۋەلامى دايەۋە

"مەسەلە ئەۋە نىيە. بە ھىچ جۇرىك ئەۋە نىيە،

مىردەكەى دەيۋىست تۆرەيىيەكەى خۇى بشارىتەۋە، وتى:

"دەزانم ئەۋەنىيە. بەلام ئەگەر تۆ بەدىارىكراۋى پىم نەئىيت مەسەلەكە چىيە
ناچارم يەك يەك شتەكانت لى بېرسەم، بزانم رىك كامەيانە. ۋەلامم بدمرەۋە ئايا ئەم
مالەت بەدلتە؟

"ۋابزانم"

"بەقوربان، ستېفن زۆر ناتوانىت لىرە بىمىنىتەۋە. ھاتوۋە پارمەتىمان بىدات. تكات
لى دەكەم ۋەلامەكەت خىرابىت، بەلى يان نەخىر. ئايا ئەم مالەت بەدلتە؟"
"بەلى"

"زۆرچاكە. كەۋاتە ئەمەيان ھىچ. ئەى باشە ھەرجىيەكت ھەز لى بىت بۇت

دابىن كراۋە؟"

"بەلى"

"زۆرباشە. ئەو شتانەي دىيانكەيت ھەمويان بە دلى خۇتن؟"
 ئەم جۇرە پىرسىيار و ۋەلامانە ماۋىيەك دىرژمىيان گىشا. ھەستەم كىرد دۇخەكە
 ئەگەر ئاۋا بىر دىھوام بىت من ھىچ يارمەتتەيەكەم لەدەست ناپەت. بۇيە قىسەكەم پى
 بىرېن و ۋەتەم: "بەرەست ئىۋە پەيۋەندىيەكەتان ئاۋايە"
 مېردەكە ۋەلامى دامەۋە "ھەمۇ رۇژىك. ستېفەن"
 زىنەكە بەدەم ھەنسكەۋە ۋەتە "زىانى ئىمە ئەمەيە"
 تەماشاي ھەردۇكىانەم كىرد و يەكسەر ئەۋە ھات بە خەيالىمدا كە ئەمان (دوۋ
 نىۋە)ن و پىنكەۋە دەزىن.

پىرسىم: "ھىچ مىنالتان ھەيە؟"

"بەلى. دوان"

بە سەرسۇرمانەۋە پىرسىم: "بەرەست؟ باشە چۇن دروستتان كىردن؟"

"مەبەستەت چىيە دەلتىت چۇن دروستتان كىردن؟"

ۋەتە: "لە دروستكىردنى مىنالتەكانتاندە ئىۋە ھاۋكارى خولقېنەر بون. يەك كۆ يەك
 دىمكەتە دو، يەكتر تەۋاۋكىردنە، بەلام ئىۋە كىردتان بەۋەي يەك كۆ يەك بىكاتە چۈر.
 ھاۋكارىكىردنى خولقېنەر ئەمەيە. (ھەمۇ) لە كۆي گىشتى پارچەكان گەۋرەترە. چۇن
 كىردتان؟"

مېردەكە ۋەلامى دامەۋە: "خۇت دىزانىت چۇن كىردمان"

بە سەرسۇرمانەۋە ۋەتە: كەۋاتە ھەتتەمەن نىرخى جىياۋازىيەكانتەن زانىۋە؟

زىزگىرتنى جىياۋازىيەكان

لەراسىتىدا زىزگىرتنى جىياۋازىيەكان .. جىياۋازىيە ئەقلى و دەۋونى و
 سۆزدارىيەكانى نىۋان خەك كىرۈكى يەكتر تەۋاۋكىردنە. كىلىلى ئەم زىزگىرتنەش
 ئەۋمەيە كە بىزانىت ھەركەسەۋ جىيەن لە چاۋى خۇيەۋە دەبىنىت، نەك ۋەك ئەۋەي
 كە ھەيە بەلكو خۇي چۇن بىت ئاۋاش جىيەن دەبىنىت.

من ئەگەر ۋابىزانەم دىنيا ۋەكو خۇي دەبىنەم و بەۋ شىۋمەيە دەبىنەم كە ھەيە، نىز
 چ پىۋىست دىمكەت ھساب بۇ جىياۋازىيەكان بىكەم؟ بەلكو بۇجى خۇم بە كەسپكەۋە
 خەرىك بىكەم كە جۇرىكى دىكەيە؟. پارانىمى من ئەۋمەيە كە من بابەتىم و سەدى

سەد راستە. جیهان وەکو خۆی دەبینم. بەلام ئەوانی دیکە، هەتا بیناهاڤایان نوقمی وردەکاریبەگانه. کەچی من تەماشای وێنە گەورەکە دەکەم. لەبەر ئەوە ناویان ئی ناوم چاودێر چونکە توانایەکی دیارم هەیە لە تێبینیکردندا. ئەگەر پارادیمی من بەم شیوەیە بێت، هەرگیز ناتوانم کەسیکی کاریگەر بم و هاوکاریبەکی خولقیներ لەگەڵ هیچ کەسیکدا دابەزرێنم. پارادیمەکەم کە زادهی پێکھاتەیی تایبەتی خۆمە دەبێتە گۆت و پێوەند و لە سنوورێکی دیاریکراودا زیندانیم دەکات.

ئەو کەسە کاریگەری راستەقینەییە کە لوتبەرزی بخاتە لاومو هیندە بوێر بێت بتوانێت سنوری توانا و هەستی خۆی بزانێت و رێز بۆ ئەو دەسکەوتە زۆرانەش دابنێت کە هەلسوکەوت لەگەڵ ئەقل و دلی خەلکانی دیکەدا پێی دەبەخشن. کەسی ئاوا رێزی جیاوازیبەگانی لایە چونکە ئەو جیاوازیبەگانی زیاد دەکەن و وای ئی دەکەن راستییەکان چاکتر تێبگات. مەرووف ئەگەر تەنیا بەدیار ئەزمونەکانی خۆیەو دەبێت وای ئی دێت بە دەست کەمی زانیاریبەو بەناڵینیت. ئایا هیچ لۆجیکێک لەوودایە دوکەس لەسەر مەسەلەیک بیرو بۆچونی جیاوازیان هەبێت و هەردوگیشیان لەسەر هەق بن؟ نەخێر ئەمە شتیکی لۆجیکی نییە، سایدۆلۆجییە. زۆر راستیشە تۆ کچە گەنجەکە دەبینیت و منیش خاتونە پیرەکە. ئێمە هەردوگمان تەماشای یەک وێنە دەکەین و هەردوگیشمان راستین. هەردوگمان هەمان هێلی رمش و هەمان پانتایی سپی دەبین، بەلام هەریەکەمان بە جۆریکی تایبەت لێکیان دەدەینەو چونکە وا دروست گراوین بە شیوازی جیاواز لەیەگتری شتەکان لێک بەدەینەو. ئێمە هەتا رێزی ئەو جیاوازیبەگانی خۆمان نەگڕین کە شتەکانیان پێ لێک دەدەینەو و هەتا نرخێ یەگرتیمان لەلا نەبێت و ددان بەوودا نەنێین کە زۆر ئاساییە هەردوگمان لەسەر هەق بین و هەتاگو نەزانین کە ژیا ئاواپە و شتێک نییە دابەش بوبێت بەسەر دوو جەمسەری دزبەپەکدا و تەنیا هەر رمش و سپی نییە و زۆرجار ئەلتەرناتیفی سێیەمیش لەئارادایە، هەتا ئەمانە یەکلانەبنەو لەلامان مەحاله بتوانین گۆت و پێوەندەکانی ئەو پێکھات و راھاتنە بشکێنین.

من رەنگە تەنیا هەر ژنە پیرەکە ببینم. بەلام دەزانم کە تۆ شتیکی دیکە دەبینیت. رێزی بۆچوونەکانت دەگرم و دەمەوێت تێبگەم. کاتیکی من ئاگاداری ئەم

جیاوازییە ی نێوانمان دەبم، دەلێم: "زۆرچاکە، تۆ شتە کە بە شیۆمیەکی جیاواز دەبینیت، دە پارمەتی منیش بده. ئەوێ تۆ دەبینیت منیش ببینم."

ئەگەر دوو کەس هەمان بیروبۆچوونیان هەبێت، کەواتە پەکیکیان زیادەیه. من هەرگیز هیچ سودێک لەو پەيوەندییە نابینم کە بە کەسیکەو دەبەستێت ئەویش وەک من تەنیا ژنە پیرمکە دەبینیت. من نامەوێ قسە و پەيوەندییم لەگەڵ کەسیکدا بێت کە لە هەموو شتێکدا وەک خۆم وابێت و هاوڕای من بێت، بەلکو ئەو پەيوەندییم مەبەستە کە شتەکان بە شیۆمیەکی جیاواز لە من دەبینیت. من جیاوازییەکانم لەلا گرنگە.

مرۆف کە بایەخ بە جیاوازییەکان دەدات، تەنیا هەر زانیارییەکانی خۆی زیاد ناگات بەلکو مانای وایە حساب بۆ بەرامبەرکەشی دەکات و بە هەندی و مردەگرێت. ئۆکسجینیکی دەرونی پێ دەبەخشێت. قاج لەسەر ئیستۆپ هەلدەگرێت و ئەو وزە نەرنی یە دەر دەپەرێنێت کە رەنگە بەکاری هێنابێت لە بەرگریکردن لە هەلۆستیکی دیاریکراودا. بەمەش ژینگە یەک بۆ پەگرتەواوکردن دەخولقێنێت.

چیرۆکیکی ئەفسانە یی هەیه کە مامۆستای پەر و مردەکار، د. ئار. ئیچ. ریفیز نوسیویتی بە ناوێشانی (قوتابخانە ی نازەلان). ئەم چیرۆکە زۆر جار سودی ئی و مرگریاوه و مگو سەرچاومیەک بۆ روونکردنەوێ بایەخی جیاوازییەکان. چیرۆکە کە دەلێت:

"رۆژێک لە رۆژان نازەلەکان بپاریان دا بۆ رووبەر و یونەوێ کێشەکانی (جیهانی نوێ) قارەمانییتیەک بنویژن. لەبەر ئەو قوتابخانە یەکیان کردووه و مەنەجیکی وایان بۆ دانا کە راگردن و مەلە و دارەوانی و فڕین وانەکانی پێک بهێنن. جا بۆ ئەوێ کارمکە بۆ بەرپۆمبەر ئاسان بکەن هەموو نازەلەکان هەموو وانەکانیان هەلبژارد.

مراوی لە مەلەکردندا زۆر شارمزابو، تەنانەت لە مامۆستاکەش شارمزاتربو، هەروەها لە فڕینیشا دەرێ بەرزی هینا، بەلام لە راگردندا لاوازیو. بۆیه ناچارکرا پاش دەوامی فەرمیش لە قوتابخانە بمییتیەو و راهێنان بکات لەسەر راگردن، تەنانەت مەلەکردنیشی پشگویی خست لەپێناوی راگردندا. ئەمە درێژێ کێشا تا وای ئی هات قاجەکانی کە بۆ مەلەکردن خولقابون، لەکەلک کەوتن و بە زەحمەت

دەيتوانى لە دەرسى مەلمەكرىندا نەرسى (مامناوئىند) وەرگىرىنت. ئەم دەرىجىنى چونكە لە قوتابخانەكمدا قىولكراو بو لەبەر ئەمەد تەنبا ھەر خۆى نىگەرنى دابەزىنى ئاستى مەلمەكرىنى بو.

لە راكرىندا كەروئىشك بوود يەكمەى پۆل بەلام ئەمەندەد سەرى وەرگرتبو لە مەلمەكرىندا خەرىك بو شىت دەبو. سەۆرد لە دارەوانىدا پلى نايابى وەرگرت بەلام لە دەرسى ھەرىندا توشى ئائومىندىيەكى گەورەبو: بەتايبەت كە مامۇستاكە لە تۆلى ئەمەدا ناچارى دەكرەد لە خوارەود سەركەوتىت بۆ سەردەد ئەك لەسەر درەختەكمەود دابەزىتە خوارى و ئەم مەشق و راھىنانە زۆر و سەختەن بونە ھۆى رەق بونى دەستەكانى و لەنەنجامدا واى ئى ھات نەركەكانى لە دارەوانى و راكرىندا زۆر زۆر دابەزن. ھەلۇش وەكو مەنالىكى لاسار و سەربەگۆبەند وابو، زۆرىش ئارەحەت دەكرا. لە دەرسى دارەوانى و سەركەوتىندا بۆرى ھەمو ئەوانى دىكەى دەدايەمەود و لە چاوترەكانىدا دەگەيشە لوتكەى دارەكە، بەلام ھەميشە بە شىۋازى خۆى ئەم كارەى دەكرەد.

لە كۆتايى سالىدا لەناو ھەمو ئازەلەكاندا ماماسىيەكى ئاناسايى بەرزترىن نەرسى ھىنا لەكۆى گشتى نەركەكاندا چونكە ھەم لە مەلەوانىدا ئەوپەرى شارەزايى نواند و ھەم لە راكرىن و مەلمەكرىن و بەرزبەنەمەشدا ھەندىك تواناي ھەبو، تەنانت دەستىتوانى تۆزەتلىك بەرىنت، لەبەر ئەمەد خۆبەندەمەوى وتارى مائىشاۋايى بەم سەپىردا.

ئەمەى شىاۋى باسە، سەگ نامادەنەبو بچىتە ئەمە قوتابخانەىە و تەنانت كەوتە دزايەتەكرەنەيشى، چونكە ھەردو وانەى چالەلەكەندىن و گەپران نەخراپونە بەرنامەى خۆبەندەمەود. سەگەكان لە تۆلى ئەمەدا راھىنانى توتكەكانى خۇيان بە گۆرەلەكەن سەاردو دواترىش لەگەل بەرازەكاندا قوتابخانەىەكى تايبەتەيان كەردەمەود.

شىكارىكرىنى ھىزەكانى گۆرەپان

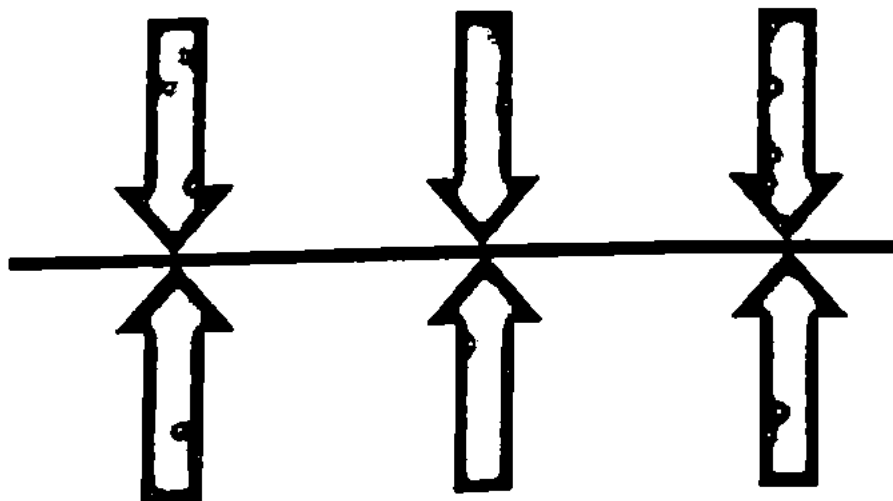
ھاۋكارىكرىنى خولقەنەر بەتايبەت لەو ھەلۋىستانەدا بەھىز دەبىت كە ھاۋكارىبەكرىنت لەگەل خەلكىدا بۆ چارەسەركەردىنى ئەو ھىزە نەرىنكىيانە بىت كە دزى گۆپران و گەشەكرىن كارەمەكەن.

(كورت لوين Kurt Lewin) كە مامۇستايەكى ناسراوى كۆمەلناسىيە مۇدىلىتىكى داناۋە بۇ (شىكارگردنى ھىزەكانى گۆرەپان) كە دەلىت ناستى ئىستاي ھەمو پىكھاتە و كارىك برىتپىيە لە ھاوسەنگى نىوان ھىزە پالئەرەكانى كە يارمەتى جولەكە دەمن بەرمە سەرمە لەگەل ھىزە خاوكەرەكانى كە كار بۇ دامرگاندىنەۋەى جولەكە دەكەن. خەسلەتى ھىزى پالئەر ئەۋمىيە كە نەرىنى و نەقلانى و ھوشيار و لۇجىكىيە و مەسلە ئابورىيەكان بەھەند و مردەگىرت.

بە پىچەۋانەى ئەمەشەۋە ھىزە خاوكەرەمەكە نەرىنى و ناھۇشيار و سۆزدارى و كۆمەلەيتى دەرونىيە. ئەم دوو كۆمەلە ھىزە لە ۋاقىعدا ھەن و پىۋىستە لە مەسلەى ھەلسوكەۋتماندا لەگەل خەلكىدا بەھەند و مريان بگىرىن.

تۇ ئەگەر خىزانىك بە نمونە و مبرگىرت، لەو خىزانەدا "كەش و ھەۋايەكى تايىبەت" دەپىنىت - ناستىكى دىارىكاراۋ لە كارلىكى نەرىنى / نەرىنى و لە ھەستەگردن / ھەستەگردن بە ئارامى لە مەسلەى دەربىرىنى ھەستى راستەقىنەى خۆت پاخود لە باسگردنى ئەو شتانەى بەلاتەۋە گىرنگن، لە رىزگىرتن / رىزنەگىرتنى ئەندامانى خىزانەكە لە يەگىرى، ۋە رەنگە تۇ بەراستى ئارەزومەندى گۆرىنى ئەو ئاستەبىت و ھەزىكەيت كەش ۋە ھەۋايەكى نەرىنى و رىزدارتەر و كراۋمىتر و متمانەداتر بخولقىنىت. ھۆكارە لۇجىكىيەكانى تۇ بۇ ئەنجامدانى ئەۋكارە ھىزە پالئەرەكانن كە كار بۇ بەرزگردنەۋەى ناستەكە دەكەن.

ھىزە خاوكەرەۋەكان

ھىزە پالئەرەكان

بەلام نامانجە کە تەنیا بەو نایەتەدی کە ئەو هیزە پالەنەرانی زیادبکەیت. چونکە کۆمەڵێک هیزی خاوەرەمەو هەن روبەرەوی هەولەکانت دەبنەو – لەرێی ئەو رۆحە رکابەرەبەو کە لەنیوان منالانی ناوخیزانە کەدا هەبە و هەرەوھا لەرێی ئەو شەقن و نەریتە جیاوازانە ی کە هەرکام لە تۆ و هاوسەرەکت لە خیزانە کەدا هیناوتانە ناراو و هەرەوھا لەرێی کارو داواکارییەکانی دیکە ی کە کاریگەرییان هەبە لەسەر کات و وزمەکانی تۆ.

زیادکردنی هیزە پالەنەرەکان رەنگە نەنجامگەلیکی کاتییان هەبێت، بەلام هەتا هیزە خاوەرەمەوکان هەبن، کێشە و ناپەرەختییەکان لەزیادبوندا دەبن و مەسەلە کە رێک لەو دەچێت گوشار بخەیتە سەر زەمبەلەکیک: هەتا زیاتر پالی پێوێت بنییت نەویش زیاتر پالت پێوێت دەنیت و ئینجا لەپەر هیزی زەمبەلە کە شتە کە هەمووی دمیگێرتەو بۆ خالی سەرەتا. ئەم ئەنجامە سەر بەرەو زوورو سەر بەرەو خوارە کە لە یاری (یو-یو) دەچێت وات ئی دمکات پاش چەندین هەول و تەقە لا بگەیتە ئەو باومرە ی کە (خەلکە کە هەر ئەمەندەیان لەبارادایە) و (گۆڕین کاریکی زۆر زەحمەتە). بەلام کاتێک کە پرنسیپی خولقێنەر جێبەجێ دەکەیت، تۆ بە کردەو هیزە پالەنەرە کە ی خووی ژمارە چوار و شارمەزاییە کە ی خووی ژمارە پێنج و کارلیکە ناشکراکە ی خووی ژمارە شەش دەخەیتە گەر بۆ ئەو ی راستەوخۆ کاریکەنە سەر هیزە خاوەرەمەوکان. تۆ گەش و هەوا یەکی وا دەهینیتە ناراو کە قسەکردن دەر بەرە ی ئەو هیزانە هیچ مەترسییەکی لەسەر نەبێت. تۆ بەستەلەکی ئەو هیزانە دەتوێنیتەو، وردو خاشیان دمیگەیت و تیروانیی تازە ی وا دروست دەکەیت کە ئەو هیزە خاوەرەوانە بگۆڕن بە هیزی پالەنەر. تۆ خەلکە کە بەشدار دەکەیت لە کێشە کەدا، نەک هەر ئەو بەلکو نوقمیشیان دمیگەیت لەناویاندا بەو مەبەستە ی کە تەواو تیایدا بخوسێن و بە کێشە ی خۆیانی حساب بکەن و هەول بدەن ببەن بەشێک لە چارەسەرە کە.

لە ئەنجامی ئەمەدا کۆمەڵێک نامانجی هاوبەش و نوێ پەیدا دەبن و پڕۆژە کە هەموو پێکەوێ دەچێتە پێشەو، کە زۆر جار ئەم چوونە پێشەومیە بە شیوازی وا دەبن پێشتر کەس پێشبینی نەکردون. ئەوسا ئیتر لە دوتووی ئەم جولە یەدا چالاکییە ک دروست دەبێت کە بەشدار ی دمکات لە دروستکردنی کەلتوریکی تازەدا. ئەوانەش کە سەر بەو کەلتورە دەبن وایان ئی دیت بایەخی تەواو بە بارودۆخە

مروڤایەتیەکانی بەکتری بدن و دەبنە خامنی گوشەنیگای تازە و بیرکردنەوی ئەلەرناتیف و هەل نۆی و خولقینەر. من خۆم چەندین جار چوووە ناو دانوستاندنێ نیوان خەلکی واوە کە زۆر دوزمنایەتی بەکتریان کردوووە و پارێزەریان گرتوووە بەرگری لە هەلۆیستی خۆیان پێکەن. ئەنجامی ئەو کارانەشیان تەنیا گەورەبونی کێشەکە ی ئی کەوتۆتەووە چونکە بردنی ئەو مەسەلە یە بەناو پڕۆسە یاسایەکاندا دەبێتە مایە ی لاوازکردن و شتواندنی پەيوەندیبەکانی نیوانیان. بەلام لەبەر ئەو ی متمانەکردنێان بە بەکتری هێندە لاواز بوو، هیچ چارە یەکی دیکەیان نەبوو جگە لەو ی مەسەلە کە بەرنە دادگا. ئەمانە وا رەفتار دەکەن بەلام کە لە هەر کامیکیشیان بپرسیت بڵێیت "نایا پێت خۆشە کێشە کە بە شیوازی براوە/ براوە چارەسەر بکەیت و هەردوو لاکە رازی بکات". لە وەلامدا هەمویان دەلێ: بەلێ ... بەلام لە راستیدا کەم کەسیان لەو باوەڕمەدان کە بتوانرێت چارەسەری وا بدۆزێتەووە.

"ئەگەر لایەنە کە ی دیکەم رازی کرد، نایا تۆش پێت خۆشە راستەوخۆ ڤەسە لەگەڵ بەکتریدا بکەن؟". لەمەشدا هەر دەلێن "بەلێ". لە زۆربە ی هەرە زۆری حالەتەکاندا ئەنجامەکان سەرنجراکێش بون، توانرا لە ماو ی چەند رۆژێک و بگرە هەندێک جار لە چەند سەعاتێکی کەمدا ئەو کێشانە چارەسەر بکریێن کە چەند مانگێک بو بە دەست ئالۆزبۆنە دەرونی و یاسایەکانیانەووە دەیاننالاند. زۆربە ی ئەم چارەسەرە ئاش جیاوازی بون لە چارەسەرە مامناوەندیەکانی دادگا و بریتی بون لە کۆمەلە رێگا چارە یەکی خولقینەری هاوکارانە و زۆر چاکتر بون لەو چارەسەرە ئاش کە لایەنەکان هەر یە کە لای خۆیەووە پێشنیاری کردبو.

هەروەها، لە زۆربە ی حالەتەکانیشدا، پەيوەندیەکان گەشە ی زیاتریان کرد، هەر چەندە لەسەر مەتادا وا دەردەمکەوت کە متمانە کە هێندە لاوازە و پەيوەندیە کە بە جۆرێک تێک چوووە کە چاککردنی مە حالە.

لە یەکیک لە پڕۆگرامەکاندا بە پێنۆمبەرێک چیرۆکی خامن کارگە یەکی بۆ گێڕاوەوە کە یەکیک لە کێپارە کۆنەکانی چوووە لە دادگا شکاتی ئی کردوووە لەسەر ئەو ی بابەندی رێکەوتنە کە ی خۆی نەبوووە و لەگاتی دیاریکراودا بە ئێنە کە ی جێبەجێ نەکردوووە .. دوو لایەنە کەش هەریە کە میان باوەڕی ئەواو ی بەووە هەبو کە هەر خۆی لەسەر هەڤە و لایەنە کە ی بەرامبەرە کە نە پرنسیپی هە یە و نە

شایسته‌ی متمانه‌شه. به‌لام هەر که‌ دەستی‌ان کرد به‌ جێبه‌جێکردنی پرنسیپه‌کانی
خووی ژماره‌ (5) دوو مه‌سه‌له‌یان بۆ روون بووه‌وه‌؛ په‌که‌میان نه‌ومبو که‌ کێشه‌
سه‌رمایه‌یه‌کانی گفتوگۆ و په‌یوهندی نیوانیان خه‌تای نه‌ومبو خراپ له‌ په‌کتری حالی
بون و دواتر که‌ که‌وتونه‌ته‌ تاوانبارکردنی په‌کتری کێشه‌که‌ خراپتری ئی هاتوه‌ ..
مه‌سه‌له‌ی دوومه‌یش، نه‌ومبو که‌ هه‌ردوکیان نیازیان چاک بووه‌ و هه‌زیان له‌ شه‌ر و
بگه‌رو برده‌ی دادگایان نه‌بووه‌، به‌لام له‌ ناچاریدا نه‌و پێ‌یه‌یان هه‌لبژاردوه‌.

پاش روونبوونه‌وه‌ی ئەم دوو مه‌سه‌له‌یه‌، رۆحی هه‌رسی خوومه‌که‌ی ژماره‌ چوار و
پێنج و شه‌ش بایی به‌سه‌ریاندا کێشاو کێشه‌که‌ش به‌خێرای گه‌شته‌ چاره‌سه‌ر و
په‌یوهندیه‌یه‌کانی نیوانیان گه‌شانه‌وه‌.

له‌ هه‌لۆسته‌تیکێ دیکه‌دا، من به‌یانیه‌کیان زوو، ته‌له‌فۆنیکم بۆ کرا له‌
سه‌رمایه‌گوزاریکی زه‌وی و خانوووه‌ و زۆر پاراپه‌وه‌ که‌ یارمه‌تی بده‌م. له‌
هه‌سه‌گانییدا دیاربو زۆر ناوهمید و گه‌فتاره‌. بانق دمیوست ده‌ست به‌سه‌ر ملکه‌کانیدا
بگرت چونکه‌ ئەم نه‌یتوانیبو له‌ واده‌ی خۆیدا هه‌رزه‌که‌ی بانق بداته‌وه‌ که‌ سودیشی
خراپووه‌ سه‌ر. ئەمیش له‌لای خۆیه‌وه‌ دمه‌وایه‌کی له‌سه‌ر بانقه‌که‌ تۆمار کردبو
به‌مه‌به‌ستی راگرتنی ئەم هیچزه‌، گه‌برای سه‌رمایه‌گوزار پێ‌یوستی به‌ومبو پێ‌ی پاره‌ی
دیکه‌ی بدریت ئی تا بتوانیت زه‌وییه‌که‌ ته‌خت و ئاماده‌ بکات بۆ نه‌وه‌ی بتوانیت هه‌رز
بانقه‌که‌ بداته‌وه‌، بانقه‌که‌ش دمیوت هه‌تا هه‌رزه‌ گۆنه‌که‌ نه‌دمیته‌وه‌ هه‌رزى تازمه‌
نادمى. مه‌سه‌له‌که‌ رێک و مه‌کو نه‌وی ئی هات هێلکه‌ له‌ مریشه‌ یان مریشه‌ له‌
هێلکه‌یه‌. نه‌بونی پاره‌ و سه‌رمایه‌ش کێشه‌که‌ی ئالۆزتر کرد. له‌هه‌مان کاتیشدا
په‌رۆزه‌که‌ هه‌رمسی دمه‌ینا و شه‌قامه‌کان زیاتر له‌ ده‌شتیک ده‌چون گزوه‌گیای کێویان ئی
روابیت. خاومه‌نه‌کانی نه‌و چه‌ند خانوو که‌مه‌ش که‌ دروست کرابون هه‌لۆسته‌یان
کردبو به‌ (په‌ک) بۆ نه‌وه‌ی نرخی خانووکه‌نیان به‌ به‌رزى به‌مێنیته‌وه‌. شاره‌که‌ش
تیکرا ئازاوه‌ نیه‌گه‌رانى ئی که‌وتبو به‌هۆی دواکه‌وتنی په‌رۆزه‌که‌ له‌ واده‌ی دیاریکراوی
خۆیدا و بوبوه‌ مه‌راهیتی گه‌وره‌. خه‌رجی دمه‌وا و پارێزهره‌کانیش که‌ هه‌ردولا
(بانقه‌که‌ و گه‌برای سه‌رمایه‌گوزار) دایان شه‌ست هه‌فتا هه‌زار دۆلار زیاتر بو که‌چی
هه‌شتا واده‌ی دادگایه‌که‌نه‌که‌ چه‌ند مانگیکی مابو.

سەرمایەگوزارمەكە بە نابەدلى و لە ناچاریدا رازى بو ھەول بەدات پەرنسىپەكانى
خووى چوارەم و پېنجەم و شەشم تاقى بكاتەو، ھەروەھا پاش دودلىيەكى زۆر ھايىل
بو لەگەل بەپەرسانى بانقەكەدا كۆبىتەو. كۆبونەو مەكە لە ھۆلىكى كۆبونەو لە
بانقەكەدا سەعات ھەشتى بەيانى دەستى پىكرد بە نانارامىيەكى زۆر و لەو پەرى پى
مەمانەيدا بەپەكترى. پارىزەرى بانقەكە بە كار بە دەستانى بانقەكەى وتبو كە نابىت
ھىچ بلىن و تەنیا ھەر گوى بگرن. قەسەكردن بۆ ئەو جى بەنلن نەبادا شتىك روبەدات
كارى خراب بكاتە سەر ھەلۆستى بانقەكە لە دادگادا.

سەرما من سەعات و نيوئىكى رەبەق باسى خووەكانى چوارەم و پېنجەم و
شەشم بۆ دەكردن. لە سەعات نۆو نىودا چومە لاى تەختە رەشەكەو ئەو
مەسلانەم يادداشت كرد كە بە باوڤرى من بونەتە ماىەى نىگەرانبونى بانقەكە. لە
سەرھادا كار بە دەستانى بانقەكە يەك وشەيان لە دەم نەھاتە دەروە. بەلام كە نىمە
بەردەوام بوين لەسەر رونكردنەوى مەبەست و نىازەكانى شىوازى براوہ - براوہ و
ھەولەدانى ئەوى سەرھادا بەرامبەر مەكەمان تىگەين، نىتر ئەوان زىاتر نامادەييان
تيا دەركەوت بۆ باسكردن و رونكردنەو.

كاتىكىش كە ھەستيان كرد نىمە لە دىدو بۆچوونەكانى ئەوان تىگەشتوين،
رەوشەكە بە تەواوى گۆرا و ھەمو لايەك بە ئاشكرا ھەستمان بەو دەكرد كە
ھىزىكى پالەنەر ھەيە و بە پەرۆشەو سەرنجى ئەو مەمان دەدا كە دەتوانين گىشەكە بە
ناشتى يەكلا بكەينەو و نوینەرانى بانقەكە زىاتر گرانبەمیان نیشان دەدا بەرامبەر
بە نارەزايىيەكانى پارىزەرى بانقەكە و بگرە بەرامبەر مەراقە تايبەتییەكانى خۆشى
كە دەيوت "كە لىرد چوینە دەرى، يەكەم پەرسىار كە سەرۆكى بانقەكە دەپەرسىت
دەلىت ئايا نىمە پارەكەمان دەست كەوتوو؟ من جى پى بلىم؟ لە سەعات يانزەشدا
كار بە دەستانى بانقەكە ھىشتا باوڤرى تەواويان بە ھەلۆستى خۆيان ھەبو، بەلام لە
ھەمان كاتىشدا ھەستيان دەكرد كە نىستا بەرامبەر مەكەمان لىيان تىگەشتوو و نىتر
پىويست بەو ناكات ھەلۆستى بەرگريكارى و نارەسمى وەرگرن. كار بە دەستانى
بانقەكە تا ئەو ئەندازىيە كرابونەو كە گوى لە مەراقەكانى كابرەى سەرمایەگوزار
بگرن، ئەو مەراقانەى كە نىمە لەبەرى نەوبەرى تەختە رەشەكە نوسىبومان.
بەمەش زىاتر لەپەكترى تىگەشتين و ھەمو مان بۆمان ئاشكرا بو كە پەيوەندى

سەرمتایی خراب چۆن کاری کردۆتە سەر ئەودی لەیه کتری تێنەگەین و
پێشبێنکەکان و دەرئەچن. ئەو راستییەشمان بۆ بەکلائی بوودود کە گفتوگۆی
بەردەوام لەسەر بنەمای گیانی براود/ براود دەتوانیت رێ لە سەرھەلدانی کێشە
گەورەتر بگریت.

هەستکردنی هەردوو لایەنە کە بە نازارە کۆن و تازەکان و هەروەھا بەو ش کە
گفتوگۆکان بە باشی چۆنەتە پێشەود و وایان کرد بەشداریان زیاتر گفتوگۆ بکەن. لە
نیوڕۆی ئەو رۆژەدا، کە وادی کۆتای پێنانی کۆبونە وەکە بو، ئامادەیان بویونە
خەلکی نەزینی و داھێنەر و ھاوکار و ئارزومەند لەسەر بەردەوامیونی گفتوگۆکە.

ئینجا هەمویان ھاتنە سەر ئەو باوەردی کە یەگەمین پێشنیاری لەمەولای
سەرمایە گوزارە کە حسابی سەرمتایەکی بۆ دەرئەچن بۆ شەفلی براود/ براود و
ھازانجی هەموان. هەمو لایە ک لەسەر ئەمە ھاوڕاو ھاوکاربون و لە سەعات دوایزد و
چل و پێنج خولە کدا کابرای سەرمایە گوزار و دوکەس لە کاربەدەستانی بانقە کە
پێکەووە پلانیکیان گەڵاڵە کرد بۆ (کۆمەڵەی خاوەن مالهەکان) و ئەنجومەنی شارەوانی
و سەرئەجام مەسەلە کە بەو شکیاوە کە تەوا رێ ئەو بگریت کێشە کە بێریتە
دادگا و پڕۆژە بێناسازییە کە بەردەوامی پەیدا کردود و لە کۆتاییدا سەرکەوتنیک
بەرچاویشی بە دەست ھێنا.

من نا ئیم خەلکی بە هیچ شێوێک نەچنە دادگا، چونکە ھەندیک مەسەلە ھەن
کە پێویستییان بە دادگا ھەیە، بەلام پێم وایە پەنا بێرە بەر دادگا بکریتە دوایین
پەناگاو چارەسەر، نە ک لەسەرمتاوە ئەو رێیە بگرینە بەر، چونکە ئەگەر لە قوئاغە
ھەرد سەرمتایەکاندا ئەم شێوازە پەیرەو بکەین و تەناوەت ئەگەر بۆ
خۆپاراستینیش کێشە کە بەرینە دادگا، ئەوا ترسو تێروانییەکی وایان لا دروست
دەبێت کە پێچەوانەی ھاوکاریکردنی داھێنەرەن.

سروشت ھەمو ھاوکارییە

زینکە، پاخود دەورووبەر، لە زمانی نینگلیزی دا پێی دەوتریت (ئیکۆلۆجی) کە
و شەپکە لە بنەرمتدا وەسفی خەسەلتی ھاوکاری خولەینەر دەکات لە سروشتدا –
واتە ھەرشتیک پەیموندی بە شتێکی دیکەو ھەیە و ئەو پەیموندییە شدا ھێزە

داهینەرە خوێڵقینەرەکان مەزنتەر و مەزنتەر دەبن. رێک وەکو ئەو هیژە راستەقینەیهى
کە لە حەوت خووەکەدا و لە پەيوەندى نێوانیاندا هەیه، ئەک تەنیا لە ناوهرۆکى
هەر خویەکدا بەتەنیا.

هەروەها پەيوەندى نێوان پارچەکانیش ئەو هیژمیه کە لە پشت خوێڵقاندنى
کەلتورە ھاریکاریبەکەدا هەیه لەناو خێزان و دامودەزگاگاندا و هەتا پەيوەندیبەکە
رەسەنتەر و راستگۆتەر بێت، بەشداریکردنەکە لە شیتالکردن و چارەسەرى کێشەکەدا
دۆسووتر و تەمەن درێژتر دەبێت و هەروەها زیاتریش دەتوانرێت وزەى داهینەرەرانەى
خەلکەکە نازاد بکەرێت و زیاتریش پابەندبکەرێن بە داهینانەکانیانەو. ئەمەش، بە
باوەڕى من، رۆحى ئەو هیژمیه کە ژاپۆنیبەکان کردیانە پەپرەوى خۆیان لە
مەسەلەى پێشەسازیدا و بوو مایەى گۆرپى بازارى جیهانى.

ھاوکارى خوێڵقینەر پرنسپىپێکى راست و دروستە و هەمیشە بەرەو پێشەو
دەچێت. لوتکەى دەستکەوت و تاجى سەرى هەموو خووەکەى پێشوتەر. کارى
دەستەجەمعى و بنیادنەى بەکۆمەڵە و برەودانە بە داهینان و یەکپارچەیی لەگەڵ
مروڤەکانى دیکەدا.

تۆ ئەگەرچى ناتوانیت لەم ھاوکاریبەدا و لەناو خودى پرۆسەکەدا پارادىمى
خەلکەکە کۆنترۆڵ بکەیت، بەلام بەشیکی گەورەى ئەم ھاوکاریبە خوێڵقینەرە
دەکەوێتە ناو بازەنى دەوروتەنسیرتەو.

ھاوکاریبە تايبەتە ناوخواپیهکەى خۆت بەتەواوى دەکەوێتە ناو ئەم بازەنیهو.
مروڤ دەتوانێت ریز لە هەردولایانە شیکارى و داهینەرەکەى سروشتى خۆى بکەرێت و
جیاوازیبەکانى نێوانیان هەلبەسەنگێنێت و ئەو جیاوازیبە بخاتە خزمەت گیانە
داهینەرە خوێڵقینەرەکەیهو.

مروڤ دەتوانێت لە ناخى خۆیدا ھاوکارى خوێڵقینەر بێت تەنانەت لەو رەوش و
دۆخانەشدا کە سیخناخن لە ناحەزى و دۆزمنایەتى، هیچ پێویست بەو ناکات
سوکاپەتیکردنەکان بەینیتە سەرخۆت و وای لێک بدەروو کە مەبەسەتەکە تۆ نیت
.. مروڤ دەتوانێت حالەتە خراپ و وزە نەرێنیبەکان تێپەڕێنێت و بەدواى
خەسلەتە باشەکاندا بگەرێت لە خەلکیدا و سەرمايەگوزاریان تێدا بکات. دەتوانێت
بپروبووچونەکانى چاکتر بکات و سنورى زانیاریبەکانى فراوانتر بکات.

مروء نه گهر گراوه بښت دمتوانښت له هاوکارۍ کړدنې خه لگیدا به نازادۍ رهمفتار بکات و هه ست و بیروبوچون و رای خوۍ و نه زمونه کانی خوۍ به شیوازیک دمر بښت خه لکه که وا ئی بکات نه وانیش بکر نه وه.

تۆ دمتوانيت ريز له جياوازييمكاني خه لگي بگريت و نه گهر كهسيك له
مسه له يه گدا پيچه وانهي راي تو ي همبو پي ي بلن: باشه، تۆ مسه له كه به
شيوميكي جياواز دمبينيت. كهس ناچار ت ناكات بچيته سهر بپرو باومري نهو، ههر
هينده بهسه كه جهخت له هه لوئستي نهو بكه يته وه و بزانيت نهو به شيوميكي
جياواز له تۆ بير دهكاته وه.

ئەمە زۆر بە سادىمى ماناى واىە تۆ كەسىكىت ھەول دىدمىت تىبگەيت.
تۆ لە و حالەتەدا كە تەنیا دوو ئەلئەرناتىف دىيىنىت – ئەومى خوت و
ئەلئەرناتىفە ھەلەكەى ئەو – دىتوانىت بۆ ئەلئەرناتىفى ھاوکارانەى سىيەم
بگەرنىن و دىنیا بە ھەمىشە ئەو ئەلئەرناتىفە سىيەمىنە ھىيە. مەروۇ ئەگەر
شىۋازى براۋە/ براۋە بىكاتە فەلسەفەى خۇى و بەراستى ھەول بدات تىبگات،
دىتوانىت چارسەرنىك بدوزىتەۋە كە بەلای ھەمو لاپەنە پەيومىندىدارەكانەۋە
باشترىن چارسەرنىت.

چەند پېشنىيارىك بۇ جىيە جىيەكردن

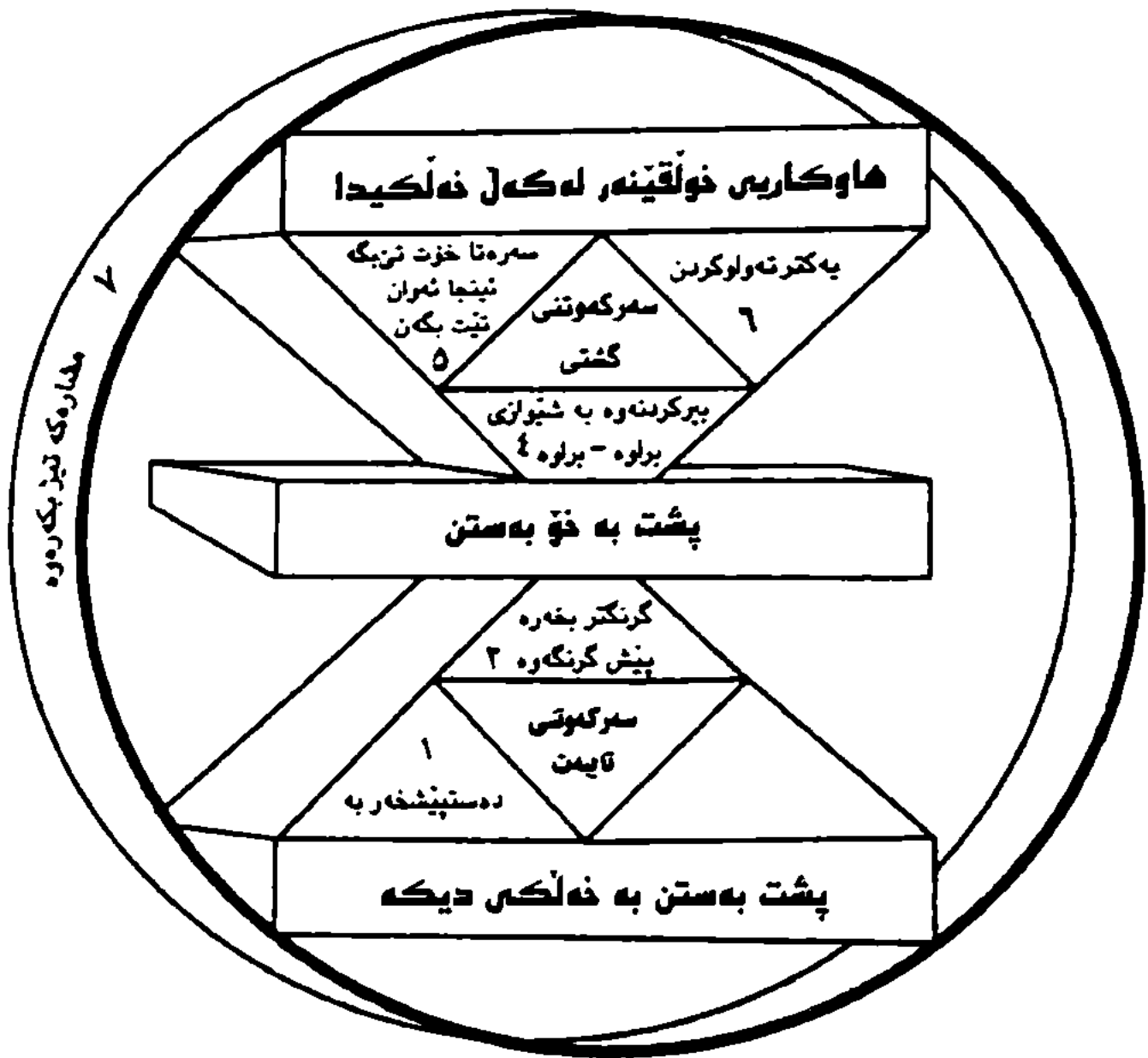
۱. بىر لە كەسنىك بىكەرموۋە كە شتەكان دىقاۋدەق بە شىۋازىكى دىيارىكراۋ دەبىنىت و تۆ بە شىۋەيەكى جىياۋاز. بىر لەو رىڭايانە بىكەرموۋە كە دىتوانىت بەكارىان بەئىنىت ۋەكو خالى دەستىيەكردن بە مەبەستى دۆزىنەۋەي رىڭا چارەي ئەلتەرناتىفى سىيەم. دىيارە ئەمەش رەنگە ۋا پىۋىست بىكات ھەول بىدەيت دىدو بۆچۈنى ئەو كەسە ۋەربىگىت سەبارەت بە پىرۋزەكە پاخود بە كىشەكەي ئىستا. ئىنجا ئەو دىدو بۆچۈنەنە بەك يەك ھەلبەسەنگىنە كە رەنگە بىكەۋنە بەرگۈيت.

۲. لىستىك دروست بىكە بە ناۋى ئەو كەسانەي كە بىزارت دەكەن. ئايا ئەمانە ھەرىكەيان دىدو بۆچۈنىكى جىياۋازىان ھەيە ۋا ئايا تۆ ناتوانىت بىيانكەيتە ھاۋكارىي خولقەنەر، ئەگەر رىز لەو جىياۋازىيانە بىگىت و زىاتىر مەمانەت بە خۆت ھەبىت.

۳. مەسەلەيەك دىيارى بىكە كە ئاۋاتەخۋازىت ھاۋكارى زىاتىر و كارى دەستەجەمەي زىاتىرى تىبابىت. بۇ پتەۋكردنى ئەو ھاۋكارىيە پىۋىستت بە بارودۇخىكى چۈنە؟ ئايا تۆ چىت لەدەست دىت بۇ خولقاندنى ئەو بارودۇخە.

۴. ئەمجارمىان ئەگەر ناكۆكىت بۇ دروست بو لەگەل كەسنىكدا، پاخود ھەستت كىر دىروراپەكت ھەيە جىياۋاز لە بىروراپى ئەو، ھەۋلىدە بىزانىت ئەو كەسە بۆچى ھەلۋىستەكەي ۋايە ۋ كىشە ۋ مەراقەكانى چىن. ئىنجا بە شىۋەيەكى داهىنەرانە مامەلەيەكى ۋا لەگەل ئەو ھۆكارانەدا بىكە كە ئەنجامەكەي بەسۋدى ھەردوكتان بىشكىتەۋە.

بهشی چوارهه نوی بونهوه

خووی حەوتەمبەین مشارەكە تیزبەكەرەو

پرنسیپەکانی نوینیونەو

هەندیکجار کە تەماشای دەرەنجامە خراپەکانی مەسەلە بچوکەکان دەکەم
دەگەمە ئەو باوەڕەکی کە لە ژياندا هیچ شتێک نییە شایستەیی بایەخپێدان نەبێت.
برۆس بارتون

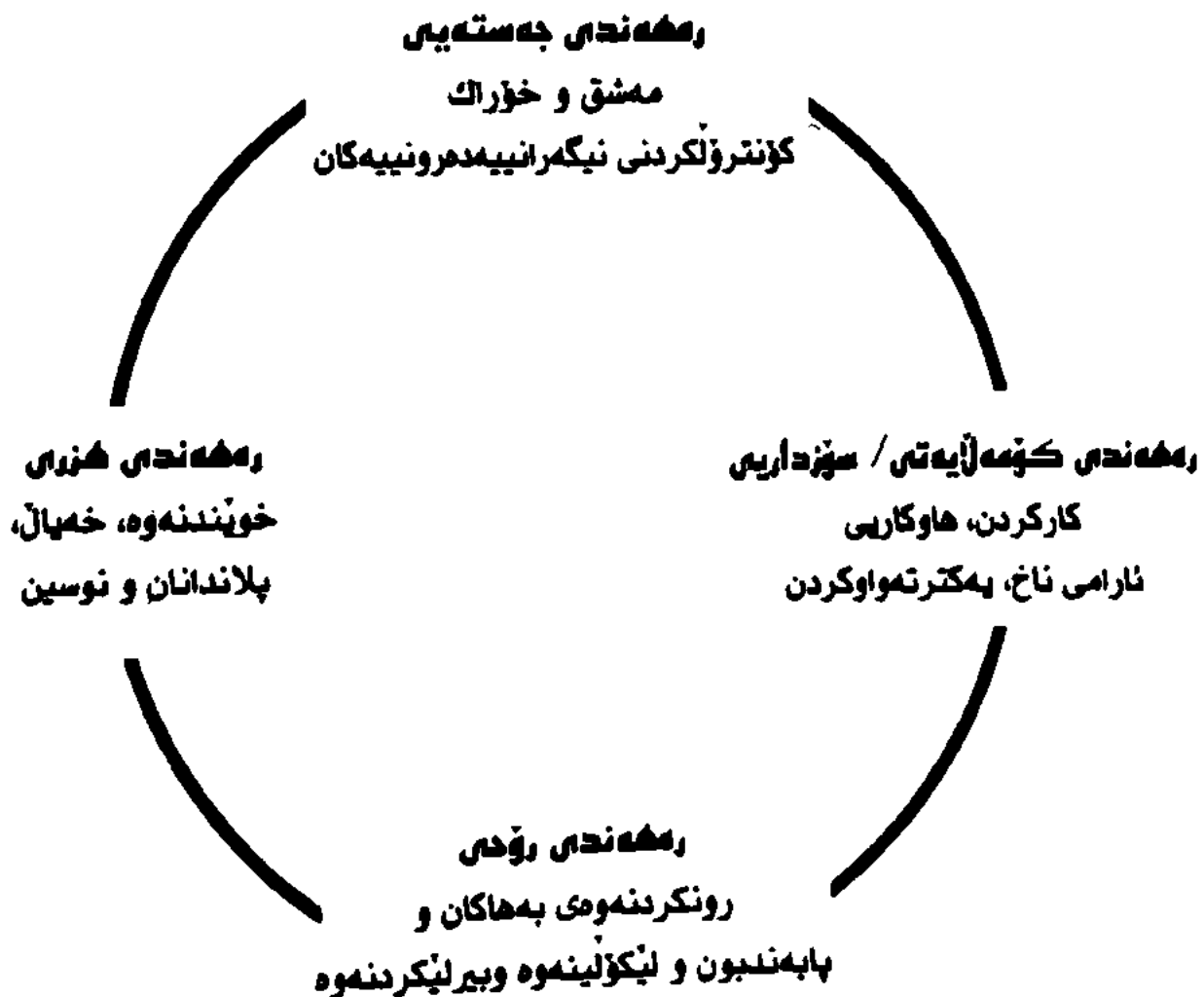
گریمان تۆ لە دارستاندا کابرایەک دەبینیت بە هەموو هیژ و توانای خۆیەو
خەریکە درەختێک دەبڕیتەو.
تۆ لێی دەپرسی: ئەو خەریکی چیت؟
بە بیزارییەو وەلامت دەداتەو، یەعنی چاوت ئی نییە؟ ئەو ئەو نییە
خەریکم ئەم درەختە دەبڕمەو
تۆش بێی دەلێیت: زۆر ماندو دیاریت؟ لەو دەجێت دەمێک بێت خەریک بیت.
وەلامت دەداتەو، پێنج سەعات زیاترە. هیژی ئی بڕیوم. بەراستی ئیشیکی
زەحمەتە

لێی دەپرسی: باشە بۆچی تۆزێک ئیسراحت نادەیت بە خۆت و مشارەکت
تیزناکەیتەو؟ من دانیام ئەگەر تیزی بکەیتەو ئیشەکە خێراتر دەبێت.
وەلامت دەداتەو، تۆش سەیریت ها. لەکوێوە فەریا دەکەوم مشارەکە
تیزبەكەرەو؟! نابینیت چەند سەرقاڵم؟

خووی حەوتەم لەویدا بەرجەستە دەبێت کە کاتی گونجاو تەرخان بکەیت بۆ
تیزکردنەوی مشارەکت. ئەم خووە لە ئەلقاوئەلفی هەموو خووەکانی دیکەدا
پێویستە چونکە بەبێ ئەم، هیچکام لە خووەکانی دیکە قایبلی جێبەجێکردن نابن.

چوار رەھەندەكەي نوپىۋونەۋە:

ئەم خوۋە لەراستىدا بەرجەستەكەرى تۈانا كەسپىيەكانى تۆپە. ئامپىرىكە گىرگىزىن و بەھادىرتىن سەرمايەى تۆ دەپارېزىت و زىيادى دەكات، ئەو سەرمايەيەى كە بىرىتىيە لە خودى خۆت. خوۋى خەوتەم نوپىكەرمەۋى ھەر چوار رەھەندەكەي سىروشتى تۆپە كە پىكھاتوون لە رەھەندى جەستەيى. رەھەندى رۇخى و رەھەندى ھىزى و رەھەندى كۆمەلەيەتى/ سۆزدارى.

بەرپاستى سەرمايەى بەكارھىننەى زاراۋە و گوزارشى جىاجىيا، بەلام زۆرپەى فەلسەفەكانى ژيان چ بە ناشكرا و چ بە ناراستەۋخۇ، ئەو چوار رەھەندەيان چارەسەرگىدوۋە. بۇ نمونە فەيلەسوفىكى ۋەكو (ھىرب شىفەرد) دەئىت ژيانى راست

و ھاوسەنگ نەو ژيانەپە کە وەکو خولگەپەك بە دەوری چوار بىنەمادا بخولیتەوھ کە بریتین لە بىنەما رۆحى و ھزرى (خودى) و كۆمەلایەتى و جەستەپەكان. كەسێكى وەكو (جۆرج شیلھان) پىش كە مامۇستاپەكى رۆحىپە باسى چوار رۆلمان بۆ دەكات؛ گيانلەبەرێكى تەندروست (جەستەپە)، پېشەسازێكى كارامە (ھزرى)، ھاوڕێپەكى چاك (رەھەندى كۆمەلایەتى) و پیاوێكى ئايىنى (رۆحى). بەپێى تىۋورى (رىكخستن و پالئەن) پىش نەو رەھەند و پالئەرانە بریتین لە پالئەرى ئابورى (جەستە) و چۆنیتى ھەئسوكەوتكردن لەگەل خەلكیدا (رەھەندە كۆمەلایەتى) و چۆنیتى مەشقكردن بە خەلك و سود ئى وەرگرىتيان (ھزرى) و كاركردن و نەرك و بەكارھێنانى نەو شتانەى كە دەرگاگە دەيانبەخشیت (رۆحى).

مەبەست لە (تىزكردنەوھى مەشارەكە) لە بىنەمادا پەپرەوكردى ھەر چوار پالئەرەكەى سروشتى ئىمەى مەرفە، پەپرەوكردىكى رىكخراو و ھاوناھەنگ بە شىۋەپەكى حەكىمانە و ھاوسەنگ.

بۆ ئەنجامدانى ئەم كارە، پىۋىستە نەرىنى بىن و تەرخانكردى كات بۆ تىزكردنەوھى مەشارەكە بەو چالاكىپە لە ھەئەم بەدەين كە گرنگە بەلام بەلە نىپە. پىۋىستە ھەرامۇشى نەكەين. واتە دەكەوتتە خانەى چالاكىپەكانى كۆمەلەى دووھەمەوھ. نەك چالاكىپەكانى كۆمەلەى پەكەم كە لەبەرئەوھى كارى پەلەن بەردەوام گوشارمان لەسەر دروست دەكەن. بەلام ئەم چالاكىپەى خووى حەوتەم پىۋىستە بە جۆرىك جەختى لەسەر بكریتەوھ كە ببیتە راھاتنىكى تەندروست. ئەم توانا تاپبەتە لەبەر ئەوھى كەوتۆتە جەقى (بازنەى كارىگەرپەكان)ى مەرفەوھ، لەو كەسە خۆى زياتر كەسى دىكە ناتوانیت بۆى ئەنجام بدات. واتە پىۋىستە خۆمان بۆ خۆمانى بكەين.

نەمەش لە ژياندا گەورەترىن سەرمایەگوزارىپە، سەرمایەگوزارى لە خودى خۆماندا كە تاقە نامىرىكە ملكى خۆمان بىت و پىۋىستە لە رىگەپەوھ ھەئسوكەوت و بەشداری لە ژياندا بكەين. ئىمەى مەرفە لەراستیدا كەرمسەى نەو شىۋازەين كە ھەئسوكەوتى پى دەكەين. جا بۆ ئەوھى كارىگەرپەيمان لەسەر دەوروبەرەكەمان ھەبیت پىۋىستە لە باپەخى (ئەوكاتە) تىبگەين كە تەرخانى دەكەين بۆ تىزكردنەوھى مەشارەكە بەو چوار رىگاپەى كە باسەمان كردن.

ڕەهەندى جەستەيى:

ڕەهەندى جەستەيى باپەخدان بە جەستە دەرگرتەووە، باپەخدانىكى كارىگەر - خوارینى خوێراگى باش، حەسانەوود و ئیسراخمت. وەرزش بە شێومەيەكى رێك و پێك. رەهینانە وەرزشیەکان هەم مەسەلەيەكى گەرنەنگ و هەم پەلەو کتوپریش نین و زۆربەشان بە شێومەيەكى رێك و پێك نەنجامیان نەدەین. جا لەبەرئەو - دەرنگ بێ یا زوو - ناچار دەبین مەسەلەى مامەلەکردن لەگەڵ تەندروستى و گێشەکانیدا بگەینە خانەى مەسەلە گەرنەنگ و پەلەکانەووە چونکە پێشتر فەرمانشمان کردووە و بە رێك و پێك وەرزشمان نەنجام نەداوە.

زۆربەمان وا هەست دەکەین کاتمان نەبەو ناپەرژێنە سەر مەشقە وەرزشیەکان. ئای کە بۆچونى هەلەبە. چۆن کاتمان نەبەو ناپەرژێن وەرزش بکەین؟! مەسەلەکە هەموى حەفتەى سێ سەعات تا شەش سەعاتى پێویستە. دەستوانى رۆژانە یان رۆژ نارۆژىک نێو سەعاتى بۆ تەرخان بکەین. ئەمەش هەرگیز کاتىکى زۆر نەبەو نەگەر بەراوردی بکەین بەو سودە زۆرانەى کە وەرزش پێمانى دەبەخشێت و کارى چاک دەکاتە سەر ١٦٥-١٦٢ سەعاتەکەى دیکەى حەفتە.

ئەم وەرزشەى کە لێرەدا مەبەستمانە پێویستى بە گەرمەى تەبەئى وەرزش نەبەو. خۆ نەگەر وێستت بچیتە وەرزشگاىک نامێرى وەرزشى بەکاربهێنیت یاخود لە پارێگەىکدا تێنەس یان هەر وەرزشىکى دیکە بکەیت، ئەوا هەلەبە بۆ خۆت دەخولقێت بەلام بۆ تیزکردنەوێ شارەکە شتىکى پێویست نەبەو.

بەرنامەى چاکى وەرزشى ئەوێکە کە لە مەلێشەوودە بێتوانیت بیکەیت و لە سێ بواری گەرنەنگا جەستەت بەهێز بکات. سێ بواریکەش بریتىن لە بەرگەگرتن و لەش نەرمى و هێز. بەرگەگرتن، لە نەنجامى وەرزشى ئەوێکەو بەدەست دێت و لە ناوێرێکدا بریتىبە لە بەتوانایى دڵ و گۆشەندامى سوێر خۆن. واتە بریتىبە لەوێکە کە دڵ بێتوانیت خۆن بگەینەنێتە هەموو بەشەکانى جەستە.

هەرچەندە دڵ خۆى ماسولکەيە، بەلام ناتوانیت راستەوخۆ مەشقى پێکەیت. ناستوانیت مەشقى بۆ بکەیت تەنیا لەرێکى ماسولکە گەورەکانەووە نەبیت. بەتایبەت ماسولکەکانى قاچ. لەبەرئەووە راگەردن و مەلە و روێشتنى خێراو پاسکیلسواری و خلیسکێنە بەسەر ناودا لەو وەرزشانە کە سوێر زۆریان هەبە.

ئۇ ئەگەر توانىت ژمارەى ترپەكانى دلت بەو وەرزشە بەرزبەكەيتەوہ بۇ سەد ترپە لە خولەكەكدا ماناى واہە لانى كەم تواناى وەرزشكردنت ھەبە و پېويستە ماوہى (۲۰) خولەك ئەو ئاستە بھارېزىت.

پېويستە ژمارەى ترپەكانى دلت لانى كەم بەرزبەكەيتەوہ بۇ رېزەى ۶۰٪ نەوہەرى ترپەكان كە زۆرتەرىن ژمارەبە دلت بتوانىت ھەبىت و لەھەمان كاتېشدا تواناى نەوہى ھەبىت خوڤن بگەبەنىتە شوڤنە جياجياكانى جەستە. بەشئوہىەكى گشتى بەرزتەرىن تىكراى لىدانى دلت يەكسانە بە، ۲۲۰ - تەمەنى كەسەكە.

بۇ نمونە ئەگەر تۆ تەمەنت ۴۰ سال بىت ئەوا پېويستە ژمارەى ترپەكانى دلت بگەبەنىتە ۱۰۸ ترپە/خولەك، چونكە

$$۲۰۰ \cdot ۴۰ = ۸۰$$

$$۱۰۸ = ۱۰۰ \cdot ۶۰ \cdot ۸۰$$

(كارىگەرى راھىنانەكەى) پىش برىتېبە لە ۷۲٪ - ۸۷٪ نەوہەرى تىكراى لىدانەكە

لەشەنەرمى؛ ئەمەیان دەرمنجامى گرزكردنى جەستەبە. زۆربەى شارەزاكان واى بەباش دەرمان پىش ئەنجامدانى وەرزشەكە ئىحما بكرىت و كە وەرزشەكەش تەواو بو، راكشان و ھەوانەوہ زۆر بەكەلكن، ھەروەھا پىش راھىنانەكەش ئەو ھەسانەوہ و راكشانە پارمەتى گەرمگرنى ماسولكەكان دىدات خۇنامادە بگەن بۇ راھىنانىكى بەھىزتر. لەباش راھىنانەكەش پارمەتى بلاوہونەوہى ترشى لاكتىك دىدات بۇ نەوہى سوتانەوہ و رەقبونى ماسولكەكان روونەدات.

ھىز؛ دەرمنجامى ئەو وەرزشانەبە كە بەرھەلستكردنى ماسولكەكان وەك وەرزشە سوكەكانى پالتان و راكشان و دىنىشتن و شناو و كىش ھەلگرتن. رېزەى بايەخداىت بە زىادىونى ھىزت پەيوستە بە ھەلۇىستى خۇتەوہ. ئەگەر بەشدارىت كرد لە كارىكى ماسولكەبەلا پاخود لە جالاگىبەكانى كە بە پارىيمەكانى ھىز ناسراون. ئەوہ زىادىونى ھىز دەبىتە ھۆى جاككردنى شارەزىيمەكانت. خۇ ئەگەر پىشەكەت بە خۇرەك بىت پېويست بگات ماوہىكى زۆر دىنىشىت و لە زىانى رۆزنامتەدا ھىند پېويستت بەوہ نەبىت ھىزى زۆر بەكرەبەنىت ئەوا كەمەك پارى جىمناستىك و وەرزشى سوڭ و ھەسانەوہ بەسز بۇت.

من جاريکیان له هوليکی ودرزدا له گهل هاورپيه کدا بوم که بروانامه ی دکتوری
هه بو له فیسبولو جیای راهینانه و مرزشییه گاندا و نه م هاورپییه سوربو له سر
به هیزکردنی جهسته ی. داوی ل کر دو م یارمه تی بدم بهودی که له کاتی و مرزشی
سنگدا که پی و تم یه کسر (کیشه) که لایبهم. زوری جهخت کردوده که: (هه تا بیت
نه لیم لای نه بهیت).

بویه منیش راو دستام چا و پریم ده کرد پیم بلن (کیشه) کانی لایبه و ناسته گان
له سر سنگی بهرزو نزم دمبونه ود. هه ستم کرد راهینانه که بهر مېره زه حمه تر
دمبیت. به لام نه و هر بهر ددوام بو له سر مشقه که و به سنگ کیشه ناسینه کانی
بهرز دکر دمو د. له دلی خومدا وتم: ((به هیج شیو دیه ک ناتوانیت مشقه که ته و او
بکات)) که چی کردی. به هیواشی ناسنه کانی له سر سنگی دمپینایه خواردوه نینجا
جاریکی دیکه بهرزی دکر دمو د. به م شیو دیه ناسنه سهنگینه گان له سر سنگی بهرز
دمبونه ود و نزم دمبونه ود.

دواچار که ته ماشای رو خساریم کرد ماندوبونیکي زوری به ناشکرا پیوه دمبینرا
و بورییه خوینه گان له پیستکیه ود درپه رین، له دلی خومدا وتم: ناسنه گان ده که ون
به سنگیدا و وردو خاشی ده که ن. رنگه نیستا کاتی نه وه هات بیت ناسنه گان لایبهم.
رنگه کونترولی له دست نه مابیت و نه زانیت چی ده کات. به لام بهی هیج
مهترسییه ک ناسنه کانی له سر سنگی داگرت و نینجا جاریکی دیکه مشقه که ی
دست پښ کرده و. نه مده توانی بروا بکه م.

له کوتاپیشدا که داوی ل کر دم ناسنه گان لایبهم لیم پرسى: (بوچی نه و ماوه زور
چا و پریت کرد؟) وه لامی دامه وه وتی: (ستیفن، بهشی هره زوری سودمکانی نه م
راهینانه له کوتایی مشقه که دایه. من دمه ویت خوم به هیز بکه م و نه ممش هر
نموکاته رو و دعات که ریشاله ماسولکه پییه گان دمه فن و دهماره هه ستیاره گان نازار
تومار ده که ن، پاشان سروشت همرمبوی نه و نازارت به شتیکی چاکتر بو دمکاته وه و
له ماودی جلو هشت سه عاتدا ریشاله گان به هیزتر دمبونه ود.

من له م لیکدانه مو و گوشه نیگایه ی هاورپیکه م تگه ی شتم و زانیم که دمتوانریت
همان پر نیسپ به سر ماسولکه ویزدانیه کانی دیکه ی وگو پشودر پیژدا (سه بردا)
جیه چی بکرنیت. مروف کاتیک راهینان له سر سه بر و پشودر پیژی ده کات و زیاتر له

توانای جارانای بهرگه دهگرت، نهوا ريشاله ويژدانیهکان دهقرتین و سروشت قهرمبوویهکی باشی دهکاتهوه، بهووی که ريشالهکانی بههیزتر دهکات و جار له دوی جاریش بههیزتر و بههیزتر دهب.

هاورپیه که م بههستی نهو مبو هیزی ماسولکهیی له جهستهی خویدا بنیادبنیت و دمرزانیت نهو کاره چون دهگرت. بهلام مهرج نکیه نیمه هه مومان پنیوستان بهو هیزه زوره بیت بو نهووی کاریگر بین له کومه لگادا. نهو پهنده بهناوبانگه زور راسته که دهلنیت (نهگهر دمهوینت ههنگ بپریت پنیوستان بهرگهی پنیوهدانی ههنگهکان بگرت). بهههرحال نهه کروکی باسه که ی نیمه نکیه که مهسهلهی راهینانه کاریگر و گرنگهکانه.

کاکلهی نوێکردنهووی دههندی جهستهیی لهراستیدا تیژکردنهووی مشارکهیه واته و مرزشکردنه بهشیوهیهکی ریک و بیتی وا که ببیته کارکردن و بیکهوه زیان و چیز و مرگرتنمان.

له مهسهلهی هه مو پرۆگرامیکی راهیناندا که میك حیکمهتمان پنیوستان چونکه هه ندیک کس زیادمهووی دهگهن له و مرزشدا بهتایبمت نهوانه ی که لهووهویش هه رگیز و مرزشیان نهکردوه. نهههش رهنگه زیان و نازار و نارچههتی و نهانمت بهککهوتنی هه میسهیی ئی بکهوینتهوه که پنیوستان نین. باشرین رینگا نهوویه به هبوایش دمهت پی بکهین. پنیوستان نهو و مرزش و بهرنامه و مرزشیهی که بهپرمویان دهکهن هاونا ههنگ بین لهگهل نامۆزگارییهکانی پزیشک و لهگهل تازهترین لیکنۆلینهودا و ههرومه لهگهل ناستی هوشیاری خودی خوشماندا.

مروؤ نهگهر و مرزش نهکات، نهوا به دانیاییهوه جهسته به شیوازی خوی نارمزیی دمردمپریت. دور نکیه لهسه رهتای دهستپیکردنی نهو بهرنامهیهی که دایناوه مروؤ چهزی به نهجامدانی کاره که نهبیت. بگره لهوانهیه رهقیشی ئی ببیتهوه. لهه حالتهدا پنیوستان کهسه که نهیینی بیت. هه رچونیک بیت و مرزشه که بکات. بو نمونه نهگهر نهو روژهی که داتناوه راگردنی تیابکهیت و باران باری پنیوستان تۆ و مرزشه کهت هه ر بکهیت. به خوت بلن، "قهی چیکا با بباریت. من کارنیک دهکهم هه م جهسته م و هه م وزه می پی بههیز بین".

نهو و مرزشه ی که مه بهستانه راهینانی خیرا نین، بهلکو کومه له چالاکیهکی

گرنگ و لەھەمان كاتيشدا بەلەپروزيان ناوئەت و دەتوانن كۆمەلە ئەنجامىكى درىژخايەن و ناشكرايان لى بکەوئتەو. وردە وردە ھەست بە رازىبەون دەكەيت و تواناي دل و كۆئەندامى ھەناسەدانەت زياتر دەبن و بەمەش وات لى دئەت ناسانتر كارەكانى سەرشانەت ئەنجام بەدەيت و لە كۆتايى مەشقەكەشدا ھەست دەكەيت وزەت بئە. ئەو ماندوبونەى كە جاران ھەست پى دەكردو داواى لى دەكردەت واز لە وەرزشكردن بەئەيت وردە وردە دەبئەتە وزەو نارەزوئەكى گەورە بۆ ئەنجامدانى كارو نەركەكانت بە زەوق و دلخۆشىيەو.

رەنگە گرنگترين سودى وەرزشكردن بەھيزكردنى ماسولكەكانى نەرنەبەون بئەت (ئىجابى بون). ئەگەر رەفتارى مەوۇف لەسەر بەھاكانى لەشساغى دروست بوبئەت نەك لەسەر ملكەجى بۆ ئەو ھيزانەى كە ناھيئەن وەرزش بكات ئەوا ئەوكەسە لەپروى ھزرى و كامبەونى جەستەيى و رۆحىيەوئە بەھيزتر دەبئەت.

رەھەندى رۆحى:

ديارىكردنى رەھەندى رۆحىيە وا لە مەوۇف دەكات سوكانى ژيانى خۆى بەدەست خۆپەوئە بئەت. ئەم رەھەندە پەيوەندىيەكى بەھيزى ھەيە بە دووئەمىن خوومەو. رەھەندى رۆحىيە بەرجەستەكەرى گەوھەر و كاكنەى مەوۇفە و ئەومش نیشان دەكات كە ئەو مەوۇفە تا چەند پابەندى بەھا تاپەتەكانى خۆپەتى. ئەو ناوچەپە ناوچەپەكى زۆر تاپەتە ژيانى مەوۇفە و باپەخىكى زۆر گەورەشى ھەيە. رەھەندى رۆحىيە ھيزى خۆى لەو سەرچاوانەو و مەدەگرئەت كە ئىلاھامبەخشى مەوۇفەن و دەپەستەن بەو راستىيانەو كە لە ھەمو سەردەم و شوئەنكەدا كارىگەرن و ھەر كەسەو بە شتوازيك ئەنجاميان دەكات.

من خۆم لە رىئى تەفكرين و رامان و نوئەزى رۆژانەى كە كتيبە پەرۆزەكان باسيان كەردووە و بەھاكانى مەيان بئەك ھيئاو ھەست بە نوئەبونەو دەكەم و تا زياتر بىرەكەمەو و نوئەزى بکەم زياتر ھەست بە نوئەبونەو و ھيز و وريايى دەكەم و كارەكەم زياتر لەلا خۆشەويست دەبئەت.

خولابوون بە جىھانى ئەدەب و مۇسقىاى بالاش رەنگە بۆ ھەندىكى دىكە ھەمان كارىگەريان ھەي. ھەندىكى دىكەش نوئەبونەوى رۆحيان لە گەتوگۆدا دەبينن لەگەل

سروشتدا، چونكە سروشت نىعمەتى خۇي بەسەر ئەو كەسەدا دەبارىنىت كە بە تەواۋى لەگەلدا تىكەل دەپىت. تۆ كاتىك بى سەروبەرى و غەلبەغەلبەكانى شار بەجى دەھىلىت و خۇت دەسپىرىت بە نىقاع و ھاۋناھەنگىيەكانى سروشت لەراستىدا خۇت نوئى دەكەيتەۋە. وات لى دىت تاكو ماۋىيەك گوى نادەپتە شتە وەرسكەرەكانى دەوروبەرت و ھەست بە نارامبۇنى رۇحت دەكەيت تا وردە وردە جارىكى دىكە غەلبەغەلب و بى سەروبەرىيەكەي دەروە پەلامارى ئەو ھەستە نارامو ھىمەت دەدەنەۋە.

لەم بارەپەۋە (ئارئەر جۇردون) چىرۇكىكى دۇرپىنمان بۇ دەگىرپتەۋە كە بەسەر خۇي ھاۋوۋە ئەزمونىكى تاپەتە نەۋە لەمەر نوپۇنەۋە رۇحى و ناۋى ناۋە (بانگەشتى ھەلگشان) و وادەي دەستپىكرىنى چىرۇكەكە ئەو كاتەپە كە نوسەر ھەست بەۋە دەكات ئىتر ژيان تامى نەماۋە بۇتە شتىكى وەرسكەر و روگەش. وەرى دەروختىت و نارەزى نوسىنىشى نامىنىت و رۇز بەرۇز خراپەرى لى بەسەردەت.

لە كۇتاپىدا نوسەرەكە بىرپار دەدەت بچىتە لاي پزىشك. ئەۋىش پاش ئەۋەى كە فەحسى دەكات و تىدەكات لەروۋى جەستەپەۋە ساغ و سەلىمە لىي دەپرسىت ئايا نامادەپت يەك رۇزى تەۋاۋ گۇپراپەلى رىنماپىيەكانم بىت. گۇردن بە بەل وەلامى داپەۋە، پزىشكەكە داۋى لى كرد سبەى رۇز بچىتە ئەو شوپنەى كە جىگەى جۋانترىن بىرەمورىيەكانى سەردەمى منالى ئەۋن و بۇى ھەپە خۋاردنىش لەگەل خۇي ببات، بەلام بۇى نىيە ئەو رۇزە قسە لەگەل ھىچ كەسىكدا بكات ياخود كتىب بخۋىنىتەۋەۋە پان بنوسىت ياخود گوى لە رادىۋ بگرىت. پاشان پزىشكەكە چۋار رەجەتەى بۇ نوسى و داۋى لى كرد پەكەمىيان لە سەعات نۆى بەيانىدا بىكاتەۋەۋە دوۋەمىيان سەعات دۋانزەى نىۋەرۇ و سىيەمىيان سەعات سىى پاش نىۋەرۇ و دۋا رەجەتەش لە سەعات شەشى نىۋارەدا بكاتەۋە.

گۇردن لىي پەرسى، بە جەدەپتە؟

پزىشكەكە وەلامى داپەۋە، دۋاى كە وەسلى رەجەتەكانت پىگەشت تىدەگەپت سۈعبەت ناكەم.

بۇ سبەى بەيانى، گۇردن چۋو بۇ قەراخ دەرياۋ ھەر كە پەكەمىن رەجەتەى دەرىننا تەماشاي كرد لى نوسراۋە، چاك گوىبگرە. گۇردن لە دلى خۇپدا وتى

پزىشکەکە شىت بوو ئەگىنا سى سەعات گوڤگرتن لەو شوێنەدا چ واتایەکی هەبە؟ بەلام رێنمايپەکەى جىبەجى کردو سەرمتا گوێى گرت لە دەنگى دەرپاو بەلەندەکان کە دەنگى ناسايى بون. پاش ماومەك توانى دەنگى دیکە ببیستىت کە لە سەرمتادا روون و ناشکرا نەبون. لەکاتى گوڤگرتندا لەو دەنگانە، گۆردن بىرى لەو پەندو وانانە دەرکردووە کە لەسەردەمى منالیدا لە دەریاوە فێریان بوو.

وانەى ریز و پشوودریژى و قەدر زانینى هاوکارى و هاوناھەنگى لەنیوان شتەکاندا. کابرا گوێى لەم دەنگانە و لەم بى دەنگیانە گرت و لە ناخەووە هەستى بە هیمنى و ناسايش و ناشتیپەکی مەزن کرد.

لە نیومەرویشدا کە دوومەین پارچە کاغەزى (رەچیتەکەى) دەرھینا تەماشای کرد لکى نوسراو: ((هەول بەدە بگەرپیتەو)). لە دلى خویدا پرسىارى کرد: ((گەرپانەووە بۆ کوێ؟)) رەنگە بۆ منالى .. رەنگە گەرپانەووەبیت بۆ بیرەومرپە خۆشەکان. بىرى لە رابردووى خۆى کردووە. لەو چرکەساتە خۆش و کەمخایەنانەى سالانى پێشو. هەولى دا یەك یەك ئەو چرکەساتانەى بە دورودریژى بیربکەوینتەووە. گۆردن کە ئەو بیرەومرپانەى دەرھاتەووە یاد هەستى کرد گەرمايپەکی خۆش بە ناخیدا تێپەر دمیپت.

سەعات سى پاش نیومەرو، سێیەمین پارچە کاغەزى کردووە. لەراستیدا رەچەتەکان تانیستا داواکارى زەحمەتیان تیا نەبوو، بەلام ئەمەى سێیەمیان لەوانى دیکە جیاواز نەبوو. لى نوسرابو: (پالەنەرەکان تاقى بکەرەووە). کابرا لەسەرمتادا بە ترسەووە بىرى لە ئامانجەکانى خۆى دەرکردووە. سەرەکەوتن و ناوبانگ و سەلامەتى، پاشان هەمويانى گۆرى. بەلام دواتر بیرۆکەيەك هات بە خەيالیدا کە ئەو پالەنەرەنە بەس نین و رەنگە پێویست بکات وەلامى ناخى خۆى بداتەووە کە بۆچى بێزارە.

گۆردن بە قولی بىرى لە پالەنەرەکانى کردووە. بىرى لە بەختەومرپەکەى رابردوى کردووە و دواجار وەلامەکەى دەست کەوت.

قەلەمەکەى گرت بەدەستەووە و کەوتە نوسین: بەو پەرى متمانەو راستگوێپەووە دەلیم کە پالەنەرەکانى مرووف هیچیان راست نین. بەلای منەووە هیج جیاوازییەك نییە لەنیوان پۆستەجىیەك و سەرتاشىك و زنىكى مالهەودا و .. تاد. گەرنگ ئەومەيە

ھەست بگەيت كە خزمەتى خەلگى دەكەيت و كەلگىيان پىدەدەگەيەنيت. ئەمانە بەسن بۇ ئەۋەى پىت بلىن كە تۇ باشيت و ھىچ كىشەيەكت نىيە. بەلام ئەگەر تەنيا ئەۋەت بەلاۋە گرنگ بىت كە ھەر خزمەتى خۇت بگەيت و بەس، ئەۋا ئىشەكەت بە باشى ناكەيت. ئەمە ياسايەكى نەگۈرە ۋەكو ياساى كىشى زەۋى.

كە سەعات شەش لىنى دا، گۈردن دوا رەجەتەى خويىندەنەۋە لىنى نوسرابو: ((مەرامەكانت لەسەر لەم بنوسە)). گۈردن لەسەر ئەزىنۇ دانىشت و زۇر وشەى نوسى لەسەر لەكە بە پارچە ھىلكە شەيتانۋىيەكى شكاو ئىنجا ھەستاۋ رۇيى. ئەۋ ھىچ ئاۋرى نەدايەۋە لە دواۋە چونكە دەيزانى ئىستا ھەلەكشانى ئاۋەكە كۆمەلە شەپۇلىك دەنىرىتە ئەۋى. نويۇنەۋەى رۇح ھەندىك كاتى پى دەۋىت. بەلام بىۋىستە فەرامۇشى نەكەيت چونكە چالاكىيەكى گرنگە، بەلام پەلەى ناۋىت.

(مارتن لۇتەر)ى گەۋرە كە چاكسازىكى مەزنى ئاينىيە دەلىت: ((ئەمرو كارى زۇرم بەسەردا كەۋتۈۋە. دەمەۋىت سەعاتىكى دىكەش بگەۋمە سەر ئەزىنۇ)). نوپۇزكردن بەلەى ئەۋەۋە ئەركىكى ئوتۇماتىكى و رۇبۇتئاسا نەبو بەلكو سەرچاۋەى ھىزە بو كە وزەۋ تۈنانكانى لى كۆدەگردنەۋەۋ بەكارى دەھىنان.

رۇزىك لە رۇزان پىرسىاران لە (زەن ماستەر) كرد لە خۇرەلەتى دوور كە بى گويىدەنە ھىچ گوشار و ناخۇشەيەك ھەمىشە لەۋپەرى دۇنيايى سەر رەجەتەيە. لىيان پىرسى: "تۇ ئەم ھەمو دۇنيايى و سەررەجەتىيە لەكويۋە دىنىت؟" ۋەلامى دايەۋە ۋتى: "ھەرگىز شوئىنى تىپرامانەكانم جى ناھىلەم". ئەم كابرەيە بەۋە ناسراۋە كە رۇز تا ئىۋارە خەرىكى تىپرامانەۋ بە گىيان و دل پارىزگارى چىركەساتە ھىمەكانى دەكات. گەۋھەرى مەسەلەكە لەۋەدايە كە ئەگەر ئىمە كاتى گونجاۋ بىەخشىن بە خۇمان بۇ ئەۋەى جەۋى زىانى خۇمان بەدەست خۇمانەۋە بىت و متمانەى پىكەين، كە لەپاستىدا مەبەست و ئامانجى راستەقىنەمان زىانمانە، ئەۋ زىانە دەبىتە بابەتىكى پان و بەرىنى ۋا كە سىبەر بۇ ھەمو شەكان بكات. ئەمە دەبىتە مايەى نويۇنەۋەمان، بەتايەت ئەگەر لە جارىك زياتر پابەند بوين پىۋەى.

لەبەر ئەۋە من باۋىرم بە بايەخى بىپارەكانى مەۋفە سەبارەت بە لايەنگرى و پابەندىون. ئىمە ئەگەر ئامانجەكان و ھاۋسەنگىيەكانى خۇمان بە باشى تىبگەين

دەتوانىن جاۋى پېدا بېشىنەنەۋە ۋا بەندىبۇنى خۇمان پېۋەى دۇبارە ۋ سى بارە
بەنەنەۋە. مەۋۇ لە پەۋسەى نېۋىنەۋەى رۇخىدا دەتوانىت رووداۋەكەنى رۇزانەى
زىان بەننەتە بەرچاۋ ۋ ھاۋناھەنگىان بىكات لەگەل بەھاكانىدا.

دەپىد ئۇلكاى كە سەركردەپەكى ئاپنىيە دەلتىت جەنگە مەزنەكانى زىان رۇزانە
لە ژوۋرە بېدەنگەكانى رۇخدا روودەدەن. تۇ ئەگەر لە جەنگەكانى رۇخدا سەركەۋەن
بەدەستبەننەت ۋ مەلەننىكانى ناخى خۇتت پەكلاپى كەدەۋە، ئەۋكاتە نېتەر ھەست بە
ئاسايش ۋ ئاشتى ۋ ھېمىنى دەكەپت، ھەست دەكەپت لە خۇت تىگەپشتۋىت ۋ بۇت
روون دەپتەۋە كە ئەگەر بېۋات بە كارى بەكۆمەل ۋ بە خېرى دەستەجەمەى
ھەپت ۋ ھەزەت لە سەركەۋەن دەۋرەپەر ھەپت ئەۋا سەركەۋەنەكان خۇيان پەك
لەدۋاى پەك رووت تىدەكەن.

رەھەندى ھەزى:

سەرخاۋى بەشىكى زۇرى گەشەكەردى ھەزى ۋ ستاىلى خۇپىندى ئىمە لە
خۇپىندىگا ۋ قوتابخانە فەرمىيەكانەۋەپە. بەلام زۇربەمان پاش تەۋاۋەردى
خۇپىندى فەرمى بۋار دەدەپ ئەقلمان بېۋەكەتەۋە چۈنكە نېتەر نە بابەتتىكى جەدى
دەخۇپىنەۋە ۋ نە ھېچ مەسەلەپەكى ۋا دەۋزىنەۋە كە بەراستى قول ۋ بابەخدار
بېت ۋ نە ھېچ بېرەدەۋەپەكى شىتالكارپىش ئەنجام دەدەپ ۋ تەنەت دەستىش
ئادەپە قەلەم بۇ ئەۋەى بە رۇخىكى رەخنەگرانەى ۋا بنوسىن كە بتوانىن
تواناكانى خۇمان ھەلبەسەنگىنن لە بۋارى زەماننىي ۋ گوزارشتەردىدا. ئىمە
زۇربەمان ئەمانە ھېچان ناكەپن ۋ بەشىكى زۇرى كاتەكەمان بە تەماشاكەردى
تەلەفەزىۋن دەپەنە سەر.

ئامارەكان دەلەن لە زۇربەى مائەكاندا ھەفتەى ۲۵-۴۰ سەعات تەلەفەزىۋن
داگىرساۋە. ئەمەش لە دەۋامى ھەفتەى قوتابخانەكان زىاتەرە ۋ پەكسانە بەۋ ماۋەپەى
كە زۇربەى خەلكەكە سەرھالى كاركەرنن تىپىدا. دىارە تەلەفەزىۋن كارىگەرپەپەكى
كۆمەلەپەتى گەۋرەى ھەپە لەسەر خەلك ۋ نېمە كە تەماشاى تەلەفەزىۋن دەكەپن بى
ئەۋەى بە خۇمان بزانىن دەكەۋىنە زېر كارىگەرپەى بېرۋەكەۋە بەھاكانىيەۋە.

مەۋفى دانا پېۋىستە لە تەماشاكەردى تەلەفەزىۋندا خۋى سىپەم پەپەرە بىكات

كە بىرىتىيە لەۋەي بە شىۋەمىيەكى كارا كۆنترۆلى خۆت بىكەيت و بتوانىت باش لە خىراپ جىياپكەيتەۋە و ئەو پىرۇگراممە ھەۋالى و ھەمەرىنگانە ھەلبىزىرىت كە گوزارشت لە ئامانچ و بىنەماكانت دىكەن و بىرەۋيان ھى دىدەن. مەن لە مالى خۇماندا كارتىكەم كىردۈۋە ھەفتەي ھەوت سەعات زىاتىر تەماشاي تەلەفۇن نەكرىت. واتە رۇزى سەعاتىك. لە كۆپۈنەۋەمىيەكى خىزانىدا باسى ئەم مەسەلەيەمان كىردۈ باسى ئەۋەمان كىرد كە بەھۋى تەلەفۇنەۋە ھەندىك خىزان دۇچارى چى بوون. ئىيە كاتىك ۋەكو (يەك) خىزان مەسەلەكەمان تاۋتۇي كىرد كەس بىرگىرى نەكرىت لە تەلەفۇن و مەشۇمىيەكى بەتالى نەھىنايە گۆرۈ. ئىستە خەلگەكە ھەست بەۋە دىكەن كە ياخود ئالودى زىجىرە تەلەفۇنىيە دىزىمەكان بوون ياخود واپان لى ھاتۈۋە بە شىۋەمىيەكى نەگۆر تەماشاي بەرنامەيەكى دىپارىكراۋ بىكەن.

دىپارە تەلەفۇن بەرنامەي پەرومىدىي و پىرۇگراممى زۇر بەرزى ھەمەرىنگ و بەتالى ھەيە كە زىان دىۋەلەمەند دىكەن و بەشدارىيەكى راستەقىنە دىكەن لەۋەي بىكەن بە مەبەست و ئامانچە گەۋەرىنگانە، بەلام لەھەمان كاتىشدا تەلەفۇن زۇر بەرنامەي بىكەلگى تىدەيە كە مىشك و كاتمان بەفۇر دىدەن و نەگىر جەلەۋيان بۇ شل بىكەن زىانمان پىدەگەيەن. تەلەفۇنىيە ۋەكو جەستەي مەۋۇ خىزمەتكارىكى گۆپرايەلە، بەلام لەھەمان كاتىشدا ئاغايەكى لاۋازە. لەبەر ئەۋە پىۋىستە پەنايەيەن بۇ سىيەمىن (خوۋ) بۇ ئەۋە كارتىگەرانە كۆنترۆلى خۇمان بىكەن تا بتوانىن زۇرتىن سود لە سەرجاۋەكان ۋەرىگىرىن و بىيانخەيەنە خىزمەت نەرك و ئامانچەكانمانەۋە. دىپارە فىركىردن و فىركىردى بەردەۋام ياخود دىمەزىردىگىرەۋە بەردەۋامى زىمانمان و ھىراۋانكىردى ناسۈكەي بە نوپىكىردەۋەمىيەكى گىرنگى ھىزىر حساب دىكىرت. ئەم نوپىكىردەۋەمىيە ھەندىك چار لە پىرۇگراممەكانى خۇيىندىن و لە خۇيىندە دىمەكىيەكاندا دىتە دى، بەلام پەكەمجار سىستىمى خۇيىندى بەردەۋام دىبىتە مەيە نوپىۋەۋەمىيە ھىزىر. ئەۋە دىكەۋىتە سەم مەۋفەكە خۇي كە چەند نەرىنىيە و چەننىك دىتوانىت بۇ فىركىردى زىاتىرى خۇي بابەت و رىبازى زىاتىر و زىاتىر بىۋىزىتەۋە.

يەكەك لە خالە گىرنگەكانى ئەم مەسەلەيە بىرىتىيە لەۋەي ھىزىر لەسەم سەربەخۇي رابىئىنىت و ۋاى لى بىكەيت خۇي بەرنامە تاپىمەتەكەي خۇي ھەلبىزىرىت. بەلەي مەۋە ئەمەيە فىركىردى ئازاد. ۋاتا پىشكىنى ئەۋ بەرنامەيە

ژيان كە پرسىارەكان و نامانجە گەورەكان و بۆچۈنە ھزرىيەكان چارەسەر دەكەن و ھەر مەشق و راھىنانىكىش ئەم جۆرە فېرگەرنەي تيا پەپرەو نەگىرەت دەپتە ماپەي تەسكېون و داخستنى ئەقلى و لېرەو پەي دەپەيت بە باپەخە كارىگەرەكەي خويندەنەوئى فراوان و ناگاداربون لە نوسىنى بېرمەندە مەزنەكان.

بۇ فراوانكردنى ناسۆكانى ھزر و زىادكردنى زانىارىيەكان بە شىۋەپەكەي رېكخراو ھېچ شتەك لەو ھەكەر نىيە خۆت لەسەر خويندەنەوئى بەرھەمە ئەدەبىيە چاكەكان رابەينىت. ئەمە چالاكەپەكەي گىرەك و كاۋە خۆو بەرزەو وات لى دەكەت بگەپتە باشترىن ئەقەلەكانى ئېستەو ھى سەردەمەكانى رابردوش لە سەرتاسەرى دنيادا. نامۆزگارى من ئەوئە سەرتە مانگى كىتەپكەي بخوينتەوئە، پاشان بېكەپت بە دوو ھەفتە كىتەپكەي و ئىنجا ھەر ھەفتەي كىتەپكەي. بەلەي مەنەو ئەو قەسەپە زۆر راستە كە دەلەت ئەوئە كە ناخوينتەوئە ھېچى زياتر نىيە لە كەسەكەي نەخويندەوار.

ئەدەبىي چاك ھۆشيارىي رۆشنېرىمان دەولەمەند دەكەت و ئەدەبىي بالادەستى بوارە جىياچىياكان (بۇ نەمۇنە كلاسېكەكانى ھارۋارد، ژياننامەي كەسەپەيەكان، ناشنال جىۋگرافىك) دىتوانىت بازەنەي بۆچۈون و لىكەندەوئە ھزرىيەكانمان و پارادىمەكانمان فراوانتر بىكات و مەشارەكەي ئەقەلمان تىزىكەتەوئە. بەتەپەت ئەگەر لە خويندەنەوئە خەوئى پېنچەمەمان جىپەجى كەردو ھەول بىدەين دەست بەدەست لە بابەتەكە ھالى بېين. بەلام ئەگەر تەنبا پەشت بە ئەزمۇنى خۇمان بېسەستىن و ھۆكەي پېشەوخت بىدەين بەر لەمەي لە مەبەستەكەي نوسەر تىبگەين، ماناي واپە خويندەنەوئەكە سودىكى ئەوئەي پىنەگەپاندەين. شىۋازىكى دىكەي تىزىكەندەوئە مەشارەكەي ھزر نوسىنە. مەروۇ بە نوسىن دىتوانىت خەيالىكى ساف بەخەي بېەخشەيت. نوسەر ھەمىشە لە كەسەي ناساىي زياتر ھەست و خەيال و لىكەندەوئە ھۆلترى ھەپە و كارىگەرەنتر تىدەكەت و وردىرىش دىتوانىت ئەقەلى بختە كار.

رېكخست و نەخشەكېشانىش شىۋازى دىكەي نوپىكەندەوئە ھزرەكە پەيۋەستىن بە ھەردو خەوئى سەپەم و چوارەمەوئە. رېكخست و نەخشەكېشان بەو دەست بىدەكەن كە سەرتە نامانجەكە لە بەرچاۋبگىرەت و لە مېشكى خۆتەدا شىۋازى بەدەپەنەي نامانجەكە رىك بختەيت. ھەك پېشەرىش باسەمان كەرد ئەو دوو خەوئە بىرەين لە خستەگەپى تواناكانى مېشكەت تا بىتوانىت خەيال بىكەتەوئە و نامانجەكە

لەسەرتاۋە بېيىنىتە بەرچاۋى خۇي و بتوانىت ھەموو ھەنگاۋەكانى گەشتەكە بە تەۋاۋى بېيىنىت يان لانى كەم پرنسىپ و ھىلە گىشتىيەكانى بېيىنىت.

وەك دەلئىن سەرگەۋتن لە جەنگدا لە چادىر قەرمەندەكەۋە دېتەدى. تىزگىرنەۋەي مەشەركەش بە ھەرسى رەھەندى جەستەيى و رۇحى و ھزرى مەسەلەيەكە مەن ناۋى ئى دىنىم (سەرگەۋتنى رۇزانەي كەسىتى). ئامۇزگارى مەن ئەۋەيە رۇزى تەنبا (يەك) سەعات بۇ ئەم مەبەستە تەرخان بىكە: يەك سەعات بۇ ھەمو زىانت.

مىرۇف زۇر پىۋىستە ئەو (يەك) سەعاتە تەرخان بىكات كە بە بەراۋردىگىرىنى سەرگەۋتنى رۇزانەي كەسەكە بە ئەنجام و بەھاگان دەست بىدەكات ئەمە كار دەكاتە سەر ھەمو بىپارىك و ھەمو پەيۋەندىيەكى تايبەت و ھەروەھا نىرخ و كارىگەرىتى ھەمو سەعاتەكانى زىانت بەرز دەكاتەۋە بە سەعاتەكانى خەۋتنىشەۋە كە قولت و بەسودتريان دەكات. ئەم سەعاتە يارمەتت دەكات ھىزە جەستەيى و ھزرى و رۇحىيەكان بەسەرگەۋتويى دروست بىكەيت لەسەر ئاستىكى درىزخايەن بۇ ئەۋەي بتوانىت رۇبەروى كىشە سەختەكانى زىان بېيىتەۋە.

(فېلىپس بىروكس) لەمبارمەۋە نوسىۋىتى:

رۇزىك لە رۇزان خۇت لە دۇخىكدا دەيىنىتەۋە كە رۇبەروى ھەلفىۋىنە گەۋرمەكان بويىتەۋە ياخود خەمىكى قول و گەۋرە بالى كىشاۋە بە زىانتدا. بەلام خەباتە راستەقىنەكەت لىرەدايە و ئىستا پىۋىستە بىكەيت. ئىستا ئەو دوورپانە چارنوسىيە كە سبەي رۇزىت دىارى دەكات و ئەۋە يەكلايى دەكاتەۋە كە ئەۋ سبەي رۇزە سەرگەۋتنىكى مەزىن تۇمار دەكەيت ياخود شىكىستىكى گەۋرەت توش دەيىت. بىرت نەجىت كەسىتى تۇ تەنبا لەم پىرۇسە نەگۇر و بەردەۋام و پىشۋورنىزەۋە دروست دەيىت.

رەھەندى كۆمەلەيتى / سۆزدارى

لە كاتىكدا كە رەھەندە جەستەيى و رۇحى و ھزرىيەكان پەيۋەندىيەكى تۆكە دەيانبەستىتەۋە بە خوۋمەكانى يەكەم و دوۋەم و سىيەمەۋە لەسەر بىنەماكانى وىست و سەرگىرەپەتى و تىروانىنى تايبەت، رەھەندە كۆمەلەيتىيە سۆزدارىيەكە جەخت دەخاتە سەر خوۋمەكانى چۈرەم و پىنجەم و شەشەم و پرنسىپەكانى سەرگىرەپەتى بەكۆمەل و يەكتە تەۋاۋىگىردىن و پەيۋەندى سۆزدارى دەكاتە تەۋەر.

رەھەندە كۆمەلەپەتى و سۆزدارىپەكانى ژيانى نېمەي مەرۇف گرندراوى پەكتىن،
چونكە بەشىكى سەرەكى ژيانى سۆزدارىمان دەرەنجامى پەپوھندىپەكانمانە لەگەل
خەلگىدا و ھەر لەرئى ئەو پەپوھندىپەكەشەو خۇي بەرجەستە دەكات.
نوپكرندەو رەھەندى كۆمەلەپەتى، سۆزدارى بە بەراورد بە نوپكرندەو
رەھەندەكانى دېكە كاتى كەمىزى دەپتە نېمە بە ھەئسووكەوتى رۇزانەمان لەگەل
خەلگىدا دەتوانىن ئەو رەھەندە نوپ بېكەپنەو. بەلام ئەمە رەھەندىكە پىوېستى بە
مەشق و پەپەركەندە و رەنگە لە پىناویدا ناچارىش بېين زۇر لە خۇمان بېكەين
چونكە زۇرپەي زۇرمان نەگەپشتونەتە ناستى سەرگەوتنى تاپەت و شارەزاپەكانى
ئەو جۇرە سەرگەوتنەشمان بەدەست نەھىناو كە پىوېستى بۇ خووەكانى چوارەم و
پىنچەم و شەشەم كە لە كارلىكە كۆمەلەپەتەكانماندا بەكارىان دېنن.

گرېمان تۇكەسىكى گرنگىت لە ژيانى مندا، رەنگە بەپەپەرى كارەكەم بېت،
ياخود ھاوگەرم بېت، پان ھاوپى و ھاوسىم بېت ياخود ھاوسەرم بېت پان پان و
پان، واتە پەكك بېت لەو كەسانەي كە دەمەپت و پىوېستى بەمەپە ھەئسووكەوتى
لەگەلدا بېكەم. ھەرۇھا با واى دابىنپىن كە من و تۇ پېكەو كاردەكەيت و بېروپا
دەگۇرپەنەو لە مەسەلەپەكدا بۇ چارەسەرەكردى كېشەپەك ياخود بەدەستەپىنانى
نامانچىك، بەلام ھەرپەكەمان مەسەلەكان لە گۆشەنىگاپەكى جىاوازەو دەپىنپىت، بۇ
نەمە رەنگە تۇ خاتونە گەنجەكە بېينپىت و مېش پىرژنەكە (مەپەستەم لە وپنە
بەناوبانگەكەپە).

لەبەرەنەو من خوى ژمارە چوار پەپەو دەكەم و دېمە لات پىت دەلېم، "ناگام
لېنە تۇ بە شىوېەكى جىاواز تەماشاي مەسەلەكە دەكەيت. جا بۇ نەكەوپنە گەتوگۇ
تا رىنگا چارەپەكى وا بدۇزپەنەو كە ھەردوكان قاپل بكات. پىشنىارەكەمت بەدلە؟"
دېارە زۇرپەي خەلگەكە بە دلپان دەپىت.

نېنجا پاش ئەو پىنچەمىن خو پەپەو دەكەم كە پوختەكەي ئەمەپە، "رېگەم
بە پەكەم چار گونىت نى بگرم. گونگرتن بەو جۇرە نا كە ھەر بۇ وەلامدانەو بىت.
من بە دل و گىيان گونىت نى دەگرم بۇ ئەو بە شىوېەكى ھون و بەرپلاو لىت
تېگەم و كاتىكېش كە توانىم وەك خۇت بېروپۇچونەكەم روون بېكەمەو ئەوا دېم
و پارادىمەكەي خۇمت بۇ باس بېكەم بۇ ئەو تۇش تى بېگەيت.